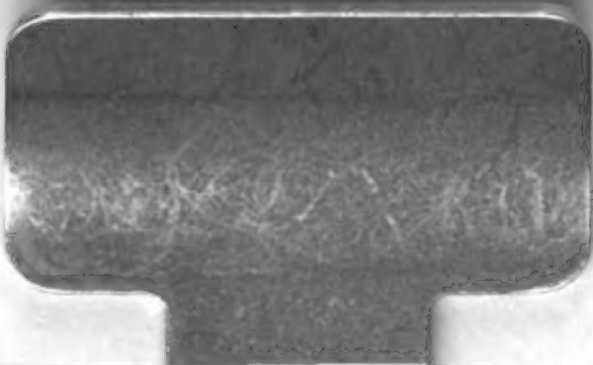

Theodori Prisciani Euporiston libri III.

Theodorus
Priscianus

THEODORI PRISCIANI EUPORISTON

LIBRI III

CUM PHYSICORUM FRAGMENTO
ET ADDITAMENTIS PSEUDO-THEODOREIS

EDITI

A

VALENTINO ROSE.

ACCEDUNT

VINDICIANI AFRI QUAE FERUNTUR RELIQUIAE.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI

MDCCCXCIV.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

44041

12 Ja '98

X35Y

P775

Octavii Horatiani rerum medicarum libri quatuor
... Per Heremannum comitem a Neuenar, integro candori
nuper restitutus autor. Albucasis ... Argent. apud Joannem
Schottum 1532. fol.

In praefatione ad Heremannum archiepiscopum Colo-
niensem data patri sui opus Heremanni comitis a Neuenare
morte praeventi (a. 1530 cf. Echard, *Gesch. des Wiederauf-
blühens der wiss. Bild.* III, 417—21. L. Geiger, Joh. Reuchlin
1871 s. 366. 402 f.) se ipsum absolvisse editor profitetur Bed-
burgii a. 1531 pridie nativitatis Ioannis Baptistae (id est 23.
m. Iunii). Albucasis qui subiungitur liber chirurgiae impressus
in ultimo folio (319) dicitur 26. Febr. a. 1532.

Theodori Prisciani archiatri ad Timotheum fratrem,
Phaenomenon Euporiston liber I Logicus liber II Gynaecia
ad Salvinam liber III Opus nunc primum aeditum. Basi-
leae in off. Frobeniana 1532. 4°.

Cum praefatione editoris Sigismundi Gelenii (ad Lam-
pertum Macrinum Gallorum regis a consiliis) data Basi-
leae calendis Decembris a. 1531. exciderunt libri I c. 3 fin.—6 in.
(p. 11), 23 fin.—26 (p. 48), II 13—19 in. (p. 88) nec habetur ed.
Arg. liber IV qui dicitur.

Postquam diverso auctoris nomine idem sic liber
eodem anno vergente 1531 typis impressus est, codicem
manuscriptum (praeter Is. Vossium) nemo novit, editionem
qui unus inchoavit Io. Mich. Bernhold (Theodori Prisciani
quae extant tomus I. — i. e. lib. I II¹ — s. a. 8° cum praef.
data Ufenhemii ipsis calendis Aprilis 1791) nihil aliud egit
quam ut utriusque editionis lectionem in unam conflaret.
frustra is quidem qui rationem earum diversissimam igno-
raret. atque Gelenii quidem boni critici opus et qui co-

dice bono, immo omnium qui extant si non meliore tamen pleniore eoque ita uteretur ut nisi prudenti consilio quamvis tacito a verbis auctoris traditis fere non recederet, hoc igitur quia lacunis late patentibus libroque uno integro omisso mutilum videretur et parum utile, mox in oblivionem datum est et rarissime nunc reperitur. contra Heremanni labor⁷ monstruosus atque ex duplici perfidia natus, ut qui doctae saeculi XII licentiae atque vanae coniecturae ipsius arbitrium superstrueret, perennem inmerito memoriam nactus est, cum in Aldinam medicorum collectionem transiret omnibus notam et usu facilem.

Codice usus est Heremannus uno solo, quem ad libitum correxit,

B = Bruxellensi no. 1342—50 membr. fol. saec. XII², de quo ubi Aurelium (i. e. Aurelianum) edidit verba fecit Daremberg (Janus, Ztschr. f. Gesch. der Medicin t. II Bresl. 1847). fuerat ille „liber sancti panthaleonis in Colonia“ (f. 1^a), ex eoque qui Octavii Horatiani nomen in fronte unus gerit, descriptus sine dubio fuit liber eodem nomine corruptus chart. saec. XV Phillipp. no. 3701, quem cum alius nunc codex in eundem numerum suffectus prostet, Cheltenhami frustra a. 1887 ipse requisivi. principium autem Coloniensis libri cum confusum reperiatur cum alieni operis fragmento, in alieni auctoris nomen univsum opus traxisse videtur. etenim f. 1^b „Incipiunt capitula libri primi logici. | octavii oraciani ad euporistum.

„I. De incipiente secta medicinae.“

„II. Incipit prefatio libri sequentis“ (scil. Theodori prima „Nuperrime“).

„III. Incipit prefatio operis sequentis“ (scil. „Si medicina“ . . . Theodori secunda).

„III. De infectionibus capillorum“
etc. usque ad cap.

„XXXVI. De loxationibus“.

post indicem f. 1^b2 (et post in. col.) sequitur rubrica.
„Incipit liber primus logicus octavii oraciani ad eupo-

ristum“. deinde textus „Incipiente sectā medicinae. ante quam yppocrates chous percipiat iuramentum“ . . . scilicet (f. 1^b2—3^a2) expositio confusa de vita et dogmate Hippocratis, cuius et alibi (cod. S. Gall 751, cod. Bamberg. L. III. 8, Hafn. vet. 1653) et in ipso codice f. 52^b2—53^b1, ante Aurelium) fragmenta extant. qua expositione finita vel potius abrupta (f. 3^a2) post vacuum unius versus spatium sequitur sine rubrica „Nuperrime college olimpii . . .“, deinde f. 3^b1 „Incipit prefatio operis“ („Si medicina . . .“), postea c. „I. de infectionibus eapillorum“ usque ad „XXXIII de elephantiosis“ et (sine numero) ultimum cap. „de loxationibus“. libri sequentes II^{1.2} et III nomen auctoris nusquam repetunt, at post tertium in hoc uno codice (f. 37^b1) sequitur alius liber, quem quartum dixit editor, cuius haec est rubrica „Incipit de fisicis ad octavium eusebium filium eius“, scil. Physicorum revera Theodori breve fragmentum cum antidotario quodam vetere aliorumque etiam librorum medicorum particulis in unum librum inepte conflatum. hunc librum ex antiquiore codice uno tenore male conscripsit librarius saeculi XII, hunc cum sit alterius post Euporista operis, quartum appellavit Heremannus comes, ut sic vel saeculis sequentibus et ipsi Ernesto Meyer (Gesch. der Botanik II, 288. 290 sq., mihi etiam in Aristotele Pseudepigrapho p. 379) suum iudicium imponeret.

Huius igitur codicis textus, quem ad editionem Argentoratensem olim cantuli anno 1876, licet antiquo fundamento nisus, corrupto tamen eoque quod cum vetere librorum II—III codice Vaticano et in eis conveniret quae omisit et in eis quae tradidit, recens est atque ut solent magistelli saeculi duodecimi (cf. Anecd. I, 96) summo arbitrio correctus, quale alterum vix exemplum noverim. quo factum est, ut cum simili novoque arbitrio e textus manuscripti ineptiis se expedire conatus sit is qui primus edidit — ei enim debentur quaecunque in editione Argentoratensi a codice nunc Bruxellensi discrepant, nullam plane neque scriptus liber neque editus fidem habeant, nisi ubi aliorum codicum confirmentur testimonio.

Sunt autem paucissimi. qui vero praeter Bruxellensem integrum omnium librorum trium textum comprehendat unus tantum extat et ipse recentior

r = Romanus bibliothecae Barberinianae IX. 29 (foliorum 289), quem cum excerpissem anno 1881, hieme demum a. 1891/92 iterum Romae tractavi totoque collato praeiudicatam olim opinionem correxi. continet autem bibliothecam unus quasi quandam medicam, scriptam literis modo langobardicis modo in ipsa media pagina scripturae genere mutato vulgaribus quae sunt saeculi XI/XII. In qua habentur a f. 236—265 Theodori Prisciani archiatri qibri tres, qui tamen propter secundum qui est bipertitus tuattuor numerantur. desinit manus langobardica post initium capituli primi libri III (id est II, 2), succedit vulgaris ut antiquae scripturae inpatiens minusque perita ita minus accurata. textus autem id peculiare habet quod in principio quidem operis editionem ut ita dicam secundam repetat codicis Berolinensis atque ipsa additamenta, quibus uberrimis ex alio quodam auctore paulo recentiore (saec. VI) illa interpolata est, deinde a capitulo de oculis consilio mutato codicem alterum bonum purumque sequatur et Bruxellensi Vaticanoque integriorem. qui licet levi quadam in minimis (velut verborum ordine mutato additisque particulis) pro saeculi ratione vel corrigendi vel mutandi studio et ipse affectus sit, sine eius tamen ope desperati fuissent loci qui cum etiam in editione Geleniana ex codice mutilo facta desiderarentur, solius codicis Bruxellensis mala fide traderentur. accedit ex hoc uno codice exili Prisciani capitulo XXXII pro supplemento additum capitulum de calculo (sive potius de vesicae vitiis) integrum, quod cum partim extet in Berolinensi, quamvis diversae rationis et disputationis, editioni secundae proprium primo intuitu videretur, nisi eodem modo quo reliqua partim truncatum illud partim auctum atque ita Pseudo-Theodoro vetustius doceret Barberinianus. cautione tamen etiam in hoc codice adhibendo opus esse moneor eo quod qui diversas duplicesque lectiones hic illic praebere arguatur, fieri po-

tuit ut ad textus contaminati lectionem quam abiecisset tamen ubi dubitaret aliquando refugeret (e. gr. 2, 93 „teris cum suco arnoglose“ etc. 2, 82. 77. 103. 116. 118 etc.).

Praeterea omnium quidem librorum (trium sc.) extat codex

b = Berolinensis lat. qu. 198 s. XII¹ (scr. a 1131/32 in Gallia meridionali), quem quamvis inde ab a. 1855 manibus saepissime versaverim, praeparandae tandem aliquando editionis certo consilio contuli demum a. 1886 seqq. hic attamen interpolatam auctamque recensionem exhibet, qua inter textum Prisciani in brevius passim contractum libereque mutatum et dispositum post singula fere capitula remedia praesertim physica longo tractu superadduntur tamquam ab ipso Prisciano (cf. 2, 116. 117. 118 etc.). auctoris ea sunt uno fere saeculo recentioris, qui eodem saepe physicorum fonte utatur, quo et Marcellus et qui vel Plinius dicitur vel Paulus*). eandem autem Theodori editionem altero quoque exemplari extare fere gemello

c = Chisiano F. IV. 57 (formae minoris saec. XII) Romae nuper cognovi m. Febr. 1892. quem ut excerpere saltem et nonnullis in locis conferre liceret eximio eius qui bibliothecae Chisianae praefectus est Iosephi Cugnoni viri humanissimi beneficio debeo. atque haec quasi altera editio (quae est codicum bc) ideo summi momenti est quod ex quo ipsa profecta est textus Prisciani respondet codici Geleniano librorum I—III qui nunc deperditus est, mutilo quidem sed omnium optimo et integerrimo, ut qui ea quae in codice Bruxellensi cum Vaticano, partim etiam in Barberiniano, omissa sunt, ipse suppeditaverit, ubique con-

*) qui quidem Pseudo-Plinius (ed. Rom. 1509 cf. Hermes VIII, 39. 47. 62) vel Paulus (codd. Bamberg., Vindoc.) nihil facit ad Paulum Aeginetam, quem legit Simon Ianuensis. veri enim Pauli tertius liber latine habetur et in cod. Casinensi 351 (de quo frustra olim dubitavi Anecd. II, 107 meliora postea literis edoctus Pauli Ewald, qui mea causa codicem excerpserit) et in cod. Vaticano 4461 saec. XIV, quem ipse vidi Romae a. 1881.

spirans cum editione secunda, nisi quo eius ipso qui eam in hanc formam redegit consilio nunc deficit.

At Sigismundi Gelenii codices quibus in editione usus est nunc perditum sunt omnes. qui de opere suo ait in praefatione „quod ex quatuor exemplaribus iam hic iam illic mutilis, membratim ferè ceu Hippolyti cadaver, pari cura ac labore contuli“. et veri simile sane est plures eum (et vel tres) habuisse gynaeciorum codices, quales plurimi etiam nunc et separati feruntur, medio aevo curiose lectitati et plus reliquis duraturi. atque separatus sic etiam extat libri secundi cum tertio codex unus Vaticanus. tamen neque duplicem Gelenius duorum librorum codicem habuit neque utriusque libri singulares praesto fuerunt. id quod facile intellegitur. multa enim in textu et primi et secundi apud eum exciderunt, quorum iacturam nullo alio codice adhibito resarcinare potuit, ipsa autem spatia vacua et in primo libro et in secundo ad aequabilem unius eiusdemque folii mensuram respondent. etenim si quod veri simile esse videtur unius folii fuerunt ea verba quae in editionis Gelenianae libro I a suo (p. 26) capituli de oculo in alienum locum delata leguntur p. 37—39, quae quidem expleant versus ed. Gel. 47 vel 35 ed. Arg., duo folia defuerunt (media scil. primi quaternionis) in cap. 3—6 p. 11 (vers. 62 ed. Arg.), duo iterum p. 48 in c. 23—27 (vers. 65 ed. Arg.), eodem autem modo unus integer quaternio defuit libro secundo post pag. 88 (vers. Gel. 390 = c. 8 \times 49), ita ut codicis Geleniani folium duplo vel forma maius vel scriptura densius aestimandum sit quam Vaticani. huius enim singula folia fere aequant paginas Gelenianas (versuum 26). si vero quae transposita legis (p. 37, 13 „fronti inlitum iuvat — albos oculos procurat“ p. 39, 10), duorum esse foliorum malis, aequalia fere utriusque codicis folia fuisse putanda sunt Geleniani (= Gel.) et Vaticani, non tamen eadem.

Etenim ut quae sit ratio textus codicum *B(V)rGel.(b)* manifesto exemplo perspiciatur, maiorum lacunarum (non primi quidem libri sed ubi accedit etiam *V*) secundi tabulam subiungo:

- II 1 p. 65 ed. Gel. „pannis duplicibus—certe ex“ *b Gel.: om. r VB.*
- II 3 p. 70 „permanentibus — gravationibus“ *(g)rb Gel.: om. VB.*
- II 4 p. 72 „tunc etenim—adseveraverunt“ *b Gel.: om. r VB.*
- II 6 p. 75 „hanc eandem—consueverunt“ *b Gel. (gloss.): om. r VB.*
- II 8 p. 78 „tunc etiam—nominetur“ *b Gel.: om. r (g) VB.*
- II 8 p. 79 „ex vulneribus manantis“ *Gel. (gloss.): om. (b) r (g) VB.*
- II 11 p. 83 „quam—appellaverunt“ *rb Gel.: om. (g) VB.*
- II 11 p. 84 „convenit—innitentibus“ *b Gel.: om. r (g) VB.*
- II 11 p. 84 „femorum—nitri vel“ *(g)rb Gel.: om. VB.*
- II 20 p. 92 „longo intervallo—accipere“ *rb Gel.: om. VB.*
- II 20 p. 94 „monitum—obviari“ *Gel.: om. (b)r VB.*
- II 22 p. 96 „erit detonsis—turis mas“ *|rb Gel.: om. VB.*
- II 22 p. 98 „superiores—ordinati sunt“ *rb Gel.: om. VB.*
- II 23 p. 100 „danda—noctem“ *Gel. (gloss.): om. r (b) VB.*
- II 23 p. 100 „similiter—pipere“ *rb Gel.: om. VB.*
- II 25 p. 102 „et liberandis a conclusionibus“ *rb Gel.: om. (g) VB.*
- II 27 p. 107 „hoc est sucum agrestis cucumeris“ *Gel. (gl.): om. (b)r VB.*
- II 28 p. 110 „vel ammoniaci aequis ponderibus“ *Gel. (gl.): om. (b)r VB.*
- II 29 p. 113 „absinthii—gestationes et“ *rb Gel.: om. VB.*
- [II 30 p. 118 (post „permitto“) „dabo passum—curabis“ *(g)b: om. Gel. r VB.*]
- II 31 p. 120 „assidue cogentium“ *Gel. (gl.): om. (b)r VB.*
- II 31 p. 121 „agrestes et sicciore“ *r Gel.: om. VB.*
- II 31 p. 123 „vaporibus—indignatio“ *rb Gel.: om. VB.*
- II 31 p. 123 „iuvat—obvolutum in“ *rb Gel.: om. VB.*
- II 32 p. 125 „sorbere—catharticum“ *(g)b Gel.: om. r VB.*
- II 33 p. 127 „phlebotomo quammaxime“ *Gel. (gloss.): om. r (g) VB.*
- II 33 p. 128 „potionem confectam“ *Gel. (gloss.): om. r VB.*

- II 33 p. 128 „in melicrato pro electario ministro“ *Gel.*
(gloss.): *diff. rVB.*
- II 34 p. 130 „possit quatenus — articulis possit“ *r Gel.:*
om. VB.
- II 34 p. 131 „sub corporis — in (corporibus)“ (*g*) *r Gel.:*
om. VB.

similiter etiam in libro I plurima omisit *B* quae cum *b Gel.* habet etiam *r.* contra in *Gel.* (nescio an editoris culpa) pauca quaedam desiderantur quae praebent *rVB*, velut II 23 p. 99 „cataplasmandi sunt“, II 20 p. 92 „specialem“ (cf. seq.) et „admotis“ („amonidis“ *V*), II prf. p. 63 „in utroque opere, II 11 p. 83 (cum *b*) „bene disposito“ *etc.*

Ubique vides cum *B* convenire cuius simul notam adscripsi

V = Vaticanum Reginae Suec. 1143 (olim Petavianum ut habetur f. 2^a sup. „Numero 154. N. Pet. 1656“ = Montfaucon 1046), qui licet ex integro quodam codice solum dare voluit librum II cum appendice scil. gynae-ciorum libelli decem capitulis comprehensi — quae quidem decem in indice capitulorum praemisso numerantur pro uno „XXXV De mulieribus (sic, „mulierum“ *B*) variis passionibus“ (item in *Brux.*), tamen eo maximi momenti est quod inter recentes fere Priscianeos solus sit vetus saec. IX (VIII/IX), et codicis Bruxellensis censor severissimus. contuli Romae a. 1881, non primus ego, nam eiusdem codicis ad marginem editionis Bas. 1532 in bibliotheca Leidensi (Cat. bibl. L. B. 1716 p. 142) inter libros Isaaci Vossii (med. 68) servatae lectiones deprehendis ab ipso ut asserunt Vossio adscriptas, quae ut „veteris codicis“ (sic ait p. 65. 72. 75 etc.) simpliciter „*V*“ notantur. easdem quasi „e codice Ms. Vossiano“ a Io. Steph. Bernardo acceptas (id est ex editionis Bas. exemplari illo Vossiano descriptas) suae editionis specimini (cf. praef. p. VII) passim adiecit Bernhold.

Vaticanus igitur, quem Petavianum (postea Reginae) in manibus versaverat Isaac Vossius, in Germania scriptus est litteris semimerovingicis. et Germaniam prodere videntur

etiam verba deleta folio quod praefixum est albo inscripta (f. 1) „ih fanta z. thur. . . gi . . ingif . . ngidis(s) | ein petti giuua . . ti t . abyła | zuensib“ (?). descriptus autem fuit vel potius depictus a rudi quodam et indocto scriba, ex codice litteris antiquis et obsoletis scripto, cuius lectiones miro modo et inaudito sive corripit ille sive corruptas repetiit scribendo e. g. „tintintio 2, 87 (unde „eosdem thio“ effecit B) = continuo, „sub cantiam“ 2, 73 = sub quadam, „faminlalreis“ 2, 78 = quam maxime in balneis et similia quam plurima, in universum autem saepissime commutando „u“ et „a“, „r“ et „s“ („urtione“), etiam „n“ et „r“, „n“ et „p“ („evepire“ — „inmedimento“) etc. continet autem sine auctoris nomine a f. 2—80^b Theodori Prisciani libros II—III, deinde medica varia ex medicinalibus libris (ut dicitur f. 88^b) „coadunata“ usque ad f. 202. Priscianus qui agmen gerit ex quaternionibus nunc constat numeratis I (f. 8^b). II (f. 16^b). III. deinde IV, cui tamen post cod. f. 30 = ed. Gel. p. 88 dempta sunt ultima duo folia una cum duobus integris quaternionibus V et VI. extant deinde VII (f. 38^b). VIII (f. 46^b). VIII (f. 54^b). X (f. 62^b). XI (f. 70^b), sequuntur septem folia (71—77) quat. XII, cuius octavum folium et ultimum in fine capituli ultimi libri II (verbisque ed. p. 134 „ad refri || gerandum . . .), adhuc relictæ interioris marginis particula, abscissum est. desunt item qui sequebantur quaterniones XIII et XIII. quæ vero nunc habentur f. 78—85 (= quat. XV) post gynæceiorum finem (c. 7—10 = f. 78—80^b) aliena continent, primum eiusdem manus supplementa varia (f. 80^b—83), deinde alius sed veteris et merovingicæ (f. 83^b—86^b), quæ in primum etiam folium vacuum secundæ (a f. 86) partis pridem separatae Excerptorum medicinalium (f. 86—202) transgrediatur. Prisciani igitur id est primæ codicis partis, nunc desunt 35 folia, textus autem idem est qui subest Bruxellensi. nec tamen is qui Bruxellensem adornavit in emendando ut res ferebat studiosissimus, ipso Vaticano usus est qui etiam primo libro careret, sed eius gemello eorundemque errorum socio.

nec nisi casu quodam singulari factum esse potest quod eandem fere circa initium alterius partis libri secundi lacunam illam magnam haberet codex Gelenianus Gelenii tempore quam tempore Vossii Vaticanus. uterque enim in extremo capitulo primae partis de cholera (XIII) finitur his verbis „Cataplasmata vero omnia adhibenda sunt quae diafo“ || (sic Vat. desinente folio), ubi supplendo Gelenius (desinente pag. 88) „quae diaphoreticis“. || sequitur apud Gelenium (p. 89) „De paralyticis XIX“ initio carens. eius enim aliquanto prius post lacunam denuo textus incipit quam Vaticani Vossii, utpote qui ea etiam servaverit quae ultima tria sexti quaternionis Vaticani folia olim occupasse censeas. haec primo obtutu diceres Vaticano qui idem fuisset cum Geleniano adhuc adhaesisse, cum Gelenius eo uteretur. sed cum hoc statui nequeat, ut supra docui, rem nisi casus ludibrio admisso equidem non expedio.

Galenī therapeuticorum ad Glauconem libri duo tribus libris et libere latine versi, atque supplementis aucti cum aliis tum integri tertii de morbis libri, pro artis quadam summa medio aevo incipienti omni habebantur, modo integri modo excerpti diversoque ordine dispositi. iidem in ampliorem quasi collectionis medicae ambitum recepti ita circumferebantur, ut tribus illis integris quartus adderetur ex secundo Prisciani excerptus, quintus deinde Aurelii (hoc est Aureliani) de acutis passionibus et eiusdem auctoris (quem Scolapium vel Escolapium quidam ignorantes appellabant) sextus „Croniorum“. extant quidem alii codices et recentiores quibus quarto illo omisso quinque feruntur „Galieni“ omnes et decurtati, ut Barberin. IX, 29 (s. XI/XII), Vat. 4418 (XI), 4417 (XII). sex autem significat codex Casinensis 97 (s. X), in quo post Galeni tres cum octavus quaternio deperditus sit, in noni folio primo quarti illius finis servatur cui sic subscribitur „Explicit liber IIII. galieni. Incipiunt capitula libri aurelii. de acutis passionibus“. ultimus sine numero sequitur Scolapius. contra in Vindobonensi vetere lat. 68 (olim med. 55) et ipso litteris langobardicis scripto (s. IX

sed rasuris correctoris corrupto usuque detricto) prioribus deperditis integri soli extant libri IV—VI f. 1 „Incipit liber quartus galieni archiatres id est medicus pe“ — f. 7^b „Incipit liber quintus eiusdem galieni archiatres. id est medicus sapientissimus“ — f. 22 „Incipit liber sextus eiusdem galieni archiatres i. e. m. s.“). in cuius primo folio et lacero (ita quidem ut versuum fines absint) litteris minutis sed paulo recentioribus paene legitur „ego urs offero hunc librum eccl̄ sc̄i vincentii (ei) p̄ q̄e & iud invenire vale . . et si quis hunc libru . . .“ || praeterea omissis Aurelii libris duobus, ex quibus tamen postea cum aliis excerpta sequuntur (scil. „de secundo libri aurelii“ i. e. escolapii qui falso dicitur f. 66. 70^b), „galieni“ quattuor libri leguntur in cod. Vindocinensi 109 (s. XII), ubi f. 50 „Incipiunt libri .III. capitula eiusdem galieni“ I—XV et deinde ipse „Incipit liber .III. galieni“ („Advertendum est itaque ex urinis nascentibus . . . dabis bibere. Explicit liber .III. galieni“ f. 58). hic igitur liber quartus epitoma revera est (sane arbitraria et confusa) quindecim capitulorum ex Theodori Prisciani secundo extractorum, eius quidem lectionis quae consentiat quidem cum Vaticano, textus tamen sit integrioris, ut vel ex tabula supra scripta intellegi potest. atque hac quidem Prisciani epitoma, non ipso Prisciano et integro, Garipotus usus est qui passionarium suum medio aevo celeberrimum ex bibliotheca illa magna sex librorum (Alexandro addito) in unum certumque rerum ordinem diversorum de uno quoque morbo auctorum capitulis undique congregatis composuit. totus igitur quartus ille apud Garipotum comparet excepto initio, quod ex praefatione Prisciani excerptum fuit. in tabulam (cum titulis, qui deficiunt inde a c. X in fol. 1 cod. Vindob., ex Vindocin. adscriptis)

- „I De urinis“ ex Theod. Pr. II, 1 (p. 66) apud Garip. non extat.
- „II De clistere“ ex Theod. Pr. II, 2 (p. 68) apud Garip. non extat.

„III De litargicis“ ex Theod.			
Pr.	II, 3	apud Garip. I, 14.	
„III De ydrofobicis“ ex			
Theod. Pr.	II, 8	„ „	V, 7.
„V De ylio colo et strofo“			
ex Theod. Pr.	II, 9	„ „	III, 28.
„VI De spasmis“ ex Theod. Pr.	II, 10	„ „	V, I.
„VII De satyriasin et gonor-			
reas vel priapismen“ ex			
Theod. Pr.	II, 11	„ „	III, 71/72.
„VIII De cardiacis“ ex Theod.			
Pr.	II, 12	„ „	VI, 24.
„VIII De colericis“ ex Theod.			
Pr.	II, 13	„ „	V, 15.
„X De querella capitis“ ex			
Theod. Pr.	II, 14	„ „	I, 15
cum fragmento sine		una cum eodem addita-	
discretione adnexo ex		mento.	
c. „De syntexi“ („Quos			
tussicula exagitat“ . . .			
p. 100)	II, 24		
„XI De asmaticis et suspi-			
riosis“ ex Theod. Pr. .	II, 25	„ „	II, 12.
„XII De yctericis“ ex Theod.			
Pr.	II, 27	„ „	V, 14.
„XIII De lumbricis“ ex			
Theod. Pr.	II, 30	„ „	III, 23.
„XIII De ydropicis vel ca-			
tecticis“ ex Theod. Pr. .	II, 32	„ „	V, 11.
„XV De renum causis“ ex			
Theod. Pr.	II, 33 ^a	„ „	III, 42 (=
(p. 127—128) cum frag-		Th. 33 ^a + 34)	et 43 (=
mento (ex folio scil. trans-		Th. 33 ^b) quae quasi „de	
posito) capituli „De artri-		renibus“ omnia (!) eodem	
ticis“ etc.	II, 34	modo confusa exhibentur.	
(p. 130—32), cui subiun-			
gitur altera demum pars c.	II, 33 ^b		

(p. 128—29 sic (Vindob. f. 7^a = Vindoc. f. 57^a2) „... in aqua diuretica omnibus munitū te. Interea volo amice kme qm ...“

Prisciani tamen pauca quaedam aliunde etiam sumpsisse Garipotum singularis quorundam Galeni librorum ratio docet. nam codex Leid. Voss. lat. fol. 85 (s. XI/XII in Italia scriptus et litterarum langobardicarum subinde memoriam prodens), qui nunc mutilus 24 foliorum id est quaternionum trium VIII—XI (in eodem volumine nunc alia s. XII et X habentur adnexa f. 25—67), secundi ad Glauconem alteram partem continet et praemisso capitulorum indice tertium sed velut recensione quadam recentiore mutatos et interpolatos. cuius auctor praeter alia ex Theodoro usus quidem editione quam dixi secunda inseruit et in ipso textu libri tertii capitula duplicia (de epylemticis et scotomaticis ex Th. II, 15 et 16, de menomenis ex II, 17, de empiicis ex II, 23), et post ultima Galeni, si indicis advertas testimonium (nam textus codicis in cap. de paralyticis clausula tantum libri omissa imperfectus deficit in folio 24^a, cuius quod reliquum album est), seorsum addidit primum quod ad superiora respicit cap. de melancolicis (sc. ex Th. II, 18), deinde quae post cap. de paralyticis in Berolinensi etiam codice sequuntur de catarro II, 20 et sicut tituli docent*) ea quibus augentur II, 21 et 22, deinde de renibus (II, 33) et de cardiacis (II, 12). atque ex simili quodam textu Galeni qui ex Prisciano aliisque interpolatus fuit etiam

*) sic enim habet: „De catarru. De tisicis et tusse. Ad tussem et pulmones. Ad tussem. Ad tussem et sintexis. Ad tussem et sintexin et qui purulenta excreant. Ad tisicos et toracis dolorem. Ad tussem et qui sanguinem voment“ (cf. cod. Berol. p. 100—103). „De sanguinis emissionem ex interioribus. De stomacho sanguine iactantibus. De renibus vitiis vel vesice querellis. De cardiacis. Explicit galieni liber tercius“ (sc. „de singulis infirmitatibus“, ut supra incipiens index habet). „Incipit eiusdem de oculorum (sic) causis. De capitis causa. De causa membrorum corporis. Expliciunt capitula libri tertii. Incipit de cephalea.“

apud Garipotum quaedam recurrunt, velut quae excerpserit in cap. de epilepsia (I, 6) ex Physicorum Prisciani fragmento (f. 82^e—^d cf. cod. Leid. f. 7^b), ex quo eodem Physicorum loco (f. 82^e) verba habentur etiam in cap. de stomachicis (II, 14), item quo uno loco auctoris nunc etiam nomen additur (III, 24) „Conditum colicis expertum Theodori Prisciani“ (quod sc. accuratius, sed sine nomine legitur in Leidensis cura colicorum). sunt alia quae in Leidensi quidem non reperies sed ad idem librorum genus referenda iudices, additamenta scilicet ad ea ipsa quae debet Prisciani epitomae ex Prisciani editione secunda derivata in cap. medio de lethargicis I, 14 (= cod. Berol. p. 76) et ad finem cap. de asthmaticis (= cod. Berol. p. 108). haec igitur ex pleniori Galeni codice Garipotus duxerit, sicut ex eodem Galeno solo habuit et „oxymel oribasii auctoris“ II, 26 quod in Leidensi quidem Galeno non habetur, sed additur in Casinensi c. XVI (ubi „curatio scleromae“). in universum itaque dicendum est utriusque librorum generis ex quibus et verum Theodorum Garipotus noverit et interpolatum, eandem fuisse rationem eam scil. ut ad Galeni qui ferebatur librum tertium „de singulis infirmitatibus“ ex Theodoro Prisciano supplementa colligerent, ex vero quidem ea quae separatim quindecim capitulis excerpta in librum quasi quartum congesta essent, ex interpolato quae ipsum libri textum augerent tempore aliquanto recentiore.

Ad logicum Prisciani librum haec omnia pertinent. sed etiam primi phaenomenon in ipsa medii aevi antiquitate lectitati vestigium gerit „practica Oribasii“ (codd. Cant. et Hafn.) quam Simon Ianuensis legit sex librorum, ita composita ut inter Euporiston I. IV (cum praef. I Synopseos) (= I) et Synopseos I. II. IV. VI (= II. III. IV. VI) quintus inferretur alienus „auctoris bizazii“ vel „bizancii“ (cf. Cat. codd. Berolin. lat. I p. 369). veteris enim huius collectionis libro II cap. LI (vel LII) inseritur sic inscriptum „De aurium causas theodori prisciani de libro primo capitulum octavum“ („Aurium dolor ex variis frequenter incommodis exci-

tatur“ . . .). sed in posteriora medii aevi saecula non primus duravit, non secundus, sed habile illud gynaeciorum compendium, quod cum proprie logici esset ultimum quasi capitulum operisque libellus tertius, per se solum scriptum in plurimis codicibus ferebatur.

Gynaeciorum igitur libri (praeter VB) vidi legique exemplar Florentinum (f) Laur. 73, 1 s. XI (descr. m. Sept. 1877) et (quod ad Flor. contuli Berolini m. Mart. 1888) Vindocinense (v) 109 s. XII (Cat. des mss. des bibl. de France. Dép. N. S. t. III. 1885), ad quorum similitudinem scriptus erat Gelenii codex unus quidem huius libri singularis. inspexit tamen ille alterum quoque textum qui ad B proprius accederet (cf. e. g. ad 3, 12. 21). legi praeterea (m. Apr. 1888) Bambergensem (g) L III 11 (s. XII. 8°), qui cum Barberiniano facit, continet autem supplementum spurium capitulorum XI—XXI sine discrimine annexum. quae eadem capitula (excepto novicio ultimo „XXI De mulieribus ut non abortent“) feruntur paulo pleniora in Vaticano Reg. 1756 (8° s. XII) suntque editionis secundae (bc), ubi eodem quidem libri tertii indice (23 capp.) comprehensa (b p. 132 = c f. 164^a = Vat. f. 44) suam tamen inscriptionem habent brevemque prologum hunc „Theodorus priscianus ad octavium („octavianum“ Vat.) filium. In hoc vero loco cum cogitationibus vacarem, congregatis mecum aliis auctoribus, utiliter visum est nobis quae ad curas mulierum pertinent res fisicas tractare earum exempla conscripta („eorum exemplo conscriptas“ Vat.). et („ea“ add. Vat.) quae didicimus („addimus“ add. Vat.) eorum („quorum“ Vat.) exemplo et tuo experimento („et tu in experimento“ Vat.) potius („poteris“ Vat.) adhibere“. quem prologum liber Bamb. omisit (cum aliis), contra post extrema verba „pessum facies et uteris“, quibus „Explicit Theodori prisciani Genecie“ subdidit Berol. („Genetia explicit“ simpliciter Vat.), non solum capitulum illud XXI adiecit sed etiam „librum secundum theodori prisciani“ cum (indice capitulorum 21) qui sic incipit „De passionibus mulierum utile previdi vobis scribere“ . . .

sed hic quidem liber maximam partem compilatus est ex integris Cleopatrae et Muscionis capitulis, eisdem illis quae ex simili codice Harmoniae Gynaeciorum olim inseruit Io. Casp. Wolphius Tigurinus (Bas. 1566 p. 105 sqq.*) eiusdem libri secundi (post appendiculam illam recentiore primi libri) dupliciter spurii excerpta quaedam capitula offendi (cum „genecia theodori prisciani“ f. 177^b) etiam in Cantabrigiensi coll. S. Ioh. D. 4 s. XIII (f. 180^b), de quo dixi ad Muscionem Sorani interpretem (ed. 1882) p. IX. atque ex eodem cum eodem initio excerpta praeposita sunt fragmento de gynaeciis in Spuriis Galeni ed. Iunt 1576 f. 95^f (cf. cod. Cant. ib. f. 173^b).

Sunt et alii plures Gynaeciorum Prisciani codices, velut quem vidi quidem sed non legi Paris. 7029 (8° s. XII, ubi „InciP Genecia Prisciani“ f. 59^b—68^b) etc. ex Prisciano etiam „capitula de iunicis“ abbreviata pessime leguntur in cod. Vindocinensi 175 (f. 97^b). singularis autem propter antiquitatem ratio est epitomae cuiusdam Bambergensis L III. 6 (s. X), quae grandibus ut plurimum litteris scripta (f. 1—5) initio quidem carens veri Prisciani capitula praebet a quarto ad decimum et ultimum ex textu quodam qui cum Vaticano convenerit (cf. ad c. 7 „supradictarum superius“).

Cum tale igitur tantumque sit in manuscriptis codicibus praesidium, cum vetus unus particulam modo operis contineat et mutilus et corruptus, integri quidem sint recentes sed aut emendati aut interpolati, cum Geleniani deperditi dubia sit lectio et coniecturalis, nec multum conferant quae apud medii aevi scriptores excerpta servantur quamvis utilia, vides quam lubricum sit edendi negotium, in medico praesertim scriptore mutationi quam maxime obnoxio. nec sane sperandum est fore ut aut novi aliquando codices compareant aut resurgant qui deperditi sint, velut vetus

*) inter prologos librorum quos excerpsit praemissos Wolphius istum quoque habet „Utile providi“ . . . cum hoc titulo „Prologus Prisciani et Cleopatrae in librum eius priorem“ cuius libri quae affert (p. 105 sqq.) sic semper citantur „Ex Prisc. et Cleop. priore“.

ille „Prisciani de medicina“ qui S. Amandi fuit Huchaldi dono (saec. IX/X: vid. G. Beckeri Cat. ant. 114, 76 = Delisle Cab. des mss. II, 455 cf. I, 312).

Ad iudicandum tamen et confirmandum Prisciani textum (et primi praesertim libri, qui plus ope indiget) momenti alicuius est quod a Graecis adiumenti accedit et diu editis. etenim graece primum se scripsisse ipse ait auctor atque ad graecum opus lectorem mittit (v. ind.). graeca autem Theodori verba revera extant in variis libris illis qui Galeni nomine feruntur *περὶ εὐπορίστων* (ed. Lips. t. XIV), primo praesertim q. d. (c. I—VIII), sed et secundo (c. I. II). quorum materia ex ipsius Galeni libris hausta fuit (*τῶν κατὰ τόπους* praecipue ed. Lips. t. XII) atque invitante Oribasio in librum Euporiston congesta (cf. praef. ad Cass. Felicem p. III sq.), cuius nunc quidem non nisi laciniae extant varie cum alienis consutae. hoc Euporiston Galeni libro sincero usum fuisse Theodorum credo, qui suam aliquoties rationem se interponere innuat eis quae tradita repetiverit (velut I, 43 „ego probavi“ cf. Ps. Gal. p. 336, „nos etiam“ I, 32 cf. Ps. Gal. p. 340 etc.). quae enim ita addidit in graecis nunc non inveniuntur. unde si Galeni medicinam reddere Theodorum patet, non hoc tamen solo magistro utitur, sed licet „logicus“ ipse, „cycli“ tamen medicinam saepissime adhibet methodicorum hoc tempore (ut Aurelianus probat) plurimum adamatam, et ubi quae „de experimentis“ affert vel „ut experti sumus“, sicut Archigenis exemplo ipse Galenus, remediorum „physicorum“ collectionem prodit qualem et Marcellus et „liber Pauli“ (vel „Plinii“) et ipse editionis secundae auctor Pseudo-Theodorus, Vindiciani scil. Afri (Cass. p. 105, 8) de expertis remediis opus magna olim approbatione diffamatum. cuius quidem Vindiciani (cf. ed. Cass. p. III), quem magistrum suum profitetur Theodorus, Afer sine dubio et ipse (cum Cassio Felice aequali), praeter singula remedia (advertas e. g. Geram Vindiciani in Antid. Vindoc. 175 f. 121) nunc pauca restant et male habita, extabat autem saec. VIII/IX in bibliotheca Augiensis monasterii, quem tabulae duo veteres (apud Beckerum 6, 156—57 =

33, 47—48) indicant, Vindiciani liber IV (vel libri IV?) post librum de positione et situ membrorum I (cuius laceras reliquias multis in codicibus habemus) Galeni II, Alexandri III in uno codice scriptos. quae notitia dubium est quo pertineat.

Prisciani praeter triplex Euporiston vel praesentanae medicinae opus singulis libellis editum, nunc unum tenemus Physicorum breve fragmentum (quod habet p. 82^d Arg. quae Alexandro teste conveniunt cum Theodori Moschionis*) capitulo de epilepsia cf. Soran. ed. Lips. 1882 p. XVII). itaque si „sex libros“ commemoravit Simon lanuensis in praefatione omnibus nota, qua auctores quorum in lexico condendo volumina revolverit varios recenset, usum eum fuisse patet codice aliquo sex libros numerante, ex quibus praeter singula triplicis operis quod habemus sine libri titulo capitula (velut s. agripnia „Theodorus Priscianus cap. de calculo“**) et uno quidem loco „de gynecia“ (s. strumas — cf. s. acreta et s. metromania), saepissime citatur „Theod. Priscianus in libro de simplici medicina“, et bis etiam „in antidotario Theodori Prisciani“ (cf. Ernst Meyer, *Gesch. der Botanik* II, 291). atque eorum quae de simplici medicina Simon attulit verbotenus nonnulla offendis in libro III de virtutibus pigmentorum vel herbarum aromaticarum codicis S. Galli 762 (de quo olim narraui *Anecd.* II, 121), ita ut verisimile sit hunc librum latinis quidem herbarum nominibus additis ex Galeno factum (de simpl. med. I. VI) excerpta continere ex eo libro quem sub Theodori Prisciani (nam sic semper duplici utitur) nomine sive recto sive falso Simon in codice suo invenerit. antidotarii autem quod cum Prisciano vidit eadem ratio

*) Theodorus iste Moschion quem citat Alexander Trallianus, diversus quidem a Theodoro Prisciano (licet conveniat in physicorum traditione), idem autem est cum Theodoro Aetii (de quo Meyer II, 286).

**) habuit igitur codicem, qui servaret capitulum de calculo, sicut Barberinianus, cum quo uno ex cap. de oculis veram lectionem praebet „serniosos oculos“ (s. v. serniosis).

fuerit, scil. appendicis alienae, qualem et ipsi Prisciano codex Bruxellensis subiecit et Cassio Felici codices non Parisiensis solum (cf. ed. p. VIII) sed etiam quem Romae cum Paulo vidi a. 1881 Vaticanus 4461 (saec. XIV). nam etiam Cassii „duo de pratica“ novit Ianuensis, quorum alterum edidi a. 1876, alterum quem non edidi eodem in utroque codice ambitu (in Vat. f. 81^b—87^b, ubi „Deo gratias. Amen“) continentem remediorum compositiones vario librariorum molimine et recentiore auctas. ex quibus multa revera extant apud Simonem (cf. ed. Cass. p. 219—21). atque ut Cassius (p. 219) sic etiam Priscianus dicendus erit confectiones quasdam citasse in ipso nunc textu deperditas, velut quam graecus habet textus „ieran quae post ordinabitur“ I, 7 (18). cf. conditum colicis Garip. 3, 24. theodoricon autem dianacardium, quod sub Theodori nomine bis Simon significat (s. alakion, kerbes) in multis aequae antidotariis legere potuit.

Iam vero plures quam quos nunc novimus tres vel quattuor Prisciani libros, numerasse aliquando librariorum suo exemplo nunc docet Chisianus, in quo post quartum gynaeceiorum (f. 184^b) „Incipit eiusdem de cibis Liber quintus“ scil. liber notissimus Theodori (numquam altero nomine addito) appellatus de diaeta vel „peridietes“ (unde „perdietis“ Vind. 175 f. 94, „predicti“ Ups. med. 6 p. 339). cuius licet praefatiuncula Theodori sermonem rhetorice comptum in memoriam revocet, textus tamen nihil nisi uberius cuiusdam operis reliquias continet in exile compendium redactas. quintum igitur hunc multis codicibus exemplatum saepiusque (et edente Schreinerio separatim Hal. 1632. 8) impressum nunc non moror, nec magis sextum, cuius multo etiam incertior est auctoritas. etenim in codice Chisiano post quintum illum f. 196^a „Incipit Antebalumina Galieni“ („Pro aloe mitte licium . . . mitte spica nardi duplum“), deinde autem f. 197^b „Inc. antebalumina Theodori“ („Pro ges asteros mitte amilum . . . pro zinziber mitte piretrum“), quod idem duplex opusculum sine nomine auctoris adnectitur in codice Brux., ubi post Aurelium et Escolapium

f. 101^b „antepallomia Galieni“, („Pro aloe mittis licium . . . Pro zinziber mittis piretrum“), sequitur ultimis f. 107^b—12^b „dieta Theodori“.

sed iam satis sit notitiae in editionis limine breviter congestae. quam si iusta disputatione exequi voluissem, ad proprii libelli volumen praefatio excrevisset.

Scripsi Berolini 26. Februarii 1893

(impressa nunc post annum elapsum relego 13. Maii 1894)

Valentinus Rose.

THEODORUS PRISCIANUS

ex codicibus

Gel. = Gelenii trium librorum deperdito (ed. Bas. 1532).

V = Vaticanus reginae 1143 membr. saec. IX.

r = Romano principis Barberini IX. 29 saec. XI/XII.

B = Bruxellensi 1342—50 membr. saec. XII.

b = Berolinensi (Pseudo-Theodori) lat. qu. 198 membr. saec XII¹.

c = Romano principis Chigi (Pseudo-Theodori) F. IV. 57 membr. saec. XII.

g (Excerptorum libri Logici, unde *Gar.* = Garipotus) = Vindocin. 109 m. s. XII (f. 50—57) passim inspecto etiam Vindobon. 68 m. s. IX f. 1 sqq.).

f (Gyn.) = Florent. Laur. 73, 1 m. s. XI (f. 214^b—218^b).

v (Gyn.) = Vindocin. 109 (eodem qui supra f. 88^b—91^b).

g (Gyn.) = Bamberg. L. III. 11. m. s. XII.

a (Gyn.) = Vatican. regin. 1756 membr. s. XII.

e (Gyn. epit.) = Bamberg. L. III. 6. m. s. X.

Index capitulorum libri primi Euporiston Faenomenon.

<p>Praefatio (epist.)
 I. Praefatio operis.
 II. De infectionibus capillorum.
 III. De capillis cadentibus.
 IIII. De crementis capillorum.
 [Ad defectum capillorum <i>rB</i>].
 V. De pediculosis.
 VI. De achoris.
 VII. De alopeciosis.
 VIII. De aurium causatione.
 IIII. De parotidis.
 X. De ferbunculis.
 XI. De choeradis.
 XII. De oculorum causis.
 XIII. De narium morbis.
 XIIII. De fluxu sanguinis narium.
 XV. De labiis crepantibus.
 XVI. De dentium causatione.
 XVII. De vitiis faucium vel oris.</p> | <p>XVIII. De minutis papulis in facie vel ubique nascentibus.
 XVIII. De ustione calidae vel ignis.
 XX. De carbunculis.
 XXI. De vulneribus variis causis inflictis corporibus.
 XXII. De vulneribus ex se sponte nascentibus.
 XXIII. De igne sacro.
 XXIIII. De percussu apum vel scorpionum atque serpentium.
 XXV. De stirpibus vel ossibus infixis.
 XXVI. De testium indignatione.
 XXVII. De veretri causis.
 XXVIII. De herniosis.
 XXVIII. De umbilicis infantium eminentibus.</p> |
|--|--|

Praefatio (*s. num. et rubr. B, I Prefacio br*). — Praefatio (operis *in textu*) *sine num. B*: II Prologus *br*. (XIII) narium: earum *bBr*. (XVIII) in facie *om. B*. vel ubique *om. b*. (XVIII) ustione *B*: combustione *br*. ignis: ignis in corpore *r*. (XXI) causis: que causis *b*, casibus *Br*. inflictis corporibus: in corpore *b*, infixis *B*, factis in corpore *r*. (XXII) sponte *om. Br*. (XXIIII) *hoc ad finem libri suppleant rb*. percussione *r*, percussibus *B*. atque *rb*: vel ceterorum *B*. (XXV) De turribus (*sic*) receptis et latentibus *B*: *om. (ind.) br*, De stirpibus vel ossibus vel telis icti *c*. (XXVIII) *hanc rubr. om. I*:

XXX. De diversis vitiis in ano nascentibus.

XXXI. De syringis.

XXXII. De pernionibus.

XXXIII. De ragadiis pedum vel digitorum.

XXXIII. De paronychiis.

(XXX) vel siringiis *add. B.* (XXXI) *hanc om. B.* (XXXII) *pregnationibus b.* (XXXVII) *elefantiacis br.* (XXXVIII) *vel eiectonibus articularum add. br.*

XXXV. De pruritu vel scabie totius corporis.

XXXVI. De maculis in corpore nascentibus.

XXXVII. De elephantiosis.

XXXVIII. De luxationibus.

libri secundi Logici.

(Partis I) [Oxea *bc*].

Praefatio (epist.).

I. De acutis febribus vel aegritudinibus.

II. De freniticis.

III. De lethargicis.

IIII. De pleuriticis.

X. De peripleumonicis.

VI. De synanchicis.

VII. De apoplecticis.

VIII. De hydrofobicis.

VIII. De ileo colicis strofo.

X. De spasmis.

XI. De satyriasi vel impedimento usus.

XII. De cardiacis qui etiam diaforetici.

XIII. De cholera.

(Partis II) [De Cronicis *B*, Cronia *bc*, Libri III de cronicis *r*].

(I) XIII. De querellis capitis.

(II) XV. De epilepticis.

(III) XVI. De scotomaticis.

(IIII) XVII. De maenomenis.

(V) XVIII. De melancholicis.

(VI) XVIII. De paralyticis.

(VII) XX. De catarro.

(VIII) XXI. De pthisicis.

(VIII) XXII. De sanguinis emissionem interiorum.

(X) XXIII. De empyicis.

(XI) XXIII. De syntexi et atrofia.

(XII) XXV. De asmaticis vel suspiriosis.

(XIII) XXVI. De epaticis.

(XIII) XXVII. De ictericis.

(XV) XXVIII. De spleniticis.

(XVI) XXVIII. De stomachi variis accidentibus.

(XVII) XXX. De lumbricis.

(XVIII) XXXI. De dysentericis vel lentericis.

(XVIII) XXXII. De hydropicis.

(XX) XXXIII. De renum vitiis vel vesicae.

(XXI) XXXIII. De arthriticis podagricis ischiadicis.

[XXXV. De mulierum variis passionibus.

(I) acutis *br: om. VB.* vel aegritudinibus *om. b.* (VIII) *i(y)leodis V(B), iliodis r, yleon b.* colo et strofo *b.*

(XII) dicuntur *add. b.* (XXI) et tussi *add. b.* (XXVIII)

de st. querelis *b.* (XIII) *novos numerus habent rc (non VB), nullos b.* (XXXIII) *in rb add.* XXI De cauculo (adveterato *b*)

et XXII De condolomatibus *etc.* (XXXV) *add. VB: om. rbc*

— *seq. in r (c) lib. IV, qui sine numero in Bb.*

libri tertii Gynaeciorum.

Praefatio (epist.).	V. De conceptione.
I. De mamillis post partum dolentibus.	VI. De aborsu.
II. De praefocatione matricis.	VII. De haemorrhagia matricis.
III. De inflatione vel tensione matricis.	VIII. De vulneribus matricis.
IIII. De atretis.	VIII. De fluxu reumatis.
	X. De gonorrhoea.

(VII) De fluxu sanguinis *rbB*.

libri physicorum.

- Praefatio.
- I. <Caput dolentibus>.
- II. <Epilepticis> — — —

(reliqua desunt).

Postquam peracto corrigendi officio impressae ad me plagulae redierunt, cum indicis causa folia versarem, hic illic notavi quae oculorum aciem diutino labore et taedii pleno debilitatam fugissent, sive litteras inversas (velut p. 48, 5. 64, 13. 201, 9) sive commutatas (sic p. 257 v. paenult. legas quem — p. 301, 6 axungiam — p. 318, 20 cyatis — p. 395, 7 rediguntur — p. 393, 17 intremueris — p. 349, 11 VII, non VI — p. 493 achor 1, 13 — p. 504 conferva h. b Add. 1, 97 p. 301, 5 — item sicut legas pro sic in not. ad p. 181, 15), sed quod magis doleo, in numerandis antidotarii segmentis utrobique fuisse peccatum. ipse enim post 5 (leg. 5^b p. 366, 3) et post 56 (l. 56^b p. 378, 21) et post 87 (l. 87^b pro iterato 87 p. 383, 1) singulos numeros cum omisissem, is qui impressit neglexit n. 26 (p. 371, 1) et sequentes in eadem pagina numeros posuit 26. 27. 28 (pro 27. 28. 29), idem bis posuit 51 (pro 52 p. 378, 1) itaque deinceps 52—56 (pro 53—56^b), omisit denique n. 106 (p. 385, 1) ut in ista pagina nunc sequantur 106—115 (pro 107—116). hos igitur numeros ante indicis usum ipse, lector, peto ut corrigas.

Theodori Prisciani Euporiston

Liber I

Faenomenon.

Nuper me collegae Olympii exhortatione provocatum 1
nonnullos confecisse praesentanae libellos medicinae vel 5
mediocris fama retinet, sed graeco stylo quoniam medendi
industriam sermone claro haec natio publicavit. in his
igitur voluminibus non studium tenebo gloriae, neque enim
in logico opere eloquentia opus est sed labore. quippe
quae fragilitas humani corporis remedia flagitaret, celeribus 10
beneficiis natura consentiente composui. non omnis enim
valitudo medendi patitur tarditatem. quapropter, amice
carissime, quae ornatui nostri corporis vel saluti procu-

1 *Indici capitulorum praefationi praemisso superscripta legitur rubrica in b (quae deleta est in c) Theodori prisciani archiatri faenomenus cuius haec est continentia. de cod. B v. praef. post indicem seq. rubrica Prephacio b(c) (sine rubr. r B). Gel. (ut in textu ad I, 5) huic epistolae suprascriptit Theodorus Priscianus Timotheo S.* 4 Nuper me *rb(c)*: Nuperrime (... confeci) *B*. collige *rb(c)*. oly(i)mpi *rb(c)*: olimpii *B*. provocatum (—tū *bc*, —t² *r*) nonnullos confecisser *rb Gel.*: provocatus confeci nonnullos *B*. 5 presentanae libellos *B* (medicine presentanae libellos *Gel.*): presentaneos libellos medicine *rb(c)*. vel *rb(c) Gel.*: quos vel *B*. 7 sermone *om. r* (ubi industria claro). natio *B(c) Gel.*: nocio *b* (notitia *r*). 8 tenebo *rb(c)*: teneo *B* (aliter *Gel.* non studium vanae gloriae neque eloquentiae posui sed laborem: *om. enim verba* neque enim — opere). 9 in logico opere eloquentia (—tię *r*) *rb(c)*: eloquentiae hic *B*. labore *b*: —ris *rB*. 10 quę *bc Gel* (*om. r*): quia *B*. remedia (—um *r*) flagitaret (—re *r*) celeribus beneficiis *b(c)r Gel.*: remediū flagiture & celeris beneficii *B*. 11 consentiente *rb(c) Gel.*: consciente *B*. non omnis enim *B Gel.*: non enim omnis *b*, non enim non omnis *r*. 12 amice *Brb(c)*: frater *Gel.* 13 ornatui *cB*: oi natui *b*, ordinatui *r* (in parui *Gel.*)

randae custodiendaeque obveniant opis naturae remedia,
nunc in tuam gratiam nostro sermone digessi, non sine
lucro famae ut arbitror. effectum enim in utroque genere
opus tam plures testes habebit quam iudices.

5

I.

2 Si medicinam minus eruditi ac rustici homines, na-
tura tantum conscia, non philosophia, occupassent, et leviori-
bus aegritudinum incommodis vexaremur, et faciliora re-
media caperentur. sed haec via ab illis omissa est quibus
10 scribendi ac disputandi gloria maior fuit. nam scire velim
qui fieri possit ut, cum aut rectum sit quidque aut con-
trarium, aut salubre aut incommodum, huiusce artis
repugnantes diversique professores sententias suas sin-
guli servare conentur. iactatur aeger magna tempestate
15 morbi. tunc nostri collegii caterva concurrit, tunc nos
non pereuntis miseratio possidet, nec communis naturae

1 custodiendaeque *Br*: constituendaeque *b* (-daque *Gel.*).
obveniunt *rb*, —ant *c* *Gel.*: convenient *B*. opis naturae
(*corr.*) *Gel.*, opus (*op*⁹) nature *rb* (*c*): ordinata *B*. 3 effectum:
sic Brb (*c*) *Gel.* *Rubr.* Prologus *b* (*Explicit Prephacio In-*
cipit prologus c), Incipit praefatio operis *B*, sine *rubr.* *r* (*ubi*
al. m. in marg. G. Liber sextus). 6 medicinā ... occupassent
(—set *b*) *rb* (*c*) *Gel.*: medicina ... occupati essent *B*. ac
(hac *r*): et *Gel.* 7 conscia *rb* (*c*): conscii *B*, conscientia *Gel.*
non philosophia *b* (*c*): non tantum philosophi *r* *Gel.*, non etiam
philosophia *B*. et *rb* (*c*): in *B*, *om.* *Gel.* 8 vexaremur
rB *Gel.*: —rentur *b*. et faciliora—(10) scire velim *om.* *Gel.*
9 caperentur *rb*: cuperentur *B*. 10 eloquentia (*sic*) studiosis
hic addit B (*post fuit*): *om.* *rb* (*c*). velim *b* (*c*): vellem *Br*.
11 qui *B*: *q* (quod) *b* *Gel.*, quid *r* (*c*). ut — sit *om.* *r*.
rectum *B*: certum *bc*, *om.* *Gel.* (*ubi* cum aut contrarium sit
quid). sit *post* incommodum *B*. quidque *rb* (*c*): quid *Gel.*
12 huiusce: *sic Bb* (*c*), huiusque *Gel.*, huiuscemodi *r*. 13 re-
pugnantis *b* (*c*) *r*. diversique *b* *Gel.*, diversisque *r*: diversorum-
que *B*. sententias suas *b* (*c*) *Gel.* (suas *om.* *r*): sententia
sua *B*. singuli *B* *Gel.*: *om.* *b* (*c*) *r*. 14 iactatur *br*: iactetur
B *Gel.* 16 non *b* (*c*) *Gel.*: *om.* *rB*. p. miseratio *b* (*c*) *r*:
p. miratio *B* (*periculi ratio Gel.*).

condicio convenit, sed tamquam in olympico agone alius eloquentia alius disputando alius adstruendo destruendo alius inanem gloriam captant. interea dum hi inter se luctantur atque aeger fatiscit, pro pudor, nonne videtur natura ipsa rerum haec dicere?

5

o frustra ingratum mortalium genus, occiditur aeger, non moritur, et mihi fragilitas imputatur. sunt tristes morbi, sed dedi remedia. latent in fruticibus venena, sed plura germinant salutis officia. absit haec nescio quae perturbatrix disputatio atque iste loquacitatis vanus amor. 10 haec ego saluti mortalium remedia non dedi, sed magnas seminum ac frugum herbarumque potestates, et quidquid propter homines genui.

his dictis nonne tibi, amice carissime, error noster 3 fit clarior, qui ad aegros certandi studio infructuosa verba 15 deferimus? hinc est ergo quod ego huiuscemodi opus adgressus sum, ut facilibus potius naturalibusque remediis

1 ^{co}olympo (sic) *b*, olimpico *r* (*c*) (Tempico corr. *Gel.*): lyrico *B*. alius *e. a. disp.* alius destruendo alios (*in ras. omnia*) *B*, alius *e. a. disp.* alius astruendo (adstruendo *c Gel.*) distribuendoque *r b* (*c*) (distribuendo alius *Gel.*). 3 quisque (*ante inanem*) *add. r.* captant *rbc*: —tat *B Gel.* 4 luctantur *B Gel.*: certant *b* (certantur *rc*). fatiscit *p* pudor *b* (*c*), fatis fit proprio *r*: fit casui datus proprio *B* (fit fatis propior *Gel.*) nonne videtur *n. i. r. B Gel.*: nonne videtur mihi natura *i. r. cr*, nonne mihi videtur ipsa *r. n. b*. 7 et non *m. b* (*c*). tristes *b(c) r Gel.*: inte (sic) et deinde *in ras.* morbi *B*. 8 dedi *b Gel. (c) r*: desunt *B*. fruticibus *Bbc*, fructibus *r* (fluctibus *Gel.*). 9 absit hoc nescio quae perturbat rerum disputatio *B*, absit illa (haec *Gel.*) nescio quae (qua *rc*) perturbatrix eloquentia (disputatio *Gel.*) *b(c)r*. 10 iste *B Gel.*: stilo *b(c)r*. 11 magna seminum . . . potestates (potestas *cr*) *b*, magna semina (semina *in ras.*) . . . potestates *B*. 14 nonne *br Gel.*: non ut *B*. amice *kme brB*: frater amantissime *Gel.* error *B Gel.*: sermo *b(c)r*. 15 fit (sit *cr*) clarior *bcr Gel.*: sit carior *B*. Quid (qui *Gel.*) ad egros *c. studio br(c) Gel.*: quia de aegris *c. studium et B*. 16 deferimus *bcrB*: adferimus *Gel.* ergo *br(c) Gel.*: *om. B*. 17 facilibus (facilior *r*) potius . . . disputatione *b(c)r Gel.*: facilius potiusque naturaliter quibus remediis et disputatione *B*.

et quae disputatione careant, medicinam salubrius ordinarem,
hoc est euporistis, suco tritici et farina hordei, herbis
variis vel metallis et similibus ceteris, in quibus manifesta
remedia natura signavit. neque enim dum aegrotus affi-
5 citur, adeundus est mox Pontus aut interiora Arabiae
sollicitanda sunt aut storax vel castoreum vel reliqua quae
orbis longinquus peculia habet. ideo medicinam etiam
in vilibus herbis parens natura disposuit, ut nullo vel loco
vel tempore medendi desit officium, cum tutum possit esse
10 remedium.

4 hoc igitur volumine bonam hominis valitudinem ex-
pertis ut aiunt et rusticis curationibus formatam in vulgus
exposui. in quo gratior est aegris medicina, cum cele-
ritas famulatur officii. qua de re erit nobis de capite
15 tamquam ex arce ad reliquam curam corporis descen-
dendum, in quo tanto pretiosior est sanitas quanto mo-

1 careant medicinā *rb Gel.*: careat medicina *B.* salu-
brius ordinare *br* (*—rē c.*, *—rēm Gel.*): quam iactanti oratione
teneamus *B.* 2 euporistiū *rb(c).* sucus (suco *Gel.*) tritici
& farina ordeī *rb(c)*, suco tritici farina et hordei *B.* 3 ce-
terisque *b(c).* 4 signavit *rB Gel.*: significat *b* dum *rb(c)*:
cum *B Gel.* 5 adeundus est mox *p. rb Gel.*: adhibendus est
p. B. interiora *rb Gel.*: *—ris B.* 6 sunt aut storacē
(*—ce r*) aut (vel *rc*) castoreū aut (vel *r*) reliqua *q̄ o. l.* pecu-
liares habet *b* (sunt ob storacem vel castoreum vel reliquas
fruges quas *o. l.* peculiares h. *Gel.*), sunt ostrea vel castores vel
reliquae fruges quas *o. l.* peculiares habet *B.* quē morb̄ *r.*
7 etiam in vilibus herbis *B Gel.*: in vilioribus etiam herbis *b*,
etiam in vilioribus herbis *r.* 8 nullo loco vel *t. rb(c)*, nullo
bello vel *t. B (corr. Gel.)*. 9 tutum (*corr.*) *Gel.*: totum
rBb(c). 11 expertis ut aiunt et (*ac c*) *r. c. formā (sic ips.*
corr. ex farinā) b(c) expcut aiunt et *r. c. formā r*: expediti et
ut aiunt *r. c. formatā B* (expeditis ut dicunt et *r. c. f. Gel.*).
13 medicina: *rb(c) Gel.*: medicina et facile reperienda (*add. !*) *B.*
celeritas *rb(c) Gel.*: celeritas ac facilitas *add. B.* 14 qua de
re *rb B*: quare *corr. Gel.* erit *rb Gel.*: fit (*sic*) *B.* 15 ex arce
(*—ce cr*) *b (Cass. p. 1, 10)*: exarcho *B.* 16 a quo tanto *pr.*
e. s. quanto *m.* fuerit *e. b*, in quantum pretiosior *e. s.* quanto
m. fuerit *e. r*: in quo quanto pretiosior *e. s.* tanto est *m. e.*
B Gel.

lestior fuerit aegritudo. si quis igitur in sene et quantulaecunque scientiae medico hanc simplicem curationis viam inlaboratamque miratur, noverit me in utroque genere facere quam dicere potius elegisse.

II. De infectionibus capillorum.

5

Ad denigrationem capillorum spumae argenti, 5 terrae cimoliae, calcis vivae semuncias singulas tritas cum aqua identidem conteri facies usque in pinguedinem mellis, et capillos linies. linimentum vero cum siccare coeperit, loca fricando discuties et lavabis ex pusca, in qua terram 10 cimoliam commiscueris. ne autem ustionem procures, frequenter cum lavare coeperis loca oleo roseo irrigabis.

ferri purgationis et rasurae plumbi uncias senas in sextariis tribus aceti viscidī coques ut ad medietatem coctura perveniat. de hac coctione frequenter loca lavabis. 15 oleo ne contingas.

1 in sene & q. sc. medico *B* et (*om. medico*) *Gel.*, in sene & q. sc. modico *sic et r*: inse nequantule cūque scientiē modico *b* (*inse ne quantulecūque scientie medico sic c*). 3 inlaboratam *r B Gel*: laboratam *b* (*non c*). 4 potius *q* (*hoc tenui lineola deletum*) elegisse *r* = potius ~~qm~~ (*sic del.*) elegisse *b* (*communi ex fonte errore*).

5 (*Rubr.*). De infectionibus capillorum I. *B*, Incipit Theodorī (—*ri c*) priscianī (—*ni c*) logici fenomo (*e corr.*) *ni* (*Fenomenus c*) liber primus (*lib. I c*) datus ad thimotheum (*timotheum c*) feliciter (*haec corr. Gel. qui dedit ad T. fratrem.*), De infectione (*infectionibus ind.*) capillorum *b(c)*. 6 Ad d. c. (*sic*) *B*, Denigratio *c Gel.*: *om. br*, ut nigri fiant titulo *add. c*.

7 signa pond. (3. 1. *ter*) habet *b et* (*sem. I*) *r uti* ana semuncia *B* (*semuncias singulas Gel.*). tritas — mellis *B Gel.*: tere-

(*i corr.*) *s* (*teris r*) ita cum aqua ut sit ad p. m. *br*. 9 linies *B Gel.*: illinies *br*. cum siccare coeperit *B Gel.*: cum sic-

caverit *br* 10 et ex pusca lavabis (*seqq. om*) ne ustione (*sic*) procures. Oleo roseo postmodum caput (*caput om. r*) perungues *br*. 11 t. cymoliam tritam *B*. procures (*b Gel.*): incurras. procures (. . . irrigabis) *B*. 13 purgationem et rasuras (—*ram Gel.*) p. uncias senas *B Gel.*: purgatio. | et rasurā (—*ra r*)

p. VI. ^{nas} (uncias senas *r*) *b*. 15 coctura *B Gel.*: *om. br*. de h. c. *B Gel.*: et exinde *br*. frequenter loca *B Gel.*: loca frequenter *b* (*loca om. r.*). 16 oleo ne contingas *br Gel.* (*ἐλάλον ἀπεχόμενος Gal. XII, 445 cf. XIV. 391*): et oleo anetino contingas *B*.

ciconiarum ova in vase plumbeo agitabis et ex hoc capillos unguēs. cum vero linimentum siccaverit, ex aqua in qua betae coctae fuerint tepida lavabis.

• aliud. capparidis radicem confringes et in lacte asinae
5 tribus diebus infundes. postea vero coques molli vapore usque in mediam partem. frequenter loca confricabis.

fungos arboris nucis combures sic ut carbo fiat. postea vero teres mixto oleo quali volueris. uteris unguento diurno ut ulterius albi non nascentur.

10 betarum rubrarum cum radicibus suis libram I teres cum ammoniaci salis unciis II et admiscebis olei cedrini uncias III, ut confectio siccare non possit, et uteris.

6 flavos vero capillos sic facies. lupinos amaros in aqua per dies XV infundes, et postea ex hac aqua in
15 balneis caput assidue lavabis.

1 in vase p. (vas p. r *Gel.*) agitabis b *Gel.* (qui add. ex aere): in vas plumbeum adicies et agitabis B. 2 unguēs B (unge *Gel.*): inungues b (—is r). cum vero Bbr: si *Gel.* linimenta siccaverint B (inlinimenta s. *Gel.*). 3 bete cocte b, beta decocta r (haec cocta *Gel.*), betae decoctę B. fuerint bB *Gel.*: fuerit r. lavabis b *Gel.*: delavabis B. 4 aliud. B *Gel.*: om. br (ut supra v. 1. 4 infra 7. 10, ubi Aliud addit *Gel.*, om. br B). et (in b) lacte asinae tribus diebus i. br *Gel.* et tribus diebus in l. infundis asinae B. 5 postea molli vapore coques (—is r) usque ad med' (ut ad medietatem redeat r) et ex hoc frequenter caput inungues (c. i. frequenter r) br. 6 confricabis *Gel.* (confricas B). 7 fungos a. n.: ἀπὸ καρύας τὰ ὡσανεὶ βοτρυδία *Gal.* XII, 444. cf. XIV, 391.

comburī facias B: combures (—ris r) rb *Gel.* ut carbo fiant B (sic ut carbo fiat *Gel.*): om. br. postea vero teris B (teres *Gel.*): et teres (—is r) post (postea r) br. quali (quale rb) volueris rb *Gel.*: quod libuerit B. uteris u. diurno B (unguento utere probato b, uteris u. probato r): et ita est u. diuturnum *Gel.* 10 Betarum rubrarum (sic) B *Gel.*: Betas rubeas rb. teris (—es *Gel.*) . . . unciis II B *Gel.*: cum sale teres amoniaco ÷ II. b. 11 et om. b. admiscēs Bb, —is r (—cebis *Gel.*). olei cedrini rbB: oleo cedrino *Gel.* 12 siccare (sic) bB *Gel.*, —ri r. 13 fl. vero c sic facies *Gel.* (si facias B): fl. sic facies rb. 14 XV rb *Gel.*: XII B. infundis rB. et postea B (et post eos *Gel.*): om. b, et r. 15 caput assidue B *Gel.*: ass. caput rb.

alumen quo infectores utuntur cum aqua conteres et capillos ex hoc infundes. quod permanere facies diebus III. postea lavabis ex aqua in qua nitrum solveris. sane si tibi multum rubrum visum fuerit, ex ea aqua lavabis in qua cimoliam terram resolveris. 5

si candidare autem velis, hirundinum stercore cum felle taurino contrito loca continges frequentius. sed haec superflue nos ordinare certissimum est. ceterum albi prohibendi sunt potius quam procurandi.

sane si crispare delectet, asfodeli radices in vino teres et ex hoc capillos frequenter inlinies. 10

III. De capillis cadentibus.

7

Instruam etiam de capillis cadentibus, qui aut longa aegritudine aut nimietate vaporis cadentes ante senilem aetatem nuditate caput foedare consuerunt. ordinamus itaque confectionis genus, quo non solum cadentes contineri possint, sed etiam forte qui ceciderint reparentur. 15

1 Aliud add. *Gel.* (et ita infra saepius c. 3). conteris
... infundis *rB*. 2 ita ut in mellis pinguedine fiat *rb* (*om. B Gel.*). cf. *Gal. XIV, 392.* 3 (postea) vero add. *rb*.
ex aqua in qua *B* (*om. Gel.*): cum (ex *r*) aqua ubi *rb*. nitrum:
apud Ps. Gal. τρυγίας κεκαυμένος. 4 si tibi multum rubrum
visum fuerit *Gel.*, si <tibi *r*> rubeum multum visum fuerit *b*
<—rint *r*>: si tibi multum rubri visi fuerint *B*. 6 si c. a. v.
B Gel.: Albos capillos sic facies *rb* (*c*). cf. *Ps. Gal. XIV, 391.*
7 l. c. f. *B Gel.*: cap̄ frequenter inungues (—is *r*) *br*.
sed haec—procurandi *B Gel.*: *om. rb*. 8 ceterum (*sic*) *B Gel.*
10 sane s. c. delectet *B* (delectas *Gel.*): crispas sic fac (facies *rc*) *rb* (*c*). has fidele (*sic!*) radices *B*: asfodilli herbe
rad' *br* (ubi asphodeli *Gel. et Neu.*). 11 teris *B* (—res *Gel.*).
et ex h. capillos f. illinies *rb Gel.*: et ex hoc f. infundis *B*
(*seq. add. in br* Cipressi pile...). 12 (*Tit.*) De cap. cad. II *B*
(III *Gel.*), De cadentibus *b*, *om. r*. 13 Instruam—cadentibus
B Gel.: *om. br* (et adiutoria post etiam add. *Gel.*). 15 nuditate
caput nudare (*sic*) *B*, nuditate capilli (*pro caput*) foedare *Gel.*,
capillos (*sic pro cap̄ i. caput*) nuditate cap̄ fedare *b*.
16 contineri *rb Gel.*: possideri *B*. 17 forte *B Gel.*: *om. br*.
reparentur *Bbr*: reparari (*corr.*) *Gel.*

accipies quam plurimas apes et in vase fictili clausas incendes. postea cum oleo conteres et capillos inlinies, sane sollicitus ne frontem tangas et tumoris emergentis licet falso timore terrearis.

5 melanthion super carbones cum tostaveris teres et cribrabis et cum aqua commixto caput inlinies. hoc et alios renasci faciet, quam maxime si supercilia hoc modo curare velis.

ladanum cum vino teri facies et oleum murteum mi-
10 scebis et uteris ut pinguissimo linimento.

nuces virides in maturas quassatas in oleo gremiali infundes et aluminis umecti tertia parte, et in vase fictili novo repones diebus XL sub divo, et post uteris unguento probato.

15 nigrae murtae foliorum unciam I, gallarum quassarum unc̄ II similiter in oleo infundes ut supra, et uteris. hoc etiam scabiis siccis utile est, quam Graeci pityriasin appellant.

1 apes *rb Gel.* cf. *μελίσσας Ps. Gal. XIV, 393*: *napas (ex suo) B.* 2 et caput (*cap r*) inlinies (*linies Gel.*) *B*, capillosque illinies *b (τὰς τρίχας κατάχρει Ps. Gal. XIV, 393).*

3 esto (*post soll.*) *add. r.* et tumoris emergentis *B*: et tumore (*—rem r*) mergens *br* (*et tumores emergentes Gel.*).

5 super: et suberis (*corr!*) *Gel.*, sed cf. *graeca.* post s. c.

add. in testa (—am r) inpones (imponis r) et br. cum tostaveris (*—rit b*) *rb B*: contusos *Gel.* 6 cribrabis *B* (*cribellabis Gel.*): cernes *b* (*cf. p. 9, 2*), *om. r.* 7 cf. *Ps. Gal. l. c. (μέλιστα δὲ . . .).*

8 velis *B Gel.*: volueris *br.* 9 *seqq. (—p. 9, 2) redeunt apud Ps. Gal. (eupor. I) XIV, 322 cf. (eup. II) XIV, 393.* 1. cum oleo mirtino et vino conteres *b*, l. cum vino

teris et oleum mirtinum miscis *r.* myrteum *B Gel.* mis-

cebis *Gel.*: admiscebis *B.* 10 ut *B Gel.*: *om. rb.* 11 quas-

satas in o. *rb Gel.*: quassabis et eas in o. *B.* 12 et *B*:

om. rb, in (*... partem*) *Gel.* tertiam partem *rb B Gel.*

13 sub divo *rb*: in subdivali *B (ἐν εὐαέρω οἴκῳ Ps. Gal.),*

om. Gel. postea *rb* (*post Gel.*) = *μετὰ τοῦτο gr.*: *om B.*

15 mirtē *b*, myrte *r*: myrti *B Gel.* folia baccas (*bagas r*)

gallarum quassatas in o. (*brevius*) *rb.* 16 infundis *B (—des*

rb). 17 scabiis siccis (= cantabris cutis *Cass. c. 6*): sabinis

siccis *B* (*scabiei sicce Gel.*, superciliis *Neu.*), *om.* (*hoc — ap-*

herbam peristereona cum radicibus suis siccam teres et cribrabis et oleo commiscebis, et uteris.

de experimentis. adeps ursinus cum ladano et 8
adianto subactus inlitusque capillos effluere non patitur.
nam et sandaraca cum aceto contrita hoc idem facit. ca- 5
pita muscarum cum melle contrita par beneficium faciunt
in continendo capillos.

si vero vis ut capilli etiam post combustionem
exeant, fici folia sicca tundes et cribellabis et ex eo pul-
vere loca confricabis, quae ante cum aqua calida dulci 10
vaporabis. alcyonii radices combures et teres similiter et
prae vaporatis locis asperges.

sed quoniam aliquando de superciliis vitio im-
minente elephantiae aut siccitate nimia corporis cadunt, ut
etiam de capite saepe contingit, hi sic constringendi erunt. 15

pellant) *rb.* cf. *Gal.* p. 322 τὸ αὐτὸ δὲ πινυλάσιν λέται. quas
gr. triciasin appellant *B* (quam gr. petrasin appellavere *Gel.*).

1 peristerion *b* (—reon *Gel.*), peristhereónam *B* (*Gal.* XII,
435). teris et cribras et o. cōmises *B* (teres et cernes . . .
comises *b*, teres et cribellabis . . . commiscebis *Gel.*): totum
om. (herbam—uteris) *r.* 3 De experimentis *Bb* (*Gel.*): De
expertis *r.* 4 effluere *B* *Gel.*: fluere *rb.* patitur *Bbr*:
patiatur *Gel.* 5 nam et *Gel.*: et *B*, *om.* *rb.* hoc idem
facit *B* *Gel.*: illinito *b*, *om.* *r.* 6 par (—7) capillos *B* *Gel.*:
om. *rb* (qui habent similiter illinito). 7 capillos: sic *B* *Gel.*

8 si vero vis ut capilli . . . exeant *Gel.*, ut capilli . . . exeant si
fieri velis *B*: *om.* *rb.* Hic (post illinito) aliena inferunt *b*
(*cr*) sub rubr. Calvis ut capilli nascantur. deinde seq. rubr. Post
ustionem <ut capilli nascantur *cr*>. Fici folia <sica> tundes
etc. 9 fici *b* *Gel.*: ficus *rB*. tundis (—es *b*) et cribellas . . .
confricas *Bbr* (futura habet *Gel.* qui a verbo confricabis in-
dicata lacuna transilit ad c. 6 aut myrtus aut rubus aut as-
paragi radix duobus ut videtur codicis foliis deperditis. 10 quae
ante calida aqua (aqua calida *r*) dulci vaporas *br*: ante cum
aqua calida dulciua (sic) proderunt *B*. 11 alchioni <i corr.> *B*,
alcioni *b* (alcii *r*). combures et teris etc. *B*: tundes cōbus-
tas et cernes (comburis teris et cernis *r*). et vaporatis locis
ex aqua calida aspergis *br*. 13 quia *br*. de super-
ciliis *Bb*: supercilia *r*. imminente *r* (—tis *Neu.*): eminente
b, emminente (sic) *B*. cf. *B* 1, 43. 15 hi sic *B*: his adiu-
toriiis *br*.

cedrinum lignum combures et eius nidoris pulverem colliges, unde haec supercilia tangere debebis.

III. De credientis capillorum.

- 9 Aliud generaliter omnibus ad capillorum cimenta.
 5 polytrichi herbae radices pondo duo, flores eius pondo II, cedrini olei pondo III, ova gallinarum X, olei hispani pondo XXX, gallarum <pulverem> pondo II. radices herbarum in aqua infundes, flores vero supradictos in sole siccare facies. oleum quoque utrumque in vase mundo
 10 mittes cum ovis et ceteris speciebus, et agitabis quamdiu veluti calefactum proprium odorem exhalet. et similiter cotidie agitabis diebus VIII. sic facies ponere et postea uteris unguento. ante tamen gallico sapone caput lavabis.
 aliqui vero consultius agentes post capitis loturam
 15 hac usi sunt unctione. olei cedrini pondo II, vini pondo II, ova III, nardini olei pondo V. his omnibus mixtis et agitatis <uteris>.

1 lignum *br*: militrum (*sic*) *B* (nidor *i. λυγνός* cf. *Gal. XII, 62, Diosc. 1, 105 et 96*). 2 unde haec (*B, h r*) s. tangere (curare *r*) d. *Br* (*c*): et eius pulverem colliges. supercilia illinies *b*. 3 (*Rubr.*) De cr. cap. ut ubi volueris nutriantur *b(c)*, De credientis eorum III. *B* (*ut in ind.*), Ut ubi v. nutriantur *r*. 4 Aliud—crementa *B*: om. *b(c)r*. 5 polytrichi *br*, —cae *B*. 5 pondo *Br*, ponda *b(B^c)*. dua *r*. eiusdem herbe *br*. 6 (7) pondo *Br*, ^o*p b*, *poñ r*. hispani (*sic*) *B*, spani *br*. 7 gallarum pondo II *B*, galle pulverem (—res *r*) ^o*p (poñ r)* II. *br*. 8 fl. supra scriptos *br*. 9 siccas *br*. quoque *B*: om. *br*. in vas mundū *B*, in vase novo *b*, in vasū novū *r*. 10 mittis... agitas *Bbr*. 11 veluti et proprium *B*: om. *br*. exhalet *B*: dimitas *b*, demittat *r*. et s. cottidie agitas d. VIII *B*: et (ex *r*) agitabis s. per dies VIII. *br*. 12 sic f. ponere *B*: om. *br* (*ubi et uteris postea unguento*). 13 ante tamen: attamen *B* (cf. *br*: sed ante loca sapone gallico — gallico sapone *r* — lavabis). 14 aliqui—unctione *B*: om. *br*. 15 ^o*p b* (*bis*). vini libra *B*, vini ^o*p* II. *b*, vini *poñ*. I. *r*. 16 ova III. (*ol'i nardini*. ^o*p v. br*: ovis tribus *B*. 17 uteris *br*: om. *B*.

Ad defectum capillorum,

10

qui aegritudine proluxa saepe contingit. coriandri
seminis uncias II, cymini anatolici unc̄ 1, herbae periste-
reonos unc̄ 1. omnia infundes in olei murtei sextariis III
et vini styptici sextariis II, et post tertium diem molli
vapore coques quamdiu vini materia consumatur, et ita
uteris.

adipis ursini uncias II, veretri asini combusti uncias II,
polytrichi unc̄ I, polygoni unc̄ III, murtei olei pondo II.
omnia tunsā et cribellata commiscebis et uteris.

10

Psilotra. capillos locis propriis defugabis, si vesperti-
lionum cerebra lacti muliebri contrita commisceas et pro
unguento adhibeas. aut si marrubii sucum lacti asinino
commisceas et similiter loca confrices. hoc et tunni piscis
fel hederæ lacrimæ commixtum idem facit, et si leporis
sanguine recenti loca contingas. sandaraca et hyoscyami

15

1 (*Rubr.*) Ad defectionem capillorum quibus egritudine
carere proluxi sepe contingit. III. *B*: Ad defectum capillorum
qui e. proluxa s. c. *r* (*ubi post tit. Ad d. c. b in textu Cui egritu-*
tudini proluxa s. c̄tig.). 3 peristheoros *B*, yperistereon *b*,
peristereon *r*. 3 in olei myrtei et vini tritici (*sic*) sextariis

II. *B*, in oleo mirtino *ss*. III. et vini styptici *ss*. II. *b*, in olei
myrtini sextarii. III. et v. s. sext. II. *r*. 5 quam diu... *B*:

quousque vinum consumatur (—etur *r*) *br*. 8 ursinus
adeps *b*, ursini adipis *r*. 9 politrici unc̄. I. *B*: politrici

herbæ II ÷ (*cum ras. b*, ÷ II. *r*) *br*. polig. herbæ *r*. olei

mi(y *r*)rtini. p̄ V. (pōn. V *r*) *br*. 10 comisceas *Bb*, —cis *r*.

uteris *br*: uteris psilotro (*quod ad seq. pertinet*) *B* 11 (et

uteris) psilotro Capillos—defugabis *B*: (*rubr.*) Capillos in locis
in quibus volueris n̄ nascentur *b*, C. in locis quibus volueris
nasci non facies *c*, Capillos in locis esse non faciet *r*. 12 lacte

muliebri *B*, lacti mulieris *br* contrita *Br*: trita *b*. pro

unguento *br*: om. *B*. 13 suco lac asinae *B*. 14 con-

frices *br*: contingas *B*. hoc... idem facit *B*: Piscis tunni

(tymi *r*) fel. hederæ (ed. *r*) lacrimo (*sic br*) comixtū (—o *r*)

illinito *rb*. 15 hedere lacrimo *rb*: ladani lacrima (*falso: vid.*

Diosc. 2, 210. Ps. Gal. eupor. 2, 4. XIV, 394) *B*. et si *B*:

om. *br*. 16 sanguinem (—ē *b*) recentem (—ē *b*) *br*. con-

tingas *B*: —ge *b*, —git *r*.

suco aequis ponderibus mixtis loca continges et capilli
cadent numquam ulterius exituri. cicutae herbae sucum
cum aqua diligenter contritae evulsis ex oculis pilis ad-
hibeo diebus tribus, et ulterius non nascentur. cimicis
5 sanguine quam maxime mulieribus loca continges. vesperti-
liones quam plures vivos accipies et eos in vas cedriae
infundes quamdiu putrefieri possint, et ex eo unguento
loca continges quae a pilis semper immunia esse volueris.
agrestis urticae semine cum oleo contrito loca continge.
10 pini arboris campas accipies et cum melle conteres et
repones. cum vero uti velle coeperis, loca confricabis.

12

V. De pediculosis.

Stafidis agriae uncias II, sandaracae unc̄ I cum oleo et
aceto conteres, et omne corpus perungues. sic ges aster
15 et nitrum cum oleo facit. folia tamarici in aqua bulliantur,
et ex ea decoctione fricentur <in domo aut in balneo>.

1 mixtis *br*: mixto *B*. continge *br*. 2 et n. u. exeunt *br*.
3 contritum (*sic*) *Br*: mixtum *b*. adhibeo *B*: adhibe *br*.
5 mulieribus quam maxime *br*. contingens (*sic*) *B*: —ge *b*,
—git *r*. 6 quam plures *B*: plurimos *b* (*πλείστας Ps. Gal.*
l. c.), plures *r*. accipias . . . infundas *B* (—es *br*). in vas (vas *r*,
īius *b*) cedriae *B*: ἐν ἀσφάλτῳ *gr*. 7 quandiu *br*: quādiu illo
tempore *B*. unguento *br*: *om. B*. 8 contingas *B*, —ge *br*.
a capillis semper immunia *B*, immunia (immunis *r*) a pilis *br*.
9 agrestis urticae (u. a. *br*): κνίδης ἀγριωτέρας *Ps. Gal. l. c.*
10 campas *B*: vermes (—is *r*) quos (quas *r*) medici (!) campas
appellant *br*. accipies *etc. B*: conteris cum melle et hoc
loca continge (—is *r*) *br*. 12 De peduculosis V. *B*, De pedi-
culis *b*, De peduculis *c*, *om. r* (*qui initio adscr. Pulices et ci-*
mices. stafisagrias etc.) 13 stafisagrię unciis II. *B*, stafi-
sagria (—as *r*) ÷ II. *br* (*cf. Cass. c. 3. Ps. Gal. XIV, 323.*
ex Th. Prisc. suis inseruit eadem (cum v. l. br) Alex. interpre-
lat. 1, 14 (quae non extant in graecis). 14 aceto conteres
(—is *r*) et . . . perunge (—gue *r*) *br*: cum contriveris. omne
c. perungendum est B. sic gerasteros *B*: sic iera teres *b*,
sic gera teris *r*. 15 et n. et oleum facit *B*, et nitrum cum
oleo *br* (*facit add. Alex.*). f. tamaraci *B*, tamaricis f. *b*
(*cf. 2, 82*), —ces f. *r*. bulliant *B*: debulliant *b*, —unt *r*.
16 in domo aut in b. *add. br*.

et aliud. postquam capillos abstuleris, aut melle aut cedria loca continge. lupinos amaros in aqua infundes per plenum diem, alia vero sequenti coqui facies, et ex ea decoctione loca frequentius delavabis. hoc pyrethri et gallarum pulvis ex aequo commixtus in balneis adhibitus 5 facit. post quem vero pulverem suco betarum loca lavabis. stafidem agriam tundes et ovi albumen <liquidum> admiscebis et commixtione loca fricabis.

VI. De achoris.

13

Achoras papillas dicimus quae per cavernas brevis- 10 simas umorem pinguissimum mittunt. quae frequenter in capite vel in facie et in ceteris membris emergunt. quibus et ceterae papillae sunt similes quas cerionas appellamus. sed eo distant quod ceriones plures cavernas egestionis habent et umorem <multo> pinguiorem emittunt, 15 achor autem unam cavernam habet et umorem egerit aquatiorem. est namque utrisque causis una vitiorum nascendi necessitas. quae cum se plenae monstraverint, ordine tali curandae erunt.

1 et aliud *om. br.* abst. de capite hoc ipsum melle aut cedria perungito (perunguendum est *r*) *br.* 2 per pl. d. *B*: una die *br.* 3 sequente *B* (*om. br.*, ubi et alia die c. f.). 3 eadem *br.* 4 Hoc: *sic B* (*om. br.*). pisecri *B*, pe(i *r*)retri *br.* 5 in balneis adhibitos (—tus facit *B*) *rB*: in balneo adhibeto *b.* 6 post quē vero *B*: sed prius (¹*p*² pro *p*² = post *b*) *br.* suco *B*: de suco (succo *b*) *br.* 7 staphisagriam *B*: stafisagria *br.* tundes *rB*: trita *b.* et ovi albū cū ore admiscebis *B*: eique (et ei *r*) ovi album <liquidum *add. b*> āmises (admises *r*) *br.* 8 cōmixtione *B*: inde *br.* post fricabis *seq. alia in bcr*, post item cum *rubr.* De pulicibus et cimicibus *remedia.* 9 De ac(h *b*)oris. Ac(h *b*)oras... *Bb* (c). *tit. om. r.* papellas *br.* 10 dicimus *etc. cf. Ps. Gal. XIV, 323 (eup. I) et 397 (eup. II).* 11 quē: *sic Bb* (umorem—membris *om. r*). 12 in *om. B(bis).* emergunt *B*: nascuntur *br.* 13 cerionas *b* (carionas *r*), —nes *B* (κηρίον *Ps. Gal.*). 14 eo *br*: et *B.* ceriones *Br*, cerione *b.* 15 digestionis *br.* multo *add. br* (ὕγρον μελιτῶδες *Ps. Gal.*). 16 ac(h *b*)ora *Bbr* (item *Alex.*). 18 plenē (—e *r*) *br*: plenam *B.* 19 tali ordine *br.*

14 primo purgatione totius corporis uti conveniet, ut origo quae haec effecerat egeratur. purgatione inquam tali. scamoniam aloen colocynthida aequis ponderibus contritas suco cauliculorum temperamus et catapotia in modum ervi grani conficimus. de quibus erit nobis plena datio grana VII, secunda V, et ut se ratio aetatis et causae qualitas attulerit.

incipientibus vero causis etiam sola unguentorum frequenter haec beneficia suffecerunt. terra cimolia cum
10 aceto contrita seu creta argentaria similiter. sic pomfolyx cum aceto adhibetur, sic spuma argenti, sic chartae combustae cinis cum aceto medebitur.

quibus vero haec vulneratio obvenerit cum dolore, primo ex aqua calida fovendi sunt, in qua aut murta aut
15 rubus aut asparagi radix aut salicis folia coqui debebunt. hoc et lenticula cocta et cum melle contrita curare consuevit. ante tamen lavanda loca erunt suco betarum mixtis faeni graeci pollinibus. pini corticis combusti cinis mixtus cerotario ex oleo roseo adhibetur. sic et cadmia, sic et
20 cerussa, sic et spuma argenti adhibetur in balneis. [cum]

1 convenit *br.* 2 haec (*h b*) *Bb*: hoc *r.* inquam *B*: inquit *b*, inquit *r.* 3 scāmoniam *B*, scamonea *r*: diagridium *b*. aloe colocynthidā (*—da r*) *Bbr.* contritas *B*: —ta *br.* 4 cauliculorum *B*: caulium *br.* catapo(u *b*)tias *Bb*, cataputiam *r.* 5 ervi grani *B*: herbi *br* (ὄροβον μέγεθος *Ps. Gal. l. c.*). 6 secunda. V. *B*: *om. br et Ps. Gal.* et ut se ... attulerit (*sic*) *Bbr.* causae qualitas *B*: causa qualitatis *br.* 9 frequenter *B*: *om. br.* terra *om. br.* 10 trita *br.* seu *om. br.* argenti *br.* similiter *B*: similiter cum aceto *br.* 10 (11) sic *om. br.* pomfolega *B*, pōfolida *b*, ponfolida *r.* 11 (argenti) cum aceto *add. br.* 13 haec (*h b*, hec *r*) *B* (*om. Ps. Gal.*). 14 aut mirta (*myrtē r*) *br* (μυρσίνης *Ps. Gal.*), aut myrtus *Gel.* (*cuius post lacunam hic textus redit*): admixta *B*. 15 salicis: sic *Bbr* (λίεας *Ps. Gal.*). debebunt *br*: debent *B*. 16 hoc (*h b*) *Bbr*: *om. Gel.* 17 erunt *Bbr*: *om. Gel.* 18 aliud ante pini *add. Gel.* (*non. Bbr*). 19 ex *br*: et *B Gel.* sic et—(20) balneis *om. r* (*ubi et ter repetitum om. b*). 20 Cum certum est neque (*namque est r*) *br*, Certum est namque *B*: cum certum sit tamen (*corr.*) *Gel.*

certum est namque in feminis cavendam esse aceti admixtionem, unde magis ex vino eis omnia medicamenta temperanda erunt. item nitrum combustum vino styptico extingues et contritum in balneis adhibebis. similiter et myrobalanum. oleo ne contingas. 5

aliud quod apud Apollonium probatum esse cognovimus. olei rosei vel murtei unc̄ IIII mittes in mortario plumbeo, accipies etiam pistillum eiusdem metalli et teres quamdiu oleum pinguescat et nigrum fiat. item in alio mortario cuiuslibet metalli mittes spumae argenti libram 10 unam, tantundem etiam cerussae, et eorum pulverem conteres cum oleo supra dicto. et ex hoc omnes achoras ubi fuerint linimento curabis. ante tamen suco betarum lavabis. hoc medicamentum et papillis ubique et in pudendis ragadiis vel condylomatibus, quae semper pro loci 15 natura acrioribus medicaminibus commoventur, satis prod-

1 in feminis *Bb* (cf. *Ps. Gal. XIV*, 325): *om. Gel.* hañ etiam amixtione (i. e. haceti ammixt.) *b*, aceti amixtionē *r*: aceti adhibitionem *B Gel.* 2 ex vino eis *b*, ex vino *r*, vino ea *Gel.*: eis vino *B*. 3 sunt *br*. item *om. br*. 5 oleo ne c.: sic *Bbr Gel.* (ante oleo interpungunt *b B Gel.*, non *r*). 6 quod *om. Gel.*, aliud quod *om. br* (aliud *om. B*, sed post cognovimus addit). cognovimus scil. ex Galeni de comp. med. τῶν κατὰ τόπους l. I p. 481 (t. XII Lips.). 7 unc.

III. *Gel.* (÷ III. *br*, ÷ III *r*): unciam *B*. mortario plumbeo *Gel. (rb)*: —iū —um *B*. 8 accipies— et teres *B Gel.*: teris similiter cum pistillo plumbeo tandiu *r*, et cum p. pl. similiter teres tandiu *b*. 9 pinguescat et nigrum fiat *r Gel.* (pingue et nigrum fiat *b*): pinguescat et nigrefiat *B*. alio mortario *r Gel.*: aliud (aliū *b*) mortariū *Bb*. 10 cuiuslibet metalli *B Gel.*: marmoreū *b*, marmoreo *r*. 11 t. etiam cerussae *Gel.*: t. ex cerosae *B* (cerusa lib I. *br*). et e. p. conteres oleo *Gel.*, et e. p. combures cum o. *B*: et commisce(i *r*)s tritum (totum *b*) optime cum o. *rb*. 12 et ex hoc *B* (et ex eo *rb*) omnes achoras (acores *r*) *Bbr*: et omnes areas *Gel.* 13 ante —lavabis *Gel.* et (ubi lavanda sunt) *br*: *om. B* (sed cf. infra p. 16, 6). 14 papi(e *rb*)llis *Bb*: papulis *Gel.* ubique *br Gel.*: *om. B*. 15 quae *B*: quae loca *br Gel.* semper (ante med.) iterum add. *B*. 16 satis *Gel. br*: factum *B*.

est. apud aliquos hoc genus medicamenti sycotice appellatur.

aliud rutatum. spumae argenti unc̄ VIII, rutae viridis foliorum unc̄ V, olei murtei unc̄ VIII, aceti libram
5 unam. miscebis omnia contrita diligenter et loca fricando curabis. sed prius suco betarum, similiter ut superius, loca lavanda sunt.

aliud. cerussae unc̄ III, spumae argenti unc̄ II, olei murtei III, sulphuris vivi unc̄ III. sicca solutis com-
10 miscebis et simili modo uteris. non solum hoc capiti sed quoquo loco emergentibus exanthematibus prodest. Apollonii iudicio comprobatum.

VII. De alopeciosis.

16 Contingit haec in capite duplex passio cadentium
15 capillorum, ut aliquando defectu quodam cadant et nudando partes capitis turpent, aliquotiens ut eorum vulnorum horridus plerumque visus occurrat. ergo defectus, ut prius diximus, cum contigerit calvitium facit. foeditas

1 aliquos *Br Gel.*: antiquos *b.* ficotice *Gel.* (efficatice *b.*,
efficiticē *r*): ricotia *B.* 3 rutatum *om. r*, aliud rutatum
om. b. spuma *rb.* VIII (*Gal.*): VIII *B*, VII *Gel. rb.*
4. folia *rb.* aceti *rb Gel.*: acori *B.* libram unam *B br Gel.*:
ὄξους κοτύλης τέταρτον *Gal.* 5 miscebis *Gel.*: misce(i *rb*)s
Bbr. 6 sed *b*, Et *r*: *om. B Gel.* 7 sunt *Bbr*: erunt *Gel.*
8 aliud *Gel.*: *om. Bbr.* III *Bb Gel.*: 5 *Gal.* II *B*: δ *Gal.*
9 III (*sic*) post *ras. B* (τὸ ἱκανόν *Gal.*). 8—10 haec (*quae*
dedi ex B: cf. *Gal.*) sic habet *Gel.* Cerussae unc. III. sulfuris
vivi unc. IIII. suco solutas commiscebis et s. m. u. et sic *b*:
Ceruse ÷ III. Saco porri IIII ÷ teris cōmises et uteris et
r: Cerusa ÷ IIII. sucos porri ÷ IIII. et media teris cōmises et
uteris. sicci soluta cōmises *B* (cf. *Gel.*). sed *Gel.*: vel
Bbr. 11 loco *Gel. br*: in loco *B.* 12 adduntur alia med.
in *bcr.* 13 De alopit(c *b*)iosis VII. *B* et (*num. om.*) *b*: *om. r*
cf. *Ps. Gal. eup. 1, 7 XIV, 325 (Gal. XII, 381). definitionem*
ex Theodoro sumptam Alexandro praeposuit int. lat. 1, 1. 14 in
capite *br Gel.*: *om. B.* 16 partes *br Gel.*: partem *B.* ali-
quotiens (—cies *b*) ut *rb*: et aliquotiens ut *B*, et aliquando ut *Gel.*
18 contigere . . . faciunt *Gel.* calvicium (—tium *r*): sic *Bbr Gel.*
fac̄ *b*, facit *r*: faciunt *Gel.*, facit. At *B.* !feditatis. Illa *br.*

illa vero vulpini vulneris exhibet similitudinem, ut etiam serpentis aliquando squamosi superficiem mentiatur. utrumque genus passionis foeditatem exhibet capillorum.

sane haec passio comparanda est fructibus ex malis sucis terrae nascentibus. qui se tales afferunt ut esse poterit qualitas nutrimenti. forte sterilis terra cum fuerit, fructus cum raritate progenerat. si vero umor corruptus fuerit, fruges degeneres alit. ad hanc ergo formam etiam in capillorum vitiis debemus advertere. talis enim erit eorum positio quale in interioribus nutrimentum. est ergo utriusque accidentibus vitii manifesta et aequalis origo nascendi. unde simili iuvari curatione debebunt, licet diversa cognomenta sortita sint pro sui accidentium qualitate, ut alopecia ex cognomento vulpium, ofiasis ex serpentum squamis cognomentum acceperit.

est namque huius passionis distantia quae profecto

1 vulpini(s r) vulneribus *br.* pro vulneris (*B*, ulceris *Gel.*) *exspectes* velleris. etiam *br Gel.*: *om. B.* 2 aliquando

Gel.: *om. Bb.* 3 *cf. Ps. Plin. p. 14, 15.* 5 qui se tales

afferunt (adferunt *Gel.*) *br Gel.*: Hic rosa talis affertur (!) *B.*

6 poterint qualitates nutrimentis *r.* forte *br Gel.*: et forte *B.*

7 progenerat *Gel.*, —ret *b*, progenuerit *r*: degeneret *B.*

si *br Gel.*: sin *B.* 8 fuerit: cum fuerit *br.* degeneres alit.

hanc *b*, degenerere salet. Hanc *r* (degeneres. Ad hanc *Gel.*):

degenerant. Ad hanc *B.* etiam in *om. rb.* 9 Talis enim erit

eorum positio (*seqq. in ras.*) ut his aequalitas ostenderit capitis *B*,

Talis (Tale *b*) enim erit eorum in interioribus nutrimentum *rb*

(positio qualis fuerit interior eius, talē in eo melioratum *Gel.*).

11 Est ergo utriusque accedentibus vitiis manifesta et aequalis origo n. *B*,

Est ergo accedentibus (accendentibus *b*) vitiis manifesta (manifestata sic *b*, sed ta del. corr.) et equalis origo n. *rb*

(Est ergo utrisque accidentibus vitiis manifestum, esse res qualis origo n. *Gel.*).

13 cognomenta *Bbr*: cognomina *Gel.*

sortite sint *b Gel.*, —ta sunt *Br.* pro sui accidentis (accid' *b*,

accidentia *r*) qualitate *Bbr*: sui accidentium qualitate *Gel.*

14 alopic(t *B*)ia *rb B.* ex cognomento (corrupte pro capil-

lamento? *cf. Cass. p. 12, 15*): cognomentum (corr.) *Gel.*

ofiasis *br*: oficias *B.* ex *Bbr*: a *Gel.* serpentum *Gel.*:

—tium *Bbr.* 15 acceperit *Bbr*: habuerit *Gel.* 16 Est

namque *B*: At tamen *rb* (Haec tamen *Gel.*) distantie . .

attestantur solus *r.* profecto *Bbr*: praefertur (corr.) *Gel.*

ex umorum colore originem causarum attestatur, ut aliquando alba aliquando rubra aliquando etiam nigrae videatur propior. et ideo speciali purgatione purgari debebit. nam suadeo prius totius corporis curam et diligentiam
 5 decernendam, quo ulterius acerbi et corrupti umoris pertinacia per inferiora deposita a capitis hactenus inquietudine devocetur.

sunt itaque, si de flegmate causa vel origo provenierit, apoflegmatismi adhibendi tales. pyrethrum et stafis agria
 10 cum grano mastices aequis ponderibus mixta contusa adhibeantur, et sal cum puleio contritum similiter et <sinapi> cum oxymeli mixtum ore diutius teneatur.

ergo quoniam singula accidentia propriis suis purgationibus liberantur, superaddo purgationis genus quod in
 15 commune sine alterius umoris praeiudicio operetur, quo omne corpus diversis umoribus infestatum relevari possit.

1 colore *B Gel*: calore *br*. aliquando alba *om. B*. alba ... rubra *Gel. (gr.)*: rubra ... alba *br*. 2 etiam *om. br*.
 nigrae v. propior *Gel.*: nigra videatur *Bbr*. 3 Et ideo specialiter p. d. *rb* (Et spatoli purgatione p. d. *Gel.*), Purgantur adeo proprias purgationibus suis *B*. 4 nam suadeo: *χρη γὰρ Ps. Gal. p. 326.* prius *rb Gel.*: proprius *B*. et diligentiam *Bbr*: diligentius *Gel.* 5 quo *br*: quod *B Gel.* ulterius *B Gel.*: *om. br*. pertinat(c *r*)ia *br*, pestenacia *B*: supernatio *Gel.* 6 hactenus *B Gel.*: *om. br*. 7 devocetur *B Gel.*: deducatur *br*. 8 post (itaque) adiutoria hec *add. br (non B Gel.)*. causa vel origo *B Gel.*: causarum origo *br*. provenierit *rb Gel.*: pre(p̄)venerit *B*. 9 capiti (*ante apofl.*) *add. Gel.* apoflegmatismū (—ticum *ante corr. b.*) adhibendum est tale *rb (ἀποφλεγματικά Gel.)*. Piretrum et staphisagria cum grano masticis equalibus p. mixta et contusa adhibeantur *B*. p. et staphida agriam cum granis aequis p. mixta contusa adhibeas *Gel.* (piretri et stafisagrię granum equis p. mixta contusa adhibe *r et piretrū ... adhibes b.*) 11 et salis c. p. contriti similiter et cum oxymelle mixti sint ut d. teneantur *B*, aut sal c. p. contrita similiter et c. oximelle mixta ore d. teneantur *Gel.* (sal cum poleio contritum et cum oximelle mixtum ore d. teneatur *rb*). sinapi *addidi ex gr. textu.*
 quoniam *B Gel.*: quia *br*. 13 purgationibus (—nib?) *B*.
 14 quod in commune *B Gel.*: commune ut *br*. 15 quo (qđ *rb*) ... relevari *rb Gel.*: quod ... relevare *B*.

colocynthidis enteriones unc̄ I, aloes unc̄ II, scamoniae unc̄ II, suci absinthii unc̄ I. omnibus contritis cum suco cydoniorum catapotia conficimus, quae pro qualitate corporis causarum adhibes. accipi autem debebunt si brevi <aetate fuerint> in modum lentis aut VII aut VIII, 5 aut certe XI, si causa nos aut vetusta aut maior exegerit, <etiam XV,> cum aqua calida competenti. intermissis etiam diebus <septem> ieran dabo quae post ordinabitur.

post beneficia itaque harum purgationum quae toto 18

1 colocynthidos interionis (—num *B*) *Gel. B*: colocynthidis (—des *r*) interiores (—is *r*) *br.* aloes *B* (*r*, aloe *b*) ÷ II *Bb*: olei unc. II. *Gel.* 2 sucu absyntii ÷ I. *b* (misce sucum absinthii *Gel.*): absinthii ÷ I. *Br.* contritis *Gel.* (diligenter contritis *rb*): contritis et mixtis *B.* 3 quas *rb.* 4 corporis causarum *B Gel.* (c. atque causarum *corr. Neu.*): causarum corpori *rb.* si brevia *B Gel.*: si fuerint *rb.* lacunam sic explet qui haec excerpfit Alexandri interpretes I, 3: et formatas cataputias ad magnitudinem orobi damus VII vel IX vel XI, aut si etas maior est etiam XV. 6 si causa nos *br Gel.*: si tussis anus *B.* vetusta *B Gel.*: vetustatis *br.* exegerit *Bb*, exigerit *r*: exiget *Gel.* 7 intermissis etiam gera (curam *Gel.*) d. quae *r Gel.*, intermissis etiam diebus yera d. quae *b*, intermissis etiam diebus d. quod *B* (septem *ex gr. add.*). 8 post: ubi? hoc loco *ἑρὰ ἢ διὰ κολοκυνθίδων* describitur in textu *gr. Gal.* (XIV, 327), aliter (sed ut fere consentiat cum Gera vindiciani in *Antid. Vindoc. f. 108*) in *codd. br* ubi (sic *b*) quae sic conficitur. Pip nigri 3 I. Pip albi Pip longi I. 5. Colocynthidis interiores. ÷ I. Scāmmonie ÷ I. Camedreos. 3 I. Mirre II 3. Cocognidii. 3 III. Cassie 3 II. Lacteridis. 3 II. croci (cc). 3 II. Absincii succ. 3 II. Aloe 3 II. Amōniaē. <II 3>. Cinn. 3 II. Spica nardi 3 II. Euforibus (sic!) 3 II. Masticē. 3 I. Epith'(imi) 3 VI. Mellis quod suficit. Dabis ex inde ad purgacionem corporis nihil dubitas (—ans *r*) dosis ^v pūfo & (semuncia *r*). est enim nimis confortativa. Facit autem epylempticis colericis flegmaticis. melancolicis. et qui maniam patiuntur. Stoma<ti>cis. Reumaticis. Podagricis (et similiter sed minus accurate in *r*, ubi camedrei sem. myrte. laterede etc. euforvii ana S II). 10 itaque *B Gel.*: vero *br.* toto: sic *Gel. Bbr* (cf. 2, 59).

corpori prodesse prius poterunt, etiam particulis haec sunt adiutoria socianda. euforbium tritum cum oleo pro linimento adhibeamus, aut oleum laurinum solum, aut nasturcii semen cum oleo, aut sulphur vivum cum nitro combusto
 5 aequis ponderibus cum aceto, aut erlucae semen cum oleo. aut ursinis adipibus tantummodo confricentur. similiter etiam alcyonium combustum cum aceto vel cedria operabitur. hoc etiam murium fimus cum aceto, hoc amygdala amara, hoc cepae tritae cum oleo, hoc rafani cortex cum
 10 melle contrita facit. nam etiam ferri purgatio cum aceto vel hordeum combustum cum murium fimo et aceto curare potest. omnes confectiones quae mediocriter calefacere possint, mediocribus et delicatioribus corporibus adhibendae sunt. prius attamen loca linteolo usque ad
 15 ruborem ante curam confricanda erunt, mediocriter ne vulnerentur. quae si vulnerabuntur, oleo roseo vel adipibus anserinis recuranda erunt.

1 prius poterunt: prius potuerant *B*, plus poterunt *Gel.* (probanda sunt *b*, comprobata sunt *r*). etiam particulis *om. br.*
 2 tritum *br Gel.*: autem (aut) tritum *B*. linimentum adhibeo *br.* 3 laurinum solum *br Gel.*: solum laurinum *B*. aut (nast.) hic et in seqq. *om. br.* 4 combusto *B Gel.*: —tū *b* (commixto *r*). 5 (cum aceto) contritum *add. br.* semen *br Gel.*: semine *B*. 6 confricentur (—gentur *B*) *Br*: —cetur *b Gel.* 8 hoc etiam (ut et in seqq. hoc, praeter unum hoc amigdala am. *b*) *om. br.* (item 11) murium *Bbr*: —rum *Gel.* 8 cepe tritū *B* (cepae tritae *Gel.*): cepa trita *br.* 10 contrita *Br Gel.*: —tus *b.* facit. nam etiam *om. br.* 11 vel *B*: sic *Gel.*, *om. br.* curare *p. Gel.*: siccare *p. B* (*om br*). sequuntur aliena alia in *bcr.* 12 omnes confectiones *B Gel.*: omnia *brc* (qui haec omnia . . . adhibenda sunt habent post prius . . . vulnerentur). 13 possint *Gel.*: possunt *Br.* 14 attamen *Gel. r* (tamen *b*): ergo *B*. linteolis *br.* 15 ante curam *om. br.* confricanda erunt *Gel br*: confricentur *B* 16 quae si *B* (quae *Gel.*): quod si *br*, qui ita habent Quod si ex acredine (egritudine *r*) caput fuerit vulneratum. aut ex fricatione linteoli. haec (quae si—erunt) *om. c.* 17 recuranda erunt *B*, curanda sunt *Gel.*: recurandum erit *r*, curandum est *b*.

VIII. De aurium causatione.

19

Aurium dolor ex variis frequenter incommodis excitatur. nam et frigus et lavacrum inopportunum et quassatio eiusdem cavernae vel sordium conspissatio, aut altioris nervi tactus, aut per longam aegritudinem cumumor vitiosus illic aggregatus fuerit, aequae molestiam auribus facit. 5

si de frigore auribus causatio vel dolor emergerit, in oleo cepas coqui facies, et tepidum infunde, aut piper tritum cum oleo similiter. sic et rutatum, sic etiam laurinum curat. 10

si de umore balnearum aures fuerint interclusae, oleum tepidum infundo et lana post molli eundem umorem detergeo. nam et cepearum sucum cum anserinis adipibus

1 causatione VIII. *B* et (sine num.) *b* (sic et *r* in ind.): curatione *Gel.* hoc capitulum insertum legitur in libro II Practicae quae vocatur Oribasii (lat.) hoc titulo: LI. De aurium causas (—sis Cant.) theodori prisciani de libro primo capitulum octavum (cod. *Hafn. vet. reg.* 1653, cf. *Cantabrig. Gg.* III. 32 et *Barberin.* IX, 29). excerptum graecum legitur apud *Ps. Gal.* XIV, 330. 2 ex variis frequenter *Orib. Hafn.*, variis frequenter ex *B*: ex variis semper *rb Gel.* 3 nam fit ex frigore et (in *r*) lavacro *rb*, nam ex frigidore et l. *Or.*, nam et frigidor et lavacrum *B* (et frigus et l. *Gel.*). et grassacione *b*, equassatio *B*, et quassatio *r Gel* (fit laxacio *Or.*). 4 conspissatio *b Gel.* (*Or.*): cōpensatio *r*, conspiratio *B*. altioris (altiores *r*, altior *B*) nervi tactus *rb (Or.) B*: altiores cavernae tactus *Gel.* 6 illic *rbB (Or.)*: illuc *Gel.* (fac) facit *rb Gel.* (*Or.*): fecerit *B*. post facit solus add. *Or.* vel exolis (sic) calore. 7 si de frigore ergo auribus (sed si de fr. auribus *b*, de frigore viribus *r*) causatio vel dolor emergerit *rb Gel.* (Si ergo ex frigidore aurium causa vel dolor esse ceperit *Or.*): si de frigoribus etiam dolentibus emergerit *B*. 8 facias *Br et ante ips. corr. b.* et tepidum infunde *rb Gel.* (ἐγγχει *Gal.*, tepidum et fundis in aurem *Or.*): tepido *B*. 9 sic (ante et *r*) *rb*: om. *B Gel.* (*Or.*). 10 laurinum: corr. nardinum? (νάρδος *Gal.*). 11 balnearum *rb Gel.*: —orum *b* interclu(au *r*)sae *rb Gel.* (*Or.*): inquietatae *B*. 12 et lana post (postea *Or.*) molli(l. molli post *rb*)—detergeo (—go *r*) *rb Gel.* (*Or.*): et postea lana mollito (sic) *B*. 13 nam *rb Gel.*: ergo *B*.

mixtum similiter inicio. sic et ovi albore cum lacte muliebri frequentius utor.

si vero etiam dolor innatus fuerit, basilicon in nardino oleo solutum adhibeo. et castoreum cum lacte muliebri similiter utile est. interea autem spongia molli vaporetur ex aquis chalasticis, et post lana detergeatur.

sane si cum illa indignatione doloris etiam derivatio fuerit saniosa, alumen melle et oleo resolutum infundo, et galbanum in oleo similiter.

10 ventositas vero si intercluserit aures, afronitro in aceto resoluta excluditur. hoc et draconteae herbae sucus et centauriae facit.

20 si sonare aures coeperint, oxyrodino tepido curandae erunt. si autem isdem ex aegritudine sonitus obvenerit, 15 ex aqua primo vaporabis aures in qua absinthium ponticum coques, et continuo oxyrodinum infundes, aut rafa-

1 inicio *bB* (*Or.*) incipio *r*): immitto *Gel.* sic et *Gel.* (*Or.*): et *rB* (*om. b*). alborem (*sic*) *Br*, albumen *Or.*

2 frequentius utor *rb Gel.*: *om. B.* 3 si vero *br*: si vero etiam *Gel.*, et si *B.* basilicon ... adhibeo *B* (*Or. cf. gr.*

Gal. p. 331 νάρδος μετὰ βασιλικῶν φαρμάκων): oleum nardinum solum adhibeo *br* (in nardino oleo solo eum adhibebo *Gel.*).

4 et (*ante cast.*) *add. B* (*Or.*): *om. rb Gel.* 5 similiter *om. rb* (*Or.*). ut *B* (*autem Gel.*): *om. rb(Or.)*. 6 vaporetur ex aq.

calisticis *B* (vaporem ex aquis calasticis facis *Or.*): calore vapores (—*ras r*) aures *rb* (*latet lacuna apud Gel. ubi sic interea*

autem spongia mollis vapores aquae habeat. Similiter et post lutum infundo: et galbanum in oleo similiter. Ventus vero...)

detergatur *B* (*Or.*): deterges *b* (—*is r*). 7 etiam *B*: *om br*.

8 saniosa *B* (*Or.*): sanierum (—*ieŕ*) *b*, saniei *r*. 8 alumen

... infundo *B*: alumen mel et oleum resolutum infundis *Or.*, alumen mel et oleum (melle ex oleo *r*) infundo *br* (... <so-> lutum infundo *Gel.*). 9 similiter *r Gel.* (*Or.*): tritum similiter

b, similiter resolutum initio *B*. 10 vent. vero si *B Gel.* (*Or.*):

si vent. *rb*. aures *br* (—*rem* (*Or.*): *om. B Gel.* afronitro

i. a. trito e. *br*, afronitris i. a. resolutis e. *B Gel.* (afronitrum

i. a. cum melle modico resolutum lavas *Or.*). 13 si *rb*

Gel. (*Or.*): si vero *B*. oxiorodono (*item 16*) *B*. curandae

—(16) oxyrodinum *om. b* (*non r*). 14 autem isdem *Gel.*:

eundem esse *B*, *om. r* (*Or.*). 16 oxirodino (tepido iterum

add. r) *Bbr Gel.* (*Cr.*): sed in seqq. sucum ... pulverē ...

norum sucum cum oleo, aut ellebori nigri pulverem cum aceto, aut solum acetum tepidum aut cum melle comixtum, aut porri sucum cum lacte muliebri et oleo roseo, aut amygdala amara cum aceto et oleo. et cepa et alium cum adipibus anserinis profuit. par etiam bovis vel porci 5 fel infusum remedium procuravit.

si vulneratae aures fuerint, glaucium cum aceto con- 21 tritum infundes, si tamen dolor non fuerit maior vel umor. nam et ferri purgatio cum aceto trita iuvat.

si audire tardius coeperint, quod difficile novimus 10 posse purgari, pulverem nitri et mastices contritum commisce et massando caput purgabis. prius tamen purgationem ventris procurabimus. auribus vero absinthii herbae decoctionem tepefactam infundes. lauri quoque folia et

acetum . . . sucum *iidem praeter Or.* rafanorum *B Gel.*: rafani *br.*

2 aut (cum melle) *om. B.* 3 aut: et *r.* 4 amygdala amara *B br Gel.* (*ἀμυγδάλων πικρῶν ἔλαιον gr.*): amygdalis amaris *Or.* et (c.) *rb Gel.*: hoc et (. . . procurabit) *B.* 5 anserinis—bovis *om. B.* profuit. par etiam *om. br.* profuit. par etiam *Gel.*: facis panem (!) etiam *Or.* bovis vel (et *Gel.*) porci fel *rb Gel.*: vel porci felle *B* (cum felle taurino aut porcino *Or.*). 6 infusum *B Gel. (Or.)*: infundes (—dis *r*) *rb.* remedium procuravit *Gel.*, —bit *Br* (et hoc remedio procurabis *Or.*): *om. b.* 7 et (ante glaucium = glaucia *r*) *add. b.* 8 infunde *B.* non maior fuerit *B Gel.*, maior non f. *r*, non f. maior *b.* 9 nam et (*Or.*): nam *Gel.*, et *rb*, lammina (ferri purgati) *B.* (*sic add. Gel.*) iuvat: commodius vaporabitur *r*, commodis operabitur *b* (*ubi sequuntur aliena per versus 18*). 11 nitri et mastici (—cis *r*) *br (Or.)*, nitri mastici *Gel.*: nitri marini *B* (*πυρέθρον καὶ μαστίχης Gal. XIV, 333*). contritum (—ti *B*) c. et *B Gel.*: pari pondere *br.* 12 massando *b Gel.*, masando *Br*: masti-cando *Or.* prius tamen procurationem (curationem *Or.*) ventris procurabimus *Gel. (Or.)*, prius tamen (enim *r*) procurationem (pro purgatione *r*) ventris. et corporis purgacionem facimus *br*, item ventrem purgatione procurabimus *B.* 13 absinthii herbe d. *B.* post absincii (herbe *r*) sucum *aliena in b cr.* herbae decoctionem—(14) folia *om. Gel.*, —(p. 24, 4) profuit *om. br.* 14 infunde *B.* —dis *Or.* quoque *B*: *om. Or.* et betarum *B Gel. (Or.)*: *δαφνίδας gr.* (i. e. bacas lauri, *sed cf. Diosc. de beta*).

betarum cocta superpones. aliquando nitrum in pusca resolutum infundimus, aut bovis vel tauri aut caprarum seu porcorum fel cum oleo roseo vel laurino. vel raphanorum sucus similiter tepefactus profuit.

- 5 quibus vermes innati fuerint, bovis carnes carbonibus superpone et umorem exhinc manantem collige, quem auribus tepidum frequenter infundes.

22

VIII. De parotidis.

Tumores repentinos sub auribus innatos parotidas
10 vocamus, quas aliquando ex aegritudine, aliquando etiam spontaneas apparuisse cognovimus. quas frequenter per initia molli tantum spongia in puscula infusa compescuimus, eandem assidue commutando. quae
15 vero ex aegritudine emergunt, aequae per initia cucurbita mediocri imposita ad superficiem provocandae sunt. si vero cum graviore augmento minaces emer-
serint, tunc neque cucurbitae neque similia adiutoria

aliquando *B Gel.*: aliquantum *Or.* pu(o *Gel.*)sca *B Gel.*:
aceto *Or.* (*cf. gr.*). 2 aut—fel *B Gel.*: vel bovis vel tau-
rinum vel caprinum fel vel porcinum *Or.* 3 vel laurino
Gel. (Or.): *om. B.* vel—profuit *Gel.* (vel *r.* sucos s. tepe-
factum infundis. profuit *Or.*): vel raphanorum succo s. tepe-
factum profuit *B.* 5 quibus *B Gel.*: si vero *Or.* (*haec 5—7*
alio loco br.) bovis *B Gel.*: bubulas *b Or.* (—lam *r*) *Gel.*
carbonibus *b*: in carbonibus *B Gel. (Or.)* 6 superponito
br. —ne *B.* —nis *Or.*: —no *Gel.* (carb. s. = *παρωπτημένον*
gr. XIV, 334). exhinc *B Gel.*: exinde *b*, deinde *r.*
collige (—gis *r Or.*) quem *rb B (Or.)*: *om. Gel.* 7 infundes *B*
(—dis *r Or.*, —d' *b*): —do *Gel.* 8 *cf. gr. Ps. Gal. XIV, 334*
(*Gal. XII, 664*). 9 Tumores: <*H rubr.*>umores *b*, eodem
modo *r.* 10 post egritudinem *b (om. r usque ad exponte*
app. c.). 11 spontaneas *b Gel.*: —nee *B.* 12 molli tantum
(*t̄m b*) *br Gel.*: mollitantes *B.* 13 puscula *B et (ubi impus-*
cula) r (poscula Gel.): pusca *b.* compescuimus *rb Gel.*: —ci-
mus *b.* eandem spongiam (easdem spongia *r*) assidue cō-
mu(o *r*)tando *br*: assidue cōmotando *B.* easdem assidue hu-
mectando *Gel.* 15 provocandae sunt *B Gel.*: procurande sunt
b, procurabis *r.* 16 graviore *Gel.*: —ri *br B.* emer-
Bb: accesserint *Gel. (et Neu!)*.

quae ex altitudine aliquid evocare possint, adhibenda sunt. frequenter etenim ex doloris nimietate febres et vigiliae procuratae elimatis viribus vitae periculum attulerunt. pare- 23
goricis vero isdem adiutoriis sic morigerandum erit ut ex pane mundo infuso et cum oleo contrito cataplasmentur. 5
quod frequentius mutari debebit. similiter etiam et de tritici pollinibus faciendum est. sic de hordei, superadditis tamen porcorum adipibus. sic hyoscyamus tritus cum butyro saepe profuit. si his adhibitis, quae mitigare consuerunt, locis maturatis sanies apparuerit manifesta, 10
quod ille ait „continuo culpam ferro compesce“, post vero resecatis causis vulneribus solemni diligentia serviemus, sed ut tamen isdem curis evocatoriis extenuantibusque quam maxime etiam nunc medicinae incumbat industria, frequentibus etiam fomentationibus, ut doloris illius 15
penitus inquietudo quiescat.

sunt adiutoria haec evocatoria, quae post doloris im- 24

- 1 evocare *rb Gel*: evacuare *b*. 2 etenim *B Gel*: enim *br*. 3 elimatis *rB Gel*. (cf. *Cael. Aur. chr. 2, 217*): eliminatis *b* (et *Neu.*) ad(t *b*)tulerunt *br Gel*: effecerunt *B*. 4 isdem *bB*: hisdem *r Gel*. sic morigerandum *B Gel*: iminendum *br*. ut ex *B Gel*: id est panis mundus (*b*, panē mundū *r*) . . . cataplasmetur *br*. 5 infuso *B Gel*: in aqua infusus (—sū *r*) *br*. et cum oleo *br Gel*: *om. B*. 6 mutari *Bb* (imitari *r*): immutari *Gel*. debebit *br*: debet *B Gel*. etiam et *Gel*: etiam *B*, et *b*, *om. r*. 7 hordei *rB*, ordeis *Gel*: ordeo *b*. superadditis tamen *B Gel*: additis *b*, taddeis *r*. 8 hyoscyamum tritum *Gel*. (iusquiamū tritū *b*, ocyamū tritū *r*): ostia mutatū *B*. 9 saepe profuit *Gel*: *om. B* (prodest *simpl. br*). 10 locis maturatis *B Gel*: loci maturitatē *b*, locis maturitate *r*. 11 quod ille ait (*in marg. Neu. Vergilius scil. georg. III, 468*) *B Gel*: *om. br* (ubi mox colpū). 12 resecatis *Bb*: reseratis *Gel*. (servatis *r*). 13 sed ut tamen *Gel*: sed tamen *B*, seu *br* (ñ *gr*). isdem *B*: hisdem *br Gel*. evocaturis *Br i. e.* evocatoriis *b*: evocatas *Gel*. extenuantibusque *b* (que *r*), et ext. *B*, ext. (*om. et*) *Gel*. 14 quam maxime *br Gel*: quod maxime *B*. nunc *br Gel*: tunc *B*. incubat *B*. 15 formentationibus (*sic*) *B*. 17 h evocatoria *b*: evocatoria haec *Gel*, vocatoria h *r*, haec (*om. evoc.*) *B*.

petus adhibenda sunt, arnoglossos contrita cum salibus, aut lapathi radices in vino decoctae, et rutae folia viridis trita mixta cum cerotario ex oleo roseo temperato, et sulphur vivum cum cimolia aequis ponderibus cum axungia.
 5 sic fici pingues in muria decoctae et contritae similiter causas latentes evocaverunt.

quibus vero per saniem digestionem volumus procurari, post fomentum aquarum chalasticarum ex seminibus lini faeni graeci ibisci et hordei pollinibus cum melicrato
 10 facto cataplasmate serviemus. sunt namque adiutoria quae et evocare et in maturitatem cogere parotidas vel apostemata valeant haec. hordei farina cum melicrato, aliquando etiam cum aqua marina et oleo roseo aut cyprino temperata. et fici similiter pingues in muria vel
 15 in aqua marina decoctae et contritae imponuntur. et betae coctae in aqua contritae similiter operantur. et

1 arnoglossos *B Gel.*: —glosa *b*, —glosum *r*. 2 lapacii *Bb Gel.*, —tii *r*. radices ... decocte (et trite *add. b*, *item qui om.* et rutae *r*) *br Gel.*: radicibus ... decoctis *B*. viridis *b Gel.*: viridia *Br*. 3 ex *br Gel.*: et *B*. temperato *b B Gel.*: —ta *r*. et—ponderibus *B Gel.*: sulfur vivum — *I. ci(y b)mol*ia ÷ *I. br*. 4 cum axungia *B Gel.*: (ex *add. b*) axungia contrita *br*. 5 fici *B Gel.*: ficus *br*. decoctae et contritae (trite *b*) *b Gel.*: decocti et contriti (triti *r*) *Br*. in muria *Gel.* (ἐν ᾧλμῳ *gr.*): *om. B*, in mulsa *br (item infra v. 14)*. 6 evocaverunt *B* (—vere *Gel.*): —cār *b*, —caver *r*. post evoc. *solus habet B* quibus in iniciis haec adhibenda sunt adiutoria (*deinde quibus per saniem etc.*) atque in *br adduntur aliena* (*Sevum ...*). 7 vero *b Gel.*: *om. B*. 8 calesticarum *B*. huc usque graeca *Ps. Gal. p. 336*. 9 lini *Neu*: lini seminis *Bbr Gel.* vel (fenogreci) *B*. evisci *b*, et visco *r*, e visco *Gel.*: *om. B*. cum mellicrato f. cataplasmate serviemus *B*, ex melicrato factum cataplasma adhibeamus *Gel.* (in —cum *r*— mellicrato coctis cataplasmetur *rb*). 11 et (ev.) *B Gel.*: *om. br*. evacuare iterum *b*. 12 haec (*h b*, *Hec r*) *br Gel.*: *om. B*. 13 aut cy(i)prino *br Gel.*: *om. B* (*ubi roseo temperatū cataplasma adhibetur*). 14 fici *B Gel.*: ficus *b* (*ficis r*), *cet. cf. supra idem v. 5—6!* 15 contritae *b Gel.*: et contritae *Br*. 16 operantur *b Gel.*: temperantur *B*. et *om. br*.

agrestis cucumeris radix in melicrato cocta et contrita adhibetur.

aliud de experimento. rutam et ysopum teres 25
aequis ponderibus et ficos siccas contusas sub duplo pon-
dere immiscebis mellis quippiam adiciendo. et operabitur 5
ut apostema ex interioribus in maturitatem facilius evocetur.

aliud. capparis corticem in aqua elixabis et cum vino
commiscebis, ut cataplasma facias.

aliud. ireos illyricae pulverem cum hordei farina in
melicrato coques et uteris. 10

aliud. guttam ammoniaci teres et similiter cum farina
hordei in aqua cocta adhibebis.

hoc et alumen scissum contusum cum hordei farina
similiter faciet.

X. De ferbunculis ubique nascentibus. 26

Sulphur vivum tunsum cum resina terebinthina misce- 16
bis et linteolo inductum impones. aut uvam passam enu-
cleatam tundes et mediam quantitatem salis immiscebis,

1 cucumeris *Bbr.*: *om. Gel.* in m. *Bbr.*: sic m. *Gel.*
2 adhibetur *B Gel.*: *om. br.* 3 de experimento *B (et c)*, de
expertis *r*: experimentum *b Gel.* et ysopum *Bbr.*: opium
Gel. teres (sub *add. Gel.*) equis pond. *B Gel.*: eq. p. con-
trita (—tum *r*) *br.* 4 et ficus siccas tunsas (—sa *r*) *br*
(et fico sicce contusum *Gel.*), et fico sicco contuso *B.* sub
om. br. 5 imiscis *r* (i misces *b*), immiscebis *Gel.*: cōmis-
cens *B.* et (op.) *br Gel.*: *om. B.* 6 ut apostemata ... in
mat. fac. provocentur *Gel.*, ita ut (*b*, ita. Et *r*) apostema ...
in mat. facilius evocat (*b*, evocetur *r*) *br*, ut apostema ... ad mat.
procuretur (*om. fac.*) *B.* 7 cortices *b.* elixas ... cōmisces
Bbr.: elixa ... cōmisce *Gel.* 8 ut c. facis *B*, ut c. facias *Gel.*:
et uteris *br.* 9 ireos *Gel.* (yreos *bc*): *om. B.* in melicrato
—(12) ordeï farina (*propter homoiot.*) *om. b.* 11 similiter
om. r. 12 i. a. decoquis et uteris *r* (*qui om.* 13—14).
deinde aliena addunt de expertis bcr. 15 De ferbunculis
ubique nascent. (*sic*) *Gel.*, De ferbunculo *b*, *sine rubr. r*, *sed in*
ind. idem De terbunculis (*sic*) *r*, De ferbunculis *c*: De furun-
culis X. *B.* 16 miscebis *Gel.*: misces *Br* (mixtum *b*).
17 linteolo (linteo *b*) *br Gel.*: in lineo linteolo *B.* 18 tundis
B (contundes *br*): *om. Gel.* 1 (in *B*) misce(i)s *br B.*

et uteris similiter. hoc facilius adipēs caprini vel bubuli colati efficiunt. origanum vero murra et sal simul tunsa commixta cum aqua continuo in maturitatem adducent. nam et caricae contusae cum resina similiter.

5 cum vero his adiutoriis adhibitis collectiones maturatae aut coactae eruperint aut a medicis fuerint patefactae, vulneribus medeberis is medicamentis quae medicorum solemniter edocuit consuetudo. sin vero magna vi reumatis superveniente solvere non potuerint et ferbuncu-
10 los vel parotidas callositate permanente choeradas fecerint duriores, tunc ad choeradas eas alia dispositione pro sui difficultate curam et operam propensius adhibeamus.

27

XI. De choeradis.

Praeuntibus catholicis adiutoriis quae et capitis
15 reuma constringere et corpus reliquum catharticiis purgare

1 et teres similiter *Gel.*, et uteris. Similiter *B* (teris et uteris *br*). hoc facilius adipēs *br Gel.*: (Similiter) hoc facilius erumpit. et soli adipis *B*. vel *B Gel.*: aut *br*.

2 myrra *rb Gel.*: mirta *b*. sal *rB*: sale *b*, sales *Gel.* tunsa et cōmixta *B* (tunsi commixti *Gel.*): con(de *r*) tritū cōmixtū *br*.

3 adducent (—cunt *r Gel.*) *rb Gel.*: perducunt *B*. 4 nam et *Gel.*: et *B*, om. *br*. similiter *B Gel.*: om. *br*. 5 vero *br Gel.*: om. *B*.

6 m. aut coactae eruperint *Gel.*: maturatae eruperint (in *ras.*) *B*, maturitate vel aperte (apte) sint *b*. mature vel apte (sic) *r*. aut—patefactae *Gel.*: om. *Bbr*.

7 is: his *Bbr Gel.* medeberis *B*, —bere *Gel.* (mede *b*, medere *r*). 7 medicorum om. *B*. 8 sollempniter *B*, solenniter *Gel.*: om. *br* (qui m. cons. edocuit). post edocuit alia seq.

medicamenta in *bcr* (Medicinali digito...) sin *B Gel.*: si *br*. magna vi reumatis *Gel.*, magno (—na *r*) reumate *br*: magno flegmate *B*.

9 solvi non potuerit (furunculus vel parotida) *B*, solvere non potuerint *br* (potueris *corr. Gel.*).

et (hic) *br*: et (post parot.) *Gel.*, sed (item post parot.) *B*. ferbunculos *b Gel.*: furunculos (—us *B*) *rB*. 10 callositate

p. choeradas *B Gel.*: om. *br*. fecerint *b*, efficerint *r* (fecerit *B Gel.*).

11 duriores tunc quirades eas *br* (duriores, tunc choeradis his *Gel.*): ad duriores choeradas *B*.

12 propensius *br Gel.*: om. *B*. adhibeamus: sic *br B Gel.*

13 *Rubr.* om. *rB*, De cuiradis *b* (De ch. etc. *Gel.*) et in ind. etiam *r(c)* De quiradis. 14—p. 29, 1 (*br Gel.*) post choeradas

possint, sic easdem curare consuevimus. choeradas inquam quas frequenter in collo vel sub mento vel sub ascellis nasci novimus, hac cura visitamus, qua duritias indigestibiles solvere valeamus.

lenticulam coctam in aceto tritam imponentes per⁵ severemus. utamur etiam caprificis in aqua decoctis et contritis similiter. hoc etiam lupini in aceto cocti faciunt, hoc fici folia in aqua cocta et trita sicut cataplasma <imposita> operabuntur. hoc asfodeli radices in vino coctae et tritae. scilla quoque sic contrita in vicem cata¹⁰ plasmatis imponatur, quattuor diebus permanens continuis duritias solvet. et ervi pulvis et cuminum cum aceto conteritur, et similiter operatur.

inmaturis vero et in tarda duritia permanentibus²⁸ strychni viridis folia, porcinos aut bubulos adipēs, rutam¹⁵ aequē viridem, simul omnia contundi et misceri suadeo, ut in linteolo locis maturandis adhibeatur. hoc etiam

quas frequenter . . valeamus (v. 1—4) sic infert B ut praeuntibus . . . sic easdem solvere valeamus. p. 28, 14 et om. br.

1 (possint) toraces (—cis r: ex coerades?) sic easdem curare c. br. 1 Choeradas B (Gel.): Quirades rb. inquam Gel. (inquit br): om. B. 2 quas B Gel.: om. br. ascellis Bbr: axillis Gel. 5 imponentes br Gel.: imponere B. 6 caprificis (etc.) B: —cus (... decoctas etc.) Gel., —co (... cocta etc.) b, caproficus ... (coctas) r. 7 similiter B Gel.: om. br. hoc om. B. etiam et t. Gel. cocti et triti f. br. 8 fici: sic B Gel. sicut cataplasma B Gel.: sc. imposita (cf. br: Fici f. in aqua cocta et trita inponito). 9 operabuntur Gel.: om. B br. hoc om. br (ut v. 7. 8). affodilli (sic) Br. 10 coctae et tritae b: decoctae Gel., tinctae (!) B. sic Gel: si B (om. br, ubi Squillā quoque contritā īponito et q. etc.). 12 duricias Bbr: —tiam Gel. et ciminū cū aceto br (et cymini cum aceto Gel.): cū aceto et ciminū B. 14 Immatu-
ris—permanentibus Gel.: Inmaturas vero et in tarda duricie permanentes B, Im(n r)maturas v. et (in add. r) tardas duricias permanentes br. 15 strichni Gel.: stringni b, strigni r, strasniui (| uiridis) B. porcinos a. b. adipēs B Gel.: cum adipibus porcinis et bubulos (adipēs r) br, rutam viridem simul contunde(i)s et in l. br. 16 et misceri Gel.: et inmisci simul B. 17 linteolo Bb: linteo Gel.

- sordes de parietibus palaestrae collectae in panno inductae faciunt. hoc calcis flos cerotario mixtus, hoc lapis molaris tunsus et cribellatus et resinae commixtus facit. similiter pulvis ammoniaci et mannae turis cum resina commixtus
 5 terebinthina saniem maturius procurabit. sic sandaracae pulverem cum adipibus miscentes adhibemus, aut calcem vivam cum adipibus similiter. quod si tibi durum emplastrum visum fuerit, oleum competens misceamus ut temperare bene possit. hoc pulvis etiam pumicis facit.
 10 nam et asfodeli radices coctae vel crudeae cum hordei pollinibus ut cataplasma adhibendae erunt, aut hyoscyami folia cum oxymeli.
- 29 corrumpentur interea faciliusve putrefient choerades, si alium tritum cum cataplasmate seminis lini et faeni
 15 graeci mixtum coquas et perseverare permittas diebus continuis quinque. hoc de expertis habemus. aut si

1 de *r Gel.*: seu *B* (p. 29, 17 hoc—2 faciunt *om. b*, non *r*).
 2 hoc *om. b*, qui a verbis c. fl. cer. mixtus transilit ad. v. 5 terebentina s. m. procurabit. mixtus facit *rb Gel.* hoc (et 3 et) *om. r*. 3 et cribellatus *r Gel.*: *om. B*. facit *r Gel.*: Sic (similiter) *B*. 4 p. a. *B Gel.*: Ad maniam pulvis *r*. et *om. B*. 5 procurabit (—vit *r*) *Bbr*: provocabit *Gel.* sic *om. br*. 6 adhibemus *Brb*: —beamus *Gel.* aut *om. br*. 7 similiter *B Gel.*: miscentes porcinis *b r*. Quod *rB Gel.*: ut *B*. durum *om. Gel.* durum empl. *B*: empl. durum *br*. 8 competens *B*: —tenter *Gel.* (*om. br*, ubi ol. admiscis vel *b* amisces. Pumicis p. etc.). 9 temperare *Gel.*: —ri *B*. hoc . . . facit *Gel.*: sic . . . (*om. facit*) *B* (Pumicis pulvis similiter facit *rb*). 10 nam et *Gel.*: et *B*, *om. br*. asfodilli radices coctae in ras. *B*. pollinibus *Bb*: polline *Gel.* 11 erunt *B Gel.*: sunt *br*. 12 oximelle *rB Gel.*, oximille *b*, ubi cocta trita et (cocta atque *r*) iposita add. *br*. 13 corrumpentur—putrefient *Gel.*: corrumpunt interea (sic) vel putrefaciunt cheradas *B* (facile quirades putrefaciunt *b*, facilius quirades putrefient *r*). 14 si *om. br*. cum cathaplasmate lini seminis et fenu(i *r*) greci m. *br*: c. c. seminibus m. *B Gel.* 16 continuis *rb Gel.*: *om. B*. hoc: sic *brB Gel.* habemus *B Gel.*: adhibemus *br*. aut si (ut aut p. 31, 2) *om. rb*, ubi c. h. radicem *r*, rad' *b*) tundes et p. ipsum l. asperge. Betas c. c. o. tritas impone.

ex chamaeleontis herbae radicibus tunsis pulverem locis aspergas, aut betas coctas cum oleo tritas imponas. aliqui etiam unctionibus perseverantes choeradas frequentius fugaverunt [leporem piscem in oleo infunde ut ibidem putrefiat. ex quo oleo scrofas cum frequentius inunxeris, minoratae penitus curabuntur] ut cineres aut vitium aut-fici cum oleo miscentes unguerent, et ferri vel aeraminis purgamenta contrita cum oleo. [ignoranti escam dabis lacertos virides coctos, amputato caput et pedes <et caudam>]. nam similiter et stercus bubulum aut asini combustum et cum oleo similiter mixtum commodius adhibetur. et origani pulvis contritus cum aceto facit, hoc ysopi, hoc thymi vel absinthii vel centauriae vel abrotoni vel chamelaeae. aut singulae aut certe coniunctae et mixtae cum aceto perficiunt.

15

1 ex *Gel.*: om. *B.* 2 aspergas *Gel.*: asperis (*sic*) *B.*
 betas *Gel.*: si betas *B.* cum *B* (*br*): et cum *Gel.* tritas
rb Gel.: contritas *B.* imponas *Gel.*: imposueris *B.* 3 his
 (*ante unct.*) *add. br.* choeradas (*B*, —des *Gel.*): quirades
br. frequentius *B Gel.*: (*hic*) om *br.* fugaverunt *rB*
 (*—r b*): —re *Gel.* 4 leporem—curabuntur *rb Gel.* (*haec ad-*
dita videntur): om. *B.* vel (*ante piscem*) *add. br.* in
 (oleo) *rGel.*: cum *b.* putrefiat *r Gel.*: putrescat *b.* 5 unxeris *br.*
 6 et (cineres) ... unxere *Gel.* ut ... unguerent *B.* quae sic ha-
 bent *br*: linis aut ficus tunsas (*s b*) c. o. imposito. Ferri vel eris
 p. (fragmenta *b*) trita c. o. ignorantia etc. 8 ignorantia—
 caudam *rb Gel.* (*manifesta interpolatione addita*): om. *B.* es-
 cam *Gel.*: cibum *br.* 9 amputato caput et pedes *Gel.*, am-
 putato capite et cauda *rb.* 10 nam *Gel.*: om. *Bbr.* asini
B Gel.: asininum *br.* 11 similiter *B Gel.*: om. *br.* adhi-
 betur *rB Gel.*: operatur *b.* Origani pulverem cum aceto tri-
 tum et idem facit (*sic r*, sed tr. idem facere constat *b!*).
 12 hoc (*ys.*) om. *br.* ysopi hoc timi vel a. *B* (hysopi optimi
 vel a. *Gel.*): Hysopi vel a. *br.* 13 camelæe expechfus stamelee
 (om. vel) *sic B*: vel camomille *br Gel.* 14 singule etc. *sic*
Bbr Gel. (*scil. herbae*). aut certe coniunctae (et mixtae *B*)
 cum aceto perficiunt *B Gel.*: aut cōmixte faciunt *rb*, qui ad-
 dunt Capri(o *r*)fici folia (poma *r*) trita. et (cocta et trita *r*) cata-
 plasmabis. Bubulum fimum recentem teres cum aceto et
 ungues. yreos (—rei *r*) pulverem cataplastmabis. Caprinum
 fimum cum aceto coctum cataplastmabis (*haec de caprino om. r*).

30 iuvat sane, ut superius memoravimus, ad haec implenda etiam totius corporis purgatorium catholicum beneficium. et ciborum continentia et potionis, exercitatio quoque et lavacrorum diligentia, et vomitus vel purgationes, 5 capillorum relevatio, sanguis de naribus provocatus, haec omnia cautius observata choeradas duras et difficiles et in cura positas frequentius curaverunt.

XII. De oculorum causis.

31 Omnes particulae corporum propriis indigent curationibus, oculi quam maxime, magna quae sunt corporis 10 ornamenta. his namque primo leviter seu vapore seu frigore vel ceteris quibusque originibus cum fuerit attemptatio, generaliter omnibus frequenti frigidae pusculae fomentatione nos conveniet obviare. si de frigore ergo obvenerit, 15 vini mixta calida potione fovendi sunt. nimis vero com-

Stercus columbinum cum aceto tritum inposito (—natur *r*). quiradas (—des *r*) solvet. (Juvat sane *etc.* cf. *gr. Galen. XIV p. 408*).

1—3 *haec breviora dant br.* ut s. memoravimus *B*, —vi *Gel.*: om. *br.* 2 (iuvat ...) purgatorium c. b. et ciborum *Gel.*: (iuvant ...) catholica beneficia. nam et c. *B* (corporis purgatio et c. *br*). 3 et potionis *B(br)*: et potiones iuvant *Gel.* exercitatio *rb Gel.* (ubi assidua *add. br*): exercitia *B*. 4 et vomitus vel purgationes *etc.* (sic) *B Gel.*: vomitus et purgatio (et vomitus. purgatio *r*) capillorum. sanguis *etc. br.* 5 e naribus procuratus *br.* 6 cautius observata *rb Gel.*: om. *B*. et in cura positas *B Gel.*: om. *br.* 7 frequentius curavere *Gel.* (curaver̄ *simpl. b et —runt r*): adiuverunt *B*. 8 De oc. causis XI. *B*, De oc. causis. theodori prisciani. cap. XI (sic *al. m. rubr.*) *r*, De oculorum — — — (sic *imperf. rubr.*) *b. ceterum cf. gr. (Gal.) eupor. 1, 5 XIV, 339 et qui eodem fonte utitur Cass. Fel. c. 29 p. 48 sqq.* 10 quā maxime, magna corporis ornamenta *Gel.*, quā maxime magnaeque sunt (om. c. o.) *B*, quā maxime quē sunt c. o. *r*: maxime qui sunt c. mirabilia o. *b*. 11 His (sic) *br Gel. et ante ras. B*: Hi *Bc*. 12 cum *b Gel.*: hic om. *Br* (ubi ante primo v. 11). fuerit attentacio *b*: fuerint attemptati (adtentati *Gel.*) *rB Gel.* 13 frequenti *Gel.*: —ter *B*, —tibus *br.* 14 conveniet *Gel.*: —nit *B br.* ergo *rB Gel.*: vero *b*. 15 mixta: sic *Bb Gel.* commotionis: —nibus *B Gel. rb.*

motionis tam doloribus quam gravedinibus, quando etiam
venae frontis inflatae plenitudinem sanguinis attestabuntur,
flebotomo nos subvenire conveniet, si tamen nulla nos aut
aetatis aut temporis vel reliquarum causarum certa ratio
prohibuerit. si venter constrictus fuerit, seu clystere seu ⁵
purgatione procurandus est.

isdem vero oculis inpatienter dolentibus, praeceunti- ³²
bus catholicis adiutoriis supradictis, faeni graeci sucus
plurimarum indulcatus decoctionum aut ovi recentis tenuis
liquor infundatur. sic similiter etiam lac muliebre in- ¹⁰
fusum satis iuvat. nam etiam cataplasmatibus utilissimum
adiutorium de ovi incocti vitello et meliloti pulvere, pane
quoque infuso in aqua oleo roseo simul mixto adhiben-
dum est. nos etiam croci et opii quippiam ad procurandos
somnos coniungimus. si vero collyrii experimento uti ¹⁵
placet cuius forte probationem habueris, in ipsis commo-
tionibus cum ovi albore tepido infundendum est — suadeo
attamen ut aut dia libanu aut livianum aptum contra graves

1 doloribus . . . gravedinibus *rb Gel.*: doloris . . . grave-
dinis *B.* quando *b Gel.*: cū quando *Br.* 3 flebotomo nos
(flebotomos *r*) *rb Gel.*: flebotomiis *B.* conveniet *r Gel.*:
—nit *Bb.* nos *rb Gel.*: *om. B.* 6 procurandus (*sic*)
Bb Gel.: provocandus *r.* 7 Isdem *B.*: Hisdem *r Gel.* (*His b*).
praeceuntibus . . . supradictis (*suprascriptis b*) *rb Gel.*: *om. B.*
9 decoctionum *b Gel.* (*cf. gr. 341*): —ne *B.*, —nibus *r.* 10 te-
pidus (—bus *sic r*) *add. r Gel.* (*post liquor*). *sic Gel.*: *om. B(rb)*.
11 infusum *r Gel.*: *om. B(b)*. nam *rb Gel.*: *est B.* 12 in-
cocti *rb*: —to *Gel.* (*om. B*). 13 oleo *r Gel.*: et oleo *b*, oleo
quoque *B.* 14 nos: *haec absunt a graecis (p. 341)*. quip-
piam *B.*: — I *r*, *om. Gel.* (*qui tamen habet croci et opii*) et *b*
(*ubi crocū et oppium*). ad procur. somnos *rb Gel.*: *om. B.*
15 coniungimus *rb Gel.*: inungimus *b.* si—placet *r B Gel.*:
si vero collyrium expertum *n* placet (*i. e. collyrio experto uti*
placet) *b.* 16 forte *rb Gel.*: *om. B.* 17 tepido infundendum
suadeo *Gel.*, tepidum inf. esse *s. B.*, tepidum infundendum est
suadeo *r* (*tepid' infund' b*). 18 attamen aut *b Gel.*, attamen
ut *r*: ita tamen ut aut *B.* dialibanum (—ū *b*) *rb Gel.*:
dealibanum *B* (*cf. Cass. p. 53, 7*). livianum *b*, levianum *r*:
libanum *Gel.*, delibianū *B* (*cf. Cass. p. 51, 6*). 17 (*suadeo*)
—p. 34, 1 *om. text. gr. p. 341 (ut et Cass. p. 50, 2 — 12)*.

commotiones adhibeamus — praemundatis interea oculis molli et tepido penicillo a pituitis aegri tunc oculis inhaerentibus. iuvat hunc ciborum et vini quam maxime continentia. sane si capilli nimium onerosi fuerint, detondendus est, ut sub maiore beneficio cucurbitarum adhibitarum <scarificatione et> sanguinis detractioe facilius liberetur. aestivas namque perturbationes oculorum etiam decoctio rosarum sola curat calida. curat etiam gargarismatum per initia adhibitum tale, origanum in aceto decoctum.

33 cum autem declinantibus doloribus quidam tumor circa interiorem angulum apparuerit quem hypopium dicimus, hoc modo reprimendus erit. pusca frigida frequenter infrigidetur, post vero pollinibus hordei in oxymeli coctis cataplasmetur. similiter etiam et de lenticulae pollinibus fiat. et aeris flos tritus in lotio investis pueri, per septem dies postquam siccaverit ex eo pulvere melle mixto loco

2 a pituitis aegri tunc *Gel.*: a pituitis egrotantibus *B*, a. p. ^o *g* (*sic pro egro*) *r*, *om b* (*ubi tamen restat tunc*). 3 iuvat—continentia *Gel.*: iuvat ciborum et vini continentia *b*, iuvatis (*iuvat. Hos r*) ciborum continentia et vini detractioe *Br*. 4 nimium *r Gel.*: nimis *B* (*om. b*). detondendus est *r B Gel.*: detondendi sunt *b*. 5 maiore *r (b)*, —*ri B Gel.* adhibitarum *Gel.*: adhibitione *B*, adhibeo (*sic*) *r* (*cucurbita adhibita b*). 6 scarificatione et *b*: *om. r B Gel. (cf. gr. p. 342, 3)*. 7 liberetur *Gel.*: —rentur *Bbr*. aestivas (*estivas r*) *Bbr* (*ἰσχυράς gr. p. 343, 1*): aestibus *Gel.* 8 curat etiam *r B Gel.*: *om. b*. gargarismat(c *r*)—ium *r Gel.*: —tum *B*. 9 adhibitum tale *r*, adhibita (*sic simpl.*) *B*: adhibendum tale *Gel. (cf. b ubi sic ... rosarum cura sola calida adhibita. Gargarismū p. i. adhibendum est tale. O. etc.)*. origani in aceto decocti *Gel.*, origani in a. decoctio *B* (*cum aqua add. r*), origanum in a. decoctum cum aqua *b*. 11 Cum *b Gel.*: Si *Br*. doloribus *rb Gel.*: *om. B*. 12 angulum *rb Gel.*: oculorum (*om. angulum*) *B*. hypopium *B*: ypopiū *b*, yppopium *r* (*yppium Gel.*). 13 reprimendus *Bb*: —dū *Gel.* frequenter *r B*: per initia fr. *b Gel. cf. gr. p. 351*. 14 in o(e *b*)ximelle coctis (*cocti r*) *rb Gel.*: oximelle cocto *B*. 15 et *Gel.*: *om. Bbr*. 16 fiat *rb Gel.*: facit *B*. et *br*: *om. Gel. B*. investis *r B Gel.*: virginis *b*. per *om. Gel.* 17 postquam *b Gel.*: quod postquam *Br*. eo *Bbr*: oleo *Gel.*

impositus competens beneficium praestat. nam et caseus recens tritus impositus saepe illum tumorem oppressit. et absinthii herbae pulvis cum cerotario hoc idem facit. sic ex murra pingui locum primo foveamus. sic etiam cyclaminum cum uva passa commixtum et contritum curat. 5 et bulbi candidi cum melle contriti similiter operantur. sic rafanorum cortex cum uva passa medetur, sic erucae folia cum felle porcino. sic fici pingues in muria coctae saepius profuerunt.

ad repentinas autem sanguineas maculas oculis in- 34 haerentes flores vel semen ysopi herbae in limpido linteolo 11 colligabis et in aqua calida infundes et agitando exsucabis. qui sucus veluti sanguineus fit, ex quo infundendo illas sanguineas maculas depurgamus. postea ture masculo et alfitis aequis ponderibus carbonibus impositis fumi- 15 gandi sunt.

si vero caedis percussus hanc maculam sanguineam cum dolore procuraverit, his columbi matri subducti repentinus sanguis prodest, quam maxime si de pinnis mol-

1 impositus *Gel.*: im(ī)posito *Bb*, —tū *r*. 2 et in p. *rb*. oppressit *rB Gel.*: (s. tumores oculorum) dissolvit *b*. 3 sic *Gel.*: si *Br*. 4 et (ex *r*) mora pingui *rGel.*, ex moro pingui *B*, et more rubi viridis sucū *b* (βατίνα gr. p. 351!) locum *Bb*: —co *Gel.* etiam et *b*. 6 bulbi candidi: sic *Bbr Gel.* contriti *B*: —tum *Gel.* (om. *b*). operantur *rB*: —ratur *Gel.* (om. *b*). 7 rafanorum *rB Gel.*: rafani *b*. cum: (= ἥ gr. v. 351 male hic contritū addit *b*). eruce *rb Gel.*: cerosae *B*. 8 porcino *rb Gel.*: taurino vel porcino *B*. fici: sic *Brb Gel.* muria *Gel.* (cf. supra I, 24): more *B*, mulsa *br*. coctae *Gel.*, cocti *B*, —tis *r*: decocti *b*. 9 saepius *rB*: saepe *Gel.* profuerunt *rB*: —re *Gel.* 11 flores *B Gel.*: flos *br*. vel semen *Bb Gel.*: om. *r*. limpido *B Gel.*: om. *r*, mundo *b*. 12 in *rB Gel.*: om. *b* (aquā etc. *r*). exsucabis (exucabis *Gel.*) *B Gel.*: exsiccabis *br*. 15 alfitis (—fetis *r*) *rGel.*: alfitē *B*, alfitā *b*. impositis *rB Gel.*: —tū *b*. 17 caedis percussus *Gel.*, cedis percussio *b*: cedis aut percussis *r*, caesis aut percussis *B*. 18 procuraverit *br*: —raris *B*, procuret *Gel.* 19 pinnis *Gel.*: pennis *Bbr*.

lioribus provocetur. et ovi liquor tenuis tepidus infundendus est. et si in eodem ovi umore lana infusa superimponatur. hoc pulvis rosarum facit vel seminis eius cum alfitis si in vino conteratur et superimponatur. his
 5 etiam ex sulphure vivo fumigium satis prodest, si is fumus patentibus oculis hauriatur.

35 si oculi reumatizaverint, quod gravissimum est tedium oculorum, his vini et carnum parcitys indicenda est. ventris purgatio frequenter fiat. ex pusca frigida oculos
 10 foveant. et aeris flos in eadem pusca resolutus satis iuvat. odores acres et potentes effugiant, lucernarum vel solis claritudinem vitent, fumi vel pulveris declinent commotiones. in noctem vero aqua frigida vel vino infusas lanas superimponant molli fasciola continendas.

15 si his adhibitis reuma cum dolore perseveraverit, flebotomandi sunt. ciborum et potus continentia custodienda erit. sitire etenim omnibus reumatizantibus satis

1 provocetur *rb Gel.*: procuretur *B*. et ovi *rb Gel.*: ubi *B*. tenuis tepidus *rB* (*cf. gr. τὸ λευκόν p. 347*): tepidus *b Gel.* 2 in eodem ovi humorē *r*, in eundem (ovi *Gel.*) humorem *b Gel.*: in eadem hora ovium *B*. 3 seminis eius *r Gel.*: semen eius *b*, semen earum *B*, *δ. τὰ φύλλα καὶ τὸ ἄνθος graec. XIV, 348 (v. 1)*. 4 alfitis *rB Gel.*: —ta *b*. in *Br*: cum *b Gel.* conteratur *B Gel.*: teratur *b* (contritus *om.* si *r*). super imponatur *Br*: similiter (sic *b*) adhibeatur *b Gel.* 5 ex sulfure vivo *r*, ex vino sulfure *b*, sulphuris vivi *B*, ex euphorbio *Gel.* (!). satis *rb Gel.*: *om.* *B* si is: et hic *b*, si idem *B*, si hisdem *r*, si in hisdem *Gel.* 6 patentibus *Br Gel.*: patientibus *b*. 7 si *rb Gel.*: si cui *b*. *sequentia ex graecis Archigenis apud Eupor. (Ps. Gal. XIV, 343—350 = Gal. XII, 790—803)*. 9 ex *rb*: et *B Gel.* 10 flos *Bbr*: flore *Gel.* resolutus *B* (—tū *r*): —to *Gel.*, *om.* *b*. satis iuvat *Bbr*: *om.* *Gel.* 11 potentes *Gel.* (ὁσμάς δριμείας uno verbo *gr.*): patentes (*sc. lucernarum!*) *Bbr*. 12 claritudinem *Gel.*, —nes *B*: claritatem *rb*. 13 noctem *b Gel.* (εἰς νύκτα *gr.*): nocte *Br*. 14 molli (linea *add. b*) fasciola *rb Gel.*: mollibus fasciolis *B* 15 reuma *c. d.* *rB Gel.*: reumatics dolor *b*. 16 et: vel (sic) *B Gel. rb*. continentia *rb Gel.*: abstinencia *b* (*cf. gr. ἀστυία καὶ δέψα*). custodiendi erunt *b*. 17 etenim *Bbr*: enim *Gel.*

prodest. circa frontem vero pampinorum viridia folia frequenter imponantur et mutantur. similiter et de rubi foliis. nam et sucus eorum frequenter fronti inlinitus profuit. et samsuci folia et cydoniorum et portulacae similiter. nam etiam ex his cum alfitis et vino cataplasmati 5 saepe curati sunt. et caseus recens cum apiorum foliis contritus impositus sic saepe oculos liberavit. et panis mundus vino infusus vel cum oleo roseo contritus par beneficium praestitit. omnium specierum supradictarum generaliter quae oculis reumatizantibus ordinata sunt cum 10 vino et alfitis semper in cataplasmate profuerunt et decoctiones earum quibus saepe oculi fomentandi sunt.

sane si calidum senserint reumatismum, ex caulium 36 foliis et alfitis cum aqua cataplasmandi sunt. sic de ocimo, sic de samsuco, sic de agresti papavere, sic cicutae, sic 15 pulicaris vel apiorum vel strychni. si enim siccitas pal-

1 pam(n r)pinorum *rb Gel.* (ἀμπέλων): peponorum (*sic*) *B.*
 2 et (*im Gel.*)mutentur *rb Gel.*: *om. B.* rubi *rb Gel.* (βάτον):
 rapi *B.* 3 foliis *r B Gel.*: cima *b.* sucus ... in(*l b*)linitus
rb Gel.: sucos (earum ...) linimus *B.* 4 profuit *r Gel.*: *om. B*
 (*b*). sam(*p Gel.*)suci *r B Gel.* (σαμψύχων): sambuci *b (Neu!)*.
 similiter et (similiter. nam etiam *r*) ex his cum alfitis et vini
 cataplasmate sepe curati (—*te r*) sunt *r B* (et alfitis in vino
 cocta pro cataplasma adhibito *b*). quae omnia *om. Gel.* ubi
 sic cum lacuna legitur ... portulacae. nam contritus im-
 positus saepe oculos liberavit. *cf. gr. p. 344, 8—10* (καταπλασ-
 σόμενα). deinde sic pergit *b*: Sic pultes fracte fabae sine sale
 et sine oleo cocte faciunt. et caseus recens ... 7 contritus
 et imp. sic saepe *r*, contritis impositus sic saepe *B*: contritus
 impositus saepe *Gel.* (contritus *b*, qui *om. sequentia usque ad*
v. 13 Sane si ...). 8 vel (*ñ gr. p. 344, 17*): et *codd.* contritus
r, tritus *B*: contritus impositus (*iterum*) *Gel.* 9 omnium *etc.*:
 sic *r B Gel.* 10 ordinata *r Gel.*: —tae *B.* 11 in catapias-
 mate pr. et dec. earum: sic *r B Gel.* (*scil. cataplasmata pro-*
fuerunt, profuerunt et d. etc.). 13 *cf. gr. p. 345, 7.* senserint
r Gel. (senseris *b*): fuerit *B.* ex *B br*: et *Gel.* 14 alfitis *r B Gel.*:
 alfitis *b.* ozimo *B b.* 15 sabuco *b.* cicute (*sic*) *r Gel.*: de cycute
 suco *B*, cicute foliis *b*, sed restituendi potius videntur genitivi ocimi
 ... samsuci ... agrestis papaveris. 16 pulicaris *r (Gel.)*, policaris
B: folicaris herbe *b.* vel a(*p r*)piorum vel strig(*ch Gel.*)ni *r B Gel.*:
 sic cipiorum foliis. sic satureie *b.* enim *b Gel.* (δὲ *gr.*): etiam *B r*

- pebrarum emergerit, linteolum mundum butyro infusum superimponito. aliqui vero umorem procurantes lacrimas aut fumo aut terrore vel plagis extorquendas esse crediderunt. sane si in prima oculi tunica sanguinea nimium
 5 veluti caro apparuerit quam chemosin appellamus, hoc adiutorio curatur. muscas quam plurimas cum ovi vitello conterimus et in linteolo mundo superimponimus. licet etiam collyriis variis et causae competentibus saepe curati sint.
- 37 serniosos oculos, quas nos impetigines dicimus, et
 11 asperitatis vitiis laborantes, sic curare consuevimus. alium accipimus, in cuius encardio bacula spathomeles occulta postquam ex eo umorem vel sucum rapuerit, inunguimus et ex eo pruritus et supra dicta vitia depurgamus.
- 15 aliud. grana tritici in lammina ferri calida impono et similiter ex suco qui manaverit inunguo cum vino

2 aliqui ... procurantes *b Gel.* (curantes *r*): Aliquibus ... procurantibus *B.* haec (aliqui—3 crediderunt) hic om. *r*, sed infra supplet post iuvat p. 39, 2. 3 crediderunt *rb Gel.*: credimus *B.* 4 ἐπὶ τῷ καρποειδεῖ *gr.* (cf. *Cass. p. 50, 15*). nimium *rb Gel.*: nimia *B.* 5 cemosin *r*, chemosim *b*: haemosin *Gel.*, memosen *B.* citat *Sim. Ian. s. chemosis.* 8 causae (et cause *r*) competentibus *Br*: et competentibus *b Gel.* 10 serniosos *r* (in suo cod. legit etiam *Sim. Ian.* = zernosos *Cass. Fel. 7 cf. ind. s. zerna, zernosus*): verniosos *B*, derbiosos *Gel.* (qui om. oculos), om. *b*, qui brevius haec dedit. vero (ante oc.) add. *B.* 11 asperitate vitii simili l. *Gel.*, asperitatum (—te *r*) viciis l. *Br.* 12 incardioba canstrata | mellis occubia et p. *B*, cardia bacam spatomeles occulto et p. *r*, incardio vasa spatomeles occulto et p. *Gel.* (cf. *b*: et in eius incardiouacta mellis occulte fricamus et humorem vel succum quem uacta ex eo sumpserit. angulos vel oculos inunguimus ... 12 bacula: πυρῆνα μῆλης καθέντες *gr. XIV, 343.* 13 humore vel suco *Br.* inungimus *Gel.*: inungue *B*, —gueo *r*. 14 depurgamus *Gel.*, —gemos *b*: depurgabo *r B.* 15 in la(m *B*)mina *r B (Gel.)*: supra laminam *b*. impono *rb Gel.*: impone *B.* 15 inunguo *Gel.*: —gue *B*, —ge *b*, —guemus *r*.

commixto. et aeris flos tritus cum melle fronti inlitus iuvat.

si pruritus maior palpebras occupaverit ut etiam capillos amittant, hos oportet oleo cedrino inunguere, aut aerugine cum afronitro ex melle contritis, aut asfodeli 5 suco cum passo commixto. nam et amurca in diplo angio cocta et mixta cum oleo et ustionem curat et capillos reparat. et murium fimus et hircorum cornua utraque combusta cum melle eodem modo adhibita.

si pruritus simpliciter solis ex labore vel pulveris 10 fuerit, aquae calidae fomenta sufficient aut rosarum aut rubi aut lentis decoctio. et rosa sicca cum vino trita imponitur. et in noctem oleo simplici loca tangantur.

caligantes vero oculos hoc modo curamus, si vulneris 38 aliquod non interfuerit praeiudicium. herbae parietariae 15 sucum bitumini iudaico contrito aequis ponderibus miscentes oculos inunguimus. et perdicum fel similiter facit.

1 et *rb Gel.*: *om. B.* post melle *Gel.* (*mediis omissis*) transilit ad p. 41, 15 permundavit. quae exciderunt (uno ut videtur folio transposito) leguntur infra medio in capite de ustionibus p. 37—39 *ed. Gel.* illitus *B*: (*tritū . . .*) inlinitū *b*, linitum *r*, inlitum *Gel.* 4 hos *rb Gel.*: has *B.* ex oleo *B.* unguere *B.* 5 afronitro *b*: —tris *rB Gel.* et melle contritis *rbB*: et melle contrita *Gel.* asfodilli *Bbr.* 6 amurga *r*, amurca *b* (*ἀμύργη gr. p. 348*): murca *B.* diplangio *rGel.* (*διπλαγγείω? cf. 2, 101*), deplangio *Bb* (*cf. ἐν χαλκῷ κυπρίῳ Diosc. 1, 140*). addidi in. 7 et ustionem *Bbr*: ustionem *Gel.* et capillos reparat *Bbr*: *om. Gel.* 8 murium *Bbr*: —rum *Gel.* 9 et eodem modo adhibita *B*, adhibito idem *fac b*, eodem modo adhibentur (*—betur r*) *rGel.* 10 s. solis ex labore vel pulveris *Gel.*, s. solis vel pulveris *rB*: solis s. ex albore vel pulvere *b* (*cf. gr. διὰ τὸν ἥλιον καὶ κονιορτόν p. 340*). 11 fomenta sufficient *BGel.* (*—et r*): fomentatio sufficiat *b*. 12 rubi: *gr. βάρτον.* decoctio *Bb*: decoctionum *Gel.*, —nem *r*. et *Bbr*: aut *Gel.* 13 noctem *Gel.*: —te *Bbr.* 14 caligantes *B*: caliginantes *bGel.* (*ad ἀμάρωσιν cf. gr. p. 349*). hic numerum cap. XII habet *r*. 15 aliquod (*—qd' b*, —quid *rB*): quod *Gel.* paritarie *rbB*. 16 contrito *rGel.* (*—tū b*): trito *B*. miscentes *rGel.*: commixtū *b*, miscemus *B*. 17 inung(u)imus *rbGel.*: inunguentes *B*. facit *Br*: *om. bGel.*

et marrubii sucus cum felle taurino et melle attico aequis ponderibus commixtus ita curat. et ursinum fel cum aquae dupla mensura similiter purgat.

si haec sane obscuritas senectutis magis quam vitio
 5 fuerit oculorum, suco mali granati mel atticum aequa mensura commiscebis et uteris. vetustatum tamen melius operabitur, sane si quam plurimo tempore vas illud sub divo facias permanere. hoc etiam scriptoribus et pictoribus saepe profuit. etiam vinum optimum vetus in noctem
 10 adhibitum oculorum aciem reformavit. aliud. in oleo mundo folia marrubii mittimus, et cum tempore illic maturaverint, proiectis foliis ex eo oleo obscuritates oculorum expellimus. hoc beluae fel mixtum melli facit, hoc sucus rutae cum melle similiter. nam et chelidoniae sucus
 15 et feniculi, lactucae quoque agrestis et mel atticum aequa mensura caligines et obscuritates, aliquando etiam suffusiones liberaverunt. et taurinum fel mixtum melli sic profuit.

3 similiter *rB Gel.*: *om. b* post purgat in *b* seq. addita-
 menta aliena (*p. v. 13*) Sal cappadocum . . . solutius. Si hec caligo senectute magis quam vicio fuerit etc. 4 sane *r Gel.*:
om. b B. senectutis *rB Gel.*: —te *b.* vicio *b*: viciorum
rB Gel. (*vitium Neu.*) 5 fuerit (*oc. rb B*) post magis habet *Gel.*
 suco . . . mel atticum *r* (*melli átaço b, melle attico Gel.*):
 sucum . . . melli attico *B.* 6 commisces (—cis *r*) et *Bbr*:
 commixtis *Gel.* vetustatum tamen melius *Br*: vetustius et
 mel(l)ius *b Gel.* 7 sane *Br*: sed *Gel.* (*om. b*). vas illud *Bb*
 (illud vas *r*): vasculum *Gel.* sub divo in sole *add. r.*
 9 saepe profuit *B Gel.*: prodest *b.* 9 etiam—reformavit
rb Gel.: *om. B.* etiam *r Gel.*: sic *b.* noctem *Gel.*: —te *br.*
 10 aliud *rB Gel.*: *om. b.* 11 mittimus: miscemus *rB Gel.*,
 (mundo) miscimus (*om. in oleo*) *b.* illuc *r.* maturaverint
b Gel., —rit *rB*: maceraverint *Neu.* 12 eo *r*, illo *Gel.*
 (ipso *b*): solo *B.* obscuritates oculorum *r Gel.*, obsc. (*om.*
oc.) *B*: inungentes oculorum obsc. *b.* 13 hoc rute sucus
 eq? (equis pro eque) cum melle operatur *b.* 14 similiter *Br*:
 similiter facit *Gel.* nam et *B*: hoc *b.* 15 quoque *B Gel.*:
om. br. et mel atticum aequa m. *r Gel.*: et mellilotis cum
 aquae m. *B* (equali mensura melle ataco mixto *b*). 16 cali-
 gines—suffusiones liberaverunt *rB Gel.*: obscuritates. et oculo-
 rum suffusiones sine mora detergit *b.* 17 mixtum melli
 (—le *B*) sic profuit *rB Gel.*: melli cōmixtū similiter operatur *b.*

nyctalopes vero, qui per noctem vident et per diem 39
obscuritatem patiuntur, sic curandi sunt. accipies hirci
iecur et ferro scarifabis,umor vero qui ex scissuris ema-
naverit oculis duodecies infundendus est, et vitium re-
corrigetur. aut hoc idem iecur in carbonibus positum cum 5
exsudaverit, eodem umore inunguendi erunt. hoc idem
iecur coctum etiam inter cibos accipiant comedendum.
et columbi sanguis similiter infusus oculos iuvat. et fimi
asinini recentis sucus ita proderit.

alboribus vero oculorum nitrum bene tritum cum 40
oleo infundendum est, aut aneti semen cum aqua tritum 11
similiter. et sucus cucumeris dulcis sic operatur. et
rafanorum sucus sic medetur, et gutta ammoniaci limpida
cum aqua contrita. nam et lactanti suo mater guttam
ammoniaci massando et inhalando albos oculos permun- 15

1 Denictalopis *b*, Denictapolis *r*, Descatalopes *B* (*cf. gr. p. 350*). per diem *rb Gel. (Neu)*: per noctem (*iterum*) *B*.
2 accipis *B*. 3 et ferro scarifabis *rb* (et ferro scabes *Gel.*):
et scarificabitur *B*. humor vero *q. B Gel.*: eum humorem
q. r. scissuris *B Gel.*, cissuris *r*: incisuris *b* (*ubi et humorem*
qui ex i. em. colligis qui oculis per XII. dies inf. est).
4 duodecies *Gel.* (= δωδεκάκις, *ut ex eodem fonte auctor II Eupor.*
G. XIV, 415, non auctor I p. 350) *id est diebus XII B, XII.*
dies r, per XII dies b. recorrigitur *r*, recorrigetur *Gel.*:
corrigetur *b*, —gitur *B*. 6 exudet, eodem . . . erunt *Gel.*,
cum exsudaverit (exudaverit *r*) de eodem . . . erunt *Br*
(humor qui ex ipso manat de eo inungendi $\bar{\iota}$. | $\bar{\epsilon}\bar{r}$. Et ipsum
etc. b). 8 columbi *r B Gel.*: columbinus *b*. similiter *B Gel.*:
om. b r. oculos *i.*: sic *r B Gel.* (*idem facit b*). fimi ni recentis
(*sic cum albo*) *Gel. ubi asinini b B, asini r.* prodest *r.* 10 al-
boribus: *cf. gr. p. 349 πρὸς λευκώματα.* 12 similiter *rb Gel.*:
om. B. sic operatur *r B Gel.*: similiter *b.* 13 rafanorum
r B Gel.: rafani *b.* limpida *r Gel.*: *om. B.* 14 eadem
extant in Anonymi (alterius) euporistis recentioribus (Gal. XIV,
412 — item aut ex Archigene derivata aut ex pleniore Pseudo-
galeni libro. 15 massando et mox albos etiam *rb*, sed in *b*
mutilata haec extant sic: sic et rafani sucus. et gutta ammo-
niaci massando. et al'ndo (sic) albos oculos mundare potest.
et inhalando (et alando rb): et exalando B, om. Gel. (ἐμφυ-
σάτω gr.). permundavit *r B et Gel. p. 26* (*procurat add.*
Gel. p. 39): hic denuo incipit textus *Gel. qui addit et ex vivi*

davit. etiam et sui femoris sanguinem infundendo filii sui albas maculas permundavit.

glaucos vero oculos si denigrare volueris, hoc facies. gallarum pulverem tenuissimum . . . cum aqua bene trito
5 similiter uteris. et leporis fel mixtum melli glaucos oculos revocat in naturam.

si hordeoli in palpebris nascentur, hordei decoctione calida oculos fomentabis et post cera liquefacta locum tanges. et si muscarum capitibus locum confrices, hoc
10 idem faciet.

ad leucoma. eryngii campani unc̄ III, guttae ammoniaci unc̄ II, commeos unc̄ I. cum aqua pluviali conteres et collyrium facies.

41 capillos vero contrarios sic nasci non permittes, si
15 is evulsis loca sanguine cimicis tangas. et sanguisugarum

muris sanguine inungendo felisve albas maculas permundavit (!) *Gel.*, ubi sic *rB*: et ex sui (et sui *r*) femoris sanguine (—nem *r*) infundendo filii (sui *add. r*) albas maculas permundavit. *quae om. b, sed extant in gr. p. 412.*

3 denigr. si v. *Gel.* hoc *Br*: sic *Gel.* 4 g. pulverem tenuissime tritum cum aqua uteris *b*, g. pulverem tenuissimum cum aqua bene tritum similiter atteris (uteris *r*) *rB*, g. pulvere tinges simul cum aqua bene trito similiter uteris (*corr.?*) *Gel.*

5 mixtum melli *rB* (melli commixtum *b*). *corrupta haec frustra mutavit Gel.* (similiter uteris et l. felle. cum melle gl. o. etc.), ego lacunam statui (*cf. gr. p. 412. Gal. XII, 740*).

6 revocat *b Gel.*: renovat *rB*. 7 hordeoli: *cf. gr. p. 350*

(*κριθάς*) nascentur *Gel.*: —cuntur *Bbr*. 9 tanges *Gel.*: —gis *Bbr*. confrices *Gel.*, —cis *r*: —cas *B*. 10 facit

(*fac̄ b*) *Bb*: facies *r Gel.* 11 praetermissum fuerat item aliud. erungium c. sic infert *Gel. v. 11—13 (quae om. B)*. sunt

ea πρὸς λευκώματα, uti post v. 10 (*fac̄*) subiungit *b (A) D* Leucomata. Erugine campanum . . . item *r*: Ad leucoma erugine campanum . . .

12 (etc.) unc. *Gel.*: — *b*. — *r*. guttam *Gel.*:

Guta *b*, *om. r* (ubi solum ammoniaci). gummi *r Gel.*: *Gūmōs b*. conteres et colliria facies (*huc usque r*) et uteris *rb*: trita supradicta commiscebis et teres ut collirium facias *Gel.*

14 nasci non permittes *r Gel.* (nasci non facias *b*): non nasci permittas *B*. — *cf. graec. p. 349.* si his *rB Gel.*: ubi *b*.

combustarum cinis locis appositus eodem modo curabit. et chamaeleontis herbae folia sicca trita in pulverem et commixta sanguini ranarum viridium post evulsionem capillorum pro collyrio inunguimus. et fel beluae solum similiter operatur. 5

stafylomata vero, quorum in modum uvae crepantis, prioris tunicae tumor quidam erumpit, sic curabis. alumen scissum teri facies diligenter et adipēs anserinos admiscebis et uteris pro collyrio. nam et melli commixti adipēs supradicti stafylomata repriment diligenter. et soli 10 adipēs bene colati ita sufficient.

XIII. De narium morbis.

42

Ozaenis et polypis uno eodemque modo cura est adhibenda, constringendo sic prius detonsis capillis reumatismum, post rasuram vero emplastrum dia iteon aut 15 barbaram imponendo. nam et de cocleis hoc simile est

1 curavit *Gel.* (—bit *rB*). 2 cameleūtis (—tes *r*) *rb*,
 anicoleontis (*sic*) *B*. 3 sanguini *B*: —ne *rGel.* post
 evulsionem *rbGel.*: post hanc unctionem *B*. 4 et—ope-
 ratur *om. Gel.* beluē *b*, belui *r*: vulpis *B*. solum *bB*:
 sic *r*. 5 operatur *rb*: *om. B*. 6 stafylomata *Brb*.
 quorum *BGel.*: quarum *rb*. 7 tunicae tumor *B*, tunice tu-
 mor *rb* (*Sim. Ian.*): tunicae humor *Gel.* quidam erumpit
BGel.: existat. qdū erūp *b*, existans quidam erumpit *r*.
 8 admiscebis *B* (āmiscis *rb*), —ce *Gel.* 10 supradicti *Bb*
 (adipibus) supradictis *r*: —ta *Gel.* fort. leg. et melli com-
 mixtis adipibus supradictis. repr. diligenter (*sic*) *bGel.*: di-
 ligenter curant *rB*. 11 ita sufficient *rB-Gel.*: ita sub-
 veniunt *b*. 12 De narium morbis XII *B* (*sine numero rb*).
cf. gr. p. 336 et Cass. Fel c. 31. 13 cura est a. *Bb* (cura
 a. est *r*): est cura a. *Gel.* 14 constringendum hic prius
 detonsis capillis reumatismū *B*, constringendo sicut prius de-
 tonsis capitis reumatismū *Gel.*: constringendo sic. Prius de-
 tonsio capitis reumatismus *r* (*cf. b* sic. Prius capitis reumatismū
 constringendo). 15 post *r*. vero *rB*: et post *r*. *bGel.*
 dialteon *BGel.* (*dia citeon b*, *dia itheon r*). 16 barbaram
 inducendo. nam et *Gel.*, barbarā īponendū. et *b*: barbaranū.
 Et (*sic* = barbarā. nam et *r*) *rB*. hoc *rBGel.*: hui (*sic*) *b*.

- adiutorium. accipies cocleas minutas albas numero du-
centas. is tritis admiscebis murrae et turis masculi uncias
singulas et pro cataplasmate raso capiti impones diebus
VIII continuis permansurum. naribus vero specialiter sic
5 medeberis. sucum nepetae <herbae, quam graeci cala-
mintheñ vocant> frequenter infunde, aut eiusdem siccatae
et contusae pulverem per cannulam insufflato. aut batrachii
herbae sucum cum melle commixtum. et sucus rosarum
coctus usque in <mellis> pinguedinem ita prodest. sic
10 iris illyricae et sandaracae pulvis ex aequo cum melle
commixtus. sic gallarum et murrae pulverem similiter
cum melle commixtum adhibebis.
- 43 polypis itaque imminentibus aeris florem et sinopi-
dem ex aequo combures et ex eo pulvere loca sanabis.
15 et cornu cervini combusti pulvis cum sandaraca similiter
aspergendus est. sic bryoniae radices combustae, sic
auripigmenti pulvis cum melle.

1 accipies *rb*: —*pias Gel.*, —*pis B.* ducentas *rB Gel.* = CC etiam *b* (V *Cass.*). 2 his tritis *b*, tritas his *r*, tritis *Gel.*, intritas *B.* immiscebis *Gel.*, admisces (—*is r*) *rB*, āmiscis *b*. uncias singulas *B Gel.*: añ \searrow I. *r* (sc. mire ÷ I. Thus masculinum ÷ I. ut habet *b*). 3 et *b Gel.*: om. *Br.* capiti *rBb*: —*te Gel.* impones *Gel.*, —*nis rb*: om. *B.* 5 nepetae(ę) *rbB Gel.* herbae—vocant *b* (ubi calamite) et *Gel.*: om. *rB.* 6 infunde *rB*, —*d' b*: inferas *Gel.* 7 cannulam: sic *Bb Gel.*, calamum *r* (docte = διὰ καλάμου gr. cf. *Cass.* p. 63, 12). insufflato *rb* (ἐμφύσα gr.): exsufflato *B Gel.* bathrachie *B*, barbatraciae *Gel.*, botracie *b*, batracii (h. id est appii viridis add.) *r*. 8 rosarum *Bbr Gel.*: ῥοιας gr. commixtum *Gel.*: admixtum *B* (mixtum *b*). 9 coctus usque ad (mellis add. *b*) ping. *b Gel.*, coctos usque in p. *r*: contususque in p. *B.* ita *rb Gel.*: item *B.* 10 et sandaracae *rB*: om. *b Gel.* pulvis ... commixtus (—*tū r*) *rb Gel.*: pulveres e. a. c. m. commixtos adhibebis *B* qui om. v. 11—12. 11 pulverem cum m. commixtum similiter adhibebis *r*: pulvis similiter cum m. contritus adhibetur *Gel.* (pulverem ex equo mixtum cum melle *b*). 13 imminentibus *Gel.*: eminentibus *rB* (om. *b*). sinopidem *Bbr*: sinopida *Gel.* (μίλτον gr., cf. *Gal.* XII, 685). 14 combures *Gel.*: —*ris Bbr.* 16 aspergendus *rb Gel.*: spargendus *B.* br. herbe radices *B*, br. radicis herbe *r* (herbe om. *b Gel.*). 17 cum melle similiter (add.) *r*.

ego vero saepissime sic e naribus polypos cecidisse probavi, pulvere ex chalcitide misy aeris flore aequa ponderatione confecto et locis adhibito per cannulam, sicut superius memoravi.

fetori vero narium sucum hederæ frequenter infunde, 5 et draconteæ sucum cum melle similiter.

XIII. De fluxu sanguinis narium.

Prius spathomeles extremo in baca molli lana obvo- 44 luto glebas sanguinis e naribus frequentius purgare nos convenit, post lana identidem obturando percludere. 10 aliud. linteolo combusto et infuso in acri aceto, aut in suco polygoni herbae, aut ocimi vel porri sectivi, aut arnoglossi similiter.

sane si his adiutoriis contemptis sanguinis fluentis molestia perseveraverit, sine mora flebotomandus erit. et 15

1 ego: haec Galenicis addit ipse Th. (ut I, 32). saepissime *rb Gel.*: om. *B*. 2 ex calcite (—tē *r*) *rB Gel.*: calcitei *b*. mysi *Gel.*: myseos *b*, misso *B*, misceo *r*. 3 et— (6) similiter om. *B*. 4 sicut s. m. *r Gel.*: om. *b*, qui tamen alia subiungit (per v. 6) Porrum virginem etc. diversa hic (ex Ps. Plinio) add. *r*. superius *r*: supra *Gel.* 5—6 haec (post memoravi) solus dedit *Gel.*, quae additamentis modo memoratis subiecit *b*, sic legens: Fetorem vero n. compescis si h. s. f. infundis et dragonte? s. c. m. s. (om. *rB*). 7 narium *r Gel.*: earum XIII *B* (item qui om. rubricam, in ind. praemisso *b = r*). 8 spatomela in extremo molli l. obvoluta *Gel.*, strato mellis (ut I, 37) extremo in bacula | na molli obvoluto *B*, spato mele extremo in uaca molli lana o. *r*, sato mellis in extremo molli l. obvolutū *b* (μηλωτῆ ἔριον ἐχούση βεβρεγμένον ὕδατι gr. p. 338, 1 cf. Gal. XII, 691). 9 frequentius *b Gel.*: om. *Br*. 10 percludere *rb Gel.*: procludere *B*. 11 aliud (sic) *rB Gel.*: et *b*. combusto et *rB Gel.*: om. *b* (στρεπτόν καύσας gr.). in a. *bB*: aut in a. *r Gel.* 12 poligonie *bB*. aut ocimi vel p. *r*, aut ocimoⁱ aut p. *br*, aut cymi vel p. *B*, aut cimae p. *Gel.* aut arnoglossi (—glosi *br*) *br Gel.*: om. *B*. 14 sane—perseverarit *rb Gel.* (nisi quod *rb* om. fluentis): si perseveraverint (sic simpliciter) *B*. his *b Gel.*: om. *r*. 15 et *Bb*: Item *Gel.*

fimi asinini combusti pulvere cum oleo roseo mixto collyria facta supponimus. et de siliquae mollibus foliis contusis facta similiter collyria profuerunt. sic portulacae, sic strychni, sic terrae alexandrinae cum sucis supra dictis
 5 pulvis saepe profuit. caput vero eorum suco lini seminis frigido umectandum est. circa frontem vero gypsum cum ovo vel lutum figulorum similiter mixtum inlinire debemus. sic aeris flos, sic misy vel chalcitis, sic pini cortex combusta, sic fimus asini, ut supra significatum est, operabitur.
 10

si etiam istis adhibitis adhuc perseveraverit sanguinis fluxus inpatiens, ignita cucurbita si de dextra nare manaverit dextrae parti praecordiorum est admovenda, si de sinistra sinistrae. si vero de utrisque naribus, utrisque
 15 visceribus cucurbitas applicabo. aliqui vero fasciolis lineis naturam et testes eorum alligando mollius constrinxerunt. si in feminis, femora ligaverunt. ex quibus fysicis praesens beneficium meruerunt.

1 asinini *rb*: asini *B Gel.* pulverem ... collirio facto *Gel.* 2 Et de *rB* (Et *b*): Eodem modo etiam *Gel.* 4 supra dictis *rB Gel.*: *ss* herbarum *amixtus b.* 5 vero *rb Gel.*: *om. B.* suco lini seminis *rbB*: seminibus (frigida) *Gel.* 6 humectandum *Gel.*: fomentandum *b*, fovendum *rB.* 7 vel lutum *r Gel.*, velatū *B*: vel luto *b.* 8 sic mysios vel chalcitis *Gel.*, sic miseos vel calcitē *r*, sic musin vel cyten *B*: sic calciten (*om. misy*) *b.* 9 ū *ss ē b*, ut supra dictum est *r.* operabitur *b Gel.*: *om. rB.* 12 p. fluxus inpatiens *B*: p. sanguis (—guinis *r*) illius terrae (terror *r*) impatiens *r Gel.* (sanguinis molestia perseverarit iterum *b*). de *b Gel.*: ex *rB* (*cet. cf. gr. p. 339*). manaverit *rB Gel.*: emanaverit *b.* 13 dextrae p. p. *b Gel.*: dextro lateri *rB.* 13 e *r Gel.*, ex *B* (*om. b*). 14 sinistrae *Gel.*: sinistrę parti precordiorum *b*, sinistro lateri *rB.* de u. (*sic*) *rbB Gel.* 15 igneas cucurbitas *rb.* aliquando *b.* 17 femora ligaverunt (*verē b*, —vere *Gel.*) *b Gel.*: moraliga (*sic mut.*) *B.* ex (*in Gel.*)—meruerunt *rb Gel.*: *om. B.* quae ansam dederunt codicibus et *b* et *r*, ut alius alia multa (et superstitiosa) sc. physica adderent.

XV. De labiis crepantibus.

Gallae tunsae pulverem resinae terebinthinae limpidae 45
admiscebis, et ut emplastro uteris, aut oesypoceroto cum
melle, aut adipibus caprarum colatis tantummodo.

aliud. sulphur vivum murrā et tus masculum ex 5
aequo suco herbae parietariae commiscebis et sic trociscos
conficies, quos cum aqua resolves et inlinies.

aliud. mel, terebinthinā, adipēs anserinos, oleum
roseum. omnibus ex aequo mixtis uteris.

Si odor insuavis oris fuerit, pusca frigida os frequenter 10
colluere oportet, et cimoliae pulvere cum salibus tostatis
simul mixtis et contusis dentes et vicina loca fricare.

aliud. hordeum et sal in linteolo collectum com-
bures aequa sub ponderatione et teres et uteris. sic
pumicem et murrā teres et cum melle commiscebis et 15
mundabis. siligo cum iris illyricae pulvere similiter com-

1 crepantibus *rb Gel.*: crepitantibus *B* (πρὸς τὰ χεῖλη
κατεργαγόντα *gr. XIV, 424 cf. Cass. 14*). 3 admiscebis *Gel.*:
—ces *B* (amiscis *r*, comiscis *b*). et ut e. uteris *rb Gel.*: et utere
emplastro veteri (!) *B*. ysopo (*ysopi B*, —*pū r*) ceroto (*ū r*)
rb B Gel. (*cf. Cass. p. 21, 13*). ὑσσώπῳ *etiam gr ed. XIV, 424*.
4 adipibus *c. c. r B Gel.*: adipē caprinū colatū *b*. colatis:
cf. gr. τεθεραπευμένῳ (λίπει). 5 aliud *B Gel.* (aliter *r*):
om. b. 4 myrre *r*, mira *b*, myrram *Gel.*: morum *B*. 6 com-
misces *B* (—cis *r*). 7 (post quos) dum opus fuerit *add. b*.
et illinies *b*: inlinies (*om. et*) *Gel.*, et linies *r B*. 8 aliud *B*:
item *r*, *om. b Gel.* melle (mel *r*) terbentina. adipēs (—is *r*)
anserinos (—ni *r*). oleum roseum *rb*, mel. terebinthinā. adipēs
anserinos. *o. r. B (ablat. scr. Gel.)*. omnibus e. a. mixtis
uteris (et uteris *r*) *rb Gel.*: haec omnia e. a. mixta teris *B*.
11 pulveribus *B* (—verem *rb*). 12 contusis *Gel.*: tuis *r B*
(tostis tritis et commixtis *b*). fricare *B Gel.*: fricabis *rb*.
13 aliud *B Gel.*: item *r*, *om. b*. sal *B*: sales (—is *r*) *r Gel.*
comburis *rb B*. 14 aequa sub (*p r*) ponderatione *r Gel.*:
aequis ponderibus *B* (*i. e.* hordeum ÷ I. sal ÷ I. *b*). teris
rb B. sic *p. et m. teris* (—res *Gel.*): sic *r B Gel. (b) (om.*
Neu). 15 commiscebis. munda *Gel.*, commisces (—is *r*) et
mundas (sed mundas. ilico *r*) *r B*. 16 siligo *B Gel.* (σεμί-
δαλις *gr.*): consiligo *b*. iris *om. r B*.

mixta operabitur. aliquotiens haec etiam cum vino melius
 commiscentur. massare autem his frequentius conveniet
 aut arboris pini folia molliora aut anetum aut glycyrizam
 aut herbam quae sonchus appellatur. nam et cervini cornu
 5 combusti pulvis et fetorem oris et dentium semper com-
 pescuit imbecillitatem.

XVI. De dentium causatione.

46 Dolores dentium fimus asini siccus et tritus pro denti-
 fricio sine dilatione compescit. mixtus quoque cum aceto
 10 ore diutius remoratus aequae profuit. et betarum sucus
 tepidus similiter operatus est, et decoctio cucumeris agrestis
 radicis in vino, similiter et nitrum cum oleo tritum, et
 decoctio rosarum in vino vel rubi in aceto, et cupressi
 pilae in vino coctae et taeda pinguis in vino similiter.
 15 sic etiam glycyrizae in vino decoctio sine cunctatione
 dentibus relaxatis et dolentibus profuit. si omnes interea

1 haec *b Gel.*: om. *r B.* 2 masare *rb.* frequentius
b Gel., —ter *r*: om. *B.* conveniet *B Gel.*: —nit *rb.* 3 aut
 (arb.) *rb B*: om. *Gel.* anetum *rb B Gel.*: gr. *ἀνισον* (anesum).
 liquiriciam *Bb* (lyciridiam *Gel.*, gliciridia *r*). 4 soncus *r*,
 sontia *Gel.*, fonti (?) *b* (*qui voluit soncus*) sonchora *B* (σόνχος).
 nam et *rb Gel.*: sed et *B.* cervini cornu (—ni *b*) *b Gel.*: cornu
 cervini *r B.* hic adduntur versus 5 in *b*: Costum et baccas
 lauri etc. 7 De d. causatione *rb* (XVI. *Gel.*): De d. cura-
 tionibus XV. *B.* 9 sine dilatione *r B*: semper *b*, om. *Gel.*
 (cf. παραχρημα gr. XIV, 42). compescit *B Gel.*: compescuit
rb. 10 ore *Gel.*: ori *rb B.* remoratus *rb Gel.*: remorando *B.*
 11 operatus est *Gel.* (ita operatur *b*): profuit *r B.* 12 in
 vino *r B* (cf. vino decocta *b*): om. *Gel.* (cum seqq. usque ad.
 v. 14) (similiter. sic etiam lyciridiae). 13 vel rubi *B*: vel
 rubos *r*, et rubus *b.* cipressi pile *b* (σφαίρια gr.): cipres-
 sorum pelas *r*, cypressorum fructus *B.* 14 in vino coctae
b: om. *r B.* et tede pingues *r B*: et teda pini *b.* similiter.
 sic etiam lyciridiae (liquiritie *r*) in vino *r Gel.* (similiter. sic
 etiam liquiricia in v. *b*): om. *B.* decoctio *b Gel.*: —tae
 (te *r*) *r B.* sine cunctatione *r B Gel.*: sine mora *b.* 16 et
 (ante rel.) add. *B* et (*qui om. seq. et*) *r.* profuit *r B Gel.*:
 prodest *b.*

doluerint, cedriam in ore teneat, et continuo mitigantur. si vero molae doluerint, parietariae radiceis sucus in balneis ore contineatur, et statim medetur. vel si in aceto eadem radix coquatur et similiter adhibeatur. nam et pyrethri radix profuit massata continuo. alcyonii radix in carbonibus posita dentes dolentes fumigando compescuit. et canis dens combustus similiter profuit. et si aeris florem in oleo tritum dentibus admoveas, et lac asinae recens tepidum constringit et mitigat continuo.

quibus forte putres cavernae obvenerint, melanthium frictum in aceto commixtum isdem cavernis opposito, et piper tritum galbano aut storaci commixtum similiter. et si solo pulvere aluminis scissi easdem cavernas adimpleas. hoc et gallarum pulvis cum melle commixtus facit.

1 teneat *rB*: teneant *bGel.* post mit. add. *b*: et mirta in vino cocta similiter curat. 2 si *bGel.*: sin *rB*. mole *rGel.*: male *Bb*. doluerint *Gel.* (depluerint *b*): dolent *rB*. herbae add. (ante parit.) *B* et (post parit.) *b* (non *rGel.*). balneis *rbGel.*: balneo *B* 3 vel *b*: aut *rB*, et *Gel.* in aceto eadem *rbGel.*: in eodem *B*. 4 coquatur *rbGel.*: coquitur *B*. et sim. adhibeatur *Gel.*: similiter operatur *b*, om. *B* (ubi similiter et piretri). nam et *Gel.*: et *rbB*. 5 massata *BGel.*: masticata *rb*. et alcionii *b*, nam et alchionii (alcioni *r*) *rB*: et aizoi *Gel.* 6 dentes (dolentes add. *B*) f. c. *rBGel.*: ore fumus eius susceptus dentium dolorem c. *b*. 7 Fisica (ante et) solus *B*, ubi (post compescuit) *b*: sed et de iusquiami semine factum ut supra idem profuit (sic) = gr. p. 428. 8 flos *br*. 9 rec. tep. *rGel.* (recens om. *b*): et recens ac tepidum *B*. utrumque adiutorium (post tepidum) add. *Gel.* (et add. *rB*) constringit et mitigat (continuo add. *Gel.*) *rBGel.*: continuo mitigat *b*. 10 Similiter quibus *rB*: (om. similiter) quibus forte *b*, cui forte *Gel.* 11 frictum in a. c. *Gel.*, fractum tritum et in a. c. *r*: elixum in a. c. *B* (aceto contritum *b*. cf. *τερίψας* gr. p. 358). isdem (hisdem *bGel.* om. *r*)—(12) commixtum *rbGel.*: om. *B*. opposito *b*: apponit. *Gel.*, ipone *r*. 12 aut (vel *b*) storace *r* (—ci *b*): et storace *Gel.* (ante similiter), facit add. *r* et si solū *rB*: et si soluto *Gel.* (om. *b*). 13 scissi *B* (scisti *b*): om. *Gel.* (amenti i. aluminis scissi *r* cum Sim. Ian.). adimpleas *rBGel.*: impleto *b*.

si vero percussus quidam dens vel motus fuerit, resolutum coralli pulverem apponito, et continuo constringitur.

si longo vitio laborantes spontaneos cadere volueris, pyrethri vel artemisiae pulverem cum aceto commiscebis
 5 et dentem circumlinies, et spontanei exilient. aut suco titimali cavernam imple, et spontanei cadent. aut lacer-
 tam solaneam exseca et sicca et eius pulvere dentem vel cavernam attinge, et continuo cadet post scarificationem.
 et coccum gnidium tunsum in galbano similiter operatur.
 48 nam et apoflegmatismus his saepissime profuit, si stafis
 11 agria ad massandum detur aut si cum puleio misceatur. aut cera cum gallarum pulvere contusarum. aut si alium et murtae folia viridia in aceto coquantur et in ore contineantur. postea vero ne ustio prosequatur, oleum roseum
 15 tepidum in ore contineant. et origanum in oleo coque et ex hoc dentes calefacito. et sacculus impositus cali-

1 si vero percussus *b B Gel.*: si de percussione *r.* quidam *r B*: quondam *Gel.* (*om. b*). motus *b* (*cf. gr. 430*): mola *r B Gel.* resolutum *B*: —ta *r Gel.* (*om. b*). 2 restringitur *b* (*qui add.* hoc et alumen scistum facit). 3 spontaneos *c.* volueris *b B*: spontanei *c.* voluerint *Gel.* 4 commiscebis *B*: —misce *r Gel.* (*miscis b*). 5 dentem *B Gel.*: dentes *rb*. 6 titimali *b* (*—malli r*): titimuli *B.* ante aut *add. B* Fisica sicut supra p. 49, 7. aut—(8) cadet *om. b*, et mox exseca—scarificationem *om. etiam Gel.* 6 lacertam solaneam *r (Gel)* lacertum solanum *B* (*σαῦραν ἀγρίαν gr. p. 431*). 7 exseca *B*: stilio exseca *r.* 8 cadet post scarificationem. Et *B*, cadent. Post scarificationem et *r*, cadent (*v. 6*). Post (*sic cum albo*) scarificationem. et *b* (*ὄταν περικαθάρῃς . . gr. l. c.*). coccum gnidium (*cognidium b*) *r Gel.*: coccus chindiū (*sic*) *B.* 10 nam et *Gel.*: et *r B b.* apofl.: *cf. Cass. p. 64, 5. Ps. Gal. XIV, 356.* his *rb Gel.*: hic *B.* saepissime *b Gel.*: *om. r B.* 11 massandum *B* (*mansandum r*): masticandum *b.* 12 aut si: *sc.* aut sola aut si cum *p.* = *ἰδίᾳ καὶ μετὰ γλήχωνος gr. p. 356.* 12 aut cera? *sic omnes: cf. gr. ἡ κηκίδος τὸ ἐνδοθεν μέλαν δακνέτω l. c.* contusarum *r Gel.*: contusa *Bb.* aut si alium *b Gel.*, et si aleum *r*: et salicis *B.* 13 et (*καὶ*): aut *codd.* myrti *B Gel.*, myrtē *r*, mirte *b* (*μυρσίνης μελαίνης*). tepid' contineatur *b.* 14 ne ustio *rb Gel.*: si nausia *B.* 15 in ore: ore *b*, *om r B Gel.* contineant *B Gel.*: —neatur *b.* 16 et ex hoc d. c. (*calefac r*) *r B Gel.*: et hoc d. mire calefacit *b.*

du de salibus vel milio eforis adhibitus profuit. haec omnia calida secundum Hippocratis praeceptum dentibus saepissime profuerunt.

nam et dentifricia haec et saluti et ornatui semper 49
vitiosis dentibus profuerunt. salibus melli commixtis et 5
combustis et contritis quippiam murrae miscendum est, et
utimur ut moris est. hoc et mastices pulvis solus facit.
nam et lanae sucidaë combustae pulveri tertiam partem
salium combustorum commiscemus, et utimur similiter.
post vero vino in quo irin illyricam decoxeris, os colluere 10
conveniet. et tithymalus in vino decoctus multum pro-
derit. si ex hoc bis per mensem tepido collueris dentes,
facies candidos semper et sine vitio permanere.

gingivas vero dolentes cum gargarismatium adhibueris
ex aceto tepido, in quo herbae mercurialis radicem de- 15
coxeris, sine mora mitigabis.

1 aforis *b*, et forinsecus *rB*: fronti *Gel.* profuit *b Gel.*:
prodest *rB*. *hic sequuntur in b, quae extrema in B Gel.* (Titi-
malum in vino decoctum ... mitigabo), *deinde aliena ad-*
data Cucurbite sective sucus ... (per versus 8). 2 Hippo-
cratis (ypocratis *rB*) (*aph.*) III, 748 *Lips. cf. Cass. p. 64, 14.*
3 saepissime *b* (*p. 39, 2 inf.*) *r Gel.*: *om. B.* 4 nam et
rB Gel.: et *b*. et saluti et ornatui *rB Gel.*: *om. b* (*ubi et d.*
h. dentibus sanis et vitiosis semper profuerunt). *fort. scrib.*
sanis semper et vitiosis d., vel om. vitiosis. 6 mirre *rB*
(*Gel.*) = *σύνερης βραχύ* *gr. p. 356 cf. Diosc. p. 81*: mirte *b*.
7 utimur: *sic rB Gel.* (*uteris b*). masticis *rGel.*: (*mastix b*)
marthis *B*. solus *rb Gel.*: solius *B*. 8 combustae *rBb*:
om. Gel. 9 combustorum *rGel.*: *om. Bb cf. gr. p. 357.*
utimur: *sic rBb Gel.* 10 irin *B Gel.*, yrin *b*: iris (illyrica) *r*.
os colluere *rGel.*: (*vinum ...*) cum pulvere *B*. *post colluere*
oportet in b sequuntur addita aliena Et caprifici radix in vino
decocta ... (5 vers.), deinde post insertum Theodori membrum
(Hec omnia sec. preceptum ypocr. d. s. prof.) sequuntur physica
haec: Infans uti non dentiat. lapidem gagatem ad collum
suspende ei etc. 11 titimulus (*etc.*) (*ut supra 47*) *B*: titi-
malum *rb Gel.* 12 si ... dentes *rB Gel.* (*cf. gr. p. 357*): Quod
hoc uis semel per mensem faciem dentes (*sic*) *b*. 13 candidos
semper et *rb Gel.*: eos semper *B*. 14 cum gargarismatium
adhibueris *rGel.* (*cf. b g. v. d. gargarismum ex aceto adhibeo*
tepidum ... et sine m. m.): cum gargarismatio *B*. 15 mer-

XVII. De vitiis omnibus faucium vel oris.

50 Per initia cum commoveri aliquid in faucibus senseris,
 generaliter omnibus ex decoctione rosarum siccarum vel
 dactylorum aut myxarum aut lentis aut cantabri vel cete-
 5 rarum stypticarum mediocriter specierum convenit uti
 tepido gargarismatio, ut etiam mellis quippiam despumati
 commisceamus. aliquando sane singularum, aliquando com-
 mixtarum. nam et lac ovillum vel caprinum cum melle
 tepidum iuvat. similiter etiam rodomeli. similiter dia
 10 moron, quod sic conficere consuevimus ut ad duas partes
 suci mororum unam mellis admisceamus. sic etiam ali-
 qui de suco rubi et melle veluti dia moron confecerunt.
 alii etiam de cydoniorum suco similiter et de malo gra-
 nato sed styptico. alii vero eadem mala quassantes in
 15 passo coxerunt et triverunt. haec omnia supra dicta non

curialis: ὁοσχνάμουν gr. p. 357.
 —ces Bb.

p. 51, 15 radicem r Gel.:

1 omnibus b (omnium r): om. B Gel. (cf. gr. XIV, 358).
 vel rb et (ubi vel oris perinicie!) B: et Gel. 2 cf. gr. l. c.
 (κατ' ἀρχάς) et p. 435. 4 dactylorum rb B: colatylorum (sic)
 Gel. aut mixarum Gel.: aut nixarum rb, elixorum (sc. dact.) B!
 5 uti b Gel.: om. r B 6 gargaris(—rio- B)matio r Gel.: gar-
 garismo b. 7 commisceamus rb B: admisceamus Gel. ali-
 quando sane singulorum (singularum r) aliquotiens (aliquatenus r)
 commixtorum (—tarum r) r Gel., aliquo commistarum aliquo
 singularum b: om. B. 9 etiam Gel., etiam et r (Etid' b):
 om. B. rodomelli rb, rodomet B. 10 ad duas ... unam
 m. admisceamus Gel. (duas ... et unam m. commisceamus b):
 ad (ad om. r) duas ... una m. adhibeatur r B. 11 aliqui
 de s. Gel. (de suco om. aliqui b): aliquid ex s. B (aliquo suco r).
 14 sed (cf. Gargil. c. 41, Diosc. 1, 151) styptico r B Gel.: stipti-
 ticum enim est b. 15 et triverunt Gel.: et trita adhibuerunt b;
 et omnibus querelis faucium profuerunt (sic) r B (quae est ex-
 plicatio sequentium). haec o. s. d. non simili specie e. p. virtus—
 beneficium Gel., h. o. s. d. non similis spes (sic sine comp.) e.
 p. virtutis. at tamen una omnibus beneficia b: haec omnia
 in simili supra dicta specie tantum esse possunt. virtus at-
 tamen una omnibus id est beneficium (cunctis. Sane ...) B, h.
 o. non simili specie tantum esse possunt. virtus attamen u. o.
 eadem est et b. r.

similis speciei esse possunt, virtus attamen una omnibus, idem est et beneficium.

sucos ptisanae accipiant et ceteros cibos qui magis sorberi quam massari videantur.

si his adhibitis faucibus adhuc perseveraverit molestia, 51 ut vulnerare partes attemplet, quae etiam synanchicos 6 minentur efficere, tunc nos fortioribus oportet occurrere cataplasmatibus partibus eforis vel gutturi adhibitis, ex hordei vel lini seminibus paregoricis, mixto quipiam nitri vel salis, quo Hippocratis nostri praecepta custodientes 10 sic curemus ut ab interioribus evocare sollicitudines valeamus. praebeant inter ea cataplasmatum beneficia etiam et fomenta chalastica ex seminibus supra dictis et ibisco confecta.

vulneratio vero si faucibus apparuerit, sic a nobis 52 sollicite curanda erit. fimus canum albus tritus cum melle 16 et umores reprimet et vulnera delicate permundat. et hirundinum combustarum cinis cum melle tritus similiter proderit.

sucos (—cus *b*) ptisane *b Gel.*: cunctis. Sane frequenter *B*, Sucos tipsané frequenter *r*. qui: similes qui *solus Gel.* 4 massari (masari *r*) *r B Gel.*: masticari *b (ut semper)*. 6 ut *r B*: aut *b Gel.* attemplet *r (Gel.)*: —tet *b B*. quae etiam *r B Gel.*: ut tāquam *b*. 7 minentur *b Gel.*: minetur *r B*. efficere *B b Gel.*: om. *r*. <tunc ... (9)hor>dei in *ras. B*. fortioribus adiutoriis op. occ. id est cataplasmatibus *r (solus)*. 8 partibus eforis (vel *add. Gel.*) gutturi adhibitis (—bendis *b*) *b Gel.*: om. *r B*. ex *b Gel.*: om. *r B*. 9 mixto (amixto *r*) quippiam nitro vel salibus *rb Gel. B*. 10 praecepta custodientes *r Gel.*, custodientes sententiam *b*: praeceptis custoditis *B*. 11 sic curemus (—mur *r*) ut *rb Gel.*: sic curando *B*. revocare *r (solus)*. sollicitudines *r B*: —nem *b*, —nibus *Gel.* 12 Pbeāt *b*: Praerant *B (Praestant Neu. = Gel.)*, om. *r*. cataplasmatum (—tis *r Gel.*) beneficia *rb Gel.*: cataplasmatibus beneficio *B*. etiam et *b*: etiam *r B Gel.* 13 evisco *rb*, hybisco *B*: sinapisco (!) *Gel.* 15 Vuln. vero si *B Gel.*: Si vero vuln. *r*, Si vuln. *b*. 16 canum *r B Gel.*: caninus *b (cf. gr. κυνείαν p. 361)*. 17 humores *b*: tumores *r Gel.*, —rem *B cf. gr. σηπεδόνας καὶ ἐσχάρας l. c.* reprimet *rb*. delicate *rb B*: —ta *Gel.* 18 tritus *b Gel.*: om. *r B*. similiter *rb B*: om. *Gel.*

aliud. omnibus vulneribus tumentibus et sordidis utilissimum adiutorium multorum auctorum veterum auctoritate probatum hoc est quod conficitur sic. tus masculum, irin illyricam, ervum et radices aristolochiae, omnia aequis
 5 ponderibus tunduntur et melli miscentur vel melicrato, et sine molestia medetur aliquando pinna molli liniendo aliquando per gargarismatium.

item anthera quae omnibus nota est. iris illyricae, sandaracae cyperi uncias binas, aluminis scissi murrae
 10 croci crocomagmatis semuncias singulas, in uno omnia tunsa et cribellata <commiscebis et in pyxide> habebis, et cum necessitas coegerit, aut pulvere aut cum melle uteris liniendo. nam et Musae trociscus omnibus diffamatus cum suco rus syriaci et melle vel melicrato ad-
 15 hibendus est.

1 et (ante tum.) add. *rB*. 2 adiutorium *b Gel.*: om. *rB*.
 3 probatum hoc est *rb Gel.*: probatur hoc *B*. sic *rbB*: si *Gel.*
 4 yrin illiricā *B* (irim illyricam *Gel.*), iris illiricā *r*.
 erbum *r* (herbi pulverem *b*): herbam *B Gel.* radices *rB*:
 —cem *b Gel.* aequis p.: pondera singula adscribit *b i. e. 2 I.*
omnibus. 5 tundas ... misceas *Gel.*: tunduntur ... miscentur *B*, tunditur ... miscuntur *r*. 6 medetur *r Gel.* (curant *b*): eduntur (!) *B*. aliquando (aliquotiens *Gel.*) pinna (penna *r*) molli liniendo (cum pinna moliendo *b*) aliquando (aliquotiens *r Gel.*) p. gargarismatium (—rismum *rb*) *rb Gel.*: om. *B*. 8 anthera *rb* (anthiram *Gel.*): anthore (sic) *B*. cf. *Cass. p. 78, 1.* genit. habet *B*, accus. (*r*) *b Gel.* 9 uncias binas *B* (÷ II. in sing. repetit *b*): añ. ÷ II. *r*, ana uncias II. *Gel.*
 10 semuncias singulas *B*: ana semuncias singulas *G*, añ. singulas semiuncias *r*. in uno *rB Gel.*: om. *b*. 11 tunsa *rbB*: contusa *Gel.* commiscis et in buxide habebit (sic) *b*: habebis *r Gel.*, adhibebis *B*. 12 coegerit *rb*: cogerit *B* (congruerit *Gel.*). aut pulvere (—rē *b*) *b Gel.*: aut cum pulvere *B*. aut c. m. et uteris *b*: aut c. m. commiscet et uteris *B*, aut c. m. commixtis uteris *Gel.* (pulverem cum melle commiscet et uteris *r*). 13 liniendo *rb Gel.*: om. *B* musae *B*: musa *b Gel.*, musā *r*. diffamatus *r*, difamatus *b*: diffatus *Gel.*, dispariatus (sic) *B*. 14 ros sy(i *r*)riaci *rb Gel.*: roris syriaci *B* post dif. descriptionem sic addit *b*: qui sic conficitur. Balaustie
 or
 dī. III. Croci magmatis dī. III. Aloē. croci. Mirre. Aluminis

si vero uva demissior fuerit et faucibus indignatis 53
reumatizaverit, gargarismatio ex speciebus stypticis confecto
tepido imminebimus, ut ex aqua vel melicrato ubi dactyli
decocti fuerint aut ros syriacus aut vitium turiones mol-
lissimi aut sorba aut mespila vel certe gallae aut similis 5
virtutis cetera.

raucos vero sic corriges. tragacanthum mundum sub
lingua teneant et quod emaduerit glutiant. ova recentia
incocta frequenter accipiant. aut arteriaca utantur. cro-
cum tus masculum murra tragacanthum ex aequo cum 10
passo miscentur et teruntur, et pro ecligmatio adhibentur.
ego etiam sucum glycyrrizae ex aequo semper admiscui.

scissi. Calcanti. ana \bar{d} . III. singulos. Inomellis vini nigri quod
sufficit. Quibus tritis et cribratis cum oximelle trociscos in-
forma et [cum suco ros syriaci et mel id melicrato adhi-
bendus est. *sed cf. infra 1, 85.*

1 in marg. rubr. de uva b. demissior b Gel.: dimissior
r B. 3 in(ī r)minebimns r B (inminemus b): monebis Gel.
ut (ex a. v. m. gargaridiet ubi . . . decocti fuerint etc. ut in
textu Gel.), ut (e. a. v. m. ubi decocti fuerint aut ros syriacum.
Sic sales etc.) b, et (ex dactylis in aqua vel melicrato de-
coctis aut rosis etc. cum abl. . . . adhibebimus) B, ut (ex
dactulis . . . aut rosis etc. = B . . . adhibemus) r. 4 ros sy-
riacum b Gel.: rosis siccis r B. hic b interruptae sententiae
disiectis verbis media infert alia Sic sales triti cum melle
multum prosunt . . . Nam et gargarissimum his adhibes tepidum.
aqua vel mellicratum ubi decoxeris aut lenticulam vel sorba
aut mespila vel gallam vel mirta vel cetera similem vir-
tutem habentia . . . vitis oculi frondosi tenerrimi post
viciū ex glossa add. r. turiones etc. Gel.: turionibus etc.
(abl.) r B. 5 gallae: gallis infusis et decoctis adhibebimus B,
gallis infusis et decoctis et gargarismatium adhibemus r (qui
omittunt aut similia virtutibus cetera quae add. Gel. cf. b).
7 Raucos —(12) admiscui r b Gel. (habet etiam Chis.): om. B.
cf. Marc. p. 138, 29. 31 Helmr. 8 emaduerit b Gel.: ema-
naverit r. ova r b: ova vero Gel. 9 frequenter b Gel.:
om. r. aut arteriaca r, ā tiriaca b: aut hac theriaca Gel. (cf.
similem art. apud Marc. p. 132, 1). crocum: sic b Gel. (cc r).
10 tus (masculum add. Gel.) b Gel.: libani r. 11 miscentur
(commiscentur Gel.) et r Gel.: om. b. et . . . adhibetur
(—bentur r) r b: ut . . . adhibeantur Gel. p helimatio b, p
helimatio r (pro eligmatio Gel).

in tumore vero posita cum amplius reumatizaverit, sales triti cum melle multum prosunt adhibiti. et dactylorum ossa, et si nuces virides immaturas comburas et ex his pulverem facias et admisceas similiter aut modicum
 5 despumati mellis aut melicratum. et alumen umectum in vase fictili coques, et post ex pulvere facto uvam tangas, et continuo desiccatur. sic de pulvere radicum caulium combustarum, sic etiam de aneti similiter.

54 si afflatio oris fuerit, quod aptham appellamus, nimia
 10 ustione intercedente, rosam siccam cum melle tritam locis impone. et portulacam in melle similiter infundimus, et massandum damus. et olivae folia viridia in vino decocta, ex quo tepido os frequenter colluendum est. nam et avellana cum despumato melle contrita pro electario semper
 15 adhibenda est, ut oris ustio depurgetur.

1 posita (sc. uva): sic quasi non habeant intermedia p. 55, 7—12 etiam r b Gel. cet. cf. ad seqq. gr. p. 362 v. 8 sqq. 2 triti c. m. m. prosunt adhibiti (—bito b) b B: tritos c. m. adhibeto Gel. post adhibito (sic) add. b vel cetera supra dicta quorum efficaciam semper probavimus (quae spectant ad supra addita post ros syriacum). et: (sic) r B Gel. (om. b). 3 et si r B: et Gel., vel b. comburas r, combures (—ris b) b B: cum myrra Gel. 4 et om. B. facias et adm. etc.: sic r B Gel. (haec brevius b). aut modicum mellis B, aut despumato melli (aut melicrato) Gel., aut modico despumatū mellis r. 5 humectum b: humidum B Gel., liquidum r. 6 et post ex: et post eo Gel., et postea r B, ex quo b. facto (facito r) B Gel.: om. b. uvam tangas: uvam siccas et r B Gel., tacta uva b. 7 desiccata B sic de—similiter habent r B Gel. (sed inserta post coques v. 6): om. b. 9 afflatio oris b Gel., afflatioris (fuerint) r: afflatum os B. aptam b: afatham B, cautam Gel., hustam afflatam r. 10 intercedente r b Gel.: accedente B. 11 ipono r (īponō b = impone B Gel.). in B (εἰς gr. p. 362): cum b, ex Gel. 12 massandum b Gel.: —dam r B. decocta B (decoque Gel.): cocta b. 13 et (tep.) add. B. os r b B: om. Gel. 15 depurgetur r b Gel.: purgetur B.

XVIII. De minutis papulis in facie vel ubique nascentibus quas ionthus dicimus.

Ionthos appellatur qui in facie quam maxime veluti 55
brevissimus tumor innascitur repentinus, qui umorem ali-
quando pinguem aliquando aquatiorem emittit, pruritus et 5
vulnerationes procurat. hic oxymeli ex acri aceto et melle
aequis ponderibus confecto frequenti confricatione curatur.
et amygdala amara cum aceto acri contrita similiter ope-
rantur. nam et trocisci ex hoc confecti et in aceto reso-
luti medentur. post vero saponata lavare linimenta con- 10
veniet.

si vero veluti exanthemata quas scabias dicimus, in 56
facie vel genis ex umorum acredine vel plenitudine appa-
ruerint, hederæ agrestis folia cum melle contrita pro
linimento adhibenda erunt. aut certe alium cum salibus 15
tritum mixto oleo roseo similiter adhibetur. sic galbanum
oleo resolutum, sic faex vini et iris illyrica, utraque con-
tusa et cum oleo roseo commixta medetur. et cedria cum

1 sic (et pro vel r) tit. in rb Gel. (ionthus Gel.: yctic⁹
i. e. yctericus! pro yōtic⁹ corr. b: De papulis minutis ubique
nascentibus XVII. B, cf. gr. p. 352 (Gal. XII, 825. 827).

2 quas i. d. om. B et hic (qui ad textus initium trahit) r.

3 Ionthos (Gel., Yovt⁹ incertus b) app. qui b Gel.: Quibus B,
Iontos dicimus quibus r. 4 brevissimus rb Gel.: levissimus B.

repentinus r B Gel.: om. b. qui—emittit b Gel.: humorem

aliquando pinguem aliquando aquatiorem mittens (emittit r)
r B (cf. gr. μὴ μόνον παχύν p. 352). 6 procurat rb Gel.: pro-

curamus B. hic Gel.: his rb (om. B). et melle—(8)

acri om. r. 7 frequenti confr. (perfr. Gel.) curatur b Gel.:

confricationes curantur B (qui om. frequenti = gr. ἐπιμελῶς).

8 operantur B: —ratur rb Gel. 9 resoluti r Gel., soluti B:

diluti ita b (διαλύων gr.). 10 vero rb: vero etiam B Gel.

saponata (sc. -tā, —to Gel., σάπωνι gr. p. 322) . . . linimenta

b Gel.: saponeto . . . linimento B. 12 scabias rb (cf. Escol.

etc.): scabies B Gel. 13 acredine b B Gel.: acritudine r.

vel plenitudine rb B: om. Gel. 17 oleo b Gel.: cum oleo r B.

fex rb Gel.: fæces B. 18 medetur b Gel.: medebuntur B.

cedria: cedria cocta r. cum resina et cera r B: cum cera b Gel.

resina et cera aequa ponderatione commixta, et adipēs anserini similiter cum resina et oleo et melle operantur. nitrum quoque cum porcinis adipibus. nam et murra cum tripla ponderatione alii melli mixta continuo id praestat.
 5 et spuma argenti cum foliis rutae viridibus et acri aceto commixta papulas suprascriptas et scabias totius faciei percurat. si vero tumor remanserit post curationem, sales fossiles triti cum aceto adhibentur, aut taurinum gluten cum sinopide et aceto.

57 si impetigo ex hoc faciem vel cetera membra occupa-
 11 verit, per initia triticum in lammina candentis ferri superimponito, et veluti suco qui exhinc emanaverit adhuc tepido loca pinna perungues frequentius.

aliud. gutta ammoniaci cum aceto contrita perungue.
 15 hoc et murra similiter facit. sic cummi et tus masculum, sic lapathum contusum cum salibus et aceto, sic gluten taurinum in aceto resolutum, cui mannae turis admiscen-

2 similiter (*r B Gel.*) post melle habet *b*. 3 cum tr. p. alii melli mixta *r B Gel.* (*ubi alii melli in ras. B, mixti et contriti r*): cum duplo pondere mellis comixta *b*. 4 id pstant *r*, praestat (*om. id*) *B Gel.*: medetur *b*. 5 viridibus *rb B*: viridis *Gel.* 6 commixta *Gel.*: mixta *B*, contrita *b*. papulas supra scriptas et *B*, papulas et *b*: similiter *Gel.* scabeas *r*: scabies hic *b B Gel.* 7 percurat *r* (*percuravit Gel.*): procurat *B* (*curat b*). remanserit *rb Gel.*: permanserit *B*. 8 adhibentur *b Gel.* (*—betur r*): compescunt *B*. taurinum gluten: s. nervi tauri *add. b*. 10 ex hoc: sic *rb Gel. B*. 11 per —(13) frequentius *r B Gel.* (*gr. p. 353 = Gal. XII, 831*): *om. b*. lamina *r B b Gel.* candentis *r B*: calenti *Gel.* 12 qui ex hoc *B*, qui ex hinc *r*: qui *Gel.* 13 loca *r Gel.*: *om. B*. pinna (*penna r*) perungues *r Gel.*: penna perunguito *B*. frequentius *r Gel.*: Et mirra similiter facit. Frequentius (*et gutta...*) *praecepta add. (quae sunt v. 15) B*. 14 amoniaci *b*: ammoniaca (*—cī r*) *r B Gel.* perunge (*—gue r*) *rb Gel.*: —guito *B* (*hic infert b*: et affronitrum cum aceto ita medetur.). 15 similiter *r Gel.*: cum aceto trita *b*. sic gum. sic thus masculum *b*, sic gummi et thus m. *Gel.*: sucū mentae tus m. *B*, sic tus masculum *r*. 16 lapatum *Gel.*, lapac(t *r*)ium *br*: appium *B*. contusum *rb Gel.*: contritum *B*. sic gluten taurinum in aceto *r B*: *om. b Gel.* 17 cui—pulvis *r Gel.*: cui manna et tus admiscendum est. pulvis *B* (*cui manna thuris amiscenda est b*).

duſ est pulvis, ſimiliter adhibendum. aliud. ſulphur vivum cum aceto et pice commiſce et utere.

ſi plures innatae fuerint, aceto tepido primo fomenta, poſtea nitro cum aqua ſoluto.

ſi autem longi temporis fuerint aut agreſtes, plumbi 58 raſuram, ſulphur vivum, gluten taurinum in aceto viſcido 6 coctum et ſolutum unguamus. aliud. lilii agreſtis lacrima loca perungue. aut lapathi radicis corticem cum aceto conterimus et cataplaſma adhibemus. ante tamen nitri pulvere loca defricabo. aliud. malvae agreſtis ſemen in- 10 maturum colliges et ex hoc ſucum elicies. quo cum frequenter linieris, et antiquas et agreſtes impetigines percurabis.

aliqui ex diverſis ſupra ſcriptis ſpeciebus trociſcos

1 ſimiliter (et ſim. *Gel.*) adhibendum: et (eſt *B*) ſ. adhibendus *rB* (om. *b*). aliud *B Gel.*: ſic *b*, om. *r*. ſulfur vivum glute taurinum (ſic iterum) cum ac. *r*. 2 commiſce et utere *rB Gel.*: commixtum *b*. 3 ſi pl. i. f. *Gel.*, Impetigines plures ſi inn. f. *b*: et ſi pl. i. f. *r*, ſi plures innat. ſint *B*. primo *rB Gel.*: prius *b*. fomentabis *r*. 4 ſoluto *r Gel.*: (nitro...) reſoluta (adhibeto) *b*, colluito *B*. poſt ſoluto al. *m*. in *r* rubricam habet hanc: Item de ſuſ (pro ſſ) linimentis = Item de ſupradictis linimentis *B Gel.*, quae ex marg. irrepſerunt (om. *b*). 5 aũ *r*: aut *b Gel. B*. fuerit *rB Gel.*: —rint *b*. agreſtes: agreſtis (ſic) *rb Gel. B* (ἀγρίους λειχῆνας *Gal. XIV*, 578 eup. *III*, agrias inp. *Marc. p.* 182, 1). 6 haec cum ſemunciae ſigno dat *b*. 7 unguamus *r Gel.*: inunguamus *B* (ungeamus *b*). lilii agreſtis lacrima (—mo *b*) perunguo (—geo *b*) *b Gel.*: lilio agreſti lacrimarum loca perungue *B*, (Alii.) lili agreſtis lacrimo loca perungue *r* (cf. *Plin.* 21, 127). 8 aut *b Gel. B*: alii (pro al, ali = aliud) *r*. lapathi etc. v. gr. p. 353 (lapacii *Bb*, —tii *r*). 9 et cataplaſmata *Gel.*, et cataplaſma *rB*: et p cataplaſmate *b*. 10 defricabo *B Gel.*: fricabo *b*, defricamus *r*. aliud *rB Gel.*: nam et *b*. malve agreſtis *rB* (μαλάχης ἀγρίας *Gal. XII*, 831): mali agreſtis *Gel.*, mali granati *b*. 11 elicies *B Gel.*: eicies *b*, adicies *r*. 12 antiquas *rb Gel.*: antiquitas (ſic) *B*. agreſtes (agſtes *r*) *rB Gel.*: maiores *b*. Impetigines om *B*. percurabis *rB*: curas *b*, curabis *Gel.*. 14 diverſis ſupra ſcriptis (ſſ *b*) *bB*: diverſis *r*, diverſiſſimis *Gel.*

ad maiores has causas hoc modo composuerunt. alcyonii
 combusti semuncia, chamaeleontis nigrae radicis unc̄ I,
 asfodeli radicis unc̄ I, sulphuris vivi, turis masculi, pyrethri,
 afronitri semunciae singulae, glutinis taurini unc̄ I, omnia
 5 cum aceto coquuntur et fiunt, et operantur. cum vero
 mundatae fuerint et percuratae, asini adipibus loca per-
 ungue, et post serniae maculas colorem restituēs naturalem.
 haec omnia quo fieri possint, catholicis primo purgationi-
 bus relevandi sunt.

10

XVIII. De ustione calidae vel ignis.

59 . Ustiones antequam flyctidas hoc est vesicas erigant,
 muria olivarum frequenter infunde, aut easdem olivas

1 ad maiores has causas (curas *B*) *r B Gel.*: ad maiores et
 agrestes inpetigines *b*. composuerunt *r B*: confecerunt *b Gel.*
 alcioniū combustū *S* \div (*sic r*, Σ *b*, semunc. I. *Gel.*): alchionii com-
 busti semuncia *B*. 2 (3) radicis *r B*, —ces *Gel.*, rad' *b*.
 3 sulfur vivum, thus masculum. peretri (piretrum *Gel.*). afro-
 nitrum ana 5. *b* (an. \div *S r*, ana semuncie singule *sic B*, manna,
 semunc. singulae *sic Gel.*) *b Gel B. cet. cf. Gal. XII, 832—3.*
signa ponderis habent r b, unc̄ *B Gel.*, cum acc. *r b Gel.*, cum
gen. specierum B. 4 o. cum aceto coquantur (*sic*) et op. *B*:
 o. c. a. coquuntur et fiunt. et op. *r*, o. c. a. decoquuntur et
 fiunt. et op. *Gel.*, o. trita cum aceto contrita coquuntur. et op. *b*.
 5 fiunt: sc. trocisci. 6 percuratae *r Gel.*: procuratae *B*, cu-
 rate *b*. asini adipibus *r B Gel.*: asinino adipe *b*. 7 et
 post sernie maculas *r*: et post ad nigras maculas *b*, et post
 serenatas maculas *B* (ita maculis *Gel.*) *cf. 1, 37.* 7 resti-
 tues n. *b Gel.*, —as n. *B*: restitutis his turalem (*pro —tuis his*
naturalem sic) *r*. 8 quo *B Gel.* (que *r*): ut *b*. primo *B Gel.*:
 prius *r*, om. *b*. 9 relevandi sunt *B*: rel. s. vel iuvandi *add.*
b Gel. (item Chisianus). 10 De ustione (ustionibus *Gel.*) ca-
 lidae (*sic*) vel ignis XVIII. *B Gel.*: De combustione calide *b*
(totum caput om. r, qui tamen titulum habuit in indice p̄missso
 XX De combustione calide vel ignis in corpore, *sicut index*
Chisiani et, qui om. in corpore, Berolin.). ut non habuit omnino
codex alter quem exscripsit r, ita mancum est capitulum in B,
dirutum in Gel., interpolatum in b, omnino dubium, nec in
graecis eius vestigium. 11 fluctidas *B*, flictidas *bc*, phlictidas
Gel. hoc est *bc Gel.*: om. *B*. muria: muriā omnes. 12 aut
bc Gel.: et *B*.

salsas contritas imponito. et lactucae tritae cum salibus pro cataplasmate impositae continuo curant. et fel taurinum cum aqua pluviali adhibeto. alumen scissum cum aceto contritum omnes ustiones unguendo percurat. nam et tus masculum cum aqua tritum similiter operatur, et sales cum oleo roseo triti inlinientur, et betae elixae contritae imponentur. et pollines tritici cum ovis crudis mixti superimponuntur. sic etiam hederæ agrestis folia in vino cocta curant.

si vero post easdem ustiones vesiculis fuerint inquietati, murram cum vino tere et impone. aut calcis vivae pulverem cum cerotario tempera et linteolo inlinitum impones. si etiam vulnera fuerint, porrum tritum locis imponito, aut malvarum folia elixa et cum oleo trita superimpone, aut lenticulae pulverem cum melle commixtum induces. sic et columborum stercore combusto cum oleo

2 pro cataplasmate *om. bc.* et - (4) percurat *bc:* et f. t. c. a. plurima infunditur. aliud. alumine scisso c. a. contrito o. u. unguo *B*, *om. Gel.* 3 adhibeto *c*, —bito *b*. 4 percurat *b:* procurat *c*. nam et *B Gel.:* et *bc.* 5 operatur *om. bc.* 6 inlinientur *Gel.*, inliniuntur *B (om. bc).* 7 imponentur *Gel.:* —nuntur *B:* similiter operantur *bc.* pollines —superimponuntur *B Gel.:* pollinis t. mixti c. ovo crudo inponito *b*, pollines t. cum ovis crudis inponito *c*. 8 mixtis *B Gel.* etiam *om. bc.* 10 si *bc Gel.:* sin *B.* easdem ustiones *Gel.*, eandem ustionem *bc:* easdem unctiones *B.* ve(i *b*, es *c*)siculæ fuerint inquietatae *bc Gel.:* vesiculas inquietarit *B.* 11 impone *bc Gel.:* imponito *B.* aut: et *b*. 12 et linteolo linitum *b Gel.* (et in linteo linitum *c*), et in linteolo linitum *B.* impones *b Gel.*, inponis *c:* —ne *B.* 13 post fuerint (fecerint *B*) continuo habet *Gel.* quae supra in cap. de oculis p. 26, uno ut videtur folio integro remoto desiderantur a verbis fronti inlinitum iuvat usque ad. v. oculos procurat (ubi in fine quaedam deleta sunt). 13 porrum t. l. inponito *bc:* porros terito et locis impone. aut m. f. e. et cum oleo superinrita (sic!) impones *B (desunt ap. Gel.).* 15 aut (et *bc*) —commixtum *bc et (qui add. induces) B: desunt Gel.* 16 sic *B:* *om. b (item Gel. qui inc. et col. etc.).* et columborum stercore combusto contrito in linteolo adhibito *Gel.* (et columbarum —columborum *c* — stercus combustum in linteo — linis *add. c* — loco

contrito in linteolo adhibito omnes vulnerationes ex ustione venientes facilius percurabimus. sic etiam stercus ovium curat incensum similiter cum cerotario mixtum. et canis capitis ossa incensa et aspersa idem operantur. sic coclearum incensarum cinis <aspersus combusta sanat nec cicatrices parere facit>. liquamine suino post ustionem frequenter loca usta lavare conveniet. et cancrorum fluminalium incensorum cinis cum oleo curat. sic et tostae cucurbitae cinis cum oleo adhibetur, et lenticulae semicoctae ex aqua bene contritae pro cataplasmate competentius adhibentur.

61

XX. De carbunculis.

Generaliter his omnibus per initia flebotomo subveniendum est. specialiter vero locis superimponendum est cataplasma de arnoglosso et pane mundo et lenticula cocta ex aqua. vulneribus vero acria et calidiora medicamenta ordinamus, ut est Andronius trociscus aut Polyidu, soluti

ipone *bc*): sic et columborum stercora comburis et in linteolo cum oleo contritis *B*.

1 omnes . . . percurabimus (percurramus *b*) *b Gel.*: omnes exustiones venientes percurabimus *B*, omnes ex ustione venientes facilius procurabimus *c*. 2 sequentia omnia (usque ad fin. cap.) om. *B*.

sic—mixtum (ubi tamen incensa habet) *Gel.*: si st. ov. incensum cum *c*. mixtum adhibeamus *bc* (qui cum praecedentibus Omnes vuln. etc. coniungunt). 3 et—operantur: sic *bc* et (qui v. 4 et et idem om.) *Gel.*

4 sic *c*. i. (combustarum *bc*) cinis *Gel.*: haec et quae addunt aspersus *c*. s. et nec (sic) *c*. p. facit infra post (v. 11) adhibentur ad finem habent *bc*. 6 liquamine . . . conveniet *Gel.*, ubi sic (post operantur v. 4) *bc*: Plantaginis folia trita iponito. Liquamine suino (sūmo, *c*) fr. loca usta lavato.

7 fluminalium *Gel.*: fluvialium *b*. 8 tostae *Gel.*: ustę *b*.

10 pro cathaplasmate . . . adhibeatur (—bentur *c*) *b*: cataplasma . . . adhibetur *Gel.*

11 post adhibentur sequuntur aliena in *bc R* adipem berbicinum . . . lilii folia trita imponito. 13 Generaliter et flebotomo (sub)veniendum (item mox superimp-) om. *Gel.* (qui spatia alba praebebat).

15 et (p.) *b*: om. *r Gel.*, cum (pane) *B*. ex (in *rb*) aqua *b Gel.*: om. *B*.

17 ut est *rb Gel.*: ut *B*. aut polydionis *Gel.*, aut

qui cum dulci vino et pingui <sub confectione temperate> infuso motario pro cataplasmate imponuntur.

aliqui vero e nostris his probatis adiutoriis carbunculos curaverunt. mollium sarmentorum combustorum cinis adhibitus iuvat. rutae viridis folia cum aceto trita, 5 ervi pulvis cum vino tritus, stercus ovium tritum vulneribus imponitur. fici siccae in vino coctae et contritae imponuntur. ut ex altitudine vocari possint, nuces vetustae contritae imponuntur. haec adhibita bene novimus operata.

si vero, amice carissime, his adhibitis, vulneris radix 62 occupaverit altiora, cauteris admoveo eodem loco, si nullum 11 occurrerit praeiudicium ut loca vitalia periclitentur, quae sunt in musculis aut nervis aut tenontibus. quae ignis non poterunt sustinere tormenta, frigido rectius cauterere hoc. utimur, qui frequenter a nobis adhibitus profuit, 15

polioidus *r*, aut polidus *B* (*om. b*, ubi sic ut est andronicus trociscus cum dulci vino pinguius solutus). solute quæ *r*, soluti aequæ *Gel.*, solicius. qui *B*.

1 et (pingui) *Gel.* et (*ubi c. d. et p. v.*) *r*: aut *B*. sub conf. temperate *Gel.*, sub confectione operatur *r*: *om. Bb*. 2 infuso (in *add. Gel.*) mortario *B Gel.*, infusum in mortariū *r* (*ubi b* mutarium in eodem infusum pro cat. adhibemus). sub cataplasmate (*vulneri add. r*) imponuntur *r Gel.*, s. c. imponatur *B*. 3 aliqui—(9) operata *om. B*. e nostris *Gel.*: *om. rb*. 4 sarmentorum *b*: salsamentorum *r Gel.*. 5 adhibitus iuvat *b Gel.*; adhibetur (*sic*) cura *r*. trita (*inponito b*): *om. r Gel.* 6 sic herbi *b*, et ervi *r*. 7 ficus siccae (*ficus sicci r*) ... imponuntur *r Gel.*: ficus siccas ... *īponito b*. in *rb*: et in *Gel.* 8 ut—(9) imponuntur *om. r*. ut *Gel.*: Ut carbunculi *b*. 9 (*v. contritas*) *īponito b*. operata *Gel.*: operari *rb*. 10 amice *kmē rb (Gel.)*: *om. B*. vulneribus radix *r Gel.*, vulnē rad' *b*. 11 c. admoveo (*admovendi B*) eodem loco *rB Gel.*: cauteriis eodem locū amoveo *b*. nullum occurrerit *r Gel.*: nullū (*corr.*) occurrat *b*, nullum occupaverit *B*. 13 aut tenontibus *Gel.*, aut tenentibus *B*, aut intenentias *r* (*ubi b* Que sunt musculi aut nervi. aut inter nudia). 14 poterunt *Gel.* (—rit *Bb*): possunt *r*. frigido—(15) utimur (*utamur b*) *b Gel.*: Qua de re frigido cauterere utimur *rB* (*ubi ante frigido in textum r migraverunt verba confectio caustici*). 15 qui—debet *b Gel.*: quod frequenter approbavimus (—vimus *r*) *rB* (*ubi tamen r addit* quali modo fieri debet).

qui hoc modo fieri debet. aqua in qua calcem vivam ex-
tinguimus, miscemus faeculam nîtrum et saponem sub
aequa ponderatione, et ex hinc linimus loca quae comburi
mitius placet. super tamen cataplasmate loca tegenda sunt,
5 quamdiu escharae cadant quae altius inhaerebant. sunt
et alia quae veluti clavos possint evellere, ut uva passa
enucleata sola contrita facere solet. aut fici siccae in
vino decoctae et tritae. sic lupini in vino similiter cocti
et purgati teruntur et imponuntur. sic stercora columbo-
10 rum cum melle contrita. sic menta cum aqua contrita.
sic nitrum cum ruta viridi et aceto tritum. sic sapone
cum uva passa et porcinis adipibus, admixta etiam pice
liquida, omnibus sub aequa mensura temperatis et ad-
hibitis velocius semper loca periclitantia a carbunculis
15 liberata sunt.

1 aqua *b*: aquam *rB Gel.* in qua *Bb*, in quam *Gel.*, in
(*om. q.*) *r.* calcem vivam extinguimus (*extinguemus r*, *tingui-*
mus Gel.) *rb Gel.*: calcis vivae extingui- (*cum albo 8*
vel 9 litt.) *B.* 2 feculam nitrum et saponem *b*: feculae nitro et
saponis (*uveque p.*) *B*, fec de nitro et saponi (*sub equa p.*) *r*,
feculae et saponi *Gel.* 3 ex hinc *r*: ex hoc *b*, ex his *B*, *om. Gel.*
4 mitius *rb Gel.*: *om. B.* s. t. c. *rb Gel.*: super cataplasmata *B.*
loca tegenda (*tangenda rb*): (*om. loca*) contegenda *Gel.*
5 scara *r*, ira *B*: sordes eius (*eiusdem b*) vulneris *b Gel.* ca-
dat *rB.* inherebant *rb Gel.*: —bunt *Gel.* sunt *rB*: *om.*
b Gel. 6 et alia quae ex hoc veluti clavos possint evellere
Gel.: et alię quę veluti clavos (*claucos r*) possint evelli (*—lere r*) *rb*,
et alia *q.* os claule sepeliant *B.* ut *Gel.*: et *rB*, *om. b.*
uvae passae *etc. B.* 7 et tritae *B.* facere solet *rb Gel.*:
om. B. ficus siccae (*siccas r*) *etc. rbB*: fici sicci *etc. Gel.*
8 cocti *r Gel.* (*decocti b*): *om. B.* 9 teruntur et imponuntur
rB Gel.: triti ipositi *b.* columborum *r Gel.*: —barum *bB.*
11 viride *r* (*—di rel.*). saponē (*... mixtū*) *b*: sapo *Gel.*, sapa *r*,
rape *B.* 13 sub aequa *rB Gel.*: equali *b.* et adhibitis
rB, adhibitis *Gel.* (*adibita b*). 14 velocius *r Gel.*: ulterius *B*
(*unde ulcerum Neu.*), *om. b.* periclitantiū *B.* a carbun-
culis *rb et (om. a) Gel.*: *om. B.* 15 liberata sunt *rB Gel.*:
liberant *b (seq. aliena in bc).*

XXI. De vulneribus variis causis inflictis corporibus.

Seu telo seu morsu canum aliarumve ferarum seu ex 63
quolibet casu nervo vulnerato, quos neurototos appella-
mus, impactis vulneribus generaliter omnibus continuo hoc 5
adhibendum erit quod glutinare et curare membra valeat
vulnerata.

murrae pulverem aspergo. quod permanere faciam
sine aliquo umore. continuo etenim et glutinat et col-
ligat. et rubus elixa et trita hoc facit, et iris illyrica 10
tunsa et melli mixta similiter, in panno lineo imposita.
et aristolochiae pulvis cum aqua mixtus hoc idem facit.
nam et ossa saepius colligavit. et omfacium tritum cum
vino sic curat per initia adhibitum. sic turis masculi,
nam et murrae pulvis cum vino et melle coctus et tem- 15
peratus continuo medetur.

sane sub his adiutoriis quae semper futuris obstant
fervoribus, utilis est sub uno schemate etiam patientia

1 *tit.* De vulneribus inflictis corporibus *Gel.*, De vulneribus
variis causis factis in corporibus (*sim. ind. r*) *b*, De vulneribus
variis casibus infixis. XX. *B*, De v. v. casibus infixis corporibus *r*.
3 Seu *rB Gel.*: *om. b*. morsu *rB Gel.*: morsibus *b*. aliarumve
(aliorumve *r*) *rB*: rabiosorum vel *b Gel.* seu (ex quolibet)—
appellamus *om. b* (*qui hucusque rubrica scripsit quasi titulum,*
ut Gel.). 4 nervo *rGel.*: neutro *B*. q. et neuro-
trotus *Gel.*, q. neutrotos *rB*. 5 Impactis *Gel.* (inactis *B*, in-
capitis *r*): Factis *b*. omnibus generaliter *B* (g. o. *rb Gel.*).
6 erit *B Gel.*: est *br*. 7 vulnerata *rBb*: vulnerum *Gel.* (*qui*
om. Murrae). 8 quod permanere *rbB*: quo perare (*sic*) *Gel.*
9 etenim et *rb Gel.*: etenim *B*. et (gl.) *b Gel.*: *om. B*.
colligat *Gel.*: —git *rB* (—g) *b*. 10 elixa et trita *rB Gel.*:
elixus et tritus *b*. et hiris *r*, Et yris *b*: hoc yris *B (Gel.)*.
11 melli *rBb*: melle *Gel.* similiter *B Gel.* = idem facit *b*.
12 mixtus *rB* (—tū *b*): mixta *Gel.* 13 conligavit *Gel.*, colli-
gavit *r*: colligabit *B* (*haec a nam sqq. om. b, qui deinde sic curat*
ut et ossa colliget). 14 initia *rBb*: initium *Gel.* turis
rb Gel.: pulvis turis *B*. 17 obstant *rb Gel.*: substant *B*.
18 scemate *rb* (*scil. iacentibus cf. 2, 30*). patientia *rbB*:
fascia *Gel.*

vulneratis. a lavacris vero, a foci vel solis calore vel aeris frigore, clamore, vinolentia, usu venerio, iracundia custodiantur, necubi quod iam aut collectum aut glutinatum est os, his occasionibus resolvatur.

- 64 haec etiam requirenda praetermittere non debui, amice
 6 carissime, per omne corpus recentibus vulneribus frequenti approbatione laudata, quae te adhibere suadeo. alii combusti pulverem vulnere asperge. sic etiam scillam tritam imponito. et sub utrisque adiutoriis quattuor continuis
 10 diebus penitus vulnus maneat in quiete, quo continuo percurari possit. nam et murra et lanarum succidarum combustarum cinis vulnere aspersus similiter operabitur. item aliud. mali granati folia cum melle contrita mixto vino imponito, desuper linteolum infusum resina terebinthina
 15 superaddito, id lanis operiatur vino et oleo diligenter infusis.
 aliud. fabae syriacae radicem siccam contundes et cribellabis et loco eius pulverem asperges. aliud. oliva-

1 vulneratis *Gel.*: —ti *B* (uulnā *b*). vero a *rB Gel.*: vel *b*. 2 aeris *rBb*: ab aeris *Gel.* vinolentia *b* et (—tie) *B*: violentia *Gel.* venerio *Bb*: —ris *rGel.* iracundi *B*. 3 necubi *rGel.*: ne ubi *b*, ne *B*. aut (ante coll.) *rB*: om. *Gel.* (quod iam aut om. *b*). 4 est *ōs*. his ... (sic) *r*: est his *B Gel.*, fuerit. his *b*. 5 requirenda (—entia *r*) *rb Gel.*: om. *B*. debui *Gel.* (deberi *r*, dubii *B*): debemus *b*. amice *kmē rb*: amice *B Gel.* 7 laudata *rB Gel.*: laudanda *b*. quae ... suadeo *rb Gel.*: om. *B*. alii *B*, allii *r*: panis *b Gel.* 9 imponito *rB*: super iponito *b Gel.* quattuor *rB* (tribus *b*): istis aliquot *Gel.* 10 vulnus *rGel.*: om. *b Gel.* in quiete (corr.) *Gel.*: inquietatum *rb B*. quo *rB Gel.*: et *b*. 12 cinis: ex equo tritū *add. b*. operabitur *rB*: operatnr *Gel.* item aliud *rGel.* et (rubr. scr.) *B*: om. *b*. 13 mali granati folia *rB*: mala granata *b*, malogranata *Gel.* contrita *rGel.*: trita *b B*. mixto (mixta *r*) vino *B Gel.*: vino mixto *b*. 14 resina & terebinthina *B* (!), resine terbentine *r*. 15 superaddito *rB Gel.*: super ponito *b*. id: ut *Gel.*, idem *r*, item *B*, om. *b*. diligenter *rBb* (ubi infusis diligenter *r*): —tius *Gel.* 16 aliud *rGel.* (item aliud *al. m. B*): om. *b*. contunde et cribella et loco eius pulverem asperge *Gel.*, tundis (et *add. r*) cribellas et loca (—co *r*) eius pulvere (—ē *r*) aspergis *rB* (tundes vulnerique asperge *b*). 17 aliud *Gel.*, item *r* (item aliud *al. m. B*): om. *b*.

rum amurcam coques primo igni fortiori ad primam undationem, secundo et tertio molli vapore parcius ferveat quo pinguescere possit. cum vero coagulaverit, repones in vas mundum, et cum¹ frigescere coeperit, linteola infusa loco percusso apponimus. operabitur vero fortius virtus 5 medicamenti, si gallarum pulverem admisceamus. aliqui eandem amurcam cum eodem pulvere coquunt et ita utuntur. et sulphur vivum cum origani pulvere aequa mensura vulneri aspergunt.

qui vero ferro altum vulnus suscipiunt, fel bovis 65 unc̄ II et ficus nigrae lacrimam unc̄ I et adipēs caprinos 11 unc̄ III in unum commiscebis et temperabis, et hoc medicamento curabimus. aliud. bacas lauri cum resina tunsas locis imponimus. glutinantia vero adiutoria haec sunt. resinae siccae pulvis. capilli hominum aequa ponderatione 15 cum ture masculo combusti et cribellati. sed cum pul-

1 (item 7) amurgam *r*. coques *Bb* (—*is r*): coque *Gel*. igni fortiori *rB Gel*.: igne forciori *b*. 2 undacionem *b*: mundationem *rB Gel*. molli vapore *rB Gel*.: *om. b*. parcius ferveat *rb Gel*.: *om. B*. 3 repones *b Gel*.: —*nis B*. 4 vas mundum *rB Gel*.: vase mundo *b*. et cum fr. *B Gel*.: et ut refrigescere *b*. linteola infusa loco (loca *r*) *rBb*: linteolo infusa in loco *Gel*. apponimus *r*, opponimus *B*: imponimus *b Gel*. vero *rB*: *om. Gel*. virtus medicamentis (*sic*) *r*: virtus *Gel*., medicamentum *B* (mire op. et g. pulverem amisceamus *b*). si g. pulveres (—rem *r*) adm. *rB*: si medicamentis g. pulverem adm. *Gel*. 7 et ita utuntur *rGel*.: et ita utatur *b*, *om. B*. 8 et *rB*, alii vero *Gel*.: *om. b*. Sulfur vivum *b*: Sulf(ph *B*)uris vivi *rB Gel*. cum o. pulverem *rGel*., —re *b*: et o. pulverem *B*. 10 Qui *rB Gel*.: Si *b*. altum *Gel*.: in altum *B*, aliqd *r*, *om b*. bovis *b Gel*. (uobis *r*): bubulum *B*. 11 unciarum II. *B*, unc. II. *Gel*., \div II. *r*, II \div *b*. ficus nigrae *rB Gel*.: Pice nigra *b*. lacrimam (ὀπόν) *Gel*.: —mum *rb B*. unc. I. *Gel*., I. \div *b*, \div I. *r*: unc. II. *B*. adipēs caprinas (adeps caprinus... *B*) commiscetur et temperatur *rB*, adipēs caprinos... commisces (et inpones) *b*, a. caprinos... commisce et tempera *Gel*. 13 curabimus *Gel*.: curatur *rB*. aliud *Gel*. et (*al. m.*) *B*: item *r*. b. l. c. r. tunsas imposito *b* (*qui aliena infert haec*: Si vero ferro incisum vulnus...). 15 r. siccae *rGel*. (succe *b*): resinesię *B*. 16 combusti et cribellati *rGel*. (pulverem. capilli...) combures et cribes (ⁱcbe^s) *b*: tunsī et cribellati *B*.

- verem aspergere coeperis, perunguendum est vulnus pice solutiore. aliud. particulam utris vinarii, resinam ex aequo combures et uteris pulvere colletico et qui frequenter sanguinis fluxum valeat prohibere. et mandragorae foliis
 5 tritis cum vino et aqua altiores percussus cataplastmabimus, quae compendiosius percurabunt. aliud. mali granati grana dulcia cocta in vino diligentius terimus et in vicem cataplastmatis adhibemus, adiutorium probatum. nam et betarum surculos exceptis foliis elixos et tritos imponimus
 10 similiter profuturos.
- 66 si canis morsu quis fuerit vulneratus, continuo spongia aqua frigida infusa aut oxymeli imponenda est, quae frequenter exhinc irriganda erit. primo vero eiusdem vulnerati lotio vulnus secundum fysicos fomentandum est.
 15 et porri cum melle triti et impositi eodem modo medentur. et lacrima arboris ficus continuo si unguas, hoc idem praestat. et spongiae rudis combustae cinis cum liquamine ficus mixtus par beneficium facit. aliud. sales triti in linteolo ligati in aceto infunduntur, et ex hoc vulnus
 20 tamdiu baptizandum est vel infundendum quamdiu ex eodem

1 per(p)unguendum *b Gel.*: pre(p̄)ung. *r B.* pice solutiore *r Gel.*, pige solutione *B* (pice liquida *b*). 2 aliud *r Gel.*: *om. Bb.* resinam *r B*: resinamque *Gel.*, et resinam *b*. 3 combures *b Gel.*: —ris *r B.* colletico: collectico *r*, collecto *b B*, collitico *Gel.* et qui *r B Gel.*: qui *b*. frequenter *rb Gel.*: *om. B.* fluxum *rb*: fluxus *B Gel.* 4 foliis tritis *Gel.*: folia trita *rb B.* 5 altiores percussus *rb Gel.*: *om. B.* 5 cataplastmabimus *b B*: —vimus *r Gel.* 6 q. c. percurabunt *b*: q. c. percurarunt *Gel.*, *om. r B.* aliud *B Gel.*: item *r*, *om. b.* 7 dulcia *om. b.* diligentius *rb Gel.*: —ter *B.* 11 quis fuerit *r b B*: fuerit quis *Gel.* 12 aqua *rb Gel.*: aut *B.* oxymeli (*abl.*): oximelli *r*, oxmellita (*sic*) *B*, oximeliti *Gel.*, oximel *b*. 13 exhinc *r B Gel.*: ex hoc *b*. erit *B Gel.*: est *rb*. primo *r B Gel.*: prius *b*. 16 lacrima *Gel.*: —mū *b*, —mo *r B*. ficus *Bb Gel.*: fici *r*. si unguas (ungueas *rb*) *r Bb*: inunctis *Gel.* h. i. praestat *r Gel.* (statim medetur *b*): h. i. praestas *B*. 18 ficus *r*: *om. Bb Gel.* par *r Gel.*: proprium *B* (*ubi simpl.* hoc facit *b*). aliud *Gel.*: item *r*, *om. B.* 19 confunduntur *Gel.* et—(20) infundendum *om. b.* 20 baptizandum *r Gel.*: aptidiandum *B.* ex eodem (ex eo *b*) vulnere *rb Gel.*: *om. B.*

vulnere sanguinem eliciat. postea vero transactis primis diebus quibus fervor observari consuevit, cum saniare coeperit, ervum tritum cum melle vulneri impone, aut lentis pulverem cum melle despumato similiter. quae vero in fervore fuerint, spuma argenti cum melle trita et imposita continuo mitigat. praefomentanda sunt interea vulnura aqua gelida.

etiam qui humanos morsus patiuntur, similibus adiutorii supradictis percurabuntur.

si vero his accidentibus vulneribus etiam nervus forte fuerit vulneratus, in quo grave periculum frequenter evenit, cutis eiusdem vulneris patefactio prius diutius custodienda est, ad umoris ex vulnere venientis digestionem, cum ex hoc impetus et dolores averti possint. frequenter etiam ferro hanc anastomosin procurare debemus. convenit interea prae omnibus etiam his flebotomum adhibere, convenit etiam eos ventris purgatione iuvari. aquarum sane calidarum fomenta fugienda sunt, quae putredines et indignationes saepe procuraverunt. sed oleo sabinensi vel dulci tepido aut certe vetusto frequenter vulnera ipsa fovenda sunt. viride vero oleum vel gremiale penitus vitandum est. utor attamen post fomentationem olei ca-

1 eliciat (eliceat *r*) *B*: eiciat *b* *Gel*. transactis—consuevit *b* *Gel*.: *om. rB*. 2 cum saniare (sanari *B*) ceperit *rB*: *om. b* *Gel*. 7 gelida *rB* *Gel*.: frigida *b*. 8 similibus (etenim *add. Gel*.) *rb*: similibus *om. B*. 9 et (suprad.) *b* (*om. rB* *Gel*.). 10 forte *Gel*. (fortes *r*): *om. bB*. 11 evenit *rB* *Gel*.: eveniat *b*. 12 cutis eiusdem vulneris *b*, coctis eiusdem vulneris *Gel*.: cuius (patefactio prius custodienda est *sic*) *B*. patefactio *bB*: —to *r* *Gel*. 13 venientis *r* *Gel*.: veniemus *B* (ab humore ex *v. veniente b*). cum *b* *Gel*.: quo *rB*. 14 impetus et dolore(i *r*)s *rB* *Gel*.: doloris impetu a. possit) *b*. 15 anastomasin (*sic*) *rB*. 16 etiam his *B*, his (*om. etiam*) *r*: his etiam *Gel*. (*om. b*). 16 flebotismum (*sic*) *B* (flebotomari *b*). 18 putredines et indignationes *rBb*: putredinis et indignationis occasiones *Gel*. 20 certe *om. r* (*solus*). 21 fovenda *rBb*: fomentanda *Gel*. sunt *rBb*: erunt *Gel*. 22 vitandum *rB* *Gel*.: evitandum *b*. utor attamen *r*: ut orat *tñ* *b*, ut ora tamen *B*: hora tamen *Gel*. olei *SS* solius terebentine resine *b*.

- lidi supradicti sola terebinthina resina linteolis infusis et appositis, utilius si terebinthinae etiam euforbii quippiam pulveris admisceamus. feminis vero vel pueris delicatiora corpora habentibus etiam solius terebinthinae sufficiet
 5 beneficium. ceteris vero ut superius comprehendendi terebinthina cum euforbio. et oleum admiscendum est, addenda etiam cera propolis, addendum sagapenum. solius vel etiam lasaris aut opopanacis adiuncti rite beneficium attestamur.
- 68 aliud quod de experimentis ad nervorum vulnera-
 11 tiones adhibemus. vivae calcis pulverem diebus canicularibus ex aqua marina lavamus, quam custodimus, huic medicamento mixturi euforbium sulphur vivum pulverem calcis lotae diligenter in unciis singulis, terebinthinam ceram picem
 15 in unciis ternis. interea per initia curae vulnerationis cataplasmate tali uti nos convenit, ex melle aceto oleo roseo modice admixto cum fabae pollinibus coctis et temperatis. post cataplasmatibus vero beneficium hoc est aptissimum adiutorium. euforbium cera resina in singulis libris, oleum

2 euforbii quippiam pulveris (—rē r) *rb B*: euphorbii pulverem quippiam *Gel.* 4 sufficiet *r B*: —cit *Gel.* (—c b).
 5 comprehendendi *r B Gel.*: dixi *b*. 6 et oleum ammiscendū est *r*, et oleū amiscend' s (sunt) *b*, et oleo miscendū est *B*: et oleo admiscenda est *Gel.* 7 solius vel etiam lasara *r*: addendum etiam lasar (—ser *Gel.*) *B Gel.* 8 opopa(o r)nacis (—cē *B*) adiuncti *r B Gel.* rite *r Gel.*: om. *B*. 9 experti certius (*ante att.*) *add. Gel.* (*ubi sic b*: etiam cēra p. sag. lasar oppopanacē omnibus adiunctis rite beneficium attestamus). 10 Aliud *Gel.*: Item *r*, Item aliud *B* (Nam et alia quē etc. *b*). experimentis *b Gel.*, in experimentis *B*, in experimentū *r*. ad (et *b*) n. vulnerationes (—nū *r*) *rb B*: n. vulnerationi *Gel.* 11 vivae *b Gel.*: uice *r*, iuvat *B*. 12 custodimus *r* (—diemus *B*, —diamus *Gel.*): servamus *b*. 13 mixturi *r B Gel.*: admixtū. Thuris *b*. lotae *B Gel.* (lotē ss *b*): colate *r*. 14 in unciis singulis: sic *rb Gel.* in u. ternis *r B Gel.* (*ubi T. III. ÷. Picis III. ÷. Cere III. ÷ b*). 15 curas vulnerationes *r*, viro⁴ vulnerationis *B*: vulnerationis (om. curae) *b Gel.* 16 ex (et *B*) m.—fabae *r B Gel.* (*ubi et post et ante aceto add. r*): ex melle oleo roseo modice aceto āmixto fabē p. etc. *b*. 19 in s. libris etc. *r B Gel.* (*ubi sic b*: Euforb I. ÷: cum aqua prius teres. Cera Resine. ana ÷. Olei II. ÷:).

in duabus. sed euforbium cum aqua prius terimus et superioribus solutis ut moris est admiscemus. superaddimus interea etiam de salibus quippiam, ut os patulum custodientes umoris noxii digestionibus procuremus. nam et melanchlorus trociscus semper his utilissimus fuit cum aceto tritus et liquido cerotario temperatus. 5

sunt etiam alia adiutoria his causis aptissima sub una virtute varie composita, sed paucis magis et probatis uti nos convenit et quorum perseverantia effectum facillimum poterit procurare. 10

XXII. De vulneribus ex se sponte nascentibus.

Vulnera varia aut ex umorum acredine vel plenitudine generantur, aut praeexistentibus levibus vulneribus <quae> diversis ictibus acquiruntur. quae imperitia medicorum frequenter aut adiutoriorum inopia, procurata vetustate chironia fiunt. 15

3 etiam *B Gel.*: om. *r (b)*. de salibus *r Gel.*: salib *B* (*salis b*). ut—procuremus om. *b*. patulum *Gel.*: patidum *B*, patefactum *r*. 4 custodientes (—tis *r*) *r Gel.*: om. *b B*. humoris noxii digestionibus procuremus *r B*: humores nosse cum digestionibus paremus *Gel.* 5 melanchlorus *Gel.*: melancorus *rb B*. 7 alia *r B Gel.*: hec (!) *b*. 8 varie composita *r B Gel.*: medentia sed varie composita *b*. 9 convenit et q. *r*: conveniet q. *B Gel.* quorum *Gel.*: quarum *r B et (qui om. sed—convenit et) b (aliena sic additamenta praeparans)*. facillimum *b B*: facilissimum *r Gel.* 10 poterit (—er) procurare *r Gel.*, (perseverantiae ...) potuerunt procurare *B*: experti sumus *b*. sequuntur aliena plurima in *b*. 11 in tit. etc. ulceribus (corr. ut solet cf. mox v. 4!) *Gel. cf. Dar. ad Cels. p. 312, 25. ego non mutavi quia numquam voc. ulcus comparet in codd. Theod. pro eo quod est collectio vel apostema. ulcus enim graecum est, vulnus latinum.* in tit. ex se sponte *b (c)*: sponte *Gel.*, ex se *B* (De vulneribus & re dubie sanandis *r*). 12 varia *r B Gel.*: ex se sponte nascentia (ut in tit.) *b*. 13 levibus vulneribus vel *rb Gel.*: om. *B (!)*. pro vel scripsi quae. 15 post inopia add. *b* aut inpatientia languentis. vetustate *rb Gel.*: vetusta *B*. 16 choronia *b*, yronia *B*: cronia *r*, chironia *Gel.* (sed cf. *Ps. Gal. l. ad Gl. III, 50. Cels. 5, 28, 5. Gal. XIII, 676 etc.*).

igitur cum vulnera recentia et cava fuerint, sic curanda vel replenda erunt. mel et resinam aequa ponderatione in cacabo facies solvi, item addes butyri tantundem et ex hoc infusis linteolis uteris. aliud. resinae pulverem ceram
 5 et adipēs porcinos vel hircinos aequa ponderatione commiscebis et similiter adhibebis.

cum vero haec vulnera aequalia in superficie fuerint, hoc insequenti rectius uteris medicamento. spumae argenti unċ VI, cerae unċ III, resinae unċ II, olei unċ VIII.
 10 conficies ut moris est ad emplastri temperamentum, quo cicatrices utiles valeas procurare.

si vero transcendens vulneris planitiem plus excreverit caro corruptior, difrygem lapidem tundes et eius pulverem asperges. aliud. aeris purgamentum tunsum
 15 similiter adhibendum est.

70 si cacoethes temptaverit cum umore inportuno permanente et ex hoc diu vulnus a sanitate prohibeatur, hoc adiutorio curandum est. plumbi purgamenta, aeruginem

1 recentia *rb B*: retinentia *Gel*. 3 tantundem *r B*: tantum *b Gel*. et ex *r Bb*: ex *Gel*. 5 porcinos vel yrcinos (vel hirci *Gel*.) *rb Gel*.: *om. B*. aequa ponderatione *r Gel*. (III. ÷ *ter add. b*): *om. B*. commiscebis *Gel*.: commisces *rb*, misces *B* (*sed adhibebis omnes*). 7 vero haec (*eadem add. Gel*.) vulnera *b Gel*.: *om. r B*. 8 hoc insequenti *rb Gel*.: hoc *B*. rectius *b B Gel*.: recens *r*. 9 VI. *rb Gel*.: III. *B*. cera ÷ III. *rb*: *om. B Gel*. VIII. *r B*: VIII. *b Gel*. 10 conficies *r B Gel*.: comices *b*. 11 utiles *r Gel*.: utilius *B*, utiliter *b*. procurare *r B Gel*.: percurare *b*. 12 si *rb Gel*.: sin *B* (*ut solet*). vulneris *rb Gel*.: *om. B*. plus ex *inter lin. add. al. m. B*. 13 caro corruptior, diphrygem (*defrigu r*) l. t. *r Gel*. (*caro. de frigio lapide t. b*): acroco ruptio ordifrigum l. t. *B* (?). tundis—*aspe(a r)rgis r B* (— *es bc Gel*., — *es . . . —is b*). 16 Si cachoetum temptaverit *r*, Si cacoethum tentaverit *Gel*.: Si aco-tai tēpavit *b*, Sic acetū temperaverit *B*. im(*ī r*)portuno *r Gel*.: inportune *B*, *om. b*. 17 et ex hoc diu *rb*: et ex diu *Gel*., et dum *B*. prohibetur *r B Gel*., prohibuerit *b*. 18 curandum *rb Gel*.: procurandum *B*. 19 Pl. p. aeruginem in unciis singulis *Gel*., Pl. purgamenta. eruginis uncias singulas *B*: Pl. purgamenta ÷ V. erugine ÷ II (V.?) *r*, Pl. purgamenta (*ante corr. —tū*) ÷ Erugin eris ÷ II. *b*).

in unciis singulis, aloes et calcis vivae uncias binas tundes et cribellabis et vulneri asperges. aliud. etiam solum aeris purgamentum tunsum similiter adhibendum est.

si cicatricem fieri volueris, hoc emplastrum facies. 5
cerae unc̄ II, resinae unc̄ II S, turis et aeruginis uncias singulas, olei cyprini unc̄ VIII. conficies ut moris est et impones, emplastrum probatissimum.

si nimis antiqua vulnera fuerint, ceram in sole liquefacito. cui miscendus erit pulvis floris aeraminis, ut ad 10
temperamentum emplastri perveniat. utere. ne frequenter solvas. quod etiam fasciola custodiri debet. nam et chironiis vulneribus hoc emplastrum facies, approbavimus. lepidos calcu, cerae uncias singulas, aluminis scissi semunciam. his commixtis et temperatis utimur. 71

sunt et alia vulnerum genera, quae sui naturali morbo 16
semper veluti madefaciendo serpunt loca vicina. quae his

1 aloes *b Gel.*: aloes *r B* (Aloes ÷ I. Calcis vive pulverem vulneri asperges *sic b*). uncias binas *B Gel.*: ÷ II. *r*.
tundes *Gel.*: —is *r B*. 2 cribellabis *Gel.*: cribellas *r B*.
asperges *b Gel.*: —gis *r B*. aliud. etiam solum *Gel.*: aliud.
(Eris p. t. etc.) *r*, et solum *b* (aliud — adh. est *om. B*).
5 fieri *rb Gel.*: ferri sanare *B*. 6 (c.) II. *r B Gel.*: III. *b*.
(res.) II. S *r*: II. *b*, I. *B Gel.* uncias singulas *B Gel.*: añ. ÷
I. *r*, ana ÷ *b*. 7 ciprini *om. B*. 8 impones *b Gel.*: —nis
r B. emplastro probatissimo *r Gel.* (—mū *b B*). 9 ceram
Gel.: cera *rb B*. liquefacto *r*, liquefacies *Gel.*: liquefiet *B*,
—fiat *b*. 10 cui miscendū ē *r*, commiscendus erit *b Gel.* (et
add. Gel., ut et comisce *b*). 11 perveniat *r B*: veniat *b Gel.*
utere *r Gel.* *b^c*: et utere *Bb* (et *del. b^c*). 12 custodiri debe-
bit *r B Gel.*, signari debet *b*. 13 chironiis *r Gel.*, hironiis *B*:
chroniis *b*. hoc emplastrum (facies. *add r*) approbavimus
(—vimus *r*) *r B*: *om. b Gel.* 14 lepidos calcu *r B*: calcu
Gel., calcu cecaumenu ÷ I. *b*. cerae unciis singulis *Gel.*, cera
in unciis singulis *B*, cera añ. ÷ I. *r*, cere ÷ I. *b*. 15 se-
munciā *r*, semuncia una *Gel.* (= I. *b*): uncia. I. *B*. uti-
mur *r B* (et temperatis *om. r*): utendum est *b Gel.* 16 sui
b Gel., e suis *r*: sunt *B*. 17 veluti made faciendo *r*, elotimare
faciendo (*sic*) *B*: uti madefaciendo *b* (uti malefaciendo *Gel.*).
serpiunt *rb*.

adiutoriis percurantur. lenticula cocta melli commixta. et folia caulium cum melle similiter. et coriandrum viride cum melle. his etiam lini seminis ex pulvere cocti in vino et oleo cataplasmata semper adhibui. sic ex milii
5 pollinibus similiter feci. sic etiam hederæ folia in vino cocta et cum melle trita superimposui. fovi etiam de eadem coctione vulnera frequenter.

si callositas emerit, iu qua semper est tarditas vulneribus ad sanationem, aeris florem coctum terimus, et
10 ex eo pulvere vulnera sanabo. et tithymali lacrimam vino et melli mixtam in vicem cataplasmatibus adhibebo. si made- factio permanserit, his adhibitis sales tritos cum melle imponam et desuper ficis tritis incoctis cataplasmano. et amygdala amara sic curant locis adhibita cum melle con-
15 trita. sic porri in vino cocti eodem modo curant. sic ervi pulvis cum melle. et olivarum viridia folia in vino cocta et trita adhibentur. ex quo vino prius fomentari loca suadeo. similiter etiam ex aqua in aqua alumen scissum infundendum est.

1 percurantur *r Gel.* (pere | geruntur *B*): procurantur *b*. melle commixta *r Gel.*: et melli *c. B* (cum melle mixta *b*).
3 cocti *r B*: cocto *Gel.* (*cf. b* pulverem coctum cum oleo et vino). 4 cataplasmata (—te *r*) *r B*: —ma *Gel.* (*om. b*).
5 polline *b^c Gel.*: pollinibus *r Gel.* (pollinis *b*). feci *B Gel.*: faciendum est *r (om. b)*. de edere folia in vino cocte *r (e. f. cocta b)*: edere *f. in vino coxi B* (*hed. folia coxi Gel.*). 6 super-
imposui *r B*: imposui *Gel.* (prosunt *b*). 10 sanabo *B Gel.*: satiabo *r*, saciabo *b*. lacrimam *B Gel.*: —mum *rb*. vino et melli (—le *Gel.*) mixtam (—tū *b*) *rb Gel.*: cum vino et melle *m. B*.
11 in vicem (—ce *r*) *B Gel.*: vice *b*. adhibebo *Gel.*: —beo *r B* (—bemus *b*). 12 sales tritos *B Gel.*: allium tritum *b* (*salis tritis hoc c. m. iponendum est r*). 13 desuper *rb B*: super *Gel.* ficis *r Gel.*: ficibus *B* (*ficus incoctas tritas b*). 14 amig-
dala—contrita *B Gel.*: amigdalas amaras sic curant (—tur *r*) *l*. adhibitas (et *c. m. add. r*) contritas *br*. 17 et *rb B*: *om. Gel.* *f. l. suadeo B*: *l. f. debent b Gel.* 18 similiter etiam ex *a. B Gel.*: similiter fomentari (*sic solet scribere r pro fomentari*) ex *a. (cf. b sim. et a. fomentatur)*. 19 est *r B*: erit *Gel.* (in-
fundis *b*).

XXIII. De igni sacro.

72

De igni sacro tractandum est, cuius multiformis est cura et diligentia. aliter enim febricitantibus emergens curatur, aliter cui febres superveniunt visitatur. nam et omnibus partibus corporum generaliter adiutoria similiter 5 adhiberi possunt, excepto tamen capite vel facie, quorum est quam maxime causa sollicita. vicinitatem enim appetendo ille ignis serpens oris aliquando vel linguae ant gutturis partes facilius pulsatur vel sollicitatur, et veluti superficiem derelinquens attemperat interiora molestius, in quibus 10 vitae periculum formidandum est. nam et Hippocrates hac eos. sententia visitavit. ignis sacer, ait, si interiora petierit molestum erit, si in cutibus perseveraverit curari potest.

ergo si cum febribus et in supra dictis partibus 15 apparuerit, intra tertium diem flebotomandi sunt et purgandi et a cibis penitus abstinendi, si tamen virium non

1 De igne sacro XXII. *B* (tit. cum textu in unum scripserunt reliqui cf. ad v. 2). 2 De igne sacro (*hucusque tit. scr. b*) tractandum est (*hucusque rubr. scr. rc*) *rb B*. igni *Gel.* et ante corr. *b*: igne *r B b^c Gel.* acro *r* (*solus*). Cui *r* (*c*). 3 est cura et diligentia *rb* (cura est et diligentia *Gel.*): est curae diligenda (*sic*) *B*. (diligentia) adhibenda *add. b*. 4 visitatur *r B*: *om. b Gel.* 5 s. adh. p. *rb Gel.*: adh. similiter p. *B*. 8 ille ignis *Bb*: ignis ille *r*, ignis (*om. ille*) *Gel.* oris *r Gel.*: ori *B* (*om. b*). vel (*l.*) *rb*: aut *Gel.* (ubi aliquando linguae aliquando gutturis *b*). 9 gutturi parti *r*. vel sollicitatur *rb Gel.*: *om. B*. 10 derelinquens *r Bb*: — quit *Gel.* attemperat *r* (attmtat *b*, attentat *Gel.*): ante instat *B*. 11 yppo(ypo *B*)crates *r B*, ypocras *b*. 12 hac *b B Gel.*: hec *r*. acer *rb*. ait *B* (de quo sic ait *b = c*): ut *r*, *om. Gel. cet. v. Hipp. praen. Co. I, 291 Lips.* 13 petierit *rb Gel.*: appetiverit *B*. perseveraverit *c*. potest *rb Gel.*: perseveret *c*. poterit *B*. 15 supradictis *b B Gel.*: suprascriptis *r*. 16 intra *Gel.* (infra *b*): inter (int *B*) *r B*. et purgandi *r B*: et catartico depurgandi *b Gel.* 17 et a cibis (penitus *add. r*) abstinendi *rb Gel.*: a cibis penitus absolvendi *B*. si tamen *rb B*: sed tamen *Gel.* (ubi latet unius fere versus lacuna sequens usque ad v. cataplasmata).

- occurrerit futura debilitatio. in his ergo cataplasmata calida et fomenta umectantia fugienda sunt ignem causae et dolores augentia, sed levibus linimentis evocatorie curandi, quae sine gravedine possint afferre utilitatem. si flebotomus sane vel cathartica certa causa praetermittenda sunt, clysteribus assiduis imminebo, quibus ventris purgationes competenter procurando quod flebotomo negatum est possumus compensare. frigidi tactus et acres vitandi sunt. in-frigidatae enim partes facilius commoventur.
- 73 declinantibus vero iam febribus hoc trocisco uti
 11 consuevi omnibus iam temporibus apto. spuma argenti cerussa sulphure vivo croco opio sub aequa ponderatione tunsis et cribellatis, et cum passo vel suco strychni temperato. nam et euporistorum sequentium semper beneficia profuerunt. butyrum cum strychni suco adhibetur,
 15 et acacia cum aceto vel aqua, et spuma argenti cum suco

1 futura delibatio *r*, fētosā (*sic*) debilitatio *B* (s. t. non occurrat extrema debilitatio *b*). In his ergo *rb*: Dabis adhuc *B* (*om. Gel.*). calida *rBb*: chalastica *Gel.* 2 ignis causam et doloris augentia (*sic cum albo*) *b*, ignis vim et dolores augentia *Gel.*, ignem causae et dolorem (*—ris r*) agentia (*augentia r*) *rB*. 3 evocatorie (*—ie b*) curantibus *rb* (evocatorie curandum *Gel.*): evocatoriis et curantibus *B*. 4 possint *bB Gel.*: possunt *r*. utilitatem *rB*: remedium *b Gel.* flebotomus (*flebotamus B*) *rb Gel. B*. 5 certa: *in hoc vocabulo deficit textus Gel. (*) qui transit ad cap. 27 de veretri caus., duobus ut videtur foliis excisis.* praeter(*p r*)mittenda sunt *rB*: non permiserit *b*. 6 assiduis *rB*, —duē *b*. iminebo quibus ventris purgationibus competenter (*assiduis add. r*) procurabo (*procurando r*) *br*, imni | in ebolia purgationibus competentibus assiduis ventris. quod *B*. 9 in-frigidatae enim *B*, frigiditatē enim *r*: (quibus indiginate *b*). 10 vero iam *rb*: *om. B*. 11 omnibus iam apto (*—tos r*) temporibus *rb*: omnibus temporibus et locis aptissimo *B*. 12 S. a. Cerusae. Sulphuris vivi ana ÷ I. cc ÷ S. oppii & tunsis et cribellatis. et cum ... temperatū inpano *b*. 12 sub a. ponderatione *r*: sub aequo *B*. 13 suco *b*: suci *r*, sucis *B*. 14 nam et eorum euporistorum sequentium s. b. p. *r*, nam (& *add. corr.*) eorum &poristorum (*eup. Neu.*) frequentium s. b. p. *B*: *om. b* (*ubi et butirum etc.*). 16 et sp. arg. cum strigni suco vel betarum. aut cum suco porrorum et guta a. etc. *b*.

betarum vel porrorum et gutta ammoniaci cum aqua, et cimolia cum alfitis et strychni suco, et ova recentia incocta cum oleo, et bulborum combustorum cinis cum melle et oleo cyprino commixto, et cerussa cum aceto, et tus masculum cum cerussa et aqua, et cerussa cum 5 suco coriandri et aceto, et vasorum fictilium pulvis cum aceto.

si sub cuiuslibet horum adiutoriorum minus causa profecerit, etiam cataplasmatibus adiuvandi sunt ex coriandro, arnoglosso, porcillaca, intiborum foliis et caulium, 10 cucurbita contrita, malvarum foliis sive betarum, omnibus aut singulis aut commixtis, aliquibus mixto pane, aliquibus ex aqua coctis et contritis. nam et folia olivae in vino cocta et trita et imposita saepe profuerunt igni sacro.

si etiam post haec ignis ille sacer adhuc insanierit 15 et ruboris sollicitudo perseveraverit, iam cataplasmatibus de seminibus <lini et faeni graeci vel hordei> cum melle coctis imminendum erit. adhibeo etiam loco scarificationem,

1 betarum vel porrorum *r* (*b*): porrorum vel betarum *B*.
 2 cum alfitis *r*: cum alfita *Bb*. et ova *rb*: et nova (*sic*) *B*.
 incocta *rb*: in aceto *B*. 4 et oleo cyprino commixtum *r*, et o. c. mixto *b*: Oleum ciprinum cum melle commixtum *B*. 5 et cerussa et aqua cum suco coriandri et aceto (*si sub ...*) *r*, et cerosa cum aceto. et vasorum fictilium pulvis cum aceto et tus masculum cum cerosa *B* (*qui om. sequentia omnia usque ad v. 11 omnibus aut singulis*), et cerusa cum aceto. et thus m. cum cerusa et aqua. et cerusa cum suco coriandri. et aceto. et vasorum f. flos cum aceto. *etc. quae sequuntur aliena b*. 8 adiutoriū (*sic*) *b*: *om. r*. minus causa *b*: causa minus *r*.
 10 arnoglossa *b*, et arnoglosse *r* porcillaca (*Plin. 20, 213*): porcilla *r*, acacia *b*. 11 Cucurbitę contritę (*sic*) *b* (*c*) *r*. foliis *b*: folia *r*. omnibus aut (*autem B*) singulis—(13) contritis *rB*: aut singulis. aut compositis cum aqua coctis et tritis *b*.
 13—14 *hic om. b* (*item c*): *superius enim additamentis inserta leguntur*. 13 folia olive incocte *r*, folia in vino cocta *B*, olive folia in vino cocta *b*. 14 et trita et i. *rb*: et contrita i. *B*. profuerunt *B*: fuerunt *r*. acro *r*. 15 sacer (*acer b*) *bB*: *om. r*. adhuc *rB*: *om. b*. roboris *B*. 17 de seminibus lini. et fenugreci vel ordei *add. b*: *om. rB*. 18 adhibeo (*adhibebo c*)—scarificationem *rB*^c: *om b*. loco *rc*: locis *B*.

adhibeo fomenta aptiora, et ex isdem desuper cataplasmatibus frequenter requiro beneficium. periculosum est et enim causa permanente adiutoriorum mutationibus variare.

XXIII. De percussibus apum vel scorpionum
aut ceterorum serpentum.

74 Apum percussus malvarum folia imposita continuo curant, et sesami folia vel ipsum tritum et appositum. et lauri folia molliora trita cum vino potui data saepe curaverunt.

scorpionum vero percussus sales fricti et cum oleo
10 contriti loco appositi curaverunt. et cinis cum aceto mixtus et impositus similiter profuit. et alium cum oleo tritum, et origanum cum aceto coctum et de cantabro cum aceto cocto calidus sacculus continuo medetur. et porrum tritum impositum, et sardinae tritae, et murtae

1 adhibebo (et *add. c*) *bc.* aptiora *rB*: tepidiora *be.*
et ex hisdem (isdem *B*) desuper (super *r*) *rB*: et isdem semper
(sēp) cataplasmatibus. sp (semper *c pro sepe*) requiro *bc.*
etenim *rB*: enim *bc.* 3 causa permanente *rb*: causae per-
manenti *B.* adiutoriorum *bc*: adiutorium *rB.* 4 De per-
cussis ap. vel sc. aut serpentium *sic tit. habet Gel. in ind. prae-*
misso p. 6, De ap. Percussibus vel scorpionum (*sic*) vel ceterorum
serpentium XXIII *B,* De percussionibus apum vel sc. aut cete-
rorum serpentium *r,* De percussionibus apud scorpionis (*sic b,*
sed in ind. praemisso De percussu apum et sc. atque serpen-
tium (= *c*), *qui ad extremum librum inter appendiculas abiecto*
hoc capitulo statim a cap. 23 transit ad 25 Titimalli... (*ut c*).
6 imposita *c. c. rB*: trita et imposita sola curant *b.* 7 sisami
rbB. ipsum sisamum tritum et impositum *b.* con-
tritum *r.* et (lauri) *rB*: item *b.* 7 contrita *r.* 9 sales
frixi *Bb,* salix fraxi (cum o.) *r.* 10 contriti (—ta *r*) *rB*:
om. b. 11 similiter profuit *r*: similiter *B,* prodest *b.*
12 coctum et de cantabro sacculus cum sacello (*sic*) coctus.
calidus *c. m. r,* coctum calido saccello *c. m. (lac.) B* (et can-
tabrum cum aceto coctum calid' sacell' *c. m. b*). continue
rB (—nuo *b*). 14 sardine trite *b* (*cf. Garg. app. p. 209, 12*):
sardinia trita *B.* murtae folia mollia *r*: emtae folia olive
B. pro his v. 14 sq. sic b (*p. 67, 7*): Sardine trite *b ÷.* Mure
folia trita cum salibus molliora. et imposita *b ÷* (= bonum est,
prodest).

folia mollia trita cum salibus et apposita. nam et scilla cruda trita imponitur, et statim curat.

nam et his semper potionibus liberantur. aristolochiam rotundam, gentianam, murram troglodytin, bacas lauri. omnibus tunsis ex aequo et cribellatis pulverem cum vino et calida identidem in tempore dabimus. hoc etiam contra ceteros serpentes usi sumus.

aliud. piperis et papaveris semuncias singulas tundes et cribellabis, ex his unum cocleare cum aceto dabitur.

et baca lauri cum rutae foliis viridibus tunsa cum vino aut aceto semper datur. et iris illyricae pulvis cum vino calido similiter. nam et fraxini folia cum vino trita dantur bene, et menta agrestis cum aceto trita et loco imposita continuo mitigat.

generaliter omnibus serpentibus antifarmacum quercus folia aut thymi aut chamaepityos, aut alium in vino calido <aut dictamnus aut dracontia>, vel quod praesens necessitas attulerit. opium et murram teres cum oleo roseo, et ex

1 apposita *r*: imposita *B*. squillam... īponito *b*. 2 post curat *aliena add. b* (*per 4 versus*). 3 liberantur *rB*: percurantur *b*. 4 mirram (*mirra r, ubi species in c. nomin. omnes*) trocliten *rBb* (*ubi ana post trocliten add. B i. e. aequa mensura, qualis usus est cod. b, cum tamen sequatur ex aequo: ÷ I. singulis add. rb (cf. Phys. p. 93 ed. Arg.)*. 5 omnibus *etc. rB*: hec facta pulverē in aceto. aut vino in tempore dabimus *b*. pulverem: et pulverem *r*, aut pulverem *B*. 6 identidem *rB*: *om. b*. 7 ceteros *B*: ceteras *b*. (*frequentius add. b*) usi sumus *rb*: uti uisi sumus *B*. 8 aliud *B*: item *r*, nam et *b*. semunciam unam *B*: añ. semuncia *r*, ½ (*bis*) ponit *b*. tundis et cribellas *rBb*. 9 ex *rB*: et ex *b*. unum coclearium *r* (*cocl'. I. b*), cocleare (*om. I*) *B*. dabitur *rB*: dabis *b*. 10 et (*baca*) *rB*: *om. b*. *c. rutae foliis r* (*b*): *c. foliis rutae B*. viridibus *rB*: viridioribus *b*. cum vino detur vel aceto *b*. 12 nam et *rB*: *om. b*. dantur bene *r*: bibendi dantur *B*, *b ÷ b* (*ubi seq. aliena per v. 4*). 13 et (*Item b*) usque ad finem cap. habent *rb*, non *B*. 15 ante farina c̄ *r*, añ formacon *b*. Quercus *b*: cerquus *r*. 16 camepithi *r*, canapitis *b*. aut aleū in humo calido *r*: aut allium. aut diptamnū. aut dragontea *b*. 17 vel *b*: *om. r*. 18 et murra teris *r*: et mirrantes *b*.

hoc percussum locum tanges vel nares cuiuscumque, et continuo non dolebit.

XXV. De stirpibus vel ossibus vel telis ictu vel alio quolibet casu receptis et celatis in corpore.

75 Tithymali maioris molles et virides ex cacumine cymas
6 tolles et has calidis in cineribus subicies et postquam
combustae fuerint, proiectis corticibus encardia sola con-
tundes et eorum pulverem alfitis ex aequo commiscebis et
vino commixto patefacto orificio vulnere impones. et con-
10 tinuo telum aut aliud quod forte diu latuerit excludetur.

aliud. aristolochiae pulvis patefacto vulnere similiter
imponendus est, et velocius exiliet. sic etiam de dictamni
foliis vel radicibus contusis velocius fieri consuevit secun-
dum veterum dicta. hyoscyami semen contusum una
15 cum chalcantho vulnere appositum similiter operatur. et
lacertae caput contusum et impositum secundum fysi-
cos hoc idem facit.

si vero in faucibus os aut aliquid inhaeserit, aquam

1 cuiuscumque *r*: ei (*pro ei*⁹ = eius) *b*. 2 non dolebit *r*:
desinet dolor *b* (*c*). 3 De stirpibus vel ossibus infixis *sic tit.*
praebet index Gel., De stirpibus ossibus vel telis in ore in-
herentibus *b* (*cf. de infixis corpori Sim Ian. s. incardium*), De
turpibus receptis et latentibus XXIII *B*, *amplissimum quem*
dedit r (*qui rubrica scribitur usque ad v. icti sic*). 5 cymas *r*
(cymas ex cacumine *sic b*) *cf. Plin. 26, 62: turiones B*. 6 tol-
lis *b*. has *rb*: hos *B*. postea quam emollite *f. b*.
7 combusti *B*, —te *r*. corticibus incardia sola *rb*: sordi-
ciebus incardiasola *B*. contundis *rbB*: 8 et eorum
pulverem alfitis ex equo cōmiscis *r*, et e. pulveri alfitam simi-
liter immittis *B* (et his alfitam ex aequo cōmiscis *b*). 9 com-
mixta *B*. p. ore vulnere īponis *b*. 10 forte *rb*: *om. B*
(latebit discluditur *b*). 11 aliud *B*: aut *r*, *om. b*. pul-
verem ... imponendum est *r*. patefacto vulnere *rb*: pate-
facto ore vulnere *b*. (pulverem ...) s. īpone. et celeriter e. *b*.
12 de *bB*: *om. r*. 13 fieri cons. *B*: sanat *b*. 14 diēta *r*:
testimonia *B* (*om. b*). Iusquiami *rb*: Et eusosami *B*. 16 la-
certe *rb*: lacerti *B*. 17 hoc idem *rb*: similiter *B*. 18 os
aut aliquid ineserit *r*, ossum aliud aliquod (dlið aliq) inheserit
b: aliquid inerit *B*.

et oleum calidum contineat in ore, et spontaneum exiliet sine mora.

sunt et alia fysicorum beneficia publicata, sed suo et loco et tempore conscribentur.

XXVI. De testium indignationibus vel vitiis. 76

Fervores testium vel indignationes cyminum cum melle et oleo tritum appositum curat. et semen lini frictum et cum vino similiter vice cataplasmatibus temperatum adhibetur. sic faba in melicrato aut in vino cocta et cum melle trita operatur. sic ex coriandro viridi cum faba in aqua cocto ¹⁰ et simul trito cum melle cataplasma bimus. sic etiam de hyoscyami foliis. similiter et uvam passam enucleatam ex aequo cum nitro sic adhibemus. et nasturcii sicci pulverem cum lini seminis ex aqua cataplasma bimus. sic rutae et lauri folia viridia in vino cocta cum alfitis pro- ¹⁵ fuerunt. et cymini pulverem mixto butyro, et resinam, et pampinos molles tritos cum alfitis adhibemus.

1 contineat *rb*: —aut *B*. exiliet *rb*: exiit *B*. 3 sunt et—conscribentur (—bitur *r*) *rB*: sunt et hec beneficia phisicorum optime comprobata que huic loco adiuncta a nobis (*anb*) ÷ profiteor esse. Si spina piscis ... beneficia *r(b)*: beneficiis *B*. 4 et (loco) *r*: *om. B*. 5 indignatione *bB*: —tionibus *r* (*Gel. ind.*). vel vitiis *rb Gel.*: *om. B*. 7 (et *add. B*) appositum *rB*: et ipositum *b*. frictum *B*: frixum *rb*. 8 adhibetur *r*: *om. B* (tritum in vicem cataplasme ipositum sanat *b*). 9 sic *rB*: sic et *b*. in *m. etc. r*: in vino cocta aut melicrato c. m. t. *B*, in vino cocta et c. m. tr. *b*. 10 sic ex cor(1 *B*)—iandro viridi *rB*: Et coriandrū viride *etc. b*. cocta ... trita *r*. 11 (item 14) cataplasma bimus *b*. etiam *rB*: etiam et *b*. 12 similiter *rB*: *om. b*. 13 (et *add. r*) ex aequo *rB*, coq̄ (*sic coque*) *rb. cf. Scribon. 233.* sic (*add.*) *rB*: *om. b*. adhibemus *bB*: —buimus *r*. succi *b*, sicci *r*: sic *B*. 14 seminis *rb*: semine *B*. ex aqua *r* (et in aqua coctum *b*): ex aequo *B*. 15 viridia *bB*: *om. r*. cum alfitis iposita *b*. profuerunt *rB*: prodest *b*. 16 et ex cumini pulvere *r*. resina (*sic*) *rB* (et resina. et p. m. sanat *b*). 17 et pampinos mollis (moles *B*) *rB*: et panis mollis (aspersus sic sanat) *b*, ubi *deinde seq. alia* (*per v. 6*): Cipressi baccas vino coctas .. adhibemus *B*: adhibuimus. et proficit *r*.

XXVII. De veretri hoc est naturae causatione.

77 Veretri dolores fel taurinum cum nitro contritum curat. et butyrum cum terebinthina ex aequo commixtum similiter. et ex lini seminis pulvere et murra ex aequo, 5 resinae quipiam superaddito, in aqua coctum cataplasma imposuimus.

quibus vero tumuerit, pampinorum folia molliora trita XXX turis et cerussae semunciis singulis commixta cataplasma-
plasmabis. ante tamen ex aqua marina frigida fomentabis. 10 nam et testes ex hoc tumentes cimolia trita frequenter cum aqua perungues, post vero murtae siccae pulvere et murrae similiter aspergendi sunt.

78 vulneribus vero in eodem caule natis lepidos cypriae pulverem confidenter aspergo. et afronitri solius triti 15 pulvis eodem modo operatur. et alumen scissum contritum similiter, et murra cum passo trita similiter.

si veluti carbunculus innatus fuerit, lycium cum melle contritum suppono, frequenter per diem et spathomela

Ab hoc cap. redit Gel. (p. 49). 1 causis *b*, causatione *r Gel.*: vitiis *B*. 2 ventri (ut etiam in rubr.) *b*. c. n. contritum *Bb*: nitro mixto *r*, om. *Gel.* 3 et *rB Gel.*: similiter et *b*. ex aequo *rB Gel.*: ana *b*. 4 similiter hic om. *b* (cf. v. 3). et ex *Gel.*: et de *r*, et *Bb*. mirra *r*: mirre *B* (... pulvis et mirre tantundem *b*). 5 resinae quippiam super addito (—te *r*, —tum *B*) *rB Gel.* (super addite quippiam resine *b*). 6 c. imposuimus *rB*: c. adhibuimus *Gel.* (cataplasma-
plasmamus *b*). 7 tumuerit *rB Gel.*: —rint *b*. trita. XXX. *Gel.*: om. *r*, triginta *B*, XXX (... terenda) *b*. 8 semuncias (—ciis *B*) singulas (—lis *B*) commixta *rB Gel.*: th^s *l*. ceruse. *l*. cōmixta terenda *b*. cataplasma-
plasmabis *rb Gel.*: —mavi *B*. 10 tumentes *rbB*: tantum fomentatos *Gel.* 11 mirte sicce *rb*, mi(y *Gel.*)rti sicce *B Gel.* pulverē *rb*: (—re *Gel.*): —res *B*. 13 caule *Gel.*: colo *B*, calculo *b*, claudio *r*. natis *Gel.* (īnatis *b*): om. *r*, satis (hic) *B*. lepidos *B*: lepidae *Gel.*, lapidis *b*, lapide *r*. cypriae *Gel.* (cf. Diosc. 5, 89): cyprii *b*, cyprinae *B*, quipie *r*. 16 similiter *rB Gel.*: idem facit *b* (qui deinde idem et m. etc.). 17 cum *rbB*: om. *Gel.* 18 sup(*b Gel.*)pono frequenter *B Gel.*: frequenter īpono *b*, subpone *r* (qui c. lac. pergīt Spato melle tempus attente fomentandum est...). per diem

temptante. fomentandum est interea ex aqua de stymmatibus, in qua coqui debent aut murtae viridis aut lentisci folia aut rubi aut olivae aut ros syriaci. cuius pulvis si post fomentum aspergatur continuo operabitur. desuper vero de herbis supradictis cataplasmate imminendum est 5 cum melle commixtis. nam et vini, ut mellis, species praetermittenda non est. continentia vero ciborum et ventris purgatio frequenter provideri debet.

quibus vero sub operimento cutis veluti exochadium fuerit natum, elaterii pulvere tangendum erit. aliqui 10 menidarum piscium capita trita imposuerunt.

XXVIII. De herniosis.

Hernias infantum frequentius emergentes sic curabimus. 79
resinam pituinam siccam, nitrum, cuminum ex

et spatomela tentante *Gel.*, et per diem spatomelle temperabo tēpabo *b*): per diem spargo melle tepido *B* (!).

1 de sty(i *b*)mmatibus *b Gel.*: destinantibus *r*, de scismatibus *B*. 2 in quo *r*, in aqua *Gel.*, quae in aqua *B* (*haec sic habet b*: De stimmatibus fomentabis ex aqua in qua decoxeris aut mirtam viridem aut lentiscum aut rubum aut olive folia. aut ros syriacum). aut mirti (murte *r*) v. aut lentisci foliis. (rubi aut olivae *add. B*) aut rosae siccae *rB*: aut myrtus v. aut lentiscus aut rubus aut olivae aut ros syriacum *Gel.*

4 post *b Gel.*: per *B*. operabitur *B*, operatur *r*: curabitur *Gel.*, medetur *b*. 5 (de *add. r*) herbis supra dictis (*ss b*) *rb Gel.*: De herbarum supradictarum *B*. cataplasmate *rbB*: cataplasma *Gel.* im(i *rb*)minendum *rbB*: imponendum *Gel.*

6 ut *B*: vel *b*, et *r Gel.* 7 continentia—debet *rB Gel.*: Continentia vero ciborum in ventris cura frequenter fieri debet *b*. vero *rBb*: fieri *Gel.* 9 Quibus—natum *rb Gel.*: *om. B*. sub *r Gel.*: *om. b*. exochadium *Gel.*: exoccadium *b*, exocadium *r*.

10 quoque (post Elaterii) *add. B* (*non r Gel.*). aliqui—imposuerunt *rB Gel.*: *om. b*. 11 menidarum *Gel.*: minarum *r*, minimorum *B*. trita *rB*: *om. Gel.* Post tangendum erit

alia plurima *addit b*: Plantaginis sucum tepidum ... 12 *tit.* De erniosis. XXVII. *B*, De herniosis. ramicosis. hydrocelicis interocelicis *b* (et *c*, qui *add.* De experimentis), De herniosis maiorum aliarumve aetatum *r Gel.* (*ubi Maiorum etc. textus initio habet r*). 13 infantum *r Gel.*: —tium *bB*. frequentius

rB Gel.: foctius (*sic*) *b*. curabimus *B*, —vimus *Gel.*: curamus *b*.

aequo cum melle miscemus et sub emplastri temperamento imponimus, superaddita ligatura quae contineat medicamentum. et uvam passam pinguem purgantes in unciis VI, nitri unc̄ I, cymini unc̄ II cum melle contrivimus, et
5 ita usi sumus. vitent hi cursus et saltus et haustus ventositatis conatus et ciborum nimiam praesumptionem.

aliud probatissimum. caduci mali granati unc̄ I, gallarum semunciam, asfodeli radice unc̄ I, narcissi radice unc̄ I. haec omnia in vino coquenda sunt et tundenda,
10 et malaxata in panno adhibenda sunt. hoc hernias, perseveranti medicamento sub ligatura, etiam veteres percūravit, et hydrocelas et sarcocelas et enterocelas similiter.

nam et emopoti emplastri expono maximum et probatissimum remedium. spumae argenti unc̄ VI, aceti unc̄
15 XVIII, olei unc̄ XII. spumam argenti plane combures et

1 miscimus *b*, misicemus *B*: miscuimus *r* *Gel.* 2 imponimus *rb* *B*: imposuimus *Gel.* medicamentum *rb* *B*: —ta *Gel.*
3 pinguem *rb* *Gel.*: inguina *B*. in unciis VI. (sex *Gel.*) *r* *B* *Gel.*: VI. ÷ *b*. 4 nitri uncia (÷ *r*) I. *r* *B*. cyminum *Gel.*: cy(i)mini *rb* *B*. unciis *B* *Gel.*: ÷ *rb*. contrivimus *B* *Gel.*: conterimus *r* (cum melle trita iponamus *b*). 5 vitent hi *r* *Gel.*: vitandi *B* (Caveant *b*). s. et austus ventositatis conatus *r*. s. et auster ventus. ita quoque conatus *B*, s. et usus venerios. ventositates. et conatus *b*, s. et alios impetuosos conatus *Gel.*
6 nimia praesumptio *B*. 7 aliud pr. *r* *B* et (om. aliud) *Gel.* (probatissimum adiutorium *b*). caduci *B*: caducum *rb* *Gel.* gallarum *r* *B* *Gel.*: galle *b*. 8 semuncia *B* *Gel.*: S *r*, L *b*. radice *r* *Gel.*, —ces *B*, rad' *b*. 9 in vino *rb* et (inter lin. add. corr.) *B*: om. *Gel.* sunt *b* *B* *Gel.*: om. *r*. 10 malaxata in panno adhibenda s. *rb* *B*: malaxationes adhibendae s. *Gel.* Hoc *B*, Hec *r*: Hoc et *b* *Gel.* hernias perseverantes *b*, hernias perseveranti *Gel.*: erniarum perseverantiam intus *B*, ernias perseverantis medicamenti *r*. 11 sub ligaturas *r*. percuravit *r* *Gel.*, —bit *B*: procuravit *b*. ydrocleas *r*, ydrocellas *B*, hydrochelas *b*. 12 sarcocelas (sic) *r*, sarcocellas *B*, sarcochelas *b*. enterocellas *B*, interocelas *r* (om. *b*). 13 emopoti *b* *Gel.*; emopiti *r*, emópoli *B* (nescio quid lateat. expono *rb* *B*: exposui *Gel.* maximum et *rb* *Gel.*: om. *b*. 14 VI. *r* *B*: V. *b* *Gel.* 15 o. unc. XII *r* *Gel.*, co. XII. ÷ *b*: olei opii *B*. plane (—q̄ *b*) *rb* *Gel.*: pleniter *B*. combures *Gel.*: —ris *rb* *B*.

de supradicto aceto restingues et teres diligenter. omnia simul mixta coques, agitabis spatula holosidera et ita ut diachylon coques, et in linteolo adhibebis diebus continuis V involvendo. nam et hydrocelas et similes collectiones sine dilatione curabit. et pilae cypressi tunsae et cum 5 axungia mixtae impositae similiter profuerunt.

ramicem vero quam appellamus sic curabis. cicer in pultario mittes, cum oleo viride et vino coques ut molliat et maturescat. hoc teres et in aluta induces, et uteris. prius tamem aqua frigida fove ut testes resiliant, et ita 10 ut supra diximus utere.

XXVIII. De umbilicis infantum eminentibus. 80

Carnes coclearum teres et his murtae pulverem miscebis et in linteolo inductum impones sub fascia ut

1 restinges *Gel.*, restinguis *rB*: extingues *b*. teres *Gel.*: teris *rbB*. omnia s. m. (m. s. *r*) coque(i *r*)s *rB Gel.*: post omnia s. commiscens. et coques *b*. agitabis *B*, agitas *r*, agitans *b*: et agitabis *Gel.* holosidera *r Gel.*, olo(ol'o *b*)sidera *bB*. et *rB Gel.*: om. *b*. 3 diacylon *Gel.*: diacilon *r*, diaquilon *b*, dactilon *B*. linteolo *B Gel.*: linteo (inductum) *b*. adhibebis *r*: —bebo *b*, —beto *Gel.*, adhibendum *B*. 4 (V.) his solvendū *B*, (quinque) involvendū *r*: om. *b Gel.* nam et *rb*: nam *Gel.*, om. *B*. ydrocelicas *b*, ydrocellas *rB*. 5 curabit *B*, —bis *r*: —vit *b Gel.* et bace (pele *r*) —profuerunt (prosunt *b*) *rb Gel.*: haec et quae seq. de ramice omnia om. *B*, qui sine rubr. praecedentibus adnectit cap. XXIX de umb.). et (cum) *r*: om. *b Gel.* 6 impositae *r Gel.*: om. *b*. similiter *b Gel.*: om. *r*. 7 appellamus *r*: —lant *b Gel.* in pultario: sic *rb Gel.* 8 mittes (—is *r*) om. *b*. viride *r*: veteri *b*, —re *Gel.* molliat (i. e. molliatur, mollescat) *rb*: molleat (sic) *Gel.* 9 maturescat *rb Gel.* cf. 2, 91. teris ... inducis *rb*. 10 aqua om. *b*. fove ut testis resiliat (testes resiliant *Gel.*) *r Gel.*: testes foveto ut resiliant *b*. 11 supra om. *b*, qui post uteris addit aliena: Cyncutis et baccas de cipresso virides impari numero luna decrescente ... utere *r*: —ris *b Gel.* 12 rubr. *rb Gel.*: abest *B* (vid. supra). infantum *r Gel.*: —tium *b* (*c*). 13 teris *rb*. et (his) *rB Gel.*: om. *b*. mirte *rb*: my(i)rrae *B Gel.* 14 misces *rbB*. imponimus sub *r*, impones et sub *Gel.* (m. et linteo inde pones et facias ut facilius reprimat *b*).

facilius reprimatur. et anetum cum acacia tritum et ex aqua similiter temperatum supponendum est. item aliud. cocleas de arboribus lauri collectas comburimus et tritas imponimus, ut umbilicum in naturam propriam revocemus.

5 XXX. De diversis vitiis in ano nascentibus.

81 Difficiles in his locis causae evenire consuerunt pro accidentium qualitate. est enim loci natura delicatior, quae ad omnes acerbos quam maxime contactus facile commoveatur. nascitur in hoc saepissime indignatio vel fervor,
10 fit ragadium, fit condyloma, erumpunt haemorrhoides, nascuntur exochadia, fiunt etiam syringes, frequenter etiam intestini effusio et cetera, quibus nunc omnibus suo ordine remedia designabo.

quando ergo indignatio vel fervor loca attemptaverit,
15 pingues dactyli in passo vel melicrato infusi teruntur superaddito quipiam olei rosei, e quibus factum cataplasma tepidum adhibemus, superaddita tamen ligatura quae adiutorium continere debet. nam etiam de musteis similiter

1 reprimatur *rB*: reprimat *b Gel.* anetum *rb*, apossum *B*:
om. Gel. et ex aqua *r*: et aqua *b Gel.* 2 sup(b)ponendum
est *rB Gel.*: īponito *b*. item aliud *Gel.*, item etiam *rB*: et *b*.
3 de (ex *b Gel.*) arboribus lauri *rb Gel.*: ex arbore lauro *B*.
collectas *rB Gel.*: collatis *b*. 4 revocemus *rB Gel.*: —cet *b*.
5 in *rubr.* (*rb Gel.*) vel siringiis. XXVIII. *add. B.* 6 in *rB*: et
Gel., et enim *b*. consuerunt *rb Gel.*: —verunt *B*. pro
accidentium (occidentium *B*) *rB*: praecedentium *b Gel.* 7 na-
tura delicatior *rb Gel.* (*Neu!*): coctura diligentior *B(!)*. 8 com-
moveatur *rB Gel.*: —vetur *b*. 9 in hoc *Gel.*, ergo in hoc *B*:
ex hoc *b*. 10 fit condiloma *r* (condilloma *B*): fiunt condolo-
mata *b*. (erumpentes) morroides *r*, aemorroides *Gel.*, emor-
roidē *bB*. 11 exocadia *rb*, exocodia *B*. siringia *r*,
syringia *Gel.*, siringiae *bB* (*i. e.* siringae pro siringes).
14 ergo *rbB*: vero *Gel.* attemptaverit *rB*: temptaverit *b(Gel.)*.
15 vel in *m. b*. teruntur *bB Gel.*: terentur *r*. 16 quip-
piam oleo roseo *rB b Gel.* e *bB Gel.*: ex *r*. factum cata-
plasma *Gel.* et (*om.* factum) *r*, facto cataplasmate *b*, factum
cataplasmate *B*. 17 adhibemus *rBb Gel.* 18 debet *rB*,
debebit *Gel.*: possit *b*. nam—habuerint *om. b*. musteis:
Gel.: musteo *B*.

faciendum est, sed quae piper non habuerint. sic etiam de bulbis albis cum melle contritis loca frequenter commota curata sunt. et lycium indicum tritum cum cerotario ex oleo roseo temperato adhibuimus, cui saepissime sulphuris vivi quippiam triti superadiecimus. 5

est et hoc genus adiutorii utilissimum. spuma argenti et cerussa unciis singulis, tus masculum et crocum semunciis singulis. cum vino et oleo tritum et commixtum adhibendum est. et ovi vitellum coctum et tritum cum melle et oleo roseo commixtum satis loca indignantia iuvat. 10 sic butyrum cum medulla cervina, oesypocerotum et tus masculum. omnibus ex aequo commixtis et tritis, oleo et vino similiter temperatis curati sunt frequenter. huic medicamento etiam lycium indicum admiscendum est.

si ragadium factum fuerit, hoc medicamento prius 82 nos uti conveniet, ex oleo roseo trito solo in plumbeo 16 vase et pistillo simili usque in pinguedinem mellis confecto. nam et caricarum pinguium combustarum cinis vino

1 quae: qui *r Gel.*, quod *B.* habuerit *B* (adhibuerit *r*), habuerint *Gel.* (cf. *Plin.* 12, 29). 2 contritis *rB*: tritis *b Gel.* 3 indicum *rb Gel.*: inde con(tritum) *B.* 4 temperato *r*: —tum *B Gel.* adhibuimus *rB Gel.*: adhibemus *b.* 4 cui *rb Gel.*: et *B.* 5 superadiecimus *r Gel.*: —icimus *B* (super addimus *b*). 6 est et hoc *rB*: hoc *b Gel.* 7 unciis singulis *B*: unciae singulae *Gel.* (ana ÷ I. *b*), om. *r* (cum seqq. usque ad añ. ÷ S). crocum: sic *B Gel.* (cc. *b*). in s. singulis *B*: semunc. singulae *Gel.* (ana ÷ *b*, añ. ÷ S *r*). 9 coctum et tritum *b Gel.*: cocti tritum *r*, coctum tritum *B.* 10 roseo *rb Gel.*: om. *b.* 11 oesypocerotum (cf. *Diosc.* 2, 84): ysopo ceroto *b*, et sopo cerotum *B*, et hysopo cerotum *Gel.*, et ysopum cerotum *r.* 12 mixtis et tritis *r*, tritis inmixtis *B.* 14 hic add. *b* lentem combustam etc. (2 versus). deinde seq. cap. de siringis (= infra c. XXXI) locum de ragadiis praecedens (in *b*), qui sic inscribitur De ragadiis in ano nascentibus. 15 hoc m. prius *r et* (om. prius) *B*: huic m. priori *Gel.* 16 nos uti *r Gel.*: uti nos *B.* ex oleo roseo *r Gel.*: Et oleum roseum *B.* trito solo *r* (om. *Gel.*): solum tritum *B.* 17 et p. *Gel.*: et ex p. *rB* (hunc locum sic *b*: oleum roseum in pl. mortarium mittimus. et cum tali pastello usque ad m. p. tritum inungimus). mellis om. *rB.* confecto *Gel.*, —tū *r*: om. *B.* 18 nam et *b Gel.*: et *rB.*

tepedo praelavantibus impositus prodest. sic rosae flos et pomfolyx simul trita similiter aspergitur. et molybdaena cum foliis rutae viridibus teritur et cum oleo murteo pingui temperatur, et similiter iuvat. et hyoscyami foliorum pulvis aspersus similiter loca curabit. sic etiam lin-
 5 teorum combustorum cinis cum amylo ex aequo succo foliorum olivae temperatur ut subpingue fiat linimentum.
 83 quibus vero condylomata fiunt vel exochadia, hoc adhibendum est medicamentum. cerae libram I, picis un̄c VI, medullae cervinae un̄c II, adipis taurini un̄c VI, mellis un̄c III, vini un̄c III, guttae ammoniaci un̄c I, turis masculi un̄c II, murrae un̄c II. sicca cum vino teruntur et solutis calentibus commiscentur.

alium pulverem de expertis, quo frequenter iuvati
 15 sunt homines, ita conficies et uteris post vini veteris styptici lavationem. masticen, fimi hominis sicci combusti cineres, cucurbitae combustae cineres, piperis grana XI,

1 praelavantibus *r Gel.* (prius lavantibus *b*): praelavante *B*.
 2 ponfoliga *b* (pompholiga *Gel.*), ponflinga *r*, pompofolia *B*. similiter (spargitur *B*) aspergitur *r B*: asp. sim. *b Gel.* molibdina *r* (—dena *Gel.*): molibdinum *B* (molibdinas *b*). 3 mirteo *r B* (*Gel.*): mirtino *b*. 4 pingui *B*: pinguis *r*. pinguius *Gel.* (*om. b*). et rosciam | foliorum sic corii pulvis asp. *B* (*scil. pro et iusquiami foliorum siccorum p. a.*). 5 s. curabit loca *r*: s. loca curavit *B Gel.* 7 ut s. f. (blandum *add. Gel.*) linimentum *r B Gel.*: (temperatus) ita ut pingue fiat et linimento curat *b*. 8 quibus—(9)medicamentum *om. r*. condilomata vel exocadia *B* (*Gel.*): condolomata vel exoccadia *b*. vel (fiunt) *add. B*. 9 libram: libra *B Gel.*, lib *rb* (*sc. acc. vel recipit*). picis ÷ VI. *r* (VI. ÷ *b*), pix (*sic nom. hic semper*) unc. VI. *Gel.*: picis unc. III. *B*, 10 cervinae *rb Gel.*: *om. B*. adipēs taurinos (—ni *Gel.*) *b*. VI. *rb Gel.*: III. *B*. 11 vini ÷ III. *B* (III. *rb Gel.*). 12 m. unc. III. *Gel.* (Thuris masculi. Mirre anna ÷ II. *b*): myrrae ÷ V. *B*, *om. r*. 13 teruntur ... miscentur (commiscentur *r B*) *r B Gel.*: terantur ... misceantur *b*. 14 alius pulver *r*, Item aliū pulverem *b*: aliud pulver *Gel.* (*haec usque ad p. 89, 2 om. B*). 15 conficies *r Gel.*: —cis *b*. et uteris *r Gel.*: *om. b*. 16 stiptici *b* (*Gel.*): *om. r*. fimi *Gel.*: *om. b*. sicci *Gel.*: *om. b*. 17 cinis *b*. item cinis *b*: *om. r* (*ubi sic mastice fimi h. combustū siccū cinis cucurbite cōbuste. pp grana XI. alumen s. aloe*).

aloen, alumen scissum, etiam supra scriptas species aequis ponderibus commiscebis, et uteris.

aliud. calcis vivae unċ III, nitri unċ II. utraque teruntur et cum hominis urina miscentur, et ex eo pinguius facies linimentum. quod cum siccaverit, identidem super- 5 addes, et eodemmodo perseverando facilius consumentur.

exochadia specialiter consumentur sic. chalcanthum teres et eius pulverem cum oleo dulci molli vapore coques, et pinguefacto frequenter loca tangantur. nam et alumen umectum in vase novo coctum et tostum pulverem 10 facito. hoc exochadia spontanea frequentius ceciderunt.

haemorroides impatientius erumpentes sic compescere 84 vel temperare consuevimus. butyrum, crocum, cerussa, mel, ex aequo omnia commiscenda sunt et ovi albore temperanda et imponenda. sic et arnoglossus trita cum 15 aceto facit, sic ceterae species sui virtute similiter stypti-

1 suprascriptas *r*, *ss* *b*: supradictas *Gel*. 2 cōmiscis et *b*: *om. r Gel*. 3 Item aliud *r* (*hoc ut alia multa in hoc cap. om. Chis., non b*). (*c. v.*) ÷ II. *r*. teruntur... miscentur *r B Gel*: terantur ... misceantur *b*. 4 hominis *om. B*. ex eo pinguius (*pinguiore r b*) facies (*—cis b*) linimentum *r b Gel*: ex eo pinguiore facies linimus (!) *B*. 5 identidem *r B*: idem *b Gel*. superaddis *r B* (*—es b Gel*). 6 et *B Gel*: *om. r b*. hic alia addit *b* contra ani vitia omnia (*per versus 20*): Item fimum canis album tritum et cribratum ... 7 post addita novam rubr. hic add. *b* Exochadia sic curantur. Specialiter consūmitur... ubi sic pergunt *B Gel*. Exocadia sp. consumentur (*—muntur Gel*), quae *om. r*. sic *r B*: si *b Gel*. 8 teris *r B Gel*, teras *b*. coques *b B*: coquis *r Gel*. 9 tangantur *r B*: *—guntur Gel*, tanges *b*. 10 humectum *r b Gel*: untatum (*sic*) *B*. in vas novū *r*. et *om. r B*. 11 facito *b*: facit *r B Gel*. hoc *r B*: quo adhibito *b Gel*. 7 exochadia *Gel*, exocadia vel ragadia *b*; tacta exocadia *B*, ragadia *r*. 12 hemorroides *r*, emorroidas *B Gel*. (*et ubi rubr. De emorroidis*) *b*. in(m)patientibus *r b Gel*: *om. B*. comp. vel temp. *r B Gel*: curare *b*. 14 commiscenda (*sunt om. Gel*) etc. *r B Gel*: cōmiscentes et ovi a. temperata īponimus *b*. cum (ovi a.) *r* (*non b B Gel*). 15 arnoglossus *Gel*, *—sos B*: *—glosa b*, *—glossa r*. 16 facit *r B*: *om. Gel*. ceterę *r b Gel*: ceterę *B*. virtute simili (*et add. Gel*) stiptice *b Gel*, sui virtute similiter et stipticę *r*: *om. B*.

cae cum aceto contritae operabuntur. fomentabis vero loca
ex aqua ubi alumen scissum tritum mitti facies. aut aeris
flos excoquatur in tertiam partem, et ex hoc fovendi sunt
ante linimentum. nam ut etiam in tempore aliquid de
5 fysicis adiuventur, in ea aqua coquendae sunt species
supradictae, ubi etiam is aeger se cum haemorroides pa-
teretur frequentius delavarit. et ad supradictas species in
unciis senis aquae sextarios decem mittes.

si vero conclusas resolvere volueris, thapsiae sucum
10 et absinthium similiter ex aequo conterimus, et loca con-
tingimus quae solemni digestionem sunt impedita.

XXXI. De syringis.

85 Eas hoc modo frequentius percuravimus. lasar cum aceto
contritum imponendo frequenter usi sumus. nam et Musae
15 trocisco omnibus approbato, in aqua in qua calcem vivam
extinximus resoluta, imminuimus et profecimus. qui tro-
ciscus a nobis hoc modo conficitur. aluminis scissi uncias

2 ex aqua *rb B: om. Gel.* facies *r B Gel.: —as b.* 3 flos
rb: florem B Gel. et coquatur *Gel. (coquatur b),* et coquat
r: excoques B. in t. p. *B Gel. (in tertia parte r): ad t. p. b.*
et ex h. f. s. *r B Gel.: om. b.* 6 ubi—(7)species *om. b.*
his eger *r Gel.: is aegrotus B.* secundum his cum hemor-
roides p. *r,* se cum aemorrhoidas p. *Gel.: emorrhoidas patitur B.*
7 delavariit *r,* delavaret *Gel.: elevatur B.* et *r B: om.*
b Gel. in unciis senis aquae sextarios decem mittis *r Gel.,*
in uncias senas a. s. d. mittis *B (in unciis serus aque X SS*
mixtis *b).* 9 resolvere *r B: solvere b Gel.* 10 absinthiū *r,*
absinthii *Gel.,* absintie *b: apii B.* volueris *b B Gel.:*
voluerimus *r.* 11 tangimus *B.* sol(1 *B)emni (solempni r)*
d. s. i.: sic *rb Gel. B (seq. in b quae in rel. adduntur capitulo*
de syringis Quibus vero intestinum exierit . . .) 12 De
siringis quas h. m. frequentius curas *Gel.,* De siringis eas h.
m. percuramus *b (in rubr.),* De siringiis (*litt. in ipso textu*
unc., deinde min.) quas h. m. frequentius percuravimus *r: om. B.*
cet. hoc proprie est prioris capituli pars (ut in B), non capitulum
(cit. Sim. Ian. s. trociscus musa quasi de fistula ani). 14 con-
tritum *b Gel.: tritum Gel.* musa *r B b (Gel.).* 15 in qua
B Gel.: om. br. 16 extinguimus *r.* i. et profecimus *B: i.*
et perficimus *r Gel. (iminentes percuramus b).* 17 aluminis
scissi uncias *B: alumen scissum unc. (acc.) Gel. et (÷) rb.*

III, aloes ÷ III, croci ÷ S, crocomagmatis ÷ S, chalcanti ÷ III, caduci mali granati ÷ II. vino omnia contrita commiscemus ut trociscos faciamus.

etiam hic pulvis nobis frequenter experimentum dedit ad omnes syringas et purgando et glutinando. qui aequa 5 hac ponderatione conficitur. iris illyricae ÷ IIS, ervi ÷ IIS, mannae turis ÷ IIS, lepidos chalcu ÷ IIS, aristolochiae ÷ IIS. omnia tunduntur et cribellantur, et fit utilis pulvis cui nomen est cephalicum. qui miscetur eodem modo ad linimentum, ut etiam Musae trociscus supra dictus. 10

quibus vero intestinum exierit, murra viscidior fomentatio 86 adhiberi debet. et post acacia trita cum aceto linimentum facit. et cyclaminis succus cum melle ex aequo mixtus et coctus usque in pinguedinem. aliud. ellebori

1 aloes ÷ III. croci (\overline{cc} r) ÷ II. (\div S r) crocomagmi ÷ II. (—ma ÷ S r) rB: Cc̄ (Crocum) ÷ S. Crocomagma ÷ 3 S b, crocomagma unc. II. Gel. Calcanto^s b (—ti B, —tum r Gel.). 2 caduci rB: —cum b Gel. vini B. contrita r Gel.: trita B, om. b. 3 cōmiscemus rB, —cimus b: —cuimus Gel. 4 etiam rB Gel.: etiam et b. nobis frequenter exp. d. r, nobis exp. d. B, frequenter exp. d. b, exp. saepe d. Gel. 5 sy(i B)ringias bB, syringitas Gel. et purgando et glutinando (gluttando r) rB: om. b Gel. equa hac r, equa B, hac b: aequali Gel. 6 (i. i.) ÷ V. rBb (pond. sign. om. Gel.). corr. IIS. (ervi) IIS (et in seqq.) r Gel.: II et S b (cf. supra ad v. 1), ÷ III. B (sed arist. III. S). 7 chalcu Gel.: calcu r, calcii b, calci B. (arist.)longae (l. b) add. b Gel. (non r B). 8 et fit utilis pulvis r Gel., et fictilis p. B (Omnia in pulverem cribatū repones qui ... b). 9 cephalicū r (—cu Gel.), cefalicū b: ocapali (sic) B. deinde add. b qui et purgat et glutinat et fistulis optime adhibetur (Gal. XIII, 846. 844). qui miscetur r Gel.: commiscetur B. 10 ut rB: quo Gel. musa rB (Gel). pro his (9—10) pergit b (post adhibetur) vel SS musa trocisco illa tū āmiscimus. deinceps aliena addit idem: Nam et calcantum cum aceto ... 11 murra viscidior r, mori viscidioris Gel.: mori viscido dolori B, (ubi sic b prius fomentabis in aqua in qua mirta coxeris. et postea eius sicce pulvis super intestinum aspergatur. Sic et acacia etc.). 12 lin. facit rB (lin. adhibeo b): lin. (om. facit) Gel. 14 mixtus rB: commixtus b Gel. aliud. ell. albi (genus add. Gel) aliquid (—qui Gel.) etc. r Gel.: aliud. nam et pulvis ellebori albi qui cum aceto coctus est ad-

albi aliquid cum aceto coxerunt. nam et pulvis ipsius mixtus cerotario ex oleo roseo satis iuvat. et hyoscyamus in aceto tritus et similiter adhibitus intestinum effusum similiter reprimat.

5 XXXII. De pernionibus prurientibus.

87 Pernionibus cum pruritu aquae marinae fots satis prodest. similiter etiam si vino calido styptico foveantur. sic etiam decoctione betarum. sic aqua ubi alumen scissum infuderis. post quod fomentum cera liquefacta loca linire
10 conveniet. nam et ex aluminis pulvere cum hordei farina et vino cataplasma adhibendum est. sic cerae et picis resolutae unctione curati sunt. et gluten solutum in aqua profuit liniendo. sic olivarum viridia folia trita pro cata-

mixto cerotario etc. *B*, Et ell. alb cum aceto coctu utile est et cōmixtum cum cerotario etc. *b*.

1 ipsius *r*: om. *Gel.* 2 hyoscyamum ... tritum etc. *Gel.* (iusquiamū ... tritū etc. *rB*, iusquiam ... tritū etc. *b*). 3 intestinum (intestinos effusos *r*)—reprimat (—et *Gel.*) *rB Gel.*: optime facit *b*, ubi add. alia quaedam (*p. v. 3*): Cynoglosse ... syringium usque sanatur. iam capitula aliena inseruntur (*rubr.*) De sciaticis (*p. 56 inf.*) ... Ad omnem membrorum dolorem vel quicquid doluerit (*p. 57*) ... Ad omnes nervorum duricias perfricationes. contractiones. et dolores (*ib.*) ... Ad lumborum dolorem (*ib.*) ... Ad coxarum dolorem (*p. 58*) ... De genuum dolore (*ib.*) ... Qui per tibias et corpus vulcera (*sic*) faciunt Ad varices sine ferro curandas et malandriosos (*ib.*) ... De articulorum dolore ... et (*sine rubr.*) De talorum dolore (*p. 59* ... ubi seq. c. 32 de pernionibus). sunt omnes versus 85 (*cf. ind. praemissum p. 17 c. 34—42*). 5 tit. dedi ex *r Gel.* (*item c*): de pregmonibus R(?)ugitibus (*sic rubr., in ind. capp. De pregnationibus*) *b*, De pernionibus XXVIII. (*simpl.*) *B*. 6 Pernionibus cum *rB Gel.*: Pregmones (*pregniones c*) si fuerint cum (*explicando*) *bc*. 7 vino *rB Gel.*: de vino *b*. 8 sic aqua ubi *rb Gel.*: sic aquibus (*sic*) *B*. 9 loca *rb Gel.*: om. *B*. 10 conveniet *B Gel.*: venit *rb*. et ex *B*: ex *r*, et *b Gel.* 11 c. et p. resolutione sola unctione (*ex dittogr. v. l.*) *rB* (*resolutarum sola u. corr. Gel.*), ubi *b*: c. et p. sole recte pregmones inuncti curati sunt. *cf. 1, 90*. 12 curatae *B (sol.)* gluten *B Gel.*, glute *r*: glute taurina *b*. soluta *r*, solum *B Gel.*, solutum solum *b*. 13 sepe (*prof.*) add. *b*. trita pro *rb Gel.*: om. *B*. cataplasmate *Bb*:—mar.

plasmate adhibita profuerunt. sic gallae cum aceto contritae, sic vini faeces impositae curaverunt.

quibus vero iam vesicaverint, rafanos tundes et ex 88 eorum suco pinnae proderunt linimenta. et lenticulae coctae et tritae cataplasma proderit. et caduca mali granati in 5 calidis cineribus tepefacta et trita adhibita convenerunt. sic etiam scilla cocta similiter contrita continuo profuit.

quibus vero et crepuerint et vulnerati fuerint, his spuma argenti trita mixto adipe porcino pro emplastro apponi debet. sic adipēs anserini cum cera ex oleo tepido 10 adhibendi sunt. et coclea cum testa combusta et trita et in pulverem redacta si aspergatur continuo medetur. et ervum in vino coctum contritum cum cerotario similiter curat.

XXXIII. De ragadiis pedum vel digitorum. 15

Omnes crepidines in calcaneis pix liquida inlinita per- 89 curat. et spuma argenti cum cerussa et alumen scissum ex aequo contusum et vino mixtum medebitur similiter.

quibus vero clavuli inhaerentes molestiam fecerint, ferro subtili loca ante purganda sunt et melanthium cum 20

2 curaverunt *B* (—ver̄ *r*): —vere *Gel.* (curat *b*). 3 rafanos *Gel.*, rafano <*s add corr.*> *B* (suco rafani linies *simpl. b*). 4 pinnae *Gel.*, penne *r*: bene *B* (!). 5 caduca malogranata ... tepefacta *etc. B*: caduci mali granati ... tepefacti *etc. r b Gel.* (*sed* adhibito *corr. r*). 6 convenerunt *r B*: —rint *Gel.* (*b. ÷ b*). 7 scilla *Gel.*: squilla *r B b*. similiter contrita continuo (*s. c. similiter iterum B*) *r B*: adhibita trita continuo *Gel.* (cocta et trita prode est *b*). 8 v. et crepuerunt *r B*, v. crepuerint *b Gel.* vulnerati *r B b*: ulcerati (*corr., ut semper*) *Gel.* his *r B Gel.*: *om. b*. 10 tepido *r b Gel.*: —di *B*. 11 cocleę cum suis testis *etc. b*. trita impulverem red. *r (om. et)*. 12 si *r Gel.*: sic *B (ubi p. aspersus ... b)*. 13 contritum c. c. *r Gel.*: et tritum c. c. *b (ubi sic coctum cum cer. similiter curat contritum B)*. 14 post curat aliena *add. b (per v. 5)*: Et aqua ubi decoctae sunt rappe ... 16 ī(l *B*)linita *r B*: linita *b Gel.* percurat *B Gel.*: pcurat *r b*. 18 contritum commixtum cum vino medetur *b*. 19 glauli *r*, lauli (*sic*) *B*, cauli *b*: clavi *Gel.* 20 purganda sunt. et melantium—similiter *r B b*: *om. Gel. (ubi purgando adhibetur et myseos etc. cum lacuna)*.

lotio pueri tritum apponendum. et gutta ammoniaci cum aceto trita similiter adhibetur. et misy et aristolochia ex aequo contusa cum melle adhiberi debet. hoc et rasura cucurbitae trita faciet.

5

XXXIII. De paronychiis.

90

Paronychia in initiis lana ex aqua infusa imposita curat, quae frigidior aqua frequentius irriganda erit. his etiam alfita cum aqua trita adhibenda erunt. sic et turis masculi pulvis cum melle mixtus medebitur, sic etiam
10 gallarum, sic auripigmenti. qui nisi percuraverit, non exiliet.

si saniem sane collegerit, locum pungen. ad eius digestionem et lenticulam coctam cum melle contritam superimpones. et murtae folia viridia trita similiter cum
15 melle adhibentur. sic etiam rosarum, sic olivae folia similiter. sic cadmiae pulvis aspersus curat, sic ervi, sic turis masculi.

quibus vero etiam ungues quassaverint, foliis murtae

1 *ī*ponendum *r*. amoniaci *b*: ammoniaca *rB*. 2 myseos *Gel.*, miseos *b*, misios *r*, mysios *B*. ex aequo contusa *rB Gel.* = ana contusa *b*. 3 rasura cucurbitae trita faciet (facit *Gel.*) *B Gel.*: rasure (*sed ante corr.*—*ra*) cucurbitę trite (sicce *b*) faciunt (*fac b*, *sed facient corr. r*). 5 De paronychiis *Gel.*: De paraniciis (vel ungulis *add. r*) *rB*, De panariciis et ungibus ruptis et scabiosis *b* (De penariis *in ind. b*). 6 Parancia (*r*) *B*, Panarazia (*sic*) *b* (—*ricia c*). 7 frigidior *B*: —*ri br Gel.* erit *b*: erunt *rB Gel.* 8 cum (aqua) *rB Gel.*: ex *b*. erunt *r*: erit *B*, est *b*, sunt *Gel.* 9 etiam *rBb*: etiam et *Gel.* sic aurip.—exiliet *rb Gel.* (*sc. unguis*): *om. B* (*cf. infra p. 95, 5*). 10 qui *b Gel.*: *q̃ r*. nisi *rGel.*: *n̄ b i. e. n̄* ubi mox lineola oblique apposita deletur *l* (*sc. corrigitur in i*). percuraverit *r*. 12 collegerit *rGel.*: colligent *B* (si sanies collecta fuerit *b*). pungen (—*gis rB Gel.*): pungen *b*. 14 super *rBb*: *om. Gel.* impones *b*, —*nis rB Gel.* murte *r*, mirte *b*: myrti *B Gel.* *c. m.* trita *ī*pone *b*. 15 sic (*ol.*) *rb Gel.*: et sic (*ol.*) *B*. 16 cadmiae *B*, casmie *r*: cedriae *b Gel.* sic *rb Gel.*: sic etiam (*t.*) *B*. 18 quassaverint *b et* (*quia vitio solo typogr. legi videtur passaverint*) *Gel.*: quassi fuerint *B*. 19 mirte *r*, mirte *b*: my(i)rti *B Gel.*

viridibus vel mali granati tunsis cataplasmandi sunt. quibus sane hi aliquo forte ictu nigrescant, farina tritici cum pice soluta admixta curantur. et sulphur vivum hoc cum porcinis adipibus tunsum et commixtum praestat. et ne etiam ipsi ungues exilient, lini seminis pulvis, similiter 5 etiam nasturcii cum melle mixtus imponitur. et cera sola liquefacta superimposita ita medebitur. sed his omnibus adhibitis diutius perseverandum est. calefacti etenim perseverantia adiutorii ungues melius gubernantur.

scabiosos veluti elephantiosus si quis forte ungues 91 habuerit, vini faex sicca trita cum cerotario imposita curat. 11 et ficus sicca purgata et tunsas superimposita aequae medetur, et lapathi agrestis radix in aceto cocta et contrita. et sulphur vivum cum sandaraca ex aequo tritum et aspersum continuo curat. et nuclei pini purgati et triti im- 15

1 sunt *rb Gel.*: erunt *B.* 2 sane his aliquo forte ictu *r*: sane forte *a. i. Gel.* (sane *al. ictu b*), sane forte aliqua loca *B.* nigrescant *b*: —cunt *rB Gel.* 3 soluta *b Gel.*: sola *rB* (*cf. ad 1, 87*). admixta *B*, amixta *r*: mixta *b Gel.* et sulfur vivum (*hic lacuna!*) similiter, et nasturcium cum melle mixtum imponitur *Gel. lacunam explent r (bB, ubi sic Et s. v. hoc cum porcino adipe tunsum et commixtum praestat ne ipsi ungues exilient. Et lini seminis pulvis. Simul etiam et asturacus (sic!) cum melle commixtus imponitur B, Sulfur vivum adipibus porcinis mixtum et tritum idem facit. Si etiam ungues exiliunt. lini seminis pulvis similiter etiam nasturcii c. m. mixtus imponitur b).* 7 liquefacta *B Gel.*: aliqua facta *r* (calefacta et imposita ita medetur *b*). ita *rb*: *om. Gel. et (cum seq. medebitur) B.* 8 etenim *rB*, enim *Gel.* (autem *b*). 9 p. et adiutorii *r* (perseverantibus adiutoriis *b*). u. m. g.: m. g. ungues *r*. 10 et veluti elephantiosus scabiosos si q. f. u. h. *Gel.*, Scabiosos veluti elefantiosos si q. f. u. h. *B*, Si quis forte veluti elephantiosus u. h. *b. haec om. r, qui huic loco infert (quae infra rectius addit b)*: et adipēs leonis cum titimallo et cantarides et mirra trita commixti impositi ungues mutat. post quorum casum ut meliores [si quos forte ... 11 sicca: siccata sicca *r*. et (trita) *b Gel.*: *om. rB.* 12 sicca *bB*: sicca curat *add. Gel.* (*acc. siccās etc. habet r*). aequae *rB Gel.*: *om. b.* 13 lapathi *Gel.*: —tīi *rB*, —cīi *b*. 15 et nuclei pini p. et tr. i. ungues mutant. post quorum casum —(*p. 96, 4*) imponuntur *Gel.*: *om. B, eadem habet (sed aucta) etiam b*: *N. pini purgati.*

positi ungues <curant. et adipēs leonis cum tithymalo et cantharide et murra trita commixti impositi ungues> mutant. post quorum casum ut meliores exeant, adipēs hircorum cum lacte asinae triti imponuntur. interea sub
 5 his omnibus adiutoriis unguēs ipsi primo ex pice liquefacta ungui debebunt, qua et superiora medicamenta, ut fasciola, muniri et gubernari oportet.

XXXV. De pruritu vel scabie totius corporis.

92 Si iuvenibus hoc bene valentibus obvenerit, flebo-
 10 tomo prius sub gemina detractio subveniendum est. item ventris purgationes frequenter insequenti adhibendae erunt. cibus sane sorbilibus et dulcibus nutriendi sunt. lavacris frequentibus uti conveniet, in quibus turis masculi, sulphuris vivi, nitri pulvere aspergendi erunt.

triti et impositi *b* ÷ adipēs leonis titimallo. et cantaridas (*cf. Plin. 30, 111*) et mirtu triti cōmixto. et ipositi. unges. iuvat et mutat. Post quorum *etc. (ut Gel.)*. contra sic *r* (*cf. ad p. 95, 10*) et nuclei pineae purgati et triti impositi curant. sub omnibus adiutoriis *etc. quae seq. v. 4—7*.

4 et (interea) *add. Gel.* 5 ipsi *b B: om. Gel.* ex *r B: om. b Gel.* 6 debebunt *r Gel.: debeant (—bant) b, debent B. qua Gel.: quo b, quos r B.* et *b Gel.: om. B.* ut: et *rb Gel. B.* 7 muniri et gubernari (*sc. debebunt*) *Gel.: munire et gubernare debebunt r B, munire et gubernare oportet b (ut etiam corr. Neu.). iam aliena adduntur in b (per versus 6): in calida quantum potes ferre ... Adipem caprinum solum. vel cum sandaraca mixtum et impositum unguēs ruptos i. scabiosos sanare certum est (unde rubr.). nunc alia multa subiunguntur in b additamenta (rubr. deleta, quae tamen extat in c) Ad podagram, deinde (cf. Ps. Plin. f. 69^b Bas.) Ad noda solvenda de manibus sive pedibus. Bitumen cum oleo...et omnia noda exsolvet. (hic sine rubr., quae tamen servata est in c De pruritu et scabie t. c. cf. ind. *b* — sed a nova linea *add. quae sunt capituli XXXV.*) 8 titulo *add. B* vel variis maculis in corpore. XXXII. (*sed hic est titulus capituli seq. quod in B male sub rubr. de elephantiosis et huius quasi particula prima ponitur*). 10 sub *rb B: om. Gel.* retractione *B.* 11 ventri *r.* insequenti (*—di r*) *r B: om. b Gel.* 12 sane *r Gel.: plane B (om. b).* et dulcibus *rb Gel.: om. B.* 13 conveniet *B Gel.: —nit br.* masculi *om. Gel.* 14 pulvere *r B b: —res Gel.**

si hoc adhibito adiutorio aut pruritus aut scabies perseveraverint, lapathi agrestis radix trita et cum aceto commixta in balneis similiter adhibenda est. sic alumen umectum cum melle commixtum, quo linimento frequenter etiam in sole adhibito liberati sunt. his frequenter etiam 5 frigida lavacra profuerunt. postea oleo roseo vel lentiscino aut murteo admixto vino se utilius perfuderunt.

scabias vero si vulneratas habuerint, myrobalanum et 93 sulphur vivum ex aequo contusum cerotario ex oleo murteo liquidiori commisceo, ut levi unguento eorum in balneis 10 vulnera pertractentur. his sane calidum lavacrum aquarum dulcium procurandum est, in quo supradicta linimenta adhibenda sunt. nam et turis masculi et puleii ex aequo pulvis ibidem in balneis commode adhibetur, commodius si etiam cum vino et oleo misceatur. sic nitrum cum vino, 15 sic ptisanæ sucus, qui frequenter etiam cum aceto mixtus plus profuit.

1 hoc etc. *B Gel.* (hoc adh. beneficio *r*): his adhibitis adiutoriiis *b*. 2 perseveraverint *rb Gel.*: —rit *B* (*ubi add. b*: hec linimenta in sequenti uteris. que sup semper plus prodesse cognovimus. *Lapacii etc.*). et *rB*: om. *b Gel.* 3 balneis *rb Gel.*: —neo *B*. alumen umectum *r* (*hum. b Gel.*): lum | umetum *B*. 4 quo—(5)sunt om. *b*. 5 in sole *B Gel.*: in solo *r*. 6 profuerunt *rB*: —re *Gel.* et (postea) *add. B*. 7 my(i *B*)rteo *B Gel.*: mirtino *rb*. vino se *rB Gel.*: ut mos ÷ (utilius perunxerunt quasi qui male legisset ὁμοσέ) *b*. perfuderunt *B Gel.*: profuerunt (*iterum*) *r*. 8 scabias *r*: scabies *Bb Gel. cf. 1, 56.* vulneratas *rb*: vulnera *B*, ulceratas *Gel.* 9 contusum *b Gel.*: tunsum *B*. myrteo *B Gel.*: mirtino *rb*. 11 vulnera *rb B*: ulcera *Gel.* 12 *SS b*. 13 pulei *r*, puleii *B*: pulegii *b Gel.* 14 ibidem *rB Gel.*: om. *b*. commode *rb Gel.*: commodissime *B*. commodius *rB*: om. *Gel.* (*sed cf. b*: Melius operatur si cum vino et oleo roseo misceatur). 15 et oleo misceatur *r Gel.* (*b*): om. *B*. 16 sic ptisanę (*tysanę b*) *b Gel.*: et typsane *r*, sic capitis (?) *B* (*qui bis habet sic*: Commodius si etiam cum vino. capitis sucus. sic nitrum cum vino. sic capitis succus qui . . .) unde Capnitis, —tidis Neu! 17 post profuit (*b*, profuerint *r*, plus profuit *B Gel.*) multa etiam *add. b*: Nam et axungię veteris etc. (*per versus 24*). sequitur continuo novum sub hac rubrica capitulum: Verrucarum genera si

XXXVI. De maculis in corpore nascentibus.

94 Sunt quibus certis ex accidentibus maculae eorum in corporibus frequentius inhaeserunt. sunt enim nigrae, sunt albae veluti elephantiam aliquando annuntiantes. quibus hoc
5 modo medendum erit.

murtae foliis viridibus in unciis duabus, nitro et alumine in singulis contritis in balneis fricandi erunt. aliud. sulphuris, nitri, aristolochiae pulvis ex aequo contritorum in balneis adhibendus est. sic et gutta ammoniaci trita cum oleo profuit. sic fici folia cum sulphure
10 vivo et aceto medentur. nam et sub sole de hac confectione curantur. et cuminum cum aceto tritum saepe sic profuit, quinque diebus superaddendo linimenta non delavatis prioribus. sic cimolia cum nitro et bacae lauri
15 cum aceto commiscentur. et similiter ut priora medentur.

curabis et clavum. Murinus sanguis illitus verrucas tollit...
(per versus 16. sequitur cap. XXXVI).

1 rubr. De maculis etc. *rb Gel.*: De elephantiosis XXXIII *B* (cui unum et idem cap. est c. 36/37). 2 certis ex(et *r*) acc. *rB Gel.*: ex antecedentibus causis (eorum corporibus macule inherescunt) *b.* eorum: sic *rb Gel. B.* in (corp.) *add. rB.* 4 albe. aliquocies. et veluti el. ann. *b.* elephantiam: sic *rb Gel. B* (cf. *Scribon. 250*). 6 myrti folia viridis (foliis viridibus *B*) in unciis duabus, nitrum et alumen (nitri et aluminis *B*) in singulis, contritis, in balneis fricandi (—da *Gel.*) erunt *B Gel.*: Mirte folia viridia (— II. *r*) II. —. Nitri Aluminis scissi (nitru et alum *r*). ana — I. contritu (—tis *r*) in balneo (—is *r*) fricandum (fricd) erit. (fecunde erunt *r*) *rb.* vides modo signa pond. med. modo specierum vocabula compendio scripta varie a librariis exposita. quomodo ipse revera auctor scripserit, dictu difficile. 8 aliud—(9) est *rB Gel.*: om. *b.* contritorum: contritus *rB Gel.* 9 et *b*, etiam *r*: om. *B Gel.* ammoniaca *B.* 10 et cum *B Gel.*, et *r*: et acro *b.* 11 contrita (m.) *add. b.* sub sole *rB Gel.*: ad solem *b.* de (hac): sic *rb Gel. B.* confectione *rB Gel.*: confricatione *b.* 13 et (quinque) *add. B.* 14 delavatis (delabatis *r*) *rB Gel.*: lavatis *b.* cimolie nitru *r*, cymolia cum nitro *b*, cimolia nitro *Gel.*: cymolia nitrum *B.* bacae *B*, bacas *r*: baca *b Gel.* 15 cum (aceto) *rB Gel.*: om. *b.* commiscentur (—untur *r*) *rB*: commixta *b Gel.* et (similiter) *rB*, et etiam *Gel.*: om. *b.* et s. priori medicamenta medentur *r.*

aliud. faeni graeci pulvis, afronitrum in unciis binis, et alcyonium et cuminum in unciis singulis similiter cum aceto adhibenda sunt. et ex betarum foliis coctis et tritis cataplasma imponendum est. et piper cum murtae foliis viridibus tritum et sub sole in balneis adhibitum utrasque 5 maculas permundabit.

saepe his perseverantibus maculis ad elephantiae vitium frequentius declinatum est, cui pro tempore nunc ordinabo remedia.

XXXVII. De elephantiosis.

10

Per initia huius passionis cum se necdum plene 95 vitium publicaverit, flebotomandi sunt et purgandi frequentius. faciem vero in qua huius vitii plus exhorret imago, myrobalani cum aceto et oleo roseo vel murteo linimento fricare conveniet. aquis naturalibus frequenter utantur et 15 marinis lavacris. continentia sane vini his quam maxime

1 aliud *B Gel.*: item *r*, *om. b.* afronitri in unciis binis *B*, afronitri Π . $\div b$, afronita in $\frac{1}{2}$ Π . *r*, aphronitra in unciis binis *Gel.* 2 contritum (cum ac.) *add. b.* 3 adhibenda sunt *Gel.*: adhibendum est (erit *B*) *rb B.* et ex *r B*: et *Gel.* (*om. b.*) 4 his (impon.) *add. B.* mirte *rb* (myrti *Gel.*): mirteis *B.* 5 et (sub) *r B* (*cf. b*: tritis sub sole viridibus aut in *b.* adhibitum): *om. Gel.* 8 pro tempore *r Gel.* (*i. e. ita ut tempore serventur, ut ait Cael. chr. 4, 8*): per tempora *B*, *om. b* qui post declinatum est continuo sic pergit: Sed et hec adiutoria ma[s]culis supra scriptis propensius semper ordinabo (!). Porri folia trita et imposita. var[i]os emendat ... (—per versus 9). 10 De elephantiosis *rubr. r Gel.* (*et supra ad c. 36 B*): De elefanciatis *b* (*ca. de lepra dicit Simon Jan. s. oros*). 11 cum se necdum plene vitium publicaverit *r*: cum sanandū plene viciū supplicaverint *B* (!), si necdum plene v. publicatur *Gel.*, quibus se necdum viciū plene publicaverit *b.* 12 sunt *rb Gel.*: erunt *B.* 9 et tartico freq. dep. s. *b.* ad rem. *cf. Gal. XI, 345.* 13 exhorret *r B*, exorruit *b*: exhorretur *Gel.* 14 myrobalani ego *cf. Cael. chr. 4, 2. 5*): —no *r B Gel. (b).* myrteo *B Gel.*, mirto *r*: mirtino *b.* linimento *rb Gel.*: lini semente *B.* 15 fricare *r B Gel.*: —ri *b.* 16 marini lavacri *B.* vini *rb*: viciis *B Gel.* (*ubi sic b* Continentia vini quam maxime. Cibis dig. etc.).

plurimum prodest. cibis digestibilibus et dulcioribus nutriantur. unde lactis hi frequenter iuvantur acceptione, quam maxime si aquam eius accipiant, quam medici oron appellant. nam et sucus nepetae herbae frequentissime
 5 hoc vitium relevavit. et haec eadem herba par beneficium praestitit saepe cibo data. et coagulum nebri, quem nos cervum lactantem dicimus, cum oxymeli ieiuno datum vel temperatum saepe profuit.

96 si his adhibitis morbus ille accrescens profecto fuerit
 10 publicatus, tunc neque flebotomo neque catharticis iam uti conveniet. fieri autem non potest ut ille umor corruptus insanians, qui omne corpus visu horrido funestaret, his adiutoriis purgationum adhibitis ad interiorem originem identidem revocatus ventris vel sanguinis geminatis effu-
 15 sionibus arceatur. sed vomant frequentius et lactis beneficio per cibos et potiones enutrientur et indulcentur.

locis vero contaminatione vulneratis omnia styptica

1 dulcioribus (dulcibus *b*) nutria(u *b*)ntur *r Gel. (b)*: dulcioribus frequenter iuvantur *B*. 2 unde lactis his f. a. iuvantur *r*: lactis f. utantur acceptione *b Gel.*, lactis acceptione (quam m. si etc.) *B*. 3 aquam eius *rb Gel.*: aquae | ius *B*. quam medici oron (orron *Gel.*, coroon *b*, id est serum *add. Gel.*) appellant *rb Gel.*: quod greci oron appellant *B*. 4 nepite *r B (Gel.)*: nepte *b (qui om. herbe)*. 5 et haec eadem *B Gel.*: et hec enim *r*, et eadem *b*. par *rb B*: frequentissime (*iterum*) *Gel.* 6 et (coag.) *rb*: *om. b Gel.* nebri—dicimus (*sic*) *b Gel. B (nisi quod lactentem B)*: cervi quem nos cervum lactē (*sic*) d. *r*. 9 his *rb*: hisdem *Gel.*, isdem *B*. (adhibitis) adiutoriis *add. b*. morbus *rb Gel.*: morsibus *B (.)*. ad(c)-crescens *rb Gel.*: adherescens *B*. 10 nec (catharticis) *B*. iam *r*: *om. B b Gel.* 11 autem: *sic rb Gel. B (enim corr. Neu.)*. 11—15: *idem contra Themisonem arguit Soranus ap. Cael. chr. 4, 7.* ut ille humor *rb Gel.*: utile. Etenī humor *B*. 12 insanians: insaniens *r B*, in sanies (*corr.*) *Gel. (om. b)*. funestaret *r*: funestaret *Gel.*, —rat *B*, —vit *b*. 13 adiutoriis p. adhibitis *om. r*. identidem *rb Gel.*: *om. b*. ventris (venosis *B*) vel sanguinis gem. eff. *B Gel.*: *om. b*. 15 et lactis *rb Gel.*: lactisque *b*. 16 et potionis *r*: vel per potiones *b Gel.*, per potiones *B*. indulcantur *rb Gel.*: inducantur *B*. 17 vulneratis *rb B*: ulceratis *Gel.*

adhibenda sunt, quibus illa caro corrupta et effeminata valeat durari vel stringi. his frequenter xeros trociscus profuit, qui conficitur ex sinopide alumine scisso aerugine et cummi sub aequa ponderatione cum aceto dispositis.

omnia linimenta vel fricamenta quae pruritui in superioribus, nec non etiam scabiei convenientia significavimus, etiam his apta esse et utilia asseveramus. aliqui vero etiam vipereas carnes in cibos ministraverunt. quaternos digitos in mensura tam a capite quam ex cauda praecedentes, oleo et sale conditas <in modum anguillarum edendas apposuerunt>. et profecerunt. <addes de graeco quam plurima.>

2 durari vel stringi *r B Gel.*: perdurare (*sic*) vel constringi *b*.
 2 xeros (*cf. Diosc. 5, 111 cap. de sinopide*): círos *B* (círos *Gel.*), cyiros *b*, chyrros *r*. 3 conficiuntur *r (solus)*. scisso alumine et gummi *Gel.*, alumine scisso. erugine. et gummi (gumme *b*) *rb*: al. scisso erugine et cymino *B*. 4 cum *rb Gel.*: in *B*. dispositis *Gel.*: —tus *r B*, disponitur *b*, qui pergit haec inserens Sic et diacitnen (diechidnon) tyriace quę ex tu(*l. vi*)peris eſſer (*sic pro* efficitur) cuius confessionem (*l. confectionem*) in subsequenti non taceam (!). *cf. in extr. cap.* 5 omnia *Gel.*: omnia etiam *B* (omnia his *b*). quae—significavimus *r B Gel.* (*sed pruritu et scabie r*): quę pruritu vel scabie nec non etiam et maculis s. *b*. 7 esse et *r Gel.*: seu *B*, aliqui: *cf. Galen. XII, 312 sqq.* 8 vipereas carnes *rb Gel.*: super eos carnes *B*. in cibos *r* (inter cibos *Gel.*): intēas = intereas *B* (!). ministra-verunt (—re *Gel.*) *r B Gel.*: edendas optulerunt *b*. 9 sale *r*: salibus *B Gel.* ex *r Gel.*: et a (cauda) *B*. 10 conditas in modum ... opposuerunt (*sic*) *r solus*: conditas. et profecerunt *Gel.*, condimento profuerunt *B*. extrema haec sic habet *b*: Que quaternis digitis mensuratas. tam capite. quam candā praecedentes media vero exenterata aqua multa de lota oleo et sale. et aneto addita post coctionem dederunt. et remedium sunt adepti. 11 in uno codice *B* hoc cap. terminatur hac clausula Addis de greco quam plurima. quae ant sensu carent aut graecum ipsius auctoris exemplar spectant, sicut infra l. II c. 9 (*om. r b Gel.*).

XXXVIII. De luxationibus vel eiectiōibus articu-
lorum quas medici exarthresis appellant.

- 97 Per initia ut moris est, primo locis exclusa revocanda
sunt. item embroce uti necesse est ex ervaceis pollini-
5 bus vel certe cineribus oleo sapa et ovis commixtis. cum
lanis mollibus infusis succidis loca munienda sunt et pro
locorum natura fasciolis continenda et constringenda. si
sub hoc adiutorio loca naturaliter custodita quieverint,
isdem usque ad perfectam sanitatem imminendum nobis
10 erit. si vero locis avulsa aliqua adversitate locis pro-
priis minime potuerint revocari, tunc adiutoriis catho-
licis doloribus crescentibus subveniendum erit, ut est
flebotomus vel catharticum et cataplasmata paregorica.
quibus perseverantibus si doloris declinaverit inquietudo,
15 fomentis lavacris cerotariis vel certe emplastris chalasti-
cis imminendum est. postea vero malagmatibus perse-

1 *tit.* De lux. (*nihil ultra*) *B*, *cet. add. rb Gel.* (vel deiectiōibus
r, vel eiectiōibus *c et ind. rbc*, vel iectiōibus *b* — exarterisis
appellant *r*, parexartreseis appellant *Gel.*, peri exantipes di-
cunt et fractura *b*, peri exantrexis appellant et fractam *c*).

3 ut moris est *rb B: om. Gel.* locis exclusa *r Gel.*, locis ex-
claro *B: ē* locis suis exclusa *b*. revocanda *rb Gel.*: —de *B*.

4 embroce *r*, imbrocis *B: embroche* molliori (?) *Gel.*, embroce
simpliciori *b*. ervaceis *p. Gel.*: herba *c (sic) p. r*, herbacis (*sic*)
p. B, herbis (*hbis*) *p. b*. 5 cineribus *rB Gel.*: cinere (... cō-

mixtā) *b*. cum *r*: quo *b Gel.*, quae *B*. 6 suc(c)idis *r Gel.*
(*b*): sucis *B*. et—continenda *B Gel.*: *om. rb*. 7 confrin-

genda *B*. 8 custodita *rb B: custodienda (corr.) Gel.* 9 his-
dem *r*, isdem *B: cerotario* ex oleo dulci *b Gel.* 10 si(sin *r*)

vero locis avulsa *rB Gel.*: sin vero avulsa *b*. 13 cataplas-
mata paregorica *r*: cataplasmata (cataplasma *b*) paragorica
bB. 14 doloris (dolorum *B*) declinaverit inquietudo *rB*:

doloris declinet inquietudo *b*, dolores declinaverint, quietudo
(*corr.*) *Gel.* 15 fomentis lavacris *rb Gel.*: fomento la-
vacri *B*. 16 imminendum est *rb B: —da est Gel. hic*

addunt b Gel. ut est diaquilon (diachylon *Gel.*) aut calasti-
cum (*quale, omittitur*).

verandum est, quibus curata loca possint in perpetuum solidari.

1 quibus *etc. om. b*, qui *aliena addit* fimum porcinum seu vitulinum impositum sanat... (*eadem scil. repetens quae iam supra attulit cap. XLII De talorum dolore. nova deinde multa variaque materiam augendo addunt bc*, quae rubricas habent has: Ex alto lapsis quibus membra collisa sunt (v. 3) — Ad fractum sive luxum (v. 5) — Ad fervorem vel ad morsum vel incisum vel si quid aliud provenerit ne dolorem sentiat (v. 8) — De percussione apud scorpionis (sic) sc. c. 24, quod huc detrusum ultimum exhibet index capp., quo capitulo revera finitur lib. II Chisiani. iam vero quae ad plagam adduntur in extremo libro, deinde quae sequuntur additamenta varie congesta, ea vel ab auctore recensione Berolinensis videntur aliena nec extant in Chisiano: haec ipsorum esse librariorum videntur inde a codicis pag. inf. 67 usque ad p. 71, in quibus vel Christi nomen apparet (p. 68, 6 ab inf. m.). insuper muliebria et ad partum varia, Antidotum ad memoriam revocandam (p. 69) et unguenta plurima (ad podagram praecipue et tumorem pedum), postremo quae novissima sunt, vomitus plurimi atque in primis constantini probatissimus. curata *r Gel.*: curanda *B.* in perpetuum *Gel.*: in perpetuo *r B.* 2 solidari *r B.*: solida pati *Gel.*

Theodori Prisciani Euporiston

Liber II

Logicus.

1 Nunc secundi operis partes adgrediar, quibus
prodendae discutiendaeque rationis delegavimus functionem.
5 quae quoniam oculis comprehendere non potest, quod offi-
cium liber superior occupavit, idcirco passiones
interiora possidentes in hoc volumine aut accidentibus
convincentur aut prodentur indiciis. studio quippe veri-
tatis, nec frustra, disputationes refugii, cum in utroque
10 opere certis deprehensisque morbis remedia constitui vel
curis medendo facilibus vel tuendo materiam vitiorum,
quoniam in logico opere obscurisque periculis non opus
est assertore sed iudice.

1 *Hic sine tit. (post vacuum f. 1) V (f. 2) praemittit indicem libri secundi I. de febribus v. e. — XXXV. De mulieribus (sic) variis passionibus. subiungit (rubr.) Expl' (quod ad indicem praemissum proprie pertinet) Logicus Liber | Secundus | (atr.) Incipit prefatio secundi operis. — in B sic (post solidari) Explicit logicus liber. Incipiunt capitula libri II, deinde (post eadem c. I—XXXV) Incipit prefatio secundi operis et (post originem textus p. 105, 13) De febribus. I. In (ubi in ras. n pro d) quae quam maxime . . . in r (post solidari) Theodori prisciani fenomeni lib. I. explic. Incip. lib. II. id. logicus. prologus. (Nunc secundis . . .), deinde post iudice sine tit. seq. capitula primae partis, post quae incipit iusto initio sed sine titulo textus (Omnes . . .). in b (post add. libri I) Incipit liber. II. oxea. Cuius hec est continentia (seq. capp. primae partis) Expliciunt capitula Incip. pphacio (Iam nunc secundi . . .) et (post iudice) De acutis febribus textus cap. I (sim. in. c). 6 idcirco universe p. r, Vñⁱ icco p. b. 8 prodentur r VB Gel.: providentur b. 9 nec r Gel.: ne VBb. disputationis rb. refuci V (—gi Gel., —gii r, refugiis b): refati B. in utroque opere br VB: om. Gel. 11 tuendo VB Gel.: tenendo br.*

I. De febribus.

Omnes acutae febres vel aegritudines, de quibus nunc 2
dicere institui, aliquando passiones praeveniunt, aliquotiens
consequuntur. quas certa produnt insignia, quibus mor-
borum possit comprehendi materia. de chronicis vero 5
secundis partibus promissi sermonis expediam.

haec est itaque sub omnium veterum auctoritate
febrium definitio, quibus etiam nos ad sensum libentissime
commodamus. est nobis calor ingenitus, qui cum se in
altioribus praecordiorum locis repentina aliqua necessitate 10
commoverit et veluti advena tempestate loca vitalia natura-
liter quieta turbaverit, vaporem acriorem procurat et ex
altitudine stomachi febrium serit originem. quae quam
maxime omnibus corporum incommoditatibus in omnibus
aetatibus, omnibus locis vel climatibus, certa ex necessitate 15
morbis aut imminentibus aut praeexistentibus sociantur.

febricitantibus itaque generaliter omnibus unum mag- 3
num remedium, cunctorum cautum auctoritate, praecipue
servire temporibus, ut pro condicione causarum aegri
omnes adiutoriis competentibus releventur, similiter etiam 20

1 De acutis febribus *rubr. b Gel.: sine tit. rVB (sed in
ind. De febr. vel egritudinibus rB, De acutis f. vel egr. r). cf.
infra ad v. 13.* 4 quas: quae *VBbr Gel. (cf. 2, 50).* pro-
dunt *VB Gel.: p̄videntur b, produntur r.* 6 promissi ser-
monis *V^o Gel.: promiss<os> sermones in ras. B^o, promissi ser-
mones ante corr. V et (ubi expediunt) r (promisso sermone b).*
8 diffinitio *VBrb Gel.* 9 calor: naturalis calor *solus b. in-
genitus Gel.: ignitus bVB (om. r).* 11 loca vitalia n. *Gel.:
locavit. alia n. r, locauit. n. b, locau(u in b ips. corr. V)it.
aliqua n. VB.* 12 quietatur baverit v. r, inquietatur v. b.
acriorem <et in naturalem *solus add. Gel.*> et *rb Gel.: om.
VB.* 13 serit *VB Gel.: sumpserit b et (om. originem) r.*

originē q q maxime b: post originem titulum supra omis-
sic inferunt: De febribus I. In (Id = Idest ante corr.) quae
quam maxime B, medio in textu sic De febribus inquam quae
q. m. rV (*Gel.*). 14 omnibus—(16)sociantur: sic *VBrb Gel.*
15 ex om. r *Gel.* 18 est (post cautum) *add. rb Gel. (om. VB).*
19 pro condicione *rb Gel.: per condicionem VB.*

cibis congruis nutriantur. conveniens est profecto in utrisque aliquando incongrua bono tempore posse minus obficere, quam ea quae utilia iudicantur si incompetenti tempore suggerantur. docuit enim natura omnium gubernatrix in initiis omnium commotionum sub quacumque sorte causarum advenientium, cum praesentis admonitionis tempestate naturalis ille vapor turbatus recessus interiores petierit et cum exteriora articularum frigus vel tremor quassabilis occupaverit, tunc nihil penitus a medicis temptari vel adhiberi debere. at vero imminente declinatione, transactis augmentis, cum paulatim vapor ex altitudine aspirans omnia illa exteriora membra perfuderit, tunc adiutoriis cibi et potus competentius serviemus.

ergo quoniam aliquando sub certis accidentibus manifestata declarantur nomina passionum, aliquando simplex febrium imago visitatur, quae ventris semper constrictionem procuret, capitis dolorem, linguae asperitatem, aliquando insomnietates cum levibus mentis erroribus. haec etenim ex eadem febrium origine, vapore naturaliter superiora appetente, praecipue capite sollicitato contingunt. quae accidentia licet etiam in ceteris passionibus cum aliis signis plurimis misceantur, tamen cum per se sola fuerint

1 est *Gel. V*: *om. B* et (*ubi convenientes*) *r* (*convenienter. Est p. i. u. ut aliquando ... b*). profectu ... incongruo *B*.
 posse—(4) tempore *om. b* (*non r*). posse minus *r V Gel.*: possem huius (*sic*) *B*. obficere *VB (Gel.)*: sufficere *r*. 3 quā aequae *B*.
 5 in initiis *Gel.*, inimicis *b*: in|////iis *V*, iniciis *B*, initiū *r*. commotionum *rb Gel.*: cogitationum *VB*. 6 ammonitionis (*sic*) *VBb* (*adm. Gel.*): commotionis *r* (*Neu*). 8 tremor quassabilis *b Gel.*, tumor quassabilis *r*, timor quassauelis *V*, tumor quassaverit vel *B*. 10 debere *VB Gel.*: debebit *b*, debet *r*. at *rb Gel.*: hac *VB*. 12 iam (*post adiut.*) *add. r*. 13 cui et potui *r*: ut potui *V* (*ut pote Gel.*), potius *B* (*om. b*). competentius *r V Gel.*: —tibus *b B*. 14 quoniam *r VB Gel.*: cum *b*. 16 tantummodo (*post imago*) *add. b Gel.* semper *VB Gel.*: frequenter *rb*. 17 procuret *rb Gel.*: percuret *VB*. 20 capite sollicitato *r V Gel.* (*capite sollicitudo b*): capiti sollicitata *B*. 22 plurimisciantur *V*. cum *om. solus V*.

his febribus sociata, febrium magis simplicium et infigurarum speciem designare noscuntur.

ergo cum simplicium febrium causa constiterit, per 5
initia commotionum cum adhuc articulos possidet frigus,
manibus calidis vel vaporibus ceteris omnia membra cale- 5
facta contineo. tunc etiam somnos inhibeo nihilque aliud
adhiberi permittam. cum vero ex altitudine vapor exiliens
corpus omne calefecerit et emergens inflammatio inpatiens
viscera universa siccaverit, tunc post clysteris simplicis
beneficium etiam enemate quod ex. suco lini seminis et 10
oleo roseo vel chamaemelino temperatur in unciis tribus,
illis igneis ardoribus succurrendum est. at vero quinta
transacta die et primis iam temporibus aegritudinis refre-
natis, cum sub quadam maturitate qualitas causae humanior
apparuerit, tunc post augmenta commotionis praesentis 15
pannis duplicibus vel triplicibus infusis oleo roseo et ca-
lido media eorum infundenda sunt et iuvanda, vel certe
ex lini semine et hordei pollinibus cum aqua et oleo, ut
moris est, adhibendum est cataplasma [ex quo praecordio-
rum loca iuvanda sunt], ex quo aut ignis illius commi- 20
nationes temperemus aut sudorem oportuno tempore pro-
curemus.

monitum te interea volo profecto ex urinarum in-6

1 febrium: febribus (*iterum*) VB. 5 ceteris: *cf. infra* s. 17.
21 etc. omnia *rb Gel.*: omnibus VB. 7 adhiberi *rb Gel.*:
in(h B)iberi VB. 10 enemate V, enémate B (*Gel.*), ene-
mate b, enigmatē r. 11 came(i B)melo VB (camemillo r,
camomillo b, chamaemeli *Gel.*). in r VB *Gel.*: om. b. tribus
(*sic*) VBrb *Gel.* (*scil. ternis*). 13 temporibus (*sic*) VBrb *Gel.*
16 pannis—certe ex b *Gel.* (*ubi sic b*: tunc (*iterum*) p. d. v. t.
oleo roseo infusis. calida media eorum i. s. et i. vel certe lini
s. et ordeï p. cum oleo et aqua etc.): om. r VB. 18 ut moris
est adhibendum ex equo. precordiorum loca iuvanda sunt ut b
(ut moris est adhibendum est cataplasma ex quo aut *Gel.*): ut
moris est. Praecordiorum loca iuvanda sunt. Ex quo aut (ut r)
VBr. *ubi ex quo p. l. i. s. uncis inclusi (quae delevit Gel.)*.
20 ignis illius commocionem b, ignem illius commotionis r *Gel.*,
ignem illius comminationis VB (—nes ante ips. corr. V). 23
profecto: *sic VBrb Gel.*

- spectione supradictae aegritudinis maturitatem sic considerare debere. advertendum est itaque ex urinis naturalibus et consuetis, quantum in contrariam partem natura devia-
 5 aegritudinis exitus allaturus sit instruaris. est autem urina naturaliter quae corporis quietem et sanitatem manifestet, rubra mediocriter, subpinguis et tactu calida, habens naturaliter nebulas summa quam maxime appetentes. quantitatē vero ex accepto nos potu advertere conveniet.
 10 haec itaque cum inspexeris, de maturitate aegritudinis bene confidens adiutoriis competentibus visitabis.
- 7 superveniente igitur declinatione temporalis commotionis et iam prioribus adiutoriis procurata, tunc et linguae curationi et ceteris quae cibos praeire consuerunt ser-
 15 viendum erit. aliquando etiam lexipyreta tempore cataplasmatibus adhibita quam maxime profuerunt, quae infundere et nutrire qua infrigidare corpora ardentia videantur. quae conficere hoc modo consuevimus. spumae argenti uncias III,

1 considerare (*sic*) *VBb Gel.*: —ri r. 4 quod *Vbr.* aut adpraesens *VB.* 5 sit *Neu.*: est *VBrb Gel.* 6 quietem et s. *rb Gel.*, qui &emit s. *V*: qui emittit s. *B.* manifestet *rgb Gel.*: manifesta et *V*, manifestat *B.* 8 nebulas: —ā r. in aquam maxime appet(a *V*)ns *VB* (appetente *Gel.*), in aqua m. apētenti *g* (*hic deficit Vindob.*), in qua maxime (in^aq^o m) appetentes *b*, una quā maxime appetentes *r.* cf. s. 4 (*vid. e. g. Galen. IX, 596. 605 Lips.*). 9 ex accepto nos conveniet *VB* (*g*), ex accepto nos poto advertere c. *r*, ex accepto potu adhibere nos c. *b Gel.* (*qui lacunam diverso loco explent*). cf. *Ps. Gal. de ur. XIX, 596 πλῆθος δὲ πρὸς λόγον τοῦ πινομένου.* 11 visitabis *VBg* (bene instabis *b*, imminebis *r Gel.*). 12 temporalis commotionis (—nes ante corr. *V*) *rVGel.* (temperabis commociones *b*): temporales comminationes (*sic*) *B.* 13 procurata *VGel.*: —to *B* (—tis *b*, —tur *r*). 14 cibos (—us *B*, cib *r*, cibū *g*, ubi culus *Vindob.*) p̄ire *rVBg Gel.* (*ubi et ceteros cibos quos p̄ire b*). consuerunt (—sueverunt *b*) *r Gel. g*: consuerit *V*, —vit *B.* 15 lexipyreta *V*: lixoperita *Bb*, lexiopyrota *r.* tempore: sic *rVBb* (cf. *mox in vicem c.*). cataplasmat³e *V*, —tis *Bbr.* 17 nutrire quam infrigidare (*sic*) *rVB Gel.* (q̄ frigidare *b*), ubi magis quam *Neu.*, ego quā. 18 uncias (*mox unc*) *V*: ÷ *rB* (*b*).

mellis unċ III, suci lini seminis unċ VIII, cerae unċ III, olei rosei vel chamaemelini libras II. conficies ut moris est, et uteris in vicem cataplasmatibus, commotiones competenti tempore iuvaturus. his igitur adhibitis simplices has aegritudines sic visitare consuevimus usque in plenam declinationem, quo etiam lavacris adhibitis et reparare sanitatem et reparatam custodire possimus.

igitur quoniam huius aegritudinis species, quae solis febribus cum propriis accidentibus designatur, hac pagina compendiose composui, insequenti ordine acutas omnes passiones propriis cum nominibus et accidentibus designabo. sumimus itaque initium de freniticis febrium acutarum necessitate fluctuantibus adiungentes adiutoria competentia.

II. De freniticis.

Freniticorum causam certa accidentia manifeste designant. sunt enim acutae febres cum terribili mentis alienatione, sunt iuges insomnietates ex meningae tensione vel indignatione venientes, et quod speciale accidens his tantummodo manifestum est, de parietibus aut straminibus veluti paleas vel floccos intentius legunt.

1 suci *B* (succī *b*): suco (sucu *ante ips. corr.*) *V* (sucus *r*).
 cera *V* (*r*). 2 oleo roseo *V*. chamaemelini: camile *V*, camimuli *B* (camomili *gr*, —milli *b*) (*cf. Gal XII, 507*). libras (liberas *Vb*) II. *VB* (lib *r*): sextaria II. *g*. conficies *VBr g* (—ies *Gel.*).
 3 in vicem *VB Gel.*: ad invicem *r*, in modum *b*. commotionis *V* (*r*). 4 simplicis *V*. 5 aegritudinis *V*. 6 declinationem *b Gel. (g)*: visitationem *VBr*. adhibitis diligenter et *r. s.* et *r.* cum diligentia cust. *g*. 9 designatur *Vrb Gel.*: designantur *B*.
 10 composui *rVB Gel.*: exposui *b*. insequenti (*sc. pagina*).
 11 cum nominibus et *a. rVGel.*: cum omnibus et cum *a. B* (*pr. nominibus cum omnibus a. b*). 12 freniticis *V*: —neticis *reliqui*. 15 Freneticorum *hic etiam V*. causa *r et (ante corr.) V*, causas *V^c Gel.*, causam *Bb*. 16 febris *V*. meningae *Gel.*: emenge *V*, miningae *B*, —ge *r*, imnigne *b*. 17 tensione *VBrb* (*cf. Cael. Aur. ox. 1, 116*): incensione *Gel.*. 18 quod *V(bg)r*: quoniam (quō) *B*. 19 de parietibus aut (vel *br*) straminibus <veluti *add. r*, vel *g*> paleas *Vrb Gel.*: *om. b*. 20 vel (*fl.*) *VGel.*: seu *b*, aut *r*. intentius *om. Gel.* (veluti intentius *b*).

- 10 ante omnia, ut superius praemonuimus, commotionum temporibus serviendum est. docet natura nihil asperum, nulla penitus adiutoria admovenda, quae inopportunis temporibus quam maxime adhibita nocere probata sunt. per
5 initia itaque huiusce passionis lucidum et temperatum primo cubiculum providendum est. ciborum observanda continentia. et si supradicta accidentia quibus passio publicata est intra tertium diem apparuerint evidentia, et si nulla nos aut aetatis aut temporis ratio removerit, flebo-
10 tomo subveniemus, licet ad detractionem sanguinis cunctatio raro peccaverit. cum enim sanguinis commodissimo elemento corpora laborantia etiam alia possunt invenire remedia, detracto vel amisso difficile reparantur. ventris item si constrictum fuerit officium, per clysterem simpli-
15 cissimum procurabo, melicratum calido oleo tantummodo admiscens, nil asperum neque pyroticae qualitatis adiciens. certum est enim febricitantibus omnes iniunctiones meningae sociari. vini vel aceti penitus in his odor fugiendus est. cibos umectos et leviores aptis temporibus ministrabo.

3 admovenda *Gel.*: admovendorum *V*, ammovendo *r*, admovenda eorum *B* (cf. *b* nihil penitus adiutorii adhibendum que . . .) 4 Per initia *Brb Gel.*: peritia *V*. 5 huiusce *VB* (huiusque *g*, ubi *om.* itaque): huiuscemodi *r*, huius *b Gel.* et *V(rb)*: *om.* *B*. 7 si (sic *r*) supradicta *Vbr Gel.*: supradicta *g*, si praedicta *B*. accidentia *Vb Gel.* (adicienda *r*): adiutoria *B(g)*. 9 removerit: sic *VB(g)rb Gel.* fleobothomo *V*. 10 cunctatio raro p. *rb Gel.g.*: cunctaciora p. *V*, cunctator p. *B*. sanguis *V*. 12 aliorum possint *B*.
14 idem *Vr* (idam ante corr. *V*). 15 melicrato calido oleum *V*, mel(1*B*)icrato calido oleum *rB* (aque calide oleum dulce *b*). 16 pyreticae *V^c Gel.* (peritica aeq. ante corr. *V*, peritice qu. *g*), pirotice *r*, pyrotice *b* (*Garip. I, 8*): diureticae *B*. 17 iniunctiones <febris calefacte add. *r*> *Vrbg*: collectiones *B*. 18 meningae (sic *Vr*, miningae *B*, iniunge *b*) sociari i. e. communicari cf. *Cael. ox. 1, 128*. 18 fugiendus *b Gel.*, ≡fugiendus cum *ras. V*: effugiendus *B(g) r*. 19 cybos umectos (cibos humectos *b Gel.*, —us *r*) et leviores (lenioris *r*) a. t. ministrabo *Vgrb Gel.*: cibis humectus et lenior est adhibendus. Aptis t. *B*.

moneo attamen primis temporibus caput oleo roseo 11
 infundendum. et si his adiutoriis contemptis passio aug-
 menta perceperit, ut extensioribus vigiliis et febribus et
 alienationibus adhuc molestissimis terreamur, oleo chamae-
 melino vel anetino calido, ubi papaver vel lactucae semina 5
 vel mentae vel hederæ sucos coxeris atque miscueris,
 eorum capita frequentius rigabis. si vero impatientius se
 iactando quassaverint, ut est omnibus vigilantibus accidens
 speciale, mollibus ligaturis fasciarum alligatos quiescere
 faciemus. minus etenim incommodi accidere poterit ex 10
 vigiliis quietis quam si inter iactationes nimias interceptis
 viribus fatigentur. vultus eorum ante cibos aqua calida,
 ubi agreste papaver aut lactucae semen et illa cetera quae
 significavimus decoxeris, fomententur. similiter etiam arti-
 culi eorum, lingua quoque, ex melle et oleo mixto rosaceo 15
 aut certe ex suco lini seminis irrigentur. febribus etenim
 perseverantibus aegri plus siccitate linguae quatiuntur.
 lectus eorum suspendendus est et ad vicem gestationis 12
 agitandus. frequenter enim ex illa lecti motione velut
 intentis oculis et mentibus occupatis somnos his dulcissi- 20
 mos procuravimus. media eorum consideratis temporibus
 oleo dulci calido fomentanda sunt, aliquando mixta aqua

1 moneo—temporibus *Vrb Gel. (g): om. B.* oleo roseo *V^c.*
 3 perce(i)Vperit *VrB* (perciperet *g*): ceperit *Gel.* et (al.):
 vel *rb (g)*. 4 oleo camemelino (camomillo *b*, camemillo *r*) etc.
Vrb (Gel.): oleum camimelinū etc. *B.* 6 mentae *B Gel.:* menta
 (sic) *rVgb.* atque *b* (et *g*): *om. VB,* vel *r Gel..* miscueris *Vb:*
 miscebis et *B.* 7 rigabis *VBr (g) Gel.:* irrigabis *b (Neu.).*
 8 iactando: luctando *B.* 9 mollibus: cf. *Cael. 1, 65.*
 10 minus etenim *rb*, minus enim *Gel.:* Etenim (*om. minus*) *V,*
 ut enim *g*, Etenim plus (!) *B.* poterint *V^c.* 11 quietis
Vrb Gel.: quieti *B,* quietes *V^c.* iactationes *Vrb Gel.:* lucta-
 tiones *B.* 13 post quae *add.* oleo coqui debere *r*, superius *b.*
 17 siccitate l. quatiuntur *VB Gel.:* siccitatem l. patiuntur *rb*
 (siccitates l. parti | \equiv tiuntur *g*). 18 ad vicem *VBr Gel.:*
 ad invicem *bg.* 19 velut intentis *b Gel.,* veluti tentis *r:*
 velut mentis *V,* velut <i *add. corr.*> et mentis *B.* 21 pro-
 curavimus *r Gel.:* —bimus *VB* (—*b* = —bis *b*). 21 media:
 cf. *Cael. ox. 1, 66* (pubetenus h. e. inter umbilicum et pectinem).

calida ptygmatibus infundenda, similiter etiam inguina eorum proprius huic quam maxime familiariter compatiētia aegritudini. frequenter etiam seminum cataplasmatibus media eorum iuvanda erunt. iuvat interea multum detonsio
 5 capillorum et si raso capite admotis cucurbitis sanguinis detractio adhibeatur. ex hoc enim adiutorio, quantum saepe probatum est, ad plenam causae perducti sunt digestionem.

haec est, amice, simplex freniticorum medicina, quae naturae beneficiis et adiutoriis ita ordinatis competenti
 10 tempore adhibitis continetur. his etenim rite custoditis facilius potest aegritudo victa subcumbere.

III. De lethargicis.

13 Lethargicis et freniticis capitis est vel meningae simile sub extensione vel constrictione periculum. utrique acutis
 15 febribus agitantur, his tamen accidentibus differunt quod

1 ptygmatibus *Gel.* (tigmatibus *rg*): perty(i *B*)gmatibus *rB*,
 pertipnatibus *b*. inguini *B*. 2 propriis huic q. m. familiariter *r*: proprius huic (hic *g*) q. m. *VB(g)*, huic q. m. familiariter *b Gel.* compatiētia aegritudine *V* (cum patientia egritudinis *rg*), compatiēti aegritudine *B*. 3 seminum—erunt: sic *rb Gel. V et in ras. B* (nisi quod eorum media *b et haec eadem media eorum Gel.*). 4 multum deto(u *b*)nsio (—sium *r*) *b Gel.*: multa detonsio *V*, multum detonso *B*.
 5 sanguinis detractio admotis cucurbitis *Gel.*: admotis cucurbitis (—tas ante corr) sanguinis cum detractioe *V*, amotas cucurbitas cum sanguinis detractioe *g*, amotis cocurbitis s. cum detr. *r*, admotae cucurbitae sanguinis cum detractioe *B* (sanguis eum detractioe cucurbitae calidissime adhibeatur *b*).
 6 adhibeantur *rB*. etenim *rB* (etiam *b*). 7 perducti (—ta ante ips. corr. *V*) sunt *V Gel. g* (deducti sunt *r*, perducuntur *b*): perductae sunt *B*. digestionē. † decoctione (sic ex glossa, pro decoctionem) *b*. 8 amice: amice karissime *b*. freni- (e *rb*)ticorum *V*: nefreticorum *B*. 10 rite *rVB Gel.*: recte *bg* (cf. infra). 13 (p. 113, 1. 6) freneticis etiam *V*. capitis—simile: sic *VB Gel. et* (ubi mininge similis) *rb*. 14 utrique *b Gel. et* (*Gar.*) *g* (ubi iurisq. cautis): utique *VB*. 15 agitantur *VBb Gel.*: exagitantur *g Gar.* accidentibus *rB Gel.*: accedentibus *V* (ante cedentibus *g*).

frenitici manentibus insomnietatibus et alienationibus eriguntur, lethargici vero sub simili incommoditate vigiliarum gravedine molestissima et falso veluti somno molestius deprimuntur. sunt hae differentiae sub simili sorte passionis in utrisque, ut magis plus lethargici periclitentur. nam 5 frenitici plus gravati lethargicos faciunt, lethargici vero relevati in freniticos revocantur. una est ergo et aequalis utrisque causa vitiorum, eademque etiam visitandi diligentia esse debet. sed freniticis quies et patientia indicenda est, lethargicis vigiliae procurandae sunt. 10

his igitur lethargicis fatus capitis simplex adhibendus 14 est, ut freniticis, exceptis herbis illis vel seminibus soporiferis. utrisque media praecordiorum similiter adjuvanda sunt. linguae siccitas eodem modo riganda erit, aequae ventris officium procurandum. caput quoque sic detractio- 15 ne sanguinis relevari debet. uno eodemque modo vel tempore etiam ciborum qualitate nutriendi sunt. unum tamen praecipue, quod frequentibus sternutamentis pinnae interim admonitione tantummodo relevandi erunt, acutis dumtaxat adhuc febribus permanentibus. 20

3 gravedine *rb Gel.* [gravedine(s) molestantur *g Gar*]: gravitudine *VB*. sommo (*sic*) *V*. 2 sub similis orte *V* (= sub simili sorte *rb Gel.*, sub similis fortes *g*): sub simili orte *B*. passiones (apassiones *ips. corr.*) *V* (= passionis *rb*): passione *B*. 5 magis plus: *sic VBrb Gel.* 7 in freneticos revocantur *r Gel.*: in freni(e *B*)ticos relevantur (*sic, errore ut videtur repetentes*) *VB* (frenetici relevantur *g*, freneticos faciunt *b*). *cf. Cael. ox. 2, 2* (deciderunt). 8 visitandi *Vrb Gel.*: —do *B* (in v. *N.*). 9 debet *V Gel.*: —bat *rB* (—bt *b*, —bent *g*). freneticis etiam *V*. quies *rVB Gel.*: requies *b* (*g Gar*). 11 adhibendus est ut freneticis *VBgb*: ut freneticis adhibendus est *r Gel.* 12 exceptis (*i. e. sine Gar.*) *VBg*: sed exceptis *rb Gel.* soporis ferens *V*, saporis ferentibus in *ras. B* (soporiferis *rb Gel.*). 13 utrisque *rb Gel.*: utrique *V*, quibus *B*. 14 riganda erit, aequae *Gel.*, riganderit aequae *V*, riganda riteque *B*: irriganda erit *rbg*. 17 nutriend(a in *ras.*) sunt *V* (—di sunt *rBg*), nutrienda erunt *b* (—di erunt *Gel.*). unum . . . praecipue (precipuū *r*): praecipue unum moneo *Gar*. 18 pinnae *V Gel.*, sp(innae in *ras. corr.*) *B* (penne *rb*, pene *g*). 19 post erunt *add. b*: Sic ferule incense fumus eorum naribus appli-

15 desistentibus vero caloribus, et illis gravationibus perseverantibus, tunc acerbis adiutoriis ptarmicorum imminere nos conveniet, in lucido sane et temperato cubiculo. articulos vero eorum unguo frequenter oleo veteri
 5 vel cucumeracio, mixto quipiam nitri aut piperis aut castorei. et uncta solidius defricabo. et si frigidi adhuc fuerint, etiam sinapis pulverem admisceo. nam aliqui etiam sanguisugas fronti eorum vel temporibus recte adhibuerunt.

perseveranti vero gravedine et sensus occupatione
 10 demersis expedit accipere in modum coclearis unius cum melicrato castorei pulverem. expedit etiam apoflegmatizare in oxymeli ysopi aut origani aut thymi aut puleii aut rutae decoctione. et si adhuc illa sub veluti depressione

candus est. Sic lucerne extincte nidor (ol- *Gar.*) faciendus est [*Acutis dñ taxat . . .*] quae aliis etiam additis manifesto falsis aucta habet *Gar.* 1, 14. 20 dumtaxat tamen adhuc *r.* permanentibus—gravationibus *rb Gel.* (ubi desinentibus—desistentibus *r*—vero *add. r Gel.* cf. *b Gar.* ubi sic permanentibus vel caloribus et illis gravationibus perseverantibus et *g* permanentibus caloribus et illis vero gravioribus perseverantibus): *om. VB.*

2 ptarmicorum *B*, protharmicorum *V* (ptarmicorum *g*).
 3 conveniet: vetat Soranus *Cael. ox.* 2, 26 (contra Dioclem) 33. (*Asclep.*) 37—39. (*Themison.*) 47. (*Heraclid.*) 54. cubiculo: sc. oportet iacere (*Cael. ox.* 2, 26). 4 ungeo *V*, unguo *B Gel.* (unguendos *r*, ungere *g*). cf. 2, 33. post veteri *add. b*: et oculos eorum simul oleo veteri (vel cucumeratio etc.). 5 quipiam *rVBb Gel.* nitro aut pipere aut castoreo *rVBb Gel.* (ubi genitivos restitui). 6 solidius *rVBb Gel.*: sollicitius *g Gar.* 7 sinapis *rV*: sinapi *B* (sinap̄ *b*). aliqui *V(b)*, aliquis *r*: et aliqui *B* (alii *g Gar.*). 8 sanguisugas *V*. 9 perseveranti *VB Gel.*: —te *rb*. 10 coclearis unius *g Gel.*, cocliadis unicus (pro unius) *V*, coclearis unicus *B*: coclearii unius *rb*. 11 apoflecmatigare *V* (apoflecmatidiare *r*, apoflegmati dare *b*). 12 in oximeli (*V*, oximelle *Bbg*), in hocsimelli *r*: cum oximelle *Gar.* timia *V*. 13 illa sub veluti (illa veluti sub *b*, sub illa veluti *Gel.*): illa sub vetuli *VB* (illa sublevati *g*), illa veluti *r*. depre(ae *V*)ssione *rVB Gel.* (deterseratione *g* [pro et si—deponantur sic habet *Gar.* et si adhuc illi sublevati non fuerint capillis (cum) razione depositis, sinapismus capiti adhibendus est (!), cf. *g*: et si adhuc illa sublevati deterseratione capitis deponuntur, etiam s. adh. est]: demersione (dem̄sione = demensione, ut supra dem̄sis) *b*. cf. *Cael. ox.* 2, 8. 30 etc.

capitis deponantur, etiam sinapismus adhibendus erit, unguenta vero ex castoreo et oleo sicyonio. iam tunc etiam odores naribus admovendi ex castoreo puleio origano thymo et baca lauri. hoc et ex cornu cervino et galbano fieri commodum approbavimus.

5

haec igitur gravatis lethargicis adhibenda sunt, ubi febrium acutarum intervenerit necessitas, quae nos omnia freniticorum similia adiutoria adhibere compellit.

III. De pleuriticis.

16

Pleuriticorum haec est certissima definitio. dolore 10 insustentabili et perseveranti circa interiora lateris afficiuntur, febribus aequae acutis minime desistentibus, tussi molestissima et sputi varia affluentia. super quod latus iacere se tolerabilius asseverant. compresso etenim loco dolente ad saniores partes demigrans pressa materia in 15 tempore locis languentibus moderatur.

febrium itaque temporibus servientes adiutoria et 17 cibos congruos adhibemus. cubiculum procurabo calidum et lucidum. melicratum ex initio ex despumato melle suggeram omni aegritudinis tempore ministrandum. interea 20 si minacia nos augmenta terruerint, retractantes aegrotantis

1 deponantur *B*: deponuntur *Vb Gel.* (non deponuntur *r*).
 4 ex bacu(a *corr.*) *V*, et baca *B*: et baxis *r* (et bacas *g*).
 galbano (*rb*): —nae *V*, —ni *B*. 5 commodum *rB Gel.*:
 com(m)odius *rb (g)*. 7 non (*ante* intervenerit) *add. B, sed*
om. rV (g Gar.) b Gel. 8 freniticorum *V (solus).* *post*
 compellit *add. b*: litargum sic excitas . . . 11 perseveranti
B Gel. et (ubi —ci | corr. in —tae = te) V: —te rV^cb.
 12 tussi *rVB Gel.* (—sim *g*): tusse *b*. 13 et sputis (sputa-
 mentis *Gel.*) variis e(a *b*)ffluentibus *b Gel.*: et sputa varia
 effluent *V et (qui praemittit compressi) B*, et sputa varia af-
 fluentia *r. cf. Cael. Aur. cel. II, 89.* 14 iacere se *r Gel.(b)*:
 iaceris *V*, iacuerint *B*. loco dolente *b Gel.*, —tes *V*, l. dolent *r*:
 loci dolentis *B*. 18 adhibemus *rVb Gel.*: —bens *B*.
 19 melicratom *V*: mellicratum *rB*, —to *b*. ex initio *rVB*:
 in initio *b*, ex hymetio (*corr.*) *Gel. cf. v. 6 omni etc.* 19 et
d. m. rb Gel. 20 suggeram *VB Gel.*: dabo *r*, offeram *b*.
 omnia egr. tempora (*tpr b*) ministrabo *rb*. 21 minacia *Vb Gel.*
 (minatia *r*): in initio *B*. retractes *V*.

- aetatem temporis qualitatem provinciarum naturam, intra tertium diem flebotomo nos subvenire convenit. item ventris officium procurandum est aut balano supponendo aut clystere simpliciore. lateri vero dolenti ex oleo sam-
- 5 sucino calido fomentum adhibeo, et eiusdem samsuci pulvere vel rutae siccae loca affatim aspergo dolentia. post vero sucidas aut sulphuratas calefactas lanas appono. variis et frequentibus ceteris vaporibus loca mitigabo, ut aliquando saccellis ex cantabro aliquando ex milio vel salibus
- 10 calefactis, aliquando oleo supradicto samsucino vel rutato adiecto in vesicam, vaporemus. adhibemus etiam ventosarum suis temporibus aptissimum adiutorium. perseverantibus vero doloribus etiam cataplasmata chalastica cum melle de seminibus superaddo, detrahens speciem faeni
- 15 graeci, quod, ut expertus sum, febrientibus caput semper dolore et inflatione sollicitat.
- 18 cibos vero usque ad aegritudinis digestionem commodis temporibus matutinis quam maxime sorbiles ministrabo et calidos. tunc enim perseverantibus febribus
- 20 tempus sive adiutoriorum sive ciborum veteres fysici aptissimum asseveraverunt. semper etenim naturae certa ratione vespertinae horae crassioris aeris accessu aegros

2 nos subvenire *rb Gel.*: subvenire nos *VB*. 3 procurandum *VBrb*: provocandum *Gel.* balano *rVGel.*: balanum *B* (balamon supponend'ē *b*). 4 clistere simpliciore *rVGel.*: clisterē simpliciorē *Bb*. samsucio *V*. 5 eiusdem *r*: eius (*sic*) *VBb Gel.* 8 ceteris: *cf. supra s. 5.* ut *rVb Gel.*: et *B*. 11 in *rVB Gel.*: *om. b (Neu.)*. vaporemus: —ramus *VBb Gel.*, —rabimus *r*. 13 calastica i. penetrativa *add. b*. 14 superaddo *rb Gel.*: addo *BV*. 15 quia experti sumus *b*, quod ut expertus sum *r Gel.*: quod expertus est *V*, quod expertus es (*sed post sollicitatur sic detrudens*) *B*. 16 inflatione *VBb*: inflammatione *r Gel.* sollicitat: *sic Vb Gel.*, —tatur *B* (*ubi capitis dolorem et inflammatione sollicitat r*). 21 ante semper haec sola *add. b* Tunc enim perseverantibus febribus (*plura et plena Gel.* Tunc etenim etiam in pers. febribus ... adseveravere): *om. rVB*. 21 naturae *rB Gel.*: natura *bV*. 22 crassioris aeris accessu *b Gel.*, crassiores aeris accessū *r*: crassiores access<a> *V*, crassioris accessu *B. cf. Cael. cel. 2, 192* miti accessu (*aeris*).

animos ad tristitias quasdam adducunt et veluti initia cogunt renasci commotionum. addo interea quod facilius aegritudinem refrenabis, si per dies singulos semel tantum modo cibos adhibeas.

sub hac igitur visitatione si necdum aegritudinis 5 augmenta recesserint, diebus pluribus melicrato aut ysopum aut rutam viridem decoquam et ex hoc frequenter eos potabo. locis vero inpatienter dolentibus etiam escae ustiones impono. ita etenim frequenter ad peripleumonicorum non permittetur aeger vicina pervenire pericula. 10

dolentes vero latus sine febribus, et ceteris acciden- 19 tibus supradictis pleuriticorum remotis, quos iam non pleuriticos sed latus dolentes proprius appellabo, ex subiectis alia diligentia visitamus. piper vel cyminum vel castoreum aut rutam siccam terentes melicrato miscentes 15 potui dabimus. oxyporia quoque adhibenda erunt. item acopo calido commixto opobalsamo aut gleucino aut laurino latus ipsum est perunguendum et fricandum. quibus adhibitis si necdum dolor quieverit, super illam decoctionem quam superius ordinavimus, flogmi radicem aut capparis 20 admiscebo. dabo interea etiam antidota apta frequenter

1 initia *rVb Gel.*: vitia *B.* 2 commotionum *r Gel.*: commot(c *V*)ionem *VB*, — nes *b.* quod *r Gel.*: quo *VB(b).* 6 in (melicrato) *solus add. b.* ysopu(o *V*)m aut rutam *v.* deco-(quo *V*)quam(decoco *r*) et *VB(b)*, qui post *ys. addit* aut origanum ut 2, 21): hysopo aut ruta viridi decocta *Gel.* 8 escae ustiones: escas usciones *V*, escas ustionis *r*, <i>scas (ante corr. escas) ustionis *B*, estas ustionis *b*, cf. *ἰσχαὶ barbarorum apud Aet. 7, 89 lat. p. 408 Lugd. cf. 2, 48. 62 et Alex. Tr. (Anecd. I, 118). Frans synops. fl. cl. p. 320.* 10 permittetur *VB*: —titur *rb Gel.* 13 proprios *rVb i. e.* (o et u pro more commutatis) proprius *B* (proprie *Gel.*). 15 miscentes potui dabimus *rVB* (damus *r Gel.*): miscemus et potui damus *b.* 17 gleucino (glaucino *r*) aut laurino *rVB Gel.*: glaucino oleo *b.* 18 est *p. est (sic bis) et V (est p. et Br Gel., p. est et b).* 20 flocmi *r*, flacmi *VB* (phlogmi *Gel.*): flomi *b* (cf. qui retat in pleuritide *Cael. cel. 2, 130. 132 cum Sorano contra Asclepiadem*). 21 antidocia *V* (quorum occasione data exempla quae a veteribus scripta probata sunt *addit b i.* trociscos dia spermaton. vel filonium. aut adrianum aut theodoriton. vel achariston. aut

pleuriticis, superaddens samsuci pulverem isdem semper adiutorium commodissimum. nam et emplastra vel malagmata his saepissime profuerunt ex rutae foliis viridibus contritis et axungia, et cetera quam plurima quae sibi quisque in tempore causae probata et utilia esse cognoverit.

V. De peripleumoniacis.

20 Peripleumonicos haec accidentia manifestant. febres acutae, thoracis pondus quod etiam laterum sollicitet vicinitatem. iacere se supinos non facile patiuntur, sed magis
10 sedendo relevari potius attestantur. infectas veluti quodam rubore genas habent. anhelitum tardum et suspirium patiuntur. tussiunt frequenter, sputa sanguinea et sordida egerunt pulmonis periculum designantia.

21 his ergo primum lucidum et calidum cubiculum pro-
15 videndum est. his febrium temporibus serviens adiutoria et cibos moderatius ministrabo, sucos ptisanae aut alicae mellis quippiam habentes despumati. melicratum faciendum est, sicuti etiam in pleuriticis ordinatum est, cui concoqui debet ruta viridis ysopum vel origanum, aut iris
20 illyrica quae quam maxime perseveranti tussiculae facilius

cetera quae pleureticis prodesse cognoveris. superaddens samsuci etc.).

1 isdem *rB*: hisdem *V Gel.* semper *r Gel. (b)*: super *VB*.
3 ex *r. foliis viridibus contritis b Gel.*: ex rute foliorum viridium contritorum (tritorum *r*) *rVB*. 4 et (*ante exungia sic rVB*) *om. B.* 5 probata et *r Gel. (b)*: —te et *V*, —tae *B.* *post cognoverit multas medicamentorum compositiones addit b* (hec autem utiliter adhibebis . . . et lateri dolenti inpones. expertum est), *deinceps novam rubricam hanc* Sic sanguinem erraticum curabis. Personatę herbe radicem cum axungia . . . 9 se supinos *V Gel.*: sepius *B*, supinos *rb. cet. cf. Cael. cel. 2, 14.*
11 habent *rb Gel. V*: *om. B.* 13 egerunt *b Gel. (cf. Cael. cel. 2, 152. 146)*: digerunt *VB*, dirigunt *r.* 14 (*post calidum*) utpote calasticum *add. VB*: *om. rb Gel.* 15 serviens *Gel.*, serviemus *r* (servientibus *b*): servens *V*, servans *B.* 16 sucis (sucos *r*) . . . habentibus *rVB Gel.* (sucū . . . habentibus *b*) *i. e.* cibos sorbiles *ut 2, 18. cf. Cael. cel. 2, 150.* 17 mellicrati *B.* 18 est (cui) *r Gel.* (est ordinatum *b*): *om. VB.* 19 aut iris illyrica *Gel.*, aut yris illirice *r* (vel yreos illirica *b*): aut llyrica *V*, aut yllyrica *B.*

mederi consuevit. si vero digestio sputuum tarda et difficilis fuerit ut veluti eorum viscosa quadam pinguedine praecludantur, in modum unius coclearis ieiunos recentis butyri frequenter eos acceptione iuvamus. ventris officium assidue procurabo. thoraci eorum, hoc est pectori, adiutoria omnia pleuriticorum adhibeo tam in fomentis quam in cataplasmatibus vel ceteris vaporibus constituta. cerotaria quoque ex oleo cyprino habenti sinapis pulverem adhibenda sunt, quibus ad exteriores cutes pulmonis laborantis causa interior provocetur. nam et ventosae impositae par beneficium etiam mitigando praestiterunt. in declinatione vero huiuscemodi aegritudinis emplastris et malagmatibus amyticis uti nos convenit, cibis pro tempore aptis et humanioribus lavacris et ceteris quibus post tantam aegritudinem reparare membra lassiora et roborare facilius valeamus.

VI. De synanchicis.

Duplex est synanchicorum species, una quae cum tumore nimio vel indignatione gutturis et uvae et faucium et vicinarum partium efficitur, altera sine tumore, isdem

1 sputuum (sputorum *B*) tarda *VB Gel.*: sputus tardus *rb*.
 2 ut *rb*: *om. VB Gel.* 3 unius coclearis (*—rii r*) *r Gel.*: unus coclearis *V*, suscoclearis *B* (duorum cocleariorum *b*).
 ieiunus acentis (*sic*) buteri *V*, ubi ieiunos *B Gel.*, ieiuniis *r*, ieiunis *b*. eos (*ante acc.*) *add. VB et (post acc.) r*: *om. b*.
 5 pectori: peccatori *V (item peccatoris V 2, 23)*. 7 vel *b*: quam (*iterum*) *rVB Gel. (cf. Cael. cel. 2, 151)*. 8 habenti (*—te Gel.*) sinapis: habentis (*—ti V^o*) sinapis *rVb*, habentia sinapi *B*.
 9 ad exteriores cutes pulmones laborantes *r*, ad exterioris cutis pulmonis laborantis *VB* (ad interiora cutis *chaos p.l.b*). 10 latens (*int.*) *add. r*. 12 huiuscemodi (*sic*) *VB Gel.*: huiusce *r*, huius *b*. 13 amyticis: *sic rVB (b)*, amynticis (*corr.*) *Gel.* cibis (*ciuis r*) *rb*: *om. VB Gel.* 14 post *rb Gel.*: est (*ante acc.*) *V*, ex (*c. abl.*) *B*. 15 facilius valeamus *rb Gel.*: possumus *VB. adduntur quaedam in b* Nam et galbanum ...
 17 De synanchicis *V*, De sinanchicis *B*, Degmanticis (*a. m.*) *r* (De sinanchicis *ind. r*). 18 sinanchicorum *V*, sinanchicorum *B*, sinanchicorum *r* (synanchicorum *b*). 20 isdem *B*: hisdem *rb Gel. V*.

tamen inhaerentibus signis vel accidentibus, quae plus periculi facere consuevit. meatus utrisque transvorandi difficilis fiet et de conclusione locorum vel suspirio, etiam nausiando, periclitantur.

- 23 hi hoc modo curandi erunt. cubiculum maius calidum
 6 procurandum est. clystere acriore officium ventris cogimus.
 et si aetas eorum adhuc calidior fuerit, flebotomo liberantur
 ex venis sub lingua apparentibus, eo sane tempore quo
 necessitas coegerit. ubi enim febrium timor defuerit, etiam
 10 post tertium diem sanguinis detractio non negatur. gar-
 garismatio vero has causas faucium solitas frequentissime
 tali novimus relevari, melicrato in quo aut cantabrum
 coquendum est aut fici siccae aut gallae quassatae aut
 rosa sicca aut lenticula aut omfacium. aliqua ex his aut
 15 certe omnia ut superius contexuimus concoquenda sunt.
 nam et andronius trociscus omnibus medicis approbatus
 si cum passo vel caroeno teratur et molli pinna his locis
 adhibeatur, satis iuvat. sic etiam de flore rosarum et
 alumine scisso et difryge lapide simul combusto confectus
 20 pulvis similiter temperatus commodius adhibetur, et cetera
 medicamenta, ut anthera et his similia anteriorum com-

2 *post* consuevit (*sic Vb Gel.*, *consuit r*, *consueverunt B*)
add. b hanc autem syquinancē medici appellant = *b Gel.* hanc
 eandem cynanchen medici appellare consueverunt. *cf. Cael. cel.*
 3 *c. 1.* utrisque *rb Gel.*: utriusque *VB.* transvolandi *B.*
 3 & exdeconclusionione *V.* 6 clystere acriore *rb Gel.* (clistre
 1 acore *b*): clystere adrore (*sic V*, clisteris ardore *B.* cogi-
 mus *b*, cogimur *r*: cogemus *VB Gel.* 10 gargarismatio *Gel.*,
 —matia *V*, —macia *B*: gargarismate *r*, —matis *b.* 11 fau-
 cium solitas *b et (om. faucium) r*: faucium (*om. solitas*) *VB Gel.*
 12 *t. n̄* novimus *B.* 13 fici sicci *V*, ficus sicci *r*, ficus sicce
bB. 14 *post omf. add. b* aut cimas rubi tenerrimas aut
 mali granati cortex. 16 *et Vb Gel.*: *om. r B.* andronius
Gel., andronis *r*: andronicus (—cos *V*) *VBb.* medicis *rb Gel.*:
 meritis *VB.* approbatur *V.* 17 *vel rb Gel.*: aut *r B.*
careno codd. pinna *V Gel.*: penna *rBb.* 19 diphryge *Gel.*
 (defrigido *rb*): defrargo *VB.* combusto. Combusto (*sic bis*) *V.*
 21 anteriorum *VB Gel.*: priorum auctorum *b*, antiquorum *r.*
 com(con—*V*)positione *rbVB*: auctoritate *Gel.*

positione probata. interea saccellis vel fotibus, cataplasmatibus aequae chalasticis et paregoricis, locis faucium periclitantibus et pectoris vicinis partibus imminebo. cibis vero, temporibus competentibus, umidis calidis et tenuioribus nutriendi sunt. acutae enim aegritudines aliter utilius 5 gubernari non poterunt.

VII. De apoplecticis.

Apoplectici appellati sunt eo quod veluti ictu quodam 24 repentino percutiantur vel quod cum totius corporis frigidissimi desperatione et gravedine iaceant sine sensu. etiam 10 haec equidem passio acuta est et temporalis, numquam penitus sociata cum chronicis, nimium sollicita, sine febribus tamen.

de his igitur Hippocrates noster, huius profes- 25 sionis auctor, ita sic sua sententia iudicavit. apoplecticos 15 inquit graviter occupatos nullo pacto penitus curari posse. leviores attamen, licet difficile, liberari. huic etiam ego oboediens hos sic suadeo visitari ut eos quos sine sensu penitus iacentes inspexeris et nimium frigidos, anhelantes

1 post probata *add. b* Nam et ventose inter scapulas cum sanguinis detractio adhibite par beneficium prestant. aliqui simul et in occipitio capitis iusserunt easdem ventosas esse figendas. 3 pectori *r.* imminebo *Gel.*: bis habent *rVB* post pericl. et post partibus (*utrumque cum intermediis plane om. b*). 4 tenuioribus *VB Gel.*: tenerioribus *r*, tenuibus *b*. 6 post poterunt *seq. in b rubr.* Singultus si innatus fuerit. Manus eius ambas in aqua calida etc. (*per versus 4*). 8 veluti *VBb Gel.*: velut *r*. 9 quod cum *rb Gel.*: cum quod *VB*. frigidissimi *rVB Gel.*: rigidissima *b*. 11 temporalis *rb Gel.*: temporibus *VB*. 14 ypocrates *rVb* (*de re cf. Cassius 65 = Cael. ox. 3, 57*). noster *rbVB*: nostrae *Gel.* 15 auctor ita sic *b*: auctoritas sic *VGel.*, auctoritatē sic et *B* et *r*. 16 graviter (*—vit sic V*) occupatos *rbVB*: gravi ictu perculsos *Gel.* pacto *rb Gel.* (*Neu.*): facto *VB*. 18 oboediens *VBrbGel.* hos *rb Gel.*: hoc *VB*. visitari *VGel.* (*—re b*): vegetari *B*, observari *r* (*ut corr. Neu.*). 19 inspexeris *rV^cB*: inspexero *b* et (*ubi insp. iacentes*) *Gel.*, inspeximus *V* (*sed — em^ruf V^c sic = eris*).

tantummodo, plena sub desperatione pronunties. quos vero
 leviores, ut dixi, et aliqua sensum proprium continentes
 sono narium respirantes, pinna prolixiore interiora faucium
 attingendo, si fieri potest cibos aut flegmata per vomitum
 5 provocantes curare debemus. sternutamentis acrioribus
 eorum capita commovenda sunt. unguentis vel fricamentis
 acrioribus et calidis omnes eorum articulos mixto nitro
 et pipere infundi suadeo. extremitatem vero intestini tau-
 rino felle tangendam aut pulvere stafidis agriae, quam
 10 silvaticam uvam appellant. balanos supponimus acres et
 thermanticos. consueverunt etenim his adiutoriis coacti
 scybala vel urinas vel flegmata frequenter excludere.
 cognoscentibus vero et respondentibus intrepide flebotom-
 um adhibebo, si tamen nimium senes non fuerint. sucis
 15 eos ptisanæ vel alicæ cum oxymeli gubernabo, aquam
 calidam potui dabo. cum vero transacto periculo prae-
 senti ad paralysin, ut frequenter contingit, causa fuerit
 derivata, servato tempore quo de paralysi tractaturi sumus,
 etiam eorum ordinabo remedia.

1 sub *rVB*: eos *b Gel.* pronunt(c *rB*)ies *rVB*: —ciem
Gel. (denuntio *b*) 2 et aliqua s. p.: et aliquo (ex aliquo
rB^c) sensum proprium *B*, et aliquo sensu proprium (—io *b*) *Vb*
 (et aliquem sensum proprium *Gel.*). 3 pinna *V Gel.*: penna
rBb. prolixiore *rb Gel.*: —ri *VB*. 4 flegmata *Vb (Gel.)*,
 flecmata *B*: flegma *r*. 5 provocantes curare: procurari *V*, —re
rBb (provocare *Gel.*). cf. *Cass. l. c.*, *Gar. 5, 20*. sunt nuta-
 mentis *V*, Sunt numentis *r* (*pro* stnutamentis *b* = stern. *B*). 8 in-
 fundi *rVb Gel.* (*sed* infunde sic *V*^c): infundere *B*. extremitate
V, —tem(tē) *Bb Gel.* 9 tancendum *r*, tangendū (—guendū *B*)
VB, —do *b* (—dam *Gel.*). stafides (staphidis *Gel.*) agriae *V*,
 stafisagrię *rB (b)*. 10 aliqui (*ante* uvam silv. *b*, *post Gel.*)
add. b Gel. (*om. rVB*). 11 etenim *rb Gel.*: enim *VB*.
 12 excludere *rVb Gel.*: extrudere *B*. 14 adhibebo *V Gel.*:
 —beo *rBb*. senes(—ex *r*) n. fuerint *rB*: senex n. fuerit *Vb Gel.*
 15 cum oximeli *Gel.*, comixi meli *V*: cum oximelle *Bb*, cum
 oximellis *r*. 17 apa<ra *add. corr.*>lisen *V*, ad paralysin *rB*,
 ad palysin *b*. 18 derivata *VBb Gel.*: deviata *r*. quo:
 quod (qđ) *B*.

VIII. De hydrofobicis.

Hydrofobicorum causam aliqui ex morsu canis rabiosi 26
 aliqui ex serpentum evenire asseverant. sed has origines
 sollicite nos scrutari superfluum est. occupatos etenim
 hoc morbo molesto nil iuvat originem didicisse. igitur 5
 cum initia huius manifesta fuerint passionis, emergit primo
 quaedam veluti inrationabilis animi desperatio repentina
 et frequentes iracundiae. item pigrescunt ad omnia, in-
 somnietates vel certe somnos terribiles patiuntur. his et
 stomachi gravedo cum corruptela ciborum emergit, lava- 10
 crorum inconsueta vitatio. aerem serenum veluti pluviosum
 perhorrescunt. vitare etiam bibendi consuetudinem temptant.
 tum etiam quicquid liquidum et umidum horrent, solli-
 citi ne forte vel aqua ab aliquo nominetur. at vero cum
 hos passio plena possederit, quantum in desideranda po- 15
 tione his accesserit desiderium, tantum timor in accipiendo
 geminatur.

1 De hydrofobicis *V* (*in ind.* De drofouicis *V*), De ydro-
 fóbicis *bB*, De idrofouicis *i*. morbi serpentis *t* cantū occupatis
r: De hydrophobis *Gel.* 2 Hydrofouicorum *V*. rabiosi
r VB Gel.: rabidi *b*. 3 serpentum *V Gel.*, —tium *rBb*.
 evenire *r VB Gel.*: venire *b*. asseverant (*in ras.*) *B et Gel.*:
 assueverant (*sic*) *Vb*, asserunt *r*. 5 nil *VB Gel.*: nihil *b*,
 nichil *rg*. 7 quēdam (quidam *V*) veluti *rVB*: veluti que-
 dam *b Gel.* desperatio *rb Gel.* (*Gar.*): respiratio *VB (g)*.
 8 frequenter (—tes *Gel.*) iracundiae *rVB Gel.*, frequens ira-
 cundia *b (Gar.)*. 9 certe somnos *r*, certe sōnos *b Gar.* (som-
 nos *Gel.*): certe sonos *B*, certissinos *V* (certe sōniis *g*). 11 vi-
 tatio *r VB Gel.*: visitatio *b*. aerem serenum *rb Gel.* (*cf. Cael.*
ox. 3, 102): aerum serum *V*, aerem serum *B*. haec (aerem
 —temptant *rVB Gel.*) sic contracta habent *bg*: aere (—ē *b*)
 sereno (—ū *b*) veluti pluviosum ordinem temptant. 13 tum
 —nominetur post temptant inserit *Gel.* quae praeter eum (nam
 omiserunt cum *rVB etiam g Gar.*) sic habet solus *b*: Timeat
 (*l. —ment*) quicquid humidum et liquidum fuerit sollicite ne
 forte vel aqua ab aliquo nominetur (*ubi vel om. Gel.*). 15 hos
om. B. et quantum *VB*. aquae (atq. *g*) add. *g Gar. ante*
 potione. 16 his—timor *om. r*.

27 ad haec flebotomo prius occurrendum est, si nos nulla
 prohibuerint cetera praeiudicia et, ut superius dictum est,
 quo necessitas coegerit tempore. ubi enim febrium timor
 defuerit, etiam post tertium diem detractio sanguinis non
 5 negatur. item dabo gentianae radice pulverem, in meli-
 crato cocleare unum. dabo theriacam, dabo coagulum le-
 poris tritum similiter cum melicrato. dabo etiam canum
 catulorum coagulum, dabo etiam cancerorum fluminalium
 pulverem combustorum. vulnera autem eorum a plena
 10 sanatione ut possumus differemus, admovendo medicamenta
 quae debent umectare et sordida eadem vulnera faciant
 permanere. admoveo interea etiam sanguisugas, admoveo
 caustica. patentia enim diu loca paulatim venenosi mi-
 nime umoris poterunt prohibere digestionem. pectus eorum
 15 vel stomachum seminum chalasticis cataplasmatibus adiu-
 vabo, iuvabo etiam cerotario ex aloe et mastice et nar-
 dino oleo temperato. caput eorum oleo anetino vel cha-
 maemelino tepido infundo. vomitibus frequentibus et
 clysteribus relevandi erunt. stomacho ventosas impono fre-
 20 quenter cucurbitas, et unguentis ex samsuci herba vel

2 prohibuerint *B Gel.* (—*r b*): prohiberent *V*, prohibuerint *r*.
 cetera *VB Gel.*: aut etatis aut temporum *b*. 3 quo *r VB Gel.*:

quoquo (^{oo}qq) *b*. 5 negetur (*unus*) *b*. pulveris *r (unus)*.

6 coeliarium unum *r V (Gel.)*, coclear unum *B*, cocl' *bg*.

dabo tyriacam *rb (Gel.)* = da tyriacam *V (unde)* diatiriacon (!) *B*.

8 etiam *sic (iterum) omnes*. fluminalium *r VB Gel.*: flu-

vialium *bg Gar.* 9 vulcera (*sic*) *solus g*. a plena sanatione

VB Gel.: ad plenam sanacionem *bg*, ad plenam sanitatem *r*.

11 quae debitum &ta *V*, quae debent mitti *B*, quae diu et

humectant *b* (quae diu et umecta *corr. Gel.*), quae debent

umectare *r et* (humectari *g*, —re *Gar.*) *g Gar.* faciant *omnes*.

12 interea etiam *V B*, interea (*om. etiam*) *r*: etiam (*interea*

add. Gel.) hisdem locis *b Gel.* 13 patenti etenim *r*, patenti

enim *g*. diu *r Vgb Gel.*: *om. B*. venenosi minimi (*sic V*,

minime *b B*) humoris (—res *b*) *VBb*, venenosi humoris minime *r*:

venenosi ex vulneribus manantis humoris minime *Gel.* 17

camemi(e *ips. corr.*)lino *V*, camimolino *B* (camomillo *rb*). fre-

quentibus *rb*: *om. VB Gel.* 20 et cucurbitas *bg* (quod utrum-

que *om. r*, ubi v. freq. impono eodem ordine quo *b*). sams-

suci *Vgb Gel.*, —cis (erba) *r*: —co *B*

absinthio confectis praecordia perfricabo. cogo interea et suadeo per intervalla ad balneas ire debere, et solii fomento calido eos posse iuvare asseverabo. procurabo cibos cum soporiferis speciebus. si in tempore non deerit, etiam sagapenum aut lasar admisceo.

5

VIII. De ileo, colicis, strofo.

Ileorum colicorum et strofu similis est omnibus doloris molestia, diversis attamen accidentibus separantur.

strofos est levis ventris tantummodo dolor, et levi adiutorio aut vaporum aut ventris expositione aut lavacrorum fomentatione compescitur.

colicorum vero intestini unius querella gravissima est, et frequenter lege chronica, statutis et praefinitis veluti temporibus commoventur, ut iam temporis magis molestiam quam vitae periculum reformident.

15

ileorum autem passio, de qua nunc nobis tractatus interponitur. acuta est et sub angusto tempore periculosa. primo quod ventris totius et stomachi ventositate tenduntur, vesicae inguinum coxarum et omnium vicinarum partium doloribus opprimuntur, scybalorum interclusione nimia conligantur. usque adeo ut etiam clystere frequenter

2 balneas *VB Gel.*: —nea *rbg Gar.* 3 asseverabo *rVB Gel.*: assevero *b Gar.* 4 soporiferis *rGel.* = suporiferis *V*: saporiferis *Bb.* si *rGel.*: sise *V*, sed si *B* (sed *g*). 5 lasar *rVBb*: laser *g (Gel.)*. 6 *tit.* De ileodis (iléocis *B*) colicis strofo VIII. *VB Gel.*, De iliodis vel colicis vel trofis theodori priciani *r*, VIII. De yleon. colo et stropho. *b.* 7 Ileorum *VB Gel.*, yleorum *b*, Ili(y *g*)orum *rg.* strofo *VB*: strophorum *b*, strofi *g* (—phi *rGel.*, strophicorum *Gar.*) et apud *Sim. Jan.* s. v. omnibus (—b:) doloris *rVB Gel.*: omnibus doloribus *bg (Gar.)*. 9 strofos *V* (—phos *Gel.*): —fus *B*, —phus *rbg.* et: qui *b.* 10 aut vapore calido aut ventris exp. *b.* ventris exp. (*sic rVBb Gel.*) i. e. clystere cf. *Cael. ox. 3, 144.* 12 querilla *V*: querela *cet.* 13 frequenter: plerumque *Gel.* (*solus*). cronica *rVB Gel.*: cronica *b.* 14 ut iam *VB Gel.*: ut etiam *b*, et tam (... reformidant) *r.* 16 iliorum *rg.* 18 ventris totius et *rVb Gel.*: ventosi totius est *B.* 21 frequenter *rVb Gel.*: nimio *B.*

adhibito non fimum sed ventositatem solam inutilem egerere videantur. salivarum frequenti profluvio perseveranti coguntur in nausias, ut non solum flegmata vel umores sed etiam, horribile visu, stercora cogantur excludere.

- 29 ad haec igitur accidentia quantis possumus adiutoriis
 6 hoc ordine succurrendum est. vaporibus frequentibus et
 cataplasmatibus de cymini pulvere et sinonis semine temperatis immineo, iniectionibus quoque ex supradictarum specierum decoctione confectis, admiscens sucos faeni
 10 graeci, quibus ruta viridis decoquenda erit. item etiam ex oleo roseo mixtis anserinis adipibus, aut castorei pulvere cum oleo vetustissimo, utilius si ex laurino vel cyprino vel gleucino temperetur. utimur ventosis cucurbitis ignitioribus violentius evellentibus. et si adhuc doloris
 15 molestia perseveraverit, flebotomum adhibebo perseverando tamen fricationibus, manibus vel sabanis calidis. scybalorum vero egerendorum causa primo eos chalastico clystere

2 perseveranti *VB*: —te *rb Gel.* 3 flegma *r (ut supra)*.
 4 horribili visu (visi *V*) *rVBb (Gar.)*: dictu horribile et visu *Gel.* per os (cog.) *add. b Gel. (om. rVBg Gar.)*. excludere *r Gel.*:
 emittere *b (emittant Gar.)*, *om. Vg*, egerere *B*. 6 vaporibus frequentibus <id est in aqua cocti fuerint frondes lauri . . . detergis *add. b*> et cataplasmatibus *etc. b*. 7 sinonis: sic *VBb (sinoni r) cf. lex. Alfita (ap. Renzi Coll. Salern. III, 314)* s. sinonum i. petroselinum agreste (= *Simon. Jan. s. v.*). *Gal. X, 578 τῶν ἀφύσων περμαίων σέλινον καὶ κυμίνον καὶ μαράθρον καὶ σίνωνος*. post immineo in *b* per 13 versus adduntur remedia. 9 admiscens *B*: —centes *rVb Gel.* 10 quibus *rVB Gel.*: in quo (ubi sucū) *b*. decoquenda *rVBb Gel.*: concoquenda *Neu.* 12 si *Bb*: sic *VGel.*, seu *r*. vel cyprino (cyprio *V*, quiprino *r*) *rVb Gel.*: *om. B*. 13 glaucino *bg Gel.*, glaucio *VB*. temperetur *b*: —rentur *rVB Gel.* post temperetur sic pergit *b* sed primo eos . . . (v. 17) *intermediis omnibus om.* 14 ignidioribus *V Gel.* (—tioribus *Gar.*), inditioribus *r*, ignotioribus *B*. evellentibus *Gar. (om. b)*: evellendis *rVB*, —tis *g*. 15 adhibebo *V Gel.* (—bis *g*): —beo *rB*. 16 fricationibus: perfricatione *r*. manibus *r Gel.*: *om VB (cf. Gar. perseverantibus tamen fricationibus manuum sanamus = g perseverantibus tamen fricationibus sanabis vel manibus. Squibalorum etc.)*.

compello. qui si contemptus fuerit, in secundis acrioribus imminebo, colocynthida decoquens suco betarum et similibus ceteris aspere provocantibus.

si vero ex suspitione potionis venenosae perceptae hoc evenisse cognoveris, theriacam cum vino dare conveniet. ventrem provocabis ex lacte decocto quod schiston aliqui appellaverunt, in quo coqui facies vel dissolvi aut aloen aut scamoniam. addes etiam adiutoria de graeco euporiston compendiosa.

X. De spasmis.

10

Spasmus appellatus est ex tensione vel protractione nervorum et vicinorum musculorum cervicis quam maxime inpatienti dolore compatientis, ut etiam ad respondendum os facile aperire non possint. nam sub hoc titulo spasmi variae sunt huius passionis figurae. spasmus per omne corpus extensionem rigidam temporalem quidem habet, sub qua ita tenduntur ut sub uno schemate iacentes tensione molesta et inflexibili teneantur. quos vero pronos con-

1 contemptus *b Gel.*: contentus *rV*, contenti (fuerint) *B*. in secundis *rVBb Gel.*: incondo (*sic g (opp. primo)*). acrioribus *rVB Gel.*: acriori *b*. 2 colocynthida (conloquentida *V*) *VGel.*: —das *rB (g)*, ex colocynthida *b (om. dec.)*. suco *VBb Gel.*: sucus *g*, sucos *r*, cum suco *B*. 3 post provocantibus aliena add. *b*. 4 si *rVBb*: sin *Gel.* 5 evenisse *rVb Gel.*: —nire *B*. theriaca *V*: tyriacā *Bb*, tiriacā *r* dari *rg* 6 decocto (*sic rVBb Gel.* (decoquis *g*). scisthon (*sic VB*) aliqui appellaverunt *VB (g)*, siston aliquid appellaverunt *r*: schyton i. divisum vel scissum appellamus *b*, schiston appellamus *Gel.* 7 coqui facies (conficies *g*) *om. b*. 8 esciamoniam *V*, scāmoniam *B* scamonea *rb*). addis (*sic rVBg*) etc.: his omissis in *b* additur breve cap. sic Strofum ne infans paciatur. aut intestina ei torquentur vel ne aliquid mali ei accidat (*hec rubro scr.*). Facies lac caninum suggere... de greco *VBg Gel.*, depreco *r*. 9 euporiston *B* (exponton *g*): euporisto *VGel.*, euporista *r*. 10 tit. Item theodori prisciani de spasmis *r* (De spasmis. et prostotonicis. tetanicis. et opistotonicis. et telu *b*). 11 ex intensione *b* (ab extensione *Gar.*). 12 compatientis (*sic VBg Gar.* (pacientes *b*, compatiuntur *r*): consentientis *Gel.* 14 os: hos *r*.

tractio habet, emprosthotonicos dicimus. quos autem ad posteriora reclinatos, opisthotonicos appellamus.

haec accidentia corporibus frequenter sine febribus evenire consuerunt. quae quibus supervenerint causam
5 solvunt. supervenientes vero febribus vitae semper periculum minitantur.

31 sed haec supradictae discretionones una eademque medicinae diligentia visitantur. primis diebus commodius flebotomo succurrendum est, si tamen post omnia adiutoria
10 competentia minime praetermittas. fricamentis vel unguentis omnia loca diligentius mitiganda sunt vino et oleo temperatis, cubiculo calido et lucido procurato. nervis vero tensis et inflexibilibus fomenta vel solia ex oleo chlastico calidissimo procurabo. cucurbitas cum detractone
15 sanguinis competenti tempore adhibebo. ventrem procurabo ex clystere simpliciore. cibis congruis et digestibilibus nutrio, ut sunt ova thermapala. buccellae candidae in aqua calida maturatae, frequenter etiam melicrato infusae inferendae erunt. et si adiutoris supradictis rele-
20 vati etiam oris coeperint impedimento carere, malvas dñs

1 empustotonicus *V*, empistotonicos *B*, inprostotonicos *r* (prostotonicos vel tetanicos *b*). 4 consuerunt *rVB*: consueverunt *b Gel.* (et ante *ras. V cf. 2, 33*). quae quibus: sic *rVBb Gel.* 5 supervenientes (*sc. spasmi Neu. (Hipp. aph. III p. 735 cf. 758 cit. a Cael. Aur. ox. 3, 70 et Aurelio c. 20 = Gar. 5, 2)*): supervenientibus *rVBb Gel.* 7 haec (*hęc*) *rV Gel.* (*hęc de supradictis descriptionibus g, ex supradicte discriptionis Vindob. 68*): *hę Bb.* discretionis *rV Gel.* (*—nes Bb*). 9 succurrendum *V(g)b Gel.*: suavi utendum *B.* si *rVBg Gel.*: sed *b Gar.* post *om. b.* 13 inflexibilibus *rgb Gel.*: flexibilibus *VB.* 13 calastico *rgb Gel.*: castico *V*, caustico (!) *B.* 14 et (*ante cal.*) *add. VBg (non b Gel.)* procurabo *rVb Gel.*: temperabo *B.* 15 adhibebo *rVb Gel.*: —beo *B.* 16 ex *om. b.* simpliciore *rVB Gel.*: —ri *b.* et *rV Gel.*: *om. B (b ubi digestibilioribus)*. 17 thermapala *V Gel.*, termapala *r*, termapula *B* (*termantica apala b, terna apala g, tenera apala Gar. 5, 1 cum ep. Vind. 68*). bucce(*i V*)llae(*e*) *rVB*, buccelle *b.* 18 maturate *rV (bg Gar.)*: maceratae *B Gel. cf. 2, 91.* 19 supradictis *rVB*: suprascriptis *gb.*

coctas et minutos pisciculos anetino iuscello decoctos plena
iam confidentia subministrabo, frequenter etiam cum em-
bammate ex oenomeli temperato. lactis his copia neganda
non erit. omnibus vero tensionibus post fomenta cha-
lastica ex oleo sicyonio inunctionem adhibebo et acopa 5
calidiora, et cataplasmate chalastico loca diutius mitigabo.
post clysterem vero chalasticum, expositis scybalis, enemate
uti nos conveniet ex rutato oleo commixto castoreo. con-
veniet etiam locis de salibus calidis adhibere saccellos.
nam et carbonibus proxime calentibus lectos et stramina 10
calidiora procurabo. cerotaria vel acopa ex oleo cyprino
his frequenter adhibenda sunt. et adipēs leonum galbano
commixti par beneficium procurarunt. dabo etiam interea
potiones huius modi. castorei pulverem cum melicrato,
aliquotiens piperis quippiam intermiscens. dabo silfium 15

1 decoctos *rb Gel.*: discoctos (*iterum*) *VB (om. Neu.)*. 2 em-
bammate (*corr.*) *Gel.* (*cf. 2, 61*), emlemmate (*sic*) *r*: emplasmate
VB (inplasmate) g (om. b Gar.). 3 oenomeli *VGel.*, ynomelle *B*,
inomelli *r*. 5 sicyonio: aut nardino *add. b*. inunctionem
Gel.: iunctionem *V*, unctionem *Bgb, om. r*. adhibebo *VGel.*:
—beo *Bb* (adimplebo *r*). aeopa (*sic V*, acopa *rbg*) calidiora
Vrgb: cepa calidiore *B (interpolatum est quod sequitur in b*
acopum ypocratis). 6 mitigabo: medicabis *g (medeberis Gar.)*.
7 enematio *VB*, —mate *b (—tis Gel.)*, emmata *r. cf. 2, 5*.
8 conveniet *r Gel.*: convenit *VBb*. ex rutato oleo *r et (ex om.)*
Gel., & rutato (*sic*) *VB*: ex oleo ruthacio *b*. conveniet *VB Gel.*:
—nit *b (—niunt r)*. 9 locis de salibus (salibus *Vindob.*,
—vis *g*) *rgb Gel.*: de locis salibus *VB*. 11 procura (*sic*) *VB Gel.*,
—rabis *g*, procuro *r (cf. lectum straminabo b)*. 11—12 *om. b*
(*quia confudit cum v. 5*). 12 et: nam et *r (quod seq. de*
adipibus leonum supra habuit b post acopa calidiora v. 5 quae
confudit cum acopis v. 11, ubi aliena addidit. hic item aliena
habet: et equi adipēs cum resina et galbano equali pondere in
unum recontuse et decocte nervos et posteriora corporis membra
inuncta solvit erigit et extendit. Dabo interea pociones etc.
galbani *V (—no BbGel, —nū r)*. 13 procurarunt *VGel.* (—ra-
verunt *g*), —rant *rB (—rabis b)*. pergit unus *r*: Hoc addidit
de greco pittacium (*hic aliena seq. in b, cf. ad v. 12: sci-*
licet acopum Hippocratis p. 85, 1). etiam interea *VB Gel.*:
interea etiam *r*. 15 piperis quippiam *b (Gar.)*, piperis qui-
piam *r Gel.*: piperis (*om. quippiam*) *V*, piper his *B (piper g)*.
sequuntur alia remedia in b.

cum pipere et melicrato similiter, dabo etiam diureticas
 potiones, dabo somniferas. procurabo etiam aquarum
 naturalium beneficia calidarum. per quae post declinationem
 aegritudinis his multum naturae eorum venire beneficii
 5 consuevit.

XI. De satyriasi vel impedimento usus.

32 Satyriasis gonorrhoea vel priapismus, quibus similis est
 sub immoderata patratione molestia, his accidentibus dister-
 minantur. gonorrhoea sine veretri extensione vel usus desi-
 10 derio, spermatis affluentissima sub effusione, corpora debi-
 litat, et per chronica tempora producit. satyriasis vero
 ex certa corporis incommoditate, quae etiam mulieribus
 aliquando contingit, quam metromaniam aliqui appellaverunt,
 et desiderium insatiabile et tensionem particulae cum as-
 15 sidua patratione avidissimam facit, et licet sine febribus
 attamen inter acutas et temporales aegritudines numeratur.
 hanc passionem priapismon aliqui appellaverunt.

2 aquarum naturalium b. calidarum *rVBg*: aquarum b.
 natura calidarum *Gel.* (calidarum vel balnearum beneficia b).
 3(—5) per quae ... his multum naturae earum ventri bene-
 ficii (—ciū *B*) consuevit (*sic*) *VB* (natura earum mederi con-
 suevit *Gel.*), per quę ... his modum naturet earum mederi bene-
 ficia consuevit *r* (*pro quibus breviter sic b*: ut possint post tam
 sevam egritudinem reparare). *cf. g*: qui ... his multum eorum
 naturas | uris conveniunt beneficiis et *Vind.* 68: qui ... his mul-
 um naturaeorum ūrīs (vestris) beneficiis conveniet (*Gar.* 5, 1:
 quae post declinationes aegritudinis multum eorum naturae
 conveniunt), *hic in b additur rubrica nova* Ad telum vel ad
 sanguinem erraticum. Personatię herbe radix ... 6 De
 satyriasi *Gel.* (vel imped. us. *add. VB et ind. r*), De s. gon.
 vel pr. Quibus s. *etc. bg, rubr. om. r.* 8 patratione *Gel.* (*ut*
mox): paratione *VB*, patrocinatione (molesta) *r* (aspiratione *g*,
 speratione *Vindob.*), patrocinatione *b* (*sed infra patcione*).
 11 cronica *VB Gel.*: cronica *rb.* 13 quam—appellaverunt *habet*
Gel. cum rb (*ubi matromania r, et matromaniam a. appellant b*):
om. Vbg. 15 et (*ante*) des. *rVb Gel.*: *om. B.* cum assiduam
 datracionem avidissimam (*sic*) *V* (*Vindob.*), cum assidua patra-
 tione avidissimā (*sic*) *rB* (*avidissimā om. b Gel.*). 17 priapis-
 mon (*sic*) *rVB Gel.*

sic itaque curandi erunt qui sub utriusque cogno- 33
mentis aegrotant. fricatione palaestrae per initia omne
eorum corpus exerceo. post identidem penitus quies-
cendum est. vapores stypticos frequentius supponimus sub
tegmine vel munimine totius corporis bene disposito. un- 5
guo sub vapore calefactum ex acacia vel hypocystide ci-
cutae herbae suco contrita et resoluta. tunc ipsis partibus
durarum superaddimus fricationem manuum vel sabanorum
paulo asperiorum. cibos stypticos omnes cum aceto mini-
strabo, vitans calidos et qui inflationem possint concitare 10
corporibus. hi etenim frequenter usum erigere venerium
consuerunt. sic etiam potus subministrandus erit. sed
tamen omnia haec mediocriter et rarius exhibenda sunt,
ut ex hoc veluti famem vel sitim procurare possimus.

si vero passionis huius molestia diutius persevera- 15
verit, ut et tensio et desiderium impatientissime proten-
datur, lamminam plumbi renibus et partibus vicinis appono.
nam et ventosis cucurbitis assiduis eadem loca fatiganda
sunt. dropaces quoque imponendi erunt. ab omnibus
carnosis cibis et multum nutrientibus abstinendi sunt, 20
ab odoribus bonis vel thymiamatibus, ab aspectu vel

1 Sic itaque (Sicit quae *V*) *VB(g) Gel.*: Itaque ergo *r*, Hi itaque
sic *b*. sub utrisque (*add. his b*) *b (Gel.)*, sub utriusque *r*, de
utriusque *VBg (ubi sic sub rb)*. 4 sub vaporem (*—rē B*)

calefactum *VB* (sub vapore calefacto *g Gel.*), ^u///aporēf (*cum corr.*
al. m.) calefactum *r* (*qui om. sub*), sub vapore *b* (*qui om. cale-*
factum). 5 bene disposito (*Vindob. B, —tū rg, —tae V*) *VBg*:
om. b Gel. ungueo *r*, ungeo *Vg*, unguo *B Gel.* (*ungo b*).

6 *y(i r)poquistida VBr.* cicutae (*cf. Diosc. 4, 79*): conize *g* (*co-*
nize i. cicute Gar.). 8 durarum *Gel.*: duram *r*, duarum *bVg*,
duabus *B*. fricationem *rVBg*: *—nes b Gel.* manuum *rb*
(*Gel.*): man; *Vindob.*, manibus *g*: unam *VB*. 10 vitans *rbB*:
urans *V*. 11 usum *VBg Gel.* (*et ubi egerere*) *b*: ad usum
Gar. sed cf. mox s. 34. venerium: sic *VBb Gel.* 12 con-
suerunt *rVBb Gel.* (*consuerunt ante ras. V*). potum sub-
ministrandum *V(g Vindob.)*. 16 ut et *VGel.*: ut *rBbg*.

17 lamminam *V*: laminam *rBb Gel.*, lamnam *Vindob.* plumbi
Bb Gel.: *—bus V* (*—beam g Gar.*). appono *VBb*: *—nam*
rGel. (*—nimus g*). 21 timimatibus *VB* (*tymia—b, timia—rg*)

communione pulcrarum penitus figurarum, ut neque tangendi neque visendi eis copia praebeatur.

- 34 quibus vero aut aetatis vergentis defectione aut morbis locis residentibus veluti partes frigantes usus venerii officium pernegarint, tunc ita contrario his adiutoriis famulabor. convenit exercitio uti mediocri, convenit in modum palaestrae manibus fricari femineis, molli et delicata virtute innitentibus. fricationibus inquam quam maxime locorum inferiorum inguinum et femorum unguentis calidioribus et mordentibus nitri vel piperis vel euforbii vel similium specierum, quae erigendo vaporem desiderium vel usum venerium valeant ministrare. etiam ex his dropaces adhibebo renibus vel inguinibus, et eosdem balanos. cibis calidioribus utar inflantibus vel erigentibus membra frigentia, ut est vinum boni odoris vel oenomeli alicamylum, pinus nuclei, porri erucae bulbi, ova recentia

1 commonione *V* (unde commotione *r Gel.*) = co(m)munione *b Bg.* pulcrarum (pulchrum *V*) penitus figurarum *rVB Gel.* figurarum pulcrarum puellarum penitus vel plene vitandi sunt *b.*
 2 visendi *VB Gel.*: videndi *gb (om. r).* 5 pernegarint (*sic*) *VB*, pernegaverint *gb*, pernegarent *r.* tunc contrario his *VB (Gar.)*: tunc ita contrario his *r*, tunc ita e contrariū eis hisdem *b*, tunc e contrario eis his *Gel.* 6 post mediocri quae habent *bG* convenit in modum palestre <manibus *Gel.*> fricari femineis. molli et delicata virtute. vel actu (*i. e. tactu*) habentibus (*m. et d. virtute innitentibus Gel.*), ea *om. VBg Gar.* et (*qui solum habet alterum* convenit) *r.* 8 inquam (inquit *b*) *b Gel.*: *om. rVBg.* 9 ingui(e *V*)num & piperis (*sic*) *VB*, ubi *rb (cum gGel. et Gar.)* habent haec: (et *add. b*) inguinum et femorum. unguentis calidioribus mordentibus (*c. et mollioribus b*) nitri vel piperis. 11 erigendo vaporem *VB Gel.* (inerigendi vapore *r*), erigendū vaporē *b* (corporum *add. Gel.*, corporeum *b*). 12 venerium post ministrare habet *B* (desiderium *om. b ubi erig. v. c. in usum ven. val. min.*). etiam his *rVBb Gel.* (*addidi ex*). 13 adhibebo *rVb Gel.*: adhibeo *B.* et eodem balano *VB Gel.*, et ex eodem ualano *r*, et eorum ualano *g (om. b Gar.)*. 14 (cibis) vero *add. b Gel.* 15 enomeli *V*, inomelli *r*, ynomelle *B.* 16 pinus nuclei *Gel.* (pineos nuclei *b*): pinos (pinus *r*) nucleos *rV*, pinei nuclei *B*, lupinus nucleus *g.* ova recentia et similia *Gel.*, ova recentia simili etiam *r*, ova recentia | similia etiam ex *b*: etiam ea (et *B*) similia *VBg (qui om. ova recentia).*

etiam et similia quae per potiones accepta virile semper officium reparaverunt. reparatum est et pipere, satyrio et scinco et erucae semine, etiam ceteris adiutoriis par beneficium ministrantibus, quae quam maxime in libro fysicorum commodius disponimus. interea eos quiscere 5 convenit non solum noctis spatio verum etiam diei, uti plumis et mollioribus opertoriis vel straminibus convenit. interea puellarum speciosarum vel puerorum simile servitium procurandum est. uti sane lectionibus animum ad delicias pertrahentibus, ut sunt Amphipolitae Philippi aut 10 Herodiani aut certe Syrii Iamblichi, vel ceteris suaviter amatorias fabulas describentibus.

XII. De cardiacis qui etiam diaforetici.

Licet quam plurimorum sententiae ita definierint, si- 35 cuti haec eadem professio nominis attestatur, cordis vitio 15 hanc aegritudinem fieri, eis ego attamen non facile ad-

1 off. reparant. reparatum est et pipere *Gel.* (off. reparant incunctanter expertum *b*), off. reparatum est et piperis (satyrio...) *V*, off. reparatum est et pro parte (satyrio...) *g Gar.*, off. reparaverunt. et (ex *r*) pipere *rB*. 3 erucae *rVb Gel.* (*Gar.*): erui *B*. cetera (ceteris *V*) adiutoria *p* (*B*, per etiam *V*, par *r*) beneficium ministrantia *rVB* (ceteris adiutoriis *p. b.* ministrantibus *b Gel.*). 5 disponimus *rVBb Gel.*: disposuimus *g Gar.* 6 spatio (—tiū *b*) *b Gel. g*: spatia *r V*, spatiis *B*. 8 vel puerorum simile *rVBb g*: om. *Gel. (Gar.)* simile (semile *b*) *gb*: similis (= simile—s) *V*, similiter *B*. 9 uti sane (sc. convenit) *rVBb*: utendum sane *Gel. (etiam seqq. om. Gar.)*. 10 ut sunt etc. *VB*: ut sunt satyrias. melodimata. que suaviter has amatorias fabulas describere curarunt *b* (qui om. nomina), ut sunt satyria eorum melodimata amphopiliti philippi etc. *r*. amfopoliti filippi *VB*. 11 sirii aut amblii *VB Gel.*, sirii. aut amplii *rVindob.*, syrii aut amplius *g*. vel ceteris... describentibus *VB Gel.*: vel ceteris qui... describere curaverunt *r* (cf. *b*). 13 De cardiacis qui etiam diaforetici *VB et* (qui praemittit eiusdem) *r* (De c. qui et diaf. dicuntur *ind. b*, De c. sive diaphoreticis *Gel. et* De d. s. card. in textu *b*, De diaforeticorum cura. Quos etiam d. appellant *g* (cf. *Gar. 6, 24*). 16 eis quibus ego attamen *V* (eis attamen ego *Gel.*): quibus ego tamen *rB* (quibus tamen *b*).

commodabo consensum. numquam etenim claruit indicium
manifestum quod attemptari in aliquo naturam cordis in-
tellegeremus. est autem totius corporis et virium plena
resolutio quam cardiacam diaforesin appellamus. quam
5 sudor viscosus et frigidus perseverans interemptis viribus
manifestat, praeceuntibus attamen acutis febribus et flam-
marum interiorum ardoribus, quem aliqui causon appella-
verunt. haec igitur passio frequentius iuvenibus quam
ceteris aetatibus evenire consuevit, in augmento aegri-
10 tudinis hoc est circa diem sextum et quam maxime eo
tempore quo aestas calidior incanduerit.

36 licet ergo in omnibus generaliter praemonuerimus
ad malarum aegritudinum necessitates gubernandas tem-
poribus serviri debere, attamen magna vi et periculo inter-
15 posito dum sudoris illius emergerit iniquitas cum virium
defectu et ex eo praesens vitae periculum, tunc confusis
et praetermissis temporum rationibus adiutoriis circum-
vallantibus imminemus, et nunc cubiculum frigidum nunc
lectum straminibus veteribus lineis dispositum, nunc fla-
20 bella . . . nunc quoque pannos nardo et vino infusos prae-
cordiis eorum inordinate imponimus. cataplasmata vero
frigida et styptica imponenda sunt eorum praecordiis
strychnum aut aizoon aut rubos aut thebaicos dactylos aut

1 consensum *rVb Gel.*: sensum *B* (assensum *g Gar.*). 2 in-
tellegerem *B* et ante corr. *V* (—remus *V^c*), intellegere *r* (in-
telligemus *b*). 4 cardiacam *VB*: —cin *r* (cardia *b*). dia-
forissim *V*, diaforisim *r*, —forisin *g B* (diaforesis *b*). 5 viscosus
rb (cf. viscosus *g Gar.*): viscorosus *VB*. 7 quem *rVB Gel.*:
quas *b*. causona *V Gel.* 8 frequentius (*g Gar.*) *Gel.*: fre-
quenter (—*t rBb*) *rVBb* (in add. *rg*). 9 venire *b*. 12 pre-
monuerim *b*, —rimus *Gel.*: *p*(pro *V*)monuerit *rVB*. 13
guber | natis *B* (—nandis ante corr. *r*). 14 serviri *b Gel.*:
—re *rVBg*. 15 cum (sic) *rVBb*: tum *Gel.* 16 defectu
Bb (—tum *rg*): —tus *V Gel.* 17 circumvallantibus *rbg (Gel.)*:
—vallentibus *V*, —valentibus *B* (unde competentibus *Neu.*).
18 et: ut *V(om. r, ubi Tunc)*. 19 post flabella deesse videtur
ordinamus vel tale quid: lacunae signum puncta posui. 21 in-
ordinate *V*: in ordine *B (om. b Gel.)*, ordinate *bg Gar.* 23
strignum *Vb* (—non *B*, —no *r*). aut aizoon *V Gel.*, aut

caducum mali granati vel oenanthos habentia. certissimum
est etenim singularum specierum quemquam medicum
bene merita cognoscentem etiam temperiem vel com-
mixtionem adiutoriorum posse disponere. faciem ergo
eorum ex pusca frigida vel vino styptico fomentabo. pul- 5
veribus aspergo membra sudantia murtae vel rosarum foliis
siccis contusis et cribellatis, gypsi naxii, mannae turis,
gallarum, omnibus singulis tunsis et commixtis cum vino
styptico vel eius faecibus. simul mixtis odoribus bonis vel
thymiamatibus vires labentes et membra deficientia re- 10
parabo. articulos eorum oleo cucumeracio vel nimis ve-
tusto, mixto pulvere nitri vel piperis, pyrethri vel adarces,
vel urticae seminis defricabo vel infundo, quo calorem in-
genitum emorientem reparare quatenus valeamus. nutriam
sucus modicis sed frequentioribus, frigidis tamen, quibus 15
sudoris feralis nimietate vires emorientes exsuscitem. nu-
trio potando, ut potero, nutrio similiter per clysterem vel
alicae vel ptisanae sucis, ut supra dixi, in quibus un-

taitoon *B*, aut sempervivum i. aizon *r*: om. *b* (aut coniza *g Gar.*).
rubos *Gel.*: robos *V*, rubus *B* (—bū *rbg* [aut rubū aut mar-
rubiū *g cf. Gar.*]. tebaicos dactulus *V*, thebaicus dactilus *B*,
t(h add.)ebaycos dactilos *r* (thebanos dactilos *b*).

1 caducum mali granati *rV Gel.*, caduca mala granata *B*
(caducos mali granati *b*). [vel enantes *VB* (vel ynantes *b*):
vel solificium ynantē *r*, vel enantē *g* 2 quemquam *rVg*
(*Gar.*) *b Gel.*: quemque *B*. 4 adiutoriorum *rb Gel.*: adiu-
torium *V*, —riū *Bg* (—rii *Gar.*). 6 murtae (myrtē *r*, murte
g, mirte *b Gar.*) *cf. Diosc. p. 146*: mentae *VB*. 7 gi(y *g Gel.*)psi
naxi *rVBg Gel.* (om. *b Gar.*). mannae (mane *r*) turis *rVB*
(manne thuris *g*): manna libani *b*. 10 defidentia (*sic*) *B*.
11 cucumeracio *rV*, —tio *Bg*, —rano ante corr. *r*, —tino *b*.
12 aut (pyrethri) add. *rg*. adarches *V*, —cis *rc B* (abarces *b*).
13 seminis: seminibus *rVBgb Gel.* vel infundo: *sic rVB Gel.*,
om. *b cum seqq. cet. post infundo supplentur in r quae supra*
v. 1—4 omissa erant Certissimum—adiutoriorum posse facientem
(*sic*). 14 qua | tenus *rV*, quatinus *g (Gar.)*: aliquatenus *B*
(quadamtenus *Gel.*). nutriam: *sic rVB Gel.* (nutrire *g*,
nutriemus *Gar.*). 16 feralis *rVB Gel.*: facilis *g (Gar.)*.
18 vel *V*: aut (alicae) *B*, om. *rg*. in quibus *rVBg*: qui-
bus *Gel.*

gulas porcorum usque in plenam earum decoctionem concoqui suadeo. aquam frigidam similiter per intervalla subministrabo, et si aetatis adhuc vapor calidior coegerit, nivatas non aspernabor.

5

XIII. De cholera.

- 37 Cholera passio molesta sub angusto tempore sollicita omnibus acutis aegritudinibus velocior. nam haec sub unius diei spatio frequenter, ut experti sumus, vitae terminum fecit, dum subitanei vomitus, ventris quoque in-
 10 numerarum effusiones, sub dolore nimio praecordiorum vel totius corporis interiorum omnem saepe substantiam effuderunt. est etiam hoc simile in diarroea periculum, sed eo distat quod diarroi soli ventris molestia et sub longo tractu temporum aliquotiens fatigantur, cholera vero ex
 15 utrisque effusionibus saepe et sub angusto tempore homines pernecavit.
- 38 ergo cum interiora praecordiorum umorum minacium prius occupaverit conglobatio, ut thlipsis vel angustias, nimios quoque dolores efficiat, tunc nos aquam calidam

1 earum *rB Gel.*: eorum *Vg* (eorum decoctionem eorum conquoqui s. sic *V*). 2 similiter *rVB Gel.*: subinde *g* (*Gar.*). 3 estatis *r* (*solus*), ut voluit Reinesius *V. L. p. 523* (sed noluit idem *p. 690*). 4 etiam (*nivatas*) *add. rg.* aspernabo *rVbg* (*—bor Gel. Gar.*). 5 De cholera (*colera B*) *VB Gel.*: De colerica passione eiusdem theodori prisciani *r*, De coleribus *b*, De colericis *g*. 6 (*item 14*) Cholera *V*, Colera *Bb*: Colerica *rg*. 7 sub unius (*huniius b*) diei spatio *rb* (*Gar.*, sub uno spatio *g*, sub uno die *Gel.*): sub uno die | speratio (*ex spatio!*) *V*, sub uno die desperato *B* (*unde desperata Neu.*). 8 frequenter ut *b*: ut frequenter *rVBg Gel.* 9 post fecit haec addit *b*: hanc aliqui veterem (*pro —rum*) secundum ypocraten cataxin (*i. e. catatexin*) appellaverunt monoc meron (*pro monoemeron*) *pass.* [dum . . . 11 saepe *om. rg.* 12 hoc: sic *VBb Gel.* in diarroea *V*, inarria (*sic*) *B* (*diarrię rb*, *diadrie g*). 13 diarroi *rVB Gel.*: diarrici *b* (*diadria g*). 15 tempore *rBgb Gel.*: corpore *V*. 16 pernecavit *rVB Gel.* (*—gavit g*): *—cat b*. 18 clipsis *V* (*glipsis r*, *clypsis g*, *thlipseis Gel.*): eclipses *B* (*eclipsos b*, *eclipsin Gar.*).

in tempore porrigentes per vomitus eis procurabimus digestionem. at cum se tandem eorum impetus torrens et repentinus eruperit ut ex utrisque terribilis effundatur, sic si possumus ita praesens periculum removemus. oleo calido omne eorum corpus infundamus, articulos fasciolis 5 adstringamus, nervos omnes et loca contrahentia lanis infusis eodem oleo calidissimo muniamus. utimur quoque etiam cerotrario ex nardino oleo vel cyprino aut glaucino aut irino temperato. si vero interceptis viribus plena fuerit desperatio, odores vel thymiamata his propter repara- 10 tionem adhibebimus. cibos dabimus competentes, sucos lentis cum aceto, ova sic apala, uvam fabriciam, buccellas mero infusas, ungulas porcorum vel iuscellum gallinarum. concoques strychnum vel aizoon aut rubum. dabo potum frigidum, dabo nivatam, columbos matri subductos. his 15 etiam perdices eodem modo convenit ministrari. cata-

1 porrigentes *b*: porrigimus *rVB*, —gemus *g Gel.* eis *g*: eius *rV^cB* (eorum *b*), *sed ante ipse corr. vomī | tuinul? V* (vomitū eis *g*). 2 se tandem *r*: secadem (*sic*) *VB*, se eadem *Gel. cf. b* et si tantus eorum impositus torrens *etc.*, *g Gar.* ut cum se torrens *etc.*). 4 sic si possumus *VBgb Gel.*: *om. r.* ita *rVB*: *om. b Gel.* removemus *r Gel. B* (—eamus *b Gar.*), reuomus (*sic*) *V*. 5 corpus eorum *r (b)*. infundamus *V*: —imus *rBbg Gel.* 6 ads(as *Bb*)tringimus *rVBgb Gel.* loca contrahentia *b(sic) VBb Gel. (g Gar.) ut infra c. 19. cf. loca quae contrahuntur Byzant. c. 18.* 7 calidissimo *rg Gar.* (calido *b*), calidissimis *VB Gel.* muniamus *Vg* (muniantur *r*, miniemus *sic b*): munimus *B Gel.* 8 ex *rbg (Gar., e Gel.): & VB.* vel *c.* aut glaucino *rb Gar.* (aut .. aut *g*): et ... et *VB Gel. (sed aut irino omnes).* 9 sin *rbg.* 11 adhibebimus *VB Gel.*: —bemus *rb (g)*. sucos lentis *c. a. rVB* (sucis *i. lente cum aceto modico Gar. ms., lentis suco modico mixto b).* *cf. Diosc. 2, 129.* 12 ova sic (*i. e. item aceto infusa Cael. ox. 3, 202*) apala: ova sicra | pula *V Gel.*, o. sic apula *B*, o. frigida apala *r*, ova apala *b*, ova grapula *g cf. Gar.* fabriciam: *sic rVBb Gel. (ova fabricia g).* 14 conquoques *V* (concoquis *b*, coquis *g*): concoquens *rB* (concoquendo *Gel.*) strychnum *rVB.* aizoon *V*, agaon *B* (aizon *b*), sempervivum *i. aizon (ut supra) r.* 15 subductos: eductos *B.* 16 ministrari: *sic rVBgb Gel.*

si vero maior vis vaporis frigidiora exegerit adiutoria,
 superaddimus oxelaeo aut polygoni sucum aut arnoglossi
 aut portulacae aut uvarum in maturarum. quiescere autem
 debebunt locis frigidis, quorum pavimentis spargenda erunt
 5 folia viridia aut rubi aut murtae aut hederæ, quae et
 grave olentia non sint et competenter in frigidare sufficiant.
 41 si vero de frigore caput fuerit inquietatum, tunc
 gravedo quaedam cum torpore venarum et interceptione
 contingit, tunc effusio lacrimarum, tunc falsi somni graves
 10 et insuaves existunt.

hos anetino oleo vel rutato calido conveniet fomen-
 tari, et si superaddi aliquid adiutorio debere caloris ad-
 verteris, aut agrestis cucumeris radix aut euforbium vel
 certe castoreum superaddendum est. nam et laurinum
 15 oleum vel irinum vel gleucinum similiter adhibendum est.
 42 quibus autem exhalatione inferiorum, quam anathy-
 miasin appellamus, caput fuerit sollicitatum, tunc ille
 dolor per intervalla subcutiens cum saltu quodam venarum
 caput sollicitat. tunc quam maxime vertigines, tunc ocu-
 20 lorum obscuritates emergunt, querellis attamen aliquibus
 pulsantibus etiam et praecordiorum loca.

1 a voce frigidiora pro langobardica incipit vulgaris scrip-
 tura in r (errorum plena). 2 exoleo g, oxileo b (τῷ ὀξέει Ps.
 Gal. l. c.): aizo r, oleum aizon Gar. (cf. Gal. XII, 508. Aet.
 6, 48), auxilio (!) B. poligonii B. 3 portulae. | (sic) B.
 4 debebunt rBb: debent g. 5 aut mirte r (aut mirte aut
 ruthe b): om. Bg. 6 et (gravi quidem olentia r, gravi vio-
 lentia g): om. B. 7 frigore g: frigdore rBb. 8 torpore rb:
 turbore B (cf. infra 114), dolore g. 9 s. et graves et in-
 suaves b, s. grave(i)s et insuave(i)s r (g Gar.): s. graves B.
 11—15 = Ps. Gal. cup. I, 1 p. 316. 11 rutato: sic rBbg.
 12 et si B: et sic g, et his r (et b). 15 glaucinum (ita
 semper) rBb (g). est: erit g. 16 anathi(e r)miasin rB
 (q. medici anotomias appellant b). inquietatum (hic) b.
 18 subcutiens Bg: succut(c)iens r (g). 19 sollicitat rBbg:
 inquietat (hic) praefert Gar. 20 (post emergunt) sed hec
 accidentia post cibos quam maxime evenire consuerunt (—sue-
 vit r) rb. querelis rBg (Gar.): signis b. 21 etiam et:
 etiam ea B, etiam eadem r (om. g Gar.).

his ergo primo ventris purgatio procuranda est et
cubiculi temperies providenda et ad relevationem eius post
cibos vomitus provocandus et sternutamenta frequentia, si
tamen nullum febrium indicium intervenerit. caput vero
oleo dulci calido adjuvandum est, cui aceti quippiam mis- 5
ceri debebit, ut illius supervolantis ad superiora vaporis
inquietudo aliquatenus reprimatur. somni arcendi sunt
diurni quam maxime et ciborum prohibenda praesumptio.
frequenter enim haec vitia indigestionis causa emergente
contingunt. nam et doloris tunc aliquando nimietate su- 10
bita vocis interclusione periclitantur. quibus hoc pacto
subveniemus, si eo tempore vomentibus, post continuo
eorum auribus oleum irinum vel anetinum vel nardinum
infundatur, capiti etiam ex his fomenta calidiora exhi-
beantur. 15

si vero ex vini potione caput fuerit dolore pulsatum, 43
quod natura vini frequenter evenire consuevit, ea con-
veniet adhiberi quae is adhibentur quibus ex anathymiasi
caput fuerit inquietatum. olei etiam rosei fomentum est.
applicandum. his lavacra serotina permittenda sunt, somni 20
vel quiescendi patientia procuranda. tunc cibi competentes,

1—8 = *Ps. Gal. l. c. p. 316.* purgatio *bg* (*Gar.*): pro-
curatio (*procuranda etc.*) *B*. 2 relevationem *r*: revelationem *B*
(et allevatione *g*, quibus alleviatis *Gar.*, *om. b*). 3 provo-
candus *g* *Gar.*: procurandus *rBb*. et *b*: *om. rBg*. 5 mis-
ceri *rbg*: commisceri *B*. 6 debebit *b*: debet *Bg*, debeat *r*.
ut illius *rbg*: Uti | lius *B*. 7 reprimatur *rbg*: —mitur *B*.
his (arcendi) *add. r*. 9 enim *rg*: etiam *Gar.*, *om. B* (freq.—
cont. *om. b*). 10 tunc *rB*: *om. bg* (*Gar.*). aliq. nimietate
subita v. etc.: sic *rBbg*. 11—15 cf. *Ps. Gal. p. 317.* 12 vo-
mētibus: sic *rBg* (*om. b*, cf. praesente vomita *Gar.*). 13 yrrinū *r*,
hyrinum *b*, yrino *g*: mirtinum *B* (laurinum *Gar.*). nardinum
Bg (*Gar.*): laurinum *b*. 16 dolore pulsatum *rBb*: sollici-
tatum *g* *Gar.*. 17 natura (—rae *g*) vini *rbg* (*Gar.*): naturae
huic *B*. 18 is: his *rBg* (*al. b*). anathi(e *rg*)miasin *Bg*
(anathemian *b*). 19 inquietatum: hucusque *g* et *Gar. I, 15*.
19—p. 143, 2 = *Ps. Gal. p. 318—19.* est applicandum *B*:
adhibeo *r* (o. r. infusionē adhibenda *b*). 21 cibi c. sc. procu-
randi.

ut ptisanæ sucus et ova recentia, panes mundi ex aqua calida, caules decocti, aquae calidae potio et lactucarum beneficium frigidarum. his etenim adiutoriis adhibitis vaporis ad caput ascendentis deprimi inopportunitas consuevit.

5 sed quoniam his causis aquae calidae potionem diximus beneficium ministrari, frequentius intendendum est ne ex ea resolutio stomachi procuretur. quae si evenerit, tunc apiorum vel cydoniorum decoctione vini species imitanda est, quae stomachum valeat reparare. omni
10 modo dactyli omnes vitandi sunt. specialiter enim naturae suae contrarietate caput inquietare consueverunt. sin vero somni suavis potiti non fuerint, tunc ad lavacra calida protinus festinandum est, in quibus ore aquam calidam in cellis calidioribus sustinentes vaporem omnem
15 transigant lavacrorum. si ad ciborum continentiam, frequentiam lavacrorum et cetera supradicta adiutoria minus

1 panis ex aqua c. infusus b (vel elutus *Cael. chr. 1, 12.* sed ἐξ ὕδατος ἄρτος *simpl. et Ps. Gal. = G. XII, 516, ἄρτος πλντός Gal. VI, 494. XI, 495*): panes mundos ex a. c. r, panes ex aq. c. B. 2 caules decocti: sic rBb (κράμβη *Ps. G.*). lactucarum b. fr. = θριδακίνη τε ὡς ἐμπύχουσα *Ps. Gal.* 3 etenim rb: etiam B. 5 potionem diximus beneficium ministrari r: p. diximus ministrari b, p. d. posse beneficium ministrare B. 6 fr. intendendum rB: cautius attendendum b. 7 solutio r. 8 apiorum i. pirorum (cf. *Ps. Gal. XIV, 318 ex Gal. XII, 517*). citoniorum B et (ante ips. corr.) b. decoctione v. sp. emittenda r, decoctione v. s. emendanda b (cf. *Gal. XII, 517*): decoctioni v. sp. inmittenda B. 9 qui ... valeant r. omni modo rB: omnino b. 10 n. s. contrarietate (sic) rB. 11 caput inquietare r: om. B, ubi sic b: etenim caput inquietare consueverunt (*Ps. Gal. cf. Diosc. p. 140 κεφαλαλγείς*). et stomacho contrarii probantur. consueverunt r: —suerunt Bb. 12 Sin vero somni suavis potiti non fuerint r: Sin vero omnibus sua vibus potiones fuerint B, Si vero somni suaves non fuerint b (cf. *gr.*). haec mire corruptit *Neu.!* lavacrum calidum rBb. 15 transigant lavacrorum rB: balnei possint transigere b. si ad cib. cont. etc. rB: si ciborum continentia et frequentia balneorum ceterorum adiutoriorum que superius intexuimus m. f. r. b. (ciborum) ergo add. B (non rb).

fuerint relevati, olei tunc rosei ulterius adiutorium evitandum est et chamaemelini vel anetini est beneficium appetendum.

si vero causis veluti incertis caput doluerit, fronti 44 linimenta haec superadhiberi suadeo omnibus superioribus 5 adiutoriis observatis. cornu cervini combusti cinis cum oleo roseo contritus fronti adhibetur. nam et lapathi folia viridia eum gallarum pulvere trita et ex aqua similiter inlinita iuvabunt. sic iris illyricae pulvis cum aceto inlinitus praestat. et ellebori albi pulvis mixtus cerotario olei 10 rosei in fronte impositus, et acaciae pulvis mixtus similiter cerotario sic medetur.

item etiam hemicraniis haec sunt adiutoria adhibenda. sinapi tritum, et urticae semen ex aequo cum aceto terentes saepe adhibemus. nam et euforbii quippiam super- 15

1 ulterius *rB*: iam *b*. 2 et *b*: vel *B*. camemelli *r*, camimolini *B*, camomilli *b* et (*ante ips. corr.*) *r*. est *b*. appetendum *r*, *b*. est appetendum *b*: *b*. est apponendum *B*. 4 *seqq. quaedam habes in graecis Ps. Gal. XIV, 398.* veluti (*vt b*) incertis: sic *rbB*. 5 (superaddimus) que a medicis anacolemata appellantur *add. b*: *om. rB*. 6 adiutoriis *r (b)*: *om. B* (omnibus adtamen adiutoriis sup. custoditis *b*). combusti cinis *rb*: *om. B* (*ubi tamen cornu cervini sic*). 7 fronti contritus adhibetur *B*: fronti adhibetur *r*, contritus frontem inlinito *b*. lapat(c *b*)ii *Bb*, lappici *r*. 8 et (ex) *r*: *om. Bb*. inlinita *r* (illinita *b*): illita *B* (*item illitus v. 9*). 9 yris *B*, yreos *b* (yricis illicae *r*). 10 olei—(12) cerotario *om. b*. 11 in fronte *r*: et fronti *B*. similiter *B*: *om. r*. 12 cerotario sic *r (b)*: catarrosi *B*. *post medetur superaddita in b plurima sequuntur medicamina quae ex Plinio apud Pseudoplinium etiam et apud Marcellum partim recurrunt: aliqui vero negant caput dolore ei qui se luna XVII. vel XVIII. totonderit...* 13 item etiam *B*: etiam *r*, item *b*. emigranicis *rB*, emigraneis *b* (*cf. ind. ad Cass. s. v.*). 14 u. s. ex equo c. a. terentis s. a. *r*, u. s. tritum ex equo cum aceto contritum *b*, u. s. excoctum cum aceto *B*. (*post aceto*) terentis sepe—(p. 144, 2) His etiam gargarisma (*sic*) *r* (*cf. b ad. v. 15*): *om. B*. 15 euforvium *r*, euforb *b*. superaddecimus *r*: sp (semper) addicimus *b* (*qui mox infert aliena multa Item euforbii scrip. III... deinde sic pergit Quibus ex frigore nimio flegmatis cap̄ residenti causam doloris intellexerimus commoveri. His etiam gargarismata frequenter pr. etc.*).

adiecimus, quibus de frigore nimio causas doloris intelleximus commoveri. his etiam gargarismata frequentissime profuerunt ex decoctione pyretri, cuius vapor naribus si hauriatur continuo medetur. et fumigia eodem modo
 5 iuvare cognovimus, si melanthium cum fimo bovis vel asini carbonibus impositum naribus hauriatur.

nam et unguenta haec, ut experti sumus, capitis dolorem sedant. oniscos quos porcelliones appellamus, si in oleo decoqui facias et ex eo tepido caput infundas. sic
 10 peristereon herba oleo infusa medetur. et si storacem oleo resolves tepido et ex eo caput infundas, multum iuvabit.

sunt et cetera adiutoria polyploca quae multarum specierum congregatione compecta sunt, ut trocisci diversi,
 15 emplastra vel antidota vel cetera quae ex variis virtutibus componuntur, sed haec magis facilia adiutoria adhiberi suadeo, quae sufficere arbitror causis supradictis capitis et querellis.

45 in dialimmate vero hoc est intervallo temporis quo
 20 causae vel passionis chronicae publicantur, cum quiescente dolore causa latet, dum commotionibus veluti transactis aeger sollicitus alias iterum reversuras attonitus formidat, tunc is catholicis adiutoriis imminendum est, quibus secundum naturam sanitatem reformando securus confidat

2 frequentissime *rB*: frequenter *b*. 3 ex *rb*: et *B*.
 5 iuvare *rb*: hos iuvare *B*. si *Bb*: sic *r*. 8 oniscos *rB*
 (*Ps. Gal. XIV, 398 cf. Cael. chr. 1, 119*): sunisces *b*. porcellianos *b*.
 vocamus *r*. 10 peristereon: sic *rBb*. infusa *rB*: attrita et infusa *b*. storacem: *cf. gr. l. c*.
 13 sunt—componuntur *rB*: *om. b*. poliploca *r*: poliplaca *B*.
 14 conpecta *B*, confecta *r*. 18 ff (suprascriptis) *b* (*item infra v. 33 semperque sic vel ss compendio scribitur in b*). capitis et querelis *Bb*: *om. r*. 19 dialimmate *r*, dialemmate *B*:
 declinatione (vero vel tempore quo...) *b. cf. 2, 117*. i. temporis *B*: i. t tpr (vel tempore) *rb*. eo (interv.) *add. B (non r)*.
 20 cronicae *rB*: cronie *b*. et conquiescentes dolores *r*, et cū quiescente dolore *b*: dum quiescente dolore *B*. 22—24
 formidat—sanitatem *om. b*. 23 is: his *rB*. 24 securus *b*: futuras *rB*. confidat *rb*: —dit *B*.

commotiones minime profecturas. ergo omnibus querellis
vel causis capitis indifferenter hoc temporis intervallo uno
eodemque modo haec est cura et diligentia ministranda,
omnibus hic modus est impendendus. vini continentia
supradictis omnibus querellis capitis prodest. lactis aequae
5 similiter acceptio fugienda est, quam maxime si cum fe-
bribus doleant. nam et dactylorum omnium multo magis.
ventris purgatio frequentissima procuranda est, fricatio
totius corporis quam maxime inferiorum partium femorum
vel surarum, quibus exercitio calefactis ex superioribus 10
causam omnem devocare valeamus. apoflegmatismos quibus
caput purgandum erit convenit adhibere. convenit de
naribus vel ex fronte sanguinis eos detractioe relevari.
nam et post rasuram capitis cucurbitas cum scarificatione
saepe adhibuimus. cui <et> emplastrum infra scriptum con- 15
venit. [emplastrum capitis longa doloris valitudine laborantis
in dialimmate. ficus pinguis in vino infundes unc̄ VI. lasaris

1 profecturas (?): profuturas *rBb*. 4 <similis add. b>
hic modus *rb*: his modis *B*. 5 aequae (similiter) *B*, adaeque *r*:
om. b. 6 acceptio—nam et *r(b)*: *om. B* (*ubi sic b*: lactis
similiter acceptio quam maxime fugienda est, si cum febribus
caput doleat. nam et dactylorum omnium fugienda est dul-
cedo. ventris purgatio frequentius fiat. et fricatio totius cor-
poris quam maxime inferiorum partium etc.). 9 post quam
maxime in textum *rB* falso loco inductum est quod margini
infra auctor adscripserit em(in—*r*)plastrum capitis (—ti *r*) longa
doloris valitudine laborantis (—ti *r*). in diali(e *B*)mmate (*hucus-*
que ex rubrica scribi videtur, sequi ipse textus, quem post v. 15
addidi cum b) ficos pingues—novaculae. 11 devocare *rB*:
evocare *b*. 12 post adhibere add. *b* talibus longamque
deinceps enumerationem hanc: Betę radicis sucus ... con-
venit alterum *om. r*. 14 scarificatione (—acione *b*) *rb*: scari-
ficatione *B*. 15 adhibēmf (—bemus) *b*. cui emplastrum
i. s. convenit *B*, aut emplastra infra scripta convenit *r*: cui
emplastrum hoc saepe convenit. qui (¹q) a nobis hoc modo
conficitur *b* (*quod emplastrum supra habuerunt rB, cf. ad*
v. 9). 17 ficos (*B, us rb*) pingues *brB*. infundes *bB*:
—dende *r*. unc̄ (÷ *r*). VI. lasaris dragma (3 *r*) I. *rB*, VI. ÷
Lasaris ÷ I. *b*.

drachmam I, sagapeni dr. I, storacis dr. I galbani dr. II. omnia contrita fico commiscebis et uteris pro cataplasmate praecalefacto capiti post rasuram novaculae.] et frequentius etiam sanguisugas applicari conveniet.

46 at ego in hoc ordine curae etiam cycli beneficia non
 6 aspernabor omnia paene vetusta vitia percurantis, si tamen recto ordine peragatur, ut ieiunia in tempore vomitus ex radicibus, salsis aliquando perceptis, paroptesis, dropaces, sinapismi secundum usum et auctoritatem veterum adhi-
 10 beantur, omnibus attamen propriis temporibus custoditis, ciborum quoque qualitatibus et ponderibus moderatis. utilia tamen esse suadeo etiam aquarum calidarum naturalium beneficia. peracto igitur cyclo aliqui ieran adhibuerunt quam Graeci picran appellaverunt, aliqui arteriotomian, aliqui etiam cauterēs, ut ex his omnibus adhibitis confortent supradictarum causarum sanitatem fuisse plenam capiti reformatam, ne variarum curarum vel beneficiorum merita confutentur.

1 sagapini *rBb*. 3 hic ubique numeris add. *r* (om. *B*), ÷ (unc.) add. *b*. 2 trita *B*. fico commissis *r*, ficū cōmisce *b*: sic cōmises *B* (cf. *Th. Pr.* 3, 6). et uteris... *B*: et diutius teris (tīf). et emplastrū cat. prāsūrā capitis inpones *b*. 3 capiti *B*: capite *r*. novaculae inferiorum partium femorum... *rB* (cf. *supra ad p.* 145, 9). 4 et frequentius etiam (sic *B*, cui etiam frequentius *r*) s. appl. couveniet *rB*: om. *b* (*ubi statim seq.* Omnibus attamen propriis temporibus etc. (*ordine confuso*). 4 cycli beneficia (*sc. methodici*): cf. *Cael. chr.* 1, 29 *p.* 578—80. 6 percurantes *rB*. 8 radicibus salsis aliquando perceptio *rB*: radicibus. et cal' aq^a potata *b*. 9 si (secundum) add. *r* (et *b*, *ubi sic* Hec omnia prospera et manifesta sunt. si secundum usum...). 10 omnibus om. *r*. 12 attamen *r*. 13 iram *B*, geram *r*, yera *b*. 14 greci picran: ceteri picā (sic) *B*, ceteri pigram *r* (et postea pigr^a *b*). 14 artheriotomian (—ā *r*) *rB*, ortheroto tomiam *b*. 15 ut ex *r*: ut *b*, et *B*. 16 confortent (sic) *B*, confortet *r* (confirmant *b*). sanitatem fuisset plena capiti reformata variarum etc. (sic) *r* (*haec v.* 15—18 *sic contrahit b*: nt his omnibus adhibitis ne beneficiorum merita confundantur. confirmant capitis sanitatem). 18 confutentur *r*: confunderentur *B*, —retur *r* (confundantur *b*).

sed quoniam aliquando aut aegrotantium inpatientia aut inperitia medicorum aut certe dum causarum magnitudini adiutoria non sufficiunt competentia, minime percurantur, et ex eo ad epilempsin supradicta capitis vitia devolvuntur, his etiam quae nunc possumus remedia vel 5 adiutoria componamus.

XV. De epilempticis.

Variis nominibus haec passio pro sui magnitudine 47 nuncupata est. nam cum sit sola capitis causa, epilempsis appellatur eo quod statum sensus penitus alienet et quod 10 mens propriae sedis extermina gravius attemptetur. unde antiquiores sub cuiusdam religionis imagine sacram passionem nuncupaverunt.

hos interea ante commotionem aliquando certa signa praeveniunt, aliquotiens casus occupat repentinus, quos 15 ni hac passione violentius exagitari cognovimus. hi ergo commotionibus imminetibus nunc sua membra gravari praesentiunt, nunc crebris oscitationibus resolvuntur et ad omnes motus pigriores fiunt. tunc etiam oculos terribiles habere incipiunt, tunc stridor consequitur dentium cum 20 praecordiorum tensione. distenti vel contorti cadesunt, diutius colliduntur. tunc omnium musculorum vel ner-

3 percurantur *B*: procurantur *rb*. 4 epilempsin *B* (epilepsias *b*), epilempsia *r*. supradicta *rb*: *om. B*. 5 quae *b*: quibus *rB*. nunc *B*: nos *r* (*om. b*). remedia *rB*: media *B*. 6 componimus *rB*, per ordinem disponamus *b*. 7 De epilempticis theodori prisciani *r*, De epilempticis XV. *B*. 8 sui *rb*: sua *B*. 9 e. app. eo q. *b* (*Ga^l*): e. quae ideo app. eo q. *rB*. 10 statutum sensum *b*. 11 propriae sedi (*sic*) *Bb*, propriae sedis *r*, item proprie sedis *Ga^l* (*i. e. excerpta Ps. Galeni ad Glauc. l. III. cod. Voss. lat. fol. 85*). extermina: —nata *rBb Ga^l* 12 (*post antiquiores*) ypocratis scripta secuti *add. b*. 14 aliqua *b*. 16 hi *rB*: his *b*. 19 omnem motum *b*. etiam *rB*: iam *b Ga^l*. 20 consequitur *rb Ga^l*: prosequitur *B*. 21 cadunt et diutius *b Ga^l*, cadesunt diutius *r*, cadescumutius (*sic*) *B*.

vorum spasmis et saltibus confringuntur, et vocis articu-
 latae quadam confusione sonos magis et ululatus excludunt,
 ore et naribus execrabiliter spumant, et veluti dormientes
 cum sonitu pectoris gravius comprimuntur. desistentibus
 5 vero commotionibus praeteritorum omnium inmemores fiunt.
 his licet difficile pro causae magnitudine et pro ipsius
 professionis compatiencia adiutoria quae competentia didi-
 cimus vel exercuimus non negantur.
 48 in initiis ergo huiusce passionis frequenter eos vomere
 10 compellam, sternutamentis etiam provocatis eorum capita
 commovebo, ventrem his acri clystere procurabo. fre-
 quenter adhibebo flebotomum semper huius causae com-
 petens adiutorium. temporalibus vero in commotionibus
 ora spumantia molli spongia detergam, membra sollicite
 15 continebo spasmis commota vel saltibus, et lanis quae fre-
 quenter in ipsis commotionibus contorquentur infusis oleo
 sicyonio calido fovebo correcta. pinnas admovebo nitro
 et oleo infusas, ex quibus faciles vomitus procurabo.
 poterunt etenim ex hoc aut cibos aut pingua flegmata
 20 digerentes velocius relevari. exceptis tribus diebus, qui-
 bus est in principio curae ieiunium indicendum, sucis
 tantummodo nutriendi erunt. aquam solam calidam bibent.

1 confringuntur *rB* (confranguntur *Ga^l*): constringuntur *b*.
 et articule vocis et ululatu (—lat *Ga^l*) excludunt: sic *Ga^l*
cum b. 3 execrabiliter spumant (spumantes *b*) *rb Ga^l*: et
 sacrabiliter spumant *B*. 4 desinentibus *b*. 6 His licet—
 (8)negantur (sic) *rB*: His licet difficile pro causae magnitudine
 adiutoria competenter tradimus vel exercemus. et quae con-
 veniunt non negantur *b* (*om. Ga^l*). difficile *Bb* (*scil. cu-*
rentur): *om. r*. 8 vel *r* (*b*): aut *B*. 10 provocatis *rB*:
 acrioribus *b Ga^l*. 11 his *rb*: *om. B Ga^l*. acri *B*: acro
rb Ga^l. procurabo *rb* (*Ga^l?*): procuro *B*. 12 adhibebo *r*
 (—bis *Ga^l*): —beo *Bb*. 13 temporalibus *rB*: advenientibus
b Ga^l. *cf. 2, 39 etc.* in *r*: *om. B*. 14 molli *rb Ga^l*: uili *B*.
 detergo *rb*, —geo *B* (—gas *Ga^l*). 15 continebo: sic *rBb*.
 quae—contorquentur *rB*: *om. b Ga^l*. 17 correcta *B*, quod
 (q) recta *r*: correpta *b* (*om. Ga^l*). pennas *rB*: ori pennas *b*,
 ori pinnam *Ga^l*. ad(m)rmoveo *rBb* (amovebis *Ga^l*). 20 di-
 gerentes *Bb Ga^l*.. egerentes *r*. 22 erunt *b Ga^l*: sunt *r B*.

hydromeli, vel apiata si fuerit, non negetur. in hac enim sollicitudine vini penitus praesumptio prohibenda est.

quiescentibus itaque commotionibus una cum accidentibus suis, ciborum humanior ordinatio, simplex attamen et digestibilis ordinanda erit. iam fricari vel exerceri 5 debebunt, usus tamen veneris penitus inhibendus. solis calor et balnearum calidarum vapor arcendus est. cucurbitarum beneficia cum sanguinis detractio capiti adhibenda ordinamus. ordinabo dropaces, ordinabo etiam sinapismum, et omnem cursum cyclicum adhibendum esse 10 suadeo. item escae locis imponendae sunt ustiones, arteriotomiae faciendae, quibus forte si possumus funestae huius passionis perseverantiam removeamus. huius etenim causae magnitudini maiora sunt et frequentia adiutoria providenda. nam quam plurimi sapientiores etiam fysi- 15 corum* adiutoria providerunt, in quibus, ut etiam nos in nostro libello fysicorum comprehendimus, magna et veluti religiosa remedia procurarunt.

p. 148, 22 solam *r* (*ubi aquā tē solā*), solidam *Gal*: tonsilem *B* (*om. b*), *ubi* Aquam. hydromell'. vel apiata si f.). bibunt *ante corr.* (*bibent*) *r*.

2 prohibenda *b Gal*: adhibenda *B*, fugienda *r*. 3 commotionibus una c. acc. suis *r*: unde commotionibus suis *B* (3—6 *om. b* *qui reliqua in brevius contrahit* = *Gal*). 6 usus tamen veneris (cursus tamen vehemens *Neu.*): Cibus tamen ventrius *B* (*om. b* *cum v.* 3—6). 7 calor *b Gal*, calorem *r*: calidioris *B*. et *om. r*. balnearum *r B Gal*: —orum *b*. 8 *reliqua* (*post adhibendum est* = *b*) *om. Gal*. 10 omnem cursum cyclum *r*, omne ciclicum (*sc. q. seq. iter*) *B* (9—10 *om. b*). 11 (*esse suadeo*) iter. (*sic*) sed locis imp. s. ustiones *B*, Item escas loci imponendae sunt ustiones *r* (*cf. b*: Cucurbitarum beneficia cum sanguinis detractio. capiti adhibenda est. Item (*It*) escę locis capitis. vel cauteris iponendi sunt. ex quibus...). arteriotomiā *r*, corteriothomię ustiones arteriothomię (*sic bis*) *B*. 13 removemus *r B b* (*corr. Neu.*). 13—18 *haec sic habet b*: Huic etiam causę maiores nostri frequentiora adiutoria provi<de>runt (!). 14 magnitudinis *r*. 16 nos in *r*: *om. B*. 17 fysicorum *B*: fiscicorum (*bis*) *r*. 18 procurare (*pro r*) *r*: procuravere *B*.

XVI. De scotomaticis.

49 Scotomaticorum et epilepticorum paene similis est in isdem casibus sollicitudo. simili mentis confusione alienantur, quantitate causae et magnitudine accidentium
5 sola disternuntur. iuvenibus haec quam maxime et otiosis frequenter evenire consuevit. contingit etiam qui haemorrhoidarum sollemnes evitaverunt digestiones.

curae eorum licet epilepticorum sola sufficiat, tamen hoc ordine visitandi sunt. cum ergo commoveri coeperint,
10 manibus eos continebo, auribus eorum exclamabo, easdem fortius defricabo, capillos evellam ex temporibus, odores naribus admovebo, ex puleio tunso vel origano aut sinapi cum aceto mixto procurabo sternutamenta. cibos in tempore competenti leviores dabo, et cetera omnia quae epilepticis ordinata sunt adhibenda erunt. unum superaddo
15 quod hos frequenter ellebori acceptio liberavit.

XVII. De maenomenis.

50 Sunt certa insignia quae maenomenos produnt. primo ut cum sint sine febribus, caput sibi graviter dolore asse-

1 *tit.* De scotomaticis theodori prisciani III. *r*, De scot. XVI. *B* (*sine num. ut semper b*). 3 isdem *B*: hisdem *r* (*om. b*). simili *B*: similiter *r*. autem (*post mentis*) *add. B*. 5 sola disternuntur *rb*: solae terminantur *B*. et oc(c *b*)osis *b Ga^l*: perociosis *B*, ociosis (*ubi et pro haec q. m.*) *r*. 6 consuevit: consueverunt *rB* (*solet b*). qui emorroidarum (*et morroydarum r*) *rb*: quibusdam emorroida verum (*sic*) *B*. 7 sollemnē digestionē *b Ga^l* (*ubi — nes B*). evitaverunt (*— tave^r r*) *rB Ga^l*: — tarunt *b*. 8 cura eorum *rB*, causarum (*ad praeced. pertinens*) *b Ga^l*. licet et *r*. 9 commoveri *rB*: vexari *b Ga^l*! 10 eos *r (b) Ga^l*: *om. B*. auribus e. exclamabo: *sic rBb* (*— bis*) *Ga^l*. 11 evello *rB* (*cum vicinis om. b Ga^l*). ex temporibus *B*: et tempori *r*. 12 puleio *rB Ga^l*, — egio *b*. sinapi *rB*, — pe *b*. 13 mixto *r*, commixto *B*: trito *b Ga^l*. 14 et cetera omnia *q. rb Ga^l*: et ad cetera *q. B*. 15 ordinata sunt *r*: *om. B* (*quae epil. conveniunt simpl. b Ga^l*). 16 liberavit *rB*: — bit *b Ga^l*. 17 *tit.* De menomenis III. *r*, De m. XVII. *B*. 18 menomenus *r*, — nos *Bb*. Sunt certa insignia *rB*: Sunt ergo cetera signa *b Ga^l*, *cf. 2, 2.* primo *rB*: primū *b Ga^l*. 19 graviter *rb Ga^l*: *om. b*. dolore (*sic*) *rB*.

verent, sonitus suarum aurium expavescant. cum autem commoveri coeperint, aliquando cum hilaritate commoventur, aliquotiens irascuntur.

hos sollicite custodire conveniet et eis flebotomum adhibere. item post totius corporis varias purgationes 5 fomentandum est caput eorum oleo nardino. et ordinandum est ut frequentius vomant, et cibis levioribus ex aqua calida nutriantur. alienationes vero eorum si cum risu fuerint, terroribus coercendi erunt, furorem vero mollioribus blandimentis lenire conveniet. interea eos liga- 10 turis commodius custodiemus. cubiculum eis in inferioribus procurandum est, ne per commotiones praecipitio decipiantur. caput eis post fomenta olei nardini vel chamaemeli radendum est, item etiam scarifandum. convenit interea etiam sanguisugas adhiberi. transactis vero com- 15 motionibus et iam quietis passionis temporibus, ordo eis cyclicus ordinandus est, ut ex eo magnum beneficium consequantur. et si post haec adiutoria causae vel commotiones adhuc in suo statu permanserint, ut in illo nil

1 sonitus suarum aurium *r*, sonitus aurium *bGa'*: sonos s. aur. *B*. 2 aliquando cum iracundia *bGa'*. 4 flebotomum *r(b)*: —mos *B*. 5 adhiberi *b*. post *B*: om. *r*. 6 est ut *r*: Et ut *B*. 7 et cibis *r* (libis *b*): ex cibis *B*. ex: in (aqua) *r*, et *Bb*. 8 alienationes (—nibus *r*) vero eorum si *rb et* (om. vero) *Ga'*: ab alienationibus vero eorum quae *B*. 9 cohercendi (sic) *BbGa'* (non *r*). erunt *rB*: sunt *bGa'*. si vero cum furore fuerint *bGa'*. 10 lenire *B*: linire *r* (liniri *b*). 11 custodiemus *Bb*: —dimus *r*. eis *B*: eius *b*, vero eius *r*. 12 commotiones precipicio decipiantur *rb*: commotionis precipitia d. *B* (ne per precipitium decendantur *Ga'*). 13 camomolini *B* (camemilli *r*, camomilli *b*). 14 item *B*: ita *r*. scarifandum *Ga'* (scarificandum *Bb*): scarifationes *r*. 15 adhiberi *r* (—re *bGa'*): admovere *B*. post adhibere *b* (om. v 15—17) haec addit (atque eadem fere *Ga'*): et si cum febres fuerint alienati . . . 16 quietis passionis *B*, quietes passionis (sed corr. al. m. passiones) *r*. ordo eis cyclus ordinandus est *r*: hordei scicli | ecore (sic) ordinandi sunt *B* (quae cum asterisco sic apposuit Neu., nisi quod ecori dedit). 19 permanserint *BbGa'*: perseveraverint *r*. ut inullo nichil asperius hec ferantur *r*: in illo nil asperius afferatur *B* (om. *b*).

asperius afferatur, ea quae sunt prius adhibita identidem repetantur. si vero plus fuerint alienati et augmenta causae concreverint, incisio venarum in capite et ustio celebranda est. danda iera, dandum elleborum et cetera quae
 5 epilepticorum curis ordinata sunt.

hanc curam etiam entheasticis adhibere debemus.

XVIII. De melancholicis.

51 Accidentia melancholicorum haec manifesta sunt. in principio causae salutis suae desperatione primo proponentes mortis desiderium frequenter coguntur in lacrimas,
 10 et deserta loca potius appetentes hominum incipiunt vitare consortia. aliquando rursus suam sententiam redamnantes vitae solatio delectantur. circa praecordia vero de assidua inflatione queruntur, et cum sudore totius corporis inop-
 15 tuno frigidos articulos saepissime patiuntur. privari se ob hoc etiam viribus naturalibus asseverant. indigestione frequenter stomachi fatigantur, ructus suos varios et insuaves perhorrescunt. color eorum nigrior fiet, et interiorum viscerum frequentius doloribus attemptantur.

52 unde omnem curam quam maxime stomacho delegabo, fomentis vel cataplasmatibus chalasticis imminendo.
 21 ventris officium prius inoffense procurabo, quo facilius etiam cathartici depurgentur. palaestra vel gestationibus solidius exerceantur. vini veteris et bene olentis acci-

1 ea quae *r*: et quae *B*. 2 si vero *rb*: sin vero *B*. alienati *b Gal*: *om. rB* (*ubi plus fuerint et a.*). 4 iera *B* (*yera b*): gera *r*. 6 in intheacis *B*, enthea anticis *b* (*entheaticis Gal*), intheaticis *r*. debemus *r*: debemus *B* (*nos convenit b Gal*). 7 *tit.* De melancholicis eidem prisciani. V. *r*, De melancholicis XVIII. *B* 9 causae *rb*: huius causae *B*. 10 in lacrimas *B*: et lacrimas *r* (*lacrimantes b*). 12 consortia *B*: societatem *rb*. 16 etiam *B(b)*: autem etiam *r*. 17 frequenter *rb*: —ti *B*. 18 color eorum nigrior fiet *rb* (*cf. Cael. chr. 1, 182 color viridis cum nigrore*): calor eorum interior fiet *B* (*cf. Cael. ib. stomachi mordicatione etc.*). 19 viscerum *B*: eorum viscerum *r* (*viscerum suorum b*). doloribus fr. attemptantur *B*, frequentius doloribus aptantur *r*, frequentius attemptantur (*om. doloribus*) *b*.

piendi copiam praebeamus. cibos aptos stomacho maturiores et largiores convenit ministrare. declinantibus vero doloribus absinthii pontici decoctione iuvandi sunt. et aloes pulverem ieiunis in modum unius coclearis in melicrato dabo, similiter etiam et picran. si his adhibitis 5 causa minorata non fuerit, flebotomum sub gemina detractatione adhibebo. vomitus eis cum radicibus frequentius procurabo, etiam elleborum inter cibos aliquando dabo. misanthropis vero et adhuc hominum societatem fugientibus longas indico peregrinationes, et aut marina aut naturalia 10 lavacra calidiora exhibebo frequentius.

XVIII. De paralyticis.

Paralytici multis ex causis fiunt. etenim aut ex se 53 haec passio nascitur aut praecedentibus aegritudinibus comparatur. quae gravior et difficilior fiet, qua de praefatis 15 gatis corporibus consequitur.

... itaque si odoratus paralytin passus fuerit, caput prius est detondendum, dehinc oleo sicyonio fomentandum, praecedentibus interea fricationibus calentium sabanorum. his cucurbitae ventosae sunt imponendae, et apoflegmatis- 20

1 prebeamus *r* (potum accipiaut *b*): —bemus *B*. 3 Et aloes (—*e* *b*) pulverem *rb*: Et aloes iubeo *p. B*. 4 ieiunis *r*: —nos *B*. 4 in modū *r*, in mod^s *b*: in maio (*sic*) *B* (*item Neu!*). 5 dabo *rb*: accipere *B*. Similiter etiam et pigra *b*, Similiter pigra *r* (*cf. 2, 92*): Similiter etiam ieram quam pigram veteres appellant (*2, 46*) *B*. 7 adhibebo *b*: —beo *rB*. vomitus *rB*: —tum *b*. cum *rB*: ex *b*. 9 Misántropes *B*, Misandropis *b*, Mirantropis *r*. hōinū *b*: omnium (*omniū B, omiū r*) *rB*. societatem fug. *rb*: fug. soc. *B*. 10 indico *Bb*, iudico *r*. sed et maxima aut naturalia lavacra concedo lavari frequentius *b*. 12 De paralisin. VI. *r*, De paraliticis. XVIII. *B* (*et s. n. b*). 13 *cf. Cael. chr. 2, 1.* ex pced. *r*. 15 quā: quae *rBb*. q. de prefatis (*sic*) *c*. consequitur *B*, q. pfatigatis *c*. consequitur *b*: q. profatigatis *c*. superveniet *r*. 17 odoratus (?): *sic rBb* (*Gel. Neu.*). *cf. Cael. chr. 2, 7. 37* (*qui inter singulas partes in passione constitutas cum multis aliis odoratum recenset*). itaque ab initio hic intercidisse plura videntur. paralisin *B*, —lisis *r*, ex paralisi *b*. 20 his ventose (*om. cuc.*) *b*.

mis competentibus medendi frequentius. sternutamenta
assidue procuranda sunt ex odoribus acrioribus, quibus
facilius possit pressa altitudo cerebri suscitari. nam et
alia naribus eorum supponenda sunt ex vivo sulphure vel
5 castoreo temperata cum aceto.

cynicos spasmos praeterea, qui ex oris vicinitatis
molestia linguae et vocis officium frequenter intercipit,
propriis curis corrigendus erit specialiter, gargarismatiis
ysopi thymi sinapis cum oxymeli. cibis salsioribus nutriendi
10 sunt et cathartici assidue relevandi. si sub hac sane
diligentia parum medicina profecerit, venam eis sub lingua
secabo. nec non etiam tardas confusasque eorum locu-
tiones sub disposita provocatione compello, timores incu-
tiendo ignis aut serpentis, ut correctiorem vocem tandem
15 cogantur expromere. caput eorum liquido cerotario fre-
quenter infundo ex castoreo peucedano et oleo laurino
vel irino temperato. potionem ieiuno dabo ex castorei
pulvere in modum coclearis unius cum melicrato. dabo
19 ieran ex more, dabo et theriacam tempore competenti.
54 si autem frigoris causa paralysis obvenerit, ut plena

1 medendi *B*: mederi *rb* (sc. convenit). 2 procuranda *rb*:
provocanda *b*. 4 alia (sc. odoramenta): allia (sic) *B*, colliria
rb. cf. *Cael. l. c.* 5 cum aceto *r* (cf. *Cael. 2, 37*): om. *Bb*.
6 quicon spasmus *r*, cenospasmus *B*, Qui cū spasmō *b* (cf. *Cael.*
chr. 2, 63 et 2, 8). qui *r*: cui *B*, quia *b*. ex oris vicini-
tate molestia *r*, ex vicinitatis molestia *B*, (quia) vicinitatis
molestia *b*. 7 linguae et (vel *B*) vocis *Bb*: linguae velocis *r*.
intercipit *rb*, —itur *B*. 8 specialiter *B*: —libus *rb*. gar-
garismatiis *B*, —ciis *r*: —tis *b*. 9 sinapi *rb*. oximeli.
cibis *r* (oximelle. Cibis *b*): oximellicis *B*. 11 profe(i *b*)cerit
Bb: profuerit *r*. 12 nec non *r*, nec n̄ *b* (*Neu.*): nec (in fine
versus) *B*. confusasque *B*: confusionesque *b*, confossasque *r*.
13 timores *rb*: moris *B*. 14 ignis aut serpentis *r*: ignē aut
serpentes *Bb*. correctiorem *Bb*: corruptiorem *r*. tandem
rb: tandem aliquando *b*. 15 exprimere *r*. 17 (pot.)
temperatam add. *B* (non *rb*). 19 ieram *B* (yera *b*), Gera
(om. dabo) *r*. et (t.) *r*: om. *B*. 20 obvenerit *rb*: advenerit *b*.
ut plena pars aliquando corporis (corporis aliquando *b*) at-
temptetur *rb*: ut lepra aliquando corpus attemptatur (sic) *B*.

pars aliquando corporis attemptetur, fricatione calida cubi-
culo tepefacto et acopis bene olentibus imminebo. con-
ficio interea ex ruta viridi aut marrubio aut artemisia
oleum non solum ad unguendum verum etiam ad lanarum
infusionem, quibus membra post curam semper calidissime 5
munienda sunt. cucurbitas interea locis pinguioribus ad-
movebo. aquis chalasticis fomentabo ex puleio nepeta iri
illyrica ibisco vel seminum decoctionibus. acopa vero ad-
hibebo ex pice resina pipere vel euforbio adarce et oleo
laurino coniectura medici temperata. exercitiis competenti- 10
bus membra recolligo. frequenter ieran his dare convenit.

quibus vero sine sensu partes attemptatae deriguerint
hiemis tempore aetate senili laborantibus, unguenta haec
adhibenda erunt, ex scilla et euforbio thapsia pyrethro
adarce et oleo glaucino. si loca emarcuerint diu hoc morbo 15
vexata, cucurbitas dropaces lavacra et cetera adiutoria si-
milis post cibos adhibebo quam maxime.

significo praeterea aliquando paralysin per solutio- 55
nem obvenire membrorum, aliquotiens per contractionem.
et quoniam haec accidentia sibi invicem contraria non 20

1 fricatione (—nē) calida (—ā b) *rBb*. cubiculo *rb*: cu-
bili *B*. 3 interea ex *rb*: *om. B*. aut (marrubio) *b*: et *r*,
vel *B*. 5 quibus: *ab hac voce denuo (post lacunam) incipit*
Gelenius p. 89. calidissimis (calidis *B*) munienda *B Gel.*,
calidissime munienda *r*, calidissime nutrienda *b* 6 pinguioribus:
cf. Cael. chr. 2, 21. 7 ex *rb Gel.*: *om. B*. nepita *rBb*.
i(y r)ris illirica rB (yreos b). 8 acopa *rBb*: acopa vel un-
guenta *Gel.* (*cf. Cael. in eod. cap. chron. 2, 34.*) adhibebo
r Gel.: —beo *Bb*. 9 vel (euf.) *rB Gel.*: *om. b*. et oleo
laurino *rbB*: laurino oleo *Gel.* 11 iera *B*, gera *r (om. b)*.
12 q. v. sine sensu att. p. (partes att. *Gel.*) diriguer (—rint *Gel.*)
b Gel. (*cf. Gar. 5, 22*), q. v. sine sensu p. a. defruguerint *r*: q.
v. sensum p. a. amiserunt *B*. 13 hiemis tempore etate senili
rb Gar., hiemis tempestate senili *B (cf. Cael. chr. 2, 1)*: hiemis
tempore aut aestate similiter *Gel.* 14 e scilla *Gel.*: ex squilla
Bb, ex quille *r*. 15 (loca) vero *add. Gel.* emarcuerint
rb Gel.: —runt *B*. 18 significo *rB*: significabo *b*, et signi-
fico *Gel.* paralisin *rBb*. 19 obvenire *rB Gel.*: venire *b*.
20 quoniam: quō *B (unde male quomodo Neu.)*. haec *rBb*:
om. Gel. sunt (*ante non*) *add. Gel.*

una diligentia visitanda sunt, eorum nunc curas determinabo.

collecta igitur membra et causae vi repentina contractione minorata omnibus chalasticis adiutoriis resolvenda
 5 sunt, mollibus manuum fricationibus et unguentis ex diversis adipibus et medullis quae possunt loca contrahentia relaxare. utor fomentis similiter aquarum chalasticarum ex seminum decoctione et althaeae radicibus. indico interea solam aquam calidam esse potandam, sane concedendum est aut
 10 apiatam aut hydromeli.

resoluta vero membra omnibus stypticis adiutoriis et frigidioribus colligenda sunt, siccis fricationibus, unguentis quoque mordentibus ex oleo cyprino vel calce viva euforbio castoreo adarce et similibus ceteris temperatis. nam
 15 et ligna iacentia subinde eos suadeo debere transcendere. sane si pes ex hac resolutione dimissus usum penitus denegaverit, lamminam plumbi prius unciarum trium articulis eiusdem pedis admovebo, in tertio die uncias singulas superaddens. hoc diebus XL servabo, ut illam ponderationem
 20 quae eo tempore creverit usu noverint sustinere.

1 visitanda *rb*: —di *B*. 3 et causa in repentina contractione dominante (*sic*) *b*. 5 manum (—nū) *rBb*. *cf.* *Esc. c. 22* (*p. 34^d*). 6 possunt *r*, poss *b*: —sint *B*. 8 decoctione *rb Gel.*: —nibus *B*. potandam *rb Gel.*: bibendam *B*. 10 apiatam *rb*: apiatum *B Gel.* ydromelli *r*, ydromellum *B*, —melle *b*. 12 *cf. Gar. 5, 22* (*ubi ex Escol. 22*). 13 colligenda sunt (*post mord.*) *rep. Gel.* 15 ligna: *cf. Cael. chr. 2, 47.* suadeo *rb Gel.*: suadebo *B*. debere ante *r Gel.*, post transc. habet *B*, om. *b*. 16 dimissus *rBb*: om. *Gel.* usum (—us *r*) penitus *rB*: usum penitus ambulandi *Gel.* (*gressus penitus b*). 17 denegaverit *rb Gel.* negaverit *Gel.* lamminam *B*: laminam *rb Gel.* (*ad rem Cael. l. c.*). plumbi *rbB*: plumbeam *Gel.* 18 eiusdem pedis *r Gel.*: eius pedi *B* (—dis *b*). in tertio die *rb*: in tertium diem *B* (*intra t. d. Gel.*). uncias singulas *rB Gel.*: singulas uncias *b*. 19 superaddens *rb Gel.*: —dis *B*. servabo ut illā *rBb*: serva. illa *Gel.* (*ubi illa ponderatione*). 20 eo *rB Gel.*: tanto *b*. creverit *rB Gel.*: —rat *b*. usu noverim (*sic*) *B*, usus (*usum Gel.*, usū *r*) noverit *rb Gel.*

post vero simili detractone plumbi super addita detractus sum, quo pes ille qui ut colligeretur pondera sustinebat, eadem subductione relevetur. interea cotidie horis matutinis lammina detracta unguentis et ceteris adiutoriis imminebo.

hoc vitium plerumque etiam in oculis evenisse videmus. 56
nam pthisis et mydriasis certissima paralysis oculorum est. 6
pthisis ex contractione vel deminutione pupillae contingit,
ex dissolutione vero vel resolutione pupillae mydriasis,
quam medici platycoriasin appellaverunt. diversis igitur
earum accidentibus diversae curae disponendae erunt, ut 10
altera fomentis et inunctionibus stypticis et constringenti-
bus colligatur, altera chalasticis omnibus et nutrientibus
relaxetur. sed de utrisque difficilis est mydriasis. in
omnibus etenim generaliter causis frequenter facilius
constricta resolvimus quam resoluta constringimus. de 15
aquis vero naturalibus certissimum est quoniam dulcia
semper et calida lavacra corpora relaxarunt, naturalia

1 simili modo d. r. post plumbi add. Gel. dibeus priori-
bus. 2 sum om. b. quo rBb: quod Gel. ille r Gel.:
om. bB. qui ut colligeretur rGel.: | ut colligaretur b, qui
cum colligaretur B. 3 identidem (ante relevetur) add. Gel.
5 evenisse videmus (sic) B, ev. vidimus rGel. (Neu.): cogno-
vimus evenisse b. 6 pthisis (mox pthisis) B, (ptysis rb).
moedriasis B, midriasis r, mitriasis b (cf. Cael. chr. 2, 6. 16.
Gal. XIV, 776). seqq. om. b usque ad alterum mydriasis.
7 quae (ante pth.) add. B. constrictione Gel. tysis hic r.
deminutione rB Gel. 8 ex. diss. vero vel res. r, ex res. v.
vel dissolutione B: ex resolutione Gel. medriasis (hic) B,
midriasis r. item infra v. 13. 9 medici rB Gel.: alii b.
plataschoriasin B, platigoriasin b, platocoriasin r. appella-
verunt Bb: —vere Gel., appellarunt r. 10 earum: eorum
rBb Gel. d. c. disponendae erunt rB: div. c. sunt disponende b
(diverse disponendum erit Gel.). 11 inunctionibus B, inuntioni-
bus r: unctionibus b Gel. 12 ch. o. et n. B: chalasticamini-
bus (sic!) nutr. Gel., chalasticis rebus | nutr. b. 13 difficilis
rBb Gel. (—lior Neu.). in o. etenim gen. c. rb Gel.: etenim
gen. c. in omnibus B. 14 facilius om. r. constricta rb Gel.:
restricta B. 15 constringimus b Gel.: constringamus rB.
16 (naturalibus) omnibus add. r. quoniam (quō B, qm r)
Gel.: quia b. 17 relaxarunt B (—averunt Gel.): relaxant rb,
sed mox collegerunt rB Gel.: (Naturalibus vero...) colliguntur b.

vero salsa vel bituminea vel sulphurea relaxata corpora collegerunt.

XX. De catarro.

57 Omnis catarrus sollicite visitandus est, cui origo de
 5 capite est et principium. derivatio etenim ex eo defluens
 per varias arterias continuo infundit quae attigerit loca et
 sui perseverantia neglecta debilitat. nam sub tribus diffe-
 rentiis ex hoc causae fiunt. fit in naribus cui nomen est
 coryza, fit in faucibus qui dicitur branchos, fit in thorace
 10 qui si diu permanserit et pulmones invaserit, pthisin pe-
 nitus insanabilem facit. non praetereo interea quod ad
 inferiora cum se praeceps demiserit secum trahens vi et
 pondere materiam vitiorum, laesis frequenter praecordiorum
 vitalibus locis aliquas passiones transitu infigit et tandem
 15 desperata pedum loca occupat difficile removendus. sed
 quoniam prius omne corpus inquietat, et veluti quoddam
 pondus cum dolore omnes particulas corporis sine febribus

3 De catarron XX. *B*, De catarro (*sic b*) VII. *r*. 4 ca-
 tarrus *r*, catarron *B*, catharrus *b*. 5 atque pr. *b*. 6 in-
 fundit: *sic rB* et (*qui seq. 6—9 quae—fiunt om.*) *b* (infunditur
Gel.). quae attigerit *rB*: quae adtegere solet *Gel.* 7 sui
rGel.: *sic B*. cf. *Escol. c. 13*. 8 ex hoc *rB*: ex hoc hae
Gel. 9 coriza *rBb*. qui (*sc. catarrus*): quae *b* (*sc. derivatio*
= influxio Cael.), quod *B*. blancos *rb* (*Cael., Esc.*): bronchos
B Gel. fit etiam i. t. *Gel.* 10 qui: *sic rBb Gel.* in-
 vaserit *b Gel.*: inusserit *B*, (in pulmones) venerit *r*. tysin
 penitus ins. *r*, pthisin penitus ins. *B*: phthisin illam ins. *Gel.*
 (tysin ins. *b*). 11 non *rB Gel.*: nam *b*. quod (quia *rb*)
 ad inf. cum se *rGel.* (*b*): cum ad inf. se *B*. 12 se pr. dimi-
 serit *r Gel.*, se pr. dimerit *B*: se precipitaverit *b*. 13 et
 (*praec.*) *add. r*. 14 aliquas passiones (*—nis r*) *rGel.*: aquas
 (*sic*) passionis *B* (*sc. facit et has passiones ut aliquando pleure-*
ticos aliquando peripleumonicos faciat b). 15 desperata *B*,
 desperato *r*, desperato (*sic*) *b*, desperata *Gel.* sed quoniam
 prius *r Gel.*: sed primum quoniam prius (*sic*) *B* (Et quia prius *b*).
 16 et *B*, ut *r*: *om. b Gel.* 17 cum dolore *rBb*: cum sensu
 vel dolore levissimo *Gel.*

apprehendit consensu eiusdem reumatis descendentis, capite quam maxime prius similiter sollicitato, cui cum ceteris vicinis et proximis membris hanc diligentiam interim ordinamus, insequenti etiam specialem pulsatis vel occupatis partibus designabo.

omne igitur corpus calidis et siccantibus unctionibus 58 perunguemus, cubiculo munitum calefacto, operimentis etiam insuper lanarum mollium infusarum. caput quam maxime morborum omnium causam frequentius curo calido oleo cyprino vel laurino sive gleucino. conveniet interea per 10 initia reumatizanti diuturnam quietem indici, conveniet similiter etiam ciborum quam maxime potionis <continentia>, sub cuius detractio sitis multum profuit procurata. sed magis longo intervallo vinum largius cogantur accipere, salsos quoque cibos, quo sub utrisque coacta 15 ebriositas siccans protinus medeatur. ventrem prae om-

1 apprehendit *rBb*: — dens *Gel.* consensu *r*, consensū *b*, concensu (*sic*) *B*: cum sensu *Gel.* descendentis capite *rB Gel.*: de capite descendentis *b*. 2 similiter *rBb*: *om. Gel.* cui *sic rBb Gel. abhinc habemus codicem Vat. cuius incipit f. 31 |* cui cum ceteris . . . 3 vicinis: *sic rVBb* (*vitiis Gel.*). 4 specialem: *sic rVBb* (*om. Gel. qui post partibus addit quid expediat*). 7 perunguemus *r* (—guimus *B*, —gimus *Vb*). munito et calefacto *rVB Gel.* (*calefacto et munito b*). op. etiam (autem *r*) super lanarum (*lanarum V*) m. i. *rVB Gel.*: Cooperimentis et lanarum m. i. quam maxime toraci ex nardo vel cyprino cerotaria aut anetino oleo (*sic*) *b* (*cf. Cael. chr. 2, 97 appositis lanis . . . molliibus oleo . . . praetinctis colla circumdantes et thoracem*). 8 maxime *b*, quam maxime *r Gel.*: *om. VB*. 10 gleucino *V*: glaucino *rBb* (*vel cucumeracio add. Gel.*). interea *rBb Gel.*: *om. V*. 11 reumatizanti *V*. indici *rB Gel.*: indicii *r* (*indico b*). convenit *r*. 12 ciborum q. m. p. continentia (*sic*) *b* (*cibus sine potione Gel.*): quam maxime potiones (*potio B*) *VB*, ciborum q. m. potionibus *r*. 14 longo intervallo vinum largius cogantur accipere *r Gel. et (ubi vinum post cogantur) b*: *om. VB*. 15 salsos q. cibos *rV (b) Gel.*: salsus q. cibus *B*. quod *r*. utrisque coacta ebriositas *b*, utriusque (*utrisque Gel.*) coacta ebrietas *r Gel.*, utriusque coactio (*coactione B*) ebriositas *VB*. 16 siccans *rVBb*: sui natura desiccans *Gel.*

- nibus purgandum admoneo. sane cum his adiutoriis humanius causa profecerit, unguentis tunc supradictis cum tali fricatione imminebo ut palaestrae exercitium imitemur, quam maxime ut inferiora fortius defricentur. evocatus
 5 etenim de superioribus reumatismus sollicita superiorum loca quae cum periculo attemptare poterat derelinquit, et sub civili aegritudine medicinae iam beneficio repugnamus. unguenta supradicta cum opobalsamo temperata dabo. dabo potionem vini et mellis ex aequo ubi rutam viridem decoquam, dabo ubi etiam pyrethrum, dabo ubi piperis pulverem aspergam.
- 59 interea cum nares occupaverit, admotis odoribus ex melanthio mitigabo et easdem frequenter unctionibus superioribus tango.
- 15 si fauces inquietaverit, gargarismatiis stypticis imminebo quae in primo faenomenon ordinata transegimus, perseverantibus sane adiutoriis capiti totoque corpori unguentis superioribus.
- si thoracem occupaverit, loci naturam vel vicini pulmonis intuens sollicitius visitabo unguentis et ceteris supra

1 cum *rb VB*: si cum *Gel.* 3 im(n *V*)minebo *rb VB*: imminendum est *Gel.* imitemur *rb* (imitetur *Gel.*): inm(imm. *B*)inetur *VB*. 4 quam maxime ut inf. *r Gel.* (et quam maxime inf. *b*): Quō maxime ut i. *V*, quō (i. e. quoniam) maxime opus est (*add.*!) ut i. *B*. 7 beneficium *V* (—io *B*, —iis *r Gel.*). 8 unguenta —temperabo *om. b* (*ubi* Post dabo potionem vini... *r. v.* decoquoquam, *omissis q. s. ad v. 12* Interea). temperata (—to *V*) dabo *VB*: temperabo *r Gel.* 9 ex equo (—qui *V*) *rb VB*: aqua mixta *Gel.* decoquoquam *b*, decoquo *r*: coquo *VB Gel.* 10 ubi etiam *V Gel.*: ibi etiam *rB*. dabo ubi *r*: do ubi *VB*, ubi (*om. do*) *Gel.* 12 admo(n *b*)tis *Bb*: amonidis *V*, ammotis *r* (*om. Gel.*). 13 easdem *rVb Gel.*: itidem *B* unct. s. tango *rVb Gel.*: cum unct. s. dandi sunt *B*. 15 gargarismatiis *VB Gel.*: —tis *rb*. 16 primo *rBb Gel.*: —ma *V*. fenomoeno *V^o* (*ex fenno. moneo V*), fenomeno *B* et (*qui add. libro*) *rb* (*phaenomenon Gel.*) *cf. I cap. 17.* 17 totoque (*sic*) *rVB Gel.* (*om. b*). 19 polmones vicini *r*, vicina pulmonis *b*. 20 intuens *B* (*considerans Gel.*): intuentes (*sic*) *rVb*. unguentis *rb Gel.*, ingentis *V*: instans *B*.

dictis imminendo confectis cum opobalsamo, quo de altitudine ad thoracis superficiem revocare possimus reumatismum.

si tussicula supervenerit, quae mala vicinitate quasi quadam contagione sollicitat, habita consideratione ad inferiora umor ille ne in thorace diu resideat deponendus est. perseverantibus attamen prius adiutoriis ordinatis, superaddo plantas eorum pice liquida tangi debere, et fricari unguentis supradictis eam partem pectoris admotis proxime carbonibus, quo plus aut evocare in superficiem aut loco siccare reumata valeamus. interea licet etiam constrictionis molestia saepe praevaleat, ut flegmata difficilius egerantur quorum digestio tussientes relevare consuevit, his ecligmatia vel potiones dari faciam ex origano thymo ruta viridi cum melicrato aut melle despumato confectas et ex pinguium ficorum decoctione cum oxymeli. et si identidem, umoribus multum solutis, fluxus sputorum inquietudines et vigilias procurarit, tunc ad eorum coagulationem vel digestionem sucum ptisanae vel alicae dabo, aut lentem cum melle coctam, dabo omnes pultes cum

1 imminendo: imminebo *Gel.*, immineo *rb*, inmensa *VB*.
 quo de *B Gel.*, quod (*q*) de *r*: quod (alt.) *V*, quo (^o*q*) *b* (ubi altitudinē). 2 revocare: sic *rVBb* (evocare *Gel.*) 4 quae (qua *r*)—sollicitat *om. b.* 5 contagione *VB Gel.*: concitatione *r*. sollicitat *VB*: —tet *r Gel.* ad inferiora *rb Gel.*: *om. V* (ubi vel humor) et *B.* 7 est: erit *Gel.* prius: prioribus *b.* ordinatis *rb Gel.*: *om. VB.* 8 sane (post superaddo) *add. Gel.* (*non rbVB*). 9 supra scriptis *r* (ff *b*). eandem partem corporis *b.* 10 evocare *rVB Gel.*: revocare *b.* 11 loco *rVB Gel.*: locum (siccare a reumate) *b.* 12 constrictionis *r Gel.* (*b*): contritionis (—nes *V*) *VB.* 13 tusigentes *V.* relevare *r Gel.*: revelare (sic) *VB.* 14 eligmathia *V* (—tia *Gel.*), elimathia *B*, elecmatia *r.* 16 et ex *r*: ex (...decoctione) *V Gel.*, et (...decoctionem) *B.* 17 solutis *rB Gel.*: solutum *V* (haec in brevius contracta habet *b*, qui *om.* quorum—umoribus *v. 13—17*). 18 procurarit *V Gel.* (—raverit *r*, —raverint *b*): —bit *B.* 19 alicae *rBb*: calice *V.* 20 lentem *rVB Gel.*: lenticulam *b.*

pipere, dabo salsamenta quae volent, dabo in noctem antidota de pipere murra storace galbano opio cum melle attico temperata, quae et coagulare valeant flegmata, et somnos invitent qui sui natura et soluta constringant et
 5 beneficio praesentiae tussire minus faciant dormientes.
 60 monitum te interea volo omnia loca quae reumate facilius infestantur, superioribus adiutoriis imminentibus posse facilius desiccari. quae si forte vetusta et perseverantia exegere adiutoria, tunc ad cycli beneficia decur-
 10 rimus. novimus etenim causis difficilibus magnis medicinae remediis obviari.

igitur quoniam aliquando diu pertinax reumatismus, adiutoriis medicinae desistentibus, quae aut locorum aut substantiae aut certe medicorum inopia saepe contingit,
 15 pulmonibus ustionem infigans pthisin paene incurabilem facit, huic nunc pro causae magnitudine vel praeiudicio temporis curam ut possumus et diligentiam ordinamus.

1 volent *r*: volet *B Gel.*, volit *V* (voluerint *b*). noctem: nocte *rVB Gel.* antidota *rbB*: —dota *Gel.*, anthodocia *V*.
 2 de pipere myrta etc. *r*, e pipere *m. etc. Gel.*, pip *m. etc. b*: dabo pipere murra storace galbanum obphio *V*, dabo piper et myrram storavem galbanum apium *B*. 3 temperata *rbB*: —tis *Gel.*, —tas *V*. 4 invitant *V*. qui *rVBb*: quae *Gel. et Neu.* constringat *r*. 5 presentiae *r* (praesenti *Gel.*): praestantiae *V* (*ubi sic praestantiaetussire...*), —stanti *V^cB (om. b)*. minime *r*. faciant *Bb Gel.*: —ciet *V*, —ciat *r*.
 6—11 *solus habet Gelenius (ex cod. nunc deperdito) cf. 2, 6 et infra 114.* 13 quae (*sc. inopia*) *rVBb*: quod *Gel. (Neu.)*. aut locorum aut substantia (*substantiae B*) *rVB*, aut locorum substantia *b*, aut locorum ratione aut substantia *Gel.* 14 inopia *rVBb*: inopia vel imperitia *Gel.* sepe (—ae *V*) contingit *rVb Gel.*: contingit *B*. 15 infigans et tysin *rb*, figit pthisin *VB*, infigit et phtisin *Gel.* incurabilem *VBb*, penè incurabilem *Gel.*, penè insanabilem *r*. 16 praeiuditio *V*, praeiudicio *B (Gel.)*: pro(p) iudicio *b*.

XXI. De pthisicis.

Pthisicos et apoplecticos una sub sorte vel condicione 61
 medicina desperat, licet et veterum sententia sic fuerit
 definitum. unde per initia eos ut possumus medicinae
 remediis iuvamus. chronicos vero plena iam sub despe- 5
 ratione, non iam ut medicorum medelis, sed magis tantum
 amicorum solacio visitamus. ergo per initia spe sub qua
 futuros nos omnes labores impendimus, hoc ordine pthi-
 sicos curo.

februm ergo frequenter his ex necessitate accidentium 10
 tempora considerans cibos et adiutoria ministrabo. con-
 suerunt enim sub quodam veluti typico caractere vesper-
 tinis magis febribus admoneri, ut aliquando cotidie ali-
 quotiens circa diem tertium moveantur. cibos itaque
 sorbiles dabo, et si virium alia nos cura constrinxerit, 15
 concedo etiam solidiores, pultes quas volent, agnorum
 cerebra vel haedorum, acrones caprarum sive porcorum
 vel sucum ubi supradicta decoxerint aut certe aplozomon
 ex salibus oleo et aneto et aqua ubi eadem ungulae supra
 dictae maduerint. dabo caponum maiorum testes, dabo 20

1 *tit.* De tisis theodori prisciani VIII. *r*, De pthisicis
 XXI. *VB*, De ptisicis *b*. 3 medicina *rb Gel.*, —nae *VB*.
 desperat *V*, desperat *rB*: disperat *b Gel.* 4 diffinitum *V*.
 medicinae *rbBV*: *om. Gel.* 5 remediis *Vb Gel.*: —dio *rB*.
 iuvamus *rVB*: adiuvamus *b Gel.* (vero) tysicos *add. r*.
 sub plena *d. (om. iam) b*. 6 medellis *V*, medelis *Bb*: officio
Gel., offitiis *r*. magis *rVBb*: *om. Gel.* 7 solatio *VB Gel.*:
 solaciis *rb*. spe sub qua (quo *r*): *sic rVB et (spei) Gel.*
(ubi b: sub quacunque futurorum spe. os (omnes) res labo- 4
mō4 impendimus). 8 nos omnes *rVB*: omnes nos *Gel.*
 13 ammoneri: *sic VB (admoneri Gel.)*, amoveri *r*, admoverim
(sic) b. 15 alia *VBb Gel.*: aliqua *r*. 16 volent *rB*: volet
Vb Gel. 17 acrones *rVBb Gel.*: acra *Cass., Cael., Musc.*
etc. (= capita et pedes — al. capita pedum — porcellorum aut
hedorum Esc. 17 = Gar. 2, 5) = infra ungulae (cf. Esc. 18
pedes porcellorum rostra aures. Cass. 40 p. 92, 14 cephalo-
podas). 18 supra scripta *r (= ss b, ut v. 19 b)*. aplo zo-
 mon (*sic*) *V (Gel.)*, aploiomon *r*: apozimon *B*, —ma *b*. 19 oleo
 et aneto *rVB Gel.*: oleo anetino *b*.

columbos matri subtractos, dabo pisces asperos, dabo conchyliam in embammate ex aniso ligustico pipere et similibus ceteris melle et aceto commixto.

62 desistentibus forte iam aliquando febribus, etiam sal-
 5 samenta ministro. tunc iam totius corporis fricamentis
 siccis prius, ut palaestra, pro virium consideratione uti
 conveniet, quam maxime capitis gutturis vel thoracis.
 omnibus his utor, omnibus adiutoriis immineo, necubi
 natura consentiente corpus omne iam reumatismo plene
 10 possessum aliquatenus valeam desiccare. dabo antidota ex
 pipere, dabo theriacam cum melicrato, dabo dia prassiu.
 adhibeo epithemata simili sub virtute operantia, quae cale-
 faciundo loca desiccare contendunt. caveant aerum nimie-
 tates, caveant aestus et frigora. et si sub proxima despe-
 15 ratione iam nos obsederit naturae fragilitas, escas et
 cauteris partibus thoracis infigo, necubi factis et patefactis
 vulnerum meatibus forsitan eorum digestionibus releventur.

1 subtractos *VBb Gel.*: subductos *r*. 2 embammate
sic rVB Gel. (ēbemate *b*). aniso *b Gel.*: aneso *rVB*. li-
 gistico *V*, livistico (*sic*) *r*, libistico *B*, liuestico *b*. 3 com-
 mixto: *sic rVB Gel.* 4 forte aliquando iam *VB*: forte iam
 aliquando *Gel.*, forsitan aliquando *r*, vero iam aliquando *b*.
 5 ministro *rVB Gel.*: ministrabo *b*. iam *rb Gel.*: *om. VB*.
 fricamentis *rb Gel.*: siccamentis *VB*. 6 prius ut palaestra
rV Gel. (prius palaestra *b*): prius ut in palaestra *B*. 8 om-
 nibus—adiutoriis: *sic rVBb Gel.* necubi: *sic rVBb Gel.*
 10 antidota *rBb*: —dotia *V Gel.* (*ut supra etc.*). 11 tiriacam
V, tyriacam *rBb*. diaprassiom *Vb* (—sium *Gel.*), diaprasion *B*,
 diuprassium *r*. 12 adhibeo *rVBb*: —bebo *Gel.* epithima
Vb, epi(y *r*)themata *rB* (—tia *Gel.*). 13 loca desiccare *VBb*:
 desiccare loca *r*, siccare loca *Gel.* aerum (*sic r Gel.*, cerū *V*,
 earū *b*) nimietates (—is *V*) *rVb*: ///uerni & autūni etates *B* (!).
 14 caveant (*iterum*) *rVBb*: : *om. Gel.* proxima *rVb Gel.*:
 summa *B*. 15 escas *rVb Gel.* (*cf. 18*): iscas *B*. 16 necubi
rVB Gel.: ut *b*. 17 forsitan (—am *V*) *VB Gel.*: forsitan *rb*.
 releventur *rB Gel.*: revelentur *Vb*. *hic multa adduntur (per
 versus 62) in b*: Si nimia tussis fuerit. herbe vethonice . . .
*eadem inter Prisciani capitula quae Pseudo-Galenii libro III.
 Leidensi in fine addita fuerunt, testante indice olim legebantur.
 etenim qui ea collegit habuit Prisciani codicem Berolinensi
 aequabilem.*

XXII. De sanguinis emissione interiorum.

Sanguinis effusio licet pro locorum qualitate aliquando 63
salubris existat, attamen generaliter omnes cum horrenda
et terribili inspectione visitantur. fit itaque locis diversis
sanguinem emittentibus sub trina vulneratione causatio. 5
fit primo crepido, fit insequenti putredo, fit ex utrisque
superioribus eiusdem loci vel venae patulum orificium in-
curabile. locorum itaque emittentium nomina curis inter-
positis designabo.

cum ergo ex meningae partibus sanguis eruperit, qui 10
vapore quodam cum saltu venarum inconsueto et dolore
totius capitis publicatur, hoc pacto constringendus vel pro-
hibendus erit. detonsis capillis eidem meningae pulvis
turis masculi vel mannae eius aut naxii aut amyli aut
lemniae aspergendus est, aut cum aceto mixtus inliniendus. 15
huic fots ex oleo roseo infrigidato adhibendus est, aut
ex sucis herbarum specialiter stypticarum, ut est arno-
glossus, strychnum, portulaca, rubus, rosa sicca vel cetera.
cibi vero calefacientes meningam prohibendi sunt.

1 tit. De s. emissione interiorum *VB Gel.*, De s. em. ex
interioribus *b*, De s. effusione de interioribus *r* (*qui tamen in*
ind. dedit De s. emissione de interioribus). 4 visitantur
rVB Gel.: visitamus *b*. 6 utrisque *rVb Gel.*: utriusque *V^cB*.
7 loci uel: locriel (*sic*) *V*. 10 meninge *Vr*: mininge *bB* (*sic*
etiam r v. 13). 11 inconsueto *rb*: cum sudore *VB*, incon-
sueto cum sudore *Gel.* 12 capitis *rVB Gel.*: corporis *b*.
prohibendus *r Gel.*: cohibendus *VBb*. cohibendus culi uel
manna etc. (*sic*) *VB (Neu.)*, omissis quae habet cum *r* etiam
Gelenius ex codice qui similis fuerit archetypo codicis b, ubi
haec: cohibendus. Erit detonsis capillis eidem meningę pulvis.
libani vel liannę (*sic*) eius aut mirta aut milli aut leminie
aspergendus aut . . . 13 pulvis *b Gel.*: om. *r*. 14 turis
masculi *rGel.* (*unde post lacunam culi VB*): libani *b*. naxii
Gel.: naxi (*riaxi V*) *rVB*. amyli *Gel.*: amali *V*, amili *rB*,
milli *b*. lemniae: *sic rVB Gel.* (*leminie b*). 15 (*asp.*) erit *Gel.*
(*est rVB, om. b*). (*inl.*) est *rb Gel.*: om. *VB*. 16 infrig-
dato *rb*. 17 exsucis (*exucis V*) *rVb*: de sucis *B*. stypti-
carum (*estipticarum V*) *rVb*: et stipticarum *B*. arnoglossus
(*Gel.*, —sa *Bb*, —sū *r*) estrignum (*strigno b*, *strignon r*, et
nigra *B*.) portulaca . . . *V*. 18 rubus *rVB*: om. *b Gel.*

64 cum de oculis haemorrhagia emerit, aqua frigida vel pusca defricandi erunt, insequenti vero murra pingui inunguendi sunt, et cetera quae in subiectis venis crepantibus adhibemus.

5 cum de auribus sanguis eruperit, aqua his vel pusca frigida infundenda erit, et cetera quae oculis facienda esse ordinavimus.

cum de naribus eruperit, faenomenon libellus superior omnem earum curam edocebit et instructionem.

10 cum de faucibus vel gutture vel de palato eruperit, sucis frigidis vel stypticis insistemus.

cum de uva eruperit, pusca primo frigida imminendum erit. quae si minime valuerit prohibere, virgulam auri vel argenti ignefactam loco sanguinanti suppono, ut ex hoc
15 caute protinus compescatur.

cum vero de stomacho obvenerit, dabo ad massandum glycyrrizae surculum, dabo symfyti radicem, dabo cummi, dabo tragacanthum, dabo puscam frigidam ubi naxii pul-

1 emu(o B)rragia V. 2 pusca VB: spuca b (item infra v. 5), posca Gel. defricandi rVB Gel.: infundendi a foris vel defricandi b. erunt rVBb: om. Gel. mora (myrra r cf. 99) pingui inunguendi (—gendi b) rVb: mora pingua inunguenda B (cf. Diosc. p. 81. 78 Lips.). 3 sunt rVBb: erunt Gel. et cetera: sic rVB Gel. et (et c) b. cf. v. 6. in subiectis (—lectis V) rVB (subtis b) = infra (ubi?). 4 adhibemus rb (—bebimus Gel.): adhibuimus VB. 8 crepuerit r (solus). fenomenis (sic, phaenomenon Gel.) libellus superior VB, fenomenus libellus r, fenomenus liber primus b. 9 edocebit rVB: docebit Gel., te docebit b. 10 de gutture b. de (ante p.) om. r Gel. (aut de palato b). 11 insistimus Gel. (—temus rVBb). 12 eruperit r Gel., sanguis eruperit b: om. VB. 13 virgulam B: —la rVb Gel. 14 ignefactam rB: —ta rVGel., ignita b. sanguinanti rVB Gel.: sanguinis b. ex hoc rVBb: om. Gel. 15 compescatur rb Gel.: —pescat (omisso compendio) VB. 16 ad marsandum (sic) V pro ad massandum Gel., ad masandum r: ad demasandum b, ad masticandum B (cf. διαμασσόμενον Diosc. 3, 5). 17 gliciridiae V Gel. (gliquiriciam b), liquiricie B, liquiritie r. simfite V, simphitu r, simphyti B (senticeis b). cummi (cf. Cass. 29 et ib. ind. s. v.): cummen V, gummen (gūm) r, gummi B (om. b). tragacantum V, dragagantum b, dragantum rB. naxi rVB.

verem aspergo, dabo similiter amyllum tritum, dabo reum ponticum. dabo etiam cum sucis herbarum stypticarum quas superius memoravimus, cibos vero stypticos aut ex oryza aut ex lente vel sucis earum, in quibus illa styptica concoquenda erunt. dabo interea mala cydonia, dabo thebaicos, sorba quoque et castaneas, vel eorum decoctiones. his etiam dia codion convenit in noctem accipere. nam et epithemata styptica conveniunt, ut est aut dia iteon aut dia foenicon, aut certe barbara quae de bitumine iudaico conficitur.

cum de thorace emiserint, quod sollicite visitandum est, primo flebotomus adhibendus est, et cibi ordinandi sunt superiores, qui de stomacho iactantibus ordinati sunt. eorum vero articulos vel extrema femorum fasciolis competenter astringo, spongiam vero pusca frigida infusam thoracis partibus adhuc calentibus superimpono. imminebo huic adiutorio diebus continuis quinque frequentius immutando. post vero emplastris uti nos conveniet superius ordinatis de stomacho iactantibus, super quae commodius lanas sucidas superimponimus oleo quoque murteo vel lentiscino mixto cum aceto. si his adhibitis sanguinis ad-

2 reoponticum *V*, reuponticum *rBb*. cum sucis *rVBb*: sucos *Gel.* 3 stipticos *rb*: tipticos *B*, tip[o]ticus *V*. 4 earum: eorum *rVBb Gel.* concoquenda *rVGel.*: coquenda *B(b)*. 5 erunt *rb Gel.* (—ē *b*): erant *VB*. interea: interam *V*. 6 thebaicos (sic circa finem versus uterque) *VB*, thebaicos *Gel.* (cf. *Diosc. p. 250, 3 Lips.*): thebaicos (thebaidos *r*) dactilos *rb*. sorba *rBb*, surpa *V* (sorpa *V^c*). eorum *rb Gel.*: orum *V*, horum *B*. 7 noctem *Gel.*: —te *rVBb*. 8 epithemata: epithematia *r*, &himtia in ras. *V*, eligmatia (ex coniect.) *B* (epytima *b*). diaiteon a. diafenicon *r*, diaueon aut diafinicon *b* (dia theon a. diaphoenicon *Gel.*): diateon aut asticon *VB*. 11 cum *B* (cum vero *rb*): om. *V*. amiserit *V*, emiserint *r* (sanguinem emiserint *b*): emerserit *B Gel.* 12 est *VBb*: erit *Gel.* primo *r Gel.*: primum (hic) *VBb*. flebotomus *B*: flebothomū *rb (Gel.)*, flemorthomum (sic!) *V* (sed adhibendus *VBb*, —um *r Gel.*). 13 superiores—sunt add. *r Gel.* (*b*, nisi quod hic s. quos d. s. i. sunt ordinati): om. *VB*. 14 fasciolis *rb Gel.*: fasciculis *VB*. 20 oleo ... mirtheo etc. *V (Gel.)*, oleo ... myrtino (mirtino *b*) *rb*: oleum ... mirteum *B*.

huc perseveraverit insolentia, detracto aceto vinum est
 commiscendum. accedentibus vero febribus si etiam tussi-
 cula coeperint inquietari, cataplasmandi sunt de subiectis,
 ut sunt dactyli sorba rosa sicca flos mali granati acacia
 5 hypocistis alumen. omnia haec simul aut quae inveniri
 poterunt in sucis rus syriaci coquuntur et temperantur.
 horis vero is quibus sanguinem emittunt, ex decoctionibus
 supradictarum specierum aut inmaturarum uvarum aut
 mollium vitium acremonorum aut polygoni aut castanearum
 10 ingero potiones.

cum autem de pulmonibus haemorrhagia emergerit,
 quod nimium periculosum est, sub gemina vel trina san-
 guinis detractone flebotomum adhibere nos conveniet, et
 is omnibus imminebo quae de thoracis partibus emit-
 15 tentibus ordinata sunt, tam in cibis quam in ceteris adiu-
 toriis. hos interea cum aliquid proficere agnoverimus,
 unctionibus et gestationibus vel fricationibus, quibus membra
 inania nutriantur, mediocriter perunguimus.
 66 cum de partibus sane muliebribus sanguis eruperit,
 20 his in gynaeceon libello quid expediat sequenti lectione

1 insolentia *rVB Gel.*: molestia *b.* acce(i *rV*)dentibus
Bb Gel. 3 coeperint: —rit *omnes, sed* inquietari *rVB*: —re *b*
(ubi tussiculā) Gel. 5 ipoquistida *B*, ciporcitida *V* (hypo-
 cistida *Gel.*), ypoquistidos *b* (*cf.* 2, 102). poterunt *b Gel.*:
 poterint *r*, potuerint *VB*. 6 rus: roris *rVBb Gel.*: et
 temperantur *om. B*. 7 is: his *rVBb Gel.* emittunt *rb (Gel.)*:
om. V, detraho *B (?)*. aut molliibus (mollium *B*) vit(c *V*)ium
 acrimonio(a *B*)rum *VB*: aut in molliores vitis cimas *r*, aut
 uitium molliores cimas *b* (*quo verbo graecum ἀνρεμόνας videbuntur*
explicasse), aut molliibus vitium foliis vel racemis aut capreolis
Gel. 9 poligonia *V*, —ii *Bb*. 11 cum autem de p. hoc
 emergerit (*h̄* mergerit *r*) *rVB Gel.* (cum autem sanguinem de p.
 emiserint *b*) *cf.* 2, 64 *in.* 14 is: his *rVBb Gel.* (*nisi forte*
his scil. emittentibus imminebo omnibus etc.) 14 emittenti-
 bus *b*: eminentibus *rVB (om. Gel.)*. 16 proficere *rbVB*:
 nos de eorum salute proficere *add. Gel.* agnoverimus *VB Gel.*:
 cognoverimus *rb*. 17 vel fricationibus *rV Gel.*: *om. Bb*.
 20 in gynaeceo *Gel.*: in ginecio *r*, in in! (*f.* 39^a)guina inicii (*haec*
novo atramento obducta leguntur) *V*, in inguina inici *B*, in-
 guina et genetia (*dupl. lect.*) *b*. libelli (*sic*) *B* (libello *rVb Gel.*)
 quid *rVB Gel.*: quod *b*.

disposui. unum interea hoc generale edico omnibus ex locis interioribus et quo sanguis poterit eructare, per initia cuncta adiutoria vel praecepta frigida, quae constringere et glutinare poterunt, adhibenda esse, insequenti vero cum humanior proventus causarum adriserit, calidis 5 et nutrientibus imminendum.

XXIII. De empyicis.

Empyici frequenter fiunt vulnere in interioribus vel 67 apostemate praeunte. quibus cum febres supervenerint, temporibus consideratis et adiutoria et cibi parciore sunt 10 ordinandi, tunc quam maxime cum eos orexis accipiendi coegerit. cataplasmandi sunt interea ex ysopi pulvere vel abrotoni mixtis seminibus in decoctione pinguium caricarum. dabo frequenter melicratum simplex, dabo etiam in quo puleium aut ysopum aut thymum aut ruta viridis 15 aut marrubium decoquendum est. aspergo sane in melicrato ad vulnera interiora purganda pulverem iris illyricae,

1 generale edico *VB Gel.*, generale dico *b*: generaliter dico *r*. 2 et quo *Gel.*: æquo *V*, ex quo *r*, ex quibus *B*, de quibus *b*. poterit *rVB Gel.*: potuit *b*. eructuare *rb*. 3 et (*ante* constringere) *add. rb*. 4 poterunt *B Gel.*: —rint *rV* (possint *b*). 5 proventus *rb Gel.*: proventus *VB*. 6 post imminendum est (*est om. rVB Gel.*) sequitur in *b* additamentum hoc (*II. vers.*): Nam et omnibus sanguinem ex interioribus locis mittentibus hec adiutoria superaddo. de quibus effectum sepe cognovimus. Rubi cimas teneras tundes ... 7 De ēpiciis *b*, De empsicis XXIII. *VB*, De empiicis theodori prisciani. X. *r*. 8 Empiici *rb*: Empsici (*sic*) *VB*. vulnere *VBb*, (faciunt) vulnera *r*: ulcere *Gel.* (*item infra*). 9 praeunte *Vrb Gel.*: praepediti *B*. 11 tunc quā maxime | (*f. 39^b*) orexis accipiendi coegerit *V* (*ubi* cum eos servant *r Gel.* *ante* orexis), Tunc cum maxime hora eos accipiendi coegerit *B*, tunc maxime horis quibus accipiendi coeant (*sic*) *b* (maxime horis quibus accipiendi coeant *Ga^l*). 12 cataplasmandi sunt *rbVB*: *om. Gel.* 13 decoctionē *VB* (*—ne rb Gel.*). 15 aut timū aut rutā viridē (*sic et rB*, ruthā viridē *b*, ruta viridis *Gel.*) *om. V* (*sed in marg. add. al. m.*). 16 aut marrubium post ysopum *Gel.* (*solus*). aspargo (*sic*) *rVb*, aspergo *B Gel.* in *om. b Ga^l*. 17 in interioribus *Gel.* (*in interiora Ga^l*).

et electario utor quod ex lini semine fricto cum nucleis
et melle despumato conficitur. Hippocrates vero nucleos
cum galbano et melle attico in his similibus causis ad
depurganda vulnera in interioribus dari praecepit. simi-
6 liter etiam terebinthinam mundam, in modum unius cocle-
aris, ieiunis ab nocte quam maxime. viribus iam repa-
ratis et his adiutoriis relevatis etiam ieran dari conveniet.
iam tunc etiam exercitia et fricationes ad reparanda cor-
pora adhibenda sunt, quibus reliquiae causarum possint
10 mundari facilius. hos etiam aeris mutatio multum iuvat.
cibi vero sint pultes frequentius, quibus piper admiscendum
est. similiter etiam sorbilia, aequae cum pipere. quod
etiam in ceteris dari convenit. nam et antidota quae forte
de experimentis empyicis danda sunt, pipere mixto con-
15 ficiuntur.

XXIII. De syntexi vel atrofia.

68 Multis praecedentibus causis nascitur syntexis vel atrofia.
fit ex ventris solutione prolixa, fit ex febribus similiter

1 electario *V* (*Gel.*): —tuario *rBb*. fricto *rVb Gel. (Ga^l)*:
stricto *B*. yppocrate(i *V*)s *rVB* (*ypo^c b*). 4 (v.) interiori-
bus *rb*, in interioribus *Gel. et Ga^l: om. VB*. 5 tere(thyri *V*)-
bintina munda *Vrb Gel. (terebinthinā mundam B)*. cocleariis (*sic*)
V, —ris *B*, —rii *r* (*cocl b*): olivae *Gel.* 6 ieiunus ad noctem *r*
(ieiunus *V et ieiunis B om. ad n.*): ieiunis et ad noctem *b et Ga^l*
ubi sic Gel. ieiunis q. m. danda erit. similiter et contra noctem.
Viribus etc. iam *rVB*: vero *Gel. (al. b)*. 7 geran *V* (*hieran*
Gel.), iera *B*, yera *rb*. tunc *rb Gel. Ga^l: tum VB*. 9 ad-
hibenda *rVb Gel.*: —dae *B*. reliquiae *b Gel.*: —que *rV*, —quae *B*.
10 mundari *rVBb Gel.*: inundare *Ga^l*. aeres mutati m. iuvant *r*
(*solus*). 11 cibi vero si in pultis *V* (cibi vero eorum *s̄ pultes b*):
cibos vero sive pultes *B* (*ubi Cibi vero his pultes esse debe-*
bunt, quibus . . . Gel.). frequentius *post piper b*. 12 simi-
liter—pipere *r Gel. cum Ga^l. et (ubi enim pro etiam) b: om. VB*.
quod *r Gel. (et Ga^l, q b)*: hoc *VB*. 13 etiam *rVB*: etiam
et *b Ga^l*. in: cum (ceteris) *sol. Gel.* antidota *rBb*: anthi-
dotia *V (Gel.)* 14 pipere mixto *V Gel.*, pipere commixto
rb Ga^l: mixto pipere B. *post conficiuntur alia remedia ad-*
duntur in b: Allium in aqua bis coctum cum faba . . . (7 vers.),
eadem in Ga^l. 17 vel *rVB Gel.*: et (*item in tit.*) *b*.

chronicis, fit ex ustione thoracis, fit ex capite reumatizante frequenter. quae licet difficile attamen curari potest. fit etiam post sanguinis emissionem pulmonibus vulneratis, quibus frequenter illa pthisis inplacabilis procurata est. aliqui vero medici iactantiores idiotae, veluti suam peritiam vel diligentiam diffamantes, syntexin curaverunt quos pthisicos mentiebantur. nam et praeter sanguinis emissionem hi syntectici vel atrofi ex praeaccidentibus fiunt. quos tussicula exagitat perseverans, quos deficiens sollicitat sudor, quos certe macies et tenuitas corporis circa 10 dies singulos vires simul elimando consumit.

quorum curam sic plus impendo, ut in eorum virium 69 festinem reparationem, ut vinum lene et album, balneae, deambulatio vel gestatio, unctio vel fricatio, cibi analeptici mediocriter ministrentur. frequenter enim membris et 15 viribus reparatis pthisis imminens vel haec eadem perseverans aegritudo depulsa est. iuvantur locorum vel aeris mutationibus, et his utilius longas peregrinationes indicimus.

1 etiam (ex cap.) *Gel.* (non *rVBb*). 2 licet *rb Gel.*: tamen (d. att. c. p.) *VB*. 3 post *rVb*: per *B*, ex *Gel.* vulneratis *VBb*: ulceratis (ex corr. ut semper) *Gel.* 4 ptisis *b (Gel.)*: tesis *V*, tisis *B*, tysis *r*. 5 medici *rb Gel.*: om. *VB*. idiote *r Gel.* (et idiote *b*): ibite *V*, habiti *B*. suā *rVB Gel.*, snā (sententia) *b*. 6 sintexin curaverunt *rVB Gel.*: sinteticos procuraverunt *b*. 7 metiebantur (sic) *B*. 8 atrofi: atrofi *r*. ex praeaccidentibus *r Gel.* (ex accidentibus *b*) cf. 2, 106: ex pro accidentibus (cum rasura in litt. *r*, ante finem versus) *V*, ex propriis accidentibus *B*. cf. 2, 108. 11 elimando (sic) *VBb* (ut de pthisicis *Cael. chr.* 2, 217), limando *Gel.*: eliminando *Neu.* 12—13 sic praebet *b* In quorum cura talis adhibenda est diligentia ut plus festinemus reparationem eorum viribus inpendendo. Vinum lene et album ... ministrantur. 12 ut *Gel.* (*b*): om. *rVB*. eorum *r Gel.* (*b*): earum *VB*. festinem *r Gel.* (*b*): om. *VBg* (ubi reparatione). balneae d. *rb*: balnea edeambulatio *V*, balnea et d. *Gel.*, balnearum d. *b*. 14 analeptici *V*, — lemtici *rbB*. 16 separatis (item pr. m. p. 172, 3) *B* (non *rVb*). pthisis *V* (ptisis *B*), tysis *r*. 18 et his— indicimus: sic *rbgb Gel.* (eadem partim — et his utilius — in ras. partim in margine add. corr., om. pr. m. *V*).

adhibebo dropaces et cetera quae cyclo consueta sunt partibus praecordiorum et capiti. viribus vero iam proficientibus et reparatis, aquis naturalibus uti plus conveniet, et si aliquod adhuc ex superioribus accidentibus perseveraverit
5 symptoma, superiorum aegritudinum remediis adiuvabo.

XXV. De asthmaticis vel suspiriosis.

70 Asthmaticis vel suspiriosis semper molestissima querella pulmonum est. pingui etenim et frigido flegmate angustiis cartillaginis pulmonibus adhaerente, cavernae vel
10 meatus ibidem quibus naturaliter spiritus redditur et accipitur concluduntur, et ex hoc impedimento suspirium vel anhelitus molestissimus nascitur, ut sedendo magis quam iacendo respirent. hieme et senibus quam maxime hoc vitium familiare est. contingit aliquando etiam mediis aeta-
15 tibus adhuc calidis.

71 quos flebotomo liberari necesse est. attamen si etiam et a flebotomo certa ratione prohibemur, tunc ieiuniis continuis frequentibus in vicem detractio sanguinis uti conveniet. proderit etiam potandi continentia, proderunt
20 cibi cum oxymeli et pipere temperati. dabo interea ysopi

1 adhibebo *rb*: —beo *VB Gel.* consueta sunt *rb VB*: conveniunt *Gel.* partibus *rVB Gel.*: parti *b.* 2 capiti *rb Gel.*: capitis *VB.* viribus (vero *add. b Gel.*) iam proficientibus et reparatis *rb Gel.*: viribus reparatis *VB* (*iā ex corr. al. m. natum est in r pro aū, ut videtur*). 3 aliquid *rb.* 4 ex *rVB Gel.*: de *b.* 5 sumtoma *V*, syntoma *B*, sintoma *r.* 6 asthmaticis *rVBb Gel.* (*item v. 7*). et (susp.) *rbg in tit.* (*non v. 7*). 7 semper molestissima *rb (Gel.) et Gar. 2, 12*: *om. gVB.* querella *B Gar.*, querilla *V* (—ella *g*): causa *b Gel.* 9 angustis cartillaginibus (*om. pulmonibus*) *b*, eius angustiis cartellaginibus pulmonibus *r*: pulmonibus (*simpl., om. a. c.*) *VBg Gar. Gel. cf. Cels. 4, 1 (p. 120, 20 Lips.)* arteria dura et cartilaginosa . . . descendens ad praecordia cum pulmone committitur. 10 naturaliter *VB*: naturalis *rg Gar. Gel.* (—libus *b*). et (acc.)— (12) nascitur *om. r.* 12 magis facilius *r (Gar.)*. 13 et (senibus) *rVb Gel.*: *om. B.* 16 quos: hos *b.* etiam et *VB* (etiam aetas *r ubi mox prohibuerit*): etiam *Gel. (om. b.)*. 18 et frequentibus *br (Gar.)*. 20 aut (*ā*) ysopi *b.*

aut origani aut rutae aut absinthii aut iris illyricae aut calaminthae decoctionem ex melicrato calidam. item conficio ex his etiam ecligmatia commoda suspiriosis. convenit etiam guttam ammoniaci dari tritam cum melicrato vel oxymeli. abrotoni pulvis similiter datur, et castorei 5 pulvis plus commodius operatur. et illa decoctio in qua faenum graecum cum uva passa enucleata et rutam viridem coquimus, frequenter danda erit. sunt etiam trocisci magna approbatione diffamati, qui conficiuntur sic. anisum, sulphur vivum, gutta ammoniaci, castoreum et melanthium ex aequo 10 omnia tinsa cum aqua miscentur, et fiunt trocisci, quos postea tritos cum oxymeli dari conveniet.

cubiculum his calidum in superioribus procurandum 72 est. relaxandis enim corporibus et liberandis a conclusione semper sunt inferiora contraria. lectus orthocathemenus 15 ut potius sedere quam iacere <videantur> adcurandus est. pectus eorum calidis unguentis et vaporibus defricandum est. cucurbitam continuo cum detractioe sanguinis admovebo. proderunt per intervalla amyctica, etiam dro-

1 origani *r* (*g* *Gar. Gel.*), oricani *V*, oregani *b*: orizae *B*.
 2 calamintae *Gel.*, calamente *r* (calamenti *Gar.*, —tis *g*): calum se *V*, caulis *B*, nepite *b* (*cf. Garg. Mart. c. 23 p. 157, 5 Graeci calamitam, nostri vulgo nepitam dicunt*). calidam *VBg*: calido *rb* (*Gel. Gar.*). 3 &limatiam *V*, eligmatia *r Gel.*, electnacia (*pro elecmacia*) *b*, eligmata *B Gar. ms.*, malagmatia *g*.
 4 cum melicrato vel *rVBg*: *om. b Gel. (Gar.)*. 5 et (abrot.) *r Gel. (b)*, *om. VB (g Gar.)*. et *rVB*: *om. g Gel.* 6 plus commodius *rVBg (Gar.)*: plus *Gel. (om. b)*. 7 passa *rb Gel. (g Gar.)*: *om. VB*. 8 quoquemus *V*. etiam et (*tr.*) *rb*. 9 qui *rVgb Gel.*: et *B*. 10 gutta (gaza *V*) ammoniaca (*ā rB*) *rVB Gel.*: ammoniacum *gb (Gar.)*. 12 dari *rV Gel.*: —re *Bgb*. 13 et cubic. *Gel.* 14 et liberandis a conclusione (conclusionibus *r Gel.*) *r Gel. Gar.*, et a conclusione liberandis *b*: *om. VBg*. 15 orthocathemenus *r Gel. (—minus g)*, —timenus *Gar.*: orchithe (te *B*)mus *VB (haec om. b)*. 16 ut—iacere *r habet solus (add. videantur)*. adcurandus *V*, accurandus *g Gel. (procurandus r Gar.)*: accusendus (*sic*) *B*. 18 cucurbitam *rVb Gel.*: —tas *Bg*. 19 amyctica *Neu.*: anetica (—cae *r*) *rV Gel.*, anethica *B* (anetica adiutoria *Gar. ubi i. declinativa add. ms. Berol.*), anonice *b. haec (proderunt)—proderunt p. 173, 1) om g.*

paces adhibiti. proderit sinapismus, proderunt aeris mutationes. iuvat peregrinatio longior, iuvat vomitus radicibus cum oxymeli acceptis. convenit exercitium. proderit currere cum vestibus laneis quam maxime, si hoc in proclivitate procuretur. utantur emplastris circa pectus amyticis confectis ex nitro pipere abrotono et castoreo, et cyprino vel laurino cerotario. ex quibus supra dictis etiam potiones et unguenta conficio. convenit ieran dare, convenit acetum scilliticum sorbere in noctem, et ex eodem confectum oxymeli potui dare plus convenit.

XXVI. De epaticis.

73 Epatis indignantis molesta querimonia est, cuius ad curam adiutoria magis etiam styptica conveniunt. saepe enim nonnulli methodici calidis tantummodo vel chalasticis adiutoriis imminentes ipsam epatis substantiam dissolverunt. oportet itaque in fomentis vel cataplasmatibus cerotariis et emplastris aliqua styptica chalasticis admiscere, ut est oenanthe, nardinum oleum vel melinum, mala cydonia cocta vel thebaici dactyli et cetera similia.

1 proderunt aeris (caris *V*, et aeris *b*, aerum *r* qui om. prod.) mutationes (—nis *V*) *Vb Gel.*: proderit. Asmaticos [iuvat ... *B*. radicibus *b Gel.* (ex radicibus *rg*): radicis *V et* (... acceptae) *B*. 3 exercitium *b Gel.* (—tia *r sc. cum seq.* proderunt): exorcitior *V*, exorcitium *B* (exercitari *Gar.*, —re *g*). 5 amicticis *rVBg* (amixti *b*): amynticis *Gel.* 7 cyprino cerotario *i. e.* cerotario ex oleo cyprino *cf. 86 etc.* supra dictis *rVB (Gel.)*: ss *b* (supra scriptis *g Gar.*). 8 etiam *VBg (Gel. Gar.)*: etiam et *b*. convenit gerandere *V* (geran dare *r*, hieran dare *Gel.*, —ri *b*): om. *Bg*. 9 scilliticum (*Gar. cf. Cael. Aur. chr. 3, 9*): etceleticum *in ras. V et &celeticū B* (squilliticum *rb*, —leticum *g*). in noctem *Gel.* (ad noctem *b*): in nocte *rVB*. et ex *rb Gel.*: ex *VBg*. et ex eodem aceto *b*. 10 dari *b*. post conveni seq. alia remedia in *b* (per versus 9) sic Aliqui iecur vulpinum aridum ... eadem addit *Gar. (ms., paulo mutata ed.)*. 13 indignatio *rb*. 14 magis etiam *VB*: magis *b*, etiam *Gel.* 15 enim *rVB*: etenim *b Gel.* vel *rVB Gel.*: et *b*. 16 ep. causam vel substantiam *r (sol.)*. 18 stiptica *VBb*: constringentia *r Gel.* 19 ut est *rVB Gel.*: ut sunt *b*. 20 et issimilia *r*.

fit interea hoc cerotarium epaticis competens sic. cerae unċ IS, nardini olei unċ III, mastices personatae unċ I, aloes semunċ I. hoc epaticis convenit, sed sub quadam solutione laborantibus, ut aliquando et ventris solutione et vomitu et frequenti nausea commoveantur. quibus si haec 5 adhuc perseveraverint accidentia, admisceo cerotario supra-dicto aut lycium indicum aut oenanthen aut omfacium in semunciis singulis. articuli eorum tunc fasciolis constrin-gendi sunt et stomachus alfitis cum vino cataplasmandus.

sed si illa indignatio epatis ex constrictione magis 74 obvenierit, ut cum tensione vel cum duritia loci dolor 11 nimius partes inquietet, qui et iugulo et omni parti dextrae molestiam ferat, febres acutas commoveat, ventris quoque procuret constrictionem, digestionis licet ex levibus cibis non exhibeat officium naturale, interea ructus fre- 15 quenter insuaves habeant, cum virium fatigatione pallore quoque corporis deformantur, hos primo convenit iuvari

1 epaticis *rb Gel.: om. VB.* sic *rVGel.: om. B* (quod sic conficitur *b*). Cere ($-ra\ r$) \div I S *rb (Gel.): ceralrif semif V, cere brismif B.* 2 nardi \div III. *b*, nardinū oleū \div II. *r*, nardinum oleum unchi *V*, nardini olei unciā I. *B.* mastiche persocie est (*sic*) I. *V*, masticis persicae \div I. *B (Gel.)*, mastiche personatie \div I. *b*, mastiche personali \div I. *r. an personatae? Plin. 12, 72.* 3 aloes sem. unti. I. *V*, aloes semuncia I. *rb*, aloe Σ (= semuncia) *b.* conveniet *r.* sub quadam *b Gel.: sub cantiam (-ā B) VB.* 4 et (ventris) *rVB: om. b Gel.* et vomitu *Bb et (-tus) V*, et vomitibus *r*, aliquando vomitibus *Gel.* 5 et (freq.) *VB (b): aut etiam Gel.* 6 perseveraverint *b Gel.: -rit rVB.* accidentia *rb Gel.: om. VB.* 7 ynante. ā ofaciū *b (Gel.)*, enantē aut onfaciū *r: oenanthenāton faciū V, oenanthenuaton facio B.* 8 admiscendum (*post singulis*) *add. rVB (om. b Gel.).* 9 alfitis *rVB (Gel.): -ta b.* 10 sed si *rb: sed VGel, si B.* epaticis *b.* 11 obvenierit *rVBb: obvenit Gel.* ut *VB Gel.: om. rb.* 14 digestionis *B Gel., -nes V: dissolutiones b, et indigestionem r.* 15 exhibeat *rB Gel., exhibit V: exigit b.* naturale *rb VB: competentes Gel.* interea *rb VB: om. Gel.* 16 habeant *bB: habent rV, habeat Gel.* 17 deformantur *rV.* (hos) vero *add. rb (propter ut om. v. 11: nam et commovent v. 13 et procurat v. 14 habet b, non r).*

flebotomo, item oleo ubi ruta anetum papaver lini semen coctum fuerit calido fomentari.

- cataplasmandi sunt tempore competenti commotionis de hordei pollinibus, ubi diuretica aliqua commiscenda
 5 sunt, ut asarum vel petroselinum aut puleium aut daucus aut feniculi semen et cetera similia, in melicrato in quo ibiscum vel fici pingues prius coqui debent. utimur cerotario post cataplasma ex oleo samsucino habenti quippiam salis vel nitri vel nasturcii aut sinapis. semper attamen
 10 dia samsucu necessario omnibus epaticis conveniet uti. uti tunc conveniet etiam dia chylon chalastico, cui adipēs commiscendi sunt, aut certe dia spermaton.
- 75 declinantibus vero accidentibus tunc etiam malagmati imminebo tali. guttae ammoniaci lib̄ I, bdellii unc̄ III,
 15 croci unc̄ I, murrae semunc̄ I, cerae lib̄ I, olei cyprini sive irini unc̄ VIII, aceti quod sufficiat, in quo gutta ammoniaci

1 rutam anetum *r*: ruta mactum *V*, ruta meantum *B* (ruthā virid. anetū *b*). 4 ubi *etc.* *cf.* Cassii cataplasma diureticon *p. 111, 19* (sed medicamina urinalia monstrat Cael. *p. 450*). commiscenda sunt: sic *rVBb Gel.* 5 ut *VB Gel.*, ut est *b*: aut *r*. ut (petros.) *VB* = vel *b*: aut *r Gel.* puleium *B Gel.*: pulleium *V*, polium *b*, folium *r*. daucus *B*: —cum *rVb*. 7 hibiscum *B*, eviscum *rVb*. ficus (ficos *V*) pingues (—is *r*) *rVBb Gel.* coqui (quoque *V*) debent *rB Vb*: decoqui debent *Gel.* cerotario *b Gel.*, ceratario *r*: centauria *VB*. 8 cataplasma *Bb Gel.*: —mata *V*, —mo *r*. habenti: sic *rVBb Gel.* 9 vel (nitri) *rVB*: aut *b*, *om. Gel.* sinapis hic *rVBb*. 10 samsuci (samsoci *V*) *rVB Gel.*, suci *b. scripsi* dia samsucu: *cf. Cass. p. 112, 5.* necessario *V Gel.*: —ri *B* (—rii *rb*). conveniet uti. Tunc *r*, convenienti. | uti tunc (sic) *VB*: conveniunt. uti tunc *Gel.* (sunt *b*). diacylon chalastico *Gel. (Neu.)*, diacilon calasticū *r*: diachi | castico *b*, dulon calastico *B*, duro (in *ras.*) calastico *V*. 13 malignatae (sic) *V*, malagmatae *b*, —te *B* (—ti *Gel.*). 14 gutta *V*, —tae *B*, —tā *r* (*om. b*). 14 (item 15) libra *VB*, lib. *rb* bdelliū *rb*: uidella (—ae *B*) *VB*. 14 (etc.) unc̄ *V*: ÷ *rBb*. 15 croco *b*: crobo *V*, orobi *B* (cc. *r*). ubi I. *VB*, II. *Gel.*, S *rb*. myrrae semuntia *r*, mirra *l b*: mirte (—ti *B*) semunc̄(ia *B*) *VB*. cerā (—æ *B*) libra I. *VB*: cera lib. I. *rb*. oleum (etc.) *rVb*, olei *B*. 16 sufficiat *VB Gel.*: suffic̄ *b*, —cit *r*. in — (p. 177, 1) etiam

et solvenda est et terenda etiam. tunc fricamentis et exercitiis competentibus opus est, tunc potionibus ex decoctionibus absinthii, centauriae, erucae agrestis, seminis petroselini, cyperi vel ysopi, thymi et ceterorum diureticorum. quae potiones etiam vitiosis vesicis semper ordinantur. nam etiam aloen solam tritam frequenter in melicrato dedi. 5

declinante penitus vitio hanc incunctanter potionem semper dabo. castoreum, petroselinum, piper album, cyperum, omnia aequis ponderibus tunduntur et cribellantur. in melicrato unius coclearis pleni datur, omni probatione firmatum. frequenter etiam lupi iecoris combusti pulverem dedi. aliqui vero amygdala amara cum cymino et apii semine aequa mensura trita omnia cum vino ieiunis dederunt in modum unius coclearis. et semen intiborum cum aqua calida vel melicrato similiter adhibuerunt. sic et aneti sucum cum melicrato, et cetera 15

VB (ubi solvenda et terenda est. tunc fr. *Gel.*): *om. b, item in—(2) competentibus om. (ubi solvi opus est) r.*

1 exsolvenda *V*, et solvenda *B*: solvenda *Gel.* 2 potionibus ex *B*: potiones ex *rVb*. 3 eruce *b* (*Diosc. p. 282*): rutae *rVB Gel.* seminis: semine *r*, semi *V*, *s. b*, sive *B Gel.* 4 ceterorum d. *r*, ceterarum d. *VB*: cetera diuretica *b*. 5 *q̄ p̄es b*, quibus potiones *r*: aequis portiones *V* (aequis portionibus *Gel.*), aequis ponderibus potiones *B*. semper *r et* (ubi viciis vesicę semper conveniunt) *b*: *om. VB Gel.* 6 solam tritam *rV*: solum tritum *B* (*b om. solum*). 8 incunctanter (incunctanter *b*) *rb Gel.*: intanter (*sic*) *V*, instanter *B*. 9 semper dabo *rVBb*: dabo semper *Gel.* 10 (post quiperum) *infert* facienda potio *r*. 10(—11) omnia equalia puluē tenuē. I. coct. dabo *b*. et (*ante crib.*) *om. (et post crib. add.) B*. 11 cocliariis *V*, coclearis *B* (—rii *r Gel.*, coct *b*). pleni datur *r*, plenus datur *V*, pleni dantur *B* (quantitas semper bene datur *Gel.*). omni pr. f. *rbVB*: *om. Gel. (haec ad superiora trahunt codd. cet. cf. not. ad p. 174, 10)*. 12 etiam *rVb Gel.*: etenim *B*. 13 pulverem datum expertum est *b*. 14 trita *r Gel.*: *om. VBb*. 15 in modum—(16) adhibuerunt *om. r*. cocli(e *B*)aris *VB*: cocliarii *Gel.* (coct *b*), *ubi add. b*: febricitantibus cum aqua calida vel mellicrato. Sic et aneti sicci pulvis cum mellicrato. Nam et intiba semper a ieiunis c. e. iuvaverunt. 17 aneti sucum *rVB*: aneti sicci pulvis *b* (*v. supra ad v. 16*).

quae huic passioni alii collegae probasse <se> fuerint attestati. nam et intiba frequenter comesta ieiunos semper epaticos iuvaverunt.

76 si duritiam induxerit longo tractu morbi neglectus,
5 omnia adhibebo quae difficultatem callositatis resolvere valeant.

omni corpore compatiante exercitiis omnibus superioribus imminebo, omnia superiora lavacra concedo, salsos cibos et acres ministrabo. de oleribus autem accipiant
10 cauliculos, lapathum, radices quas rafanos appellamus. de piscibus asperos sumant, de carnibus quae inveniri poterunt pinguiore, olivas colymbades, omnia salsamenta, capparim, vina quae mare transierunt. et omnibus supradictis adiutoriiis emplastris vel malagmatibus unguentis vaporibus et
15 ceteris iam omnibus <ordine competenti> uti conveniet, his etiam <omnis semper> ordo cyclicus <prodest>. aeris

1 college *rB Gel.*: collige *V (om. b)*. probasse <se *add. Gel.*> fuerint *rV*: proba esse fuerunt *B*. 2 intiua *r*, intiba *b* (intuba *Gel.*): anthima *VB*. ieiunos *r* (*cf. supra b*): *om. VB Gel.* 3 post iuvaverunt (*V, —ver Br*) haec *add. b*: Centauria cum absinthio equali pondere ex aqua cocta et in ipsa aqua ieiunis epaticis potui data unice prode est. 4 duritiam *rb Gel.*: *om. VB*. induxerit *r*, duxerit *b VB*: adduxerit *Gel. (cf. 82)*. longo tractu morbi neglectū (*—ta r*) *rGel.*, longum tractum morbi neglectū (*—tus B*) *VB*, longo tractu morbo neglecto crescente *b*. 5 adhibebo *rVb Gel.*: —beo *B*. 7 omni corpori compatiante *b*, omni corpore compatiante *r Gel.*: omni tempore compatiante (*—tiendo B*) *VB*. 9 acres *rBb*: agros *V*. autem *VB Gel.*: vero *r*. 10 colliculos *V*, caliculos *r*. lappatum *V*, lapat(c *b*)ium *rBb* (lappatii *Gel.*). 11 asperos: *citat Sim. Jan. s. aspratilis*. invenire *rVB (—ri b Gel.)*. 12 pinguiore (Neu.): pinguiora *rVB Gel. (pingues b)*. colymbades *r Gel. et Neu.*: columbares (*—is V*) *VBb*. capparim *V*, —rum *B* (capares *b*), cappare *r*. 13 vina quae *r (Gel.)*, vino quae (*sic*) *V*: vinum quod *B* (*ubi vua peregrina bibant b, qui om. v. 13—15*). transierit *r (—runt Gel.)*: transieret *V (—rit B)*. 15 ordine competenti (*post omnibus*) *solus add. Gel.* 16 Et (his etiam . . .) *add. r*. omnis semper *solus add. Gel.* ordo ciclicus aeris *r*, ordo scilicet aeris *V*, ardor solis (!) cum aeris *B (om. prodest, quod hic praebet solus Gel.)*.

mutationibus multum iuvantur. aquarum vero omnium naturalium vel maris lavacris eos frequenter iuvare suadeo.

XXVII. De ictericis.

Consulte in loco ictericorum ordinavimus passionem. 77
fit enim ex epatis indignatione frequenter. quorum non- 5
nulla similia sunt accidentia, sed coloris deformatione sola
determinantur. fiunt equidem ex stomachi vitio, fiunt
plerumque etiam ex ventre inferiore.

ergo cum febribus, si de epate factus fuerit icteri-
cus, flebotomandus est et mox omnia epaticorum adhibenda 10
sunt adiutoria. si apyreti fuerint, assiduis purgationibus
cholagogis relevandi sunt, euforbio epithymo aloe petrose-
lino pipere. haec omnia ex aequo miscenda sunt et ex
eorum pulvere unum cocleare in melicrato vel oxymeli
dari debet. purgat eos etiam ciceris albi decoctio, utilius si 15

2 iuvantur *Gel.* (cf. *b* hos etiam *a*. mutatio satis iuvat):
prodest (*ex super.*) *VBr.* 2 maris *VB Gel.*: marinis *rb*.
eos *rV Gel.*: his *B*. iuvare *rVB Gel.*: uti *b*. post suadeo
aliena iterum seq. in b: Et his adiutoriis omnibus epaticis
multum scio sal' restitui. herbe iusquiami sucum datum. unice
sanat etc. (*per v. 10*). 3 ictericis *V*. 4 Consulte in loco
V, iam multo in loco *B* (Cum saltim illo *g*): Consulte in isto
loco (*sic r*, in hoc loco *b*, hoc in loco *Gel.*) *rb Gel.* ic(hyc *b*)-
tericorum *rBb Gel.*: icteriarum *V*. 5 nonnulla *VBbg*: non-
nullis *Gel.* 6 sed *rbVB*: et *g Gel.* doloris *Gel.* (*sol.*).
7 determinatur *r Gel.* (discriminantur *Gar. 5, 14*): determinatur
VB (diffiniuntur *b*). 7 fiant (*bis*) *V*. equidem *B Gel.*
(&quidem *V*), haec quidem *g*, quidam *r*: *om. b* (etiam *add. g Gel.*).
8 inferiori *Vg Gel.*, —re *B*: (ex ventris) inferioris *r*, ventris
effusione *Gar.* 9 si de epate factus (si de epatitatus *Gel.*)
fuerit ictericus *bg (Gar.) et (om. fuerit) r*: si de epate &tericis *V*,
si de epate est ictericus *B*. 11 Si apyreti *r*, Si apyreti *Gel.*
(Si apti *g*): Si apiretri (*sic*) *V*, si a veretri *B (om. b Gar : cf.*
Escol. ap. Gar. 5, 12). assiduis *rb Gel.*: assiduis (*sic*) *VB*
(ad se diutius *g*). 12 alagogis *V*, colagogis *rB (om. b, ubi*
i. tali cathartico quod recipit euf. etc.): coleram deducantibus
Gel., colerum *g*. 13 scammonia (*scam*) post pipere *add. solus b*
(cum *Gar.*). commiscenda *Gel.* (amisces *b*). 14 cocleare *V*,
cocleare *B*, —rium *r* (coct, ut semper *b*, colear *Gel.*). 15 si
etiam *rVB*: etiam si *g Gel.*, si *b*.

etiam ipsum cicer coctum accipiant. iuvantur absinthii pontici decoctionibus, iuvantur si etiam afronitrum album in vino solutum accipiant, et sulphuris vivi pulvere in ovo dato. ego frequenter etiam ieran dedi. sed si forte aliquid certae obligationis dari cathartica prohibuerit, quae
5 semper his novimus non leviter profuisse, saltem vel vomitibus relevandi sunt.

78 sollicitius interea praecordiorum cura gerenda est. fomentibus epar tumens et incitatum oleo nardino melino
10 oenanthino ex lanis succidis quam maxime in balneis. cataplasma eos interea admiscens seminibus aut absinthium aut rutam aut centauriam aut cardamum vel cetera quae epaticis ordinata sunt, quibus urinas provocantes fervorem epatis possumus remove. utor speciali etiam cy-
15 prino cerotario admiscens terebinthinam melilotum irin illyricam et reliqua similia, quibus aut dia melilotu aut polyarchion confici consuevit.

1 vero (abs.) *add. r b.* 2 iuvantur si etiam *etc.*: idem prestat et afronita (*sic*) alba si cū vino soluta accipiant *etc. r*, idem prestat et afronitri sucus et sic sulfuris vivi pulvis in ovo datū *b* (!). afronitrum album ... solutum *Gar.*: afronitra alba...soluta *rVBg*. 3 pulverem *rVB*: pulvis *b Gel.*, *om. g*. 4 dato *gV*, datum *bB* (datur *Gel.*), dabo *r*. *hic in cod. b sequuntur alia remedia plurima per versus 32 (p. 110—11) usque ad verba ... sanum sit epar. Hoc et ad splen facies]. et yera frequenter ei dari suadeo. Sed si forte certę alique legationes dari cathartica prohibuerint etc* Ego *rB Gel.*: Ergo *V*. hieran (—am *Gar.*) *Gel.* (*cf. b ad v. 4*), gera *g*, geran *r*: *om. VB*. 5 obligationis *VB*: alligationi(e *g*)s *rg Gel.* (*cf. b*). prohibuerint *rBb* (—rit *V*). 9 fomentibus *rVB Gel.*: fomentis *Gar.*, in fomentis *b*. 10 quam maxime in balneis *rb Gel.*: faminalreis (*sic*) *V*, fomentans in balneis *B*. *cf. infra p 181, 11*. 11 cataplasma: *sic rVB Gel.* (*ubi fomento b*). 12 cardamum *VBb Gel.*: cardamonum *rg*. 13 *ūr b*, urinā *r*: urinas *VB Gel.* (*cf. Gar*). fervorem *rVb Gel.*: stidorem (*sic*) *B*. 14 possumus: *sic VBbg* (possimus *r Gar. Gel.*). speciale (—li *g*) etiam *Vg et* (*om. etiam*) *b*: etiam specialiter *r Gel.*, specialiter etiam *B* (*et om. etiam Gar.*). 15 i(y *B*)rin i.: *sic VB Gel.* (yris illirica *rg*, yreos *b*). 16 thiamelilotum *V et* (dia—) *Gel.*, meliloton *r*, mellilota *B* (*om. b*). 17 poliarc(t *rV*)ion *rVB*, -archon *b*, -archion *Gel.* (*cf. Gal. XIII, 184*).

cibis nutriendi sunt ut epatici, exerceri similiter debent et fricari. vitio adhuc perseverante coloris omnibus amycticis imminebo, peregrinationis et solis calidi beneficia sustinere suadeo, aquis naturalibus aequae uti conveniet. si remotis accidentibus adhuc ille malus color perseveraverit, naribus infundo elaterium, infundo betarum sucum, utrumque muliebri lacti commixtum.

iuvantur interea utilius si hae digestionem vel purgationes in balneis procurentur, in balneis inquam ubi quam maxime potiones et cetera semper adiutoria profuerunt. nam et illic etiam praecordiorum fatus continuo profuit adhibitus, et in cortice colocynthidis vinum calefactum ibidem datum, profuit et struthii pulvis in oenomeli similiter et anchusae pulvis in modum unius coclearis cum aqua calida et lapathi sucus in melicrato et decoctio radicis cum feniculi et cetera quorum est pretium diureticum.

hanc ego peculiariter potionem in balneis dare con-

1 debent *V Gel.*: om. *rBg*. 3 amicticis *rBg*, acmicticis *V* (om. *b*). 2 peregrinationis *VB Gel.*: —nes *rg*. 3 beneficia (—fici sic *B*) sustinere (sic) *rVBb*: beneficio sustineri *Gel.* 4 conveniet *B* (*Gar.*): —net *V*, —nit *r* (= *n b*). 5 malus *r Gel.*: & multis *V*, aemulus *B* (*Gar.*), emulor sic *g*, om. *b*. color *rV Gel.* (*Gar.*), calor *b*: labor *B*. 6 elaterium *rVB*, om. *b* <hoc est sucum agrestis cucumeris add. *Gel.*> uetarum *r*, betarum *g et b Gel.* (bletarum *Gar.*), h&arum *V*: elaterii (*iterum!*) *B*. 7 lacti *V*, —te *rBg Gel.* (post commixtum) aut cyclaminis sucum cum melle commixtum add. *b et* (commixto melle) *Gar.* 8 iuvabuntur *g* (om. *r*). purgationes procurentur in balneis ubi... (*brevius*) *r* (*sicut b* purg. in balneo ubi...). 10 epaticis (*ante pot.*) add. *Gel.* 11 et (*ante illic*) om. *Gel.* illuc *b*. 12 p. adhibitus *rVBb*: p. hęc (*his Gar.*) adhibitus *g*. et si in cortice (—calefactum fuerit *Gar.*, cal. profuit etc. *g*) *g Gar.* colocynthides *Vg*, —dis *B*, —de *rb*. 13 ibidem datum (sic) *rVB*: om. *g*, datum (om. ibidem) *b*, datum ieiuno *Gar.* 14 coeliaris *V*, coclearis *B* (—rii *r*). 15 lapathi *V*: lapacii *Bbr*. decoctio *rBbg*: coctio *V Gel.* 16 est *rBb*: & *V*. pretium *V*^o (*a corr. sic passim in hac parte codicis factum est, novo atramento ita obductum ut quid habuerit V fere incertum sit*): praesidium *B*, precipuum *rgb* (*Gar.*) et *Gel.* (*qui add. d. adiutorium*). hic unus *Gar.* addit haec: Decolo-

suevi, euforbium bacas lauri nitrum piper ex aequo contusa et pro causae vel virium qualitate in melicrato, et cum profuisset in plenam sanitatem imminui.

XXVIII. De spleniticis.

80 In plerisque passionibus, catholicis sive generalibus
6 curis prius adhibitis, specialia vel partilia adiutoria melius adhibentur. unde spleni nunc adiutoria prius ex catholicis ordinemus.

oportet initio curae ex ieiuniis et patientia inchoare,
10 item cathartico vel flebotomo relevare. post vero his specialibus adiutoriis spleni succurrere conveniet. aceto et oleo aequa mensura commixto calido infusis lanis succidis fomentandum est, et spongiis pusca calida infusis similiter locus vaporandus est, cui cinis ex foco tenuis
15 aspergendus erit. et lapides molares ignefacti aceto extinguuntur et operti pannis loco imponuntur. et saccelli de salibus igneis impositi prosunt, et cataplasmata de hordei pollinibus in oxymeli, cui admiscendus est radiceis tunsae capparis pulvis.

81 et emplastra haec utilia superaddimus. gutta ammoniaci nitrum myrobalanus murra sinapi, aequa ponderatione

rato enim homini dabo suci yris ilt. ÷ II. cum una mellis cocti. hanc peculiarius etc. 17 ego *b*: ergo *rVBg* (*Gar.*).

1 bacas *rB* (baccas *b*): baca *V* (*Gel.*). contusum *rVB* (*—sa Gar.*): omnia facta *b*. 2 et (*ante pro*) *rVb*: *om. B Gar.* causae *rb Gel.*: causa *VB*. (*in m.*) dedi *add. rb (om. VB Gel.)*. 4 splene(*i in ind. V*)ticis *VB* (*De spleneticis eiusdem. XV. r*). 5 c. generalibus *r* (*sive g. add. Neu.*): c. generaliter *VB Gel. (g. om. b)*. 8 ordinemus *V Gel.*: —namus *B*: adhibemus *r* (*v. 6—8 spec. —ord. om. b*). 9 initio: initiū *rVB Gel.* (*op. ex initio curę eius ieiuniū et paciētiā inchoare b*). 11 spleni (*—ne r*) sic curari *rb*, splenis sicurare *V^c (atr. obd.)*, plenis sic curare *B* (*spleni succurrere corr. Gel.*). 13 fomentandum *r Gel.*: —dus *rBb*. exspongia ... infusa *r*. 14 locus *VB Gel.*: locus ipse *b* (*loca ... vaporanda sunt r*). 15 ignifacti *rVB* (*igni sic mut. b*). 16 operto *b*. 18 radices tansi c. *V* (*radiceis tunsae c. B, radiceis c. tunse Gel.*), radices tusi c. *r* (*17—19 om. b*). *cf. Diosc. p. 313*. 21 mirobalanum *rVB* (*acc., ut guttam ... murrā*).

omnia miscenda sunt et temperanda cum pinguibus ficis prius aceto coctis et contritis.

aliud emplastrum. hordei farinae unċ III, faeni graeci unċ III, cardami unċ I, herbae parietariae unċ I, ficus pinguis unċ VI. cum aceto temperandum, sicuti superius 5 ordinatum est.

aliud de expertis. cardami unċ I, iris illyricae unċ I, guttae ammoniaci unċ I, myrobalani unċ S, terebinthinae unċ I, cerae unċ I.

aliud quod cbrysun appellamus. cerae, pityinae frictae 10 uncias senas, sulphuris vivi, auripigmenti unċ singulas, olei sicyonii unċ III, aceti unċ VI. tantum.

aliud simile. cerae, pityinae, picis brittiae libras binas, auripigmenti, aluminis scissi unċ binas, aceti unċ III, olei libram I. tantum. conficies et uteris, ut consuetum. 15

1 ficis *rV Gel.*: ficubus *B* (caricis *b*). 3 farina ... faen (foeno *r*, feno *B*) greci ... c(h *V*)ardamum (cardamomū *r*) ... herbae paritariae ... ficos (—cus *r*) pingues (*ubi fici pingues Gel.*) *rVB*. 3 *sqq.* unċ *V Gel.*: signa ponunt (÷ *Bb*, *S r*). 7 cardamum (—momū *r*) ... irin illirica (iris illiricae *r*) ... gutta *rV* (*haec sic habet b*: de expertis. Cardamū. yreos. cera. amoniacū ana ÷ *I*). 8 g. a. ÷ *IS r* (*ut Gel.*). mirobalanum ÷ *IS*. (*ut Gel.*). Teruentina ÷ *II*. cera ÷ *I*. Aliud quod crison appellamus. Cera pituina [Pice bricia ... *r* (*qui om. 10—12*), Mirob. ÷ *S*. Terbentina ÷ *I*. Aliud quod erison appellatur. Resina frixa *VI*. ÷ *b*: mirobalaat pellantus Cera pithiena frixa ana unċ. senas *V*., quod mirobalanum appellamus. cerae. pituinae. frixe ana unċ senę *B* (*sic lacunam V explens*). *contra Gel. om. v. 10—11 sic exhibens* cera unċ. *I*. (*v. 9*). oleum sicyonium unċ. *III*. (*v. 12*). 10 chrysun: erison *b* = crison *r* (*certe non κισρόν cf. Gal. 11, 126. 13, 519*). 11 sulphor vivum. auripigmentum unċ. *I*. *V*, sulphuris vivi a. ana ÷ *I*. *B*, sulfur ÷ *I*. aurip. ÷ *I*. *b* (*om. Gel.*). 12 aceto unċ. *VI*. *V*, aceti *VI*. ÷ *b*: aceti unċ *III*. *B*. Tantum aliud s. *V*; Datum aliud s. *B* (*hoc om. b*). 13 cera pituina Pice bricia ana duas lib *r*, cera pityena pice britti ana libras duas *V*, cerae pituinae picis briciae ana libras *II*. *B* (c. p. pix brittiana lib. *II*. *Gel.*). 14 sciscim ana unċ. *II*. *V*, scissi ana lib *II*. *B*, scissū ÷ *II*. *r* (unc. bine *Gel.*). 15 libra *I*. *V*, lib *I*. *rB*. ut consuetum est. aliud (Item aliud *r*) *r Gel.* (*om. b*): et consuetum aliud *VB*. *cf. 2. 94. 56 etc.*

aliud et spleni et epati conveniens in fervore utrorum-
que praecordiorum. crocomagmatis unc̄ I, cerae lib̄ I, olei
rosei unc̄ VIII, guttae ammoniaci lib̄ I, aceti quantum suf-
ficit ad guttam ammoniaci dissolvendam.

- 5 haec omnia emplastra vel malagmata conveniunt causa
splenis indignantibus. quibus expedit ab omnibus dulcibus
abstinere.
- 82 sane si splen duritiam adduxerit, quae de hydropis
nos superventu plus terreat, etiam his potionibus immi-
10 nendum est. acetum scilliticum in noctem in modum
unius coclearis sorberi debet. aquam calidam bibant ubi
ferrum igneum extinguitur. aut de utrisque puscam tempe-
ratam accipiant. utantur decoctionibus capparis aut la-
pathi aut tamarici aut ubi forte murrā infuderis. in
15 modum palaestrae fricari eos convenit, commodius tamen
si laborem libentius sustinentes suis quam maxime manibus
defricentur. gestationes cursus et ceteros labores appetere
oportet. dropaces impono tempore competenti et cetera
quae cyclo conveniunt. uti lavacris salsis vel bitumineis
20 naturalibus expedit. natāre frequenter etiam in mare plus

1 crocomagmi *B*, crocum magna *V*, Cō magna *b*: cē *r*.
2 cera libra (*om. I*)... gutta (*sic etiam B*) a. libra I. aceto *V*.
2 VIII. *Bb*, octo *V*: duodecim *r*. ammoniacam *VB* (—ci *r*).
5 convenient *V*. causis splenis *r Gel.* (spleneticis *b*): splenis
V (—nibus *B*). 8 splen *B Gel.* (*et cum l in ras.*) *b*, phlenis
V, spleni *r*. obduxerit *r*. 10 in noctem *V Gel.* (—te *rB*):
ad noctem *b*. 11 sorbi debet *VB* (sorberi debet *Gel.*): *om.*
rb (*ubi a. squill. in n. dabis in m. u. coclearii r, a. sq. dabis ad*
n. I. cocl' b). aquam *rb Gel.*: caram (*sic*) *VB*. bibet *V*.
12 f. calidum (*sic*) igneum *VB*, ferrum ignitum *r* (ferrum *simpl. b*).
utriusque *V*. 13 utantur *r Gel.*: ututantur *V*, et utantur *B*.
lapati *V*, —cii *rBb*. 14 ta(tria— *V*)marici *VB*: —cis *r(Gel.)*
ab hac voce in b inseruntur remedia splenetica plurima sic:
Tamarici ligni fasciculos III. in olla rud' cum aceto decoques...
16 si laborem *r Gel.*, si labores *b*: si siborem *V*, si saponem
(!) *B*. 19 cyclo *V*, ciclo *B*, ciclos *r* (*haec om. b*). vel
VBb: et *Gel.* 20 natāre: naturae *r VB Gel.* (*om. b, ubi vel*
bitumineis vel in mari). in mare *r*, in mari *b*: mare (*om.*
in) *VB Gel.*

placet. ieiunos acceptis radicibus cum oxymeli vomere cogo. providebo omnes diureticos cibos. vinum stypticum sumant.

dabo antidota diuretica, quibus et splen et epar frequenter 83. percuratum est, ut est apium, cicer, gramen, feniculum aut semen eius, asarum, daucus, meum, petroselinum, puleium et reliqua e quibus antidota vel decoctiones conficiuntur. febricitantibus spleniticis vinum vel acetum parcius ingerendum est, apyretos vero his subiectis potionibus iuvo. lupini amari tribus diebus in aceto infundantur et post ex eorum decoctione unum cocleare vel duo in noctem accipiant. hoc etiam ieiunis proderit. purgati virides lupini cocti comesti satis iuvant. aliud. cortex salicis arboris semper infructuosae in aqua cocta, et data ut supra continuo medetur. tunc et turis masculi pulvis cauliculorum 15 suco commixtus loco appositus perseverando satis proderit.

1 ieiunas radicibus cum oxymeli ac vomere c. *V*, ieiunos acceptis radicibus cum oximelle vomere c. *rB* (ieiunos accipere radices c. o. ac v. c. *Gel.*), ubi sic *b*: ieiuni radices manducent cum oximelle et post vomere cogantur). *cf. Diosc. 2, 137.*
 4 et splene *V*, et splen *B Gel.*: splen *rb* 5 percuratum *b*): procuratum *rVB Gel.* 6 daucumeu *V*, daucū meu *rB*.
 7 puleium *VB Gel.*: polium *b*, folium (ut supra) *r*. relique quibus *V*, reliq; quibus *r* (reliqua ex quibus *b*), reliqua quibus *B Gel.*
 8 spleniatis *r*, phleniatis *V*, pleuriatis *B* (spleneticis *b Gel.*). 9 apyreti *V*, apyretos *rB Gel. (om. b)*.
 subiectis *VB Gel.*: *om. r (b)*. 11 cocli(e *B*)are *VB* (—ar *Gel.*, —arium *r*). in nocte *rVB*, —tem *Gel.*, (noctu *b*). 12 purgati etc.: purgati vero id est (ū idē sic pro virides) lupini c. c. s. i. *r* (Si ipsi lupini purgati a paciente manducentur. satis iuvat *b*). 13 Corticem s. a. s. i. in aquam coctam et datam ut supra c. m. *rV*, cortex s. a. s. i. in aqua coctus et datus ut s. c. m. *B* (nam et cortex s. in aqua decocta. et ipsam aquam potui dabo et c. medebitur *b*): ubi *Gel.* Cortex ... coqui debet in aqua quae accepta ut supra contexui continuo medetur.
 14 infructuosi *rV* (—sae *B Gel.*). 15 tunc et thuris *Gel.*: Tun turi *V*, Thuris *B*, et turis *r* (haec *om. b*). vel ammoniaci aequis ponderibus (post pulvis) add. *Gel. (om. rVBb)*.

XXVIII. De stomachi variis accidentibus.

- 84 Stomachus, de quo nunc mihi tractatus interponitur, origo est et occasio facilis vitiorum, qui dominium sortitus sit membrorum omnium reliquorum sibimet famulantium, potestas virium quibus aut deficitur aut recte valet. hic de subiectis accidentibus primo quantam molestiam sustineat, advertendum nobis erit. patitur defectum causis aliquando incognitis, patitur etiam post aegritudinem. sustinet constrictionem, dolorem cum indignatione vel febribus, duritiam, ventositatem, fastidium, solutionem, bulimum, vomitus ex corruptela ut etiam ex eo ventris effusione fatigentur indigestione, calorem inmensum vel ardorem aut causon ex quo sitim sustinent molestissimam, frigus, singultus. aliquando eum etiam cholera nigra cum inflatione sollicitat. ex eo etiam lumbricorum origo frequenter est procurata. quibus omnibus ex ordine adiutoria sic ordinare curabimus.
- 85 ergo stomachicos, quos post aegritudinem prolixam sto-

1 Stomachus (—acus *V*) *r V Gel.*: Stomacho *B* (Stomachi *b*).
 2 nunc mihi *rVB*: mihi nunc *Gel.* 3 facilis *rb Gel.*: —lius *V*, —lior *B*. qui dominium (*sic V*, quod omnium *B*) sortitus sit *m. o. r. VB*, qui dominus constitutus sit *m. o. r. r* (eo quod sordiciis omnium sit membrorum omnium *b*, quod omnium membrorum sortitus sit dominium reliquorum *Gel.*). *cf. Vindiciani epit alt. c. 17.* 6 valet *b*: valetur *rVB Gel.* 7 nobis *b Gel.*: *om. rVB.* 8 patitur (*ante dolorem*) *infert Gel.*
 9 sustinent *V*. 11 vomitus *rVB*: —tum *b Gel.* aliquando (*post vom.*) *habet Gel.* ex corruptei aut etiam ex eo *V*, ex corruptela aut etiam ex quo *B*, ex corruptela ut etiam ex eo *r Gel.* (corruptelam ciborum ventris effusionem *b*) 12 fatigentur *V Gel.*: —gatur *B*, —getur *r*. indigestione (*sic*) *rVB* (—nē *b Gel.*). calore inmenso vel ardore *B* (—um et —ē *rVB Gel.*). aut *Gel.*: ut *rVb*, ut est *B*. 13 causona *Gel.*, chausona *V*, causon *rB* (causor *b*). molestissimum (frigdorem) *V Gel.*, et *m.* (frigd.) *r*, (sitim) molestissimam *B* (*cf. infra 93 sed inmensum frigorem etiam b*). 14 c(h *V*)olera <nigra *add. r Gel.*> . . . sollicitant *rVB Gel.* (*om. b*). 17 curabimus (*b*): —vimus *rVB Gel.* 18 stomaticos *b*. quos *om. Gel.*

machi defectus tenet, quos leves adhuc febriculae infestant, oleo absinthiato calido fomentabo aut nardino aut sicyonio aut oenanthino aut lentiscino cum vino mixto. item epithema impono tonoticum de aloe et mastice et nardino cerotario. sic cataplasma de dactylis vel cydoniis coctis 5 in vino cum stypticis speciebus, sicut in epaticorum ordinavimus solutionem. sed considerandum est praecipue necubi ciborum sit praesumptio quorum et qualitate et quantitate laedantur, et ex eo cibi viribus in nullo proficiant. intendendum est itaque ut et congruos et mode- 10 ratos temporibus competentibus sumant. sin vero nulla sub hac ciborum moderatione proficiant, purgatione opus est quaumor quisquis ille est superfluous hos defectus efficiens omnimodo depurgetur. hos etiam et artomeli curo. his et faenum graecum in vino coctum et tritum 15 cum adipibus anserinis impono.

moneo interea odores insuaves vitandos semper stomachum pervertentes. attestatio manifesta. novimus enim hos semper bonis odoribus iuvare.

1 quos leves (leve *r*) adhuc febriculae infestant *rGel.* (quos levis infestat febricula *b*): (et *add. B*) quod leve est adhuc febriculae infestas (—tae *B*) *VB.* 2 absinthiato (*sic*) *VBb Gel.* (abscentiaco *r*). fomentabo *V Gel.*: —tamus *rBb.* 4 thanotica *b*, thenitiea (*sic*) *r*: unicum *VB Gel.* (*cf. Cass. p. 102, 14*). de aloe *Gel.* (ex aloe *r*, ex aloen *b*): delaloten (*atram. ind.*) *V*, dedi alteon *B.* 5 sic *VBb* (si *r*): sive *Gel.* 7 solutionē *rb*: —ne *VB Gel.* 8 sit *rB* (*b qui add. prohibenda*): *om. V Gel.* 9 ledantur *rb Gel.*: laetantur *VB.* et ex eo cybi *V Gel.* (ex eo cibi *r om. et*), et ex eo cibo *B* (et ipsi cibi *b*). 10 est *V Gel.*: *om. rB.* et congruore moderatis *V.* 11 sin *rVB*: si *b Gel.* nulla: *sic rVBb Gel.* (in nulla ante ips. *ras. r*). 12 proficiant *corr. Neu.*: deficiunt *VBb Gel.* et (*ubi inmoderatione*) *r.* 13 quisquis ille est *rGel.*: quidem illi est *V* (quidem ille *B*, ille *simpl. b*). superfluous *b Gel.* (superfilios *r*): superseruus *V*, superius *B.* hos *rB*: hoc (defectus) *V.* 14 et artomeli *V Gel.*, ex arto melle *B*: art(h *r*)omelli *rb.* 17 moneo—manifesta (*sic*) *rVB*, *ubi esse* (*vit.*) et (*man.*) est *add. Gel.* (moneo interea odores insuaves vitandos contrarii sunt maxime teste et lucerne fetidus odor. Novimus enim *etc. b*). 19 hos *VB Gel.*: eos *b.* adiuvari *Gel.* (relevare *b*).

cum ergo sine febribus plene esse coeperint, viribus consulentes gestationes competentes indicimus, vina lavacra et cetera quae post aegritudinem possint corpora reparare.

- 86 quos vero repentinus dolor stomachi comprehenderit,
 6 qui cum gravedine etiam scapulas et dorsum admoneat, faucium quoque conclusionem et ructus difficiles faciat interpositis etiam febribus, his flebotomo convenit subvenire. item quietem et patientiam suademus. cibos ut-
 10 pote febrientibus leves propriis temporibus subministro, fovemus calidis mediocriter et stalticis, non tamen frigidis. cataplasmandi sunt ergo de hordei farina in melicrato cydoniis coctis vel dactylis immixtis, aliquando etiam meliloto, item cerotario cyprino habenti masticen et castoreum.
 15 utor polyarchio, quam maxime in dorso vel in scapulis, quibus partibus commodius adhiberi conveniet. frequenter etiam cucurbitas ventosas imponimus.

declinantibus febribus etiam potiones iam paregoricas dabo, ut cyminum frictum cum apii semine ex aequo tun-
 20 sum et cribellatum, cocleare unum cum aqua calida. sic

1 plene *b Gel.*: plena *rVB*. 2 gestationis competentibus *V*.
 4 relevare et reparare *r*. 6 etiam et *r*. admoneat (ammoneat *r*) *r Gel.*: ammoueant *V*, amoueat *b* (scapulis et dorso immineat *B*). 7 conclusionem *rb Gel.*: anclusionem *V*, inclusionem *B*. 8 convenit: *sic omnes*. subvenire *rVB Gel.*: —*ri b*. 9 utpote *rB*, inpote *V*: et potus *Gel.* (*om. b*). 10 et (propriis) *add. r*. subministro *rVB Gel.*: ministrabo *b*.
 11 mediocriter et *s. Gel.*: et mediocribus *s. rVB* (calida et staltica *etc. b*). 12 ergo *rVB*: *om. Gel.* de *rVb Gel.*: *om. B*. mel(1)icrato *rb Gel.*: meliciato *V*, meliciatho *B*. ci-
 d(t *B*)oniis (—*eis r*) coctis *rVBb*: cocto *Gel.* 13 inmixtis *VB*: mixtis *rb Gel.* 14 habenti *r^c V Gel.*, —*te rB*. et *rVB Gel.*: aut *b*. 15 poliarcio *VB* (—*artion r*, —*archion b*). 16 adhiberi *rGel.*: —*re VB*. 17 imponimus: *hic (per 25 versus) additae sequuntur potiones in b* et his potionibus adjuvandos esse suadeo. Ventrem ossifragia... 18 etiam *om. Gel.* paregoricas *V Gel.*: paragoricas *rB*. 19 ut *VB*: vel *Gel.* (*om. r*). frictum *rV Gel.*: frixum *Bb*. ex aequo tunsum *VB* (*ana b*): ex eo contusum *Gel.* (*tusum simpl. r*). 20 et *rGel.*: vel *VB*.

abrotonum cum vino dabo. ipsi vero stomacho pingues dactylos in oenomeli coctos et contritos impono. si adhuc dolor remanserit, lac bubulum vel asinae schiston secundum consuetudinem confectum adhibebo.

si nulla sane praeunte querimonia repentinus occu- 87
paverit dolor, hos continuo post cibos vomere conveniet, 6
tunc etiam ventosas accipere, et supra dictis potionibus
propensius imminere. declinantibus vero doloribus decoc-
tionem absinthii dabo. ieran indico. pro virium qualitate
gestationes et exercitia vel palaestras, balneas et vinum 10
cum moderatione concedimus, quibus vexatum corpus ad
plenam valitudinem valeat pervenire.

si duritia innata fuerit stomacho ex prioribus lan-
guoribus, ficos pingues in melicrato coctas et tritas semi-
nibus misceo et ex his cataplasmano. cerotario post cum 15
nitro vel salibus utor. aquis naturalibus uti convenit.
holera cum cibus ceteris, nec non et vinum parcius dabo.

si ventositatis molestiam senserint, sicca fricatione
iuvandi sunt, ieiunos vomere convenit, cibos pinguiore
et calidiores accipere, potiones quoque ex aniso dauco 20

1 abrotomum (sic) *V*: —tanum *Bb Gel.*, aprotanum *r*. ipsi
vero stomacho (—um *V*) *rVBb*: Stomacho vero *Gel.* 2 et (si) *add.*
b Gel. (om. *rVB*). 3 schiston: siston *r*, yhiston *V*, isdem *B*,
his *Gel.* (om. *b*). 4 adhibebo *r Gel.* (dabo *b*): —beo *VB*.
5 si nulla sane *rB*, senula sane *V* (si nulla hos sane *Gel.*).
6 hos continuo *r Gel.* (Quos ... continuo *b*): hos timtintio (!) *V*,
eisdem thio *B*. 7 tunc etiam *rVBb*: et eodem tempore *Gel.*
supra dictis *rVB Gel.*: *ss b*. 8 decoctionē *rb*: —nes *VB Gel.*
9 absinthii—gestationes et *r Gel.* (ubi sic *b* decoctione vero ab-
sinthii iuvandi sunt. dabo yera p. v. q. Gestaciones exercicia...):
om. *VB*. geran *r*. 10 et *Gel.*: om. *rb*. balneas *VB Gel.*:
—nea *rb*. 11 ex quibus *b (sol.)*. 12 plenam *rBb*: fleg-
mam (sic) *V*. 14 ficus *rBb Gel.*, —cos (ubi ficos sanguinis
i. m. sic) *V*. 16 vel *rb Gel.*: et *VB*. aquis *rb Gel.*: om.
VB (unde utor naturalibus. Uti c. holeribus B). convenit
rVBb: —niet *Gel.* 18 senserint *VB*: —ris *b*, —rit *r Gel.*
19 convenit *rVBb*: —niet *Gel.* 20 accipiant *r*. aneso
VB, aniso *rb Gel.*

- castoreo, absinthio pontico, sinone pipere baca lauri ruta
 cymino contusis aut singulis aut mixtis sibi invicem ali-
 quibus aut omnibus cum aqua calida in modum coclearis
 unius. adhibeo etiam epithemata confecta de seminibus
 5 potionum supradictarum mixtis cerotario. impono dropaces,
 adhibeo paroptesin. utraque tamen et cetera adiutoria cycli
 etiam in dorso vel scapulis applicabo.
- 90 fastidio incidente locis conveniet habitare aeris salu-
 britate temperatis. ab exercitiis vel fricationibus com-
 10 modis non quiescant. absinthii decoctionem vel vinum
 absinthiatum frequenter accipiant. salsamentis omnibus
 nutriantur, acrimoniis, sinapi et aceto scillitico et similibus
 ceteris quae stomachi hanc ciborum recusationem valeant
 extergere.
- 15 praeter consuetudinem vero edacibus hoc est buli-
 mantibus ieiunia conveniunt, somni procurandi largiores,
 cibi insuaves et inflationem procurantes, et vini meri
 potio.

1 sinone pipere *Gel.* (pp = pipere *b om.* sinone): sinon
 epipere (*sic*) *V*, Sinonos pipere *r*, sine pipere (!) *B*. bacu *V*,
 bacis *B* (bacas *rb*, bacca *Gel.*). 2 ex (singulis) *r Gel.* (*om.*
VB). mixtis *VB*: commixtis *r Gel.* 3 aut omnibus *r Gel.*
 (*cf. b omnia . . .*): *om. VB*. coeliariis *V*, coclearis *B* (—rii
r Gel.). 4 epithe(i *V*)mata *rVB*, epitima *b*. 5 in(m)pono
rVB Gel.: inpanno *b*. 6 adhibeo *rVBb*: —bebo *Gel.*
 paroptesin utranque *Gel.*: paroapta(*e corr.*)sin. utraque *r*, paroptos
 inutraque *V*, promptos in utroque *B* (*om. b*). *cf. Cael. chr. 3, 40 etc.*
 7 iterum (*post applicabo*) *stomachica remedia sequuntur plurima*
 (*per versus 23: etiam ad singultum*). 8 vero (*post fast.*) *add.*
Gel. (*non rVBb*). conveniet *rVB Gel.*: —nit *b*. aeris
Gel., aeres *r*: acris *V*, acri *B* (locis salubribus et temperatis *b*).
 9 ab *rVB*: sub *Gel.* (*om. b*). vel *VBb Gel.*: et *r*. 10 ab-
 sentia. Com(frequenter) *V*, absinthiacon *B*, absinthiacum *r*, ab-
 sinc(t *Gel.*)iatum *b Gel.* 12 sinapi *VB*, senapi *r*: sinape *b*.
 et s. c. *VB Gel.*: et his similibus et ceteris (ceterisque *b*) *rb*.
 13 stomachi *rVb Gel.*: —cho *B*. 14 abstergere *b* (*ubi seq.*
aliena per versus 1¹/₂). 15 bulimantibus *rV Gel.*: bouinantibus
B, pulmentis *b. fort. scr. bulimiantibus*. 16 ieiunia con-
 veniunt *rVb Gel.*: ieiunantibus veniunt *B*. somnia procu-
 randa *V* (*non rBb*). 18 potio sone si *V*, potiones. Si *B*,
 potio sane. Si *r*, potio sane si *b* (*p. Sane si Gel.*).

sane si nausiando frequenter flegmata et cibos incoctos 91
excluserint, quo corpus non nutriendo tabidum fiat, hos
cibis nutrio siccis et tostis. acrimonia omnia concedo.
potum frigidum per momenta parum dabo. ieiunos vomere
cogo. per ventrem umorem deduco catharticiis. calidis 5
unguentis omnia membra pertracto. absinthii decoctionem
dabo, sucum stypticum mali granati aut solius aut hoc
modo confecti. ad suci mentae viridis partem unam tres
mali granati suci partes admisceo, et coquo ut paulatim
pinguefiat, et ex eo unum cocleare ieiuno pro ecligmatio 10
dabo.

si etiam choleram cum cibis vomuerint, omnia cum
aqua frigida dabo ubi murta viridis cocta fuerit. si una
etiam ventris effusione fuerint fatigati, mala granata decem
cydonia decem in aquae sextariis quinque coquuntur ut 15
penibus maturescant. quae postea exsucata separantur.
sucus vero qui remanserit ad mensuram partem mediam
mellis accipiet, coquetur ut ecligmatium, et operabitur
similiter. aliud. murta viridis in vino coquitur ut tertia

3 tostis *rb Gel.*: tosteis *V*, totius *B*. acrimonia omnia
rV Gel. (Omnia acrimonia *b*): (totius) acrimoniae omnia *B*.
4 parum *VBb Gel.*: parvo *r*. 5 et (*ante cal.*) *add. Gel.* (*non*
rVBb). 7 (9) mali granati *rb (et infra V)*: malo(*aV*)granati *B*.
8 ad *r Gel.*: aut *VB (om. b)*. (partes) tres (*hic*) *r*. 9 de-
coquo *r*. ut paulatim pinguae(pingue *B*)fiat *VB*: usque
ad pinguedinem (*formula vulgari*) *rb Gel.* 10 cocli(*e B Gel.*)-
are *VB*, coclearē *r*. eligmatio (*—thico V*) *rVB Gel.*
12 c(h)olera *VBb*. omnia: sic *rVBb Gel.* 13 mirta *rBb*,
myrta *r*. *deinceps in b sequuntur additamenta plurima per ver-*
sus 47 (ad cardiacos etiam etc.). 14 Si tantum sola effusione
etc. b. mala (*V*, —li *rb*, —lo *B*) granata. 15 coquantur
b (sol.). 16 maturescant. quae *r Gel.*: maturus. Canc quae *V*,
maturus. Cumq; *B* (maturascant colas et ad mensuram parte
dimidiā mellis accipiat. et recoques et ut elegmatium potui
dato. mire operabitur *b*). *cf. supra 2, 31*. 17 qui remanserit
rB Gel.: quae remanserint *V*. 18 accipiet *r Gel.*: acci(*e B*)-
perit *VB*. (et *add.*) coquetur *Gel. (b)*: —itur *rVB*. elig-
matium (*—thium V*) *rVB Gel.* 19 murta *V*: mirta *Bb*.
tertia (*sc. pars*): sic *rVB Gel.* (cocta ad tercias *b*).

remaneat. cui partem mellis similiter miscemus, et conficimus, et utimur.

92 quibus vero flegmate supernatante frequenter acescunt cibi, his bubulam dari suadeo et cetera agrestia carnosae similiter. post quae continuo aceti unum cocleare dari convenit. omnes amarissimae ex absinthio expediunt portiones, ut est haec. piperis et aneti semuncias singulas, cymini unc̄ III. tinsa et cribellata reponimus, et ex hoc pulvere unum cocleare cum aqua calida potui damus. cum humanius hi profecerint, dabo picran, exercitiis et gestationibus competentibus imminebo, fricationibus, dropacibus, sinapismo, quibus stomachus siccatus a flegmate liberari possit.

93 quibus calore nimio inquietatur, ut haec eadem inflammatio stomachi etiam et superficiem faciat plus calere, ut etiam choleram frequenter emittant, his hoc remedio succurrendum est. mastices unc̄ II, rutae siccae unc̄ I. teres. pulveri ut trocisci fiant arnoglossi sucum admisceo et eos in singulis drachmis paro, ut ex his unum cum aqua calida accipiant.

1 miscemus: mittimus *rVB Gel.* 3 flegmata (fremata *V*) supernatant (—natante *r*) *rVB*: flegma supernatat et *b* (phlegmate supernatante *Gel.*). acescunt *rVBb*: inacescunt *Gel.*
4 post cibi seq. aliena in *b* (per versus 6). et ceteras carnes agrestes *b*. 5 cocleare: sic *rVB Gel.* 6 tunc (post omnes) add. *Gel.* omnia amarissima *r*. 7 uterest haec *V*, Iterum haec *B* (*r*?) (sic pp. ÷ I. aneti S... *b*), nam et piperis... *Gel.*.
8 ÷ III. *r*. tinsa et cribellata: sic *rVB Gel.* (om. *b*).
9 coclearium *rV Gel.*, cocleare *B*. 10 hi (in *V*) *VB*, hinc *r*, hec (*h*) *b*. picran *Gel.*: pichram *V*, pigram *rBb*. 12 ex quibus *b*. siccatus *b Gel.*, siccatus est *r*: om. *VB*. 14 inquietabitur *r*. 15 stomachum etiam et superficiem *VB*, stomachum etiam in superficie *r*, stomachi etiam superficiem *Gel.* (stomachi infl. superficiem f. pl. c. *b*). 16 cholera *rVB* (colera *b*). 17 masticis *rVB* (—tiē *b*). 18 teres. pulveri (cf. 2, 108): erupulauest *V*, eurupulau ÷ I. *B* (eorum pulveri *Gel.*). 18—20 teris cum suco arnoglose (arneglosse *r*) et facies (—cis *r*) trociscos (aē ÷ II. *r*) et dabis cum aqua calida sic *rb* (contra *VB Gel.*). arnoglosi *V* (—ssi *Gel.*): —glossae *B* (*br*).

si nimius ardor fuerit, quem causon appellamus, sub quo angustiis intervenientibus et febrium augmenta fiunt, his aquam frigidam per intervalla dari convenit et similes cibos frigidos. articulos eorum manibus calefacio. decoc-
tiones dabo cydoniorum mespilorum sorborum mali granati 5
mentae viridis vel oenanthes. si etiam sitire vehementius
coeperint, hoc remedio compescuntur. seminis cucumeris
dulcis unc̄ II, tragacanthi I. in ovi albo liquore infunditur
et cum se resolverit, tunc seminis supra dicti pulvis ad-
miscetur et collyriis ex eo factis, unum sub lingua datur 10
habendum, cuius paulatim umor vel sucus liquefactus
pervenians ad stomachum sitim compescere valeat. aliud
quod et viribus expediat quae forte aquae possunt inopia
laborare, quod sine cuiusque vexatione etiam febricitan-
tibus frequenter ingessi. suci glycyrizae unciis III unam 15
seminis supra dicti pulveris misceo, et ovo similiter

1 nimius *r* (*Neu.*): minus *VBb* (*minor Gel.*). 2 febrium
rVB: febribus *b*. 3 dari *VB Gel.*: dare *r*. et similes
cibos frigidos *VB Gel.*: et similes cibos et frigidos *b*, et si-
miles cibos eque frigidæ (!) *r*. 5 mali granati *rV*, malo-
granati *B*, mala granata *b*. 6 otenantes *V*, enantes *r*,
ynantis *B*, iantis *b*. 7 hoc *καταπότιον* habet *Ps. Gal. XIV*,
371. *Escol. f. 33a* (= *Gar. 2, 40*) ex *Asclep. Gal. XIII*, 145.
ὁποῖω ττίδας tales aiunt sec. *Galen. XIII*, 31 sqq. seminis *b*:
semen *rVB Gel.* 8 tragacanti. I. *V*: draganti. I. (*Σ I r*) *rB*,
draganti (*simpl.*) *b*. albo liquore *rVB Gel.* = albore *b*.
infunditur sc. tragacanthum (*cf. Diosc. p. 362*). brevius haec
innuit b, ubi et catapucias facito et sub lingua teneto. 9 se-
minis supradicti *r Gel.*: seminibus supradictis *VB*. haben-
dum *VB Gel.*: tenendum *r(b)*. 11 perveniens *r Gel.*: pro-
veniens *VB*. 12 aliud et (aliud est quod *B*, aliud quod et *r*)
auribus (viribus *r Gel.*) expediat quid (quod *rB*, si *Gel.*) forte
ea quid (forte et aliqui *B*, forte ea quae *r*, forte aquae *Gel.*) pos-
sunt inopia laborare *rVB Gel. (om. b)*. 13 viribus *r Gel.*: auribus
VB (ardoribus *Neu.*). aquae *Gel.*: ea quid *V*, et aliqui *B*,
ea quae *r*. 14 cuiusq. *r*, cuiusq. *Gel.*, cuiusquae *V* (—quam *B*).
15 suci *Gel.* (suco *r*, suc^o *b*): sub *VB*. glycyridie *V* (liqui-
riciae *rB*), gliquiricie *b*. unciis *Gel.*: in unciis *VB*, *Σ r*.
seminis: semis *VB Gel.* (supra dictarum specierum I. ÷ *b*, Cu-
cumeris pulverē. *Σ I. S r*). 16 supra dictis (*V*, —ti *B*) pul-
veri (*V*, —ris *B*): supra scripti pulveris *Gel.* misceo: sic *rVB Gel.*

temperabo et similiter adhibebo. nam etiam sola ova cum vino data par beneficium praestant.

- 94 quibus autem flegmatis infestatione stomachus infrikerit, calefactionibus, unguentis calidis curandus est, et
 5 potione iuvandus superiore, ex mastice menta et arnoglosso, cui piperis et castorei singulae unciae admiscendae erunt. nam et cortex radicis feniculorum in aceti unciis decem et octo coquitur ut illic omnem sucum demittat, et postquam corticem proieceris, huic aceto partem mellis miscebis et coques et uteris, ut electario. similiter iuvabunt
 10 et oxyporia confecta consue, hoc est ameos caru ligustici apii semen in unciis singulis cribellantur, his miscentur piperis unciae duae, et mellis despumati quod sufficiat ut pinguescat. oxyporium temperetur. ex hoc et ieiuno et
 15 post cibos unum cocleare cotidie ministretur.
- 95 sane singultus frigido flegmate stomacho permanente si obvenerit, confecti pulveris ex piperis unciis tribus et

1 temperabo . . . adhibebo *rV Gel.*: tempero . . . adhibeo *b* (temperabo . . . adhibeo *B*). (*post ova*) incocta recentia *add. rb* (*om. VB Gel.*). 2 *post* prestant *add. b* similiter et apii rad'. in aqua decocta^s ad tercias bibat sitim compescit *deinde* Si autem de fervore *etc.* (= 95, *med. om.*). 4 calefa(i *r*)ctionibus: sic *rVB Gel.* curandus est *rV Gel.*: curandi sunt *B* (*sed iuvandus rVB Gel.*). 5 superiore *B* (—*ri Gel.*): superioris *r*, est superiori *V*. arnoglossa *VB* (—*so Ve Gel.*, —*se r*). 6 singulae — (7) aceti *om. r* (*ubi castorei ana S XVIII. coquitur ad medietatem ut illic etc.*). 7 X. et octo *V*, decem et octo *B* (*XVIII. r Gel.*). 8 demittat *V*, dimittat *rB Gel.* 9 miscebis *Gel.*: misces *VB*, ammisces *r*. 10 coques (quoques *V*) *V Gel.*: coquis *rB*. ut electuario *B*, ut electarium *V* (—*tuarium Gel.*): in modum electuarii *r*. 11 ameos careu(m *B*) liu(b *B*)isticum (ligusticum *Gel*) ap(p *V*)ii semen *VB*. castoreum (*pro careum*) *r*. 12 ana S I. *r*. miscuntur *r*. *pro* 14—15 quod sufficit. et ieiuno et post cibos dabis (*sic*) *r* (*rel. om.*). et (oxyp.) *add. B*. temperetur *VB*: temperatum *Gel.* (*om. r*: cf. *ad v. 14*). 16 frigidus flegmate *VB Gel.*, ex frigido flegmate *r*. cf. *Cass. p. 103, 11 sqq.* in (stomacho) *add. B* (*om. rV Gel.*). 17 confectus pulvis *VB Gel.* (dabo potionem confecti pulveris *r*). unċ I. *V*, uncia una *B Gel.*, S I. *r*.

castorei uncia una simul commixtis unum cocleare in aqua calida dandum erit.

si de fervore autem, ut tempore digestionis, odor fumosus quidam, quem aliqui carbunculum appellant, dolorosos singultus procuraverit, continuo aquam egelidam 5 bibentes vomant, et sternutamenta provocentur. et acetum si sorbeant, continuo sedantur. etiam piperis radix masata frequenter singultus compescuit. eidem stomacho vaporis illius causa folia vitium trita impono.

cum vero nigra cholera stomachum attemptaverit, ut 96 ex inflatione molesta cum aliquibus melancholicorum acci- 11 dentibus publicetur, continuo inter initia spongiam cum aceto viscido infusam eidem stomacho convenit adhiberi et hederæ foliis in vino coctis et tritis cataplasuari. cibis nutriantur competentibus, ovis alicæ iuscellis pinguum 15 gallinarum vel ungularum porcorum. fasianorum vel perdicum carnes accipiant.

1 commixtis unum *Gel.* (commixti unum *r*): commixti uinum *V*, cummixta ad unum *B*. 2 dandum est *r* (*cf. ad p. 194, 17*). 3 ut *rVb Gel.*: et (&) *B*. 4 et dolor hos singultus *VB Gel.*, et dolor his singultus *r*, et dolopaces (*sic*) simul instomⁱ (= istomachi) *b* (*cf. Cass. p. 103, 15*). 5 egelidam *V*: gelidam *rBb*. 6 vomant *rb (Gel.)*: vomas *V*, vomitus *B*. provocentur *rV*, —vocent *B*, procurentur *Gel.* (sternutacio procuratur *b*). 7 piperis *ego*: paperiⁱ (*ips. corr.*) *V*, papiri *r*, papyri *B* (*Neu.*, papaveris *Gel.*). *haec om. b. cf. Diosc. 2, 188 ἡ τοῦ πεπέρεως ῥίζα... ἀποφλεγματίζει... μασσηθεῖσα.* massata *Gel.*: maxata *V*, masata *r*, masticata *B*. 8 compescuit *rGel.* et (compescoit *sic*) *V*: —cit *B*. eidem(eodem *V*, et eodem *r*)—impono *rVGel.*: Item ad stomachi vaporem in pusca sex folia vitium trita impono *B* (Si provocetur ex eodem carbunculo stomachi vaporis illius causa folia viciū trita inpōta [= inposita] *b*). 10 attemptaverit *V Gel.* (tēptaverit *b*): attemptarint *rB*. 11 ex inflatione *rB Gel.*, exflationem *V*: inflammacione *b* (*item infra*). 11 accidentibus *rVB Gel.*: signis *b*. 12 publicetur *b Gel.*: —centur *rVB*. cum *rVB Gel.*: *om. b*. 15 ovis alicæ iuscellis *V*: ova alicæ iussellū *b*: alicæ iusellis *r* (*om. ovis, item*) aliqua iuscella *Gel.* 16 vel ungulas *r*.

si illa vero inflatione necdum digesta stomachi adhuc perseveraverit tensio, polii herbae decoctionem conveniet accipere aut calaminthae mixto melle despumato.

XXX. De lumbricis.

97 Cum vero corruptis stomachi umoribus, incompe-
6 tentibus saepe quoque cibis praesumptis, seu per aegri-
tudinem seu certe sine febribus lumbrici innati fuerint,
qui aliquando eundem stomachum aliquotiens inferiora
possideant, hos sic excludendos esse suadeo.

10 primo advertendum est tres esse differentias lumbricorum. sunt rotundi et rubri, sed minus noxii. sunt latiores et albidiores, sed molesti. sunt minuti et tenues, ut vermiculi, sed sollicitiores.

hi licet omnibus aetatibus semper nasci possint, at-
15 tamen frequenter infantibus familiares sunt. quibus dare
convenit centauriae decoctionem vel abrotoni vel santonici,
et epomfalium ex lupinorum farina aut absinthii pontici
aut melanthii aut abrotoni in melicrato temperatum im-
poni, cui decoctio ficorum admiscenda erit. dabo myxarum

1 inflatione *rV Gel.*: inflatio *B*. 2 tensio *rV Gel.*: densior *B*. polii: sic *VB Gel.* (*om. b*). *cf. Cass. p. 104, 4.* 3 calaminthae *Gel.*: calamentis *r*, calamittis *V*, —mitis *B* (*diacalamiten antidotū b*). 4 *tit.* De lumbricis theodori prisciani. XVII. *r* (*De lumbricis. XXX. VB*). 7 certe (*—æ V*) sine *rVB Gel.*: in *b*. 9 suadeo *rVB Gel.*: doceo *b*. 12 latiores et longiores et alb. *Gar.* sed (*ante molesti*) *b*: *om. rVB Gel.* (*sed molesti om. g*). 14 possint *Bb*: possunt *rV Gel.* 15 dare (*... mox imponi*) *codd.* 16 decoctionem *Gel.*, —nes *r* (*et infra b*): *om. VB g.* centauriae *V Gel.*, —reae *r*: —riam *Bg.* vel aprotoni *r(Gel.)*, vel abrotanū *g(b)*: vel abrosia *V*, vel labruscum *B*. sandonici *V Gel.* (*b*), —cum *B*, santonice *r*. 16—17 haec sic habet *b*: q. d. c. centauream. vel abrotanum. vel sandoni. vel pūta folii decoctione. et l. farinam *etc. (sim. Gar. 3, 23)*. 17 et epanfoliū *r*, & ponfaliū *V*, & eponfalium (*—lion g*) *Bg* (*enponfolion Gar. Ber.*) *i. e. κατὰ τοῦ ὀμφαλοῦ ἐπιτεθέντα, ut ait Gal. XII, 76 (cf. epithema Cass. p. 174, 3)*. 18 melancii) pulverem *add. b* = trita *Gar.*, qui cum *g om.* aut abrotani. temperato *rV*, —ta *B* (*—tum b Gel.*). 19 ficorum *rVg Gel.*: ficuum *B Gar.*, ficidis *b*. mixarum *V*: mixtarum *B*, micarum *b* (*nixarum rg, nuxarum Gar.*).

decoctionem, et easdem myxas comedendas permitto. dabo passum, et si multi fuerint lumbrici etiam per clysterem curo.

iuvenibus vero nasturcium cum melle coctum dabo. 98
 rafanos expedit accipere, et sucum eorum. dabo dia moron 5
 pro ecligmatio. et eadem mora convenient. et sinapi cum
 oleo tritum bene datur, et hydrelaeon tepidum ex veteri
 oleo temperatum, et sucus ptisanae in quo polypodium
 coqui debet. et cornu cervini combusti pulvis cum melle
 datus continuo lumbricos exclusit. sic mentae viridis de- 10
 coctio, sic erucae, sic caulium, sic rus syriaci et malorum
 granatorum in maturorum. cataplasmata autem adhibeo ex
 pulveribus sicut supra lupinorum absinthii pinnarum com-
 bustarum abrotoni et melanthii. nam et pulvis earum
 pinnarum cum aqua calida datus satis iuvat. epomfalium 15
 vero his ex subiectis adhibeo. fel taurinum cum melan-
 thio, abrotonum tritum cum lacte muliebri, ficos pingues
 aut dactylos tritos cum melle despumato commixtos. et
 cerotarium in quo cymini pulvis vel absinthii commiscendus
 erit. exercitia pro modo virium adhibita proderunt. cibi 20

1 et eadem sedem mixas *V*, et easdem mixtas *B*, et eas-
 dem nixas *r*, et easdem micas *b*, et eandem enixas *g*. dabo
 passum . . . curo (*sic Vindob.*, curabis *Vindocin.*) *add. g Gar.*
cum b, qui sic habet . . . comedendas. Et si multi fuerint etiam
 per clysterem curo (*cf. Cass. p. 173, 21*). 6 mora *rGel.* (*om. b,*
eadem more Gar. ms. Ber.): hora *VBg.* convenient *g*: —unt
rVB (*sc. comesta*). 7 idreleon *V*, idroleon *B*, idroleum *r*.
 8 polidium *VB* (*polipodium rg Gar. b Gel.*). 10 exclusit *VGel.*:
 —dit *rBbg Gar.* post (mente) viridis decoctionem *aliena ad-*
duntur (*per 9 versus*) in *b*, ea autem quae hic sequuntur abi-
 ciuntur (*usque ad v. 20*). 11 erucae *rVBg* (*Gar.*): rutae *Gel.*
 rosis *V*, roris *V^c B Gel.* (*ros syriacum g, rossiriaci r*). 13 sicut
 supra *rVBg*: *om. Gel.* lupinorum farina absenti *etc. r* (*cf. 97*).
 pinarum *V*, pennarum *rBg* (*cf. Med. Plin. f. 44^c Bas., Cael.*
chr. 4, 126. 129). 13 earum pinnarum *g Gel.*, earum pen-
 narum *r*: earum *V*, eorum *B* (*lupinorum Gar.*). 15 &pon-
 falium *V*, Et ponfalium *B*, eponfalium *g*: et epomfalium *r* (*et*
omphalium Gel.) 16 his ex *rVB Gel.*: *hec g.* 17 ficos *V*,
 —cus *rBg Gel.* (*ubi pinguis r*). 19 quimini *V*, cumini *r*.
 20 frequenter (*post virium*) *add. Gel.* vero (*post cibi*) *add. Gel.*

dandi sunt digestibiles. et per intervalla clysteres acerbiores adhibiti satis iuvaverunt.

- 99 si illi latiores infestaverint, hos murra pinguis accepta continuo excludit, et alium frequentius si comedatur. sic
 5 his etiam omnia acrimonia profuerunt. nam et vomere cogendi sunt, et continuo scamoniae purgandi cathartico, ubi lathyrides euforbium piper nitrum coccum gnidium admiscebis. ego vero et magistrorum experimento et nostro longo probato iam tempore hoc cathartico his semper utor.
 10 scamoniae unċ III, combustarum pinnarum pulveris unċ I, euforbii unċ III, nitri partem semunciae unius. ex omnibus tunsis et cribellatis cum melicrato aut vino dulci unum cocleare semper dedi. salubrius autem continget, si ante diem alium vel cetera acrimonia edant, alium

2 iuvant *Gel.*. 3 Si illi *rVB*: Si enim illi *g*, Si vero (lat.) *Gar.* (latiores) qui molestiores sunt *add. Gel. solus.*
 murra *r*, mora *Vg* (cf. 64), myrra *B* (mirra *Gar.*). 6 scamonia *V*, scamoneae *Gel.*, scamoniae *r*, scammoniae *B*, escā admove *g Gar.* (scil. purgandū *g*, ad purgandū *Gar.*, sed ibi *Vindob.* scammoniam admove(nt?) purgandū catarticū). 7 lathyrides *V* (lactides *b*), lacterida *B*, lateridas *r* (tyriaca addis *g* cf. *Gar.*): elaterium *Gel.* nitrium *V* (nit *b*), nitrum *rB* (*Gar.*): nigrum *Gel.* coccum enidium *V*, cocognidium *rBb*. ad-
 miscebis: ammiscens *V* (admisces *Bg*), admiscens *r* (admisce *Gel.*, amisceo *b*). 9 probato *r Gel.* (*b Gar.*): prolato *VBg*. his *V* (catirticum his): in his *rg Gel.*, cum his *B*. 10 escamoniae *V*. unċ. III. *V*, ÷. III. *B*: III ÷ *b* (drach. 4 *Gar.*). combustarum pinnarum pulvere (—rē *B*) unċ I. *VB(g)*, comb. penn. (om. p.) *II. r*, p. c. unċ. I *Gel.*: coloquint. I. ÷ *b* (colocinthidarum pulveris ÷ I. *Gar.*). 11 euforb. II. ÷ nitri III. ÷ *b* (III. III. *Gar.*), euforbiu *II. r*, nitri *II. r*. nitri partem simuntiae (semunciae *B*) unius (semuncia. I. *Gel.*) *VB Gel.*: Nitru 3 *g*, nitri 3 (item sine num. *r*). ex *V Gel.*: et *B*, om. *r*. 12 et *rb Gel.*: om. *VB*. 13 post dedi *add. b*: Pennarum combustarum pulverem subtilissimum facio et cum mellicrato. aut in vino dulci semper utilius utor (*rel. om. usque ad p. 192, 2*). 14 haec sic habet *r*: si ante diem alium (sic) vel cetera acrimonia olum (sic) maxime comederint. His et oleum etc. purgationis (post diem) *add. Gel.* edunt *VB* (edant *Gar.*, comedat *g*): in coena accipiant *Gel.*

quam maxime. his et oleum bibere convenit calidum, sed vetustum ut superius significavi.

minutos vero et tenues ut vermiculos, etiam hos 100 murra pinguis semper accepta exclusit. his etiam per clysterem hoc expediet adhiberi. et omnes decoctiones 5 superiores calidae, et oleum calidum acceptum, et rus syriaci sucus cum aqua calida, et seseli cum melle. his anus felle taurino vel cedria perungendus erit. si stomachum vero diutius attemperaverint et ibidem frequenter inquietudinem fecerint, semper sales in ore ferre con- 10 venit, ex quibusumor liquefactus descendens et stomachum et omnia intestina a lumbricorum molestia liberare possit.

omnia itaque stomacho supra dicta accidentia, quae cum suis propriis remediis exposui, aut indignante stomacho obveniunt aut quieto sedantur.

15

1 quam maxime *Gel.* (*g*): quod(qd̄ *B*) maxime *VB*, ubi comedere convenit *add. VB* (manducare convenit *g*), quae om. (*r*) *Gel.* his namque et *Gel.* et oleum bibere calidum (—calidum *v. 6 om.*) acceptum rossyriaci sucus ... *g* (*Gar.*). 2 significavimus *Gel.* 3 ut *VB Gel.*: om. *r* (*b*). etiam (et *add. r*) hos *rVB*: etiam *Gel.* 4 murra hic *V* (ut *r*, mirra *B*). cf. supra p. 198, 3. m. p. s. a. *VB*: a. m. p. s. *Gel.*, p. m. a. s. *r*. 5 hoc *rV* (*b*): om. *B*. 6 calide *rV*: —das *B* (haec om. *b* usque ad *v. 10*). acceptum: acceptum profuit *Gel.* et ... sucus *Gel.*, et ... sucos *r*: cum ... sucus *V*, cum ... suco *B*. ros *rg*: roris *VB Gel.* 7 sisel *V* (*Gel.*), sesel *B* (siseleos *g Gar.*), siseli *r*. his anus *r* (hec anus *g*, et anus *Gar.*): insanus *VB* (insano *Gel.*). 8 cedria *Gel.* (*Gar.*, cydria *g*, cf. Cass. p. 108, 5): cedrino *V*, cethrino *B*. 10 sales: grani salis *r*, salis granum *b* (unde mox ex quo *rb*). ferre id est tenere c. (sic) *g*. 11 descendens (et *add. r*) stomachum *r Gel.*: desc& | (in fine versus) stomachū *V*, deserat stomachum *B*, descendens in stomacho vel —chū (omnia ...) *bg*. 12 et *VBg*: om. *b*. liberare *rVB Gel.*: —ri *gb*. possit *gB Gel.*: —sint *b*, —sent *V*. 13 stomacho (sic) *VBb*: —chi *r Gel.* supra i. e. c. 29—30 quae faciunt unum capitulum. 14 indignanti *B* (—te *rVg*, —tē *b*). 15 adveniunt *rg*.

XXXI. De dysentericis vel lentericis.

- 101 Dysentericorum fit causa molestior temporis prolixitate. frequenter enim ventris effusio corpora assidua vexatione debilitat. est namque dysenteria intestinorum vulneratio cum reumatismo, quae conationibus et veluti desiderio egestionum suavium debilitata membra consumat. dysentericorum ergo adiutoria ex subiectis compendiose percurram. est cibus, est potus, sunt potiones vel antidota et cetera quae nunc nobis ordinanda erunt.
- 10 cibus inquam convenit panis mundus siccus aut cyprius aut alexandrinus vel potius africanus, sucus ex alica milio oryza, quibus concoqui debet aut caprarum adeps aut cummi aut symphytum aut rus syriacus aut certe ichthyocola. sic etiam lac bubulum convenit. oleum vi-

1 lentericis *rb*: mentericis *V*, neutericis *B*. fit causa molestior *rVB*: causa molestior est *b Gel*. 4 vulneratio *rVBb*: ulceratio (*ut solet, corr.*) *Gel*. 5 conationibus *rb* (*cf. 104*): conatibus *VB Gel*. 6 egestionum *V*, &gestionum *B* (diggestionum *b*). *cf. Cael. chr. 4, 85. 87.* suavium *rVBb*: suavium assidue cogentium *add. Gel*. debilitata *r Gel*: debilitate (*—tem V*) *VBb*. 7 compendio semp curaē (*.ē. corr.*). cui⁹ est potus. sunt *p. etc. r*, itaque est cibus est potus *r*, Est cibus et potus *b*: & cybos est potus *V*, et cibos et potus *B* (e quibus est cibus consuetus et potus *Gel*). 9 nunc nobis *Gel*: nunc a nobis *r*, nonnullis *VB (om. b)*. 10 Cibus (*Cybus V*) inquam *c. VB Gel*, Cibus inquit *c. b*: quibus inchoam (*Panis m. etc.*) *r*. aut (*cyprius*) *rVb Gel*: ut *B*. 11 africanus *rVB Gel*: afrus *b*. suci alicae milio oriza (*a quibus*) *V*, suci alicae milium oriza (*quibus*) *B*, sucus alicae milio oriza (*quibus*) *r*, sucus ex alica. milio. origa (*quibus*) *b*, suci ex alica *etc. Gel*. 12 debeant *r*, debent *b*. 13 adipēs *rb*. aut (*ante cummi*) *om. VB*. gummi (*gummin V*) *VB Gel*, gumen *b*, gūm (gummen) *r*. sinfit (*h V*)on *VB*, sīphitū *rb* (symphyton *Gel*). ros syriacus *Gel. B* (roxiria *sic V*): ros siriacum *rb*. 14 ictyocola *VB*, ictiocolla *r (om. b)*. bubulum: in quo lapides de fluvio igniti extinguuntur potui dari *addit solus b, ex infra scriptis quae omittit praesumptum (p. 201, 9)*. convenit *VB*: convenit accipere *Gel*, convenit aut certe (*o. v.*) *r* (potui dari convenit *b*).

ride his frequentius misceo. expediunt caules decocti
 plantago portulaca polygonum symfytum, horum omnium
 quam maxime folia vel molles cymae oleo et aceto con-
 ditae. ova in aceto cocta sorbilia conveniunt, et ex vi-
 tellis eorum patellae perfusae cerebellorum pulvere aut 5
 gallarum aut rus syriaci. pisces aut capitones aut lepores
 aut mugiles et ceteri sicciore. caseus vetustus proderit,
 sive recens libuerit. lac asinae in diploangio coctum fa-
 cit, et bubulum schiston confectione iuvat ex lapidibus flu-
 minalibus. sic etiam caprinum silvestre facit. sic carnes 10
 dandae sunt agrestes et sicciore, iuvat fasianus in pusca
 decoctus, palumbus matri subductus, turtur et lepus et
 cetera silvestria sicciore quam maxime volatilia. quae
 enim neque salivarum neque urinarum usum habent, na-

1 misceo *rVB*: ministrandum est *Gel.* (*om. b*). interea
 (*post exp.*) *add. Gel.* 2 plantago *rVB Gel.*: arnoglossum *b*.
 poligonus sinfitus *B*, polygonusinficus *V*, poligonos simphitus *r*.
 3 molles cymae *Gel.*: molles quae *V*, molles cimi *B*, molles
 cum *r* (*om. b*). oleo. *ss.* = supra scripto *add. b*. 3 con-
 diti *B*. 5 profusae *VB*, pfuse *rb*: *om. Gel.* 6 roris *VB Gel.*,
 ros *r*. aut *rVB*: dandi sunt *Gel.* capitones: sic *rVBb Gel.*
 lepores (*sic*) *V*, lepores *B Gel.*: *om. rb* (*sed in r mox Leporina*
post sicciore). 7 mugiles (*—lem V*) *VBb*: muli *r*, muli
Gel. caseus *etc. om. b* (*usque ad v. 11*). 8 sin vetere re-
 cens *V*, sive te recens *B* (*sin vero r. r Gel.*). in diplo angio
 (*sic*) *VB Gel.*: *om. r. cf. I, 37.* coctus facit *rV*, coctum
 proficit *B* (*lacte ... cocto facito Gel.*). 9 ante sciston (*VB*)
add. Gel. misce. confectione *VB Gel.*: confectum *r*. lap.
 fluvialibus (*Gel.*) *sc. ignitis. cf. Cass. p. 123, 18.* 10 sic (*etiam*
add. r Gel.) caprinum silvestrae (*—tre B Gel.*) facit. sic (*Gel.*,
si rB) carnes *d. s. rVB* (*fort. sic caprae silvestris*). 11 dan-
 dae sunt (*iuvat etc.*) *VB*: magis agrestes et sicciore expediunt
Gel., *d. s. agrestes et sicciore* [*iuvant. Fas. etc. r.* 12 pa-
 lumbus *m. s. VB*: columbos *m. s. r*, columbi minores *b* (*pa-*
lumbus similiter columbus Gel.). turtur et lepus (*—os B*) *VB*:
 turtures lepores *Gel.*, turtures lepus *r*, thurtures (*sol.*) *b*.
 13 quam *rb Gel.*: *om. VB.* 14 salivarum *Gel. cum r^c* (*vil-*
larum Neu.): silvarum *VB et ante corr. r.* urinarum *r Gel.*:
 urbia | arum *V*, urbanarum *B* (*—norum Neu.*). *cf. Hippocr. peri*
dietes l. II. (I, 680 Lips.) σχεδόν τι πάντα τὰ ὀρνίθια ξηρότερα.
ὁκόσα γὰρ κύστιν οὐκ ἔχει οὔτε οὐρέει οὔτε σιαλοχοέει πάντως
ξηρά.

tura profecto sicciora consistunt. mala cydonia conveniunt in vino cocta, mespila, mala granata paulo immatura, amygdala amara, thebaici et his similia.

potus vero licet primis diebus aqua bibenda sit parcius, attamen cum vinum dandum fuerit, tiburtinum surventinum marsicum siculum, quibus primo ferrum igneum infundendum est. sin vero confici vina placuerit, fit myrtites, fit oenanthinum, fit cum mespilis, fit cum sorbis, fit foenicium. quae tamen omnia in vasis picatis reponenda¹⁰ erunt.

102 omnia quidem de cibis dispositis percucurri, sed utilius si unius speciei subministretur, ut Hippocrates ait „mixti cibi insimiles veluti reponentes in stomacho digestionem impediunt.“

15 potiones vero vel antidota haec. cornu cervini com-

2 (mespila) sorba *add. solus b.* paulo (pralo *V*) *r VB Gel.*: in (maxime) *b.* amigdala salsicia thebaici (—ca *B*) *VB*, amigdala amara thebaici dactili *r* (amigdala salsa, thebaici dactyli *Gel.*, (dabo) amigdalas dactilos thebaicos *b.* 4 potus *VB et (qui add. vero) Gel. (post vero b).* sit parcius *Bb Gel.* (sit paratius *V*): sed parcius *r.* 5 vinum *rb Gel.*: unē (*sic*) *VB.* 6 quibus: in quibus *r VBb Gel.* igneum *r V Gel.*: ignitum *Bb.* 7 infundendum est *r VB (erit Gel.):* extinguendum erit *b. cf. 2, 80.* sin *r VB*: si *b Gel.* myrtite *V*, myrtē *r*, mirtinen *b*, myrtatum *B.* 8 oenanthium *V*, y(i *rb*)nantinum *rBb.* 9 foenicum *VB*, fenicenū *r = de dactilis b (phoenicium Gel.).* picatis (*rB Gel.*, pictis *V*): fictilibus *b.* 10 erunt *VB Gel.*: sunt *rb.* post reponenda sunt *add. b (p. 123, 2):* Qui ita conficiuntur. De dactilis. vel sorbis . . . (*v. 3*). 11 dispositis *rb*: repositis *VB.* percucurri *V*: percurri *rBb.* 12 utilius *b*: utilis *r*, ueillius (*sic*) *V*, melius *B.* spetei *V*, speciei *B Gel.*: species (*spēs*) *b*, speciem *r.* subministretur *Vb Gel.*: —trentur *rB.* ypocras *b*, ypp̄s *r*: eppocastes *V*, ypocasten *B (Hipp. ubi?).* 13 ait *rb Gel.*: aut *VB.* mixti cibi insimiles vel ita reponentes (*rep. inter lin. corr.*) *V*, mixti insimul veluti reponentes *B (mixti insimiles veluti stom. reponentes b):* mixtis insimiles veluti sibi repugnantes *r (m. c. et similes veluti sibi repugnantes Gel.).* 15 haec. cornu c. c.: ex cori cervini cembusti *V*, cornu cervini combusti *B*, ex cornu cervino combusto *r (hęc sunt quę dissintericis. celiacis et lien-tericis novimus subvenire. cornu cervini c. cinis . . . b).*

busti pulvis in aqua aut in vino styptico datus iuvat. sic coagulum leporis in vino similiter. sic ventrium caponum vel anserum vel ceterarum agrestium membranae combustae interioribus conveniunt. et rus syriacus tunsus, et rosarum flores et mali granati. et suci herbae polygoni 5 et arnoglossi acaciae hypocistidis, ut tibi visum fuerit, ministrandi sunt, trochisci vero aut melas aut andronius aut dia spermaton et ceteri de experimentis. et si putredo vulnus attemperaverit, iniciendus est Athenaei veluti causticus ex auripigmento calce viva sandaraca charta com- 10 busta confectus cum vino styptico vel sucis herbarum similiter constringentium. adiungitur frequenter etiam lac in quo lycium indicum solvitur, et vinum in quo cantabrum coquendum est, aut rus syriacus aut cetera similia supra dicta. potionibus vero supra scriptis convenit aro- 15

1 in exaqua *V* (in aqua *rBb*). 2 ventrium *b Gel.*, ventrē *r*: venerium *VB* (*cf. Antid. Brux. 50. 143*). 3 anseris (*sic*) *rVB* (anser *b* = —rum). ceterarum *rVb* et (*qui addit volatiliū*) *Gel.*: —rorum *B*. 4 rossyria | cum tunsuam *V*, ros syriacus tunsus *B*, rossiriacū contusū *r* (roris syriaci pulvis *b*). 5 rosarum *rb Gel.* (*cf. Galen. XIII, 288*): rosiriarium *V*, roris syriaci *B*. flores (frores *V*) *VB Gel.*: flos *rb*. suci *B*: sucus *rVb*. poly(*i B*)goniae (—nii *Bb*, —ni *r*) et arnoglossia (—ssae *B*, —si *r*) *V*. 6 ypochistidiae *V*, ypoquistidae *B*, —da *r* (ipoquistide *b*). ut — fuerit *VB* (vel uti visum fuerit *b*, vel ut tibi *v. f. r*): uti convenit *Gel. hic potionis formula inseritur in b*. 7 aut (autem) | elasat anthronius *V*, aut emplastra andronius *B*, aut malas aut andronius *r*, aut melas. ā androniū *b* (aut Andronius *simpl. Gel.*). 8 et ceteri (—ra *B*, —ris *r*) de experimentis *rVB* (interim de expertis *Gel.*): vel diasteros (diastōs) *b*. et *rVBb*: *om. Gel.* 9 vulnus (*sic*) *VBb*: vulnera *r* (ulcera *Gel.*). Athenai (*Galen. XIII, 296*): attheneus *b*, athineus *r*, athenus *V*, athereus *B* (*cf. Faustinianus Cassii p. 126, 10 = ib. Gal., Escol. p. 49^b*). 14 ros sy(*i r*)r(*c V*)iacum *rVb* (—cus *B*). ceteris *V*. 15 supradictis *B*. ubi *c*. supradicta (*ff. b*) similia *rb Gel. iam sequuntur aliena in b*: huius vero trocisci nomen diacartū vocatur. Et cinus grecum ... (*per v. 45 codicis p. 123–25*). supra scriptis *rB*: —tas *V* (supradicta *Gel., om. b qui sic pergit p. 125, 5* Hęc omnia stomachi vires nutriunt ...).

matica commiscere quam plurima, quae stomachi vires nutriant. omnia etenim haec etiam ventris poterunt continere resolutiones.

103 et diuretica dysentericis opus sunt, dum per urinae
5 meatus fit illius reumatis derivatio. etiam hypnotica conveniunt, quae somno reparatis viribus corpora demissa constringunt. semper enim inopportunae vigiliae corpora reumatizantia fatigarunt.

si in ano his ustio innata fuerit, huius remedium in
10 euporiston nostro invenies. nam etiam unguenta dysentericis frequentius profuerunt ex oleo melino nardino oenanthino. mastice murra oenanthe acacia et cetera similia commiscenda sunt. cataplasmata ex dactylis cydoniis et ceteris mixtis stypticis temperata adhibeo, emplastra
15 vel malagmata, ut dia iteon aut barbara et cetera xerantica. haec omnia dysentericorum etiam coeliacis convenire manifestum est.

104 si conationes vel pondera perseveraverint quas tenes-

3 resolutiones *VB*: solutiones *r Gel* (—nem *b*). 4 opus sunt *VB*: prosunt *rb Gel*. dum per(p)urine meatus *rb Gel*: dum urinae meatus *V*, dum proprie meatus *B*. 5 fit *VBb*: transfertur *Gel*., *utrumque* (transfertur. Fit) *habet r duplici ex duobus codicibus lectione*. etiam *r VBb*: nam et *Gel*. ypnotica *B*, ymnotica *r*, pronothicā *b*, epnoticam *V*. conveniunt *r V* (sufficienter conveniunt *Gel. solus*): convenit (sc. Derivatio!) *B*. 6 naturali (somno) *add. r*. reparatis *r Gel*.: separatis *V*, superatis *B* (*om. b*). demissa (*sic*) *VB Gel*. (*dimissa r*). constringit (*cf. v. 5*) *B*. 9 si in ano his ustio (si vero in ano infimo haec ustio *Gel*.): sihisimohis ustio *V*, si in fimo his ustio *B*, si infinito ustio *r* (*om. b*). huius *r* (eius *Gel. Neu.*): cuius *VB*. 10 euporiston: eoproristo *V*, euporisto *rb*. *cf. supra lib. I c. 30*: nascitur in hoc (ano) saepissime indignatio vel fervor *etc.* 11 frequentius *r VB* (frequenter *b*): saepius *Gel*. 12 (similia) supradicta oleo *add. r (solus)*. 13 commiscenda *r et* (sunt *add.*) *b*: —do *VB*. 14 (adhibeo) et empl.) *B*. 15 diaiteon: *sic VB*, diateon *b*, diaitheon *r* (diatheon *Gel*.). barbara *rb Gel*.: barba *VB*. exeranthica *VB*, serantica *r*. 16 coeliatis *V* (ciliacis *B*), quilaicis (*sic*) *r*. 18 de tenesmo *cf. Escolap. c. 30 (Gar. 3, 21)*. vero (*ante vel*) *add. Gel*. perseveraverit *V*, —verint *rb Gel*. quas *r Vb Gel*.: quae *B*. tenismodis *r*, teniensmodia *V*, tenesmodia *B* (tenasmodeis *Gel*.): thenasmon *b*.

modis appellamus, quae frequenter procurant ventris exponendi suavitatem, vaporibus imminendum est super quos sedentium indignatio saepissime mitigata est. qui aut ex faeni graeci decoctionibus aut althaeae radicibus conficiuntur. nam et cerotario hoc frequenter curati sunt, ex adipibus 5 anserinis cera et butyro. et picis brittiae saepe sedentibus post vaporem fumigia profuerunt. iniciendi sunt aliquando oleo roseo vel murteo, et incontinenti lemniscus supponendus est in basilicon infusus aut cerotario ex oleo plumbato confecto. lana interea sucida superimponenda, 10 quam anadesmus ex more continere debet. iuvabunt sane etiam saccelli vel cataplasmata sub eodem anadesmo perseverantia de dactylis in passo tritis aut hordei poltinibus cum oxymeli. lac bubulum potui datum iuvat.

1 exponendi: sic *rVB* (= ventris egerendi delectationem *Cael. chr.* 4, 87), deponendi *Gel.* (*om. b*). 2 vaporibus—indignatio *Gel.* et (*ubi sic vaporibus imminendum. et super quos sedeant. tunc indignatio*) *r*: *om. VB*. haec si habet *b*: si conationes. aut pondus. aut dolor perseveraverit quas thenasmon appellamus. Vaporibus imminendum est i. (id est) in calida decoques. mirthe. salicis. vel olive folia viridia super quę sedentes indignatio illa mitigatur i. fenu grecum. et euiscum. Nam et in tegulas candentes. et eas in scafio ponis. et cantabrum super aspergis. et desuper acetum ita ut super ipsum halitum sedeat. qui patitur. Nam et cerotario hoc frequenter curati sunt... 3 est. qui *rV*: sunt. quae *B*. 5 hoc *rVBb*: *om. Gel.* 6 brittiae *V*, briciae *r*, bricie *b* (pice bricia *B*). saepe sedentibus: *cf. b*: p. br. fumigia super catismata super sedentibus prof. 8 lemniscus *r Gel.* (leniscus *b*): luminicus *V*, luminoso (supponendi sunt...!) *B*. 9 in basilicon infusam (*sic*) cerotario ex oleo plumbato confecto *Gel.*, in basilicon resolutus atque infusus aut cerotario ex oleo plumbato confectus *r*, in basilicon infusam (infusi *B*) cerotario ex oleo plumbeo confecto (—festo *V*) *VB* (*cf. Escolap. c.* 30). 10 plumbato *r Gel.* (plumbeo *VB*): *cf. Gal. XII*, 231. superimponenda *rb Gel.*: suproimponendo *V*, superimponendo *B* (*qui corr. lanam etc.*). 11 quam anadismus (*sic VB*) ex m. c. d. *VB Gel.*: *om. r* (*qui simpliciter addit et liganda est om. b*). 12 sub *r Gel.*: *om. VB*. anadismo *rVB*. 14 potui datum linteolo umbilico impositum etc. *VB*. lacunam explet ex cod. suo *Ge-lenius* = *rb*, *ubi sic*: olera discocta (de caulibus *add. b*) con-

holera discocta conveniunt. item ostrea in melicrato cocta prosunt. puleium vero tunsum obvolutum in linteolo umbilico impositum sine mora medebitur.

- 105 lenteria si obvenerit, quae longo tractu effusionum
 5 veluti quendam limum intestinis obducit transitu reumatismi, quo ex eo nulla penitus ciborum solemnis valeat digestio celebrari, sub alio nobis ordine curanda erit. utor acerbo clystere ex sucis ptisanae, ubi aut colocynthides aut betarum radices coquendae sunt aut scamonia solvenda.
 10 utor his etiam catharticiis. dabo cibos acerbos et cetera quae fuerint acrimonia, ut alium et rafani et cepae, nepetae, sinapi, piper et omnia salsamenta. imminebo interea exercitiis quibus valuerint. impono ventri cerotarium ex oleo laurino cyprino vel sicyonio habenti rutam
 15 viridem cuminum bacas lauri nitrum vel certe castoreum. impono polyarchion aut dia spermaton. aquae tunc iam conveniunt naturales sulphureae vel bitumineae. dropaces et sinapismus et cetera cyclica adhibenda sunt.

veniunt. ostria (—eē *b*) in mel(l *b*)icrato cocta (—tē *b*) prosunt. Puleium vero tunsum (viride *add. b*) obvolutum (in *add. r*) linteolo (linteo *r*). (et *add. b*) umbilico impositum

1 in (mel.) *rb*: cum *Gel.* 4 Lienteria si *VB*: Interea si *b* (Si lenteria *rGel.*). quae veluti *rVB*, qui veluti *b* (quae longo tractu effusionum veluti *Gel. solus*). 5 abducit *V*. transitu(rreumatismi) *V*, transitu *B*: transitus *rbGel.* 6 quo exeo *rVB* (ex quo *b*, quod ex eo *Gel.*). *scil* quo = ut. 8 c(qu *V*)oloqui(e *V*)ntida *rVb*, —dae *B* (colocyntida *Gel.*). 9 radices *bGel.*: *om. rVB* (ubi a. betarum c.). 10 his etiam *VB(b)*: etiam his *r*. cat(h *b*)articis *Bb*, cathartica *V*, catartico *r*. 11 rafaniea cepe napici sinapi *V*, rafani & cepe napae synapi *B* (Rafanos. cepas. Napos. Salsamenta . . . *b*), rafanos. napitios. sinape *r*. 13 valuerint *rb*: valuerit *VGel.*, voluero *B*. cerotariū *bGel.*, —rii *V*, —ria *B*, rio *r*. 14 habenti: sic *rVBbGel.* 16 poliarchion *VB* (—cion *r*). diaspermatóna quae (sic) *B*. 17 conveniunt *rGel.*: convenit ut *V*, convenit aut *B* (*haec om. b*). naturalis sulphore vel bitumineae *V*, (aut) naturale sulphur vel bitumen *B* (naturales sulfureae vel uitumineae *r = Gel.*). dropaces—(18)sunt *rGel.VB*: *om. b*. 18 cyclica *Gel.* (qui ciclo *r*): scullica *V*, stiltica *B*.

ex dysentericis enim lenterici facti et virium fatigatarum intuitu et temporis prolixi praeiudicio difficile curabuntur. nam ex his hydropes frequentius emerferunt.

XXXII. De hydropicis.

Hydropici et cachectici simili sub diligentia visitantur. 106 qui enim prope ex similibus praeaccidentibus fiunt, aequali 6 sub indignatione tumescunt.

hydropum ergo difficile et periculosum negotium est, difficilius et indigestius uti totis corporibus superveniat. labore etenim nimio et continuis quassationibus exercitiorum 10 forsitan curabuntur. hos frequenter febres pertinaces comitantur, quarum oportune temporibus observatis cibos nos et adiutoria inferre conveniet. febribus itaque sub hac observatione desinentibus, iam exercitiis ex parvo crescentibus imminendum est, subinde fricationibus, solanis 15 quam maxime, et ceteris vaporibus sudorem provocantibus.

1 enim: sic *rVB Gel.* (cf. *b*: Multi enim ex dissintericis facta (sic) l. fatigantur etc.). 3 curabuntur *rVb Gel.*: sanabuntur *B*. emerferunt *r Gel.* (*Neu.*): emerferantur *V*, emerferant *B* (hydropici sunt facti. quibus ut possumus remedia ordinamus (sic) *solus add. b*). 4 tit. De ydropicis theodori prisciani *r*. 5 Ydropes *r*. et (*Gar.*): vel *rVBb Gel.* (sed cf. *Escolap. p. 57a*). cathectici *VB*, cacectici *rb*. 5 qui enim sic *rVB Gel.* (*Q n. = Quod enim b*): qui uno vino *g*, quia uno *Gar.* praeaccidentibus *V* (pcedentibus *rg*) *Gel*, accidentibus *Bb*. et aequali *b* (*Gar.*). 7 tumescant *V*. 8 difficilius uti totis corporibus *r*, difficilius indigestius utitutis corporibus *V*, difficilius indigestius ut totis corporibus *B*, difficilius. si indigentius uti. totis corporibus *g* (diff. tamen si indulgentius institutis corporibus *Gel.*, diff. si indigestio totis corporibus s. *Neu. cf. b* Hydropūm ^o *g* et pīel'osū negociā ut toti^o copib^o sup ueniat): *om. Gar.* 9 totis corporibus: cf. *Cael. chr. 3, 98 et 107. Escol. p. 57a.b 58d.* 10 labore etenim nimio *VB Gel.*: laboris sermone (et cont. etc.) *b*, laborē. Sermone ergo nimio *g*, Labore sermone etenim nimio *r*. 12 observatis *V Gel.*: observantes *rBg(b)* et *u/n* tempora *Gar.* 13 conveniet *rVB*: convenit et *g* (—nit *Gel*). 15 est *VBb*: nobis erit *Gel.* solanis *rVB Gel.* (*Cael. chr. 3, 112. cf. 4, 18 etc.*): lanis *bg* (*Gar.*).

sub quibus omnibus tumentibus locis nitrum aut sales
 tritos aspergo. post exercitium vel labores continuo oxy-
 meli dabo aut rafanos ibidem infusos, quibus acceptis ex
 more vomere cogendi sunt. lavacris tunc uti conveniet,
 5 sed marinis, quibus veluti membra laborantia foveantur.
 interea acrimonia omnia et salsos cibos convenit accipere,
 caules elixos cum salibus. panis parcitas et potus quam
 maxime continentia. sitis etenim his procurata si ani-
 mosius sustineatur, grande remedium est. vinum licet
 10 per intervalla, austerum tamen et diureticum dandum est.
 107 si vero multus umor ex putrefactis eorum carnibus
 adgregatus ventrem satis adimpleverit membris ceteris
 minutis, saccellos ex tostis salibus vel milio similiter sub
 umbilico locis admoveo. et harena calida in litore haec
 15 loca detegere maximum interdum est beneficium. aliqui
 etiam tritico sic tecti iuvati sunt. interea tunc acetum
 scilliticum sorbere convenit. nam et catharticum fre-

1 sale(i *V*)s tritos *VB Gel* : gallas tritas *bg (Gar.)*. 2 exer-
 citiam *V* (—tia *B*), —cium *r*, —tium *b Gel. (Gar.)*. labores
 (—is *r*) *rVBg (Gar.) Gel.*: vapores *b*. 3 rafano idem infusus
V (rafanum eodem infusum *B*, rafanos ibidem infusos *rbg*
(Gar.) Gel. ex more *r Gel. (Gar. ubi gl. ms. Berol. penna in*
ore missa: cf. de radicum vomitu Cael. chr. 4, 118—19. 153),
ex ore g: om. b, ex parte VB. 6 convenit: *cf. Hipp. ap. Cael.*
chr. 3, 139. Escol. p. 58d. 60c. 7 panis parcitas *rVb (Gel.)*:
 parcitas cibi *B*, parcius (*sic*) *g* (c. salibus parcis *Gar.*). 8 Sitis
rg (Gar., Satis b) Gel.: istos *V*, (cont.) instet *ad praeced. spectans*
B. fort. sit. Sitis... 10 austere (*sic*) *VBbg* (—rum *Gar. Gel.*):
 abstinere *r*. et diureticum *rVbg Gel.*: et quod sit diureticam *B*.
 11 multus humor *rg (Gar.)*: multus eorum umor (humor *B*) *VB*.
 13 minutis *Gel.*: minuatis *rV*, minutatis *B (om. b)*. 14 eadiarena *V*,
 Et de arena *B*, Et arena *rb*: harena (*om. et*) *g* (arena *Gar.*).
 in litore (littore *r*) *rVB (Gar.)*: de littore maris *b* (*cf. Cael.*
chr. 3, 112 ex harena litoris sole ignita. Escol. p. 59a.) arena
calida si obruantur in sole). 15 detegeret *V*: detergere *rB*,
 deterge *g* (tegere *Gar. ms.*). 16 sictecti *rVB* (sintetici *Gar.,*
om. b), sic cocta *g*, siccati *Gel.*. Tunc interea *g (Gar.)*,
 Tunc et *b*. aceto scilleticum *V*, acetum squilliticum *rBb*,
 aceto sublente *g*. 17 sorbere (—bire *g*) convenit (—iet *rg*).
 Nam et catarticum *gb Gel. (uti convenit. Nam et cat. Gar.):*
om. rVB.

quenter dedi, et siccis fricationibus imminui. imposui
 emplastra revocatoria, amyctica maxime infantibus compe-
 tentia. adhibenda cataplasmata desiccantia ex flore mali
 granati et ceteris stypticis, cum lenticulae pollinibus passo
 et aceto temperata. aliqui vero scarifaverunt suras eorum ⁵
 et altiores plagas fixerunt de superioribus umorem deri-
 vare cupientes, et sub umbilico paracentesin frequentius
 adhibuerunt, per quam conveniet exinanire paulatim et per
 intervalla dierum, ne subitanea effusio secundum Hippo-
 craten continuo periculum faciat. ¹⁰

sane potiones vel emplastra probata saepissime pro- ¹⁰⁸
 fuerunt, e quibus aliqua compendiosius designabo.

emplastrum quod etiam spleniticis saepe profuit, hoc
 est. faeni graeci pollinis unc̄ III, hordei unc̄ III, ster-
 coris columborum unc̄ III, resinae frictae libram unam, ¹⁵
 cerae unc̄ VIII, aceti quod sufficiat terendo pulveri, qui
 postea solutis admiscendus erit.

1 amyntica *Gel.* 3 adhibenda *rV Gel.* (—da sunt
g Gar.): —do *B.* desiccantia *Vb Gel. g (Gar.)*: defricantia *B.*
 4 passo ... temperata *VBb Gel.*: ex passo ... temperatis *g (Gar.)*.
 5 scarifaverunt *b*: sacrificaverunt (*sic*) *rVg*, scarificaverunt *B (Gel.)*.
 suras—fixerunt *om. g* (crura eorum *Gar.* qui *om. rel.*). 6 in-
 fixerunt *r (sol.)*, frixerunt *B.* 7 et sub—(10)faciat *om. b.*
 pare(a *Gel.*)centesin *r Gel.*: parocentisis *V*, paracenteses *B*, —sis *g*
 (*om. b.*). frequenter *r Gel.* 8 per quam *rg Gar. (Gel.)*: pro quem *V*,
 per que *B.* sed (*ante paulatim*) *add. Gel.* et *rg Gel.*: haec *VB*
 (humores *Gar.*). 9 subita *Gel.* yppo(ypo—*g*)craten *VBg*
 (ypem *r*). 11 p. vel palestra *g (unde Gar.?)*. posuerunt *B.*
 12 e quibus: quibus *rVB (Gar.) Gel.* aliqua *rVg*: aliquod *B (Gar.)*.
 13 spleneticis *bg Gar.*: spleniacis *rVB* (splenaicis *ante corr. r*)
 14 pollinē *r*, polline *V* (—nes *bg*, —nis *B*): *om. Gel.* ordei
 farine III. ÷ *b*, hordei pollines ÷ III. *g.* stercus *rVgb*
 (—coris *B Gel.*). 15 columborum *rBb Gel.*: —barum *V*
 (—binū *g Gar.*). fricte *V*: frixae *Bb Gel.*, (resina) frixa *r*
 (*om. g*). 16 ante acetum q. s. *add. g*: Aloe ÷ VII (*item Gar.*
qui et sequens aliud in unius medicaminis confectionem miscet).
 terendo pulveri *VB Gel.*: ad terendū pulverē *g*, ad terenda
 pulvere *r* (—ra *r^c*), ad terendā pulverē *b*. qui—admiscendus
B: quod—admiscendum *Vg Gel.* et (*om. solutis*) *r.*

aliud. semen myrices et galbanum ex aequo tunsae miscentur. superadditur quippiam olei, ut emplastri temperies fiat. quod perseverantius adhibendum est.

aliud. pilae cupressi in vino coctae et tritae axungiae veteri colatae ex aequo miscentur, et imponitur. quod si permanserit, satis iuvat.

figus pinguis tunsae libram unam et nitri et absinthii unā ternas oesypoceroto admiscebis ut emplastrum temperetur, et uteris.

nam et stercoris bubuli pulverem hordei pollinibus mixtis cum oxymeli coctis cataplasmas. similiter etiam de caprarum stercore frequenter adhibui.

et unguenta sunt utilia haec quae tumentibus partibus sub sole adhibita profuerunt. cimolia in aceto contrita, boum stercora cum nitro et oleo sicyonio, mixto et quippiam vini.

nam etiam has potiones accipientes saepe iuvati sunt. sambuci radice sucus cum oxymeli datus est et continuo purgando profuit competenter. et euforbii granum in ovo datum cum pane corpora hydropicorum aliquotiens similiter depurgavit. aliud maius purgatorium. stercoris colum-

1 myricis *V Gel.* (miricis *rbg*): mirice *B.* ex aequo *rVB* = ana *b.* 2 miscentur]—(5) miscentur *om. r.* additur *V*: —to *Bbg.* quippiam (*sic*) et *V cum Bb.* 4 pilae (=σφαίρια *Diosc. p. 102*, sperulae *Cass. p. 186*, 4) *VBb* = Gabulas (cupressi) *g.* exungiae *VB.* 6 post iuvat (*reliquis omissis*) *sic statim pergit b*: Nam et his potionibus sepe iuvati sunt... (= *infra v. 17*). 7 figus pinguis tunsae (ficuum pinguium tunsarum lib. I *Gar.*): figus pingues tunsas (tunsas *g*) libra una (lib *r*) *VBgr.* 8 unā III *VB* (*i. e.*) ternas *Gel.* (ana S III. *r*, nitru ÷ III. absinthiu ÷ III. *g*). ysopocerotum *V*, —to *g*, ysopi ceroto *B*, ysopu cerotu *r* (*de oesypoceroto vid. gyn. 25*). admiscebis: —cens *r*, —ces *VBg*, —ce *Gel.* 11 mixtis *Gel.*: mixtis et *rVB*, mixtu *g.* 15 bouum *V* (boum *rbg*). *cf. Neue I, 287.* mixto *V* (commixto *g*): mixta *rB.* quippiam *V*: quippiam *rbg* (*cf. copia vini Gar.*). 17 accipientes saepe *rVB* (*cf. his potionibus sepe b*): accipere satis *g* (*Gar.*). 19 in ovo: cum ova *r.* 20 cum pane (con pane *V*) *om. rb.* hydro(ydro *B*)picorum *Bb*: ydropum *rVg* (*Gel.*). 21 stercus *rVBbg Gel.* columborum *rVBg*: —binu *b.*

borum drachmam I, rutae seminibus drachmas duas. in oenomeli similiter datur.

interea haec omnia adhibenda erunt perseverantibus exercitiis et laboribus catholice salutem procurantibus, sub quorum perseverantia hydropum poterit vitari periculum. 5

XXXIII. De renum vitiis vel vesicae.

Renibus longo tempore dolentibus semper vaporis 109 fomenta et cataplasmata paregorica convenerunt. diuretica vero tunc praetermittenda erunt. indignantibus enim et reumatizantibus renibus potionum transitus adversatur. 10

declinantibus sane doloribus beneficiis primo catholicis adjuvandi sunt, fricationibus et unguentis paregoricis et siccantibus. his etiam cyclicus ordo percurrendus est adiutoriorum. emplastrum polyarchion aut dia spermaton saepe convenit. tunc calaminthe tunsa cum axungia im- 15

1 dragma. I. rutae semei dragmas duas V: dragma. I. rutae semen (sem r) dragmis duabus B (3 I. Piganū 3 III. g). 3 *sign. habent rb.* 2 in oenomeli *Gel.*, in ymnomelli r, in oiei (similiter...) V (in enomelli g): in oximelle Bb(*Gar.*). datur VB: VB: datum rb *Gar.* (dantur *Gel.*). sequuntur (per versus 30) alterius auctoris hic in b remedia Cucumeris silvatici... (cf. *Plin. iun. med.* 3, 22). 3 interea Vg *Gel.*: inter rB. 5 poterit vitari p. *Gel.* et (ubi vitare) r: poteritui p. V, poterit abigi B (pterruit vite p. g). 6 huius cap. (XX. sec. rB) exhibetur titulus in indice capp. cod. b p. 89, textus tamen omittitur. 7 vaporis (sic rVBg *Gar.*, —res *Gel.*) fomenta i. e. vaporationes (cf. *Cael. chr.* 5, 73 sq.). 8 convenerunt rVB *Gel.*: conveniunt g (*Gar.*). 9 praetermittenda erunt Vg *Gar.*, permittenda erunt r: preter | incia tetenderunt B. 10 reumatizantibus V (*Gel.*), —zantibus rBg. potionum: hepotionibus r. semper (ante transitus) add. *Gel.* adversatur rg (*Gar.*): avversatur VB. 12 flebotomo, quam maxime (ante fricat.) add. *Gel.*, om. rVBg *Gar.*: cf. *Cael. chr.* 5, 73. *Escol.* p. 64. 13 cyclicus (cyclos g, cielos r) ordo rVBg: dialimma et cyclicus ordo *Gel.* (cf. *Cael. chr.* 5, 76 adiectiones cyclicae ac detractioes). percurandus r. 14 adiutoriorum *Gel.*: adiutorium VB (—riis g, —rius r, om. *Gar.*). emplastra rV *Gel.*, —tri (sc. adiutorium) B. 15 convenient r (—nit VB *Gel.*). tunc: cum VB, aut *Gel.* (om. gr). cal(b V)amite (—ae V, —em g) VBg, calamenta r.

posita multum profuit. dabo etiam potiones ex storace galbano uva passa pingui purgata, mixtis diureticis aliquibus, ut petroselinum meum asarum cyperus daucus amygdala amara cum melicrato. dedi ego frequenter etiam
 5 iustianam. interea oportet aquis uti dulcibus et naturalibus et cibis nutriri omnibus digestibilibus.

110 dabitur etiam haec potio omnibus vesicae vel renum causis expediens ... seminis lini, papaveris, cucumeris dulcis, tragacanthi in unciiis singulis, amyli in duabus, tunsis
 10 et cum aqua diuretica temperatis ut trochisci fiant in drachmis singulis.

fit autem aqua diuretica omnibus probata, in qua decoqui oportet radices feniculorum, apiorum, graminis, et cicer venerium. superadditur saepe etiam asarum et

1 etiam *Bg* (*Gar.*): iam *V Gel.* (*om. r*). 2 uva passa *VB Gel.*: ubi uva passa *r*, stafide *g* (*Gar. ms. Berol. c. gl. i. uva passa*). 3 ut: ut ē. *g* (*Gar. ms.*). ameo asaro cyperinum daucu *V*, ameos asarum cyperum daucum *B*, meu asaru daucu *r* (*meū rg Gel. cf. supra 2, 83 et Diosc. p. 12, sed cf. Diosc. p. 409*). 4 (*c. mel.*) decocta *add. r*. etiam iustianam (*iustiniana male r*) *V*, hieram etiam iusti *g*, yeram iustini *Gar. ms. Bamb.*, Iustianam potionem confectam *Gel.*: etiam iusquiamum (!) *B. hieram Iusti vid. e. g in Antidot. Vindocin. c. 99*. 5 et: sic *VB* (*Gar.*), sed *r Gel.* 6 digestibilibus: *huc usque Gar. (qui interponit falso hic curam arthriticorum 3, 43^b)*. 7 haec potio: *excidisse videtur cf. Cass. p. 119, 19. sequuntur enim trochisci qui apud Cass. p. 120, 3*. 8 expediens *rV Gel.*: et pectinis *B*. semina (*sem B*) lini papaveris *VB*: seminibus papaveris *g* (*Gar.*), semen papaveris albi (*om. lini*) *r*. cucumeris *r Gel. (Gar. cf. Cass.)*: *om. VB*. 9 trachanti *V*, draganti *rB* (*dragaganti g Gar.*). ambi *V*, amyli *B* (*amili rg*). 10 diuretica]—(12) diuretica *om. r*. 12 fit *V Gel.*: sit *B*. omnibus] [*probata: inter haec verba inseruntur in g (Gar.) quae pertinent ad cap. seq. de arthriticis. sic igitur legitur cod. Vindoc. f. 57^a 2: | aut in aqua diuretica omīb: munitū | te. Interea volo amice kme qm gene | etc.* 13 coqui *B*. vel appii grana et c. *g*. gram. radices sparagi et c. v. *r*. gramen (*—m r*) sic *VB Gel. fort. graminis cf. Diosc. 5, 29*. 14 venerium: *cf. Plin. 18, 124*. asarum *rg Gel. (Gar.)*: masru *V* (*ubi B post venerium sic Saepe etiam masticet de sup. sp. etc.*).

de superioribus speciebus quoad tempus aut locus habuerit.

aliud quod et vulnera curet et urinae difficultatem aperiat. hyoscyami et agrestis malvae semina in drachmis senis, apii seminis unc̄ I, amygdalarum vel avellanarum 5 semunc̄ singulas. omnia trita melle temperentur.

sunt et ceterae potiones sub renum vel vesicae occasione etiam splenis vel epatis aut hydropis molestias recurantes, quarum in his omnibus experti sumus efficaciam. fu unc̄ I, celticae unc̄ I, dauci unc̄ I, cinnamomu unc̄ I, 10 piperis drachmas sex, meu dr̄ sex, asaru unc̄ I, petrosellini dr̄ sex, opobalsamu dr̄ VI, crocu unc̄ I, glycyrizae dr̄ VI, spicae indicae dr̄ VI, cassiae dr̄ III, amomu dr̄ VI, uvae passae unc̄ I, tragacanthi dr̄ III. et vino et melle potio temperatur, et dabitur. 15

1 quae aut tempus aut l. h. r (quae t. aut l. h. *Gel.*): quae ad tempus aut locus h. *V*, quas ad tempus aut locum h. *B* (quae ad tempus locus habuerit *g et ubi locū cod. Cas. 97*, quas ad tempus locus habuerit *Gar.*). cf. 1, 3. 3 et (vuln.) om r g. uret *Cas. sol. (non g)*. 4 hyoscyami *Gel.*: yusquiami r, oycyamum (sic) *V*, ozimi *B (om. g Cas.)*. in dragmis senis (semis *B*) *V B Gel.*: ana 3 VI r (3 VI. g). 5 appii semen *V*, apii seminis *B (selinu g Cas., petrosellini et selini II. Gar.)*. unc̄ I. *V B Gel. (3 II. g Cas.)*, 5 IS r. 6 semunc̄ singulas *V (g Cas.) Gel.*, semunc̄ singule *B*, semuntias singulas r. m. temp. r *V B* (m. temperata sint *Cas. g*): in melicrato pro electario ministro *Gel. (sol.)*. 7 sub om. *Gel.* renum (ut supra) r *V B*: reniū *g Cas.* 8 aut ydropis r *V B Gel.*: om. *g Cas.* molestia recurantes *V*, molestiam recusantes *B*, molestias recusantes r: molestias pcurantes *g Cas.*, molestias curantes *Gel.* 10 celtica *V r*. dauci *V B* (daucu r g). cinamomu *V r*: —mi *B*. 11 dragmas sex *V*, dragmæ VI. *B (3 VI. r)*. meu: sic *V B Gel.* meu—amomi dr̄ VI. om. *g*, piperis—uvae passae unc̄ I. om. *Cas. (ubi fu c. daucū an ÷ I)*. 11 dragis ex *V*, drag VI. *B (item infra v. 11. 12)*. asaru *V* (—ū r), —ri *B*. petroselinū r. 12 apobalsamo *V* (—mi *B*), carpobalsamū r. crocu *V*: —ci *B* (cc r). 13 spica r (*Gel.*), pica *V* (pici *B*). causia dragi. III. *V*, cassiae dr̄ III. *B*, cassia ~ III. r. amomu r, amomul *V* (amili *B*). 14 tragacante *V*, dragagantū *g*, tracacanti *Cas.*, draganti *B*, tracanti r. et (vino) *V Gel.*: om. r *B g*. 15 temperatur r *V B*: —retur *Gel.* (—ratā et datā *Cas. et ubi —ta g*).

- 111 interea licet ex omnibus diureticis speciebus superius comprehensis omnes vesicae vel renum causas posse curari significatum est, attamen quoniam speciale et hoc vitium est urinae conclusionem sustinere, huic etiam adiutoria specialia ordinanda sunt. herba parietaria in aqua cocta teritur cum parvo oleo et inguinibus applicatur. hoc etiam de gramine semper factum est et samsuco in aqua cocto similiter. nam ex his omnibus etiam sedentibus vaporem pati conveniet. cotyledon herba in vino cocta potui datur, et continuo dysuriam patefaciet. nam etiam mulieribus butyrum vetustissimum pro pessa adhibitum dysuriam curavit. et melicratum in quo inmaturi citrei et feniculorum radices et carduus coquitur, datur ad urinarum impedimentum.

1 licet *B* (*Gel.*): licet qm̄ *rVg Cas.* (scilicet *pro licet corr. Cas., sed fuerit qm̄ pro quam maxime*). 2 omnes *rVB*: om. *g Gel.* 3 est: sic *rVB Cas.* quoniam (quō *B*, qm̄ *r*) iterum *rVB Gel.g.* sp. est et hoc v. *B.* 5 parietarialis aqua *V*, paritarialis aqua *B*, paritaria in aqua *r(Gel.)g Cass. (Gar.)*. 6 inguinibus *r Gel.g Cas.*: guenibus (sic) *V*, renibus *B.* applicatur *r Gel. (g Gar.)*: ylicatur *V*, inligatur *B.* 7 samsuco . . cocto *B*: samsucū . . . coctum *Gel.* (decoctum *g Cas.*), ramsucū (sic) <in aqua coctum add. corr. inter lin.> *V*, samsucū pulverē i. a. coctū *r.* 9 conveniet. et c. *r Cas.* cotu(i *rBg Cas.*)lidon *V* (i. cimbalaria gloss. *Gar. ms.*). decocta *rg.* 10 disurinam *V*, dysuriam *Br.*, dysirria *Cas.*, dissinteria *g* (item infra, ubi et *g dysiriā.*). (dysuriam) patefaciet *Gel.*: patifaciet *V*, patefaciat *B*, patefecit *r* (patefaū *Cas.*, —facit *g*). 11 pro pessa *r Gel. Cas. Gar.* (propessio *g*): prae passo *V*, per passum *B.* 12 curabitur *Cas.* 13 immatur<i cit>rei (in ras. ips.) *r*: immaturiae terei *V*, inmaturi aeterei *B* (cf. *Neu. in marg.*), immaturi cidriē *g*, inmaturi cedriē *Cas.*, immaturi cedri *Gar.* (immaduerint ireos *Gel.*). 13 carduū *rg Cas.*, cardum *VB Gel.* (carduus *Gar.*). coquetur *V*, —itur *B Gel.*, coquuntur *rg Cas. Gar.* et (ante datur) add. *Gel.* (om. *rVbg*). urinarum *rVB Gel.*: urinē *g (Gar.)*. post impedimentum ex ignoto scriptore additur in *r* et (ubi exile *Prisciani cap. quod est de renum et vesicae vitiis omnino omititur*) in *b* novum c. XXI quod male inscribitur De calculo, cum sit de vesicae vitiis omnibus *Prisciano* additum. contra *Ps. Galeni liber quartus* (i. e. *Priscianus excerptus codd. Vindobon. Casin. et Vindocin.*), unde et *Garipotus* 3, 43^b, sic pergit (aliunde

XXXIII. De arthriticis podagricis et ischiadicis.

Ex uno fonte vitiorum hac passiones de reumate deri- 112
vatae sunt, sed locorum varietate nominibus determinatae
[sunt]. nam arthriticis omnium ex articulorum commo-
tationibus subito initum passionis emergit, podagricis vero 5
ex uno prius articulo est initium et principium <quod
desidia neglectum> paulatim tempore serpendo gravius
omnibus postea nervis et articulis possidens dominabitur.
ischiadicis vero ex uno coxae articulo tormenta suppedit-
tant. hic itaque reumatismus licet de flegmate speciali 10
natura frigido quam maxime fiat, attamen aliis ex umoribus
calidioribus infectus et calefactus calefacientes aliquando
veluti commotiones exsuscitat. frequenter autem hoc flegma
licet natura subpingue sit, unde est vulnerum sanies, at-
tamen cum se inter articulorum coniunctiones usu com- 15

auctus): Ad cauculi dolorem vel si etiam in vesica lapides
habuerint. et hos frangit et iactat. cannapem redivivam vel
sativam tollis cimas VIII. piperis grana XXVII. et tollis vesi-
cam de porcello virgine et mittis in mortario piper et cannapem
et teris et addis ibi vinum potionem unam et vesicam primo
supra focum siccas et postea cum ipso in mortario commisces
et sic dabis bibere. Explicit liber III galieni.

1 sciaticis *VB*, sciadicis *r*. *huius cap. priorem partem om. b, habet alteram intra medium cap. de renibus interpolatam Gar. 3, 43.* 2 ex uno fonte: *ὁμογενῇ Gal XIV, 383.* de reumate: reumatis *r*, deramate *V* et (in ras. —te) *B*, om. *Gel.* dirivate *rV*, derivatae *B Gel.* 3 determinatae *VB*: disterrminate *r*, disperatae *Gel.* 4 *del.* sunt. ex omnium a. *Gel.* (cf. *Cael. chr. 5, 27*), omnibus ex a. *VB*, ex a. (om. omnium) *r*. 4 commotationibus *r Neu.* (= doloribus *Cael. l. c. cf. 5, 39* articuli commoveantur): cumutationibus *V*, cōmutationibus *B Gel.* 6 et principium *sic rVB Gel.* (qui desidia neglectum *add. solus r*). 8 omnibus etc. *rV Gel.*: omnes postea nervos et articulos *B*. dominatur *Gel.* 9 sciaticis *rVB*. subpeditant *V Gel.*: suppeditantur *B*, suppedita sunt *r*. 10 hic *r*: sit *V*, fit *B Gel.* specialiter *r* (speciale *V*). 11 frigido *rVc Gel.*: —da *VB*. 12 et calefactus *r*: et si defactus *V*, et sidefactus *B* (etsi de factis *Gel.*). calefacientes *VB Gel.*: calentes *r*. 13 veluti *rVB*: om. *Gel.* exsusc(t *V*)itat: *sic rVB* (—tet *Gel.*). 14 subpingue *VB Gel.*: cū pingue *r*. unde *VB Gel.*: ut *r* (velut *Neu.*) 15 assiduarum (*ante comm.*) *add. r solus.*

motionum viscaverit, tunc tardi gressus, tunc dolores vitandi, tunc tormenta graviora succedunt.

113 curantur etiam haec omnia contrarietatibus suis, ut quod forte et sensu et tactu calidum commotum fuerit, 5 frigidis interim adiutoriis ab augmentis veluti prohibeatur, postea vero sequentibus commotionum temporibus, calidis chalasticis et amycticis recurentur, quibus illeumor viscosus et pinguis interiora iam possidens calefactus vel tenuatus ab articulis possit quatenus evocari. item e contrario 10 pedibus vel articulis per commotiones frigentibus, quibus <frigentibus> tumor est semper inflatus et pallidus color, omnibus incunctanter calidis supradictis adiutoriis et amycticis imminendum nobis erit.

114 monitum te interea volo, amice carissime, quoniam 15 generaliter interioribus omnibus ubique dolor innatus, qui nexu quodam vel collisione umoris ventositatisque colligatae efficitur, difficile aliquando frigidis deprimi potuit

1 vescaverit *V*, viscaverit *rB Gel.* vitandi (?): sic *rVB Gel.*
 3 etiam haec *VB Gel.*: autem hec *r* (ut *Neu.*, sed ips. corr. *r* hōt). 4 et actu *V Gel.*, et tactu *rB* (cf. 2, 118). cu(o *B*)mmotum *rVB*: om. *Gel.* 5 ab augmentis *rB*: abacmentis *V* (abagmentis *Gel.*). 7 ameticis *V*, amicticis *rB* (amynticis *Gel.*). recurentur *rV* (—retur *Gel.*): recuperentur *B*. 8 possidens *rV*: —det *B*. 9 teneuatus *V*, tenuatus *rB*, extenuatus *Gel.* possit quatenus e. Item ut e contrario a p. vel articulis possit *Gel.*, possit aliquatenus e. Item e contrario p. vel articulis *r*: om. *VB*. e contrario: cf. *Cass. p. 136, 14. Escol. p. 76^d. 77^b.* 11 quibus frigentibus: quibus gentibus (sic) *r*, quibus simpl. *VB Gel.* tumor est semper *Gel.*: tumorem semper *V*, tumore est semper *B* (semper est tumor *r*). 12 incunctanter *Gel.*: inconstantibus *V*, inconstanter *r*, om. *B*. 13 ametticis *V*, amicticis *rB* (amynticis *Gel.*). 14 monitum etc.: haec (sub falsa inscriptione) habet *Gar. 3, 43.* amice *rVBg*: frater *Gel.* (ut in inscriptione libri *I.*). 15 omnibus *rB* (*Gar.*), omnium *V*: omnis *g Gel.* qui *rVg Gel.*: cum *B*. 16 collisione *B Gel.*: consilionē *V*, consilio nec (humoribus ventositas quę c.) *g*. que *Bg Gel.*: qui *V* (sive vent. *Gar.*). colligatae (cf. σφήρωσις *Gal. 13, 375*): colligatus *rBg*, conlicatus *V* (cf. ventositate collecta efficiatur *Gar. ms.*). deprimi *rVBg* (*Gar.*): reprimi *Gel.* potuit *rg* (*Gar.*): portant (sic) *V*, possit *B* (poterit *Gel.*).

aut mitigari. ergo quoniam variae emergunt species commotionum, quae quidem expediant medicorum coniecturis vel iudicio indulgenda erunt. licet iam ex consuetudine sibi adhibitorum melius is qui patitur debeat iudicare, quem frequentes commotiones et adiutoria famulantia medicum effecerunt. igitur quamquam rationabiliter omnia adiutoria quae veluti calidis commotionibus adhibentur, virtute chalastica et paregorica esse debent, quae nervorum et articulorum nutrire et fovere valeant loca, concedo ut et tactu frigida interim adhibeantur quae torporem magis in tempore quam mitigationem praestare possint. quibus quidem, ut ille ait, primo relevari videntur, postea gravius vehementiusque affligantur. hoc etenim etiam nostri Hippocratis nos instruxit auctoritas, quod nervis omnia semper frigida nocuerunt.

ergo quoniam et causas et orgines compendiose digessi, curae nunc rationabiles et adiutoria ordinanda nobis erunt. est namque profecto quod omnes aegritudines particulares totius sub corporis praeiudicio commoventur. nam ita se singula in corporibus membra nexu quodam

1 mitigari *r Gel.*: epurgari *V*, depurgari *B g Gar.* commotionum *rg Gel. (Gar.)*: motionum *VB.* 2 quidem *VB*: quibus *rg (Gar., cui Gel.)*. expediunt *r VB g Gar. Gel.* 3 iam *VB*: etiam *rg (Gar. Gel.)*. ex: in *Gel.* 4 adhibiturum *V* (—torum *r Gel.*): adhibitum *B*, —tis *g.* melius *VB g Gar.*: *om. Gel.* is: his *r.* 5 frequentes *VB Gel.*: —ter *r*, —tius *g.* 6 quamquam (*Neu.*, quamvis *Gar.*): quoniam *r VB Gel.* 7 adhibeantur *g.* 8 debent *rg Gel.*, debet *V* (—beant *B*). 9 (art.) dolentium *add. g* (dolentia *Gar.*). concedentatu *V*, concede ut ea *B*, concedo ut et tactu *rg (Gar.)*. 10 turporem *V* (oportet *g*, *om. Gar.*), torporem *r Gel.*: turborem *B* (*cf. Cael. cel. 2, 105 et sim.*). 12 quidā *B.* utile aut <id *add.*> *r*, utile ait *V*, ut ille ait *B*, et ait *g* (*om. Gar.*, utiliter *Gel.*). 13 etenim *VB Gel.*: enim *rg.* 14 yppog(c *B*)ratis *VB*, ypochratis *r* (*Hipp. aph. III, 741 Lips.*). nervis omnia: nervus (—os *rB Gel.*) omnes *r VB Gel.* (nervorum causas omnes *g Gar.*). 15 frigida *B Gar.* (adiutoria frigida *Gel.*): frigide *V*, —dē *g.* 16 digessi. Nunc autem (dig. Cure nunc *Gar.*) adiutoria rationabiliter ordinabo *g (Gar.)*. 19 totius sub *r Gel.*: sub totius *g et* (*qui om. totius*) *VB.* corporis — [corporibus *om. VB* (*habent r Gel. g Gar.*). 20 (sub)

familiari amplectuntur ministerio naturali, ut in singulis totius corporis substantia constet et alterum alterius auxilio gubernetur. ideoque nisi praeceptis et adiutoriis catholicis primo iuventur, aliter particulares causae curari non
 5 poterunt. qua de re erit nobis nunc curarum praeceptorumque exordium disponendum, insequenti etiam particulis famulabor.

116 convenit in principio arthriticis podagricis vel ischiadicis, quibus de capite reuma resolutum descendens has
 10 passiones fecit, prius ipsum caput oleo roseo frigido vel ceteris similibus stypticis fomentando constringi et solidari, dehinc inferiora transitu eiusdem reumatis vel sedulitate vexata calidis resolvi vel depurgari, ut est olei cucu-

corrioribus *V*, (sub) corporibus *B*: (singula) interioribus *r* (inferioribus membris *g*, membra inferiora *Gar.*), (singula in) corporibus *Gel.*

1 ministerio *Gar.*: mysterio *Vg (Gel.)*, misterio *rB*. 2 alterum (*Gar.*): alit̄ *r*, alter *g Gel.*, altera (sic) *VB*. 3 gubernetur *rVBg (cf. Gar.)*: —nentur *Gel.* ideoque *VB Gel.*: unde *q* (quod) *r*, unde *g (Gar.)*. 5 poterunt *Bg Gel.*: —rint *r*, potuerunt *V (possunt Gar.)*. qua de re erit *om. r*.

praeceptorumque exordium disponere *rVB (disponendum Gel.)*: preceptores qui exordium disponuntur (disponant *Gar. ubi erunt) g*.

6 insequenti *rVB Gel.*: in sequentibus *g (Gar.)*.

particularis *r*. 8 Convenit . . . hinc capitulum ultimum incipit *b*.

vel (pod.) *r*. 9 resolutum *B*: —ta *rV (dissolutum b, dissoluta g, solutum Gar.)*.

10 ipsud *V*. 11 consolidari *g (non Gar.)*. 12 sedulitate *VB Gel.*: debilitate *g (Gar.)*.

13 vexata ut est | olei calidi resolvi vel depurgari. item cucumeracii vel fricatione perunctio. flebothomo perveniendo *V*, vexata aut ex oleo calido *r. v. d.* item cucumeratii vel fricationē vel perunctione flebotomum praeveniēdo *B*, vexata id est calido resoluit vel depurgari. ita cucumeratii vel fricationes perunctio. fleuothomo subveniendū est *g (cf. Gar.)*, vexata fotu olei calidi resolvi *v. d.* item cuc. vel fricatione vel perunctione. phlebotomo prohibendū *Gel.* vitio in his omnibus ex anticipatione in archetypo codicis *Verronea verborum* ut est olei nato (*V = Bg Gar. = Gel.*). pro his sic habet *r* et calidis resolvi et depurgari. ut est olei cucumeracii cum fricatione perunctio. *cf. b*: vetātū (veteratum) locū reb⁹ calidis dissolvi. t purgari ut ÷ oti cucumeracii cū fricaēne pūctionē adhibēda 7 flebotomū pveniendū. (pveniendū ante corr.).

meracii cum fricatione perunctio. flebotomo praeveniendum.
vinum penitus vel pleno anno vitandum est. sic a car-
nibus polytrofis, sic ab usu venerio continendum. sto-
machi prae omnibus bona valitudo custodienda est, quo
accepti cibi facilius transigantur. vomitus hos non longa 5
per intervalla multum iuvat, aliquando post consuetos ci-
bos, aliquotiens etiam ieiunos acceptis radicibus cum oxy-
meli. hoc modo etiam bulbi ex aqua cocti operabuntur.
hoc si etiam post cenam alium accipiant, quod parvo inter-
vallo aqua calida accepta vomatur. mutationes aerum vel 10
provinciarum saepe conveniunt. aquae naturales calidae
vel vapores earum similiter. exercitia sane et labores vel
fricamenta totius corporis procuranda sunt et appetenda.
otiantibus etenim umores supradicti pinguiore effecti etiam
vexatis articulis dominabuntur. 15

igitur quoniam haec adiutoria compendiose digesta
sunt — quae moneo et suadeo custodiri debere. experti

1 flebothomo perveniendo (—dū r) rV, flebotomum prae-
veniando B (cf. b). 2 Vinum b (Gar.) Gel.: unum V, uno B.
vitandum VBb: vetandum Gel. (Gar. ubi vinum — est om. g).
a (carn.) om. VB (non rbg Gel.). polytrophis Gel.: polytrofi V,
polistrofis B (polit i. multum nutrientibus b, politrosis id mul-
tum nutrientibus r). pro v. 3—4 sic habet g: et si a carnibus
politrosophis sed (pro f. = scil.) bonis carnibus valitudo custo-
dienda est (cf. Gar. qui ultima tantum — sic falsa — recepit!).
3 continendo B (—dum rV Gel., —d^o b). stomac(h)i rV (B Gel.):
stom^o (—acho) b. 4 quo rV Gel. (qd g): ut b. 5 tran-
si (eV)gantur rVb Gel.: transeantur B. 6 iuvant r. 7 ieiu-
nus Vg, —nos rB (—nis Gel.). 10 vel provinciarum VBgb Gel.:
om. (solus) r. aqua innaturalis (sic) V. 12 Similiter rVB Gel.:
om. b (ubi vapores sunt adhibende), diuretica similiter g (Gar.).
et . . . vel V: vel . . . vel B (et . . . et rbg Gel.). 13 procu-
randa sunt: huc usque Gar. 14 otiantibus Gel.: uti antibus V
(utentibus ad praeced. referens B), ociosis rb. haec (otiantibus
—digesta sunt) om. g. pinguioris V Gel.: plus pinguiore
rBb. etiam vexatis: etiam iam sollicitatis vel vexatis r
(solus). 15 dominantur B. 17 quae rVBb: ea Gel. custo-
dire debere rVBg (—ri debere Gel., -ri debent b).

enim sumus quod plerique ea cautius ab initio custodientes podagrae venturae seu potius iam praesentis violentiam vitaverunt. praeiudicatis vero iam tempore et manifestis podagricis cataplasmatibus semper in his causis
 5 appetendis, unguentis quoque vel emplastris seu ceteris adiutoriis consuetis uti rectius est, vel certe aliquibus fysicis magna semper potestate praestantibus. nunc vero transactis praeceptis vel beneficiis catholicis, quibus custoditis etiam adiutoria singulis partibus laborantibus ordi-
 10 nabo.

117 ischiadicis conveniunt frequentes vomitus et cetera praecepta omnium superiorum. coxae vero dolenti fots olei sicyonii rutati vel laurini adhibendus est, cataplasmata quoque natura calidiora. cucurbitis ventosis fre-
 15 quenter locus relevandus est. acerbior clystere iniciendum. his flebotomus in talo adhibendus est. ex hoc etenim frequenter sanguis provocatus ischiadicos liberavit. vaporibus vel saccellis imminendum est ex puleio salibus vel milio

1 plerūque *g*, qui transit ad cap. praecedens (s. 110) sic pergens provocata urina in aqua in qua decoquunt radices feniculorum etc. (cf. *Gar.*). ea *rB*: ec *V* (haec *Gel.*). 3 post vitaverunt haec addit *b* (reliquis usque ad v. 11 Sciaticis conveniunt omissis): Licet hec adiutoria fenomeno libro huius egritudinis. quarum efficatia experti sumus multa tradidimus nunc de sciaticis convenit docere. quae interpolatoris verba ad interpolatorem spectaverint in fine faenomenon libri ad podagram et tumorem pedum remedia multa congerentem (cod. Berolin. p. 70—71). praeiudicatis *Gel.*: preiudicantes *VB*, —cantis (temporis) *r*. post tempore ordo in *V* confusus verborum a vetere correctore restitutus est (= *B*). 5 quoque vel inplaustris om. *V* (sed inter lin. suppl. vet. corr.). 8 quibus custoditis: sic omnes. 11 frequentes *rb Gel.*: prae omnibus *VB*. 12 et omnia supra dicta adiutoria *b*. fots *r Gel.*: potus *VB* (foto oleo s. vel *r*. aut l. *b*). 15 acerbior (aceruiori *r*) clystere *rVB*: acerbior clyster (clistē *b*) *b Gel.* iniciendus *V*, —dum *B*, —dus est *rb Gel.* 16 his—adhibendus est: haec verba quae post liberavit habent *rVB Gel.*, suo loco restitui ex solo *b* (cf. *Gal. XI*, 305. *XV*, 130. *Hipp. II*, 522. *Cael. chr.* 5, 23 etc.), qui pergit Ex hoc enim loco sanguis pr. sepe sciaticos liberavit. etenim *V Gel.*: enim *rB* (ex hoc enim loco *b*).

fricto. si vero vel stare aut ambulare non potuerint, acopis calidioribus sole sub ardente fricandi sunt, in quibus et pix liquida et oleum sicyonium vel cetera superius comprehensa miscenda sunt, ut sales thapsia nitrum vel opopanax. itineris interea laboribus coacti iuvandi sunt. 5 expedit etiam equi vectatio, expedit iniectio in modica quantitate ex oleo amaracino aut irino vel laurino vel gleucino. si vigiliae sane intervenerint doloribus perseverantibus, soporiferas ingero potiones. cum vero minoratis doloribus causa mollior fuerit, tunc utpote per dialimma dropacibus sinapismis et ceteris causticis imminendum est. dabo ieran, dabo per cibos elleborum. quae omnia prodesse poterunt, si catholicis praeceptis rectius serviatur.

haec etiam psoealgicis rite conveniunt, quibus lumbi dolere consuerunt. 15

igitur quoniam his passionibus supradictis ex una 118 origine descendantibus veluti diversas cognovimus evenire commotiones ut aliquando frigidas aliquando calidas patiantur, singulis haec adhibenda erunt.

quibus vero sub calido tactu pedum dolor obvenerit, 20 caulium folia in aceto cocta et contrita ovorum coctorum

1 fricto *Gel.*, frixo *r*: salso *VB* (vel ex milio frixo *b*). vel (stare) *om. Gel.* aut *VB*: vel *rb Gel.* non *add. Gel.*: *om. rb VB*. 2 solis (*V*, sole *rB*) sub ardente *rVB*, sub sole ardente *Gel.*, sole fervente *b*. 4 sales (sat *b*) *b Gel.*, salus *V*: sal ustum *B*. 5 opopa(i *V*)nace *rVB* (—pañ *b*). coacti *V*, coacti *rB* (*om. b*): coactis *Gel.* 6 vectio *b* (*qui addit expedit deambalucio in mod. qu. et intinctio ex oleo...*). 7 maricino *V*, amaricino *rB* (amaracino *Gel.*): mirtyno *b*. 9 minuatis doloribus *c*. fuerit minorata (*sic*) *b*. 10 dialimma *rGel.*: dialimma *VB* (*om. b*). 12 ieran *V*, ieram *B* (gera *rb*). per cibos elleborum: *sic rVB Gel.* (dabo gera. dabo intermisso biduo vel triduo elleborū. et cetera quę in fenomeno libro scripta transegimus. quę omnia prodesse cognovimus *b*). omnibus *Gel.* 14 serviatur *rB* (*Gel.*), serviantur *V*. 14 psialgicis *Gel.*, psalgicis *VB*: sciaticis *rb* (*pro psiadicis?*). 15 consuerunt *rVB*: (lumborum dolor esse) consuevit *b*. 18 al. frigidas al. calidas *rb Gel.*: al. calidas al. frigidas *VB*. 20 vero *rVB Gel.*: si *b*. 21 et trita *rb*. cum ovorum coctorum media duo *V* (et ovorum *c*. media duo *B Gel.*), cum

vitella duo pro cataplasmate adhibita veluti commotionis
vaporem temperant, superaddito quipiam olei rosei. sed
saepius tepefacta immutanda sunt. et si cataplasmati con-
sueto hyoscyami folia elixa et trita superaddas, par bene-
5 ficiū praestat.

aliud ad impetus eorum vapores. tragacanthi unc̄ I
ex pridie in aqua infundes, item alia die teres et super-
addes aeruginis et afronitri albi unc̄ singulas, teres simul
et impones.

10 aliud. lenticulam coctam teres et cum oleo roseo
mixtam similiter adhibebis. nam et lactucarum folia trita
cum infuso pane adhibita magnum ad refrigerandum bene-
ficiū praestant. et opium et crocum aequa mensura cum
lacte bubulo vel caprino contritum et impositum vel in-
15 linitum similiter operatur. et si ex oleo roseo cerotario
misceatur, hoc idem erit.

haec de vapore dolentibus ordinavi. ceterum frigen-

ovorum coctorum vitella duo *r*, cum ovorum duorum vitella *b*
(*delevi cum vel et*).

2 temperant *rb Gel.*: retemperant *VB*. quippiam *rVBb Gel.*
3 tepefacta (*sic*) *B*. cataplasmata(*i Gel.*) consueto *V*:
cataplasmati consuetudo *B*, (et sicut) cataplasmatidis consuetudo *r*
(*si iusq.*). 4 osciami *V*: iusquiami *rBb*. elixa et trita
VBb Gel.: trita elixa *r*. 5 prestat *r*: prestat *VB Gel. (om. b)*.
6 ad impetus eorum vapore ostra canto *V* (ad impetus eorum
vapores draganti *B*), ad impetus eorum ac vapore hos tra-
canti *r* (ad impetū dot. et vaporis. *D. b*). 7 ex pridie
VB Gel.: ante pridie *r*, pridie ante *b*. infundis *r* (—es *VBb*).
item *om. r*. teris *rVB* (—res *b*). 8 addis *r* (—es *VBb*).
afronitrorum alborum *VB Gel.* (afronitri *rb*). unc̄ (*ias B*)
singulas *VB*: ana *℥ I. r* (*ubi eruginis I. ÷ afronitri I. ÷ b*).
teres (—is *r*) simul *rb*: *om. VBGel.* 9 impone *r*. 10 teris
rVB (—res *b*). et *r*: *om. VBGel. (c. ol. m. ro. teres et*
simul impones b). 12 adhibita *b*: et adhibita *VB Gel. (om. r)*.
refrigerando *r* (ad refr. *VB Gel., om. b*). ad refrige || *huc*
usque V (reliqua desunt cum foliis sequentibus XVII). 13 cro-
cum *Gel.*: crocus *B* (cc̃ *rb*). 14 inpositum *B*, illinitum *b*,
impositum vel inlinitum (vel in linteolū *r*) *r Gel.* 15—16
om. b. cerotario *r Gel.*: —um *B*. 17 frigentibus *rb Gel.*:
refrigerantibus *B*.

tibus commotionibus vapores cataplasmata unguenta chlastica vel paregorica omnibus et nota sunt et consueta.

1 unguenta *Bb Gel.: om. r. clausulam sic habet b:* Ceterum frigentibus commocionibus vapores. et cataplasmata calastica. vel paragorica conveniunt. que in primo fenomeno libro scripta docuimus. (*rubr.*) Explicit liber cronica. *nihil subscribitur in B,* Explicit liber tercius. Theodori prisciani. archiatri logicus. de cronicis *r.*

Theodori Prisciani Euporiston

Liber III

Gynaecia.

1 Intellexisse te non minus nobis arbitror, Victoria
5 artis meae dulce ministerium, omnem mei operis effi-
cacia, in quo inmemor non sum praefationis meae, qua
duobus libris pares causas proposui, faenomenon eupo-
riston officium, logicam disputationem. sed longe non
abest ab utroque gynaeciorum visitatio. et quoniam haec
10 ratio tota medendi indiget diligentia, solitaneum libellum
confeci de mulierum curis, solitaneum inquam et remo-

1 Incipit prologus theodori auctoris *f*, Incipit prologus
theodori *v*, Incipit de ginetia (*seq. index capp. X, ut in r*) *B*,
Incipit liber III. Geneciarum theodori prisciani *r*, Geneciorum
libri primi capitula incipiunt (*seq. cap. XXI*) *g* (*i. e. Bamb.*), In-
cipit eiusdem ad Salbinam de Genetia *b* (*seq. sine numeris capp.,*
n. XXIII in c). 4 nobis *rB*, a nobis *fv*: *om. gb.* victoria *B*
(*cf. infra c. 5 Neu.*): salvina *rg* (*Gel.*), salbina *b*, sauina *fv*.
5 misterium *gb.* 6 qua duobus *rBg*, qadub⁹ *b*, qđ vobis duo-
bus *fv.* 7 paris *fv* (partes *b*). proposui *B* (*Gel.*): pre(e)-
posui *rfv gb.* euporisto officium logica disputatione *B*, foe-
nomeno euporisto officium logica disputatio *r*, phenomeno
euporiston. officiū. logica disputatione *f*, pheno méo euporiston
o. longinqua d. *v*, fenomeno euporisto <officiū *g*, *om. b*> logica
(—cia *b*) disputat(cb)ione *gb* (logico disputationem *corr. Gel.*).
8 longe non abest *rg*: longe non est *fv*, non longe abest *B*,
longe est ab eis *b* (non abest *Gel.*). 9 gineciarum *B*, gene-
ciorum *fb* (generationum *v*), gineciorum *g*, genetiorum *r*.
quoniam: quia *fv.* tota: *om. b Gel.* 10 solitarium (*ut*
infra) *b.* 11 confeci *Bf* (cū fide m. curas *v*): conficiam *rgb*.
curis *Bb*: curas *fv*, cura *rg.* solitaneum—spectaculo *Brg*:
in qua mi(y ips. *corr.*)tre motu aputlico sp. elongavi *f*, inqua

tum a publico spectaculo. et ego quidem te scientia iuvabo, tu vero cui communis arridet sexus et secretum facile invenit conscientia, cum fiducia exerce sedulo gynaecia proposita meo tractatu tua diligentia.

I. De mamillis post partum dolentibus.

Mamillas cum tensione tumentes vel dolentes, quod 2 post partum quam maxime mulieribus evenire consuevit, quas ex eo etiam gravis dolor inquietat, hoc ordine curare debemus.

per initia mediocriter constringentibus uti conveniet, 10 ut est spongia mollis infusa in pusca, quae levi anadesmo continenda erit. sic etiam dactyli cum pane in pusca infusi et contriti saepe par beneficium praestiterunt. si vero certa ratione lac prohibendum erit, cataplasmati superiori admiscendum est aut alumen scissum aut herbae pulicaris 15 semen aut coriandrum aut portulaca. nam et unguenta ex solis earum sucis frequenter adhibuimus pinna molliore loca tangentes.

metre motua publico sp. elongavi *v* (solitarium inquit et a puplico sp. remotum *b*).

1 te *om. rg*. 2 arridet *Brgb*: competit *fv*. 3 invenit: invenies *b*. conscientia *rgb*: tua cōscientia *B*, tua scientia *fv*. cum fiducia *Bfv*: confidentia *rg* (confidendi *b*). sedulo ginetiam *B*, sedulo (*om. gin.*) *fv*, sedulo egynetia *r*, sedula ageneua *g*, sedulo officio (*cf. 13*) ad geneciā *b*. 4 propositam *B*: pre(e)posita *fvrg* (p̄positā *b*). tua: & tua *B* (*solus*). post dilig. addunt adhibet medicinā *f*, adhibeto medicina (—nam *B*) *vB* (imitare *b*) (*om. rGel.*). 6 vel dolentes *om. g*. 11 ut est: id est (spongia molli *f*, —is *v*) *fvGel.* in poscula *r*. quae — erit *BGel.*: et inposita ligato *fv*, et inposita ligatur *rg* (et inp. legetur *b*). 13 saepe—praestiterunt (—re *Gel.*) *rBgGel.*: sepe partibus (separantibus *v*) ipsis beneficiū prestat *fv* (*om. b*). 14 erit *BbGel.*: fuerit *fv*, est *rg*. post erit haec inserta habet *b*: marrubium contusum et inpositum mammis dolorem et tumorem sanat. 16 aut *Bg(b)Gel.*: id est *fv*. coliadrum *Bfv* (coriandrum *rgb*). porcacla *rg*. 17 adhibuimus *BrgGel.*: —bemus *fv* (*b*). cum *Bfv*: *om. rgbGel.* molliore *B*: —ri *rgGel.*, —ra *f(b)*, —sa *v*.

- 3 si indignatio illa his minime potuerit prohiberi et
lactis aggregatio maximum fervorem locis incusserit, tunc
cataplasmatibus chalasticis conveniet imminere, ut est
panis in melicrato infusus et cum oleo dulci contritus.
5 similiter etiam de seminibus tam lini quam faeni graeci
vel hordei farina, aliquando singulis aliquando commixtis
et cum adipibus saepe porcinis recentibus in melicrato
temperatis. sane si pondus cataplasomatis tolerare non
potuerint, cum spongiis mollioribus infusis in aquis cha-
10 lasticis dulcibus et paregoricis, quae ex ibisco et seminibus
lini et faeni graeci conficiuntur, loca tantummodo vapo-
randa sunt, et impositis continuo lanis in oleo dulci ca-
lido infusis fovenda erunt. si saniem forte collegerint, iam
suis temporibus et propriis adiutoriis matura aperienda
15 erunt, ut sub una egestionem possint penitus percurari. si
vero minime percurari possint, transacto igitur impetu vel
indignatione mammarum simplex cerotarium adhibendum
est usque in plenam sanitatem.
- 4 sane si per eadem facta nutrire minime decreverit,
20 tunc cerotario supra dicto pulverem molaris lapidis con-

1 minime *om. g.* 2 locis: locis ipsis *fv.* 3 convenit *g*
(nos convenit inminere *b.*) inmineri (inveniri *v*) *fv.* ut
est: id est *fv.* 5 similiter—farina *B* (s. e. de seminibus tam
lini tam foenigraeci vel hordei *Gel.*): similiter & lini seminis
& fenigraeci vel hordei (ordei *v*) farinas *fv.*, similiter de lini
semine. (et *r*) fenu graeci. vel ordei *rg.* 8 sane si *rBg(b)*:
si autem *fv Gel.* potuerint *rg Gel.* (—rit *rel.*) 9 cum
om. B. spongiis—(12)sunt *B*: cum spongiis vaporanda (—de
rg Gel.) ex aqua evisci (aque visci *f*, aqua visci *Gel.*) lini se-
minis. et feni (—nu *g*, foenu *r*) graeci *rfvg Gel.* (cum spongiis
vaporandę sunt cum aqua lini seminis. et fenugraeci *b.*) 12
in *rfvg(b)*: *om. B.* 13 fovenda *Bv*: —de *f Gel.*, fouentandę
rg (quae forma propria est codici *r*). 13 collegerint *rB(b)*,
colligerint *g*: colligerit *Gel.* (colligerit *fv*). 14 mature
a(p *r*)periendę *rg* (maturatę aperiendę *b.*) 15 ut: & *fv Gel.*
(cf. v. 3 etc.). digestionem (—ora *f*) *fv Gel.* possint curari
fv. percurari *b(sol.)*. si—possint (possunt *v Gel.*) *Bfv Gel.*: *om.*
rg(b). 16 igitur *fv(rgb)*: *om. B.* 17 mamillarum *b.* simplicem
fv. 19 per eadem (eandem *g*) facta: sic *Brfv(gb) Gel.* in. decre-
verit *rBfv(gb) Gel.*: non pot(u)erit *b.* 20 pulverem contusi m. l. *B.*

tusi admiscebo, anadesmum quoque mediocriter stringo lactis impetum prohibiturus.

quod si lactandi arripuerit facultatem, tunc anadesmus laxior, tunc fomenta chalastica adhibenda erunt quae lactis non prohibeant copiam ministrari, sed magis, prae-
euntibus fomentis et vaporibus supra dictis, cypero ovo
et croco in unum contritis mamillas unguendo adiuvabo. alii pumicem cum oleo cyprino tritum imposuerunt, alii
cyminum cum aqua tritum. alii vero fabae pollinibus
uvam passam purgatam et contusam miscuerunt et ex his
cataplasmando lactis auxerunt fecunditatem. sic sesamo
trito cum oxymeli, sic cantabro cocto similiter in oxymeli,
sic de hederæ foliis tritis, sic de ficis pinguibus tunsis, sic de
caseo recente trito cum oxymeli cataplasmata confecerunt.
quibus his omnibus lactis secundum officium procuratum est.

1 admiscebo *rB*, amiscebo *g*: admiscebis *fv* (āmiscetur *b*).
anadismum—stringo *B*: et desuper ligabo (—bis *fv Gel.*, ligetur *b*) *rgfvb Gel.* 2 impetū prohibiturus *Brg Gel.* = impetū
prohibetur *fv* (lactisque impetus prohibetur *b*). 3 anadismus
laxior *B*: ligatura laxior *rg(b)*, ligatura laxat *fv*, ligatura
laxata *Gel.* 4 tunc (fom.) *Brg* (*i. b*): *om. fv Gel.* 5 prohibeant—fo]mentis (*med. om.*) *v.* 5 ministrari *Brfv Gel.*:
—re *g(b)*. 6 vaporibus supradictis *Brg(b)*: vaporationibus
dictis *fv(Gel.)*. 7 croco [in unū—alii] ciminū (*med. om.*) *v.* in
vino *b*. contritis *B*: tritis *fvrg(b) Gel.* adiuvabo *Brg(b)*:
—bis *fv*. 8 alii—imposuerunt *B*: *om. fvrg(b) Gel.* Item
alii *f(Gel.)*. 9 contritum *rB*. vero *om. rg(b)*. fave *r*.
10 uvam—contusam *B*: uva passa trita *r*, uvam tritam *g*, et
uva passa trita *fv Gel.* (cum uva passa trita com- *b*). mis-
cuere *Gel.* 11 adauxerunt *fv* (—re *Gel.*). sic sisamo
rBf Gel. (si^o siasamo *ips. corr. v*): (sic samū *b*) sic sanio *g*.
12 sic cantabro *c.* similiter in oximelle *B*, sic *c. c.* in *o. rg*,
similiter *c. c.* in oximelli *v*: *om. fb Gel.* 13 sic de *h. f.*
contritis sic de ficis pinguibus *t.* sic de caseis recentibus tritis
B: sic et hedere (sic edere *rvg*) folia trita. sic de caricis
(*cf. II, 81*) tunsis. sic (tunsis. & *fv*) caseū recentē tritū *rfvg* (sic
hedere folia trita. sic caricis tunsas. sic causeū recente tritū *b*).
haec etiam om. Gel. 15 quibus *om. Gel.* (ut his *om. Neu.*).
his omnibus *Brvg*: hominibus *f* (quibus—est *om. b*, qui hic
talia infert: Radices feniculi cum aqua cocte et aqua ipsa
potui data. et omnia sē lactis augeat fecunditatem).

5 si lactis interea nimium pondus etiam duritiam procuraverit, foliis apiorum vel mentae vel caulium cum pane tritis et melicrato illam duritiam resolvemus.

ergo per initia generaliter omnibus mediocriter stypticis obviandum est, per augmenta vel impetus chalasticis et paregoricis. et licet omnibus hac lege medendi serviendum sit, attamen mamillarum mollium intuitu omnia moderatius feminis adhibenda sunt.

II. De praefocatione matricis.

6 Sunt variae et diversae causae matricem frequentius
11 attemptantes, quae sub duabus praecipue principalibus passionibus constrictionis vel laxationis etiam partiliter sub certis accidentibus alias causas efficiunt. ergo haec sub definita lege professionis quae constricta sunt solvo, resoluta vero quibus quam maxime defectus et lassitudo sociatur, stypticis quam maxime et mediocriter frigidis stringo.

7 quibus autem repentina commotio matricis innascitur, hae musculorum omnium contractione totius corporis dolore nimio quatiuntur, et hac vi saepe intercepto vocis

1 si lactis — procuraverit (—rarit *B*) *rBg*: si nimium interea l. pondus duritiam fecerit *fv Gel.* (si n. lactis pondus dolorem vel duriciam provocaverit *b*). 3 et *rBfv g Gel.*: in (mel.) *b*. resolvemus *rg* (—vetur sc. illa d. *b*): —vimus *Bfv Gel.* 4 generaliter *om. fv Gel.* generaliter omnibus *Bb*: omnibus generaliter *rg*. 10 causae *rBf Gel.* (c. vel dolores *b*): *om. vg*. matricis *fv*, —ces *Gel.* 12 vel laxationis (relaxationis *Gel.*) *B*: *om. fvrg (b)*, ubi constrictiones *rfg*, —nibus *v (b)*. 13 certis—sub *Brg Gel.*: *om. fv*. ergo haec *rg (b)*: haec.ergo *B Gel.* 14 solvo. resoluta *B Gel.* (solvo. soluta *b*): solvere. soluta *fvrg*. 15 quam maxime *Brg*: maxime *fv (om. Gel.)*. 17 stringi *fv*. 18 autem: forte *Gel.* 19 hae *B Gel*, h (sic) *g* (hec *b*), haec *r*: & *fv*. et totius *B Gel.* dolore n. quatiuntur *B Gel.*: dolore n. n. patiuntur *fvrg* (patiuntur etiam *b*). 20 et hac vi *Bg (b)*: et haec *fv*, et haec *Gel.* interceptū v. officiū (—um *r*) *rBfv g (b)*: per i. v. o. *Gel.*

officio sub horrore causae veluti paralyseos mentiuntur imaginem, quam passionem in graeco opere ysterican pniga appellamus. quo tempore ad illa duo praesidia principalia omnibus conclusionis necessitatibus subvenientia recurremus, flebotomi praesens beneficium et ventris purgationem, specialia vero fomenta olei dulcis calidi et aquarum consueta chalasticarum, cataplasmata de seminibus paregorica cum melicrato, emplastra ut dia chylon, cerotaria simplicia ex adipibus temperata et medullis, pessaria ex melle et butyro, item libianum et cetera quorum confectiones in subiectis adiungo, encolpismos vero ex sucis ptisanæ aut faeni graeci aut olei dulcis.

his articuli et calefaciendi sunt et mollius constringendi. ventosis quoque admotis inguinibus vel femoribus

20 orrore causis *r*, horrore (orrore *vg*) causas *fv g*, horrore casus *B* (errore causæ *b*). paraliseos *rBg*: paralypticas *f*, paralyysi eas *v*. mentitur *solus B*. 2 in greco opere . . . appellamus *B* (cf. alibi 11): greci . . . appellant *rfvg (b)* *Gel.* stericham nican *B*, stericam nica *f*, sterigā nicā *v*, sterican pnican *r*, sterian pagā *g* (stīcū ran *b*). 3 post appellant *add. b*: Ut etiam tam manus quam pedis cum dolore nimio et veluti ululatu exterminatę vocis contractione paciantur. [tunc in primis flebotomo presenti beneficio subvenire convenit et ventris adhibere purgationem. 4 omnium *fv*. 5 recurremus *B*: —rimus *rfvg Gel.* 6 specialia *v*. fomenta olei dulcis calida (calidi *r Gel.*) et aq. (consueta *rBb*) *rB Gel.* (et om. spec. vero *b*): speciali vero fomento olei dulcis calidi et aq. consueta *g*, specialia ergo fomento olei dulci calida aq. consueta *fv*. 7 et (cat.) *add. Gel.* catapl — (8) melicrato om. *b*. 8 paregorica c. mel. om. *Gel.* emplastrum *g*. ut *B*: om. *rgfv* (Emplastra diachylon adhibeo et etc. *b*). diaquilon *Bfv*, diacilon *rg*. 9 adipibus: salibus *Gel.* temperata om. *r*. et medullis *B Gel.*: om. *rfvg (b)*. 10 item libanum *B*: et libianum *r*, et libano (et liviano *Gel.*) *fv g* (haec om. *b*). et cetera *rfvgb*, ceteraque *Gel.*: et cęra (in ras.) *B*. 11 in *b*: om. *rBfv g*. adiungo sc. p. 236, 13. adiungimus (sic *f*) — tysane om. *v*. encolpismos: encolpismis *Bfg (b)*, incolfinus *r* (incolfinis *g*), encolpismi *Gel.* vero *rfg (b)*: om. *B*. 12 aut ptisanæ *B*. 18 mollius: forcius *b* (sol.) 14 ventosis—femoribus *B Gel.* et (om. admotis) *rg* (ventosas q. earum ing. vel femoribus frequentius applicabo *b*): inguinibus quoque ventosis positis vel femoribus *fv*.

recursus vel inclinationes matricis recuremus. fumigiis bene olentibus ad inferiora naturam provocabo. odoribus enim insuavibus repecutitur.

minoratis vero supradictis accidentibus, plena quoque
5 declinatione manifesta, conveniet iam exercitiis aptis sexui commoneri et aeris vel locorum mutatione iuari. his cibi humaniores, his iam lavacra concedenda, omnia tamen sub moderatione procuranda sunt.

III. De inflatione vel tensione matricis.

9 Inflationem vel tensionem si longo tempore matrix
11 aegra conceperit, omnibus superioribus chalasticis aptis constrictionibus imminebo, superaddens cataplasmatibus ficos tunsas, absinthii pulverem vel eius decoctionem, epithemata amyctica ex pulvere lauri bacarum pyrethri
15 castorei nitri et ceterorum similium cerotario commixto. expedit frequenter polyarchio uti. encathismata vero vel

1 recursus vel inclinationes (—nes *r*, —ne *f*, indeclinatio *v*, indignationes *g*) *rgfv*: recursui vel inclinationi *B*. recuremus: recurrimus *Bfv**g*, occurrimus *r*, recorrigimus *Gel.* haec sic praebet *b* (post applicabo) teptatiri (*l. tēptari*) iubeo necubi collis vel orificium matricis inclinatus sit seu tortus vel clausus).

2 naturalia (sic) *rBfv**g*(*b*) *i. e.* naturam = matricem (*ut scr. Neu.*). provocabo *rBg*(*b*): —cauimus *fv*, —camus *Gel.*

3 insuavibus *rg* *Gel.*, insuau(*b v*)ilibus *fv*: suavibus *B*(*b*). re-percutitur: reperiuntur (*i. e.* reperiuntur) *r* (*sol.*). 5 conveniet iam (conveniet etiam *f*, convenientiam *b*): convenit iam *rBv**g* *Gel.*

6 commoneri *r* *Gel.*, —nere *f*: commoveri *Bg*, —vere *v* (āmovebo *b*). 7 omnia tamen (*Oīa tñ b*): vini (*vim v*) ad(*t rB*)tamen *rBfc*, vini tamen *g*. 8 pro(*b*, pre *f*)curanda *fb*, percurranda *v*: procurandae *B*, — de *rg*. his alia addit *b*:

Sed et hec superaddo que ad matricis dolorem scripta prodesse frequenter cognovimus. lapidem gagaten mitte in vinum vetus coque et bibat. ipsumque lapidem in pede dextro liget...

9 De inclinatione matricis *f*. 11 et (*ante aptis*) *add. B^c*.

13 ficos: ficus omnes. 14 epithemata *B*: epithema *r*, epithima *gb*, epy(*i v*)tima *fv*. amyctica (sic) *rBfv**gb*: amyntica *Gel.* ex bacis lauri *r* (*sol.*). 15 ceterarum *Gel.* com-

mixto *rfv**g* (—tū *b*): —torum *B* (=tarum *Gel.*). 16 poliarchion *B*, —arcion *rg*, —ciu *f*, —cio *v*. uti *rBg*(*b*): *om. fv*.

vapores ex decoctionibus stafylini dauci puleii vel ceterorum similiter diureticorum procurabo.

inflationibus diu permanentibus artemisiam misceo 10
aut marrubium aut ysopum aut bacas lauri, aliquando
cassiam et celticam, ex quibus etiam pessaria conficienda 5
erunt. nam et ruta viridi trita cum melle pessario semper
utor temperato. superaddo nitrum vel afronitrum, puleium,
ficos pingues purgatas et contusas, cuminum, sed ad eorum
sensem mordacem et calidum temperandum lactis tempe-
rabo commixtione. 10

si duritiam vero contraxerit, quam alibi mylen ap- 11
pellamus, hanc primo sicuti contra inflationem ordinando
adiutoriis chalasticis contexuimus, imminendo solvere la-
borabo.

omnibus supra dictis constrictionum accidentibus mino- 15
ratis iam convenit ex parvo leves attemptare gestationes,
et sub certa declinatione passionis appetere iam lavacra,
cibos humaniores praesumere et post resumptionem cor-
poris aneticis temporibus omnes ex ordine cyclicas dis-

1 cetera s. diuretica *r/v g* (ceterorum s. diuretica sic *b*),
ceteris s. diureticis *B Gel.* 3 artemisia admiscenda (aut m.
et sic in rel. nominat.) *B.* misceo: miscebis *fv.* 4 aut
(ys.) *om. rB.* 6 et: ex *rB.* 8 ficos: ficus omnes. eorum *b*:
earum *rel.* sed—(10)commixtione *B* (sed earum sensum m.
calidum lactis temperabo commixtione *Gel.*): sed earū sensū
mordacē cal(l v)idū temperandū est ex (et *f*) lactibus *fv* (sed
eorum sensus mordax et callidus temperandus est ex lactibus *b*),
sed earum sensū m. et c. temperandum est (tempero *g*) ex
lacte *rg.* 11 si duritiam vero *Br Gel. g* et(matrix egra *add.*) *b*:
si vero d. *fv.* mylen *B Gel.* (milen *b*): milin *r*, mi(e v)line *fv*,
milio *g.* appellamus *Br*: appellavimus *fv g(b) Gel.* hanc
primo *Br g Gel.*: a(n v)primo *fv* (*om. c. seqq. b*). 13 o. adiu-
toriis calasticis cont. (sic) *Br g fv Gel.*: o. contexuimus, adiu-
toriis chalasticis ord. inverso *Neu.* laboro *Gel.* 15 (om-
nibus) itaque *add. Gel.* 16 ex parvo leves *B gb*: ex parvo
labis *f*, ex parvo labore *v.* 17 declinatione *Bb*: delibatione
rf, deliberatione *vg.* 18 c. humectiores *Gel.* resumptionem
B f vrb: resolutionem *g.* 19 anet(h B)icis *Br g*: acreticis *fv*
(*om. b*). ciclicas *B Gel.*: cy(i)cli *r fv gb.*

ponere curationes inguinibus adhibendas. has semper solidabit etiacum et lavacrorum frigidorum consuetudo disposita.

III. De atretis.

12 Contingit interea frequenter certa et specialis haec
5 passio feminarum ut aut naturaliter aliquando clausae nascantur aut vulneribus prae-euntibus cicatrice interveniente clausae fiant aut praesentis indignationis interventu penitus concludantur.

quae si ergo causa praesentis indignationis obductae
10 fuerint, omnibus chalasticis adiutoriis ex lege resolvendae erunt. sed si ex vulneribus obducta cicatrice aut nescio qua illa lege nascendi clausae fuerint, quod tamen aut digitis aut oculorum possit fide probari, tunc a chirurgicis considerata mensura reserandae erunt, ea tamen ratione
15 ut haec patefactio linteolis aut aliis adiutoriis patefacientibus diutius distermine-tur, ne obductae in se identidem scissurae recentiores occasionem claudendi protinus sortiantur.

1 adhibendo *Gel.*, —da *rb.* sol(s *g*)idabunt *fvrg* (—dabo *b*): persolidabit *B* (solicitabunt *Gel.*). 2 etiam et: etiam ad *rg*, etiam *B*, ad (etiam a *v*) *f* (*qui deinde* disponimus revertere. *cf. Gel.* etiam ad l. fr. consuetudinem revertemur). 3 atretis *rg* (*Gel.*): artritici *B*, artetrici *f* (artetrix *b*). 5 clausae: cause *fv(b)*. 7 cause iterum *fv(b)*. aut (pr.) *b* et (in *ras.*) *B* (ut *Gel.*): om. *fvrg*. interventu—(9) indignationis om. *f* (non *v*). 9 quasi ergo *v*, Quae si ergo *rg* (Quae ergo *Gel.*): Si ergo he (in *ras.*) *B* (Si vero he *b*). causa *rB* (sed e in *ras.* add. corr. *B*): cause *vg* (—se *b*). 10 ex lege resolvendae(e) *Brg*: ex ligere solvenda (sic) *f*, ex lege resolvenda *v* (e. l. curande *b*). 11 obducta cicatrice *rgfv(b)*: obductae circatrices (fuerint add.) *B*. 13 possit fide *Brg* et (epit. *Bamb.* =) *e* (fide possit *bGel.*): (possit om.) fide *fv*. tunc archirurgicis (a chir. *Neu. Gel.*) considerata mensura <rese in *ras.*>randae (—dae *Neu.*, resecande *Gel.*) erunt *B* et (unde?) *Gel.* (*qui pergit* adhibita tamen ratione ut...): tunc chi(cy *r*, gy—*f*, ci—*v*)rurgia adhibita *fvrg* (tunc chirurgia est adhibenda *b*). 14 ea tamen: adhibita tamen *Gel.* ratione *fvrgGel.* (*cf.* et tamen rationabiliter *b*): intentione *B*. 16 inse identidem *Bg*: in sedem | idem *f*, insident idest *v* (^{tf}*p* inse *b*). 17 recentiores *B* (*bGel.*): recensioris *r*, retentiores *fvrg*.

V. De conceptione.

Aliquae mulieres quae voto posteritatis longo tempore 13
desideratae afficiuntur, medicas accerserunt, quas effectus
elaboratae conceptionis felices et peritas exhibuit. nosti
itaque, Victoria, professionis communis hoc magis esse 5
necessarium ministerium, quae ex tuis officiis sedulis in
his magis rebus experimentum habes, quantum aut gratiae
aut gloriae accrescat medicae promittenti a suspecta concep-
tione. unde licet inscia non sis huius curae concep-
tionem procurantis, attamen disposita tibi consideratis om- 10
nibus ordinavi circa quae curandum erit.

prius inquirendum est necubi orificium matricis aut 14
inclinatum sit aut conclusum. unde aut modicis purga-
tionibus apparentibus impeditur aut eo tempore purgationis
internorum dolore nimio conquassatur. quod si forte ita 15
se res habet, flebotomanda erit de talo quam maxime, quo
ad inferiora vicinior materia provocetur. sic deinde ad

3 desiderando efficiuntur *b*. accerserunt *rBf Gel.*: acces-
serunt *vg* (ad *m*. accesserunt *b*). 4 nosti *B*: nostri (*nri*) *rfv*,
nostre (*nre*) *g Gel.* (*nra bc*). 5 victoria *rgfv* (*b*, *-ā c*) et (*ō supra*
add.) *B*: Salvina (*e sua sc. corr.*) *Gel.* esse: est tibi *Gel.*
6 ministerium *om. f* (*non v*). 7 rebus *om. fv* et (*ubi maius*)
Gel. habes: habens (*hns*) *Brg* (*hms* = habemus *b*), habent
fv. 8 medicae—conceptione (medico *pmitntiā* suscepte concep-
tioni *b*): aut medicę (*—ę in ras. B*, *—o v*) pro(*pre f*)mit-
tenti aut (*pmitntiā g*) susceptę (*—ti f*, *—te rv*) concipienti
Bfvrg Gel. 10 attamen *Bg*: ac (*hac v*) tamen *fv*. con-
sideratis *om. rg*. 11 curandum *B*: *—da fvrg* et (*qui ad*
seqq. trahit Circa eam quae *c*. erit, prius...) *Gel.* 12 offi-
cium *B* (et fort. *ubi lectio propter membranae detrimentum in-*
certa est fv). 13 indeclinatum (*sic fv*). sit *b* et (*in ras.*)
B Gel.: est *rg*, *om. fv*. post clausum (*sic v. 13*) haec infert *b*:
et post collirio facto de galbano ei subpones. et vide si vertex
capitis eius estuatur concipere potest. Si vero non. difficile est.
Si vero facil' fuerit [modicis purgationibus etc. 14 appa-
rentibus *rfv* (*be*): aperientibus *B Gel.* eo: sic *Bfvrg* (*b*) *Gel.*
16 se (*post res*) *add. g* (ita se habent *b*, istas res habet *e*): *om.*
Bfvrg Gel. 15 quo *B(b) Gel.*: quod (*q r*) *rg*, ut *fv*.

ordinationem curae advertendum nobis erit quae conclusum prius moderate orificium patefaciat, ut purgatione solemni inoffense disposita et desiccari et calefieri matrix possit. his etenim rebus ita dispositis conceptionis vota facilius
5 subsequenter.

15 si flebotomo adhibito necdum tempus sua secreta cognoverit, tunc oleo dulci vel anetino vel rutato inguina fovenda erunt et post lana in eodem oleo calido infusa contegenda. tunc cataplasmatibus chalasticis calefacienda,
10 quibus admiscemus aut artemisiae pulverem aut dictamni, quarum etiam in aqua decoctarum frequenter vapores adhibeo. nam et fumigia vaporatis partibus supponi conveniet ex supradictis herbis lapide gagate subiuncto.

16 si his omnibus rite adhibitis naturalis circa purga-
15 tionem ordo permanserit, matricis orificio mediocriter relaxato iam adiutoriis conceptionem procurantibus immi-
nendum est. continuo igitur cum se purgatio inoffense transegerit, ex dia chylon pesso vel libiano, cum nardino aut roseo oleo resoluta prius, encolpismo uti conveniet,
20 et post matricis delavationem ex eodem medicamento spis-

2 officium *rf(v)*, sed orificium hic etiam *B* (cf. p. 233, 12). patefaciet *Gel.* purgationes sollempnes i. dispositae (... possint) *g* (*sol.*, dispositae etiam *fv*). 4 enim *fv*. 5 subsequenter *B(b)*: —quantur *fv Gel.*, —quatur *r*, —quuntur *g*. 7 anetino *Bfvrg(e)*: ynantino *b*. rutato *Bfvr(b)*: rutaceo *g(e)*. 8 post *Brg(b)*: posteus *f*, post eius *v* (praeterea *Gel.*). 10 admiscimus *fv* (miscibimus *Gel.*), amiscemus *rg(b)*: admiscebo *B*. 11 quarum etiam *B*: om. *fvrg(b)*, sic autem *Gel.* ex quorum aqua decocta etc. in: ex *b*. coctarum *B*. adhibeo *rg(b)*, exhibeo *B*: adhibemus *fv Gel.* 12 conveniet *b*: —nit *rel.* 13 subiuncto: sic omnes (adiuncto *Gel.* Neu.). 14 rite *B*: recte *fvrg(b Gel.)*. 15 orificio *Gel.*: officio *Bfvrg(b)*. 16 iam: Nam *fv Gel.* 17 continuo igitur *Bg(b)*: et continuo *fv Gel.* 18 diacy(i *rg*)lon *rgb*, diaquilon *Bfv*. pusso *f*. libiano *b* et <passo add., sed pesso — passo in ras.> *B*: leuiano *fvrg*. nardino *B(b) Gel.*: nardo *fvrg*. 19 oleo *v(b) Gel.*: om. *Bfvrg*. 20 delavationem *Bf(v)g(b)*, delabationem *r*: dilatationem *e*. spissiore (—res *v*) *rfv* (spisso *b*): & pesso priore in ras. *B*, spissius *g* (post m. dilationem spessiore pessarum adhibere *e*).

siorē pessario. adhibere haec continuis diebus triginta
conveniet usque in diem venturum alterius purgationis.

quibus transactis libiano nitrum conveniet commis- 17
cere. quod adhibendum erit post encolpismum ex subiectis
speciebus disponendum, cardamo dictamno artemisia iris 5
illyricae radice rutae semine. omnia tunsā et cribellata
oleo dulci plurimo miscenda sunt, ut ex his ante pes-
sarium fomentum adhiberi possit. commodius interea fiet
si huic fomento recentes porcinos adipēs aut anserinos
admisceamus. post quod continuo pessario tali uti ex- 10
pediet. ficos pingues in aqua decoctas et tritas melli mis-
ceamus et ex hoc pessarium supponamus. desuper vero
libianum superimponi conveniet. deinde intersecti nitri
glebam accipiemus et in modum balani collyrium factum
molli lana contegemus, quod superillitum libiano ini- 15
ciemus. nullo etenim remedio meliore et innoxio aut cor-
rigi matrix poterit aut purgari quam huius nitri sup-
positione.

1 pessariū adhibere. Haec c. *r fvg* *Gel. g(b)*: pessarium ad-
hibere c. *B*. triginta *rB*: XXX *fvg(b)*, ubi add. *Gel.* adhi-
benda sunt (*om. conveniet*). 3 libiano nitrū *Bg*, libiano
(liviano *r*) nitro *r fv*: libano et nitro *b* conveniet *rg*: —nit
B fv (—*n b*) *Gel.* commiscere *rB fv* (—*ri gb* *Gel.*). 4 est
Gel. 5 cardamo *b* (—*mum* *Gel.*): c(h *B*)ardamomū *B fvrg*.
diptamno *fvgb*, dictamnū *rB*. artemisiā *rB* (—*a fv b*). yreum
B, yrios *f*, yreos *vrgb* (*om. radice, ut solent*). 6 semen *rB*
(sem *f vb*). ubique nomin. habet *Gel.*, accusat. *Neu.* 7 plu-
rima (*sic*) *b*, et plurimo *B*, et plurior(l *f*)i *f vrg* (*puriori* *Gel.*).
8 fomentum (*ut solet*) *r*, fouendū *g*. fiat *Gel.* 10 expediet *B*:
—dit *fvg(b)* *Gel.* 11 ficos: ficus *codl.* melle *b*. 12 et:
ut *b*. sup(*b rf*)ponamus *fvg(b)*: (pessario) iniciamus *B*.
13 libianum *Bvg(b)*, livianum *r*: libanū *f*. superimponi
(inpotu *g*) conveniet (—nit *Gel.*) *Brg* *Gel.* (super imponimus *fv*):
inici conveniet *b*. intersecti *Neu.*: interiecti *B*, interiectis
f vrg(b) *Gel.* 14 accipiemus *f vrg*: —pimus *B* *Gel.* (—piamus *b*).
15 contegemus: —gimus *B fvrg(b)* *Gel.* illitum *Bvg*, in-
litum *r*: in(l *b*)linitum *f(b)*. 16 etenim *Brg*: enim *fv(b)*.
meliore (—*ri rgb*) et innoxio *Brg(b)*: meliori innoxio *fv* *Gel.*
17 huius nitri *r fv* (nitri *om. g*): usus nitri in *ras. B*. sup-
positione *r* (*solus*). quam—suppositione *om. b cum reliqua*
parte huius cap., subiungit quae infra s. 18 Cere albe. adipis

18 postquam vero his adhibitis quae sufficere arbitror
ad omnia corrigenda quae impedimento conceptui esse
possint, iam uti conveniet his duobus sequentibus pessariis
aromaticis conceptionem maturantibus. fit autem prius
5 hoc modo. cera alba, adipe gallinarum, terebinthina et
nardino oleo, his omnibus ex aequo solutis coagulum leporis
admiscemus et hoc post encolpismum supponimus.

aliud vero omnibus experimentatum usibus sequens
hoc est. cassiam fistulam, folium, spicam indicam, amo-
10 mum in unciis singulis omnia cribellata cum stafylino aut
nardino oleo accepto coagulo leporis admiscemus. et hoc
pessario ordine adhibito rite est maturata conceptio.

19 iam nunc et superiorum pessariorum convenit subiun-
gere compositionem. pessarium dia chylon contra omnes
15 conclusiones utilissimum et probatum. lini semen althaeam

(—p) gallinarum. terbentine olei nardini his omnibus ex equo
solutis. coagulum leporis amisceamus. et hoc post encolpismum
supponemus. (*deinde nova haec:*) Nam et masculum concipiet.
gallorum testes si subinde acceptos mulier devoret mas-
culum concipit. Item si voluerit mulier gravida fieri. ali-
quid de membris corvorum duorum secum habeat. (*sequitur*
De aborsu).

1 postquam (*malles post*) . . . his adhibitis (*haec adhibita*
corr. Gel.): sic *Bfverg Gel.* 2 conceptui *Bg*: —tus *fv*, —tu *r*.
3 possint *Gel.*: possunt (—st) *g*, n̄ possunt *rB*, n̄ possit *fv*.
conveniet *Bfvg*: —nit *v*. 4 prius *Gel.*: prior *B*, primus *fv*,
primū *rg*. 5 cera alba *Bfverg*: cere albe *b* (*v. ad p. 235, 17*).
adipe (—pes *rg*, —p̄ *b*) gallinarum *Bg(b)*: adipis (*alapis f*)
gallinaceos (—tios *v*) *fv*. terebentinacia *f* (—na *rel.*).
6 nardinā oleū *rfv* (—o *B*). 7 ad(ā— *g*)miscemus *Bg Gel.*,
—cimus *fv*: amisceamus *b*. supponimus *fverg Gel.*: —nemus
Bb. 9 cassiam etc. (*acc.*) *B*: cassia etc. (*nom.*) *fverg*. fistu-
lam *B*: om. *rfv Gel.* 10 in unciis singulis *B (Gel.)*: ana. una
unc. *f*, ana — I. *vrg*. cribellata *B Gel.*: om. *rfv*. 11 ad-
miscemus *B*, —cimus *fv*: comiscemus *rg*. 12 o. adhibito
rite est maturata c. *B*, o. adhibito recte est maturata c. *rg*
(erit maturanda *Gel.*): o. adhibitū (—tu *f*) si recte (—ta *v*) est
maturata c. *fv*. 13 et superiorum *B Gel.*: et superiori *r*,
ex superiorum *g*, et superioribus *fv* (*cf. p. 229, 11*). 14 dia-
quilon *Bfv*, diacilon *rg*. 15 seminis *fv*. altea *fvg*.

faenum graecum, omnia aequis ponderibus in vas novum mittimus, ubi oleum dulce et aquam aequa mensura adiciemus ut semina pertegantur. quae cum molli vapore coqui et bullire coeperint, undatio vel spuma quae supernataverit colligitur. cui anserinos vel gallinaceos adipēs et cetera iungimus, ut pessario moderamentum faciamus. sic nos dia chylon pessarium conficimus. quod solutius si fuerit temperatum, unguentum magnum chalasticum vel paregoricum faciet.

libianum vero sic faciemus. cerae ponticae ÷ III, 10 mastices chiaē ÷ II, storacis ÷ I, adipis anserini ÷ III, butyri ÷ III, medullae cervinae ÷ III, olei nardini ÷ III, haec omnia secundum consuetudinem tunsa soluta miscbimus, ut pessarii temperies procuretur.

haec est ordinatio curae omnibus mulieribus adhibenda concipere cupientibus, quam breviter contexuimus. 16 sunt etiam alia quam plurima ab aliis variis coniecturis composita, quae magis causticis adhibitis forsitan possint

1 vas novum *Brg*: vaso (—se *v*) novo *fv* (vasum novum *Gel.*). 2 mittimus *BrgGel.*: mittis *fv*. 3 quae cum molli vapore coqui et bullire ceperint *B Gel. et (om. vapore) r*: quae cum (que *add. f*) molliter coquis et dum bullire coe(ce—*v*)perit *fv*, quae cum molliter coqui et bullire ceperint *g*. 5 vel *BrgGel.*: et *fv*. 6 pessario moderamentum *BrgGel.*: pessariorum odoramentum *fv*. 8 paragoricum (ut semper) *Bg*, paregoricum (ut saepius) *r*: paregoriticum *fv*. 10 libianum *Brg*: libanum *fv*. faciemus *fvrgGel.*: facimus *B*. ponticae *B*: punica

r(Gel.), punice *g*, om. *fv* (ubi cera ÷ II.). 11 masticechia 5 II. *r(Gel.)*, masticis ÷ I. *B*, om. *fv* (in fine cum storacis cal'. ÷ I. habet *g*). storace—cervina ÷ III. (sic *v*) om. *f*. adipis anserini *Bg*, adipēs anserinos *rv*. 12 buty(i *B*)ri *Bg*, butyrū *rv*. medulla cervina *rv* (—*g* *Bg*). nardini olei *B*, oleum nardinum *r*, olei nardini *g*, oleo nardu *v*, oleu nardu *f* (haec secundum pondera aequalia addito ana ordinat *g* sic cere p. med. cerv. olei n. ana ÷ III. etc. usque ad stor. cal'. ÷ I). 13 tunsa—procuratur *B Gel.* (ubi soluta autem m. *B*): pessarium faciemus (tantum!) *fvrg*. 17 quam om. *Gel.* (variis) ex *add. Gel.* 18 magis causticis *Br et (om. magis) Gel.*: magis causticis *vg*. forsā solus *r*.

purgationem sanguinis extorquere. at ego blandis quam causticis magis conceptionis causa procurandae purgationem sedare volui quam extorquere. commodius est enim sic impendere officium medicinae ut cum susceptam causam
 5 curare coeperis, alia non creetur.

21 sunt alia duo genera pessariorum, quibus etiam magister meus et purgationem inoffense se procurasse frequentius testaretur et conceptionis officia perfecisse. quae sic conficiebat.

10 opobalsami ÷ I, peucedani ÷ I, aristolochiae ÷ I, murrae et croci semuncias singulas, medullae cervinae et adipis anserini uncias singulas semis. seorsum quae tundenda sunt cribellantur et solutis ex more miscentur ut pessarium fiat. hoc primum pessarium expleto mox tem-

1 at ego—quibus et magister etc.: haec ordine membrorum perturbato (quem correxit Gelenius) sic leguntur in *Bf vrg* (post extorquere). Commodius est enim ... creetur. Sunt alia duo genera pessariorum. At ego ... extorquere. quibus (et) magister etc. blandis quam causticis magis *f vrg* (bl. magis q. caust. *Gel.*): magis blandis quam causticis *B*. 2 causa *Bf^crg Gel.*: cause *f*, cure *v*. procurandas purgationes *Gel.* 3 volui *frg* (voluit *v*): voluero *B*. 4 suscepta (—te *v*) causa *fv et* (*qui curari coeperit*) *Gel.* (—am *Brg.*). 5 creetur *B* (cum rasura inter e—e) et *rg*: creditur *fv* (curetur *Gel.*). 6 (Sunt) et *add. Gel.* etiam: iam *B*, et (*z*) *rg*, om. *fv Gel.* 7 inoffense (—sa *r*, —se *g*) *Bfg*: in offensione *v*. se *Brg*: om. *fv* (procurare se *Gel.*). 8 perfecisse *Bg Gel.*: —set *fvr*. 10 opobalsami etc. genitivos habent *Bg*, gen. et acc. mixtos *r fv* (ordinem pro ponderibus sic mutat *g*: Opobalsami aristologie añ. ÷ I. peucedani ÷ S. myrre cc añ 3. III. medullę cervinę. adipis anserini añ 3. VI.) peucedani unc. IS *Gel.* (cf. *g*, sed SI *r i. e.* ÷ I. *r*). 11 myrrae et croci semuncias singulas *B*: murra drag (2 *v*) III. croco (—ū *v*) drag (đ. *v*). III. *fv*, murram et cc ana. 3. III. *r(g)*. medulla cervina drag (đ *v*) V. adipis ansa- (e *v*) rinos drag (đ *v*) VI. *fv*, medulla cervina adipis anserinos ana. 3. VI. *r(g)*. 12 (m. c. et a. a.) uncias singulas semis (ana unc. IS *Gel.*): semuncias singulas. Semina (seorsum...) *B*. 12 seorsum—fiat *B Gel.* (!): pessū facis (*tantum!*). Hoc [pessum facis hoc. *r*, pessū | oc facis *g*] *rgfv*. tundenda *Gel.*: addenda *B*. 13 ut. p. fiat *Gel.*: ut sic tuis pessarius fiat *B*. 14 Hoc primo pessario exempto mox tempore *Bf(rg)*, Hoc

pore secretorum post balneas supponendum est, quod duabus horis continendum erit.

post vero detracto pessario, hac sequenti confectione 22
fysin vir eius linire debet, et continuo mulieri commis-
cendum est. opobalsami unc̄ I, opopanacis ÷ I, turis mas- 5
culi ÷ II, cinnamomi ÷ IS, murrae ÷ I, costi semuncia,
croci dr̄ VI, cassiae dr̄ VI. haec simul contrita oleo irino
commiscentur, ut paulo pinguefiat. cum vero utendi tem-
pus advenerit, post purgationem et balneas et pessarii
prioris usum uteris necessario linimento. 10

peregisse me arbitror quam plurimas sub constrictione mulierum aegritudines. quibus si quam forte minime comprehendimus, sub uno et simili relaxandi beneficio visitandae erunt. variae etenim pro causarum temporibus

primū pessariū ex tempore v, (hoc.) Primo p. exempto mox tempore rg (ubi scripsi expleto).

1 balneas fv Gel.: —ea Brg. item infra. 3 pessario hoc. sequens confectio si sit. vir eius l. B, pessario. ac sequenti confectione fisin vir eius l. fv, pessario hoc (h r, h g) sequenti confectione fisin vir l. rg. 4 lenire fB°. debet et c. mulieri fv, debet mulieri et c. B, debet. mulierique c. g (debet mulierinos. & II. cinnamomū & IS etc. r cum lac.). commiscendum B: —dus fvg (miscendus Gel.). 5 est Bfv Gel.: erit g. ante opob. haec (ex marg. sc.) addunt verba sequens linimentum hoc Bg, s. linimentum. hoc fisin fv. opobalsami unc̄ I. opopanacis ÷ I. B: opopanace ÷ I. opobalsamu(ū) ÷ I. fv. turis masculi ÷ II. B: libanu (—ni g) arrenos (arenos g, arabicu v) fvg. 6 cinnamomu ÷ I. fv, cinnami ÷ II. B, cinnami ÷ I. et S g (Gel.), cinnamomū ÷ IS r. mirre ÷ I. B (rg Gel.): om. fv. costi semuncia. I. B, costo. S. f, costū ÷ I. v, costū ÷ S r, costi ÷ S g. 7 croci cassie ana semuncia. I. B, cc cassie (casia r) añ 3. VI. rg, crocu (—um v) drag. (đ. v). VI. cassia drag. ! (đ. V. v) fv. ordinem specierum secundum pondera hic etiam mutat g (sic: opop. opob. mirre añ ÷ I. libani arenos ÷ II. etc.). hec similiter contrita oleo B Gel.: teris (tere g) cum oleo fvg. 8 commiscuntur B: om. fvg. ut Bg, aut r: & fv. paulo Brg: modice fv. pingue (—e v) fiat fv, pingue fiant B: pinguius fiat rg Gel. 12 quibus f: e quibus Brgv Gel. quam Gel.: qua Bvrg (f detr.). 13 visitandae (—de) erunt Brfv, —de erit g.

adiutoriorum species proderunt, eadem attamen medendi omnibus virtus.

• VI. De aborsu.

23 Abortivum dare nulli umquam fas est. ut enim
 5 Hippocratis attestatur oratio, tam duri reatus conscientia medicorum innocens officium non decet maculari. sed quoniam aut matricis vitio aut aetatis impossibilitate, sub qua causa praepropere frequenter partus evenit, feminae periclitantur, expedit praegnantibus in vitae discrimine
 10 constitutis sub unius partus saepe iactura salutem mercari certissimam, sicut arboribus arescentium ramorum accommodatur salutaris abscisio et naves pressae onere cum gravi tempestate iactantur solum habent ex damno remedium. unde breviter huic loco adnectenda continuo
 15 designabo.

24 si ergo necessitatibus urgentibus aut aetatis immaturae aut vitiorum superius comprehensis pecus molliter subtrahendum erit, his quam maxime consentio faciendum ut

1 proderunt *Gel.*, prode erunt *fv*: proderunt adhiberi *Bg*, adhiberi proderunt *r*. eadem attamen (*in ras.*) *B*: eadem enim adtamen (*attm g*, *adagmen v*) *fv g*. 2 virtus (*sic*) *Bfvrg*: ratio *Gel.* 3 De aborsu *b Gel.* (*De aruosu e*), De avorso (*—su ind.*) *r*, Ad aborsu (*m*) *fv*, De abortivis mulierum *B* (*de abortu ind. B*), De abortivo non dando *g*. 5 *yppo(y po g)cratis Brg* (*ypocras fv*). *cf. Hipp. (iusiur.) I, 2 L.* oratio *Brg*, ratio *b*: *om. fv Gel.* 7 quoniam *Brg(b)*: quia *fv*. impossibilitas *fv* (*hic mutilus Gel.* aut aetatis propere *etc.*). sub qua *pppere B*, sub qua *cū pppore r* (*ubi cū pro cā*), sub qua *cū ppere g*, sub qua (*e v*) *cūq. ppere fv* (*sub q̄c̄q; causa pferre b*). 8 evenire *fv Gel.* 10 mercari *Brg*: merear *fv* (*mergi b*). 11 sicut —(15) designabo: *pro his sic habet b* sicut navis onere pressa cum *gr. t.* iactatur. nihil aliud nisi solum dei remedium (!). 14 unde *Brgv*: munde *f sol.* (*modum Gel.!*), *om. b*. 16 in(*i*)-maturae (*—e*) *fvrg Gel*: immaturitate *b et (in ras.) B*. 17 vitiorum *fv Gel.* (*humorum rg*): viciis *Bb*. comprehensorum *Gel.* pecus: metus *v* (*foetus Gel.*). 18 his: *hinc aliena multa praebet b*. quam maxime *B*: quā *fv*, quā *g* (*ubi sic moll. his subtr. erit. qua consentiendo faciendū ut ...*), *om. r et (ubi sic consentio f.) Gel.*

cataplasmatibus chalasticis artemisiae sucum aut tunsae pulverem misceamus. dictamni quoque similiter. sic aristolochiae, sic rutae seminis. sic et fomentis ex supra dictarum specierum decoctionibus factis uti conveniet et quae scripta sunt in cura conceptionis ad sanguinem in- 5 noxie provocandum.

his vero sequentibus aliqui usi remediis duris forsant 25 corporibus minus obfuisse videntur, ut qui vi sanguinem extorquentes simul etiam venientia pecora pertraxerunt. sucum rutae viridis potui dederunt ad neofyta excludenda. 10 hanc eandem rutam viridem cum rancidis nucibus et cum melle tritam dederunt, asseverantes pro pessario apponendum. interea etiam murram et artemisiam et violae semen ex aequo cum suco mentae potui similiter post balneas dari debere asseveraverunt. item lupinorum ama- 15 rorum pulverem murræ et violae semen, quae omnia ex aequo cum mentae suco temperaverunt ut trociscos conficerent, quos cum decoctione artemisiae aut dictamni dari constituerunt. alii radicem panacis murram aloen ex aequo

1 sucum *furg(e)*: sucos *B*. 2 dictamni *B(e)*: diptāni (—tami *g*) *fvg*. 3 seminis *furg Gel.*: seminibus *B*. 4 decoctione *Gel.* et quæ *furg Gel.*: quae (*om. et*) *B*. 5 ad ... provocandum *furg Gel.*: ac ... provocantibus *B*. 7 aliqui usi *Brg*: aliquibus *fv, om. Gel.* forsant *Brg Gel.*: forsitan *fv*. 8 minus obfuerit uti quae vim s. etc. *Gel.* videntur. qui (qui vi *B^c*) sanguinem *Bg*, v. qui vi sanguine *r*, videnti. ut qui vim sanguinis *fv*. 9 pecora *Bfurg*: (—tes) foetus *Gel.* 10 neof(ph *v*)ita *Bfurg*. 11 cum melle: *cf. e* aut ipsum sucum cum nocibus rancidas ad mellis spissitudinem pro pessarium. 12 ap(d *fv*)ponendum (*sic*): supponendam *Gel.* 13 violē(e) *furg*: leucon (*i. leucoiu*) *B. cf. supra 22* libanu arrenos (*fvg*). 14 cum suco mente [—(17)cum suco mente *om.*] temptaverunt (*sic*) *r*. 15 balneas (*sic*) *fv (ut 22)*. dari debere *Bf(v)*, dari bibere *g*. asseveraverunt *B*: adseveraverint *fv*, adseverant *Gel.* item etc. *B*: et *fvg Gel.* amarorum *B*: *om. fvg Gel.* 16 mirrae *B*: *om. fvg Gel.* violē(e) *fvg Gel.*: leuco (*sic*) *B*. quae omnia ex *B*: *om. fvg et (praeter ex) Gel.* 17 cum suco mente *fv*. tentavere *Gel. (ut r ad v. 14)*. ut trosciscos confecissent (*sic, ubi conficerent Neu.*) quos c. d. ... dari constituerunt *B*: et trociscos c. d. ... dederunt *furg*. 19 alii ra-

similiter cum suco mentae viridis temperaverunt. alii collyrium suppositorium facientes sic se haec innoxie extorsisse testati sunt. murrae absinthii iris illyricae radicis panacis uncias singulas, cummi \div II. quae in suco
 5 faeni graeci infuderunt, ex quo mixto cum pulvere supradictarum specierum collyria vel balanos confecerunt, quos post balneas supponebant. nam et dictamnium cum vino tritum post balneas potui dabant et continuo paene iam maturas animas excludebant. nam et ovium fel in melicrato dederunt
 10 aequae violentum. sic fel taurinum cum nitri combusti pulvere oesypoceroto miscuerunt et pro pessario supposuerunt.

aliud. oesypoceroti, nitri, cymini uncias singulas,
 26 ficus pinguis albae bene tritae \div II. cum lacte muliebri pessarium supponendum temperaverunt. nam et nostro

dicem panaci mirrae aloes ex aequo similiter sucum mentae viridis temperaverunt *B*: alii radicem panaci(e)s murra aloes equalia cum suco mente dederunt *fvr g Gel.*

2 supposito(u)rimum *r fv*, suppositum *g*. 3 murra absentium yreos radices (—*cis r*) panaces (—*cis r*) *fvr* (myrrae absinthii y. radicis panacis *g*), mirrae et absinthii yris illiricae radicis panaci *B*. 4 singulas uncias *fv Gel.*, unc singulas *B* (an \div I. *rg*). et gummi uncias duas *Gel.*, et gummenoli *f*, et gumme XII. *v*, gummi \div II. *Brg* (gumme II. \div *b*). *cf. Cass. ind. s. v.* quae in suco ... supponebant *B*: in suco *f. gr.* omnia infusa (infusas omnia *r*) commiscentes *c. vel b.* fecerunt et post balneas supposuerunt *fvr g Gel.* 7 balneas *fvr g*. supposuerunt—
 (8) balneas *om. v.* nam et (*cf. e* facit ad hoc et diptamnis sucus potum et fel ovium in melicrato datus): nam (*om. et*) *Bfr g Gel.* 8 balneas *fr g*. iam maturas *fv Gel.*: immaturas *Brg*. ovium fel in mel(l)icrato *Brg*: ovillum fel et maligranati (suum *add. Gel.*) *d. fv Gel.* 10 cum nitri combusti pulvere *B*: cum nitru (—*o v*) combustu (*i v*) pulvere *fv*, cum nitro combustu *rg*. 11 ysopi ceroto (ceratu *v*) *Bfv*, ysopocerotom (ysopoceroto *ante corr.*) *r*, ysopo ceroto *g* (ysopum cerutis *e*). *Gal. X, 965 (ἡ δὲ οὐλύπρον κηρωτή) cf. Diosc. p. 206.* 12 aliud *Brg*: item *fv*. ysopi cerotu nitru tostū ciminū ana unc. I. *B*, ysopu cerotu *n. c. ana* \div I. *r*, ysopi ceroti nitri cimini ana \div I. *g(b)*, ysopu cerotu nitru ciminū singulas uncias *f(v) Gel.* 13 ficus pingues —tritas \div II. *B et (om. bene) r*, ficus pinguis albe trite \div II. *g*, ficus pinguis (*om. a. tr.*) II. \div *b*: *om. fv Gel.* mulieris *r fv Gel.* 14 temperaverunt *Bfv (al. b)*: (pessario supponendu) temptaverunt *rg (cf. Gel.)*.

pesso utebantur ex solis pinguibus ficis tunsis balanos vel collyria supponentes, quibus nos etiam nitri speciem admiscuimus. sed innoxie ex hoc purgatio procuratur.

aliud inquiunt exclusorium violentum, quod murram tritam et elleborum felle taurino miscentes et temperantes 5 pro pessario supponebant.

aliud. murrae ÷ I, ficus pinguis tritae lib I, galbani ÷ I, afronitri ÷ III. omnia trita commiscebant. cum usus exigebat, cum melle pessarium temperabant.

his etiam ptarmica adhibuerunt ex elleboro struthio 10 castoreo, ut membris omnibus exagitatis pecus facile extorquere valuissent.

coacti etiam aliorum scripta legimus, inlicita quidem 27

1 ex solis pingues ficos tunsas *r*, ex solas (ex solo *v*, ex sole *g*) pingues (—*is f*) ficus tunsas *fv g*, ex solis pinguibus ficibus tunsis *B*. balanos *Bg*, —*no r*: —*nū fv Gel*. 2 nos: ros *r* (*solus*). 4 quod—supponebant *B* (*cf. e*): murra elleborū fel taurinū ex hoc pessum supposuerunt *fv Gel.*, murre ellebor fel taurinum (*myrtē ellebori fellis taurini g*) ex hoc pessario supposuerunt *rg*. 7 aliud *Brg*: item aliud *fv Gel*.

murra ÷ I, ficus pingues tritas lib I, galbanū ÷ I, afronitrum ÷ III o. t. c. cum usus exigebat (*exegisset fv*) p. temperabant *rfv* (murre ÷ I. ficuum pinguium tritarum lib. I. galbani ÷ I. afronitri ÷ III omnia commiscebant. cum usus exigebat. cum melle temperabant *g*): mirrē unē I. ficus pinguis tritē lib. I. *g*. ÷ I. a. ÷ III. omnia trita tunsa *fi* <cui commiscebant *in ras.*> et cum usus forte fuerat necessarius pessarium (—*us ante ras.*, *sicut f*) ab isdem temperabant *B*. 8 afronitri VI. ÷ *b* (III. *rel.*). 4—9 pro his sic habet *e*: aliud in aqua exclusorium violentum murra elleborum fel taurinū omnia ista simul mista et pro pessario adponatur & ptarmica provocanda erunt . . .

10 His etiam ptarmica *B* (*supra B^c i. sternutamenta*): His etiam sternutamenta *rg*, His itaque exsternutamenta *fv* (his etiam sternutaciones *b*, *cf. supra* et ptarmica *e*). ex *BrGel.*: et (ex lebre *f*, ellebor⁴ *v*, deinde cū membris) *fv*. 11 ut

(*ū g*) *Brg*: cū *fv*, tum *Gel.* (*om. b*). *cf. ad v. 11*. 11 extorquere *B rfv*: —*ri Gel.* (*b*). 12 valuissent *B*: potuissent *r*, —*set g*, potuisse *f(v) Gel.* (*possit b*). 13 legimus *rg*: <*eli*>-gimus (*in ras.*) *B*, erigimus *fv* (*transivimus b*), unde exegimus *Gel.* in(*l g*)licita *rfv g* (*Gel.*): inlicita *B* (*inclinata b*).

non adeo sub illis necessitatibus salutis, si vel non in-
 portunis mensibus ingerantur. sed quoniam his incon-
 siderate frequenter ita rebus gestis, vi et vapore adhibi-
 tarum specierum haemorrhagiae provenerunt, per quas et
 5 vulnerationes paene incurabilis cursus laesas feminas occu-
 paverunt, ad haec nos quibus valemus tandem adiutoriis
 salubribus obviamus.

VII. De haemorrhagia matricis.

28 Haemorrhagiae matricis licet etiam ex aliis fieri soleant,
 10 attamen quoniam omnes una lege medendi curandae sunt,
 in subiectis earum causis adiunctis, omnibus ut arbitror
 sub constrictione passionibus praetractatis, ad resoluta et
 sub effusione laborantia descendemus. quae quam maxime
 saepe chronicarum more causarum difficiles liberatu sunt.

1 non adeo *Brfvg*: nec adeo *Gel.* (*om. b*). salutis: sa-
 lutem *rfv* (salutem apantibus *g*), salutaria *Gel.* (*cf. b*), saltem *B*.
 si vel non in*p*. *Brfvg* (si oportunis *b*, si vel importunis *Gel.*).
 2 inconsiderate *Brg*: —*ranter fv*. his... ita: *sic omnes* (*cf. e*:
 Omnia tamen hec diligentius sunt facienda ne...) *praeter Gel.*
qui om. sed—inconsiderate. 3 adhibitarum *Gel.*: adhi-

bita *rfv*, —to *Bg*. 4 emo(r)rogiae *Brg*: emorroy(*i v*)de *fv*
 (morroide *b*, emorroidas *e*). *pvenerunt B.* per quas—
 occupaverunt *om. v.* et vulneratio *rfg* (—ones *B*): exul-

cerationes *Gel.* 6 nos *B*: *om. rfv g Gel.* adiutoriis (—ribus *V*)
 salubribus obviamus: *hic* (post lacunam) incipit *f. 78 cod. V*,
cuius ultimis foliis quae sequuntur servata sunt. 8 De emor-

racia (emorrogia *Bg*, emorroida *be*) matricis (vel fluxu san-
 guinis *add. b*) *V(Bge)*, De fluxu sanguinis (id est emorroide
 matricis *add. v*) *rfv* (de fl. s. mulierum *g*). 9 Emorrhagiae m. *V*,
 Emorrogiae m. *rB*, Emorroides *b*, Emorroide m. *f.* (*om. v cf. tit.*)

ex aliis: in alii(s) locis *e.* soleant *V Brg*: solebat *fv*.
 10 medendi (*om. Gel.*): meditandi *fv*. curandae sunt (erunt *g*)
Brfvg Gel.: curae fiunt *V*. 11 in subiectis (*b*): subiectis

V Brgfv. causas adiunctio *V*, causis adiunctisque *B*, causis
 adiungo *r(b)*, causas adiungo (—e *v*) *fv g*. 12 passiones *f*,
 —nis *v.* praetractis *Vfv* (praetactis *Gel.*), pertractatis *Brg*.

ad: hac *r*, ac *f* (*om. v*). 13 di(e *B*)scendimus *VB*, dis-
 cedimus *rgfv*. quamvis maxime *Bv(f)*. 14 difficiles libe-
 ratu sunt *Gel.*: difficile liberati sunt *V* (—te sunt *rgfgb*, —te
 sint *B*).

vaporibus constringendae sunt ex decoctionibus spe-29
 cierum omnium stypticarum, quas etiam nunc subiectas
 admoneo. murta viridis, flos mali granati, cortex arboris
 pini, siliquarum folia vel bacae lentisci, similiter rosa sicca
 et galla et ros syriacum et cetera similia. item encol- 5
 pismis imminere convenit ex croco hypocistide acacia om-
 facio lapide haematite lemnia sfragitide, omnibus tunsis et
 mixtis decoctionibus supra dictarum specierum aut sucis
 polygoni vel arnoglossi temperatis. post vero spongia in-
 fusa in puscula supposita muniendae erunt. inguinibus 10
 vero lanas sucis supra dictis infusas imponi suadeo.

expedit interea omnibus superioribus locis usque in
 mamillas cucurbitas stalticas ignitas imponere, sic etiam
 inter scapulas diu perseveraturas sed molliter detrahendas.
 epithemata vero omnia staltica, ut dysentericis sunt ordi- 15

2 quas e. n. subiectas ammoneo *B*: quae e. n. subiectis
 (subiunctis *fv*, in subiectis *b*) ammoneo (adm. *fv*) *Vfv(b)* et
 (etiam *om.*) *rg*, quas e. n. subiungo *Gel.* 3 mirta virides *f.*
m. cortex *a. p. s. f.* vel bace lentesci. Similiter ossa *s.* galle &
 rosiriacū & *c. s.* *V*, murte viridis *f. m.* cortex *a. p. s. f.* vel
 uace. lentis. scimiliter rosa *s.* galla et *r. s.* & *c. s. r* (et similiter
nomin. casu gb et e, ubi est qualis est mirta virides. et flores
m. et pini cortices s. f. vel uace lentesci s. rosa s. gallaro si-
*riacos et c. s.): murte viridis (—es *v*) f. m. cortice et *a. p.*
 cortice et *s. f.* vel *u(b v)*ace lentesci *s.* uacas (baces *v*) rose
 sicce & galla ros syriacu (siriacum *v*) & *c. s. fv* (unde *Gel.*), mirti
 viridis flore *m.* cortice et *a. p. s.* foliis vel bacis lentesci *s.* rosa
 sicca et galla rore syriaco et ceteris similibus *B.* 5 item *VB(e)*:
 et *rgfv(b)*. inculpismis *Vv* (inculpismis *f*), incolpismis *re*,
 encolpismis *Bg* (encalpismis *b*). 6 hypocestistida *V*, ypo-
 quistida *Brfv*. 7 lemnias frigida *Vrv* (limnias frigidos *e*),
 lemnias frigitida *f*, lemnia fragitida *B* (lepnas fragida *g*).
 8 specierum *rgfv(b) Gel.*: superius *V(e)*, superius specierum (!) *B.*
 9 arnoglossi *Vf(b)*, arneglossi *r*, —sa *v*, —se *Bg*: plantaginis *e.*
 10 in puscula posita *V*, in puscula supposita *r* (in puscula
 superpositum *e*), in pusca sub(*p v*)posita. muniendae *VB(b)*:
 minuende *fv*, imminende *g*. 11 in sucis *e.* infusas *om. V*
 (solus), post lanas habent *fv Gel.* (non *r*). inponi suadeo
VBr(g): inponis *fv(e)*, unde impones *Gel.* 12 in mamillas
VBr(g) (—lis *fv*): ad *m. b* (usque mamillis *e*). 13 stalticas *Bf*
 (tautica *v*) *gr*: *om. V(e)*. ignitas: agnitas *f(om. Gel.)*. 15 ut d. s.*

nata, imponenda sunt, quam maxime ex dactylis thebaicis in vino vel aceto decoctis et cerotario commixtis, speciebus quoque quas nosti competenter posse constringere.

VIII. De vulneribus matricis.

- 30 Si vulnerata ex his matrix fuerit, quibus vulneribus
 6 internis putredo frequentius sociatur, adverte ex egestionibus quatenus debeas causae succurrere, adhibendo diachartu Athenaei trocisco ex auripigmento calce viva sandaraca pulvere chartae combustae et ceteris similibus ita
 10 confecto et temperato ex sucis omnium specierum supra dictarum.

VIII. De fluxu reumatis quem run appellamus.

- 31 Si ex his fluxus perseverans sanguinis vel umoris colore variantis molestiam fecerit, quem nos run appel-
 15 lamus, his omnibus superioribus imminendo constringendus

ordinata: a disinthericis ordinata *V* (et dissinthericis ordinata *b*, sicut disinterici | sunt ordinata *e*), dissinthericis ordinata *rg*: quæ disintericis ordinavimus (ordinavi *Gel.*) *Bfv* (*Gel.*).

1 dacti(*urfv*)lis *Bfv* *g*: om. *V*. 2 et(cer.)*b*: ex *VBfvrg* (*Gel.*). ex speciebus q. n. *b*. 3 quoque *VB* (*Gel.*): vero *rfv*. nostis c. quæ possint c. *fv*. 4 VIII. (item postea VIII. X) numerum solum sine rubr. habet *V*. 6 internis *Vfvrg* (*be*): interius *B*. adverte *rgv*: —tis *VBf* (*e*). 7 diachartu Athenaei trocisco (*Gel.*): aut (*pro aut?*) diuartu uthineo trochisco *V* (aut di | artuathineo. trocisco *e*), diucarui atineos trociscos *b*, aut diacardii. aut athineu. trocisco *r*, aut dia cardiu ā athineu trocis *g*, aut diacartum (—tu *f*, diacostu *v*) aut trociscos (—co *v*, trochiscos *B*) *Bfv*. cf. *Galen. XIII*, 296. *Cass. Fel. p. 126*, 10. 9 pulvere charte (carte *Be*) cōbuste *VB* (*e*): carta com(con *f*)busta *rgfv*. 11 in fine add. *b*: et sicut dissinthericis ordinavimus uteris. 12 quem run (*e*, q̄ run *b*): quem rom *B*, quarū *f*, quā rū *v*, quem runa *r* (q̄ reuma dicitur *g*). 14 colore varianti *V* (colores variantes *e*), colore (—rem *B*) variantis (is in *ras. B*) *Brg* (col'e variatus *b*), cholera variantē (*corr.*) *Gel.* run *V* (*b*): runa *r*, ruma *g* (strumam *Sim. s. strumas*), rum *f*, rū *v* rom *B*. 15 his: sic omnes. cf. *infra p. 247*, 15 (*scil. 3*, 29). imminendo (*sic, sine puncto hic desinit v*).

erit vel desiccandus. si quis vero etiam potionibus curare velit, habet has potiones a nobis similiter ordinatas in is qui sanguinem vomuerint aut dyssenteriae vitio laborarint.

si humanius res profecerint, ut veluti in chronicis mos erat, aliquando commoveantur aliquando sub blanda dimissione releventur, quo tempore cycli nobis iam omnis ordo intendendus erit et accipiendus, vomitus prius frequentius adhibendo quam maxime post radicum acceptionem, exercitiis paulatim crescentibus imminendum est. aeris mutationes appetendae, locis isdem psilotra paropteses dropaces et sinapismos appono. quibus omnibus perseverando vim magnam reumatis magnis valeamus adiutoriis superare. sane si sanguineus et cum dolore fluxus fuerit, etiam flebotomo eas expedit relevari, omnibus his supra dictis stypticis imminendo.

X. De gonorrhoea id est spermatis effusione.

Effusione aliquando etiam spermatis spontanei et inportuni feminae fatigantur, quod in graecis nostris

1 desiccandus *VBr*g(b): siccandus *f*(*Gel.*). quis: qui *V*.
 2 has potiones *Bf*: dispositiones *b*, has dispositionis (—nes *g*) *Vg*.
 3 in is qui: In his autem qui *VBr*g(b), ubi quae corr. *Gel.*
 q. s. vomuerint *Vfg* (vomuerunt *Br*, evomuerint *b*): emoptoycis *e*.
 laboraverint (*g*): laborarē *V*, —runt *Br*, —raveēr *fb*. 5 pro-
 fe(i *rg*)cerint *VBr*g: profecerit (*b*, —ficerit *f*). 7 dimissione
Bfg: demissione *V* (remissione *b*). 11 mutationibus. Spetēde *V* (appe-
 tendis *Gel.*), inmutationis appetende *r*. isdem *Br*g: hisdem
Vf. psi(y *r*)lotra *Br*: pesilotra *V*, desylotro *f*. paropteres
VB, parop(b*g*)tesis *frg*. 12 et *VB*: om. *rf*(*Gel.*). sina-
 pi(e *V*)smos *VB*: —mū *frg*(*b*). 13 reumatis magnis *VBr*
 (b, r. malignis *g*): reumatismis *f*. 15 expedit *VB*(*eb*): —diet
rgf. his: cf. supra p. 246, 15 (omnibus —imminendo om. *b*).
 17 gonorrhoea *B*, —rea *fb*. id est *Bf*: hoc est *r* (tit. om. *V* cf.
 ad p. 246, 4). 18 Effusione (in ras.) *B* (Effusio *e*): om. *Vrf*, post
v. inportuni habet *b* (ubi fluxu *Gel.*), post femine *g*. sponta-
 nea et inportuna *B* (solus). 19 in grecis nostris *g*. appellavi-
 mus (—bimus *V*, appellamus *B*) *VBr*g (in grecis libris nos *g*.
 appellamus *b*): greci *g*. appellant *f* (cf. e hoc enim greci *g*. vocant).

gonorroean appellavimus. ea quae in viris hoc vitio laborantibus superius ordinata sunt, etiam feminis convenit adhiberi.

Ordinata gynaeciorum dispositioni sufficere arbitror, 5 principalium passionum constrictionis et relaxationis causis ex parvis omnibus adiutoriis competenter adiunctis. cetera vero quae artis officio parturientibus aut disponenda sunt aut facienda, usu magis quam lectione debes advetere.

1 gon(m V)orroeam V, —rea *f r g*, —ream *b*, —riam *B*. ea: et *b*, haec (*hec f*, *h g*) *V B r f g* (*cf. e* hac ratione curari debet sicut in viris...). 2 etiam: etiam et *f*. 4 Ordinata gineciarum dispositionis afficere *V*, Ordinatās gineciarum dispositiones sufficere *B*, ordinavi gineciarum dispositione s. *f*, Ordine genitorum dispositione s. *r*, Ordene gineciarum dispositione s. *g* (Ordine gonorreorum dispositione s. *b*). 5 post passionum *add. b* in *oxer.* libro dispositis. constrictiones et laxationes *f*. causis *B*: causas *V f r g (b)*. 7 aut *B g*: quae (*quae r*, quae *f b*) aut (*iterum*) *V r f (eb)*. 8 debes *V B*: debebis *f g (eb)*. post advertere addunt *B f* ut intellegas quae pertinent (*sic*) ad salutem mulierum. subscriptio nulla in *V B (b)*. at in *f* Explicit ginecia theodori auctoris. contra in *g* continuo seq. c. XI De menstruis provocandis etc. (ut Theodorus priscianus ad octavium filium. De sanguine menstrualis provocando... et cetera in *b*) capitula gynaeciorum aliunde addita.

Theodori Prisciani

Physica.

Scribenti mihi de fysica scientia, qua te maxime 1
delectari intellego, sufficere arbitror ad commendationem
operis Menandri comici insigne argumentum. apud cives 5
cum studiorum annis magnae scientiae laboraret invidia,
produxisse in theatrum fertur suem partu plenam, hoc
enim in loco celeberrimum atheniensis eloquentiae audi-
torium erat, produxisse inquam exspectantibus auditoribus
plenam suem ibique eius exsectum uterum in Euripo 10

fuisse. cumque interfecti paene doctu tamen
naturae agerentur, Athenienses inquit viri, si in parvis annis
scientiam meam miramini, istos natate quis docuit?

hinc advertere datur, Eusebi dulcissime filiolorum 2
meorum, gratum mihi testimonium. plus enim in te amo 15
laboris mei operae pretium et quod tu mihi nunc scri-
benti contigeris auditor. dixi datur advertere, quantum
naturae vis pateat in omnibus elementis eorumque se-

1 *Huius libri fragmentum quo uno extat codice Bruxell.*
s. XII (B), hoc sic inscribitur Incipit de fisicis ad octavium
eusebium filium eius. *Eusebium ipse libri textus attestatur,*
Octavium finxisse videtur librarius propter Octavium Horatianum,
quem putabat libri patrem. sic etiam gynaeciorum liber II. ab
alio quodam additus ad Octavium scribitur. ego ipsum codicem
unicum (licet incertae fidei testem) sequor (collatum a. 1876),
expulsa Hermannii de Nuenar emendatione arbitraria. 4 ad
comm. operis om. Neu. 5 cives [suos add. Neu.]. 10 post
euripo album in cod. (i. e. fuisse proiectum add. Neu.: sed
multo plura exciderunt). 11 doctu B: ductu Neu. (recte fort.).
14 filiorum Neu. 15 Plus B: Valde Neu. 16 opere (—rae
Neu.) precium B.

mine atque animantibus, cuius virtutes non frustra inter se dissentiunt aut secum copulantur. alcyonio herba pastae oves periclitantur, mox radice eius assumpta liberantur. mulorum sumere potus venenum est, carnes eorum cibo
 5 datae remedio. medentur ventris tormento canes pastae gramine, et horridus sus nebulam discutit campo pabulatus. et iacta theca per dictamnium excluduntur iacula. et cervi longaevi vita adhaesis mutatur cornibus. et communis chelidoniae cognomines herbis pullorum suo-
 10 rum declarant oculos. ad postremum natura omniparens veluti adiuncta granditate cuncta animantia prosecuta est. quae enim nascendi sortem tribuit, vivendi ac valendi substantiam non negavit. est enim in omni mundo natura quae operetur grande secretum. sed illud mirari non
 15 desino cur irrationabilia et vagae aves et agrestes ferae ad beneficia naturae propius accederent.

3 supra contexti dabitis mihi veniam operis, patres priores. disputationum enim vestrarum rationes atque morbidorum animalium genus et his similia aetas mundi
 20 rudis ignoravit. Pythagoras aegyptiae scientiae gravis auctor, scribit singula nostri corporis membra caelestes sibi potestates vindicasse. unde fit ut aut contrariis quibus vincuntur aut propriis quibus placantur conemur. hinc est quod et Romani feбри aedem statuerunt et quod cer-

2 alchionio B. 4 fort. mullorum (cf. *Plin.* 32, 91 cum eiusdem 32, 25. 44). sumere B: sanguis Neu. 5 [sunt] remedio add. Neu. (remedio medentur coniungit B). canis paste B (f. corr. pasti). cf. *Plin.* 25, 91. 6 horridus... pabulatus: sic B (—a Neu.). cf. *Plin.* 18, 364 (?). 7 theca B: om. Neu. iacula B: tela Neu. (*Plin.* 8, 97. 28, 92). 9 adhesis B (cf. *Plin.* 8, 116). 9 communes celidoniae cum omnibus herbis B (ubi pro cum omnibus scr. Neu. communibus). cf. *Plin.* 25, 89. 8, 98. *Apul. c.* 73 Ack. 11 granditate B: charitate Neu. 16 accederent B: —dant Neu. 17 patres quos infra citat Pythagoram inprimis dicit et Democritum (cf. *Plin.* 24, 156): 18 atque B: om. Neu. 19 similia ante corr. B: similis B^c Neu. 20 egyptiae B. 24 aedem Neu.: eadem B. certanas (sic) B: Quartanas Neu. (fort. tertianas? cf. *Ps. Plin. med.* 3, 15 Rose in formula magica).

tanās Saturni filias affirmavit antiquitas. in quarum curatione Democritus inquit pollutione opus esse, ut sunt caedis culpaē et menstruae mulieris et sacrarum avium, vel vetitorum animalium carnes cibo datae et sanguinis potus. nam et epilempsin, quam ieran noson appellavere, 5 sic curare praecipit, efficaciae potentiam praeferens et vetans inquiri rationem. sed haec non nos primi prodimus. fateri non paenitet, communia sunt quae cum veteribus sentio. mea quae scripsero, aequē in his dumtaxat et nos magis posteris placebimus. nec mirum si nulla 10 circa vivos fama est. sua tempora lector non amat. hinc est illud clarissimum satyrici distichum

parva coronato plausere theatra Menandro
riseruntque suum saecula Maeoniden.

nam et magister meus quo me usum esse praemiseram, 15 dum viveret bellus habebatur, qui nunc orbis totius Vindicianus celebratur, et profecto nullius umquam virtus digne suo saeculo honorata est, vel quod invidiae fortunaeque locus inter vivos maneat vel quod a miseria orto desiderio celebretur post fata probatio. 20

<I. Caput dolentibus.>

Herba polygono coronatus quam quis luna decrescente 4 sustulerit dolore capitis caret. similiter etiam herba illa

2 Democritus: cf. *Plin.* 23, 7. 3 caedis culpaē: cedes & culpaē *B* (in quo tamen corr. erasit c ut fiat edes). cet. cf. *Plin.* 28, 7. 34. 3 menstruae: sic *B* (menstrua *Neu.*). cf. *Plin.* 7, 64 sq. 28, 77 sqq. (83). 4 carnis *B* (—es *Neu.*) 5 epilempsin *B* (ut et graece ἐπιληψιν). gera noson *B*. 7 vetans: vitans *B* (et *Neu.*). 8 quae...sentio *Neu.*: qui...sensio (sic) *B*. [Atqui] mea add. *Neu.* aequē: atque *B*, om. *Neu.* 10 nulla —amat: sunt verba *Martialis* ep. 5, 10 v. 1 et 2. 12 satyri distichum (sic) *B* (scil. *Martialis* epigr. 5, 10 v. 9 et 8 inverso hic ordine). cf. *A. Meineke, Men. et Philem. rel.* 1823 p. XXXI. 15 usum esse [praeceptore] add. *Neu.* pmiseram: sic *B*. 16 orbis totius *B*: orbe toto *Neu.* 19 amiseriae: sic *B* (*Neu.*). 21 abest rubrica, licet album unius lineae spatium prostet in cod. 23 cf. *Marc.* p. 35 Bas. v. 6 (et v. 1) quam rubiam (*Pl.* 24, 94) vocamus (ex confusione).

quae forte inventa fuerit in capite aenearum statuarum.
nam et reliquias bovis potantis si quis biberit molestia
capitis relevabitur. spuma vero eius fronti illita lege
secretiore naturae graves inquietudines capitis sedat. et
5 cornicis cerebrum quoquo libet genere acceptum paria
facit. similiter etiam muris cerebro comesto natura omni-
parens magnum remedium caput dolentibus praestitit.
ferulae quoque combustae cinis oleo mixtus fronti vel
capiti illitus inquietudines capitis saepe sedavit. attamen
10 etiam de vulturis cerebro mixto oleo perunctum caput
frequentius liberatum est. o quantum naturae venerationis,
cum magnetes lapis admotus capiti ex altitudine latentes
morbos eripuit, et nidus hirundinum mox expositus om-
nis cum aceto contritus fronti illitus par beneficium pro-
15 curavit.

haec fysica remedia sufficere arbitror caput dolenti-
bus. exhinc etiam de epilepticis ordinabimus.

1 cf. *Ps. Plin. med 1, 1 (ex Pl. 24, 170), Marc. p. 35, 1.* 2 cf.
Ps. Plin. l. c. (ex Pl. 28, 166). Marc. p. 35 (v. 11 inf.). 3 spu<ma
—illita> in ras. B. 5 cornicis: cf. *Marc. p. 36, 12.* quo-
quo libet B: quolibet Neu. (cf. *infra* quoquo pacto). 8 fe-
rulae etc. *sequentia Galeno veteri latino (qui de febribus vulgo*
inscribitur) addita legit Garipotus II, 14. at non habentur in
Gal. cod. Leid. 9 illi<tus> in ras. B. sedavit: sedabat B
(Neu.). attamen: tantum (sic) B (*fuerit scil. sedaū attm*).
ceterum cf. *Marc. p. 36, 14.* 11 vulturis cerebro *Garipotus*
subiungit haec: sanguis asini cum suco herbae cocodrillae (cro-
codileam dicit Plin. 28, 108) commixtus et infusus capiti mire
subvenit. venerationis [debetur] add. Neu. 12 cū (sic) B:
Nam Neu. magnetes B (sic et *Marc. p. 36, 1: magnes Neu.*
(de magnete om. Gar.). 13 nidus: nidis B (Neu.). omnis B
(sc. cum lapillis de quibus *Marc. p. 36, 9*): atque Neu. 14 fron-
ti[que] add. Neu. 16 haec physica dolori capitis sufficiant
sic Gar. (fysica B). 17 exhinc: & hinc B (Neu.). ordi-
nabimus: —vimus B (Neu., qui add. quaedam ord.).

<II. Epilepticiis.>

Remediorum recte adhibitorum efficacia semper cau- 5
sarum bonos exitus confirmavit.

latentes epilepticos gagatis lapidis admotum fumi-
gium semper repentinis casibus publicavit. hoc de araneis 5
parietum, hoc de stercore canum fumigio similiter fieri
constat. nam et opertos caprarum pellibus si in aquam
ingredi facias litoris infusis plantis et tectis, epilepsiae
passio commovebitur. similiter etiam si nares eorum opo-
balsamo tangas, sollicitos epilepticos publicabit. et aca- 10
ciae pulvere cum aqua calida accepto continuo correpti si
fuerint, insanabiles erunt, sin vero febrierint, facilius libe-
rantur. hoc de prodendis vel cognoscendis epilepticiis
scripsimus, remediorum nunc opus est ordinatione.

paeoniae radix magnum praesidium praestat, si collo 6
alligatam frequentius odoretur. sic halicacabi, sic lathy- 16
ridis radices medentur. et contusum tithymalum cum alfitis

1 *A* linea nova scribuntur haec in cod., sine rubrica tamen.
sequitur enim cap. de epilepticiis, eodem quo supra ordine
de chronicis cum diceret. 4 ex eis quae hic prostant excerpta
sunt quae tacito auctore in additamentis Galeni vet. lat. exhibet
codex Leidensis atque ex simili Galeni exempluri Garipotus
I, 6. 4 gagatis: cf. Alex. Trall. ed. Bas. p. 78 (lat. I, 72).
6 stercoris etiam columbini canini etc. Gar. fumigium B
(Neu., qui mox pro fieri scripsit facere). 8 opertos etc.: cf.
Alex. l. c. (Cael. chr. 1, 126). 10 sollicitus (l. —tos) ep.
publicavit (l. —bit) B: sollicitius ep. publicabis Neu.
11 pulvere ... accepto etc. (cf. Gar. et acaciae pulvis c. a. c.
acceptus cum corripuntur continuo liberat): pulveres cum
a. c. acceperint. continuo corr. si f. B (pulveres si cum a. c.
acceperint et si continuo correpti f. Neu.) 13 prodendis
Neu.: profundendis B. 15 de paeonia i. glycysside v. Alex.
p. 83. 85 Bas. collo alligatam (sic Garip. l. c.): continue po-
tata (inepte, ut solet) B (Neu.). addit Gal. hoc auctor experi-
mentatorum affirmat aut potius, sicuti habet cod. Leid. auctor
expertus. 16 alica cacabi (sic) B (corr. Neu.) i. e. strychni:
cf. Alex. l. c. lathyridis (cf. Plin. 26, 62: inutilis quidem
si non magico, tamen medico lathyridis radix sec. Dioscoridem
p. 658): nycteridis (sic) B (nycteridis Neu.). 17 et contusū
titimulū — sic odoratur (—t²) B: haec om. Neu.

et aceto si odoratur. ex corio frontis asini facta veluti fasciola eorum articuli constringendi sunt, et dextri eius pedis ungulae portatus circulus pari condicione medebitur. interea caprinas tunc tantummodo carnes comedentibus
 5 camelorum medulla oleo roseo resoluta tempora capitis stomachus et totum pectus matutinis horis perungendum est. ex sanguine mustelarum unguentum eo modo adhibitum par praestitit beneficium. in ipsis vero commotionibus, si sanguinem de eius pedum digitis elicias quo
 10 quo pacto, et eius frontem ex eo tangas et labia, continuo exsurget. tunc etiam asini lotio aspergi conveniet.
 7 addo interea, quod ille ait si mihi fas audita loqui, quod necessitas procurandae sanitatis extorquet, eodem lotio asini potari eos debere, et hirundinum sanguinem
 15 cum turis masculi pulvere aequa sub ponderatione cum oxymeli similiter sumere. sic alii veteriores sub certo secreto naturae excepto capite et pedibus ceteras mustelae reliquiarum partes corporis obtulerunt, ex cuius cibi beneficio molestiam passionis frequentissime declinarunt. aliud.
 20 mulsa vini acri horis matutinis data diebus XXX continuis profuerunt. pari formâ etiam ex testa cerebri asini combusta cinis datus profuit. sic althaeae sucus, sic coagulum leporis in modum grani ervi per dies XXX ministratum horis matutinis epilepticos liberavit. nam et mulieribus
 25 menstruantibus hoc vitio laborantibus coire conveniet.

1 si: sic *B.* ex corio: *cf. Alex. p. 84.* 4 capr. carnes *habet etiam Plin. 28, 226.* 5 tempora *B.* 7 eo modo (*sc. quo supra*) *B:* commodè *Neu.* 9 de eius *in ras. B. cet. cf. Alex. p. 79 (Plin. 28, 43).* 11 exurgit *B (Neu.).* 12 ille *sc. Vergil. Aen. 6, 266 (sit mihi etc.).* 14 hir. sang. *Plin. 30, 91.* 15 aequa sub *B:* sub aequa *Neu.* 16 oximelle *B.* 17 et *B:* ac *Neu.* mustellae reliquiarum *B:* mustelae reliquias atque *Neu.* (mustelae cineres *Plin. 30, 34).* *cf. Cael. chr. 1, 128.* 19 declinaverunt *Neu.* 20 mulsa vini acri: Multum vina acria *B (Vina multum a. Neu.).* triginta *Neu.* 21 pari *sc. mulsi (cf. Plin. 28, 225. etiam Alex. p. 82).* 22 altee *B.* coag. l. *habet etiam Garip. l. c. (qui addit expertum est). cf. Pl. 28, 224.* 23 ervi: orobi *Gar.* 25 *Garip. (qui diverso*

haec epilepticorum praecepta ex probata remedii cura disposita, deinde reliqua ut potero vaga et disseminata remedia designabo collecta . . .

ordine singula remedia proponit) l. c. haec etiam addit quae ignorat cod. B: Cor vulturis tritum cum aqua dabis bibere et sanabis. Item vulturis cor et epar et pulmo levi pruna vaporentur et conterantur et cum oxymelle potui dato statim epilepsia excluditur (*ex al. f. fonte*). *cf. Plin. 30, 22.*

1 ex: et B. 3 collecta designabo Neu.

Ex cod. Lugd. Bat. Voss. lat. fol. 85 (ad finem cap. de epilepticis libri III. Ps. Galeni) f. 7^b: (. . . sicut supra diximus stomaticis.) Gagatis lapis ammotus fumigium semper repentinis casibus maiores nostri publicabit. hoc et de araneis parietum. et de stercore canis fumigium fieri constat. et acacie pul(verem) si cum aqua calida acceperint. dum correpti fuerint continuo liberantur. Cor vulturis tritum ex aqua dato bibere. et mox sanabitur. Item vulturis cor et epar. et pulmon leni pruna vaporetur. et in unum contritum cum oximelle potui dato. statim epilepsia excluditur. Sic coagulum leporis in modum grani herbi per dies. XXX. horis matutinalibus ministratum epylemticos liberabit. expertum est et peonie radix si lunatico dum correptus fuerit iacenti in collo ligetur statim sedebat. ut sanus et quamdiu eam radicem secum habuerit. numquam ei aliquid malum accidet hoc expertus auctor affirmat.

Sequitur Item de epylemticis. Variis nominibus hec passio nuncupata est . . . (*ex Th. Ps. 2, 15*).

Ex reliqua Physicorum libri parte deperdita ipse Theodorus haec commemorat

praeter c. II quod servatum est de epilepticis, de quo sic

l. II. c. 15 (48):

. . . huius etenim causae magnitudini maiora sunt et frequentia adiutoria providenda. nam quam plurimi sapientiores etiam fysicorum adiutoria providerunt, in quibus, ut etiam nos in nostro libello fysicorum comprehendimus, magna et veluti religiosa remedia procuravere.

l. II c. 11 (34)

de satyriasi vel impedimento usus:

. . . reparatum est (virile officium) et pipere satyrio et scirco

et erucæ semine, etiam ceteris adiutoriis par beneficium ministrantibus, quæ quam maxime in libro fysicorum commodius disponimus.

l. I c. 25 (75)

de stirpibus vel ossibus infixis:

... si vero in faucibus os aut aliquid inhaeserit, aquam et oleum calidum contineat in ore et spontaneum exiliet sine mora. sunt et alia fysicorum beneficiis publicata, sed suo loco et tempore conscribentur. *ubi pro ultimis verbis sec. cod. Berol. hæc subiunxit recentioris editionis Priscianeæ auctor* [sunt et hæc beneficia fysicorum optime comprobata quæ huic loco adiuncta a nobis profiteor esse etc.

cf. l. I c. 21 (66)

de vulneribus variis causis inflictis corporibus (ubi et secundum fysicos quaedam, ut de experimentis I, 2, 7 etc.).

Ad Antidotarium quoddam deperditum (non quod extat Physicorum fragmento Bruxellensi adnexum et pro libro quarto additum) pertineant quæ sic citantur:

primum ab ipso Prisciani l. I c. 7 (18) de alopeciosis

... ieran dabo quæ post ordinabitur.

ἡ ἱερά ἡ διὰ κολοκυνθίδων habetur graece in *Eupor. Ps. Gal. (XIV, 327)*, sed aliam confectionem Theodoro supplet ed. sec. (bcr) quæ sic conficitur ... convenientem cum Gera Vindiciani in *Antid. Vindoc. 109 f. 108^a 1*: Ant Gera vindiciani qui purgat omnia vitia corporis. Facit ad menamenis et melancolicis. hictericis et epaticis. spleneticis. elephantiosis et ad cataractas oculorum et ad paralisin. Das infantibus ḡ. II. Mulieribus ḡ. III. Viris ÷ S. R̄ hæc. Coloquintida. Aloe. Gingiber ana ḡ. I. Piper album. Piper longum. Piper nigrum. Camidreos Scamonia. Cassia. Costum. Euforbium. Mastice. Salis ammoniaci ana ÷ S. Myrra. Crocum. Cinnamomum ana ḡ. II. Epithimum ḡ. VI. Absinthii sucus ḡ. V. Mel despumatatum quod sufficit in mulsa.

praeterea apud Garipotum 3, 24 ad finem capituli exscripti Ps. Galeni (III) de colicis subiungitur

Conditum colicis expertum Prisciani Theodori. quod recipit petroselini macedonici etc.

quod paululum in brevius contractum assumit ille ex codice quo utitur Ps. Galeni additamentis ex Theodori Prisciani editione secunda aucto, qualis extat cod. Lugd. Bat. fol. 85, ubi sic legitur in cura colicorum (cap. 70 explendo verba textus

omissa et cetera his similia quę experimentis huic causę profuisse cognoveris):

nam et radices appii et feniculi inquoques in aqua et potu dabis ieiunis. Nam et antidotum ad cōm ita facies cuius virtutem sepius probavi. Petroselinum macedonicum. Puleiu acapnu iuniperi uacas ana ʒ (semunciam). ortice semen. myrta. cassia fistula. struthium. spica nardi. marrubium. ros marinum. hin-nula. Ciminus panu ana ʒ. Zinziber. Samsucu. Bettonica. costu. ana ʒ I. piper nigrum ʒ III. ex omnibus pul(verem)facis et in duleolo vitreo reponis. et cum opus fuerit conditum facis talem. mel dispumatum lib. III. vinum optimum ʒ VI. piper nigrum ʒ ʒ et ex eo condito mittis pot. I. in calicem. et suprascripto pulbere plena cocl(iaria) II. et ieiunus in balneo in solio stans bibit. —

Praeterea in antidotariis medii aevi incipientis, qui ex singulorum medicorum libris collectam propagant remediorum materiam, variae citantur confectiones Theodori, quae ad Priscianum partim pertineant, velut Ant. Gera logodium teodori medici ad omnes mortiferas passiones et diuturnas ... in Antid. Vindoc. 175 c. 83 f. 121 (eadem fere iera sine nomine legitur apud Cass. Fe. c. 73 p. 176, 12).

in cod. Vat. reg. 1143 (post Priscianum) f. 81 a vetere manu additur

Antidotus teodori qui facit ad omnes dolores capitis etc. atque in multis collectionibus est

theodoricon dianacardium (*antid. cod. Aug. 120 f. 4^b, antid. Hafn. etc. etc.*), cuius confectionem reperit, ut bis ait Simon Januensis (s. alakion et s. kerbes) in antidotario Theodori Prisciani. quod sane fieri potuit ut extiterit in remediorum quadam appendice codici quam legit Prisciani (fere ut in Brux.) fortuito subiuncta.

PSEUDO-THEODORUS.

Ex ignoto auctore, ante Pseudo-Theodori aetatem, augmentum q. s. capitulo satis exili Prisciani XXXIII additum videtur (cf. supra ad p. 214, 14), quod in editionem aequae secundae recepit Pseudo-Theodorus, qui multis omissis aliisque (de cauculo specialiter) additis pro more mutavit (vid. infra Add.).

De vesicae vitiis.

Adveteratum vitium vesicae, quod diuturno tempore 1
perfrictionibus et gelidissimo assiduo potu increvit, cum
saevire coeperit, non tantum in se sed in vicinis partibus
nimios facit dolores. 5

cum vesicae multae passiones eveniant, id est fervura
collectiones vulnera durities cantabricia urina capillatura
atonia paralysis calculus haemorrhagia dysuria stranguria
hydatides, inhumana haec vitia his signis ostendi con-
suerunt. assidua libido meiandi cogit homines frequentius 10
stillatim urinam facere. interdum cum difficilis est, et ab-
stinetur. cuius cum facilis exitus non sit, pondere in-

1 *Hoc capitulum additur in duobus codd. rb (textu passim corrupto), citat etiam Sim. Jan. s. agripnia. tit. De cauculo b, De cauculo. XXI. r. 2 Adveteratum v. vesice r: om. b (qui inc. Quod diuturno ... sed in ind. libri legitur p. 89 De cauculo adveterato). 3 perfricationibus r, infriktionibus b. assiduo r: om. b. increverit b. 4 partibus b: om. r. 6 multae p. cf. Cael. Aur. chr. 5, 60. eveniunt rb. id r: om. b. feruuhra r, febura b. 7 durit(c b)ias rb. cantabritia r: om. b (ubi urine attonia. Capillatura ...). 8 cauculus rb. emorrogia r: Emorroide b. dissuria r, Dissurię b. stringuria r, strangiria b. 9 ydatides r: ydatitis b. humana rb. h b: om. r. ostendi consuerunt r: cognoscuntur b. 10 assidue b. meiandi rb. frequentibus r, frequenter b. 12 cuius —sit pondere r: (cuius)pondere (rel. om.) b. facile r.*

consueto renes sive lumbi laborare cum coeperint, dolorem statim generant, vehiculo etiam si commotum corpus colliserint. quae eadem vesica difficile et cum dolore sanguinolentam urinam facit. et cum gemitu quidam excludere volentes pro lotio quasdam mucillagines exprimunt. pori etiam naturae ipsius interdum potionibus assiduis dolorem accumulunt. hoc vitium et ventrem stringere consuevit et scapulae generare dolorem. conclusis igitur praefocatis aditibus ut etiam ventus reddi non possit, nimios dolores patiuntur non tantum vesicae quantum vicinae partis, renes lumbique magno pondere gravantur, sed et ilio sinistro tensura aliquando et dextro intolerabilis dolor, reiactiones etiam subsequuntur, quibus stomachus vexatus etiam febricula movetur. confusis itaque crebro dolore corpore et anima aliquibus etiam mens alienatur. assiduus incursus doloris et iter intercidit et vultum macrum facit. is et agrypnias hoc est vigilias praestat, et ardoribus hoc est siti urget. unde frequenter inquietatum corpus invalidum efficitur.

2 itaque in dolore interiorum hoc genere boethematum

1 renes sive *r*: senes sui *b*. cum *om. b*. 2 Vehiculo—(3)dolore *om. b*. sive commotū corpus *r*. 3 sanguinolentam *r*, sang *b*. 4 faciant *b*. et—volens (*sic*) *r*: *om. b*. quidam: quodam *r*. accludere *r*. 5 quodam mucillagines exprimuntur *r*, quadam mucillaginem exprimunt *b*. 6 Pori—assiduis *om. b* (*ubi simpl. et dot. acc.*). 7 et *om. b*. stringere *b*: abstinere *r*. 8 scapul' *g*. dolorem *b*: scapula generare *r*. conclusis—aditibus *r*: *om. b*. 9 ut nec ventum parum reddere possint *b*. vento *r*: nimios—partis *om. b*. 10 vesicā *r*. 11 sed *om. b*. 12 ilio *r*, ylio *b*. aliquoties *b*. intollerabilis—subsequuntur *r*: intolerabile nascitur *b*. 13 reiactionis *r*. quibus *r*: unde *b*. vexatus etiam *f. m. r*: vexatur. et a febr. *m. b*. 14 confusis—anima *om. b*. 15 aliquibus: quibus etiam *r*, Aliquocies et *b*. assiduos inc. dolores et iter intercidit (*sic*) *r*: *om. b*. 16 et vultum acroū (*sic*) faciet *r*: et multū macres esse (*ēē*) facit *b*. 17 id (*sic*)—est (*vig.*) *r*: *om. b* (*ubi et v. pr.*). et ardoribus—urgentur (*sic*) *r*, et ardorē *i. siti* urget *b*. 18 Unde—efficitur *om. b*. pro 20—*p. 263, 3 sic habet b* Itaque in dolore calido tactu manuum vel sabanorum calidorum. aut cantabrū cal'

adiuvandi sunt. [interdum cum dolore] calido tactu vel
 sabani vel manuum, cantabro etiam tepido pectinem cale-
 facere oportet, vel certe calido oleo vesicam porcinam aut
 bubulam inguinibus aut pectini pro lenticula adhiberi non
 nimium repletam, quo possit omnibus locis diffusa pro- 5
 desse, incipiente dolore. si nimius dolor fuerit, flebotom-
 andus erit, et post tertium diem flebotomi oleo calido
 absinthiato fomentabis, ex ipso et toto corpore perungueri
 eodem oleo facies et detergi statim sabano calido. prae-
 terea hydrelaeon calidum fiet, quo in vase adiecto patiens 10
 supersedere debeat et vaporari. cibus autem utimur sucis
 alicae aliquando et ptisanae, et ovis thermapalis. et cali-
 dam aquam bibat, ad modum tamen, ne inflatione eius
 rursus vesica tendatur. et augmentet quousque dolor de-
 sinat. si fieri potest, inter diem accipiat. si autem per- 15
 severaverit dolor, cataplasmate uteris id est malactico ex
 melle et seminibus lini faeni graeci et polline tritici. im-
 pones etiam et cucurbitas hoc est cufas ventosas. atque
 si in tantum perseveraverit, etiam scarifabis, et post

pectinē cale faciat (interiorum—dolore om.). boethamate
 adiuvanda r.

1 Interdum cum dolore (sic iterum r) delenda videntur.
 2 tepidius pectine r. 3 vel —(6)dolore om. b. 4 non nisi
 dum repleta r. 6 incipientē dolorē r. fuerit r: sit b.
 7 et r: sed b. 8 absint b: om. r. fouentabis (sic, ut solet) r.
 ex ipso—facies om. b. 9 et cum fabano (sic) cat deterges b.
 Preterea ydreleum r: et post ydromeleon b. 10 fiet in vas
 in quo paciens sedere d. et v. b. quod in v. adiectum pa-
 tens r. 11 suco b, sucus r. 12 aliquantum r (om. b.).
 ptisane b: tysanae r, et ovister mapalis (sic) r: Ova termantica
 apula b. et (cal.) om. b. 13 bibant b. tamen ne r:
 tane b. inflatione: inflammatione rb. eius om. b.
 14 rursū r. et augmentet quo r: om. b. 15 inter.
 diem r: in tercio die b (cf. Cael. chr. 5, 74 intervallis dierum).
 cibum accipiant b. 16 dolor pers. b. i. malacteriis r:
 om. b (cf. Escol. ap. Garip. 3, 35). 17 lini sem (om. et) b.
 foenugreci et polluines (sic) r, fenugreco. et poll' b. Inponis
 etiam et r: et inpones et b. 18 hoc—ventosas om. b. atque
 si in t. r: Si dolor b. etiam s. r: scari fabit eum locum in
 quo dolor est b.

scarificationem spongia calida cicatrices vaporabis. certe si timuerit scarifari, sedenti super hydrelaeo calido in vase sanguisugas pectini impones. at si nimius dolor perseveraverit, adhibebis vehemens et experimentatum in dolore praesidium.

3 cum coeperit dolore molestari, si ante dolorem ven-
 6 ter minime fecerit, ita clysterizari debet. olei lib I S,
 aquae calidae lib I. et cum venter fecerit, statim post
 hoc aliud adiutorium adhibebis, id est anodyni coclearia
 duo. quod solvi debet in oleo rutato, cui cyminum ad-
 10 miscebis et simul decoques in linteolo ligatum cum mo-
 dica aqua, cum qua decoquatur. ita tamen si clysterem
 diligenter noveris eventare, ne vento dolor peior ad crescat,
 mittes butyri ÷ I et commiscebis omnia, et inicies. quod
 si ante dolorem venter fecerit, ex anodyno oleum tantum,
 15 id est secundo clystere inici oleum modo debet. in ipso
 autem dolore si ninium ventum reddere non potest, lanae
 floccellum opobalsamo modico infusum inicies. vel si cly-
 terizari noluerit, sunt enim quidam qui hanc curam pro
 vitio vitent, ipse qui patitur summo digito modicum ano-
 20 dyni semel atque iterum per anum sibi iniciat, et cerotario
 quod dia tessaron dicitur dolentes partes aut pectinis aut

1 scarificationes *r.* vapor. cic. (*sic*) *r.* 2 timueri sca-
 rifari *r.*: scarifari timuerint *b.* sedentis *b.* ydroleo calidū *r.*
 —leon cal' *b.* vase *b.*: vas *r.* sanguisugas *r.* 3 im-
 ponis *r.*, īpones *b.* at *om.* *b.* dolor fuerit adhibebit *b.*
 4 vehemens expertum *b.* 5 dolor *r* (*dot b.*) ministrari *b.*
 ventrem *rb* (*item infra v. 7. 14*). 6 clisterizari debet *b.*: de-
 bebis clisteriare *r.* IS *r.*: S *b.* 7 aq̄ lib I. calide inice *b.*
 7 statim *hic b.*, ante ventrem *r.* post *om.* *b.* 8 id est *om.* *b.*
 9 II *b.*: I (*sic*) *r.* debet *b.*, debetis *r.* cui ciminum amiscens *r.*:
 cum cimino *b.* 10 et simul decoquis—ligato (*sic*) *r.*: *om.* *b.*
 11 clistere bene eventare noveris *b.* 12 ne dolor peior ad-
 crescat *r.*, ne vento peior dolor acrescat *b.* 13 mittis butyri.
 Si et commisses omnia *r.*: R̄ Butiri ÷ omniaque commisces *b.*
 quod—(17) inicies *om.* *b.* 14 ex anodyno oleo tantum id est
 secundo clistere inicies oleum modo debet (*sic*) *r.* 17 floccellum
 in apobalsamo *r.* 18 quidam *om.* *b.* 19 vitant *b.* ipse *b.*:
 idem ipse *r.* modico anodyno intincto semel *etc.* *b.* dr̄ *b.*:
om. *r.* aut (*ante pectinis*) *cm.* *b.* pectini *r.*

iliorum vel etiam renum panno inducto contegat, et lanis superimpositis fascietur. miraberis hoc genus curae. hanc partem ego de experimento posui.

cum autem declinaverit dolor, tunc potiones diureticas dabis, tempore oportuno hoc est quo dolor desierit. si ⁵ autem dolor cessaverit et urina secuta non fuerit, postremo iniciendus est per veretrum cathetere. oleum inicies calidum.

Ut autem tam saevissima passio averti et solidari ⁴ possit, cura ordinabiliter adhibenda est ita. is patiens ¹⁰ cubiculo calido et aere temperato iacere debet, observare abstinentiam cibi et ut quietus sit et ab omnibus sollicitudinibus securus, a venere abstinens. primo renes fomentari debent, qui ex propinquitate iniuriae maius nutriunt tormentum, oleo dulci anetino calido coactili im- ¹⁵ posito contexto secundum modum spaerae, triduo certe vel diebus quinque, ita ut in olla maiore calefiat. ne virtutem amittat in calida fieri convenit. post deinde uno die inter-

1 panno *r*: pone patio (*sic*) *b*. inductum (—ū) *rb*. contegat. et lane superinpositis *f. r*: etiam latus contegat superpositum et sic fascietur *b*. *hic sequuntur in b medicamenta varia, quorum priora ex seqq. excerpta, plura aliunde congesta (usque ad imam pag. 129 v. 4 ante fin.), deinde ad Prisciani textum redit per ultimos tantum 8 capituli versus (v. 10).* 2 hoc genere curae | anpartē (*sic*) ego de etc. *r* (ubi expectaveris miraberis—effectum). 4 diureticas *r*. quod (*q*) *r*. 7 cathetere *r*. 9 *hinc novum fragmentum videtur subiungi (quod usque ad finem pertinet).* 10 Itahis *p. (sic) r*. 11 Cubiculo et seqq. habet etiam *b* (in fine cap.). 12 cibi et a venere et ab omni sollicitudine securus permaneat. *Renes etc. b*. 13 primo om. *b*. 14 quae ex pr. m. maiore n. t. *r*, qui maius nutriunt tormentum *b*. 15 et (anet.) add. *b*. quattili *r*: aquatili *b* qui sic pergit posito tridū vel .V. diebus. ut in olla maiore in uino calefuciat. | (*p. 130*) aut in cat ne virtutem amittat. *cf. Cass. c. 42.* 16 spaerae: debere *r* (*cf. Cass. p. 97, 18 in modum spere et ind. s. sphaerula*). triduo iam ante contexto exhibet *r*. 17 maiores *r*. 18 calda *r* (*haec corrupta vel nimis contracta — vult enim in olla ferventi calidae summitti oleum de quo foveas, ut Cassius p. 98, 16*). deinde om. *b*.

misso saccellari debent triduo. quarto die ventosae cum scarificatione adhibendae sunt, suspensis et levibus admodum plagellis, quia si vastae fuerint plagae, contrarium erit. eodem die cerotarium impono, atque uno die intermisso
 5 utimur cataplasmate ex melle et lini seminis polline faeni graeci tritici, admixtis si volueris ammoniaci cocleariis duobus, quod spleni proderit. cui addes terebinthinae un̄ I diurnam et cerae 3 II. quod cottidie recoctum fervens ita ut non aduratur imponi debebit et super-
 10 fasciari diebus plurimis quoadusque dolor desinat. post deinde malagmate dia tessaron utimur triduo, atque ita dia chylon alio triduo, et posteaquam videris omnem dolorem pausasse atque ad consueta easdem partes consensisse, dropace medicinali. his oleo calido utimur semel
 15 atque iterum diurno, quod triduo observari debebit. postea sinapismo ex pane infuso in aceto vel polline admixta, eodemque secunda vice sine polline quia opus sit et altius penetrare. certe si volueris tertia vice uti, fico in aceto decocta permiscebis et ita teres, et uteris ita ut ab om-
 20 nibus diebus balneo utaris. post haec omnia sympasmate omnibus diebus lavatum eundem locum renum fricabis, quotiens tamen non dolet, sed et omne corpus.
 5 et post haec potiones dabis quae nefriticis faciunt. quae conficiuntur sic. cassiae ÷ II, salis ammoniaci ÷ I,

1 sacellari *rb.* debent triduo *r*: triduo debebunt *b.*
 3 plagulis *b.* quia *r*: Nam *b.* (si *v.*)plage fuerint *b.*
 c. est. et eodem die. vel uno intermisso. cerotarium interpone.
 cath. ss utamur. sic *b.*, qui reliqua omnia omittit, subdit autem
 cap. de condolomatibus articulorum seu nervis dolentibus.
 5 utitur cataplasmata *r.* 6 amixti (*sic*) *r.* 7 addis *r.*
 8 SI diurna (*sic*) *r.* quod (*q*) *r.* recocta *r.* 11 diates-
 seron *r.* 12 diacilon aliud triduo *r.* 13 consuetas (*sic*) *r.*
 14 dropacē *r.* his (*sic*) *r.* sinapismum *r.* 16 ammixa
 (*sic*) *r.* 17 eademque *r.* quia: quæ *r.* 19 decocto per-
 misces . . . teris *r.* 20 sinapismate . . . lavat. eunde . . . *r*
 (cf. Cass. p. 8, 20). 23 nefreticis *r.* hanc potionem habet
 etiam *b* p. 129, 5 post p. 265, 2 (fascietur). 24 Cassie ♂ II *r.*
 Casie II. ÷ *b.* sales ammoniacos *r.*

murrae euforbii mastices <singularum specierum> 3 III, cinnamomi semunciam, thymi semunciam, piperis ÷ I S. haec omnia tundes et cribrabis et mittes pulverem cum melle despumato. dabis autem singulis quos causa compellit scripulos III cum melicrato, admixto salis modico. 5 purgat caput epilepticis et cephalargicis, et ad dolorem stomachi et ad eos qui longa infirmitate vexantur ut confirmant stomachum, facit digestionem, deducit flegmata et choleram maxime nigram. facit et malis coloribus et ad omnes causas. dabis autem digesto mane et hydropicis et 10 flegmaticis et spleniticis. dabis omnibus, ut supra scripsi.

compositio dropacis metasyncritici ad causam perti- 6 nentis. cerae lib I, resinae lib I, picis durae lib I, bituminis lib I, adarcis ÷ II, cachryos ÷ II, ellebori albi ÷ II, sulphuris vivi ÷ II, piperis ÷ II, stafidis agriae ÷ II, nitri 15 rubri ÷ VII. resina cera pix cum fuerint soluta, mittes tritum bitumen et repones in foco ut misceatur. nam si ferverit erumpet. deposito ab igne addes reliqua pigmenta quae extrinsecus triveris. postea mittes in coctura totius operis olei cyprini ÷ I. 20

1 Myrra. euformio. mastice. ana 3 III. r. Mirrē. Euforbii. Mastic ana I 3 b. 2 Cinnamomū. semuntia. Timū semuntia. Pip. SI. S. r (ubi Cynnam ÷ I. Thimi ÷ I. Piperis II ÷ Mell' dosis. III. 3. cum mellicrato mixto modico. Hoc antidotum caput purgat etc. b). 3 tundis et cribabis (sic) et mittis . . . despumato r. 5 modice r. 8 egestionem b. et col'a nigm^a b, et pilemaximæ (sic) nigracum felle (sic) r. 9 coloribus (sic) r. 10 digesto b: digestissimis r. 11 spleneticis r b. dabis o. ut s. s. r: om. b. 12 metasincritici r (haec om. b). pertinentis: cf. p. 265, 14. 13 cera . . . resina r. uitum r (item infra). 14 adarces . . . cactios . . . ellebo⁴ albū . . . sulfur vivum . . . pipis etc. r. staphisagriae r. 16 rubei r. r. c. pice cum fuerit solutum r. mittis . . . reponis in foco (!) r. 18 fuerit (corr. ips.) r. addes . . . mittis r.

Additamenta

Pseudo-Theodori

ad Theodorum Priscianum

(editionis secundae).

Ad I, 2 (6).

- (III) Crispos sic facies (capillos)... Cupressi pilae cum acri tritae aceto, et capillos illinito. et lentisci folia cum aceto trita. lumbricos terrae cum oleo conterito et illinito.

Ad I, 3 (8).

- 5 (III) Calvis ut capilli nascantur. Harundininas radices combures teres et cernes ÷ III. folia olivae combusta et cribellata ÷ III, polytrichi herbae, callitrichi combustae similiter ana ÷ III, ladani libram I, adipis ursini de renibus quod
10 satis videtur, commiscebis omnia, et ex eo in balneo intus caput lavabis.

Ad I, 5 (12) De pediculis (post fricabis).

- (VI) Radices ellebori ÷ I, stafisagriam ÷ I in unum conterito et admixto oleo totum corpus perunguito. etiam si cum tunica dormierint omnes pediculos necat. stafisagria trita addita
15 ruta cum oleo et aceto commixto totum corpus fricato ex-

2 Cipressi *b* (*semper*). cum ac^o trite et aceto *b*, cum ac^o trite aceto *r*. 4 terre^o — illinito *b*: terrestres (*cet. om.*) *r*. 7 teres *b*, teris *c*: *om.* *r*. foliorum olive combustae et cribellate *r*. 8 callitrici *bc* (*cf. Plin. 25, 132*): gallici *r*. 9 adipis ursinos *bc*, adeps ursinus *r*. 10 commiscis *cr.* cum *v.* 13 — 15, *p. 269, 1—4 cf. quae ex eodem fonte habet Marcellus p. 46, 16—20, 23—28 (Helmr.)*. 13 Rad' *b*, Radices *r*. stafisagria *br.* in unū *r*: in vinū *b*. conterito: contrita *br.* 14 amixto *b*: imixto *r*. 15 dormierint *b*: —ris *r*. 16 commixtū *b*, cōmixto *r*. fric; (—*cet*) *b*, frecato *r*.

cepto capite, mox pediculos necat. detracto caseo relictum serum adiecto exiguo salis potui sumptum pediculos extirpat. cornu cervini limata scobis ex vino potata pediculos lendesque esse non patitur. oleo viridi cum aceto mixto caput vel corpus inunctum pediculos occidit. betae viridis suco caput 5 perunguito. aqua marina assidue caput lavato. felle taurino caput unguito. hoc et furfures de capite tollit. sulphuris vivi libram I, stafisagriae — III aceti cyatis VI in unum conteres, et omne corpus perunctum pediculos lendesque esse non patitur. 10

De pulicibus et cimicibus.

Pulices consumit aqua aspersa marina. in lixiva sanguinem caprinum misceto, et sparge in loco ubi pulices esse noveris. vas fictile cavum ac patulum sevo hircino perungue et in terra obrue, ita ut labia vasis cum terra aequalia sint. tanta vis 15 est ut ex vestibis cimices et pulices in ipsum vas transeant. sub lecto fossam non grandem facies et in eam sanguinem caprinum mittes. omnes pulices ibi convenient. sub lecto fossulam facies et carbones vivos in eam mittes, et costum storacem et sanguisugam simul in ea incendes. undique conducti 20 cimices necabuntur ibidem.

1 relicto sero *b*, relictos. ero *r*. 2 exiguum sale *b*, exiguum sales *r*. pediculos stirpat *b*, peduculos ex^stirpat *r*. 3 cervi *b*. limata scab' *b*, limatas cuius *r*. pediculos lendinesque *b*: pediculos lendecusque *r* (*cet. cf. Marc. etiam p. 43, 6. lendines legitur etiam ap. Alex.*). 4 oleum viride... mixtū *b* (cōmixto *r*) *br*. 5 occidit *b*: om. *r*. sucum capite *r*. 6 fel taurinū (— \bar{o} *r*) *br*. 7 sulfur (solphor *r*) vivum lib (lib. I. *r*) *br*. 8 stafisagria *br*. cyatis: cyatos *b*, ciatus *r*. conteres *b*: —ris *r*. 9 pediculos lendinesque *b*, peduculos lindinesque *r*. 11 *tit. habent bc, om. r*. 12 P. et cimices *r*. asparsa aqua marina *r*. lexivo *b*, lexiva *r*. 13 miscito *b*; cōmixto *r*. asparges in locum *r*. noveris *b*: nolueris *r*. 14 vas *b*: vasum *r*. hircino *b*, ^{he}yrčinā *r*. in terra (*ante ips. corr. interea*) *b*, in terram *r*. 15 vasis *b*: vasi *r*. equalis sit *r*. 16 vestibis *b*: bestiis *r*. in ipso vas *r*. 17 (18) Subiecto *r*. 18 (19) mittis *r*. convenient *br*. 19 vivas *r*. et (*post mittis*) om. *r*. 20 simul *r*: om. *b*. incendis *r* (*et sic semper fere r, cum b praeferat -es*). conducti *r*. 21 ibi denegabuntur *r*.

Ad I, 6 (15) De achoris (post comprobatum).

- (VII) Sevum vituli cum sale inungue, expertum est. sucum herbae perdiculis, aceti acerrimi aequali mensura, olei communis tantundem. in se ferveat ad tertias. postea ceram albam admiscebis, facies cerotum, inungues, et sanat. anserinum fimum vetus in vino veteri tritum illinies. sulphur vivum tritum cum vino inungue. alium cum aceto et nitro tritum et illinitum omnia suprascripta capitis ulcera sanat. lithargyri libram I, cerussae libram I, cerae albae libram I, olei rosei libram I. liquefacta cera et tepefacta sic addes oleum et species suprascriptas. simul in mortario omnia trita commiscebis, addes quattuor ovorum albumina, teres et uteris. et omnia suprascripta capitis ulcera sanat.

Ad I, 7 (17 extr.) De alopeciosis.

- (VIII) ... yera (gera r) dabo] quae sic conficitur (*vid. supra ad*
16 *text. lib. I*).

Ad I, 7 (18) De alopeciosis (post aceto contritum).

- Pannum laneum veterem vel lineum combures. et lacertam in pultario novo mittes et combures et simul teres, addito postea oleo de lucerna aut veteri, et inde illinies caput. sed saepius novacula rades. hoc et alopecias vestit et capillos evocat et confirmat. stercus cattinum siccum cum sinape aequis ponderibus tritum, cum aceto illinitum suprascripta vitia emendat. muscae plurimae combustae cum melle contritae idem praestant. fimum columbinum ex aceto tritum illinito. lacerta viridis admixto sale trita cum adipe ursino

2 expertum est r: prodest b. cf. Ps. Plin. p. 13, 14.
4 amisces b, admiscis r. 5 et ungis et sanas b. 6 in
veteri vino b. inlinis r. sulfur b. 7 inunge b.
Aleum r: Olleum b. cf. Ps. Plin. p. 12, 14. 8 ss b, fflta r.
Litargiri r, —rū b. haec ex alio fonte (Ps. Plin. p. 14, 3) dedit
Marc. p. 42, 26. 9 Cerusa b. Cera alba b. 10 addis br.
11 ss b, ffl r. simul om. r. comices b, cōmiscis r.
12 addis b: Addes r. album r. teris br. 13 et—sanat r:
om. bc. 19 et teris simul b. 20 de om. b. aut om. b
(ubi oleo lucerna | veteri). 21 sepius r: sp (semper) b.
a novacula r. alopic(t r)ias br (semper). 22 confirmat r:
confortat b. gattinum br. 23 illiniū (sic) r. ss b, fflta r.
24 emendat b: sanat r. 24 et 25 cf. Marc. p. 50, 35. 36. 25 idem
pstant b: om. r. ex b: et r. 26 allinito b, illinitum r. viride r.

alopecias celeriter sanat. pellium viperarum cinis alopecias celeriter explet, expertum est. sucus millefolii cum oleo confricatus crispas capillos facit. [prius attamen loca . . .

Ad I, 8 (20) De aurium causatione (inter . . . centauree facit et Si sonare aures . . .). 5

Ad ventositatem et tinnitum aurium. nitrum et murrā (VIII) vel castoreum ana (i. e. aequali mensura) distempera cum oleo et aceto, et calidum mitte in aurem.

Ad I, 8 (21) De aurium causatione (post Et ferri purgatio cum aceto trita commodius operabitur ut habet b). 10

Sucos porri et araneos tres simul contritos in strigilla calefacies, et tepidum in aurem mittes, et de lana alba vetustissima obturato. et sordem purgat et sanat. sucus hederæ tepidus instilletur. lac caninum tepidum inicito. caprinum lotium in vase vitreo servatum tepidum inicito auribus. celeriter sanat. origani sucus viridis tepidus stillatur. de cannabi semine sucum tepidum. nimium dolorem tollit. herbae verbenae sucum tepidum stillato. sanguinariae herbae sucus tepidus stillatus aurium dolores et ulcera sanat. caprinum fel aut bubulum ex aceto tritum infundes. quamvis graves dolores 20 sanat. rubi tenerrimi sucus aquam de auribus et dolorem amputat. fracturas aurium sanant bulbi triti impositi et sexto die soluti. cannae viridis sucus tepidus auribus instillatus mira celeritate aures sanat. sic coriandri viridis sucus cum melle mixtus facit. si apostema natum in auribus fuerit, prius cum lana aures 25

1 celere r. p. v. cf. Marc. p. 50, 20. 2 explet r.

herbe millefolie r. 6 haec non extant in r. strigilla b:

strigiles r. cf. strigili ferreae inditum ap. Marc. p. 102, 30.

in strigili calefacies ib. p. 105, 24. et 96, 1. 12 cale-

faciens et r. aurē b: —re r. 13 et sanat b: om. r.

edere r. 14 stillatur r. 15 locium b: lucium r. ser-

vato et r. celere r. 16 viridis sucus r. cannabi se-

mine b: canna viride semine (sic) r. cf. Marc. p. 107, 17.

17 sucus tepidus r. berbene r. 18 stillatum r. san-

guinariae: cf. Marc. p. 102, 26. 19 dol' b, dolorem r. 20 ex

om. b. infund' b, —de r. gravem dolorem r. 21 rubi:

cf. Marc. p. 102, 33. dolor (sic) b, dolorem r. 22 fracturas b:

fracturam r. sanant b: curat (sic) r. VI b: sexta r.

23 virid' b: —de r. tepidus b: om. r. stillatus r.

24 aures b: dolorem r. 25 natū in auribus b: innata

auribus r. fuerit om. r.

purgabis, et lotium virginis pueri inicito, postea lana obtu-
 rabis. ruptis auribus ovinum fel cum lacte mulieris tepidum
 inicito. sonitum et tinnitum aurium discutit nitrum ex vino
 liquatum. hoc et purulentis auribus medetur et supra scripta
 5 vitia sanat. ovillum fel cum melle tepidum iniectum idem
 praestat. et nitri triti pulvis immissus vermes de auribus
 necat. saliva hominis stillata similiter. herbam parietariam in
 aqua decoques ad tertias, et suco eius tepido stillato omnes
 vermes moriuntur, et sic de auribus cadent. cannabi foliorum
 10 sucus tepidus instillatus aurium vermes aut si quid aliud
 fuerit occidit.

nunc seq. (quod in textu Theodori 21 extr.) Bubulas carnes
 carbonibus superponito (*b*, Et bubulam carnem carnibus super-
 ponito *r*) — tepidum frequenter infundis. *deinde (21 in.) se-*
 15 *quitur* Si audire tardius ceperit... prius tamen procuracionem
 ventris. et corporis purgacionem facimus (*b*, prius enim pro
 purgacione ventris et corporis purgacionem facimus *r*).

Item ad I, 8 (21) (post purgacionem facimus).

Auribus vero absinthii sucum aut cynoglossae cum passo
 20 et oleo tepido stillamus. mire vitium sanat. sic nepetae sucum
 frequenter infundo, et eius siccae pulverem per cannulam in-
 sufflo. sic rosarum sucus cum melle, sic origani sucus tepidus,
 sic nitrum in aceto resolutum, sic taurinum aut bubulum aut
 caprinum aut porcinum fel cum oleo roseo vel laurino, sic
 25 rafanorum sucus tepidus auribus inicitur. si aliquid in aurem
 introierit, alterius partis pedem excalceari facies et caput in

1 purgabit *b*. locium *b*: lucium *r*. *cf.* pueri inpubis
Marc. p. 104, 30 et pueri investis p. 96, 1. tepidum (*post*
pueri) *add. r.* et de lana opturatū (*pro —to)* *r.* 2 ovi-
 num *b*: ovillum *r.* tepido *b*. 3 *cf. Ps. Plin. p. 19, 2.*
 4 et—sanat *r*: *om. b.* 5 et ovillum *r.* 7 similiter *b*: *om. r.*
 parietariam *br.* 8 sucū tepidū (*om. eius)* *r.* 9 cannabi
 (*ut supra)* *b*: canapis *r.* foliarum (*ante corr.*) *b.* 10 stil-
 latus *r.* aut—fuerit *b*: *inter lin. suppl. r. cf. Marc. p. 102, 15.*
 11 occidit *b*: de auribus necat (*sic del.*) occidit *r.* 19 ab-
 sinthii herbe *r.* cinoglosse *br.* 20 sanat *b*: emendat *r.*
 nepite (*sic*) *br.* 21 insufflato *r.* 22 sucum (*etc.*) ... (25)
 inicito *r.* 23 *cf. ipsius Theodori quae in textu s. 21.* re-
 solutum *r*: *om. b.* et bub. vel capr. seu porc. *r.* 25 hoc
ex alio aliis verbis auctore habet Marc. p. 105, 5 scil. ex Ps. Plin.
p. 19, 15. 26 excalciari *br.*

ea parte ubi introierit super umerum pones. eadem hora exiet. si arista introierit, pyrena meles de visco unguet et cum ea aristam de auribus vel oculis tolles. omnibus doloribus aurium mire succurres, si mox dolentem aurem de lana alba sucida claudas, ut usque ad sanitatem clausa permaneat. 5
iam sequitur in br (item in c) cap. I, 9 De parotidis (Tumores repentinos . . .).

Ad I, 9 (24) De parotidis (post sunt adiutoria haec evocatoria . . . evocaverunt).

Sevum caprinum vel ovillum cum sale impositum parotides (X) aperit et sanat. hoc cuiuslibet pecudis facit. fimum columbinum per se vel cum farina hordei impositum. hirundinis ventrem cum calamo findes et ibi lapillos invenies, quos in lupino aureo quis portet. ficus siccas in aqua decoques, teres et impones, parotides discutit. creta cum aceto imposita. 15
 plantago cum axungia trita. fimum caprinum cum axungia illinito. item scribe in locum ipsum xu.oyx.

Ad idem cap. I, 9 (25 post similiter faciet b, post uteris r).

Aliud de expertis.

die iovis prendes talpam vivam et mittes in cacabo novo. 20 adicies et olei calicis potionem et pones super focum, quousque talpa et oleum in medicamen convertatur. et unguendo parotides mirifice curas.

Ad I, 10 (26) De ferbunculis (post consuetudo edocuit).

Medicinali digito herbam plantaginem exime et in linteo (XI) loco suspende. cocleae minutae quae in salicibus inveniuntur 26 cum testis suis tritae et impositae ferbunculos et strumas curant. fimum columbinum cum aceto tritum et farinam hordei

2 pyrena mellis *b*, pyrina melis *r*. 3 ea: sic *br*. vel de oc. *r*. 4 aurem dolentem *r*. 5 succida *b*. claudas et (*sic*) *b*: om. *r*. 10 *cod. r* (*praeter in. et fin.*) verba non transcripsi. parotida^s *b*. 15 parotides (*hic*) *b*. 17 in loco ipso XΩΥα *r*. 19 aliud de expertis *cr*, aliud experimentum *b*. 20 prendes *b*, —dis *r*. talpam *b*: taupam *r*, taupā¹ *c*. cacauo *b*, caccabo *r*. 22 taupa *r*. unguendo *b*. 25 in linteo suspende *r*. 26 salicibus *br*: salinis *Marc. p.148, 5*. 27 tectis *b*. fervunculos (*sic semper et in seqq.*) *r*. curant *b*: sanat *r*. 28 ex aceto trito *r*. hordei imixtam *r*: ordeī mixtam *b*.

immixtam imponito. argemonia trita et imposita ferbunculos et strumas et parotides sanat. iecur talpae tritum impone, circumlines ita ne per triduum levetur. calcem vivam quae adhuc non est extincta cum resina liquida et adipe porcino
 5 cum melle mixtam imponito, ferbunculos strumas et omnem duritiem solvit et sanat. galbanum solum imponito. caprinum finum cum aceto coctum imponito. idem et bubulum ex oleo coctum facit. chelidoniae radix ex aceto trita imponatur. quinquefoliam herbam coques ex aceto, teres et quasi malagma
 10 impones, statim supra scriptas durities et condylomata sedat. strychnus herba in pane infuso trita aut cum axungia recenti imposita strumas et supra scripta sanat. fici folia aut poma ipsa inmatura trita impone, statim omnes tumores sanat. iuniperi semen tritum ex oleo et aceto mixtum imponito.

15 *Ad idem I, 10 (29 et 30) — vid. ad textum (tribus in locis) Theodori.*

Ad I 12 (38) De oculorum causis (ad caligantes oculos post purgat).

(XIII) Sal Cappadocum quod foditur fricas in cute cum aqua et
 20 immisces collyrium diarodon et inungues. feniculi semen tere diligenter, et immisces mel, et iterum teres et immisces et ungues. expertum est.

Membranam sive album de oculis tollendum. faeni graeci semen de aqua lavas novies et in aqua X coques. dactylos III,
 25 mellis coclearia III, feniculi sucum quantum volueris simul

1 argemonia herba *r* (*Diosc. p. 326 Lips.*): agrimonia *b*. et (*bis*) *om. r.* 2 parotidas (*sic*) *br* (*ut supra*). taupe *r*. pone et circumlini *b*, impone circum. lenis *r*. 4 extincta (*sic*) *r*. 5 cū melle | mixtū *b* (*cf. Marc. p. 146, 15*): (porc.) cōmixto *r*. 6 duriciem *b*: —tiam *r*. impositum *r*. 7 cum *b*: ex *r*. decoctum *r*. 8 celidonię *br*. imponito (*hic*) *r*. 9 quinquefolię herbā (*ips. corr. ex herbe*) *b*: quinquefolia herba *r*. maligma *b*. 10 ss *b*. duritias et condilomata *r*: dolores | condolomata *b*. 11 strignus *br*. cum pane infusa *r*. recenti *b*: —te *r*. 12 et supra scripta (*sic*) *b*: (strumas) ff *r*. 13 sanat *b*: stant *r*. 19 haec non habet *r*, qui inde ab initio huius capituli alio textu usus esse videtur, nec prostant in c quia in hoc codice exciderunt (inter fol. 24—25) a verbis Si cui oculi reumatizaverint (*ed. Arg. p. 11, 8*) | usque ad v. | aut arboris pini folia molliora aut anetum... (*p. 14, 16*).

coctum commisce, et rosas. || (p. 35) omnia simul teres ut unum corpus fiat et penna inungues. expertum est. ros de cauliculo cum melle inungues. vulturis oculos inspectos . . . caliginem et suffusionem nasci prohibet. fel caprinum cum melle mixtum inunguito. chelidoniae sucum ÷ I, feniculi sucum ÷ I, rutae 5 viridis sucum ÷ I, fel caprinum ÷ 3 I, cymini 2 I. mellī commisce et uteris.

ettannari ygrocollyrio uteris, quod haec recipit. atramenti ad caligarios partem I, centauriae fasciculum I . . . mittis omnia in vas fictile mundum, et ad carbones cum viridi canna 10 agitas. subinde incidēs cannas, et tam diu coques agitando ut ad spissitudinem mellis perveniat. et modice solutius.

Ad I, 13 (43) De narium morbis (post cannulam solus cod. b —de lacuna in c vid. supra).

Porum virginem de ligno in ligno teres et in suco eius (XIII) licinium tortum infundes et nares ex eo obturabis. et tamdiu 16 erecto capite contine, donec senserit pondus sternuti. et mox subduces licinium et sternutabit et foris polypum eiciet. hoc saepius est expertum.

caseum viridem tritum cum melle dum vadit dormitum 20 noctu in superioribus labio pone, et observabis ei, et mox exiet ad escam. et tu ad busenas mox eum subducito. hoc mire expertum est.

Ad I, 14 (44) de fluxu sanguinis narium (post meruerunt solus b —de lacuna in c vide supra).

Alii papyri cortices ligaverunt. mulieribus vero de ube- (XV) ribus capitellum ligaverunt. nam et costi pulverem naribus insufflato, et sanguinem sistit et ulcera narium sanat. porri sectivi sucum cum chalcitidis pulvere mixtum inicit, hoc et polypum curat et sanguinem sistit. et pulverem chalcitidis 30 solum insufflato.

1 τRosas (sic) b. 2 caulico | sic b: cf. Ps. Plin. p. 21^b Bas. (caulium rorem). 3 inunges (-gito) ut semper b. inspectos. caliginem sic b. 5 celid⁹ b. 6 2 (i. e. semuncia) b. mell' b. 7 uteris. τtannari ydrocolliriū (sic) b (?) fort. nom. propr. 8 atramentū ad caligarios (sic) b. 9 lacunam ipse indicavi. 10 vase b. viridi² canna⁹ b. 11 tandi b. 12 solutius (sic) b. iam seq. textus Theodori Si haec caligo senectute magis . . . 15 etc. teris b. 16 obturabis (sic) b. 18 sternutat b. 20 vadit ad dormitum b. 23 sequitur Fetorem vero naris . . . (I, 43). 28 exsufflatū b. 29 sucus c. calcitis b. 30 pulipum b.

vermem invenies in cicere viridi, quem tollis et in vas vitreum mittis, similiter et farinam et aliquot grana ciceris viridis, et cooperies vas. et post dies XXX aperies vas et invenies de verme muscam. quam tollis et includis in lupino aureo, et ligas in capite viro, mulieri ad ventrem. haec res tantam virtutem habet ut si hoc ad aquam currentem posueris mox statuet eam. sed anno uno tantum valet, alio anno renovabis rem de alio verme. hoc et ad mulieris profluvium prodest.

10 item si de dextra parte cucurrerit sanguis, in sinistram dicis Surgur.

item scribis de sanguine eius in fronte ipsius cum grano turis nomen eius inversis litteris, et mox stabit.

gallinae quae pullos exclusit testas ovorum leviter tostato, 15 terito et tenuissime cribellato. ipsius pulverem per cannulam insufflato. mox stabit.

item corrigia canina in collo ligata mirum est.

in tria folia lauri scribis de sanguine ipsius Tantale pie. Pie tantale, Tantale pie, et de suco porri virginis lavas folia 20 ipsa, et das ei bibere.

item in chartas ad aurem ipsius Sanguis, imperat tibi Apuleius madaurensis ut cursus tuus stet.

item ut supra ad aurem dicis Fix. fix. fixon.

nam et finus asininus tritus cum sanguine hominis ipsius 25 in mortario et fronti cum hemicraniis illinitus sanguinem sistit, candelam tollis et naturam viri ligabis, mulieri capitellum de titina. lappa capiti circumdata mirum est. ruta cum aceto trita et lana obvoluta naribus inserta sanguinem reprimit. rutae semen tritum naribus applicatum prodest. coagulum 30 agninum ex aqua solutum fronti illinito. lana sucida aures eius inculcato. coqueas tritas fronti illinito. in charta scribe MAINON. MAINOAI. MAINON.

cretam argentariam cum aceti cocleario tritam et modico aquae potui dato, et quasi sanguinem vomet.

1 cice b. 7 renovabis: removebis b. 12 cf. simile quid in physicis subiunctis Th. Prisc. Brux. (l. IV) p. 90^d ed. Arg. 13 nomen eius: $\overline{n}\overline{n}$ et? (sic) b. 14 t. ovorum eius (sic) b. 18 de Tantalō cf. Antidot. exc. Leid. (cod. Apulei.) 185 (ed. Piechotta 1887). 21 aurēs b. 22 medaurensis b. 23 fixon (ancip. litt. ult.) b. 25 emigraneis (—nīs) b. 27 lapa b. 31 incucato b. 33 cum aceto coclaria trita et modice aq̃ b.

sucum rubi tenerrimi in sole positum ut in mellis crassitudinem redigatur potui dato, et quibus supra validissime prodest.

Ut iterum currat sanguis per nares. marrubii sucum si quis naribus sorbeat, mox prosequitur sanguis de naribus. 5

Ad I, 15 (45) de labiis crepantibus (post imbecillitatem et ante cap. de dentium causatione).

Costum et bacas lauri simul commisces et teris. et cum (XVI) melle commixto uteris utilius.

Oris odorem suavem et dentes facies candidos, farina 10 hordei sale et melle commixtis si inde saepius dentes fricaveris. oris umores siccabis si pyrethri radicem quis in sole submasticet, et aperto ore sedeat. omnis umor capitis detrahitur. aciem oculorum clariorem facit, sed et dentes confirmat, si eius pulverem quis gingivis apponat. oris ulcera 15 sanat, si oleum roseum facies in ore teneri. et plantaginis et portulacae vel intibi sucus similiter operatur.

Ad I, 16 (48) De dentium causatione (post mitigabo).

Cucurbitae sativae decoctae sucus tepidus in ore tentus (XVII) dentium dolorem prohibet et mobilitatem eorum statuet. la- 20 pathi radix commasticata dentium dolorem tollit, et sucus portulacae decoctae. si cruda comedatur, motos dentes confirmat, ligatos ex quocumque cibo umores factos solvit et tumores gingivarum tollit. alumen umectum in testa super carbones imponis et pari pondere piper tritum, et misces, et in 25 dentem qui dolet imponis et mox sedat dolorem. lac caprifici denti cavo impositum idem facit. pyrethri radiculam cavo denti inicito et super de cera cooperito. sic chelidoniae herbae lac.

gallae et bacae lauri pulvere aequali pondere in unum 30 commixto, cum digito saepius dentes fricato. dolorem tollit et umores desiccat.

2 datū et quibus b. vallissime b. 8 cōmixtū et tritū
et . . . comixtū b (c). 10 si farina ordeī sal et melle com-
mixtū si inde b (item c). 13 et c: ei b. humor (semper) b.
14 detrahit c. 16 facias c. 19 sective b. cf. (Ps. Plin. f. 25^a
Bas.) Marc. p. 123, 22. 20 lappatii b. 22 crada (sic) b.
23 ligatos sic b. umores (?): amores b. 25 miscis b.
28 inicito: mitto b. 29 post lac signum paragraphi in b. 31 et
cum d. b. 32 post desiccat sequuntur dentifricia Theodori I, 49.

Ad idem cap. I, 16 (49 post colluere oportet).

Et caprifici radix vino decocta, et ipsum vinum ore contineatur. idem praestant et radices eius contusae, si super maxillas imponas.

5 gagatem lapidem ustula et pone in dentem qui dolet.

Ne os male oleat, sal ieiunus sub lingua teneto. lingua si tumet vel dolet, pumicem combustum terito, et murra et puleio quantum tibi videtur simul trito linguam fricabis. si os intus combustum fuerit, lac caninum vel
10 caprinum assidue in ore contineat.

Ad idem I, 16 (49, post haec omnia c. sec. Hippocratis . . . profuerunt).

Infans ut bene dentiat, lapidem gagatem ad collum suspende ei. lapillum de miliario excute et in linteo
15 ligatum collo suspende. pecudis cerebro cuiuslibet gingivas confricato. viperae dentes in collo ei suspende. lapillum limacis collo ei suspende. lupi dens alligatus mirum est. pavorem ei prohibet. polypo marino vivo dentes tolle et collo suspende ita ut ipsum vivum dimittas. facile et sine do-
20 lore dentiunt infantes, si dentem equi qui primo cadet ei collo suspendas, sed melius est si ipse dens terram non tangat. hoc catuli dens facit.

Trociscus Musae describitur ad I, 17 (52).

Ad I, 17 (53) De vitiis faucium vel oris (post ros syriacum).

25
(XVIII) Sic sales triti cum melle multum prosunt. sic radicum caulium combustarum cinis. sic aneti sicci cinis. herbae cyclaminis radiceis sucus — cum cocleario ter in die tangis, mirum est. hirundinum combustarum cinis cum melle mixtus mire uvae
30 et faucibus succurrit. urticae sucus idem praestat. rubi folia in umbra arefacta in pulverem redacta, uvam si tangas prae-

2 cf. Marc. p. 123, 26 et Ps. Plin. f. 25^c Bas. 6 haec iam pertinent ad caput seq. 17 de vitiis faucium vel oris. 6 liga (bis) b (item v. 8). 8 puleiū . . . tritū b. 15 cerebrū b. 17 Pavore b. 18 Pulipū^o b. 19 facile: Fasci' (sic) b. haec ex eodem fonte quo Ps. Plin. f. 26^d. 22 eadem omnia add. ad c, 16 habet c, quae des. f. 28^r catuli dens faci. 26 cf. Theod. 1, 53 extr. 28 suc^o (us) cum . . . b. 29 cf. Theodor. 1, 53 (gr. Gal. XIV, 361). Marc. p. 133, 3. 30 ortice b. cf. Marc. p. 133, 14. 31 cf. Marc. p. 133, 1.

sentaneum est. araneum vivum in collo suspende, digitis duobus medianis in dextra manu ligatis. hoc et lippitudini medetur.

[nam et gargarismum his adhibe tepidum aqua vel melicrato ubi decoxeris aut lenticulam vel sorba aut mespila vel gallam vel murtam vel cetera similem virtutem habentia.

Ad I, 19 (60) De ustione calidae (post adhibentur).

Recipe adipem berbicinum i. ē. mellis unciam aceti unciam (XX) in unum ad tertias decoque et in modum ceroti linteolo inductum impones. combusta de calida vel de igne facta sanat. folia cauliculi <cum> oleo roseo impone. lactucam tritam assidue imposito, nec cicatricem relinquit. tumore et suppuratione deusta sanabis, si herbae urceolaris folia superimpones contrita. hoc et liliorum radices bulbus contritus et impositus facit. pustulas ex combustione non patitur exire, si murtae foliorum cinis aspersus fuerit. usta sanat et pilos revocat ranae combustae cinis aspersus. stercoris caprini combusti cini efficax est impositus. lilii folia trita imposito.

Ad I, 20 (62) De carbunculis (post liberant).

Nam et apes quae in melle moriuntur tritas impone. (XXI) fimum columbinum tritum recens impone. stercus ovinum contritum <cum> melle impositum mire carbunculos discutit, praecipue eos qui in veretro nascuntur. et sine melle idem facit. stercus caprinum tritum cum melle impone. caricis pingues et saponem et lasar pari pondere separatim teres et in unum commisceas terendo, imposito, aperit, claudit et sanat. potentissimum remedium si cum nuce purgata carbonem contrahas et imponas.

Ad I, 21 (65) de vulneribus (post baccas c. res. tunsas imposito).

Si vero ferro incisum vulnus vel apostema fuerit, lin- tea infusa acri aceto cum sale mixto imposito, et desuper

1 cf. Marc. p. 139. 19. Suspend'; digiti duo mediani...
ligati sic b. 4 his iam redit ad Theodorum. mellicratū
6 mirta b. 8 R b: om. c (quem vidi, non contuli). i. ē.
Mellis ÷. Acceti ÷ b. 11 cum om. b. 13 deustata b.
orceolaris b. super ipone b. 16 mirte b. 17 stercus
(—c^o) caprinum combustum b. 22 carbunculum b. 23 ve-
retrū b. 25 saponem b. 27 carbonē b. 32 acro b.

fasciola linea ligato. quod usque triduum inde ne solvas, sed de supradicto aceto semper infunde. hoc vero adiutorio adhibito nec in tumorem plaga veniet, et postea celeriter sanat.

Ad I, 21 (68) clausulam (quam sic mutavit b: Sunt etiam haec
 5 *adiutoria his causis aptissima sub una virtute medentia, sed*
varie composita, quarum perseverantia effectum facillimum ex-
perti sumus:)

Verbena herba contrita et imposita mirifice prodest. aqua
 ubi caules decocti sunt tepida si loca ipsa fomentes, et ipsos
 10 caules detritos bis in die imponas, vulnera recentia et
 vetera et fistulas sanat. bulbi triti soli ad vulnus glutinandum adhibeantur, experimentum est. rubi flos vel mora imposita trita, sine collectione vulnera recentia sanat. lintea
 15 aceto infusa sale trito ammixto imposita per triduum, vulnera
 ferro secata intumescere non patitur et ad sanitatem cito perducit. vena incisa si fuerit, floccum purpureum alligato, et mox claudit. calcis pulvis appositus hoc idem facit. venae solutae si fuerint aut ferro incisae et sanguis restringi non poterit, plantaginem tritam super alligato, probatum est. folia
 20 verbenae trita cum axungia imposito, statim sanat. si scillam purgas et interiora eius tenera in pilam mittis et ex oleo et vino psyllium contusum pro malagmate imponis et tertio die resolvis, vulnera recentia quamvis periculosa et nervos incisos et ossa consolidare expertum est. fimum bubulum cum melle
 25 recentes plagas ferro factas sanat. viscum axungiae in unciis binis simul contritum alligato, aperit expurgat claudit et persanat. item mellis butyri resinae uncias ternas simul decoquis et commisces donec in se coeant, et linteolum intingis et vulneri imponis, carnes de loco suo remotas intra | (p. 47) tri-
 30 duum glutinat et comesta vel cava replet, et mira celeritate sanare certum est. fimum scrofinum illitum vulnera sanat. herbae verbenae folia sive ramulos eius tenerrimos vino bono coctos et tritos imposito, vulnus aperit et expurgat. item

2 supra dictis b. 3 seq. ap. Theod. Glutinantia vero...

15 secata (sic) b. 19 sup alligatā \int ÷. 20 trite b.
 squillam b. 21 mittes et olei et vini psillium b. 22 īpones
 ... resolves b. 24 expitū ē b. fimum (sic) b. 26 ana II ÷ b.
 cludit b. 27 Bitiri b. ana III ÷ b. decoques b.
 28 coheant b. intinges ... īpones b.

ipsam herbam crudam tritam <cum> melle imposito, statim sanat. haec et omnia vulnera seu ferro seu morsu canum vel undelibet sint facta sanat. bulbos cum melle tere et impone et quarto die solve. vulnera quae tardius sanantur, ex optimo sapone aut de urina infantis vel de lixiva prius la- 5 ventur, et sic medicamen impone.

Si quis clavum vel vitrum vel os calcaverit aut in capite fractum os habuerit quod medici tollere non possunt, vel si quis de grafio vel acu caprina aut de spina alba punctus fuerit, argemoniam tritam cum axungia ad omnia suprascripta im- 10 pone. hoc et vettonica herba facit.

Ad humanum et simiae morsum rubi folia vino cocta et trita assidue impone in ulcus, sanum fiet. de aqua frigida primum plagam tange, et dices graece KYΩNΩ-CΩPONTO a: PΩ-CΩPΩKYNΩCΩAΩ-CΩPΩNEΩNΩL, et post haec verba em- 15 plastrum impone quale volueris. herbam nasturcium tere et <ex> vino ieiuno potui dato. et ipsam contusam in vulnus impone, morsum canis rabidi sanare expertum est. fel ursinum bibat cum III. unciis aquae pluvialis, non plus, et vulnus ex ipsa aqua lavato per triduum ternis unciis, sine periculo sanus 20 fiet. ipsi autem cani rabioso si fel ursinum in potione dederis, remediasti eum. canis numquam rabiet in domo, si pellem canis rabiosi sub limen obliges vel in porta figas. absinthium in vino tritum potatum muris et aranei morsum sanat. coagulum agninum in vino potui dato. rutae agrestis semen et 25 aristolochiae aequa mensura in vino trita potui dato.

Spalangionum et araneorum morsus finum caprinum vel cuiuslibet pecudis ex aceto conspersum et impositum curat. sic faex vini in lana illita et imposita facit. finum gallinae recens super idem vulnus impone et alliga, et intervallo facto 30

2 h ad oīa b. 5 lixiva b. 7 S rubro scripsit b. incipit enim proprium capitulum rem. contra morsus animalium varios. 9 acrimoniam b (argimonia ap. Marc. ef. Diosc. p. 326). 10 .ss. b. 11 bethonica b (Ps. Plin. p. 110, 23).
12 Humanū. et symie morsū. rabi≡ b. (rubricae quae fuerit addidi Ad). 14 dicis b. 18 et vino b. ipsa contusa b.
19 III. ÷. pluviali. 20 uncii (sic) b. 22 rabiāt b.
23 obligas: obluas b. 26 aristologie ana in vino b. 27 Pa-
langionum b (om. S littera quae rubrica scribenda fuit ut fieret Spalangionum). fimi caprini . . . consper⁹ et īposit⁹ b.
29 fim⁹ b. fupid⁹ (sic) b.

renovas, continuo et dolorem et timorem tollit. vel si ex sui
cuiusque sexus fimum imponis. stercus caprarum quae in mon-
tibus morantur tritum cum vino et saepius in plaga spalan-
gionum vel araneorum impositum bonum est. crabro si quem
5 morserit, lacte arboris fici perunguito, mox dolorem sedat. sic
lana sucida in eodem suco intincta et imposita et septimo
die soluta dolorem sedat. coaguli haedi vel leporis scripula
tria ex vino potui dato. hoc et contra pastinacam marinam
facit. ranae rubetae morsus vel afflatus sanas, si ovum cum
10 aceto et vino coctum dabis. et aquam ubi plures sunt ranae
sorbendam dato, remediasti. salamandrae venenum si in aquam
ceciderit et bibenti nocuerit, sanguis testudinis terrestris cum
farina sparsus et in modum panis factus et sumptus | (p. 48),
vel tritus potui datus veneno laborantibus mire remediat.

15 Vulnus quod sine ferro aperire velis, lauri folia ex frigida
intincta impone et obliga, aperit et discutit.

*Ad I, 23 (73) de igne sacro (post vasorum fictilium flos cum
aceto).*

(XXIII) Nam et scribis in ipsum locum qui patitur Ignis sacer
20 fuge, Livor pater te sequitur. item scribe hoc et ad capitis
dolorem YΩΩBEVICI αΙR. item scribe αOPOMααΩ. [Nam et
olivae folia in vino cocta et trita et imposita, expertum est.]
Faecem aceti cum ovis crudis commisces et de penna illinies,
vide ne laves donec sanetur. item polentam milii distempera
25 cum albumine ovi et oleo, perunge, mirum est. porcinum fel
illinies de penna in balneo, saepe expertum est. ricini san-
guis illinitus valde prodest. strychni sucum illinies. cheli-
doniam tritam cum pane infuso in aqua ponito. vituli fimum
recens sive bubulum impositum prodest, vel cum aceto si
30 misceatur. stellionem sursum versum repente manu dextra vel

1 ff ¹ c²q; 3 spalangionum (*sic*) b. 4 Scabro b. 5 arbore b.
6 vii ^o b. 7 Coagulū b. edi b. 8 data (a ex o) b².
11 aqua b. 14 remediat] *his desinit Chisianus.* 19 acer
(semper) b. 20 sequitur i. persequitur *cf. et infra alia et for-*
mularum exempla gemmis inscriptarum, velut (Revue arch. 1892
p. 55) φεῦγε ποδάγρα, περσεύς σε διώκει [W. f. kl. Ph. 1892
p. 637] cf. Marc. p. 379, 19. 21—22 *haec ex Theod. 1, 73.*
23 cōmiscis b. 26 balneis (^o—is *del. corr.*) b. 27 celid' b.
29 bubulinū b.

sinistra pollice et digito medicinali prende, et in nucem regiam id est triangulam excavatam ante solis ortum mittis et de stagno claudis, et in brachio dextro ei suspende, ita ut quotiens est opus hanc nucem cui vis portandam des. faecem vini boni et ova cruda misce, et de penna illinito, nec laves donec sanetur. nam et haec verba non praetermittas incantare ad ignem sacrum Ignis auget, foris urit, aqua sitit. quo modo hoc mendum duc, sic nec hoc doleat nec rubeat nec in malum se vertat.

Ad I, 24 (74) de percussibus apum etc. (post statim curat). 10

Sic bulbi triti et impositi. hoc et dolorem tollit. et si (LII) lentisci ramum sinistra mana teneant, desinet dolor. cetam de aure in morsum scorpionis pone, et eandem tritam cum vino potui dato. gallinarum fimi cinis illinitus, scorpio in oleo detritus et penna illinitus mox subvenit. panis in vino infusus, et portulaca imposita ita subvenit. [nam et his semper potionibus . . . pergit *Theod.*

Ad I, 25 (75) De stirpibus vel ossibus vel telis . . . receptis et celatis in corpore (ad finem, ubi clausulam sic mutat b:

20

Sunt et haec beneficia fysicorum optime comprobata, (XXIII) quae huic loco adiuncta a nobis profiteor esse.]

Si spinam piscis vel ossium assulam tollis et super caput eius ponis et ipsa re scribis in cerebro $\alpha\phi$. $\tau\chi\chi\alpha$. item incantas et dicis nomen matris eius et dicis. Ille Gaius Seius, quem peperit illa Gaia Seia, in mente habeto illum Gaium Seium. item incantes, digitis medicinalibus iosum versus deduces, hoc sermone Pallas Gorgonis ostan carepieni. item incantas lasana piscator exi foras, et fac quod tibi iussit Iupiter. item pedes eius in aquam frigidam mittis. item si panis vel caseus vel ovum inhaeserit, ex ipsa re in aurem sibi ponat.

¹
2 $\bar{\iota}\nu\epsilon\kappa$ regia i. tangl \bar{e} excavat \bar{a} b. 5 illinita b. 7 f.
sistit? 8 duc (sic) b. f. ducis? 9 seq. Si sub cuiuslibet . . . ap.
Theod. 12 Cet \bar{a} (sic) b: i. e. sordes *Plin. n. h.* 28, 40 (*Ps. Pl.*
p. 112, 7). 14 illinito b. 22 a nobis est (\div) profiteor
esse b. 23 cf. *Marc. p.* 152, 15 Si de pisce os faucibus hae-
serit, spinam . . . hastula b. 25 gaius eius b. 26 gaius.
saius et mox gai \bar{u} . saium b. 28 h. sermone: h | mone b.
gorgoni? b. 30 inpit b. 31 cases b.

De singultu.

Singultus si natus fuerit, manus ambas in calida teneri facies. item anulum assidue cum digitis medicinalibus de dextra in sinistram et e converso inducat. item nomen eius
 5 in manu eius rectis litteris scribe, et legere illum hoc ipsum nomen cogis. si autem illitteratus fuerit, ipsum nomen ex aqua lavabis et ei illud potui dabis. et piper et castoreum aequa mensura tritum cum aqua calida potui dato. vel cum adriano adiuncto summe facit. sic et loco calido si iaceat
 10 satis iuvat. et pectus eius oleo nardino fricato. sic et dia trion pepereon datum satis iuvat.

Ad I, 26 (76) de testium indignationibus vel vitiis (extr.).

(XXV) Cupressi bacae vino coctae et tritae recte conveniunt. bulbi triti ex mulsa et illiniti prosunt. ruta cum cymis lauri
 15 tenerrimis trita et imposita testium dolorem efficaciter tollit. fabam vino coctam et cum aqua tritam pone. lini seminis farinam cum resina et murra pone, mire facit. feniculi farinam cum hydromeli coctam, ad omnes testiculorum dolores tumoresque facit. fabam fresam cum cymino et lotio detritam impone.
 20 cupressi bacae cum vino coctae et tritae et impositae, ulcera testium sanat. radicis cicutae cortex tunsa, ablata folia cinere calido appositaeque testibus <prod>est.

Ad I, 27 (78) de veretri causatione (extr. post tangendum erit).

(XXVI) Plantaginis suco tepido fomentabis, et si tumor fuerit
 26 ipsam tritam impone. si ulcus in veretro fuerit, murtae pulvere asperso sanabitur. et acaciae pulvis sic et lycium et glaucium facit. murtae folia commanducet, et salviam cum digito

1 ita seq. inser. cod. b (sine rubr.). 2 in cal' tenū b. cf. Marc. p. 176, 5. 5 re^{ctis} (sic) b. 8 aequa mensurā (vel aequo pondere vel ex aequo): ana b (ut supra). 9 adriano adiunctio (sic) b. 11 pipereon b. 13 Cipressi baccas vino coctas et tritas b. cf. Scribonius 233. 14 trita... illinita b. cf. Ps. Plin. p. 63, 14. ruta: cf. Ps. Plin. p. 63, 15. 15 efficiat b. 16 faba etc. b. cf. Ps. Plin. p. 63, 19. lini s. f. cf. Ps. Plin. p. 63, 18. 17 feniculi cf. Ps. Plin. p. 64, 5. 18 ydromelle b. 19 faba etc. b. 20 baccas etc. (ut supra v. 13). 21 sanat: huc usque c (Chis.). ablatis foliis cinire calido apppositoque testibus ÷ (sic) b. cf. Marc. p. 343, 33. 344, 4. 25 sucū tepidū b. 26 mirte pulverē aspersū sanab'r b. 28 glaucia b.

aut cum penna sibi illiniat. ervum molitum admixto turis polline in vino veteri coque et tepidum pone et obligato. cui si mel coctum adicis, celerius sanat. item scrofae sanguis illinitus optime facit. dentium equorum combustorum cinis aspersus prodest. spumam argenti et aloen ex aequo teres, 5 et cum uti volueris prius de vino mixto cum calida lavabis, tunc supradictum pulverem asperges. argemoniam in vino coque, et inde fomentabis. postea ipsam viridem tritam imposito, vel eius siccae pulverem asperge. thymi ℥ II in vini cyato ℥ I ieiunus bibat, tumorem veretri sanat. 10

Submeiulos vero sic remediabis. si in lecto suo in sago vel in racana aut tunica sua vel quolibet panno meiaverit, lava ipsum locum aceto et nescienti potui dabis, mire remediasti. rutae agrestis semen contere, et ex aqua calida ieiuno potui dato, remediasti. leporis vesicam in vino austero 15 decoque, et potui dato, remediasti. leporis cerebram coctum et tritum in vino potui dabis, probatum est. leporis vesicam assam nescienti dabis edendam, liberasti eum. piscis vesicam ieiunus glutiat, hoc et splenem curat. verris vesicam assam nescienti dare convenit. item filicis libram ℔ I . decoquas in ℥ IIII 20 vini ℥ S , facies inde potiones ℥ VIII , et ieiuno bibere dabis. simulac ex eo biberit, sterilis efficitur.

Ad I, 28 (79) de herniosis (extr.).

Cicutas, et bacas de cupresso virides inpari numero (XXVII) luna decrescente, et uvam passam sine granulis tunsam cum 25 axungia sine sale, et impositum ramicem et tumores testiculorum (<sedat>). cupressi virides pilas numero XL coques in vini ℥ III ℥ S tam diu quousque siccet, et sic tundes et immiscebis postea betas et axungiam veterem lib II , mandragorae suci lib II , galbani lib I . primo axungiam teres, et sic omnia com- 30

1 herbum *b.* 2 $\text{tep}^i \text{poñ}^i$ *b.* 3 Q^i semel *b.* addicis *b.*
 | S^o acfe *b.* 5 aloes ana tīs *b.* 7 ff pulvē *b.* acrimoniā *b.*
 9 vino sciato *b.* 11 saga *b.* 15 haustō *b.*
 17 in om. *b.* $\text{p}^v \div$ *b.* 18 edendo *b.* 19 te splen curat
 (sic cum albo) *b.* verri *b.* 20 clare convertit edendam *c.*
 qui hic desinit. $\text{lib} \div$ I *b.* 21 pones (sic) *b.* 22 simul' *b.*
 stili? *b.* 24 Cicutas et baccas...etc. *c. accus. b sc. R. cf. Marc. p. 344,*
 4.7. testiculorum. Cipsi sic (sine albo) *b.* 27 vino *b.* 28 tundis
 et immiscis *b.* 29 sic *b.* sucus *b.* galbanū *b.* teris *b.* commisces *b.*

miscabis, et uteris medicamento his omnibus supradictis sub
ligatura. probatum est. item ramum diffusum novellum quaeres
de quali volueris ligno et findes et per ipsam fissuram puerum
transduces qui ramicem patitur. postea recomponas et liges
5 ramum. dum coeperit ramus cohaerere, puer sanabitur.

Si mulier vesicam ruptam habuerit vitio obstetricis et
herniam non contineat, argemoniae fasciculum I, pulei fasci-
culum, nepetae surculum I in vini veteris aut aceti acerrimi
ss IIII. bulliat in olla usque ad heminas III, addes pusillum
10 salis triti, et potui dabis. mire sanasti.

nam si mulier sanguinem vel purulentum meiaverit, murtae
<surculos> ad quartas decoques in olla nova ex aqua lota,
et exinde tertiam partem potui dabis per triduum, ita ut
prima die nihil aliud bibat, et mire sanasti eam.

15 *Ad I, 30 (81) de div. vitiis in ano nascentibus (post in-
dicum ammiscendum est).*

(XXX) Lentem combustam bene tritam cum melle imposito, om-
nes ani tumores et fervores sanat. fel taurinum perunctum,
et super lanam succidam ex aqua frigida impone, expurgat fer-
20 vores et ad sanitatem perducit.

*Ad I, 30 (83) De ragadiis in ano nascentibus (b post
consumentur).*

(XXXII) Item fimum canis album tritum et cribratum et cum
melle illinitum ragadium curat. berbicini sevi :- I, mellis :- I,
25 aceti acerrimi :- I in unum ad tertias decoques et linteo in-
ductum loco impones. hoc ragadium et haemorrhoides curat.
passum mel et lixivam aequa mensura addes et samsucum
coques simul. postea vero cum tepuerit sessum sibi lavet.
tanta vis est remedii, ut statim curet et exochadium latens
30 incidat. ovi decocti vitellum et spumam argenti aequa men-
sura ex oleo roseo simul contere, et lana involutum subicito.
prius de lana penicillum intinctum ac melle expressum deterge.

1 h oīa ss b. ¶ d' est (i. e. inter probatum vel prodest
incertus) b. cf. similia apud Marc. p. 343, 26—32. 2 queris
etc. b. 4 recompones et liges b. 7 ctin& b. acrimonie b.
8 nepte b. vetī b. 9 eminas b. 11 mirti mascl'i | ad
quartas b. cf. Diosc. p. 717. 14 eū b. 24 berbicinū. I. ÷
sevom (sic) b. 26 emorroidas b. 27 lexiva b. ana (item 30)
(= aeq. m.) b. 28 sessum (ἐδραυ): secessū b. 29 latentem b.
31 et oleum rōs. b. 32 pinnicellum b. intinctum?: τinctū b.

item si quid intra anum innatum fuerit sanat. semen aneti mittes in ollam novam et claudes diligenter eamque in furnum mittes cum incenditur. postea favillam ipsam tundes et cernes, et imponas, omnia vitia ani sanat. picis resinae cerae butyri sevi caprini un̄ singulas, spumae argenti un̄ I commis- 5 cebis, omnia vitia ani si linieris sanat.

ani vitia si qua ex ulceribus facta sunt et siccanda erunt, fel taurinum siccum suprascriptum tenesmon factum mire sanat. folia plantaginis trita cum oleo veteri imposito, bonum est. item ebuli sucus illinitus ani prurigines sanat. caseum salsum 10 et aceti pusillum simul contritum ulcera ani curat illinitum et neque tumorem neque suppurationem facit.

Mulieribus circa corpus ipsum solent ragadia nasci, quae ita curantur. medullae cervinae ÷ VI, olei rosei ÷ III ad focum lenem resolves et commiscebis, et refrigerato uteris. 15 qui assellari non possunt, mellis salis triti coclearia terna simul deferveant in trullione ita ne nigrum fiat. facies dum tepuerit collyria et in ano singula subicies, mox assellatur. muris stercus, <piperis> grana XV, aluminis pusillum, mellis coclearia II, salis triti cocl. I teres simul et commiscebis, et 20 collyria facies et in ano subicies.

Ad I, 31 (85) De syringiis (fn.).

Nam et chalcanthum cum aceto vel vino styptico tritum (XXXI) syringiis optime facit. sic et cocleas sine testa terito et syringiis adhibeto, curasti. dactylos XX et V, vel XV, in trul- 25 lione ferreo combures teres et diligenter cernes et cum melle aequa mensura miscebis. prius vero de calida fomenta et de sabano terge, post de vino veteri lava, et impones medicamentum cum linteo. cures mane et sero, in die VII sanabitur. caprifolia quae cadunt, sicca et in pulverem redige. deinde 30 ad setam praecides syringium, et vino veteri lavabis et linteo

2 mittis . . . claudis b. 5 an. I. ÷ b. commiscebis: Remissis b. 6 linueris b. 8 tenasmon. 10 b ÷ b. 11 anni b. 13 Mulieribus—curantur *rubro scripta sunt.* ragadie b. 15 refrigeratū b. 16 assellare b. ana coclearia III. b. 17 deferveat in trublione b. nēgrū b. 18 āno b. 19 stercus g̃na (*sine lac.*) b. addidi piperis. 20 teris . . . commiscis b. 21 anno b. 24 (*etc.*) siingiiis (*sic*) b. 26 comburis teris . . . cernis b. 27 c. m. ana misces b. de sabano *hic etiam b, ubi de videtur dolendum.* 31 deinde: inde b. p̃cidis b. lavas b.

siccabis, et super pulverem mittas, et mirifice curabis. in mortario pulverem ex pistillo plumbeo facies et mittes in eo oleum cyprinum. quod si non est, oleum de lucerna ardente mittes, et cerussam bene tritam terendo in mortario diutissime
5 commiscebis, et uteris. item marrubii :- II, axungiae veteris :- III, picem candidam infusam in vino veteri, omnia teres et commiscebis, et uteris, mire curat.

De physicis. Picem liquidam cum manna turis aut cum ceroto commixtam intra syringia mittes, et optime curasti.
10 quinquenerviae sucum intra syringia mittes, sanasti. item marrubii folia et sterces soricinum, semen de avena, piperis grana XXI, omnia aequis ponderibus miscebis, bonum est. item olivae grana plura ustula, teres et pulverem facies, et aperies caricam et supra de pulvere superasperges, statim
15 sanabit. nam et syringium et corcum et strumas sic curas.

De expertis. dactylorum ossa, brassicae radices satueriae radices, | (p. 55) olivae ossa, omnia aequis ponderibus exusta et in pulverem redacta vulnere imposita, mire curat. canis finum album cum oleo roseo tritum syringium curat.
20 humanum sterces combustum et cum melle tritum syringia curat.

Ad I, 31 (86) De syringiis (post impedita).

(XXXIII) Palumbinum finum siccum teres cum aceto, impone choeradi, et illam tolles.

25 . . . Cynoglossae radices in mortario diutius tere et dabis bibere in vino veteri. et abstineat usque ad VIII <diem>.

1 sucas (sic) b. curas b. in m. etc.: Mortariū pulverem | & pastillū plumbeū facis. et mittis in eū (sc. mortariū) b. et cerusa bñ trita ī mor tēdo ī mortario b. 5 cōmiscis b. 6 teres et cōmisces b. 8 de phisicis rubr. scr. b. 9 cōmixtū b. siringias (sic hic et v. 10) b. 10 mittes: missū b. 12 misces b ÷. b. 15 syringiū. et carcū b (cf. de corco Marc. p. 220, 11 sqq.). 16 de expertis rubr. scr. b.

rad' b. satie² b. 18 in: īn (inde) b. 19 siringiā b. 20 syringia b. 21 curat: hinc seq. in b De ragadiis in ano nasc. et quae supra apud Theodor. 1, 82—84 usque ad v. impedita cf. ad 1, 84. 22 hoc corrupte inscribitur in Chisiano (ut in indicis cod. b c. XXXIII): De fistulis in ano et intestini reumatismo. 23 ipone caradice. eillas toll' (cum albo) b. post v. 24 in b seqq. ultima s. 86 Quibus vero intestinum exierit... 26 VIII. b (diem addidi).

hoc et syringio et omnibus ani vitiis, sicut supradicta, ita medetur, expertum est. item asfodeli radices colliges, rades et quantum necesse est ligabis in syringium usque sanetur.

De ischiadicis (XXXIII).

Brassicae semen tritum cum aceto acerrimo tamquam ma- 5
lagma panno inductum in loco doloris impone, et alia die solve. et batrachion herbam optime tunsam linteo sicut medicamen inductum imposito, et signato ne solvatur, usque ad aliam diem, et lavabis de vino veteri, et sic relinquitur. vide ne aliquid medicaminis seu unguenti adhibeas. hinc omnis 10
umor dum exierit, mire sanabitur.

hoc satis bene expertum est. hoc facis vel in geniculo umero cubito vel talo qui nimio dolore contrahuntur. batrachion herbam tundes de ligno iligno et implebis inde conculam de nuce, et pones super talum in quo loco dolet et 15
alligabis, et alia die solves. postea dum <se> vesica erexerit, cum spina quali volueris aperies. tamen vide ne cum ferro tangas.

Ad omnem membrorum dolorem vel quicquid
doluerit (XXXV).

20

Herbam bryoniam minutim decoques in oleo, postea colabis et miscebis cerae quantum tibi videbitur et perungues dolorem, remediasti. adipis anserini vel haedini ÷ I, bacarum lauri tunsarum ÷ I, iunci radicem ÷ I, medullae cervinae ÷ I, resinae terebinthinae ÷ I, rasurae navis marinae ÷ I. 25
facto ceroto, si superunxeris, sanasti. cupressi pilas XXX contusas diligenter cum olei SS III decoques super carbones lentos, postea dum frigeraverit, per linteolum colabis et mis-

1 syringio (sic) b. sup^a b. 2 asfodilli b. 3 ligas b.
4 de sciaticis rubr. b (est indicis cap. XXXIII). 7 botracion b
(item infra v. 13). sic medicam b. 8 solvat b. 9 aliam:
aliū b (cf. v. 16). lavas b. 9 reliqⁱt b. 12 H b. ge-
nucto b. 14 ī lignū b. īples b. 16 alligas b. solvis b.
addidi se. 17 quale b. 20 hoc est indicis b cap. XXXV.
21 brioniam b. minutā b. 22 misces b. cerā b.
punges. hōrē b. 23 Adipē anserinū t. hediū b. bacas l.
tunsas b. 24 rad' b. Medullę etc. sic b. 25 resin tēben-
tina b. rasure etc. sic b. 27 oleo b. 28 dū frīgāuit b.
colas b. misces b.

cebis cerae liquidae libram I et facies cerotum tenerum. item radicis iunci, murræ troglodytidis, storacis, lauri bacarum uncias singulas, omnia tenuissime trita miscebis, et uteris.

Ad omnes nervorum duritias perfrictiones con-
5 tractiones et dolores (XXXVI).

Acopum quod suprascripta mira celeritate sanat, et ad plethoram et ad calores. foliorum lauri et bacarum lauri, faeni graeci, samsuci, cupressi bacarum, murtae, roris marini uncias singulas, haec omnia tunsa in vini veteris \mathfrak{S} I infundes
10 diebus III, quarto miscebis olei lib III in ollam ubi species suprascriptae sunt, et leni pruna coques usque quo vinum consumetur. colabis, foco impones. et addes cerae ponticae \div VI, resinae terebinthinae \div VI, et uteris. hoc expertum et valde mirificum est. item olei veteris lib III, cucumeris
15 agrestis radicum lib I coques usque ad oleum et adicies cerae lib I et pro acopo uteris. caro palumbina cibo prodest data. aqua in qua caules decocti sunt loca fomententur. hoc et ad pedum dolorem facit. stercus caprinum montanum cum axungia tritum linteum inductum et calefactum sanat. stercus ca-
20 prinum decoctum cum aceto et melle tritum imposito. hoc et articulos dolentes curat. abrotonum cum oleo decoctum et tritam imposito. hoc et mala medicamenta excludit. gagaten lapidem ustulabis teres et in oleum mittes, adicies et ceram ita ut fiat cerotum, et uteris. hoc cuiuslibet membri et renum
25 dolorem curat. quinquefoliae herbae sucum potui dato. hoc et laterum et coxarum dolores sanat.

De lumborum dolore (XXXVII).

Git quantum tribus digitis tollere poteris tritum in passicretici cyatis duobus cum aquae calidae cyatis duobus potui
30 dato, potenter facit. lanam sucidam in oleo et pice liquida

2 rad' b. mirre trocliten b. baccas b. 3 ana .I. \div b. misces b. 4 perfrictiones b (item in ind. cap. XXXVI).

6 ss. b. 7 pletora b. folia . . . baccas b. 8 baccas Mirte Ros marini b. ana .I. \div b. 10 Quarto misces b.

11 ss $\bar{\text{f}}$ b. 12 Colatis b. 14 Cucumeris suc' agrestis rad' lb I. b. 15 usque ad ol'm (sic) b. 18 dol' semper b.!

21 Abrotanū b. decocta et trita (sic) b. 23 ustula^a tīs b. 25 dol'. 26 dol'. 27 est indicis c. XXXVII. cf. Ps. Plin. 2, 14 et Med. Plin. 2, 36. 54^b Bas.). 28 Gitti b. cf. Marc. p. 251, 33. 29 aqua cal' b.

intinges et impones. adipēs vulpinos inunguito. inulae herbae
 folia vino trita imposito. nasturcium cum polenta calidum
 cum aceto impositum prodest. sulphur vivum ... et vitellum ovi
 cum caroeno commixtum imposito. semen asparagi tritum vel
 radicem eius cum vino aequa mensura potui dato. sucum porri
 sectivi cum hemina <vini> potui dato. nuclei amygdalorum
 triti ex aqua potui dati mire prosunt. millepeda trita et suci
 eius denarii pondus unius cum vini cyatis duobus medetur.

Ad coxarum dolores (XXXVIII).

Populi germen in vino coctum et expressum adiecta aqua
 bibat, sanus fiet. ursinum fimum cum axungia bene tri-
 tum imposito. ei parti quae dolet testudinis coxam abscisam
 alligabis. cucumerem erraticum ligno effossum cum axungia
 veteri contritum et per diem noctemque unam impositum, mire
 prodest. herbam polygonum, quam nos sanguinariam dicimus,
 tunsam impone. item artemisiam contusam et in aqua fer-
 venti dimissam tolles, et supra polygonum quam primum
 imposueras antehac, impone calidam et bene alligatam. hoc
 per triduum facito, prodest. facit hoc ad quamvis vetustissi-
 mum dolorem et sanguinem erraticum et ad tubera in cor-
 pore et ad nervorum contractiones et ad podagram. sed arte-
 misiae lacte maceratam impones. cucurbitae semen cum oleo
 et aceto tritum et unctum sanat. vettonicae pondus duorum
 denariorum in mulsa calida potui datum. hoc et lumborum
 dolores tollit. git quantum tribus digitis tollere potes tritum
 in passi cretici cyatis duobus potui datum prodest.

1 intingis et īponis b. Innulę b. 3 Sufur vivū. Cimīs (sic) et
 vitellū ovi b. 4 sparagi b (cf. Ps. Plin.). 5 an. potui d. b.
 Suc⁹ b. 6 cū emīn^a potui b (cf. Ps. Plin.). 7 dato b.
 millepedia b. suc⁹ b. 8 pond⁹ b (cf. Ps. Plin. p. 125).
 9 in ind. XXXVIII. De coxarum dolore b. cf. supra c. XXXIII.
 10 Pupuli b. 11 fiat ante ips. corr. b. bene: ueñ b.
 12 Ei⁹ p^{tis} b. abscid'. et alligā^b b. 15 pōlegonus b. san-
 ginariā b. 17 quam: īaq^a b. 18 an h[~]c b. 19 Fac b.
 21 arthemisię sic b. 22 īpōmīf b. 23 vetonice b.
 24 dot b. 25 gita b (cf. idem supra p. 290, 28).

De genuum dolore (XXXVIII).

Bulbos rusticos tundes, adicito sales frixos et nitrum combustum pari pondere et tritum ovorum albumen. simul omnia commixta panno inducta impones, alia die solves. hoc
 5 facies donec incipiet tumor sedari, usque ad sanitatem. probatum est. item prassii 5 X, axungiae veteris 5 V. herbam suprascriptam coques sub cinere calido in foliis malvae involuto, et cum sudaverit tolles et tundes cum axungia suprascripta, et addes panem quem infundes in vino veteri, teres
 10 simul omnia et linteo inducta impones, et sanabitur. probatum est. fel taurinum linteo inductum impone. stercus canis album cum oleo roseo impone. stercus humanum siccum melle tritum imposito. rutam viridem cum alio et sale et mellis pusillo tritam panno inductam impone, statim sanat. fel ursinum
 15 cum adipe scrofino tere et impone. hoc et <ad> cicatrices facit. hederæ bacarum heminam, ficus siccae libram I, axungiae libram I. cum vino veteri contusa et linteolo imposita sanant.

Ad varices sine ferro curandas et malandriosos qui
 20 per tibias et corpus ulcera faciunt (XL).

<Ad> varices viri seu mulieris gravidæ. bovis masculi fimum calidum cum aceto acerrimo teres, et in balneo prius inductum tunc linteolo calidum impones. sed luna decrescente facies, et hæc verba dices Quomodo cornua bovis masculi
 25 sicca sunt et stricta, sic et cui fit, illi Gaio Seio, varices siccae et strictae sint. adipem anserinum cum cera tritum imposito, sanasti.

Malandriosis. alii decocti aqua crura ulcerosa fomen-

1 in ind. b c. XXXVIII. 2 nit^o cōbtī b. 3 alb b (f. in ov. albumine). 5 donech b. 6 (etc.) X 5 b (qui solet signo numerum antepone). herbā ss b. 7 involutū b. 9 ī vinū vetēm b. tīs b. 13 allio b. pusillū tritū ...inductū b. 15 ad om. b. 16 Ed'e baccas eminā. ficus siccas lib. I. axungie lib. b. 17 īposita sañt sic b. 20 sic b, sed XXX De verrucis (verucibus c, varicis r) sine ferro curandis ind. b (cr). Qui per tibias et corpus ulcera faciunt rubr. add. (ante tit.) in textu b et (post tit.) in ind. c, om. (ind.) r. [sine ferro: cf. Marc. p. 349, 12]. 21 Varices (om. ad) bc. 22 tīs b. 23 īductū b. calid' b. 25 tricta b. 26 āsinerinū b. 28 Malandriosis rubr. add. c, quod (vacuo spatio relicto) om. b. (A)llii (sic incip.) b, Allii c.

tata celeriter sanat. caprinum fimum cum aceto fervefactum imposito butyrum cum medulla cervina tere et impone. lathi agrestis radice trita et adiecta aqua et aceto simul macerata omnes corporis asperitates in balneo sudore emicante confricabis. maxillas apri vel scrofae combures et cinerem 5 eius ulceribus asperges, et statim sanabitur. fel taurinum cum oleo cyprino vel roseo illinies. vettonica in cibo vel potu sumpta intra VII dies ad salutem perducit.

De articulorum dolore (XLI).

Sinapi tritum cum aqua et polenta imposito. verbenam 10 cum axungia veteri tere impone et liga. quinquefolia tunsa cum axungia veteri sine sale imposita ad sanitatem perducit. beta trita cum suco et melle imposita articulorum dolorem sedat. columbinum fimum decoctum in aceto tamquam malagma subactum impone. porcinum fimum recens imposito et 15 die tertia solve, sanasti.

De talorum dolore tumore et luxu (XLII).

Virgas de rubo combures et cinerem ipsum oleo roseo commiscebis, et uteris. plantago aceto trita et imposita tumores tollit. hyoscyamus cum sua radice ... et super pedes im- 20 posita mire dolores et tumores tollit. ibisci radix cum vino cocta cum axungia veteri et sevo caprino composita omnibus locis dolentibus seu tumentibus bonum est. fimum liquidum illini, et quotiens siccabitur, iterum reillini, optime sanabitur. quamvis turgidus sit pes, linteum de aqua cum oleo subactum et 25 impositum mire prodest. caprinus fimus aceto decoctus et mellis modicum mire sanat vulnera. linguam bubulam in aceto decoques, tundes et impones, tumorem et dolorem discutit.

2 Lapii | (*pro Lapacii*) *b.* 3 rad' *b.* maceratū. 4 sudorē emicantē *b.* 5 comburis *b.* 6 uulceribus (*sic*) *b.* 7 Bethonica *hic b.* 9 XXXXI *ind. b.* 10 Sinape *b.* Beruenā *b.*
13 dol'. 14 tāq^a aq^a malagma *sic b. cf. Marc. p. 352, 10*
(in modum malagmatis). 15 *cf. Marc. p. 352, 12.* 17 De
t. d. rubr. c, in textu (*atr. scr.*) *b.* sed in *ind. b* XXXXII De
talorum dolore tumore et luxu. 18 comburis *b.* 19 com-
mises *b.* 20 iusquiamum *b.* radice et *sic b.* 21 Evisci *b.*
23 *b ÷ b.* allini *b.* 24 reilln^e *b.* 25 lint^o . . . subact^o et
īposit^o *b.* 26 c. fim^o *hic b. cf. infra de eadem re p. 294, 2*
(*ex alio fonte*) fimum *b.* uulnā *b.* 28 īponis *b.*

De luxu. porcinum fimum seu vitulinum impositum sanat. caprinum fimum cum melle commixtum idem facit. lilii vel heliotropii herbae folia tunsa et imposita efficaciter <luxum> sanant. tumorem de luxu bulbi triti et impositi sine mora
5 discutient et luxum sanabunt.

Ad I, 32 (88) de pernionibus (XLIII. post curat).

Et aqua ubi decoctae sunt rapae assidue fomententur. et easdem rapas tritas superpone, perniones curant. dentis equi combusti pulvis immissus et desuper fasciola linea li-
10 gatus sanat. brassica trita et imposita perniones ac pedes ruptos sanat. caprini cornu combusti cinis <ex> oleo impositus sanat. fimum gallinacium vel palumbinum oleo tritum et impositum perniones curat. muli urina cum suo luto imposita callos plerumque in digitis innatos sanat. gutta ammoniaci
15 per dies VII imposita sanat. alium tritum et impositum callos innatos curat.

Ad I, 34 (91) de panariciis et unguibus ruptis et scabiosis (XLIII. post gubernare oportet).

In calida quantum potes ferre, ita ut modice adurat, 20 tertio panaricium mitte, sanasti. nuces rancidas cum cera alba panaricio imposito, mirum est. mox ut balneum ingredieris, ante quam sudes, panaricium in solio calente intingue, diuque ibidem teneto. picem si cum aceto coquas et imponas, ungues scabiosas extirpas. ungues bene nascentur, si sandaracam
25 auripigmentum resinam terebinthinam unciis singulis omnia trita commisceas et imponas. adipem caprinum solum vel cum sandaraca mixtum et impositum ungues ruptos id est scabiosos sanare certum est.

1 De luxu rubr. add. c (om. b in spatio vacuo). 3 eliotropiē b. contusa (ubi infra rep.) b. luxum in repetito ad I, 97 eodem loco add. b. 4 sanat (ut solet) b. T umorē (pro rubr.) b (item infra b). et īposita b (contra infra trita et impositi b). 5 discutunt (infra) b. et l. san. infra om. b. seq. Theodori cap. de pernionibus. 7 rappe b 8 (item 13 etc.) pregmones b. 9 fasciolo linea b. 11 corni b. oleo (sic) b. add. ex vel cum (cf. v. 12). 15 p̄d VII b. Allium b. 20 rancidas b. 21 īpōitū (impositum) b. ingredieris (sic) b. 24 scabiosas extirpes b. 25 unciis singulis: ana ÷ b. 26 (si . . .) cōmisce et īpone b.

Ad podagram (XLVI).

Expertum, revelatio Moysi pro coniuge sua. Mense ianuario toto cata mane VIII optimi vini cyatum unum semis accipiat. mense februario betas non manducet. mense martio alicam coctam cum absinthio aut cum caroeno accipiat quasi 5 ieiunus. mense aprili rafanum non comedat. mense maio caput de nulla re manducet. mense iunio aquam frigidam cata mane quantum meri est consuetudo accipiat. mense iulio a venere se abstineat. mense augusto malvas non manducet. mense septembri quantum meri est consuetudo cata mane 10 ieiunus accipiat. mense octobri porros non manducet. mense novembri non lavet. mense decembri caules non comedat. hoc toto anno servantes pedum sanitas comitatur.

Nam et ovorum vitella et mel simul commisce, et pedes illinito, desuper lana sucida involvito et linea fasciola ligato. 15 et vide ne lanea fasciola sit. hoc mox dolorem et tumorem sedat, ut mireris virtutem huius adiutorii. herbam portulacam tritam imponito, dolorem et tumorem sedat et mire sanat. cucumeris silvatici radicem coctam et tritam in modum ceroti illinito, bonum est. hoc pedum et articulorum sedat dolorem. 20 sic et rubiolum unde <libri> illuminantur in aceto bono decoques et frequenter ad pennam illinies, et mox pedum dolorem sedat. item spumae argenti unċ I, cerussae unċ VI, afronitra alba numero V, ovorum V albumina, salicis sucum conficies et uteris. spumae argenti, sulphuris iudaici uncias 25 singulas, cerussae unċ III, calcis semunciam cum oleo rosaceo

1 rubrica haec Ad podagram—sua nunc extincta et deleta in textu b, servata est in c. indices habent sic XLVI. Ad podagram de expertis bc, XXXVIII De expertis ad podagra r.

3 vini (i. e. novies) b. 4 accipiant b. 5 q̄sieiun¹ b. ma-
dio cap̄ b. 8 (item 10) meṛ b. 10 setbri¹ b. 11 octo-
brio b (item novembrio . . . decembrio). se (pro M̄se) noū-
brio b. 13 servantibus b. 14 9miscēs b. 15 lanā
succidā b. inuoluto b. lineā fasciolā b. 16 (item 18)
dol' et tumorē b. 19 f. aceto coctam: cf. Ps. Plin. f. 67^d Bas.
20 b ÷ b. peduū sic b (item v. 22 et p. 296, 2 ut in tit. c.
XXXVIII ind. De ragadiis peduum). 21 unde pedes alumi-
nantur (sic) b. 22 ad pnnā b. 23 ceruse³ VI ÷ b. 24 nomō b.
Ouoav̄ b. Salicis sucū τ ficis τ utis^u b. 25 ana ÷ b. 26 Ce-
ruse³ III. ē (pro III ÷) b. Calcis £ b. oleo tīs ras^a | aceo. et . . . b.

teres et in modum ceroti illinies. hoc pedum dolorem et tumorem vel qui cum scabia dolent sanat.

Ad malos pedum dolores, ad reuma omne corporis et ad pruritus et ad papulas minutas et sciae et renum dolorem,
 5 omnia desiccat et ad sanitatem perducit. hoc utatur in balneis. quod conficitur sic. piperis unc̄ III, alii pro pipere cyperum dixerunt, sulphuris vivi unc̄ III, ovorum inanium combustorum cineris unc̄ III, afronitri matronalis unc̄ III, nitri alexandrini combusti unc̄ III, alii VIII dixerunt. nitrum co-
 10 ques super carbones et vino veteri extingues, et iterum coques et in pilam mittes et omnia ad pulverem tundes et cribro tenui cernes, et in balneo uteris. etenim in una lavatione tantum sudabit quantum in quinque balneis sudare non poterit. et omnem umorem usque de medullis mire siccatur et
 15 maculas tollit et omnem dolorem sedat. hoc experimentum omnes auctores affirmant.

finus gallinarum illinitus ad pedum dolorem mire facit. pilae cupressi in aqua marina decoctae ita ut molles fiant, tundes in pila et subinde aqua asperges. malagma fiat, im-
 20 ponito, pedum dolorem tollit. stercus columbinum in pila tundes, et pulvere ipso creto fiat sextarius I, axungiae veteris libram I, olei cyprini semunciam, olei nardini semunciam, omnia tundes miscebis et impones. et hoc medicamine sanus eris per annos plurimos, si deo placuerit. vitium cinis cum
 25 axungia veteri impositus dolorem et tumorem tollit. cupressi folia contrita unc̄ II, panis medulla unc̄is quattuor cum axungiae veteris unc̄is II in unum contrita et imposita mire dolorem tollunt. caules sambuci cum sevo hircino triti et impositi vehe-

3 Ad—(5) balneis rubr. scribuntur (unde dedi) in c, quorum primam partem (Ad—pruritus) om. b, ubi talis est rubrica: Et ad papulas et sciae et renum dolorem oma de siccatur et sanat | (p.62 sine rubr. pergit) oo utatur . . . 3 reumam omnem c. 6 cypm b. 7 Sulfur vivū III ÷. Ova inania combusta cinis ÷ III b. 11 pilū b. 12 carnes b. 13 sudat b. 16 auctores b. 18 molli fiant b. 20 peditū (pro peduū) b. 21 pulverē ipsū cretū fit sextariū. I. axungia veteri lib I. b. 22 ℥ b (bis). 23 misces et inponis b. 25 īpositum hoc (h) d. b. 26 folia contrita II. ÷. P. me-
 or
 dullā III ÷ Axungia veteri. II. ÷ in unū contritū et īpositū b. 27 toll' b.

mentissime prosunt. item semen genistae et folia salicis cum axungia contrita et imposita pedum et geniculorum tollunt dolorem. ursinus adeps illinitus podagram sanat. vituli marini adipe pedes ungue et de corio eius caligis utere, statim sanasti. bubulum fimum cum faece aceti impositum prodest. 5 catulum antequam hirundinem videat occides et de sanguine ipsius per triduum pedes perunguito, vitium incidisti. catulum canis crassum occides, et axungiam eius tolles, et in cacabo ferventi pones ut discoquatur donec ossa remissa sint. postea per triduum in eadem aqua pedes fomentabit, et cum pedes 10 de aqua tulerit, de adipe eius sibi pedes perunguat, et sanabitur. mire expertum est. ranae rubetae combustae cinis cum axungia veteri impositus prodest.

Ad noda solvenda de manibus sive pedibus (XLVII).

Bitumen cum oleo roseo terito ut sit spissum, et confri- 15 cando illinies noda. et pone desuper lanam sucidam, et de lanea fasciola ligabis. ferulae radicem ad tertias decoques et ipsam aquam calidam in vino mixtam bibat, et omnia noda exsolvet.

Ad I, 35 (93) De pruritu vel scabie totius corporis 20
(XLVIII *extr.*).

Nam et axungiae veteris uncias II, sulphuris vivi uncias II tundes et cum axungia miscebis terendo, et pruritus illinies. item aluminis liquidi uncias II, mellis uncias III in unum com- 25 miscebis, et in balneo papulas et pruritus illinies. item sulphuris vivi uncias II, nucum rancidarum purgatarum unciis III separatim diligenter tritis et commixtis in balneo priusquam sudet totum fricabis. radices cauliculorum id est thyrsos ipsos vetustissimos siccos combures et cinerem eorum cum sale diligenter teres et in balneo corpus fricabis. aqua marina ca- 30

1 *cf. Marc. p. 372, 15.* 2 peduū geniculorum *b.* toll' *b.*
4 *cf. Marc. p. 371, 31.* 5 bubulinū *b.* 6 catulus . . . occisus.
et . . . *b.* 7 hirundinem *b.* 8 incidisti *b.* 9 cacabo *b.* 10 fo-
mentaß (bis) *b.* 11 tuleris *b.* 12 impositū *b.* 21 XLVII Ad noda
solvenda q̄ in manibus nascentibus (*sic*) *ind. b.* 19 *sequitur (sine*
rubr.) indicis cap. XLVIII de pruritu . . . (Theodori c. 35).
23 tundes et c.: et tunsa c. *b.* misces *b.* 25 cōmisces *b.*
Sulfur vivū ÷ II. Noces rancidas purgatas III est (*sic*
pro ÷ = unc̄) s. d. tritas et cōmixta . . . *b.* 28 rad' *b.* tyr-
sos *b.* 29 gburis . . . teris *b.*

lida, frequenter exinde corpore loto, pruritus et scabiem et
livorem tollit. stafisagriae uncia I, nitri uncia I simul diligenter
contritis in balneo uteris. alumen scissum ex aqua calida
teres ita ut sit tamquam gluten, et in balneo cum sudare coe-
perit corpus fricato. oleum in quo pastinacae marinae iecur
decoxeris, si inde corpus perungas, pruritus et scabiem sedat.
plantaginis suco pruriginem per triduum inungito. terram
quam formicae effodiunt cum aceto et oleo terendo commis-
cebis et unguis, statim sanatur. caninus sanguis illinitus pru-
ritum et scabiem sedat. asininum lotium cum luto suo illi-
nitum idem facit. bubulum fimum cum aceto illinitum pruritus
et scabiem et ignem sacrum tollit.

Ad scabias id est papulas.

Lupinorum farina aceto subacta in balneo illita papulas
et pruritus sanat. bulbos tritos cum vino veteri illinito, et
dum laveris item de eodem medicamine taliter perfricato, ita
ne oleum tangas, papulas et pruritus sanat. scrofinum fimum
combures, cinere eius cum aceto in balneo corpus et papulas
perfricato. cimolia post balneum illinito, papulas sanat.

<Ad> pustulas graves et ea quae suppurata sunt.
ibisci radicem cum hydromeli coques addita farina hordei et
sale, calidum impone. nam et foenicine medicamentum omnem
pustularum acredinem curat.

Si impetigines innatae fuerint, chelidoniae suco
assidue loca fricabis. scarabaei intestina loco infricato, mire
sanat. racemos de uva tolles viva et sanguinem eorum cum
lasare vivo miscebis, et illinies, amplius non nascentur. la-
pathi radicem contusam cum modico aceti vel solam induc in
die, cum tetigeris impetigines curat.

1 exin corp^o lotū b. cf. v. 6. 2 toll' b. 3 ꝑ tritū b.
4 tanq^m b. 5 cf. Ps. Plin. p. 100, 13 (Lips.). 7 sucū b.
8 ꝑmiscēs b. 12 acrum b. 13 tit. Ad om. b. pupulas hic b.
14 cf. Ps. Plin. 3, 27 p. 100, 8. illitū b. 18 ꝑb⁹tū. nis ei⁹
(sic) b. 19 cymolia b. 20 addidi Ad. 21 evisci b. ydro-
melle b. ordei b. 22 sal calid' b. fenicene medicam̄ b. cf.
Cass. p. 119, 8 etc. 23 postularū b. 24 celid' b. 25 Si
scarabagii b (ubi del. Si). ifricatū////. mire s. b. 26 Ra-
cinos d' bou⁹ | (p. 64) toll'. viui b. 27 lasere uino b. lapacii b.
28 mod'. aceto b. solat (a ex u corr. ut sit solā pro solut) b.

Verrucarum genera sic curabis et clavos. Murinus sanguis illinitus verrucas tollit. intibi erratici florem mane ieiunus legito et ex eo verrucas confricato, cito sanat. canini fimi pulvis cum cera illinitus verrucas sanat. ex urina canis lutum impositum verrucas et clavos extirpat. verrucae ex se 5 cadunt, si cum cunila viridi eas frices assidue. verrucas extirpas, si noctu stillam quamcumque decurrere videris, eadem loca ubi verrucae sunt detergas. quod si nuda manu terseris, in manum transeunt. lapillum qualemcumque in folio hederæ involutum inveneris, in verrucas admoveto atque celebri loco 10 proicito, ut eum quicumque invenerit, statim in eum transeant qui eum levaverit, ita tamen ut quantae verrucae sunt tot lapillos in eodem folio involvas, de quibus prius verrucas tanges. fel scorpionis marini illinitum verrucas tollit. fimum columbinum cum aceto acri decoctum ad mellis crassitu- 15 dinem leni igne, perductum verrucas sive clavos extirpat. fici immaturae lac cum axungia mixtum impone. vitulini fimi cinerem ex aceto verrucis impone. heliotropii herbae suco confricatae verrucae cadunt. fabas nigras in panno quolibet involve, tanges de singulis fabis singulas verrucas et dices 20 Titi quomodo hae in fumo siccantur, sic et illae verrucae siccantur et ducant se. et tollas ipsas fabas et in furnum mittas. statim recedas ne sonum vel odorem earum sentias.

Ad I, 36 (94) De maculis in corpore nascentibus
(XLVIII).

25

Sed et haec adiutoria maculis supra scriptis propensius sunt adhibenda. porri folia trita et imposita varos emendant. tithymali <lac> cum farina impositum maculas tollit. avenae farina cum aceto maculas tollit. columbinum fimum aceto tritum et illinitum maculas et lentigines de facie tollit. napus 30

1 Verrucarum—clavū (*sic b*, clavos *c*) *rubr. scr. bc.* — *ad rem cf. Ps. Plin. 3, 29 (unde et Marc. c. 19 p. 186, 21 sqq.).*
6 cunula *b.* 9 manu *b.* ed'e uolutū *b.* 11 transeunt *b.*
14 tangis *b.* 15 acro *b.* grassitudinem *b.* 17 imaturi (*sic*) *b.* vituli *b.* 18 cinis *b.* helyotropiē *b.* 19 confricatōe (*i. e. o in e add. corr.*). 20 dicis. titi *b.* 21 h̄ *b.* 22 ducāt se (*sic*) *b.* tollas...mittat...recedat...sentiat *b.* 23 *seq.*
Theodori cap. 36 de maculis etc. 27 varios emendat *b. cf. Ps. Plin. p. 100, 21.* 28 Titimali cū farina iposita (*sic*) *b. f. add.* lac *cf. Apul. c. 108. (lacrima) Cass. p. 20, 10.* avenae . . . *cf. Ps. Plin. p. 101, 4.*

crudus cum melle tritus illinitus idem facit. cocleas minutas quae passim inveniuntur combures, cinis earum cum melle inductus maculas et lepram ex facie tollit.

cicatrices nigras candidas facies, si spumam argenti bene contritam cum oleo inducas. item. sebum asininum illinitum idem facit. faciem splendidam facies, si uvae aminaeae radicem cera et melle conteras, ita ut sit in specie ceroti, et adnoctem inducas, et mane aqua delaves, miraberis. cygni adeps illinitus faciem purgat atque erugat.

10 *Ad I, 38 (97) De luxationibus vel eiectionibus articularum (LI)*

eadem repetit quae iam supra apposuit in cap. XLII De talorum dolore, ubi de luxu (Fimum porcinum — sine mora discutiunt). deinde nova rubrica sequitur:

15 Ex alto lapsis quibus membra collisa sunt.

Rutae ÷ III, olei ℥ I. calide membris perunctis optime convenit. idem praestat et lixiva ad heminae mensuram potata, contusum et emotum sanat. verbena cum axungia veteri trita et imposita bonum est.

20 Ad fracturam sive luxum.

Facies embrocen, vinum acetum oleum aequali mensura, et admiscebis saponem ova et afronitrum, ex lana sucida impones. si costa fracta fuerit aut articulus vel quodlibet os, et cohaerere non potuerit, collectione facta periculum maius
25 fuerit, tunc stercus caprinum cum vino veteri imposito. mirabiliter non solum aperit et expurgat, sed et os fractum foras evocat. item vettonica herba cum axungia trita similiter imposita operatur. sic et dracontea herba medicabitur.

Ad fervorem vel contusum, ad morsum, ad incisum
30 vel si quid aliud provenerit, ne dolorem sentiat.

Accipias sal aut oleum, antequam plagam aqua aut aliquid contingat, et super vulnus de manu confrices. fractura

2 cōburis *b.* et cinis *b.* inductū *b.* 4 facis *b.*
5 gtritas *b.* 6 aminee *b.* 7 r. cera...: rad' ctās ⁊ melle ctās
(sic bis) *b.* 8 delavas *b.* adipēs *b.* cf. *Ps. Plin. p. 34, 17.*
9 seq. *Theod. c. 37* (de elef.). 16 calid' *b.* 17 lixiva *b.*
19 *b ÷ b.* 20 fractum (sic) *bc.* 21 embroce *bc.* 22 āmisces *b.*
ex: & *b.* 24 addas et ante coll'one. 27 betonica *b.*
29 contusum *c:* eius loco album (post t) in *b.* 32 confricās *b.*

numquam homini proveniet, si herbam chamaepityn secum habuerit alligatam. si quis aliquid fregerit, ut sine dolore vel spasmo curetur, sinapis grana aliquot et finum caninum in linteo ligabis et in brachio vel crure aut ad umbilicum ei qui dolet ligabis. miraberis remedium. radicem herbae confervae 5 tunde, et stercus ovillum et axungian in se misce, et loco vel ossi fracto aut contuso impone et panno constringe. vermes terreni triti cum melle impositi etiam ossa fracta extrahunt. lardum elixum alliga et mira^r celeritate fractum consolidat.

De percussionibus apum scorpionum et ceterarum 10 serpentium (LII) — vide supra *Ad I, 24 (74)*.

huic capitulo 52 (= Theod. 24) ad finem ita (post et continuo desinit dolor) subscribit Chisianus (rubr.) Fenomenus liber primus explicit. Incipit oxeorum liber secundus. Cuius hec est continentia. multa vero praeterea in 15 *cod. Berolinensi sequuntur sine ordine (nec in indice notata sed post quae, omisso illo explicit libri primi, addatur altera tantum pars rubricae* Incipit liber. II. oxea. Cuius hec est continentia *p. 71) quasi Addenda addendis haec (p. 67 inf.):*

Ad dolorem qui ex plaga aut ex tumore provenit. 20

Vitem albam combure et fac pulverem, et axungiam ursinam misce et impone. ex ipso cinere lixivam fac et lava, certissimum est. item ad plagam. millefolium cum axungia trita et imposita bene sanat. plantago trita cum axungia porcina plagae frequenter imposita in paucos dies sanat. item 25 infusura ad plagam. vinum et oleum fac bullire insimul et misce cum pice graeca et pulverem super plagam semina. item ad carnem putridam. ficus siccas tragacanthum et sal tere fortiter et pone super malam carnem.

item ad plagam celerius sanandam, et sanguinem vomentibus. mirifice stringit. detur cum vino austero. gypsi cocti ÷ II, mastices ÷ II, libani ÷ II. tere diligenter et cerne et mitte in plagam, bonum est. item pulvis ad cicatrices

1 camepiten b. 5 ligabis sic b. conferbe b. 7 osso b.
11 rubr. dedi ex c (non plena extat in b De percussionibus apd scorpionis). sed cf. ind. b. 20 ex humore b. 25 item etc. rubr. scr. b. 27 pisce b. 28 item etc. rubr. scr. b.
drag b. 31 gypsū coctū . . . mastiċ . . . libanū b. 33 b ÷ b.

inducendas et concavitates replendas. testarum ostrearum
 combustarum ÷ III, libani ÷ II. tere subtiliter et impone.
 item emplastrum quod facit ad omnes plagas, ad pectus,
 ad epar et ad splenem, maxime ad os fractum certissime pro-
 5 batum est. recipit aloes mastices murrae libani . . . auri-
 pigmenti pulveris nitri antiqui ana ÷ III, cerae et picis quod
 sufficit. pone ad lumborum dolorem, renum nervorum poda-
 grae ilii et ad omnes dolores corporis. item ad carnes
 iungendas subito. recipit picis de nave [chalastici quidem
 10 confecti] ÷ III, mastices aluminis gypsi cocti ana ÷ I, turis
 murrae aloes tragacanthi cummi fellis taurini ammoniaci pe-
 trae focariae boli ana ÷ V, gypsi vivi VIII, vermium terrae
 quantum sufficit, anagallidis ÷ VIII, sanguinis hominis libram I,
 galbani ÷ III. pellem vervecis spoliata pilo coque ut lique-
 15 fiat. postea coque in vicem in olla, abstrahere ab igne et mitte
 ipsam aquam in ollam, claude, deinde cooperi vas, mitte
 quantum inter conventionem positum fuerit. hoc medicamen-
 si in oculis positum fuerit, statim iungentur palpebrae, si in-
 cisis membris, tertia die sanat, <cicatricis> nullum vestigium
 20 cognoscitur. item ungue ad plagam. mel, piculam aequa-
 liter, et fel et de farina volatica parum et acetum. mina for-
 titer et impone. item salviam silvaticam et domesticam,
 herbam dolavento, gallicentrum et urticam et millefolium. cum
 suco omnium horum mitte sagimen frictum ceram et mel, et
 25 fac bullire insimul, et impone. unguentum ut cicatrix non
 appareat. sebum porcinum lava in novem aquis et mitte in
 vase super carbones, et super mittes cerae parum et olei, fac
 fervere simul, postea cola et adiunge libanum masticen et
 piculam, et fac parum bullire in olla, postea tolles ab igne et

1 testas o. combustas b. 5 R̄ (hic primum) b. Aloe
 Mast̄ Mirre Libani. ūmenu (boli armeni?). Auri p. b.
 8 ylii b. 9 R̄ b. calastici q̄ confecti (sic) b (cf. Diosc.
 1, 98). del.? 10 Gipsiaci b. 11 draganti b. Gūmi sic b.
 13 anagállici (sic) b. 14 pilo q̄^o b. 15 īvicē sic b. 16 claude
 m̄ cāopi vas b. 19 cicatricis: si nixculsa (sic) b. 20 pegulā
 b (infra piculam). 21 acēto b. mina sic b. 23 dola-
 vento. gallicent^m (sic) b. 25 unḡ b. 26 ^{em}viii (sic) b. 28 oli-
 banum b (ital. olibano).

refrigerare sine, et sic inductum in fronde rubi plagae impone.

Ad truncum vel spinam eiciendam. lac caprinum desuper mittens apertum liga fortiter, et in crastino invenies truncum aut spinam. item arundellos integros combure et pulverem cum aceto superliga. item polypum tritum cum axungia veteri superliga, statim eiciet sagittam vel quicquid fuerit. si vis de alia parte certa ligare, ibidem facies exire.

Ad inflationem. dracontea imposita statim sanat.

Ad ignis dolorem. lini semen cum aceto et oleo coctum superpone.

Ad anhelitum qui fugit. de pyrethro pipere melle fac potionem bibere sero calidam cum adipe, et mane frigidam per dies tres.

Ad ilii dolorem. Quando Christus natus est, omnis dolor passus est. exi dolor, Christus te sequitur.

Ad eos qui sanguinem mingunt. aliorum capita cum eorum radice coque in aqua in olla rudi usque ad tertias, et inde bibe. trifolii | (p. 69) radicem similiter.

Ad eum qui cum muliere non potest. satureiam commisceas albilonis coctis in vino et oleo. bibat in balneo.

Si partus mortuus fuerit in utero. satureiam cum calida bibat mulier, statim eiciet. item ad partum mortuum expellendum. verbenae sucum cum frigida bibat, statim liberabitur.

25

Item si lac mulier non habet. feniculi semen cum butyro et melle commisceas, bibat.

Item cum parere non potest. aquileiam argentillam ad renes ligabis. item. artemisia ad inguinem suspensa statim pariet. et cito illam solve, ne sequatur matrix. item. dictamnium da bibere, sine periculo pariet.

Ad . . . mulierem. cymas XXVIII de persico et totidem de rubo tamdiu coques in vino forti, donec tota vis herbarum ibidem remaneat, et inde mane et sero bibat.

3 Ad tryncum ul'. Lac . . . fortiter. Spinā eicienda | sic
dispertito titulo b. 8 ^{to} p b. facis b. 9 sequuntur varia.

13 bibere: et bibe b. 15 ylii b. ⁹ X b (bis). cf. supra ad
p. 282, 20. 20 cū miscis albilonis (sic) b. 23 eiċ (-cit) b.
27 cōmiscens b. 30 diptamnum b. 32 Ad Φ 3-C (sic) b.

Item ut mulier corrupta virgo appareat. recipit mirram libanum colofonium picem auripigmentum bolum gallam aloen gypsum cornu cervinum incisum aristolochiam rotundam. pulverem fac et utere.

5 Ad stomachi dolorem. argentillam cum vino bono et pipere bibat.

Epithema quod ventrem plus solvit quam cerotum. recipit cyclaminis radicem, elaterii et foliorum eius, ellebori albi et nigri, scillae nitri scamoniae euforbii ana \div I, 10 stafisagriae \div I, cerae et picis ana \div V, olei veteris \div IIII. tere et misce cum suco herbarum, addens fellis taurini \ni XXX. induc linteo ut totum ventrem teneat et post galli cantum impone. cum sellas perfecerit, intret balneum.

Antidotum ad memoriam revocandam. recipit spicae 15 agarici zingiberis ana 5 I, piperis 3 II, costi aloes alexandrini seminis absinthii prassii hyoscyami ana 3 I, mellis despumati quod sufficit.

Fumigium ad haemorrhoides mirificum. pone cantharidas, spolia serpentis, peucedanum aequaliter, ita ut fumus 20 ibidem ascendat.

Unguentum mirabile quod facit arthriticis ischiadicis paralyticis colicis et ad omnem dolorem et ad omnes guttas. recipit salviae sabinae calaminthae puleii rutae samsuci chamaemyli scillae absinthii ireos acori cyperi ysopi aneti lauri 25 foliorum sambuci herbae ... althaeae radices bryoniae radices prassii abrotoni foliorum aristolochiae rotundae serpylli inulae aristolochiae longae cum foliis artemisiae antulae. omnes herbas pista, et in vino optimo diebus tribus maneant. tunc coque illas in eodem vino et torque in panno ut omnis umor 30 exeat, et tunc adde oleum.

1 U C-C cor vir appareat. R b.	2 colofon b.	3 arift
o. Pulverem ... b.	7 Epithima b.	8 R b. C. radices.
Electerii. et folia b.	9 squille b.	10 ol'o b.
11 fel		
taurinū b.	Idul b.	15 33. ana 3. Pipis ... b.
aloe b.		
16 iusquiami b.	18 emorroidas b.	19 spentis (sic) b.
peucidanum b.	21 arthetis. sciaticis b.	23 Sauine b.
Calamentis b.	Sansuci b.	Camomille b.
24 Squille.		
Absincii b.	25 sābucii b.	Herba luia. Altee b.
26 Prassū.		
Abrotani. Foliorum arift o.	Serpilli. Enule.	Arift. L cū f. b.
27 Antule (sic) b.	28 pista b.	29 qq; (quoque) b.
illā b.		

Unguentum ad omnes dolores. satureiae viridis manipulum, lauri bacas XIII, eius foliorum lib II, rutae viridis tantundem, cymini quantum sufficit, salviae viridis ÷ III, verbenae ÷ III, oleum quantum sufficit, cerae libras duas, | (p. 70) agrestis cucumeris radices XIII. omnia bene coque in oleo, et colatis adde ceram. ubicumque unxeris habebit effectum. 5

Ad tumorem tibiæ et pedum. olei partes duas, aceti tertiam, salis coclearia III. simul misce. tibiæ frequenter frigido aut calido perungue, postea per horas faece aceti lava tibiæ. 10

Item ad dolorem pedum et tumorem. herbae caligulatae folia in panno nudo impone et sub cinere calido pone et subliga. dolorem tollit.

Unguentum probatum ad dolorem manuum et podagram. urinae muli castrati accipe lib III, spumae argenti 15 lib II, olei vetustissimi libram, axungiae veteris lib II. spumam argenti tere et sic misce lotii modicum in vase aereo et coque donec colorem mutet. postea adice oleum et axungiam et coque modicum super carbones quamdiu colorem rubeum faciat, et repone. quando opus fuerit, induc in aluta et impone. 20

Item unguentum ad scabias et tibiæ ruptas. inulae radicem contere cum axungia porcina et adiunge sal et fuliginem, et ex hoc ad ignem unguatur.

Item unguentum ad vulnera crurum. mastices ÷ S, libani ÷ S, lithargyri ÷ V, cerussae lib S, olei fialas XV, 25 aceti acerrimi fialas XVII. omnia confice et utere.

Item ad tumorem podagricorum. recipit artemisiam et folia hederæ. cum aceto diligenter tere et sic emplastrum impone. exsiccet et stringit, et omnem dolorem mirifice tollit. probatum est. 30

Item ad podagram et tumorem. plantaginis folia contrita cum modico sale imposita, optimum est.

Item ad pedum dolorem et tumorem nervorum. senecionem herbam cum axungia tritam et impositam, mire sanat. 35

2 mani pl' b. folia II. lib. b. 8 simul misce. fece aceti
etc. (sic bis ex v. 9) b. 9 frigido aut cat b. 11 caliglate b.
13 dol' & | toll' b. 15 Urinā b. Spumā (etc. acc.) b.
17 luti b. 18 calorē iutet b. 20 aluea b. 21 scab b.
22 Enule b. 25 Olibani b (ut supra). 27 R b. 31 con-
tunsa b. 34 Senicion. Herbā b. trita et ipoītā b.

Item ad tibias ruptas et si taenias habuerint. cinis abellanae et albae vitis cum axungia verrina miscentur, et unguatur.

Item ad tumorem pedum. lenticulae farinam et modicum panis et vini modicum et olei commisce, et tepide sic fascia.

Ad caliginem et maculas. chelidoniae sucum ovo pleno, feniculi duobus ovis plenis, mellis uno, lactis mulieris tribus, aloae \Im I, croci \Im II. haec omnia terendo commisce.
10 bonum est.

Ad serpentem eiciendum. recipit corticem mali punici siccatum et in pulverem redactum. potui tribue. membratim per secessum eicietur.

Vomitus Constantini probatissimus. recipit tapsiae
15 lib I, croci \div VI, condisi III, cymini \div II, mellis quod sufficit. detur ad instar castaneae cum calida.

Item alius. vomitus imperialis et sine labore. recipit seminis atriplicis et condisi \Im III. mitte in panno et in aqua calida frica. et adde siropi acetosi \div I, et bibat.

20 Vomitus suavissime et sine angustia purgans coleram rubeam. recipit tapsiae \div XII, castaniolae, condisi, cymini, lacteridarum purgatarum, croci hortulani ana \div VI, mellis <quod sufficit>. dosis in modum nucis minoris, cum calida detur.

25 Vomitus. recipit tapsiae lib. I, croci hortensis \div VI, cinnami \div III, mellis <quod sufficit>. ut castanea detur.

Vomitus. tapsiae lib II, croci lib I, condisi \div VI, cinnami \div III, mellis quod sufficit.

1 teneas b. 2 avellane b. ūrina b. 4 et molli | cā-
panis b. 7—10 cf. *Petronc. q. d. ap. Renzi Coll. Sal. IV, 201.*

7 suco b. 8 mel. I. b. lactē \Im —C III b. 9 aloę b.

11 Ad S̄p̄ntē eicientē (sic) b. (cf. *Coll. Sal. IV, 287*). 13 p̄ce-
cessū (sic) b. 14 iam sequuntur recentissima (et *Salernitana*).
c̄stantini sc. *Africani* (nam *arabica sunt* condisi sirupus etc. cf.
Simon. Ian. s. v.). 19 syropi b. 22 v. *Sim. s. lacteris*
(λᾱθ̄v̄q̄ς). ortolani b (cf. *Sim. s. crocus*). 23 Mell'. Dosis
... (sic) b. 25 ortensis b. 26 cinn̄ III \div b (item v. 27,
cinnam p. 307, 2). addidi (ut supra) q. s.

Vomitus bonus. lacteridarum mundatarum lib I, cin-
nami ÷ VI, agarici ÷ III, mellis quod sufficit.

Vomitus. elleborum album bene mundatum per triduum
in aqua dimitte. quarta vero die quanta est illa aqua consi-
dera, et bis tantum mellis ei adiunge et fac bullire usque ad 5
aquae consumptionem, ita quod semper elleborum ibi iaceat.
hoc facto et elleboro ablato et siccato, usui serva. sic et li-
quorem ipsum in vase vitreo conde. coclear unum dato. sine
periculo vomet. si modicum croci addatur, ut siropus esse
videbitur. si pulvis specierum, ut electuarium fiet. 10

Ad II, 2 (12) De freneticis (post subcumbere)
nam et somnus et patientia his indicanda sunt.

Ad somnum.

Pampini virides de vite contriti et ex aqua calida potui
dati somnum invitant. chartam quamlibet combures, et ci- 15
nerem eius cum calida potui dato. idem facit et potio in ca-
liculo papaveris data. et papaver silvaticum ex aqua decoctum
et potui datum mirum est. canceri oculum sinistrum ad caput
ligato. lactucam integram mox uti de horto versaveris, non
lotam ignorantibus sub cervice pone. scobem cupressi in vino 20
macerabis et colabis, et vini potione data mox conquiescet.
herbam mandragorae coques ex aqua, et potui dato ei quem
voles salvum fieri. scribe in charta pura in silentio nescienti
aegroto ΙΩΙΩΚΟΝΝΙ δδ C. ΜΝΟΥΕ. ille quem peperit illa, et
pones nescienti sub capite. item scribe in tria folia lauri In- 25
ceptat, et nescienti sub capite pone. item in charta scribes
ΚΟΚΟτ ΙΕΟΝδ, et nescienti sub capite lectuli pone. lactucam
cum terra sua evelles et quattuor folia tolles et in singulis
scribes ΥδδΝΟC, et singula folia ligabis per singulos pedes
lecti. item in cultello scribes ter Occidi somnium, et nescienti 30

6 ὑsupc̄nem b. ell' b. 8 coclear (sic) b. 10 pul-
uē (pulverem) s̄perum b. 10 sequitur rubrica libri II Theo-
dori. 14 C(rubr. scr.)ampinos . . . contritos . . . datos . . . b.
15 comburis b. 17 salvaticū b. 19 ut idē d̄ orto b.
21 maceras . . . colas b. 22 conquiescit b. 23 nesciento b.
25 ponis b. inceptat (sic) b. 26 cap̄ b. poñ b. scribis b.
28 evellis b. tollis b. 29 i. e. ὕπνος. ligas b. 30 so-
nium b.

pones sub capite. item in folia lauri scribes, et pone nescienti sub capite, et dices nomen matris eius cum facis α SS K b llll. tyono ΦNn. item scribes intra calicem nomina infra scripta Dormiat ille Gaius Seius somnum humanum. KCE MIYYCàCB
 5 CON. dices in calice et dabis ei cui voles, et statim dormiet. LàXOYàYàWC~ facies pilam de cera, et scribe in ea ob'acta
 ⲘONTONXOCàINàITàN TàXEl aB. BàTYàⲘOàLENO CIETO
 àlBδENO CNPàlWEE ei dormiat ille quem peperit illa et ad
 nasum sibi teneat et olfaciat. cocleam africanam inanem id
 10 est testam eius vacuum quaeres et mittes in ea oleum et
 lychnum, et sic lucernam incendes, et nescienti aegroto sub
 lectum pones. quamdiu arserit, ille dormiet. argemoniam
 nescienti ad caput ponito, et nisi eam tuleris, non evigilabit.

Ad II, 2 (15) De lethargicis (post compellit).

15 Lethargum sic excitabis, si cimices VII in aquae
 cyatis quinque mittas, et des potui antequam cibetur. testu-
 dinis sanguis in fronte [ligato] illinitus prodest. rutam ex aceto
 tritam eorum naribus odorandam applicabis. sisymbrium ex
 aceto tritum et lethargo in capite infusum mirum est. pulmo
 20 pecudis calidus si circa eorum caput ligetur, expertum est.
 caprini cornu odor lethargum dormire non patitur. euforbio
 in aceto soluto si eorum nares contingas, bonum est.

Obliviosum emendabis, si oculos milvi ligatos in foe-
 nicio portet in collo.

25 *Ad II, 4 (19) De pleuriticis (post cognoverit).*

Haec autem utiliter adhibebis. faeni graeci ÷ VIII, castorei
 ÷ XII. pulverem facies et commiscebis. dabis autem exinde
 cocleare unum cum mulsae cyato uno, si <febris> fuerit, cum
 aqua calida, curasti. epithema tale facies. cerae pondo II,
 30 butyri ÷ I, sevi taurini ÷ II, rutae viridis foliorum ÷ II,

1 scribis b. 2 dicis b. 3 scribis b. 4 Seius: eius b.
 6 pila b. 9 innauē b. 10 queris b. mittes b. 11 lignū b.
 12 ponis b. acrimoniam b. 15 litargum (et sic infra) b.
 excitas b. cimices VII: cf. idem apud Ps. Plin. f. 64^b
 Bas. 17 ligato (sic) b. 18 sisymbrium: spondilium Ps. Plin.
 20 peducis b. cf. Ps. Plin. l. c. f. 64^b et d. 21 corni b.
 Euforb . . . solutū b (cf. Ps. Plin. l. c.). 23 Obl. emendas
 (rubr. scr.) b. feniceo b. 27 comiscas b. 28 cū mulsa
 cyatū. I. Si fuer cū aqua cal' b (addidi febris). 29 facis b.
 30 folia II ÷ b.

adipis porcini ÷ I. stercus caprinum in silva inventum con-
teres cum oleo et colabis linteo, et potui calidum dabis. do-
lores lateris sanat, diatessaron quod sic conficitur. lauri
bacas, murrae, aristolochiae, gentianae ana ÷ I, mellis <quod
sufficit>. dabis exinde cum calida potui, mirum est, vel 5
loco pro malagmate imponat. herbam verbenam viridem tri-
tam cum vino, si non febrit, bibat, bonum est. hoc et ad
pectoris dolores et ad convulsos facit. gentianae ÷ II, iris
illyricae ÷ III, murrae ÷ S, piperis ÷ S. separatim trita per-
miscabis melle. dosis ad magnitudinem abellanae, cum calida 10
bibat. fabae lomenti heminam I, lauri bacarum ÷ I, mastices
÷ I, ovorum vitella VII. conteres separatim et commiscebis
terendo in unum, linteo induces et lateri dolenti impones, ex-
pertum est.

Sic sanguinem erraticum curabis. personaciae herbae 15
radicem cum axungia veteri teres et impones. picem virginem,
et sulphur vivum in liquata pice immiscebis, et nitrum tritum
superasperges, et charta virgine inductum calidum impones.
herba perdicalis tunsa et imposita sanguinem erraticum mire
dispergit et curat. 20

Ad II, 5 (21) De peripleumoniceis (post valeamus).

Nam et galbanum cum melle in foco resolutum et duobus
cocleariis potui datum optime facit. et pthisicis idem medetur.
feniculi semen tritum et cum calida bibitum bonum est.
herbae hyoscyami sucum tepidum potui dabis, cum summa 25
admiratione sanabitur. trociscos diaspermaton potui dabis.

*Ad II, 6 (22 et 23) De synanchicis (post gubernari non
poterunt — vid. etiam ad Theod. p. 120, 2. 14. 121, 1).*

Singultus si innatus fuerit, manus eius ambas in ca-
lida diutius et frequentius teneri facias. piper et castoreum 30

1 adipēs porcinos ÷ I. conteris b. 2 colas b. cal' b.
4 ana ÷ Mell' b. 6 malagma b. verbenam: cf. Marc.
p. 244, 18. 8 gentianae etc. hoc idem plenius habetur apud
Marcellum c. 24 p 244, 10—16. hiris ul ÷ III. b.
9 trita pmisce^s. Mell'. Dasis ad . . . b (sic dosis cf. 1, 97 etc.).
11 lumentū b. bac b. mastice b. 12 9tis . . .
cōmiscēs b. 13 induc b. 15 Sic—curabis rubr. scr. b.
17 inreliquata b. imiscēs b. 18 cal b. 22 duo cocl' b.
24 bib b. 25 H'iusquiami b. 26 amirōe b. 29 haec
rubr. sic b.

aequali pondere tritum cum aqua calida potui dato. et loco calido si iaceat satis iuvat. et pectus eorum oleo nardino perunguito. et adrianum vel dia trion pepereon cum aqua calida potui datum summe facit.

5 *Ad II, 9 (29) De ileo (post vaporibus frequentibus)*

id est in aqua <ubi> cocti fuerint frondes lauri vel cypressi puleii nepetae absinthii abrotoni missum in semicubio frequentius vaporabis, et sabanis calidissimis post eum deterges.

10 *ib. (post immineo).*

Nam et puleium et cuminum aequali mensura in se teres ex aqua et super umbilicum impones, et cito sanabitur. et hae potiones omnibus inflationibus ventris et stomachi conveniunt. apium anetum et puleium aequis ponderibus decoctum
15 potui dato. et solum apium idem facit. ruta ex butyro et oleo decocta et edita omnium interaneorum inflationem tollit. feniculi et apii radicem in vino albo infundes die una, et modice decoctum potui dato. vituli fimum recens ex vino potui datum umores ventris et flegmata et biles atras a periculo liberat.
20 aneti semen contritum ex aqua potui datum mire prodest. coagulum leporis tritum ex vino tepefactum potui datum grandes ventris tortiones sanat. item anatis venter appositus mirum est. verbenam tritam cum radicibus suis impari numero ex aqua potui dato. herbae verbenae radicem commasticet et
25 ipsam salivam glutiat, statim ventris et intestinorum tollit dolorem. aniso et asaro in se ex aqua cocto potui ipsam aquam dato. lapidem gagaten super umbilicum impones, et statim remediabitur. cucurbitam medicinalema maiorem super umbilicum impones, et diu ut sit permittes. [iniectionibus
30 quoque enematis i. clysteris ex decoctione fomenti supradicti admiscentes etc. *Th. Pr.*].

2 ὅλ̄ satis b. 3 pip. b. 4 sume b. 7 nepta b. abro-
tanu b. 8 vaporibus b. sabinis b. detergis b. 11 tīs b.
13 ῥ b. 16 edita sic b. 17 infundis b. 19 acras b.
21 t. vino (iterum) potui d. b. 22 τ̄τ̄ε̄c̄iones b (et torciones,
ut desit aliquid, fort. dolores et t.). 23 Berbena trita b.
rad' ff b. 24 rad' b. 26 anisū. • asar . . . coctū b.
27 īponis b. 29 īpon b. permittis b.

Ad II, 9 (29) ib. (post provocantibus).

item enema id est clyster colicis probatissimum. storacis nardi olei cyprini ana ÷ VI, diachylon ÷ IIII, meli-
lotum, basilicon ana ÷ IIII, ^{or}oleum sabinense pondo VII, ibisci
manipulos III, faeni graeci ÷ III, adipis anserini vel fasianini 5
÷ VI, colchici ÷ II, olei chamaemelini ÷ III, aneti puleii ana
fasciculum I. ibiscum et faenum graecum infundes in oleo
sabinensi diebus VII, et si senseris esse flegmonem i. indigna-
tionem vel fervorem intestini, auferes nimie calidae virtutis
species et sic decoques, et dum omnia fuerint optime tempe- 10
rata et dissoluta, tunc admiscebis olea suprascripta. et tunc
haec facienda scito, quando dolor intolerabilis et acutissimus
fuerit.

Ad II, 9 (29) fn. (post scamoniam).

Strofum ne infans patiatur aut intestina ei tor- 15
queantur, vel ne aliquid mali ei accidat, facies lac caninum
sugere. item ad strofum. murem prendis et filum decocto albo
in se torques, et in acu inseris, per anum muris | (p. 84) mittis
et per eius os tollis, et ligas ad collum infantis, prodest.

Nota ad eos qui per dolorem obmutescunt. si quis per 20
dolorem obticuerit, puleium in aceto mittes, et naribus appli-
cato, mox loquetur.

Eneamus antidotus potui datus omnibus ventris vel stomachi
inflationibus mire succurrit. herbam tithymalum teres et in
vini cyatis II ieiuni potui dabis, sanasti. plantaginis sucus 25
potui datus mire facit. rutam mentam apium anetum puleium
decoques ex aquae ꝑꝑ I, ita ut ad heminam redeat. exinde
potui datum mirum est. hoc et ad interaneos dolores, id est
quibus dolor intus girat, facit.

*Sequitur c. de spasms (p. 85), quod ut est mire inter- 30
polatum, ex altera parte integrum appono.*

2 It̄ i. clistē. Enema... b (i. cl. glossa, ut supra p. 310, 30).
probatissima b. 3 storace b. 4 basilicon sic (id est me-
dion Diosc. p. 520 sec. Simon. Ian. s. v.). eivisci b. 5 adipēs
anserinos etc. b. 6 colchici?: colicū b. ol'm camomillū b.
7 ol'o sauinense (hic) b. 11 amiscēs b. ss̄ b. 15—16
haec rubr. scr. b. 20 doī omutescunt b. 21 mittis b.
23 Eneam⁹ antidot⁹ p. dat⁹ (sic) b. omīs b. 25 succū
... datū b. 27 emīnam (ut semper) b.

Ad II, 10 (31) De spasms.

... Omnibus vero tensionibus post fomenta chalastica ex oleo sicyonio aut nardino unctionem adhibebo, et acopa calidiora ex oleo cyprino confecta. nam | (p. 85) et adipes leonum
 5 galbano mixti par beneficium procurarunt.] et acopum hoc Hippocratis quo usus est ad cervicis dolores et ad nervos obligatos et ad omnem duritiam. faeni graeci heminam I, althaeae radicum manipulum, vel fasciculum I, aquae cyatos III. coques ad tertias. vini veteris cotylam I, olei veteris \mathfrak{ss} I,
 10 cerae pondo II, resinae frixae pondo II, galbani \div II. coques in olla fictili tamdiu quousque se misceant, conficies et uteris. [et cataplasmate chalastico loca diutius mitigabo. post clysterem vero chalasticum... nam et carbonibus proxime calentibus lectum straminabo] et equi adipes cum resina et galbano aequali
 15 pondere in unum contusae et decoctae nervos et posteriora corporis membra inuncta solvunt erigunt et extendunt. [Dabo interea potiones huiusmodi. castorei pulverem cum melicrato, aliquotiens piperis quippiam intermiscens.] sic et lotium caprinum potui tepidum datum validissime prodest. sic castorei
 20 piperis ana \div I. simul tritum colliges cum melle, eximes inde unum coclearium et potui cum aqua calidum dabis. item castorei, piperis albi, petroselini ana \div I. tritum optime cum melle colliges et exinde cum aqua calidum potui dabis ieiuno. [Dabo et silfium cum pipere... procurabo etiam calidarum
 25 vel balnearum beneficia frequentius adhibebo ut possint post tam saevam aegritudinem reparare.]

Ad telum vel ad sanguinem erraticum. Perso-
 naciae herbae radix cum axungia veteri contusa et imposita sanat. picem virginem in chartam puram induces, et sulphur
 30 vivum et nitrum tritum superasperges et calidum impones. herbam filicem siccam tundes et pulveris eius coclearium plenum ieiuno cum vino dabis.

3 acopa calidiora: *hic propter homoioteleuton acopa transit ad longe infra ap. Th. sequentia. cf. supra ad p. 129, 12.*

5 mixtos. par b. procurabis b. 6 ypocratis quod b. 8 alte rad' b. 11 tandiu b. misceat b. conficies b. 12 cata-
 plasma calastica b. 15 recontuse b. 16 solvit. ærig. et extendit b. 20 eximis b. 21 I. coct. b. 22 I. om. b.
 23 cal' b. adhibebo etc. sic b. 27 eadem iam supra ascripta legisti capitulo IV de pleuriticis (paulo aliter expressa). 29 sur-
 fur b. 30 aspergis... iponis b. 31 pulverem b.

Ad II, 14 (44) De capitis querellis (post cerotario sic medetur).

Aliqui vero negant caput dolere ei qui se luna XVII vel XVIII totonderit. corona de puleio capiti dolenti imposita prodest. hoc et a sole dolenti facimus. rubi folia trita cum 5 oleo illinita. ossum de capite vulturis capiti dolenti impositum prodest. puleium sub aure vel sub anulo tecum tritum porta, et neque ab aestu neque ab hieme gravedinem senties. herbam hederam contusam in oleo coquito et per linteum colato, et ex eo frontem et tempora et nares perunguito. hoc et 10 ad medii capitis dolorem facit. cuculas caprinas IIII in aceto solves et fronti illinies. cretam figuli cum aceto solves et fronti illinies. bacas lauri impari numero oleo tritas capiti illinito. folia trita ex aceto et oleo, capiti stillatum mirum est. lasaris modicum in aqua solve, et in aurem eius partis 15 quae dolet III guttas cum digito stillato. ipsa quidem hora caput vexat, sed in perpetuum sanus erit. de cornu pecudis vivi pectinem facies et cum ipso pectines, vir de masculo, femina de femina. porri sectivi suci coclearia II, mellis cocleare I, permixtum in naribus ant in capite infundis. calculum limacis 20 eximes luna XVII et hunc in foenicio ligatum a capite porta, caput dolorem non patitur. lapilli in ventre hirundinis inventi, maxime albi, in capite ligati vel in manu portati vetustissimos capitis dolores tollunt. surculum de nido milvi in pulvino pone nescienti, et cum tuleris, ne post te respicias 25 eunti dormitum. porri sectivi suci II coclearia et I mellis, commixtum in aures vel in nares infundis. intibi suco cum oleo roseo et aceto caput perunguito, vertigines et capitis dolores veteres curas. mali persici nucleus contritus cum aceto et fronti illinitus statim sedat dolorem. bacas lauri VIII et 30 album ovi in mortario tritum et fronti illinitum, a multis expertum est. herbam quae in capite statucae invenitur, luna decrescente tollis, et in panno lineo ligatum de lino rore capitis dolorem statim sedat. araneum linteo prendis, ligas de

7 l tecū b. 8 ab yeme b. 10 tympora b. 11 Cuculas (sic) b (ungulas? cf. Diosc. 2, 46). 12 solvis b (item infra). 19 sucū . . . mel b. 20 cauculum b. 21 finicio b. 22 cf. Marc. p. 35, 22. 23 porta b. 26 suc[?] b. 27 sucū b. 28 vertiginis b. 32 Herba b. 33 decrescenti b. rore (sic) b. cf. Ps. Plin. p. 11, 16. Marc. p. 33, 33. 40, 23 (lino rufo). 34 prendes b.

tela, ita ut nesciat ille quid ei ligas. herbae cyclaminis radicem de cultello super carbones radito, et fumum eius naribus ducito, omnia suprascripta mitigat. si caput dolet a sole, coronam de intibo silvatico sibi imponat. lapis gagates capiti impositus mox dolorem sedat. corniculae cerebrum coctum in cibo sumptum quamvis graves et invetustatos <dolores capitis> sanat. nam in charta scribis δ φ λινα, et capiti suspendis. item scribis in charta ΒδΡΒδΤΟ e u-θ-θ-e. item scribis in charta ΓΩλδλ. item scribis in charta vvfNδNosho. item scribis **Ω Η**
 10 **ΟδδΟΥθ**. item scribis in charta δ capδ ΤδΡΧΜ# kacta pδC δδ#. haec omnia de lino rore de tela ad caput ligabis. [Item hemicraniis etc. *Pr.*].

Ad II, 14 (44 ib. post euforbii q. s. adiecimus).

Item euforbii scrip̄ III, crocomagmae scrip̄ IIII terito cum
 15 aceto, et fac trociscos. cum opus fuerit, ex vino tritos inducis, si sinistra pars dolet in dextra, si dextra in sinistra. item croci ÷ II, murrae ÷ II, chalcanthi ÷ II, opii ÷ II, crocomagmae ÷ II, turis ÷ I. trita omnia austero vino colliges, et inde frontem illinies, intermissa semita super nasum. prae-
 20 cluso enim itinere quo oculos umor vexare consueverat, viam facies qua de cerebro per nares fluxus et morbus omnis decur- rat. hinc in perpetuo decursus fiet. hoc et ad lippitudines oculorum facies, vel ad eos quos nimium reuma vel dolor perurget, sed in aceto acerrimo ipsum trociscum resolves. nam
 25 erucæ semen contritum ex aceto temperabis, et ipsam partem quae dolet vel totam frontem et tempora de penna illinies. sucum hederæ terrestris et betæ albae sucum et oleum roseum omnia aequali mensura per fistulas in nares coicito, ad solem candentem tempore aestatis. mox enim tantum sternu-
 30 tabit ut vermem per narem emittat. nam et scribes ad hemicranii dolorem, si dextra pars dolet scribis in cute hyof, in sinistra ceal hhhc. item scribis in charta Ωhti Ω σι δδ loti poca zonie ho ΩδΛΥΡΙΖΕ. [Quibus ex frigore nimio etc. *Pr.*].

1 ligas: sic b. 3 ss b. 4 gagatis c. iposito b.
 5 coruicul (sic) b (cornicis *Marc. p. 35, 27*). 6 dolores capitis om. b. 11 delino rore (sic) b. 14 Croco magne b
 (item infra v. 17 croco magna). t to b. 18 thuris ÷ trita (sic) b. 21 morbus: moribus b. 23 quos: qui b.
 24 resolvis b. 25 temperas b. 26 tympora b. 27 Su-
 cus...sucus b. 28 aequali mensura: ana b. 30 emigranei b.

Ad II, 14 (45 ib. post convenit adhibere)

talibus. betae radiceis sucum cum melle aequali mensura
quis naribus ducat, caput optime deplet. sic et de cyclaminis
radiceis suco, cum melle simul potentius est. sic pyrethri
pusillum masticatum capitis et oculorum gravedines et dentium 5
dolores omnes mitigat, dum per os apertum umor capitis in
terram defluerit. ysopi vel origani cymas in aceti quartario
et mulsae ad tertias decoques, et tempera. contra solem gar-
garizet. alia die haec cura sequatur. infundes sinapi in aceto
acri, post teres et sumen per linteolum exprimes, et cum 10
malsa tepida resupinato capite gargarizet, et umor crassus
in capite qui fuerit digeretur. R ysopi origani stafisagriae
glycyrizae polii ana \div ℥. infundes in aqua ex aceto temperata
quantum offerre possit ℥ III die ac nocte. alia die in cacabo
novo coques ad tertias, lento foco ne comburas, postea co- 15
labis diligenter, et remittes in ipso cacabo. addes sapae ℥ I
et recoques usque ad spissitudinem sapae lento igni, et uteris
tepido ut supra. item. ysopi \div I, ireos \div , caricas pingues
 \div I. dum volueris fortius purgare, sinapi teres et admiscebis
in calicis mensura coclearia II. nam omnia in sapae infundes 20
℥℥ III, aceti hemina I, mellis pondo III. triduo infundes et
decoques, exprimes diligenter, et gargarizet aut ad solem aut
in cubiculo calido, prima die VIII, secunda VI, tertia III ℥℥
et aquae ℥ III per triduum. postea coques ad tertias, et
quantum aceti remanserit addes mel et sapa aequali men- 25
sura, et recoques, lento igni ne comburas, et ad solem gar-
garizabis. hoc autem visum oculis caligantibus restituit, auribus
auditum acutissimum praebet, fauces curat, capiti sanitatem
praebet et reuma mordet. cyclaminis radiceis suci partes II,
mellis partem I. tepidum naribus inuito, ita ut os plenum 30
calida aqua teneat et postea verset. omnia vitia capitis supra
scripta et ventris dolores et epilepticos curat. item alia
maxima purgatio. stafisagriae \div I, pyrethri \div I, ysopi \div I,

2 sucus b. 7 cymas: comas b. 9 infundis b. 10 teris b.
acro b. 13 liquiricie b. polios b. infundis b. aqua et b.
15 cacavo coquis novo b. colas... remittas b. 17 ad om. b.
18 tepidum b. yreos b. 19 sinapē b. teris et amisces b.
20 sapa infundis b. 21 ^op b. infundis b. 22 exprimis b.
23 tertia. VIII ℥℥ III. et aqua ℥ III b. 25 sapa b. 27 gar-
garizas b. restituet b. 29 sucus b. 32 alia: dia | (sic)
in fine versus b. Stafisagria b.

tragacanthi ÷ I. trociscos facies de singulis argumentis, sic-
cabis, et dum opus fuerit singulos masticabit, sed in sole ca-
lido vel in balneo. lasar cum lacte mulieris solve, et si hemi-
cranius dolet, in eius partem mittes. [Convenit de naribus... *Pr.*

5 *Ad II, 17 (50) De maenomenis (post sang. adhibere).*

Et si cum febre fuerint alienati, ut et vigiliarum assidui-
tate fatigentur, odoriferis virtutibus eis somnus est invitandus.
id est frons eorum cum temporibus et naribus est inunguenda
ex trociscis hypnoticis, qui ita conficiuntur. mandragorae cili
10 ÷ I, opii ÷ I, hyoscyami seminis ℥, asari ℥, castorei ℥, croci
℥, storacis ℥. trita omnia colliges cum suco papaveris vel
hyoscyami suco, et trociscos facies. dum opus fuerit, cum car-
oeno solutum inungues. hoc et freniticis et ad capitis dolorem
adhibebis. nam et his vinum omnino negandum est, quoniam
15 febrem inflammat et somnum fugat, alienationem irritat, ar-
mdoremovet. [et si post haec adiutoria . . . *Pr.*].

Ad II, 21 (62) De pthisicis (ad finem).

Si nimia tussis fuerit, herbae vettonicae ÷ X cum melle
per dies VIII. nam et pulmonem pecudis et cornu cervinum
20 simul combustum et tritum dabis in vino, et mox sanabitur.
alium in aqua decoctum et mel admixtum sumptum sedat
tussim, et purulenta excreantibus medetur. corrigia canina
collo suspensa aut digito ligato sedat tussim. masticen tritam
et cum melle mixtam cum aqua calida bibat. facit hoc et ad
25 defectum stomachi. oleo vinum misceto et in eo panem in-
tinguito, et ad edendum dabis. nam effectum senties. hoc et
maioribus aetatibus prodest. nam et diatessaron vehementer
prodest, quod sic conficitur. aristolochiae rotundae, gentianae,
bacarum lauri, murrae uncias singulas. tunsa et cribellata
30 cum melle optimo miscebis et dabis in hydromeli. hoc et

1 dragaganti *b.* facis *b.* argētis *b.* 3 emigraneus *b.*
6 cū febres *b.* 8 i. *b.* cū tympora et nares *b et (qui om.*
cū) *Ga^l.* 9 mandracore cylii *b (cili Ga^l).* 10 sem̄ ℥
(= seminis semunciam) *b.* y. semen. asaru castoreu. cc. sto-
race. ana ℥. *Ga^l.* 11 colligis *b.* 13 inungis *b (—ges Ga^l).*
freneticis *b Ga^l.* 14 vino *b,* —num *Ga^l (ubi nam et*
vinum his n. e. omnino). 15 febrem *Ga^l: febres b.* 19 ve-
tonice *b.* 22 corrigiā etc. *b.* 23 masticen tritū...mixtū *b.*
25 stomachū (*sic*) *b.* 29 uncias singulas: ana ÷ I *b.*
30 misces *b.* ydromelle *b.*

pleuriticis magnum est adiutorium | (p.102) vel ad vena. lenticulam frictam cum melle tepido edat. alium cum faba fricta mixtum cum melle tepido edat.

si vero ad perniciem tussis venerit, equi salivam dato. bibat ex aqua calida per triduum, expertum est. nuces III de 5
intus combures, et piperis grana III in se teres, et mellis coclearia tria. per triduum singula coclearia dato. stercus corvi in panno ligatum et collo suspensum prodest. coclea vacua mundata combusta trita cum melle mixta, dabis gar-
garizandum. lapis de spongia exemptus et linteo ligatus pueris 10
tussientibus collo suspensus unice prodest. item galbani ÷ I in pultario coques, et ex eo dabis in modum abellanae. ventris gallinacii membrana sicca et contrita, vel si recens sit in
potione vini falerni data mirifice prodest. cocleae crudae tri-
tae, cum tepidae aquae cyatis tribus bibat. 15

Item ad tussim et pulmones. ireos illyricae radices tritae et cum melle mixtae abellanae magnitudine. mane ieiunus et sero cum passo cyatis duobus si febris non erit, si febrit ex aqua calida cyatis tribus data bibat. cupressi bacas minutas teres et in vino potui dabis. nucem pineam 20
viridem frange et in aquae SS I decoque, donec hemina remaneat, et cum puleio veteri agito, et ex eo singulos cyatos cotidie bibat, expertum est. de resina terebinthina facies pilulas quasi faba, cum melle teres et per triduum dabis.

Item ad tussim et qui pus expuunt. vettonicae herbae 25
pulveris scrip̄ VIII et mel atticum commixtum ieiunus accipiat, donec expurget. leporis stercus in vino aut in aqua ad noctem potui detur. semen cauliculi teres cum melle et pipere et inde cocleare I mane et sero accipiat. porri sucum expressum cum oleo decoctum sorbeat, prodest. alium in aqua 30
bis coctum cum faba addito melle, et exinde mane et sero bina coclearia accipiat. hoc et purulentas excreationes sanas. ficus aridas coques, et ipsam aquam bibat. item. turis, colo-

1 pleureticis b. cet. cf. p.309, 3. t aduena; lenticulam...
(vel ad ventrem?) b. 3 eadat b. 4 idem apud Marc.
p. 166, 24 = Ps. Plin. f. 40^b Bas. cf. 30^b. 6 teris b.
8 Coclea etc. (sic) b. 11 galbano b. 14 Cocleæ etc. b.
16 tusses (rubr.) b. 18 ieiunio (= ieiuno) b. 23 pillulas b
(item infra). 24 teris b. 25 tussem (rubr.) b. 26 pul-
vis b. 28 adnoctū b. teris b. 32 p. et excitaciones b.

foniae, mastices, piperis uncias singulas. omnia cum melle trita. I cocleare mane et sero accipiat. lapidem gagaten in aqua fontana bibat.

Ut vocem claram facias. raucedinem emendas, si in balneo clames aut oleo gargarizes vel si tragacanthum in ore teneris, vel si ova trita ieiunus cotidie absorbeat. piperis grana in ore teneto diu et salivam assidue devora. cirros porrorum cum aqua fontana coques eosque cum melle manducabis, et ipsam aquam cum melle potabis

10 Tussim magnam excitat resina pituina masticata et glutita. idem facit seminis rutae folliculus masticatus sucusque glutitus.

Item ad tussim. vettonicae 3 III cum melle ieiunus glutiat. trociscus diaspermaton ad multos | (p. 103) usus ne-
15 cessarius. feniculi seminis ÷ I, aneti seminis ÷ I, opii ÷ I, sed opium semotim teris, tunsā et cribellata in pilulas ex aqua colligis ad lupini magnitudinem et das patienti in calida aqua ieiuno. testarum de cocleis cineris cocleare I cum vino potui datum prodest. adipis recentis ÷ I decoques in vini
20 cyntis tribus et addes mellis pusillum, facies pilulas et ut glutiat dabis, prodest. sebum caprinum in pulve alicae decoctum dato, edat. parietariae herbae sucus cyati unius mensura potui datus, mirum est.

Item ad pthisicos et thoracis dolores. folia mar-
25 rubii cum semine cum aqua coques et ipsam aquam potui dabis. pineam et tragacanthi ÷ I in vino veteri decoques ita ut assidue de surculo agites, et postea adicies piperis triti grana C, spicae nardi scrip̄ II, storacis scrip̄ V, mittes in mortario, et vini modicum mittes, et conteres storacem ut se
30 commisceat, et mittes quae cocta sunt. adicies mellis despumati acetabulum I, et denuo recoques ut fiat mellis crassitudo. in se coclearia singula mane sumat et sero, sive terna. hoc et ad eos qui purulentum excreant facit.

1 masticis b. ana ÷ I. b. 2 sero. I. (iterum) acc. b.
4 clamis (sic) b. 5 drāg (sic) b. 8 manducas b.
10 Tussim (hic) b et mox (in rubr.). 13 Betonicę b. 18 cinis b.
19 adipēs rēctēs b. 20 addis b. facis b. 22 paritarię b.
sucū . . . datū b. 24 typsicos b. 26 drāg b. 27 pip
tritū b. 28 mittis b. 29 mittis b. conteris b. 30 mittis
coctā (sic) b. mel despumatū accitabulū b. 31 denuo^s b.

Hyoscyami aneti papaveris nigri opii uncias singulas. haec omnia in unum contundes et tenuissime cernes et vino consparges. trociscos facies ut singuli denarium ponderent. febricitanti ex tribus cyatis aquae calidae dabis, homini sincero ex vini veteris cyatis tritus dabis. caseum ovillum vetus cum 5 sevo ovium vetusto decoctum vino austero permixtum si in esca detur, mirum est. herba argemonia trita cum vino veteri discocta ieiuno potui data unice prodest. lacae cyatos III, passi \S I, aquae VI \S mittes in cacabo, et tamdiu coques donec consumatur, et admiscebis lactis caprini vel ovilli adiecto 10 modico melle, et fervefactum dabis potionem. sane expedit ei in aqua marina lavari, et vinum lene et album bibat.

Ad II, 22 (65) De sanguinis emissionem interiorum
(*ad fin.*).

Nam et omnibus sanguinem ex interioribus locis mitten- 15 tibus haec adiutoria superaddo, de quibus effectum saepe cognovimus. rubi cymas teneras tundes et sucum exprimes, et cum melle potui detur, efficax est. nam herbae symfyti radix in cibo sumpta mire facit. millefolium herbam cum aceto sumendam dato. cornu cervini cinis cum vino potui 20 datum. castaneae quam plurimae manducatae mire curant. coralium cum aqua tritum potui datum, unicum est. porri sucum potui dato. herba polygonum sumpta vel sucus eius potatus, mirum est. coaguli haedini scrip I ex aqua potui dato, optime facit. cymas rubi teneras in aqua decoques, et 25 cymas ipsas edat et vinum potet, prodest. coagulum cervinum sive leporinum in potione resolves ac potui dabis. cauliculum ex aqua marina elixum terito, et sucum eius potui dato. cocleae ex aqua marina decoctae et editae summe proficiunt.

1 ana ÷ I. b.	2 cernis b.	conspargis b.	3 facis b.
5 cyatos. III. b.	7 Herbam acrimoniam etc. (acc.) b.		
8 dicūtā (sic) b.	lacę (sic) b.	9 mittis b.	10 āmisces b.
lactis etc. sic b.	12 bibant b.	17 exprimis b.	18 sim-
fiti b.	19 mille folia herbam b.	21 dato b.	22 co-
rallū b.	23 poligonū b.	sucū . . . potatū b.	24 Coa-
gulū hedinū b.	27 resolvīs b.	29 editę (sic) b.	

Ad II, 23 (67) De empyicis (ad fin.).

Alium in aqua bis coctum cum faba addito melle, exinde
mane et sero bina coclearia accipiat. quamvis malas excreationes
hoc sanat. pineam et tragacanthi — I in vino veteri percoques
5 ita ut de surculo assidue agites, et post adicies piperis triti
grana C, et spicae nardi scrip̄ II. storacis scrip̄ V in mortario
pones et de vino modice mittes, et conteres storacem ut
se commisceat, et mittes quae coxisti. adicies mellis despu-
mati acetabulum et denuo decoques ut fiat mellis crassitudo,
10 et exinde mane et sero coclearia singula sumat sive terna.

Ad II, 25 (71) De asthmaticis (fin.).

Aliqui iecur vulpinum aridum cum vino potui datum
unice prodesse confirmant. sic herba peristereon hyptios cum
vino potui data spiramenti plenitudinem tenuat. item herba
15 suprascripta, si sucum eius cum melle bibat, indefensa est.
hoc vitium celerius tollis, si hac usus fueris confectione. ela-
terii ℥, afronitri ℥, sinapis ℥. trita omnia et cribellata cum
aqua colliges et trociscos facies, et per dies singulos dato.
facit hoc ad anginas et ad subitaneas suffocationes, ventrem
20 purgat. veretri exulcerationes quas iam cancer tenet cum
melle impositum sanat. et opobalsami coclearia singula per
triduum accepta, optimum adiutorium est.

Ad II, 26 (76) De epaticis (ad fin. cf. supra ad p. 178, 3).

Et his adiutoriis omnibus epaticis multum scio salutis
25 restitui. herbae hyoscyami sucus datus unice sanat. nastur-
cium herba edita mirum est. item herbae paeoniae 5 II, cy-
peri 3 I cum aqua calida bibat, optime facit. buxi folia
contundes sucumque per linteum exprimes, et per triduum
bibat. masticen teres et cernes et cum suco brassicae in genus |

1 eadem (cum Prisciani capitulo) leguntur ad Gal. lat. I. III
cod. Leid. c. 55. 4 dragagantū b. hoc idem remedium supra
posuerat ad II, 62. 5 pip tritū b. 7 ponis b. con-
teris b. 8 mittis b. mel despumatū accit. b. 13 peristeron
hyption b (cf. Diosc. 4, 61). 15 ff b. si: et b. īdefensa
(sic) b. 16 Electerii ℥ b. 19 angenas b. vere ciu exulc |
exulcātionēs b. 20 q̃ (quam) b. 22 acceptū. aptimū . . . b.
25 sucū datū b. 26 herbā editā b. 27 bib. b. 28 con-
tund' b. exprimis b. 29 masticē b. ingeñus | mal'. b.

malagmatis facies, ac mundo panno induces. calefactum impone, ut adunet ad se carnem et potum. VII diebus tolles. etiam iterum fac. numquam tibi epar dolebit. cornu cervino combusto, cum modico pipere et melle contrito, et per triduum potui dato, ita ut in ipsum latus iaceat, mox sanus fiet. plantaginis sucus 5 tepidus potui datus mire succurrit.

Ad II, 27 (77) De ictericis (post in ovo dato).

Radicis sucus potui cum dulci ante balneum datus prodest. cimices in pari numero cum pipere triti ex vino potui dantur. lupini crudi triti et tenuissime cribrati cocleare I in 10 aquae calidae quartario bibat, et in ea parte recumbat, epar curat. pulverem sileris montani cum vino veteri bibat. si frigus fuerit, tantum pensum piperis misces, et in ipsum latus recumbat, mire epaticis prodest. item sagapenum in modum fabae in aqua calida per triduum bibat, et intermisso die ut 15 supra similiter, et in ipso latere iaceat. hoc facto quamdiu dolor de epate pauset, herba lychnitis quae habet lanuginem mittatur pro licinio in lucerna. corticem radicis eius conteres et sucum eius quantum potio meri est, per triduum potui dabis. item expertum. cymulas rutae duobus digitis pollice 20 et minimo dextrae manus leges XI et piperis grana XI, quod si hiems fuerit, XV grana mittes et trita cum vino aminaeo dabis, et in ipso latere iaceat. item expertum. herbae flomi radicis corticem tritum ex vino aut condito dabis per dies V aut VII aut satis VIII, et sanabitur. item. murrae costi folii 25 ana ℥, trita et in pulverem redacta cocleari I in passi potione et parum aquae calidae potui dato, statim sanat. in musti ex uvis albis congio cydonia V non purgata coques, et mala punica V et sorborum sextarium, rus syriaci ℥ I, croci ℥ in | (p. 111) eodem musto coques usque ad crassitudinem mellis, 30 et in vase vitreo servabis, et cum opus fuerit propter dolorem epatis, ligulam sumes. item. apii seminis scrip̄ XVIII, petroselini scrip̄ XV. trita in vino optimo melleque despumato colliges et in vitreo dolio repones, exinde post balneum in tepida

3 cervinū combustū . . . contritū . . . datū . . . b. 8 potat^o b.
10 tenue (sic) b. 12 fric^o b. 14 sagapinum b. 17 ligni-
tis q̄ b. 18 et mitatur b. conteris b. 21 legis b.
22 hiēp^o b. mittis b. 23 flom (sic) b. 26 id est se-
muncias singulas. 26 cocl'. I. b. 27 datū b. sanet b. musto b.
(haec ex Ps. Plin. 2, 4. cf. not. p. 45 Lips. et Marc. p. 304, 24).
28 citonia b. 29 ros syriacū b. 31 servas b. 34 reponis b.

scrip̄ VI miscebis et potui dabis. item. gentianae, murrae,
 aristolochiae rotundae, bacarum lauri ana ℥ I. omnia in pul-
 verem redacta cum melle colliges et in magnitudine abellanae
 cum aqua calida potui dato, epatis dolorem sanare expertum
 5 est. cicer album, asparagi silvatici cymas et betae albae
 semen cum aqua ad tertias decoques et per triduum bibes, mire
 sanasti. item. herbam vettonicam ex vini cyatis III siccam
 et in pulverem redactam frequenter sumptam proficere experti
 sumus. herbae lapathi radices conterito et cum vini cyatis VI
 10 potui dato, mire persanabis. herbam sabinam et absinthium
 ex aqua ad tertias decoctam, et usque sanus sit tepidum potui
 dato. ut experimentum habeas, porcello da exinde bibere et
 occide eum, et splenem ei non invenies. dabis hoc homini per
 triduum et in ipsum latus iaceat. hoc et splenem potenter
 15 curat. herbae sabinae pulverem, hiemis vero tempore addes
 et piper aequali mensura, in vino per triduum potui dabis,
 usque sanum sit epar. hoc et ad splenem facies. [et hiera per
 triduum . . . *Pr.*

Ad II, 28 (82) De spleniticis (fn.).

20 Tamaricis ligni fasciculos III in olla rudi cum aceto de-
 coques ad tertias, et exinde ternos globos per triduum bibe,
 et sanasti hominem. fabam frixam in aceto per triduum in-
 fusam post in mortario teres et induces in panno mundo et
 super splenem impones, et admiraberis. dolorem quidem facit,
 25 sed summe sanat. epar et splenem curat, si herbam erucam
 tundas ac suci eius cyatos quattuor et vini cyatum I potui des,
 et in ipsum latus iaceat, vitiumque sanabis. hoc maxime de ex-
 perimentis est. herbam sabinam et absinthium ex aqua ad
 tertias decoques et ex eo calido facto ieiuno calicem plenum potui
 30 dabis, et in ipso latere iaceat. hoc splenem et epar optime

1 misces *b.* 2 ana ℥ .I. ÷ Oīa . . . (*sic*) *b.* 4 eparis *b.*
 5 sparagi s. comas *b.* 6 bib. mire s. *b.* 7 herbe vetho-
 nice *b.* sicca . . . redacta . . . sumpta *b.* 9 lapacii *b.* con-
 trite *b.* cū uino cyatos VI *b.* 10 savinā *b.* 11 decocta
 . . . tepid' *b.* 13 occid' *b.* o. cū et splen ei *b.* 14 splen *b.*
 15 savine *b.* addis *b.* 16 et in *b.* 17 splen *b.*
 20 Tamarici (*sic*) *b.* 22 Faba etc. (*pro —ā*) *b.* 23 teris *b.*
 inducis *b.* 24 splen *b* (*sic semper*). 26 sucū *b.*
 dato *b.* 27 h. in *b.* 28 cet. cf. *supra idem* de ictericis
p. 322, 10. 29 decoctū *b.*

<curat>. ut experimentum habeas, porcello da exinde bibere
 et occide eum et splenem ei non invenies. hoc per triduum.
 salicis cymarum faciculos III decoques in aqua ad tertias, et
 diebus V potui dabis calicem plenum diurnum. radicitus eum
 siccatur, sed post non gravabitur, | (p. 113) sicut supra scriptum 5
 est hac potione ita experimentata. herbae cyclaminis radix
 collo suspensa et super splenem] de fasciola ligata prodest.
 vesicam bubulinam sive porcinam aceto acerrimo implebis et
 calidam spleni impones. cinerem ex aqua consperge et super
 splenem horis duabus impone. ervum vel eruca prodest, si 10
 cotidie spleniticus manducet ieiunus. ad splenem et media
 tumentes. perdicaem herbam tunde et sucum per linteolum
 colato, et luna decrescente per tres dies Iovis potui dato.
 lolium friges et teres, eiusque pulverem ieiuno potui dato.
 caricas in aceto infusas teres, et in panno inductum mire pro- 15
 dest. bitumen liquidum in pellicula pilosa de utre vinario
 inductum imposito. item. gypsum in aceto maceratum in
 panno inductum imposito. hederæ bacas per triduum in aceto
 infusas et cum axungia veteri contusas in novo panno in-
 ducito et imposito ita ne per triduum solvat. rutam cum 20
 axungia teres et panno inductam impones. brassicæ semen
 cum aceto tritum et tamquam malagma in panno inductum
 aut in charta spleni imposito. si aestas est, ab hora prima
 usque ad VII pones quamdiu sufferre possit, si hiems, tota
 die, sane luna decrescente. pedem sinistrum in arborem capri- 25
 fici pones, et vestigium pedis de cortice eius tolles, et ipsam
 corticem in fumo suspendes. lacertam viridem in vase fictili
 novo mittes, et per medium limen pendeat, ubi spleniticus
 manet, et condes. dum exit sive ingreditur, idem vas tangat,

- 1 curat om. b. 3 cimas b. 4 diuturnū b. 5 gñā-
 bit (sic) b (= generabit). | sic sup. ss ē hanc porcionē etc. b.
 6 cf. Marc. p. 236, 26. 7 ligato b. 8 īples b. 9 ci-
 nus b. conspalge b. 10 herbū t erucā b. 11 sple-
 neticus b. Aplēn τ media tūm̄ts b. 14 teris b. 15 teris b.
 19 inducto et īposita b. 20 cf. Marc. p. 240, 31. in-
 ducta īponis b. 22 inducta b. 23 et spleni b. ad hora b.
 24 ponis b. hyemps b. 25 cf. Marc. p. 241, 1. 26 ponis b.
 tollis b. ipsā (sic) b. 27 suspendis b. cf. Plin. ap. Ps.
 Plin. f. 42^b etc. Marc. p. 239, 11. 28 mittis b. splene-
 ticus b. 29 eundem vas b.

mox ab eo morbo liberabitur. alii capita XX contusa cum
 aceto et in panno inducta imposito. lotio eius qui dolet ci-
 nerem cribratum consperges et in panno calidum spleni in-
 ductum saepius imposito. ebuli radicem contunde et in pul-
 5 verem redactae coclearia III ex vini cyatis III in limine stans
 per triduum bibat, et ebulum sine ferro collectum secum portet.
 herbam sabinam ex aqua ad tertias decoques et ex aqua ca-
 lida calicem plenum, addito quippiam piperis si hiems fuerit,
 per dies XI vel XVII potui dabis. bacas lauri XXI, piperis
 10 grana LXI in aceti acerrimi hemina mixta, et ex eo cotidie
 singula coclearia ieiuno potui dato. lasaris radice pulveris
 cocleare I, aceti coclearia V, mellis cocleare I, omnia commixta
 potui dato. stercoris caprini pulverem in vino misceto, ex vase
 picato potui dato. hoc et ad renum dolorem prodest. cum
 15 cuppa de hedera quisquis potaverit, ab omni splenis molestia
 securus servabitur. pulmo in fumo | (p. 114) siccatus et in pul-
 verem mollissimum redactus, et ex eo modice in pusca ieiuno
 potui dabis die Iovis luna minuente. et ut potionis effectum
 mireris, porcello de eodem in potione dato bibere, et post
 20 occides eum, splenem aut nullum aut satis parvum invenies.
 salicis viridis folia cum modico sale diligenter trita, in modum
 emplastri super splenem impositum prodest. si autem citius
 et plenius curare volueris, cortices viridis salicis diligenter
 tunsas in melle decoques, et ex eo duo coclearia ieiuno prae-
 25 bebis. cornu cervini combusti cinerem ex aceto potui dato.
 lapidem gagaten accendes et in acetum mittes, et exinde
 calefacti dabis V singula coclearia, bibat, et ipsum lapidem
 in splene per triduum alligatum habeat. diatessaron in
 modum abellanae potui cum oxymeli dato. gagaten in vino
 30 decoques ad tertias, et bibat. leporis iecur crudum glutiat, si
 vir de masculo, si femina de femina. accipitris iecur crudum
 glutiat. vulturis iecur crudum cum sanguine edat. potentissimum
 est herbae verbenae flos sine ferro collectus, libras III S de-

1 aſo b. contuſa b. 2 inductū b. lotiū b. cf.
Marc. p. 237, 32. et cinerem b. 3 conſpergis b. 4 he-
 buli b. cf. *Marc. p. 237, 15 (235, 32).* 5 redactā b.
 10 mixtū. et ex eo b (*sic saepe*). 11 pulverem b. 13 mis-
 cito. et v. b. 19 de eadem in potione (*sic*) b. de *experimento*
cf. supra (bis). 23 vol' b. corticis b. 25 cinis. ex . . . b.
 26 accendis b. cal' factū b. 27 bib' b. 28 insplen b (*ut super*
splen 22 etc.). Diāt. | b. 29 oximelle b. 30 bib' b. 31 aucipitris b.

coques ex §§ VIII. caelestis sane aqua ad tertias decocta, et ex ea per triduum §§ singulos potui dabis, prodest. [Haec omnium commodis operabuntur si labores frequenter libentius sustinentes . . . *Pr. p. 184, 15.*

Ad II, 29 (86) De stomacho et eius querellis. 5

[Impono frequenter cucurbitas ipsi stomacho.] et his potionibus adiuvandos esse suadeo. ventrem ossifragi resectum terito et cum vino potui dato, sedat dolorem. ferrum candens in vino extingues in gabata arretina, et potui dato, stomachum confirmat. rutae lib I, bacas lauri numero XXVII, 10 guttae ammoniaci ÷ II, caricarum lib II. simul in panno inductum stomacho impositum dolorem frigus tussim et flegma sine more sedat.

mira potio ad suprascripta. folii seminis mastices croci piperis ana ÷ I, bacarum lauri ÷ I. omnia in pulverem re- 15 dacta cum vino afro colliges et trociscos facies et ieiuno vel post | (*p. 115*) cenam per dies V vel VII potui dabis, et sanasti. herbae senecionis flores cum carica, bene subactum et impositum summe sedat stomachi dolorem.

refrigeratorium stomacho in febre. cerae lib I, lithargyri 20 lib I, adipum porci lib I, mellis lib I, conficies et uteris. item rosae folia VIII, piperis grana VIII. conteres in vino vel in calida aqua, potui dabis, stomachi dolorem tollit. lenticulam in aceto coctam edat. cocleas crudas III sublatis 25 testis glutiat. satureiam cum vino tritam potui dato. erucas 25 virides ieiunus edat. lac bubulum mox mulctum sic tepidum ieiunus bibat, quamvis exulceratum stomachum sanat. probatum est. item mastices pulvis et albumen ovi si contritum in panno inductum stomacho imponatur. stercus mustelae cum aceto contritum et corpus perunctum. faenum graecum coctum et 30 ius eius potatum rigorem et perfrictionem stomachi discutit.

7 ossifragia b.	9 candentē b.	extinguis b.	arritina b.
10 Rutha b.	11 gutta b.	12 frigidorem b.	14 Mira p̄c
(pro p̄o) b.	ad ss b.	Folii sem. Masticis b.	15 bacas b.
16 et cū vino b.	colligis b.	18 senecion b.	subiectū b.
21 conficis b.	24 sublatās ⁱ testes b.	28 p̄ ÷ (<i>ex corr.,</i>	
<i>cum prius habuerit</i>	p ÷).	It mastiē pulūē . . . b.	31 per-
fricationem b.			

Ad stomachi dolorem et ructus amaros quos nec potio nec cibi iuvant. centauriae tritae scrip̄ VIII in vini cyatis III per triduum bibat. hoc et lumborum et lateris dolori prodest. rutae semen cum sulphure vivo in aceto contritum ieiunus
5 gustato.

Ad inflationes et acriores stomachi dolores. feniculi et apii radices in vino veteri albo infundes, et ieiunus exinde cyatos duos bibat. rutae paululum in cibo aut in potione sumito. fimum vituli ex vino potui dato, omnibus stomachi
10 querelis subvenit. lapidem gagaten in aqua fontana decoques, et bibat. diatessaron suprascripti antidoti cocleare I cum vino aut calida aqua ieiunus bibat, omnibus stomachi querelis subvenit. hoc si tertio quis in anno biberit, semper stomachum sanum habebit, probatum est.

15 [Declinantibus vero doloribus cuminum frixum . . . *Pr.*

Ad id II, 29 (89 post applicabo).

et herbae victoriolae suci cyatos III cum melle potui dato ieiuno, mox incidet flegma.

Quibus autem ex flegmate inflatio fuerit et sto-
20 machus infrikerit, calidae unctionibus curandus est. mastices mentae arnoglossi piperis castorei ana ÷ I. nam et corticis radice feniculi libram I et S, aceti Ss II coques usque ad medietatem, et huic aceto partem III mellis admiscebis, iterum coques, et in modum electarii uteris. similiter adiuvant oxy-
25 poria ex ameos <semine>. item. ligustici apii seminis ÷ I, piperis ÷ II cum melle despumato colliges, et post cibos bina coclearia ieiuno dabis.

Si vero inflatio stomachi cum tensione fuerit, fasciculum puleii, herbae nepetae tantundem decoques in aqua
30 diutissime, piperis S I teres, mellis cocleare I miscebis in aqua suprascripta, et bibat. et aforis epithema impones Nileos vel diasamsucu.

1 Ad st. d. *rubr. in b.* 4 S *b.* contrito. et ieiunus *b.*
6 Ad infl. *rubr. b.* 7 infundis *b.* 11 bib. *b.* ss anti-
dotū *b.* 12 bib. *b.* 17 *Ps. Apul. c. 59 (!).* 19 Quibus
etc. rubr. b. 20 Mastice. menta. arnoglossa pp. castoreo *b.*
21 cortices *b.* 23 ^{te}p mmelt amisce. It *b.* 24 el'ect *b.*
oxoporia exameos *b (om. s).* 25 liuestici *b.* 28 *rubr. b.*
29 nepte *b.* 30 teris *b.* misces *b.* 31 ss *b.* bib. *b.*
epytima iponis Dianileos l' dia samsucū *b.*

Item. si dolor stomacho evenerit, tali oleo fomentabis. \mathcal{R} storacis, absinthii, aloae, mastices ana \div I. haec linteolo ligata infundes in olei $\mathcal{S}\mathcal{S}$ I et vini hemina, et coques usque vinum consumatur. hinc diutissime stomachum fomentabis. epithema diamelilotu. dabis etiam eis bibere cymini 5 assi cocleare dimidium et seminis apii tantundem ex aqua in qua rosa decocta est.

Sane si singultus frigidus ex flegmate permanente stomacho obvenerit, hanc dabo potionem. piperis \div III, castorei \div I, in pulverem <redacta>. dabis in aqua calida 10 cocleare I.

Item aliter ad singultum. piperis, castorei ana \div I cum calida bibat. item manus eius ambas in aqua calida facias tenere. item anulum assidue cum digitis medicinalibus de dextra manu in sinistram duces, de sinistra in dextram. 15 item nomen eius in manu eius retroactis litteris scribes et legere illum hoc nomen facies. si autem litteratus non fuerit, ipsum nomen de manu eius ex aqua calida lavabis, et bibat. nam et loco calido si iaceat, multum iuvat, et pectus eius ex oleo nardino vel cyprino fricabis, et adrianum optimum potui dato, 20 seu diatrionpepereon vel diatessaron summe facit.

[Fastidio incidente . . . *Pr.*

Ad id. II, 29 (90 post valeant abstergere).

Rafanum cum melle et aceto edat. vettonicae 3 II cum aquae mulsae cyatis III bibat, mire sanabitur. 25

Ad id. II. 29 (91 post murta cocta fuerit).

Si nimietas vero vomitus fuerit hominemque vexarit nihilque cibi continere poterit. \mathcal{R} aneti 5 I, piperis 5 quattuor, cymini 5 quattuor. haec omnia trita tenuissime dabis cum aqua in qua coxeris mentam et mala cydonia vel summitates 30 teneras de vitibus aut murtam viridem. addes ius etiam et

1 <i>rubr. b.</i>	stom ^o <i>b.</i>	2 storace <i>b.</i>	aloe. mastice. <i>b.</i>
4 stom ⁱ <i>b.</i>	5 Epitima dia melilotū. <i>rubr. b.</i>	8 <i>rubr. b.</i>	
10 ī pulvē dab <i>b.</i>	12 <i>rubr. b.</i>	13 bib. <i>b.</i>	15 du ^c <i>b.</i>
16 retratis <i>b.</i>	scriptis <i>b.</i>	18 bib <i>b.</i>	20 nardo <i>b.</i>
adrianum <i>b</i> (sc. vinum).	21 pipeon <i>b.</i>	24 vetōnice <i>b.</i>	
cū aq̃ mulsa cyatos. III. bb. <i>b.</i>	27 Si mietas (<i>sic</i>) etc. <i>rub. b.</i>		
fuerūt <i>b.</i>	31 mirthā virid' <i>b.</i>	addis <i>b.</i>	

vinum, et ita dabis maxime euntibus dormitum. et aforis
 cataplasmas palmulas in vino decoctas et mala silvestria
 similiter, adiecta farina de pane transmarino vel de oryza. et
 alium coctum in melle manducet, et vitium sedat. feniculi
 5 semen tritum in vino aut aqua bibat, et vomitum stringit et
 nausiam sedat. pectoris dolorem et linguae tolles, si nastur-
 cium herbam ex aqua decoctam potui dabis. herbam nastur-
 cium ex lacte caprino decoctam bibat, bonum est. cruditatem
 tolles piperis et puleii pari pondere cum vino potato.

10 Ad eos qui cibum non digerunt, ad inflationem et
 ad colum tale facies oxyporium. ℞ piperis <grana> XII, li-
 gustici seminis ÷ IIII, petroselini macedonici ÷ IIII S, thymi
 ÷ I, cymini ÷ I, puleii acapni annotini, mentae ana ÷ III.
 omnia in pulverem redacta cum melle colliges, et uteris.

15 Cordis dolorem et praecordiorum emendas, si cor
 pullinum siccum 3 I piper 3 I in vino bibat. cucumeris semen
 et salicis semen et piperis grana XL simul conteres, et cum
 vino afro ieiuno per triduum potui dabis. herbae bliti sucum
 per dies quattuor potui dato, bonum est. mane ieiunus panem
 20 super carbones tostet, in vino afro infusum manducet et
 diastema faciat, miraberis effectum. hoc et spleniticos curat.
 ovum crudum ex una parte aperis et evacuas, et imples cum
 lotio pueri virginis admixto, | (p. 119) et potui dato. hoc et
 ardorem praecordiorum sanat et lumbricos occidit. bacas
 25 lauri III in vino coctas tritas bibat, cordis dolorem mire re-
 mediabis. cyminum aethiopicum commanducato. sucum eius
 glutiat. acuculas pineas virides tritas cum vino bibat, et a
 cibo pingue abstineat, liberabitur.

Cardiacis subvenis, si aqua ubi holera cocta sunt
 30 addito sale potui detur. ruta ex aceto et melle cum farina
 hordeacia, pectori impositum prodest. vinum calidum cum
 spongia impositum mammae sinistrae. mentae semen cum po-
 lenta et vino mammae sinistrae calefactum imposito. folia

5 bib b.	6 toll' b.	8 bib. b ÷ b.	9 pulegii b.
potatū b.	10 rubr. b.	11 Piperis XII ÷ Livestici s IIII.	
P. etc. b.	13 pulegiū acapnū annotinū b.	15 rubr. b.	
16 bib b.	17 XL ^a b.	conteris b.	18 blite b.
20 infusā b.	21 diastema (sic) b.	spleneticos b.	23 p.
v. ana mixtum. b.	dato (—v corr.) b.	26 commanducatū b.	
28 pingue b.	29 rubr. b.	cocta cocta b (i. e. olera c. Ps. Plin.	
3, 20).	30 abdito b.	31 ordeacea b.	32 mte b (murtae Pl.).

rubi trita viridia in pectus imposito. sucum mororum quae in rubo nascuntur, potui dato. rutae fasciculos in rosaceo et aceto decoques et immiscebis <aloes> ÷ I et exinde eum inungues, et sudorem sistit. radice ferulae ex aceto et oleo cocta perunguito, sudorem sistit. cornu caprini cineres ex oleo murtino 5 adversus sudorem perunguito.

Praecordia <si>tumebunt, bulbi triti pro cataplasmate impositi mire curant. feniculi seminis S I ex aqua mulsa, et in panno inductum calente stomacho saepius imposito. feniculi farina cum pari mellis mensura decocta, ceroti 10 modo panno inductum imposito, mirifice sanabitur.

Pulmonis dolorem tollit feniculi semen tritum cum aqua calida potatum, sive sucus eius potatus. trociscos diaspermaton cum aqua calida potui dato.

Si vero stomachus fuerit nimio calore vexatus, 15 hanc potionem dabis. mastices 3 II, mentae siccae 3 I, anisi 3 I. haec trita et suco plantaginis collecta in modum abellanae cum aqua frigida resolves et potui dabis. et aforis frigidis uteris cerotariis. cognosces ex eo nimium calorem stomachi, quia interdum choleram movet et ardorem continuum 20 in ipso stomacho vel ore ventris sentiant patientes cum punctione atque dolore. nam et tactu manuum probatur, ardet nimis extra naturam. si vero ex ipso calidus singultus fuerit et quasi mordens, et comedi sibi stomachum senserit, dabis aquam tepidam bibere, et iuvabis eos pennis oleo infusis 25 provocans vomitum. si singultus et sternutus frequens fuerint, aquam frigidam et acetum nitro commixtum potui dabis. et aristolochia et abrotonum similiter prosunt. [Si tantum sola effusione ventris fatigati fuerint . . . Pr.

1 sucus mororum qui . . . nascitur b.	2 rosaceo b.	imiscebis
÷ I (deest aloes, ut habet Plin.) b.	3 inungens ⁱ b.	5 murtino b.
6 sudores b.	7 si om. b (tumebunt rubro scr.).	
pro cathaplasma b.	8 curat b.	10 farina. porri mell' mensura decocta b. cf. Ps. Plin. p. 44, 6.
12 rubr. b.	toll' b.	
13 pot& (cum corr.) b.	15 rubr. b.	16 mastice b.
(sic) b.	17 colla b.	18 resolvit b.
	19 cognoscis b.	
colorē b.	20 colla b.	21 os venter ⁱ b.
23 calido b.	25 eos vomere. Pennis . . . b (ubi omisi vomere).	
26 si: S; (set) b.	28 aristologia b.	abrotonus b.

Ad id. II, 29 (92 post acescunt cibi).

[Quibus vero flegma supernatat et cibi frequenter acescunt,] calidis curabis medicamentis sive extrinsecus adhibendo sive per os dando. et si nimium flegma in stomachum senseris vel in os ventris esse congestum, oxymeli conficies tale.
 5 feniculi radicis corticis ÷ VII, mellis lib I, ireos illyricae ÷ I, ysopi ÷ IIII. haec tunsā in aceti ℥ I pridie infundes, deinde lento igni coques usque acetum ad medium veniat. colabis munditer, sicque mel addes suprascriptum, et rursus coques
 10 donec acetum consumatur et ad mellis spissitudinem redigatur. hinc dabis coclearia IIII cum aqua calida, et aforis epithemate polyarchion uteris. [his et bubulam dari suadeo . . . *Pr.*

Ad II, 30 (98) De lumbricis (post mentae viridis decoctio).

[Similiter mentae viridis decoctio] operatur. rafanus cum
 15 sale sumptus omne genus perimet lumbricorum. in sapa ferrum aeruginosum extinguito candens ac potui dato. afronitrum in vino solutum potui dato. vel ipsa herba sumpta summe facit. betae cum alio decoctae sumendum cum oleo et sale conditum dato, lumbricos et taenias eiciet. lupinorum aqua ubi decocti
 20 sunt addita ruta et pipere, potui dato. mala punica ad tertias aqua decoques et ipsam aquam potui dato. hederæ albae bacas tere et in oxymeli potui dato. inulae viridis sucus de radice eius tepidus potui detur. herbae decoctio potui | (*p. 122*) detur. coriandri grana XI cum aqua pisile crebro
 25 destillato. [Cibi dandi sunt digestibiles . . . *Pr.*

Ad II, 31 (102) De dysentericis (post reponenda sunt).

quae (*sc. vina*) ita conficiuntur de dactylis vel sorbis ut ante pridie dactyli in vino infundantur et alia die levi pruna coquantur modice, et colato vino ipsi dactyli a patiente man-
 30 ducentur, et vinum calidum potui detur.

4 haec rubr. scr. b. in stom^o b. 5 congestā b. oxi-
 mel b. 6 corticesⁱ (*ips. corr.*) b. 7 in: et in b. in-
 fundis b. 9 addes. ff. b. 11 epytima poliarchorⁱ b.
 14 rafanū . . . sumptū b. 16 candentem b (*ut supra ad 2, 86*).
 17 herba (*sic*) b (*om. qualis*). 19 tineas b. 20 additi
 Rutha τ pipe b. 21 decocta et . . . b. 22 oximelle b.
 ynule b. 23 Tytarite herbę b: *nomen h. corr. omisi.* 24 pi-
 sile (*sic*) b (*aquae pusillo?*).

Ad id. II, 31 (102 post cetera similia supradicta).

huius vero trocisci nomen diachartu vocatur et cinis
 graecus. axungiam sine sale in patella nova liquidas, et cum
 cinere infermentas, ita ut sit liquidum, inducis panno et ad
 ventrem imponis, et post triduum sanasti. taeda de pino igne 5
 perusta, carbo tritus minutissime cum vino, cyatis II potui
 dato, valde miraberis. testas ovorum unde pulli nati sunt
 tritas minutissime in ovo sorbile cum sale seu cum vino potui
 dato, probatum est. columbini <fimi> sicci triti partes duas
 in pulverem redacti et mellis partem unam commisces ut sit 10
 malagmatis genus, linteo inducis et imponis, unum ad ventrem
 et unum ad renes, probatum est. item verrinum fimum com-
 buris, piperis grana XI simul teris, et cum vino veteri per
 triduum potui dato, mox sanus fiet. vaccinum iecur assum-
 edendum si dederis, liberabuntur. | (p. 124) vel si pulverem de 15
 speculari vitreo facias, et ibi intinctum iecur manducet.
 herbam vettonicam ex vini cyatis tribus frequenter potui dato.
 ovillum sebum in vino austero decoctum bibat. coagulum
 haedi vetus potui dato, sanabitur. ovum decoctum in vino
 veteri vel aceto edendum dato. palumbus agrestis decoctus 20
 ex pusca per triduum edendus datus prodest. lentisci folia
 cum vino potui dato, mire prodest. cinerem calidum cribratum
 aceto mixtum impone ventri et renibus. limum de cucumere
 exime, tere diligenter et in aqua calida ieiuno potui dato.
 mali granati flores siccatos tundes, et cum vino potui dato, 25
 dysentericos a morte liberat. rubiae denarii unius pondus
 febricitanti ex aqua calida conteres, et cum vino potui dato,
 mire prodest. singulare remedium, si ovum in fictili vase novo
 infundas, et tantum, id est ovi mensura, adicias oleum mel et
 acetum, et subinde in prunis agitatum cum tepuerit edat. 30
 turdus cum bacis de murta assus edatur. pruna silvatica vel
 radicis eius cortices in vino austero usque ad tertias coque,

2 diacartū b. cin^o grecū b. 3 Axungia b. cū cin^o b.
 7 testes b. 8 in: et in b. Sorbile b. 9 columbinā (om.
 fimū siccū tritū...redactū b. 11 malagme b. 16 de pecu-
 lare vitreo b. 17 vetonicā b. 22 cin^o calidū etc. b. 23 m.
 ventri. et īpone renibus b. 24 dato: dabo b. 26 dissē-
 tericos b. robie danarii b. 27 conteris b. 28 s. r.
 rubr. b. 29 msurā b. 31 mirta b.

et exinde cyatum unum potui dato. vinum ubi pira agrestia fuerint decocta, potui dato. murtae sucum potui dato, et vinum ubi eandem murtam decoxeris. iuniperum tritum ex vino nigro expressum potui dato. rubi cymas in vino decoctas
 5 edendas dabis. vel ipsum vinum potatum optime facit. ficata omnium rerum assata et edita ventrem stringunt. ficatum bubulum expurges et in aceto infundas et assum in cibo dabis. hoc et sanguinem assellantibus facit. fimum columbinum siccum tritum cum vino potui dato. turdus assatus sive merula gravissimum ventris vitium sistit. hircinum iecur siccum ex vini
 10 ꝯ II ad heminam decoctum bibat. coagulum leporis in pane commixtum in cibo datum mirifice facit. fici folia in sole siccata trita et in pulverem tenuissimum redacta in potione dato, quamvis dysenterici et coeliaci a medicis sint derelicti,
 15 salutem restituet. paleas in vase combures et facies hominem coopertum supersedere, ut fumum ex ipsis quantum potuerit capiat. mox stringet, mirum est. hoc saepius facito. herbae proserpinacae sucum aequa mensura cum aceti cyatis III ieiunus mane et sero bibat, mox sanus efficietur. hoc et san-
 20 guinem assellantibus facit. si vero ex ea potione non strinxerit sanguis, morietur. hoc et ad haemorrhoides facit. item ad ipsum. |(p.125) lauri bacas numero XLVIII, cymini ꝯ I simul teris et cum aceto temperas in modum malagmatis, et ventri ac stomacho impone, et sanabitur. lapidem gagaten in vini ꝯ I
 25 coques et potui dabis. herba polygonum viridis trita cum aqua tepida potetur, bonum est. item puleium commanducato et umbilico imposito. senectam serpentis cum rosaceo decoquito in vase stagneo, et ventri illinito, probatum est. [Haec omnia stomachi vires nutriunt . . . Pr.

30 *Ad id. II, 31 (104) — vid. ad textum Prisc.*

Ad II, 32 (108) De hydropicis (ad fin.).

[Stercus columbinum 5 I, rutae seminis 5 II in oxymelle datum purgatorium maius est.] Cucumeris silvatici lib I S decoques in olla nova in vini ꝯ I et S ad tertias, et exinde
 35 paulatim sumat, et sorbeat, nimis purgabitur. lotium caprarum

7 expurges?: apungis b.	10 hyrcinū b.	14 ciliaci b.
15 comburis b.	18 Suc ² añ cū . . . b.	19 ieiuno b.
20 strinxerit (sic) b.	21 emorroidas b.	22 auri (sine litt. in.) b.
23 malagme b.	24 vino b.	25 poligonia b.
et cum b.	26 pulegium b.	34 vino b.

agrestium potui dato iuvenibus cyatos IIII . . . cum melle
 cyatos minores III, mirum est. apii seminis triti coclearia II
 ligas in linteo, et graminis radicis . . . mittis simul in cucuma
 fictile, et ex aqua decoctum potui dato, et quotienscumque bi-
 bere voluerint. paulatim hydropicos vel cachecticos exinanit. 5
 hoc spleni medetur. alium viride cum fico duplici sumptum
 purgatorium est. harundinis summitates tritas et cum vino
 decoctas, sucum earum cum melle ieiuno potui dato. in sa-
 blone maris calido eum saepius volutatum seu obrutum, satis
 iuvat. sinapi et cyminum et ficus, aequis ponderibus tritum 10
 super ventrem imposito. caricas et absinthium cum vino co-
 ques addita farina hordeacea et nitro, omnia simul commixta
 in genus malagmatis, in plagella inductum ventri imposito.
 ibisci radices in vino coques et teres et sicut cataplasma im-
 pones. ex vino ipso primum lotum fomenta. item ebuli vi- 15
 ridis radicem exime et terram excutito, et noli lavare radicem,
 et quod duobus digitis ex vino veteri comprehendis sextario di-
 lutum calido, ieiuno potui dato, bonum est. herba nasturcium,
 quam nos ecaticum dicimus cum vino trita potui data sanat,
 et edita hoc idem praestat. ysopum et murrā, ex vino con- 20
 tritum potui dato. herbae vettonicae 5 II ex vini nigri cyatis
 III per triduum calido potui dato. salicis hastulas ad tertias
 aqua decoctas prout poterit bibat. caneros marinos aut flu-
 viatiles assos assidue sumat. testudo praecisis pedibus cauda
 et capite, abiectis interaneis ita condita ut sine fastidio edat. 25
 scillam purgabis et interiora eius in aqua ad tertias decoques,
 inde scripulum I cum melle vel aceto potui dabis, per urinam
 purgabitur. sambuci radicem cum vino decoques, inde cyatos III
 bibat. hederæ quæ chrysocarpos vocatur pro eo quod aureo
 colore grana afferat, huius ergo grana XXX in vini 55 I con- 30
 teres et ternos cyatos bibere dabis, et mox per urinam ibunt.
 in furno planipedio bene temperato hominem nudum in tabula

1 dato | iuvenibus cyatos IIII cum melle cyatos m. III. b.
 2 s̄ tritū b. 3 radicis mittis b. voluer b. 7 arundinis b.
 8 suc⁹ b. sablone (sic) b. 9 voluptatū b. 10 sinape b.
 12 ordeacea. et nitrum (sic) b: cf. Ps. Plin. med. p. 95, 19 (r).
 13 malagmē b. 14 evisci rad' b. teris b. sic cath.
 īponis b. 19 ecaticū (sic) b. da sanat b. 20 et mirra b.
 21 vetonice b. ex vini n. cyatos b. 25 sic b. 26 squillā
 purgas b. 28 hederā b. 29 crisoconos b (chrysocarpos Plin. et
 Ps. Plin.). 30 XXX. b (XX Pl.). 31 cyatos add. ex. Plin. (om. b).

sisti facias. ne caleat utique quamdiu sufferre poterit sedeat
furno subclauso. tantus ei umor erit quod ad nativitatem re-
digetur. alia die hac ratione eum potabis. accipies gramen
nodosum de agro, illud quod super terram eminet, et amputes
5 radices subterraneas, scilicet quae sub terra sunt, et in vase novo
in VI SS aquae pone et ad tertias usque decoque, admisce
aquae SS I, lotium caprarum quae lentiscum per triduum pa-
verint, et per triduum ieiunus bibat. cibos vero carnes su-
mant assas et salsos pisces, vino optimo nutriantur, | (p. 128)
10 id est vinum bibant. de aqua et holeribus abstinendi sunt et
de carnibus pinguibus.

Ad II, 33 De renum vitiis vel vesicae

*i. e. ad II, 33^b Anonymi capitulum de vesicae vitiis = II^a
c. 21 De calculo (post fascietur, ubi primum sequitur potio
15 qua caput purgat, ex parte posteriore capituli Barberin., deinde)*

Item. istius potionis effectum saepius probavi, quae sic
conficitur. ammoniaci, saxifragae ana -:- VI, radices verbenae,
chelidoniae ana -:- VI, piperis libram. omnia tunsata et cribrata.
de pulvere dabis cocleare non bene plenum febricitanti in
20 aqua calida, sano in condito aut in vino. huic valitudini valde
prodesse scio.

Rafani cortices in vino decocti et ieiuno cyatis tribus
potui dati calculos comminuunt, et mulier si habuerit.
saxifraga cum mulsa potui data tepida [cum vino vel cum
25 mulsa], valde mirum est. vel si in vino decocta fuerit, idem
facit. rubi radicem lavas et siccas, et facto pulvere cum vino
aut condito aut aqua calida bibat. hoc probatum est. nucleos
pineos XLV, piperis <grana> XLV simul teres, et cum iacta-
bit, vino aut condito aut calida bibat, omnes petras iactabit
30 et sanus erit. minori aetati nucleos XV, piperis <grana> XV
dabis. semen apii tritum potatum calculos frangit. ligusticum
coctum cum aqua datum bonum est. decrescente luna die

- 1 utique (uq;) b. 3 rōē b (nisi f. vol. pōē = potione).
4 emānat b. 7 caprinū b (sc. caprarum). 8 ieiuno b.
9 sumunt b. 10 bibant. (sic b, om. quale v.). 17 amoní b.
20 huic valitudo b. 22 hinc vere incipit cap. additum De
cauculo atque huc pertinet rubrica in b longo ante posita.
23 cauculos b. 24 haec uncis deleui. 28 grana addidi.
30 nuclei XV piperis XV b. 31 caulos b. levesticum b.

Iovis, si quis calculum patitur, eat in balneum et supra solium descendat, et sanus erit. hoc ter oportet fieri, quotiens dies Iovis fuerit. et in mulieribus hoc expertum. verbena trita, et cum vino bibat. nam radix eius tunsas cum mulsa potui data incredibiliter prodest, et urinam statim educit. artemisia cum murta trita, cum mulsa cyatos IIII ieiunus calidum bibat. hoc calculum frangit et urinam provocat, vesicam ab omni iniuria purgat, et mulieribus nimis aptum est. [Cubiculo calido et aere temperato iacere debebit . . . *Pr.*

Ad II, 34 (De arthriticis (= *II*² c. 22 *cod. b p. 130*.) De condylomatibus articulorum seu nervis dolentibus.

Nervis igitur potestas frigida data est, et ideo nervis adiutoria frigida prohibenda sunt. nunc autem ad condyloma remedia ordinabo. acopum valde certum. medullae cervi et eius adipis, resinae frixae, picis, cerae ana - III in aereo vase lento igni decoques diuque agitabis, et refrigerato utere. nam et serpyllum cum vino austero coctum probatum est.

si condylomata in cruribus fuerint, medullam canis cum vino tere, bonum est. argemonia trita cum adipibus anserinis mixta prodest. herbam urceolarem in olla nova coques et imprimis ut demadescat. post aceto trita, bonum est. brassicam et radicem cum stirpibus suis combure, et cinis ceroto mixtus nervos fortissime consolidat. item. stercus capri melle mixtum nervos expurgat.

si contractio nervorum dolorem excitaverit, lumbricos terrestres melle contritos impone, tremulis utile est.

praecisis nervis terrenos vermes combustos cum melle impone, bonum est. axungia vetus et senecionis <folia> et cacumina buxi tenera et rutae cymae, pariter contrita et imposita praecisis nervis et vexatis optime subveniunt.

30

1 (*item* 7) cauculum *b.* 2 quociens *b.* 4 bibat ¹ *b.*
tunsas *b.* 6 Arth' cum mirta trita cum mulsa ciatos III
ieiuno cat *b. b.* 10 condolomatibus (*sic semper*) *b. cf. Ps.*
Plin. III, 15 Bas., de re Cels. 5, 28, 2 p. 206, 27 Dar.
13 Nā (*pro Nc*) *b.* 14 cervine et eius adipis *b.* 17 serpillum *b.*
19 acrimonia *b.* 20 orciolarē *b.* imprimis *b.* 22 cenis *b.*
23 cap ⁱ *b.* 26 dolor *b.* 26 terreni v. combusti *b.* 28 v.
et senicioni. et *b* (*ubi folia add. ex Diosc. p. 591*). 30 sub-
venē *b.*

turis pollinem impone et tertio die solve. nam ad paralyisin fidum expertum est valde.

item. euforbii, turis, murrae, guttae ammoniaci, piperis albi, opopanacis ana ÷ III, sulphuris vivi, nitri ana ÷ V, mellullae cervinae ÷ VI, arsenici ÷ II, galbani ÷ VI, axungiae, olei laurini ana lib I, cerae lib II, olei cucumeracii lib I, olei murtini, peucedani, celtici ana lib I, adarces, castorei ana : II, resinae frixae albae ÷ I. regelata cera cetera in pulverem redacta super asperges, et super oleum miscebis. probatum est in pluribus passionibus. omnes resinas cum cera prius solves et terenda super asperges, post olea pones.

item hoc expertum. adarces ÷ III, cerae ÷ II, piperis albi, euforbii ana ÷ I, olei gleucini $\overset{o}{p}$ I, malabathri $\overset{o}{p}$ I. trita et commixta utenda sunt.

15 aliud probatum ad omnium nervorum querelam seu paralyisin. gagaten lapidem in mortario tritum mittes in cacabo novo cum oleo, et bulliat. postea ceram mittes ut stringatur, et sic repones. omnia suprascripta dissolvit et sanat.

ad omnes perfrictiones acopum. olei, cerae, | (p. 131) resinae ÷ II, roris marini ÷ VI, euforbii ÷ I, lauri bacas $\overset{o}{p}$ I S, ireos illyricae ÷ II, galbani ÷ I. conteris omnia et cum cera liquefacta commisces. item. acopum simplex et efficax. radicem aridam cucumeris silvestri $\overset{o}{p}$ I in olei pondere I coques adiecta cera pontica, et uteris.

25 tenue corpus si fractum fuerit, abrotonum, piperis albi grana VII vel VIII tere et ieiuno cum calido vino dabis. miraberis effectum, dum saepius dederis.

sideratis. sulphur vivum et fel taurinum cum oleo coques et corpus inde perunguito saepius. miraberis effectum sanitatis. 30 seq. *Pr. cap. de arthriticis.*

1 palisin. et fidū b.	3 thuras b.	7 Peucidani.
Celtici (sic) b.	Adarci b.	8 Regalata b.
9 misces b.		
10 Om̄s resinę b.	11 solvis b.	12 $\overset{h}{e}p$ b.
		adarcis b.
13 ana ÷ (om. I) b.	glaucini b.	Malabat ² b.
15 palisin b.	17 cera mittis b.	18 reponis b.
		$\overset{s}{s}$ b.
19 perfricationes b.	20 ro ^s mariñi (i del.) b.	21 yreos con-
23 ol'o pond'e b.	24 punica b.	25 abrotonum b.
28 Siderati b. cet. cf. Ps. Plin. 3, 16 Bas.		

Ad III, 1 (2) De mamillis p. p. dolentibus (*post* lac prohibendum erit).

marrubium contusum et impositum mammis dolorem et tumorem sedat.

Ad III, 2 (7) De praefocatione matricis (*post* appellant 5
— *vid. pauca ad textum Pr. p. 229, 3*).

Ad id. III, 2 (8) ad fin. (*post* procuranda sunt).

Sed et haec superaddo quae ad matricis dolorem scripta prodesse frequenter cognovimus. lapidem gagaten mitte in vinum vetus, coque, et bibat, ipsumque lapidem in dextro 10 pede liget. flos faeni et faenum graecum et malvam silvaticam | (*p. 135*) in se coques, et inde se sublavet. vulva mulieris suffocata respirat nidore capillorum mulieris ustorum. si mulieris vulva laesa est, aut tumor intrinsecus fuerit vulvae ipsi, vettonicam tunsam et colatam cum mulsae parte tepidam 15 bibat. hoc et ad omne interaneorum vitium facit.

Ad III, 5 (14) De conceptione (*post* clausum — *vid. pauca ad textum Pr. p. 233, 13*).

Ad id. III, 5 (18 post encolpismum supponemus cf. ad p. 235, 17).

nam et masculum concipiet, gallorum testes si subinde 20 acceptos mulier devoret. item si voluerit mulier gravida fieri, aliquid de membris corvorum duorum secum habeat.

Ad III, 6 (24) De aborsu (*post* pecus molliter subtrahendum erit).

quia abortivorum ratio omnis periculosa et difficilis 25 est, nisi suo tempore et certis diebus adhibeatur, primo vel III mense aut V vel VII aut VIII faciendum est et in illis diebus, in quibus eius menstrua venire consueverunt.

Ergo mulierem aqua calida fovere necesse est, aut post balnea dum adhuc corpus calorem in se retinet. et si unam 30

11 flos feni τ fenu \overline{gr} et malū silvaticū *b* (fenu grecū et florem feni et malvam salvaticum | *Vat. Reg. 1756 in quo post haec ipsa patet lacuna duorum foliorum*). 12 \mathfrak{C} —C (*sic ter*) *b*.

13 respiretⁿ *b*. nido *b*. usto *b*. 15 betkⁿ *b*. ^{te}p tepⁿ *b*. 21 devoret masculum concipit (*sic iterum*) *b*. 25 hoc cap. deest in cod. *Vat. Reg. 1756 (cf. supra ad v. 11)*, *Bambergensem autem in hac parte libri Prisc. neglexi*.

pessi subiectionem vel potionis non senserit, secundo et tertio repetatur, quia multae mulieres sicco corpore duriores sunt et multae teneriores. unde evenit ut medicina adhibita incerta esse videatur. primo igitur chalasticis pessariis quibus
 5 Arsinoe et Salvina utebantur. ellebori nigri \mathfrak{L} III, murrae \mathfrak{L} III, sandaracae \div IS. lupinorum farinae \mathfrak{L} I in vino infunde et cum speciebus suprascriptis misce et digitis quattuor collyrium facito, et in umbra sicca usuique serva, et cum opus fuerit, mulieri I subicies. item. ellebori nigri \mathfrak{L} VI, galbani
 10 \mathfrak{L} V, murrae \mathfrak{L} VI, ut supra. item pessus qui anabrosin dicitur. cerussae, ges samiae, molybdaenae, olei veteris, lithargyri ana \div VI. omnia singillatim tundes et commixtis ursini adipis \div VI addes. adipis pullini \div VI, anserini \div V, olei rosei, cerae ana \div VI. omnia ad ignem resoluta cum speciebus mis-
 15 cebis et diu teres et in modum pessi subicies.

rutae sucum cum melle mixtum conceptum excutere constat. rutae viridis commiscet radicem, idem facit. artemisiae sucus et folia, murtae viridis sucus aequa mensura in lana subiectus et conceptum discutit menstruaque deducit. arte-
 20 misia viridis cum nitro et bacis lauri et murta viridi tunsa cum aqua pessi more ingesta conceptum excutit. tithymali lactis scrip̄ III et fellis bubuli | (p. 138) scrip̄ VII simul tere et linteo digiti mensura umbilico impone. artemisiae sucus cum murtae tenerae foliis viridibus in lana subiectus et conceptum
 25 et menstrua deducit. [oesypoceroti nitri cymini ana \div I, ficus pinguis \div II cum lacte mulieris, omnia trita et in pesso subiecta. item ficus pinguis \div II, nitri I, est suppositum innoxium. murrae, ellebori nigri, fellis taurini, suppositum exclusorium violentum est. item murrae \div I, ficus pinguis \div II,

1 subⁱtonē. 1 pōis. b (cf. *infra* subⁱta). 4 chalasticis:
 calci^s b. q̄ (acc. ut saepius) b. 5 arsenios b, arsenois c
 (sc. cod. Chis. ad hunc locum inspectus f. 171^a). salbina bc
 (sabina a in prf. III, 1). 7 ss b. 9 mulieri .i. b. 10 ana-
 brosin (sic) b (ambrosia?). 11 Cerusē. Gosamiē. Molibdine b.
 12 cōmixta ursinas adipēs b. 13 adipēs b. Olei R. | b.
 14 misces b. 16 sucus . . . mixtus b. 17 cū miscis rad' b.
 artk b. 18 mirthe b. aequa mensura: ana b.
 20 bacas b. 21 titimalli b. 22 tere: trita b. 23 idem
 paulo ante positum est remedium. 25 ysopi ceroti b. haec ex
 Pr. s. 26. ana \div b. 27 subⁱta b. 27 ē supositu \div noxiū b.
 28 exclusorū b.

ladani ÷ I, afronitri ÷ VI, omnia trita in pesso subicies. his etiam sternutationes ex albo elleboro struthio et castoreo procurandae sunt, ut membris omnibus exagitatis pecus facile extorqueri possit.]

[item rutae sucum post balneum bibat, eiciet. item murrae 5 artemisiae violae semen aequa mensura cum suco mentae post balneum bibat, eiciet. lupinorum farinam, violae semen et sucum mentae cum artemisiae decoctione vel dictamni post balneum bibat, eiciet.] panacis radicem, murrae, aloae, chamaedryos, cum suco mentae post balneum bibat, eiciet. pu- 10 lei manipulum I cum tribus SSS aquae coque ad tertias, et in balneo sudans bibat, eiciet. hoc secundo et tertio facies. huius potionis facilis effectus erit, si conceptus numquam duorum fuerit mensium. argemoniae ramos ad medium usque decoctos et quousque nigrior aqua fiat, bibat, eiciet. [arte- 15 misiae sucus vel eius pulvis potatus. sic aristolochiae, sic rutae sucus,] sic inulae pulvis cum aqua potatus. item murrae ÷ I, absinthii ireos, opopanax ana ÷ I, cummi ÷ II. omnia detrita misceo ac trociscos facio, et post balneum bibat, eiciet. ovium fel in melicrato bibat. item murrae ÷ I, ficus 20 XXX, galbani ÷ I, afronitri ÷ VI. omnia mixta et cum melicrato bibas, miraberis [Coacti etiam <aliorum> scripta transivimus . . . vid *Pr. s. 27 usque ad finem.*

2 strucio b.	3 ut om. b.	5 sucus b. cum seqq. cf.
<i>Prisc. s. 25.</i>	6 a. m.: ana b.	7 farina . . . semen . . . sucus b.
8 diptamni b.	9 came-dreos b.	12 $\overset{0}{\text{II}}$ et $\overset{0}{\text{III}}$ b (ut supra
p. 338, 2).	13 $\overset{a}{\text{nūq}}$ (sic) b.	14 acrimonie b.
<i>Prisc. s. 24.</i>	19 misco b.	20 cf. <i>Pr. s. 26 (ut supra).</i>

Ad lib. III, 10 (27 post finem). Sequuntur nova capitula (sine numeris) quae leguntur etiam in cod. Bamb. L III. 11(g) s. XII, quorum titulos legis in indice communi libri III Pseudo Theodori in cod. Berolin. p.132 et (quo excerptus idem liber continetur)
 5 *Vat. Regin. 1756 (= a) f. 44. prologum brevem, quo liber novus distinguitur, cum titulo omisit Bamb., qui capitula male numerat quasi eiusdem libri XI—XX (addit XXI). hic multa omisit.*

Theodorus Priscianus ad Octavium filium.

In hoc vero loco cum cogitationibus vacarem, congregatis
 10 mecum aliis auctoribus utiliter visum est nobis quae ad curas mulierum pertinent res fisicas tractare eorum exemplo conscriptas, et quae didicimus eorum exemplo et tuo experimento poteris adhibere.

I. De sanguine menstruali provocando.

15 Sanguinem menstrualem provocat nitrum et farina munda ex oleo murracio. teres et suppones in capite matricis. hoc etiam et umorem et sanguinem detrahet. nam et vinum et apium in se teres et cataplasma super umbilicum mane et sero per aliquot dies impones et sic menstrua provocabis.
 20 puleium sine fumo aut viride bene tritum cum aqua mulsa calida potui dato. lana mundissima in suco marrubii vel artemisiae intincta et supposita umorem et sanguinem detrahit. his et flebotomus in talo recte convenit.

II. De muliere quae tarde parit.

25 Scribes in charta pura de uva tincta Casta fave Lucina, tuus iam regnat Apollo, et de licio dextro femori alligabis,

8 octauū (sic) *b*, octavianum *a*. 12 earum exempla conscripta *b* (corr. ex *a*). et ea quæ d. addimus. quorum exemplo. et tu in experimento p. *a*. *a*. 14 rubr. ex *b a*, de menstruis provocandis *g*. addo ipse numerum capituli. 16 murracio *a*, mirracio *b*: mirtino *g*. teris et supponis *b*, tere et suppone *a*: trita et supposita *g*. 17 etiam om. *a*. et tumorem *a*, et humorem *b g*. cf. v. 22. 18 in se om. *b*. teris *b a*: trita *g*. cataplasmata *g*. 19 ipones et *b*, inpone et *a*: om. *g*. sic *a*: om. *b g*. provocat *g*. 21 potui dato *a g*: bibat *b*. 22 humorem hic omnes. 23 his *b a*: sed *g*. flebotomū *b*, flebothomū *a*, —mus *g*. in *b a*: de *g*. 24 XII. de dolore in partu *g*. 25—p.341, 3 om. *g*. 25 Scribes *b*, Scribe *a*. de uñ *b*, Denua (.stincta) *a*. 26 iam regnat tuus apollo *a*. de *b*: cum *a*. l. cartam in d. femore *a*.

et cum enixa fuerit, statim solves. nam et radix cyclaminis dextra manu parturientis tenta mulieres sine dolore parere cogit, et dum enixa fuerit, mox eam dimittat.

item. si mulier in partu laborat, verbenae sucum cum aqua frigida potui dato, et statim pariet. si autem non pur- 5 gatur, eadem ratione dato, et celerius purgabitur. idem de artemisiae suco facito. nam et rutam viridem vel puleium in nocte super pectine si ponat. et infans dum natus fuerit, cito non tollatur, nisi mulier secundas emiserit, et ideo in indumento seu molli faeno vel palea mulier pariat, ne infans qui 10 nascitur frigus sentiat.

item. scribes in charta pura, dextro femori alligabis Helisabet peperit Iohannem bb. aperi te mater illa eius, quia nomen facit quae parturit, et emitte ex te pecudem de homine creatum. 15

item. coriandri grana XI vel XIII in linteo novo obligata puer aut puella investis ad inguinem sinistrum teneat, et dum enixa fuerit, tolles, ne intestina sequantur.

item. ad periculum si venerit moram faciens, et non peperit, aliquis subito ille eius sive vir sive pater seu mater 20 vel frater aut filius mortuus vel occisus nuntietur.

item. ut mulier cito pariat, lumbricos desub terra III vel V ei super cerebrum pone, et cum enixa fuerit, tolle.

1 et cum enixa *a*: et exinixa *b*. solvis *ba*. 2 mulieris ante dextra add *a*. mulieres *b*: eam *a*. 3 dum *b*: cum *a*. f. dimittat eam (*om. mox*) *a*. 4 Item *om. g*. si—laborat *om. a*. berbene *b*, herbene *a*, herbe verbene *g*. cum *ba*: ex *g*. 5 potui dato *g* (*cf. a*): bibat *b*. et *om. b*. 4—5 sic habet *a*: Item sucus herbene cum aqua potatus. statim parere cogit. 5 purgaverit *a*, purgabitur *g*. 6 e. r. d. e. c. p. Idem et bene radix facit et artemisiae sucus similiter *g*. brevius *a*: e. r. detur arthemisiae sucus. 7 Nam et rutam viridem super pectine sibi pone *a* (*qui om. seq. v. 8—15*), Nam et ruta viridis vel pulegium viride si super ponatur pectini in nocte idem facit *g*. 8 et infans dum *b*: sed dum infans *g*. cito non *b*: non cito *g*. 9 post secundam (*sic*) emiserit add. *g*: et pulegium bibitum in aqua vel vino optimum est (*om. rel. usque ad c. XIII = III*). frigidorem *b*. 12 Helisab *b*. iohm. bb. (baptistam) *b*. 13 aperi: api (*pro api*) *b*. illa eius (*cf. infra v. 20*): ille ius (*sic*) *b*. 16 XI vel XII. *a*. 17 aut: ad *b*, vel *a*. 18 toll' *b*, tollat *a*. 19 Item si ad p. si v. *b*. facies *b*. 19—23 *om. et a*. illi eius *b*.

III. Si mulieri pecus in utero mortuum fuerit.

Dictamni sucum cum vino <bibat>, si febrit cum aqua calida, et mox eum sine dolore eiciet. puleii fasciculos III virides tere districtos in vini veteris quartario, et potui dato, 5 continuo mortuum pecus eiciet. papaveris nigri grana si mulieri super cerebrum ponas, mox eiciet, et statim ut exierit, tolles. lac mulieris cum oleo potui dato, mox edet mortuum partum, ut nec moram faciat. absinthii fasciculum sumes et florem eius omnem dstringes et in olla heminis tribus ad 10 tertias decoques, et cum melle mixtum ut supra potui dabis. item. seminis brassicae — II, apii seminis — I, cymini scrip̄ VIII, opii ad fabae magnitudinem. omnia trita cum vini mulsi cyatis II ieiuna mulier bibat. item ut sine dolore conceptum excutiat. bacarum lauri, spondylii seminis, ammoniaci ana 15 ÷ I. omnia trita cum vini cyatis II in balneo cum mulier sudaverit bibat. item. cocci cnidii grana XXV, murrae scrip̄ III. similiter trita cum vini cyatis II post balneum bibat. artemisiae sucum in balneo cum sudaverit bibat, et si una potio propter duritiam ventris nil fecerit, secundam et tertiam ex 20 illius suco potionem bibat. item. sulphuris vivi, aristolochiae

1 XIII. de partu eiciendo sine dolore *g.* 2 Diptāni *b*, Diptami *ag.* bibat *g*: *om. b* (D. sucus si februerit c. aq. c. si non cum vino mox eiciet *a*, D. s. c. v. bibat aut aq. c. si febrit et mox eiciet sine dolore *g*). 3 item *add. hic et infra ag*: *om. b.* 4 terat districtā *b*: contere *g*, dstringe et contere *a.* in vino veteri *g.* et potui da *g*, et da potui *a.* 5 c. m. p. e. *b*: statim abortum eiciet *a*, *om. g.* 6 supra *g.* ponis *a.* et mox *g.* et—tolles *om. a*, et—faciat (8) *om. g.* 7 lacte *b.* datum. mortuum fetum mox eicit *a.* 8 fasciculum unum *a*, f. I *g.* sumis *b*: sume *a*, *om. g.* et f. e. o. d. et *b*: cum flore sua *g.* 9 omnem—olla *om. a.* dstringes: distingues *b.* eminis tribus (*sic*) *bag.* ad tertias *bg*: ad tertiam usque *a.* 10 decoque *ag.* da *g.* 11 item *om. g.* s. appii ÷ II *a.* 3 *ag.* 12 ad *ag*: *om.* (f. magnitudine) *b* (ad modum fabae *a*). vino mulso *ag.* 13 ieiuna—(17)cyatis II *om. a.* 14 bacas *g.* 15 vino *g.* in *b.* potui dato cum sudaverit *g.* 16 item—(17)bibat *om. et g.* cocognidii *b.* 17 tritū *b.* bibat *b*: potui dabis *a.* Item art. *g*, vel arth. *a.* 18 in balneo post sudav. *a.* et si *etc.*: haec brevius *g* et bis et ter si in primo non profecerit. 19 ventris *b*: corporis *a.* nichil profuerit *a.* secundo vel tertio bibat *a.* 20 sulfuris *b*, sulphuris *ag.* ar. s. *ba*: bituminis aristol' *g.*

sicca, sandaracae ana ÷ I. omnibus tritis pastillos facito et siccos repone, et cum opus fuerit, carbones in scafio mittes et I trociscum vel II ibidem intra scafium supra carbones pones, et mulier supra dimissis vestibibus apparata sedeat, ut ipse vapor ad eius interiora perveniat.

5

item. emplastrum ad menstrua provocanda. faeces vini et apiorum folia viridia simul trita, et calidum circa umbilicum imposito. item. nepetae sucum cum melicrato bibat. item. alii purgati ÷ I, piperis ÷ I, bacarum lauri ÷ III, castorei ÷ III, opii ÷ III, rutae viridis, picis liquidae ana ÷ II, butyri ÷ I, olei rosei quantum sufficit. omnia diligenter trita sint, et quantum nucis est magnitudo, mulier sibi subiciat.

vulturis stercus in scafio super carbones impone, et de super mulier dimissis vestibibus sedeat, mox purgabitur. inulam et rutam cum passo cretico in pultario coque, et ieiuna mulier bibat. satureia viridis trita et cum aqua potui data menstrua deducit. gramen in aqua decoques, et ex ea mulier aqua calida foveat. nitri flos cum farina triticea et oleo amaracino conteratur, et mulier sibi subiciat diebus quinque quibus ha-

21 omnibus tritis *a*: omnia trita *b g*. fac *g*. 2 scafio *b g*: casio *a*. mitte *a g*. 3 unum tr. vel duo *a g*. ibidem intra scafium *om. g*. ibidem—pones *b (g)*: suppone *breviter a*. super *g*. 4 supra post vestibibus *a*. apparata *b*: aperta *a g*. ipse *om. g* (i. v. post interiora *a*). 5 eius *om. a g*. 6 Item —provocanda *om. g*, qui hic tamen habet rubricam XIII De purgatione provocanda. Emplastra (*sic*) *b*: cataplasma *a*. 7 ap. f. simul trita viridia *b*, appiorum viridiorum folia simul trita *a* (*ubi sic g*: Appiorum folia cum fece vini trita). calidū *g*, cal' *b*, calida *a*. 8 impone *g*. Nepte *b*, nepite *a g*. bibat *ba*: potui dato *g*. 9 allii purgati. piperis. butyri ana ÷ I. rute viridis picis liquide ana ÷ II. bacarum lauri castorei opii ana ÷ III (*sic sec. pondera ordinat*) *g*. castorei: camphore *a*. 10 picis liq. ana *om. a*. 11 sint *ba*: *om. g*. 12 q. nux est *a g*. sibi *om. g*. 13 Item add. *a* (*saepe etiam in seqq.*). scaphio *g*, casio (*ut supra*) *a*. pone. et super sedeat ut dictum est superius mox purgabitur *a*. 14 post purgabitur add. Item probatum est *a*, Huius rei maximum probamentum habeo *g*. 15 et bibat ieiuna *a*. 16 saturegia *a*. potui *om. g*. 17 educit *a*. gramen—(*p. 344, 3*) subicies *om g*. granum in *a*. decoctum et potatum. et de ipsa aqua vulva lavata prodest *a*. 18 Item flos n. et f. tr. cum o. *a. a*. 19 quibus: que *b*. s. quinque d. et habebit menstrua *a*.

bere menstrua consuerit. hoc et noxium umorem matricis ex-
 siccat. puleium acapnum aut viride cum murra teres et mu-
 lieri subicies. violae seminis, murrae ana ÷ I simul tere et
 cum vini quartario misce, et potui dato. si autem partum ex-
 5 cutere volueris, superiori potioni piperis grana V aut VII aut
 VIII commisce. herbae vettonicae pulveris scrip̄ III cum vini
 dulcis cyato I et aquae calidae cyatis IIII potui da, menstrua
 deducit. <artemisiā tritam cum hordei farina coque et super
 pectinem impone>. mulier facile purgatur, si lauri bacas tritas
 10 cum vino bibat.

IV. De sanguine menstruali constringendo.

Quod quaedam volunt feminae quae sibi menstrua differri
 desiderant propter aliquam occupationis causam, eas his rebus
 constringi oportet. fici folia contere et cum vini nigri hemina
 15 potui dato. haec potio etiam profluvium reprimit. item. mali
 granati corticem teres et cernes et picis tantundem in se
 commiscebis et ex eo quantum tribus digitis apprehendere po-
 teris in vini optimi SS II infundes, et exinde singula quar-
 taria mulieri potui dabis. item git, murrae ana ÷ I cum vino

1 eiciet *a*. 2 puleium—(4) dato *om. a*. acapnū ⁱ *b*.
 3 Item v. s. *g*. contere *g*. 4 vino *b*, vino veteri *g*.
 qu. *om. g*. partum *ag*: 3—C (mulier) *b*. emittere *a*.
 5 supradicte *ag*. quinque aut novem *a*. 6 vetonice *b*:
 betonice *ag*. h. v. (b.) pulvis *bg*, pulveris *b. a*. vini dulcis *a*:
 vino dulci *g*, vino *b*. et a. q. ciatos *a*: a. c. ciatos *b*, a. c.
 ciatis *g*. 7 potui da *b* (p. datum *g*): *om. a*. m. educit *a*
 (*om. g*). 8 (Item *add. a*) art.—impone *ag*: *om. b*. 9 m.
 satis cito et f. purgabitur *a*. tritas *ba*: caricas *g*. 10 bi-
 bat *ga*: potet *b*. 11 XV. De dilatione purgationis *g*.
 12 Quedam femine volunt differri sibi purgationem pro aliqua
 o. causa. his oportet constringentia talia dari *g*, Quedam mu-
 lieres sunt que sibi menstrua volunt deficere propter a. o. c.
 que his rebus c. o. *a*. differre *b*. 14 fici *ba*: ficus *g*.
 15 da *g*. hoc etiam *a*, hoc etiam et *g*. Item *om. a*.
 teris etc. *b*: tere etc. (*imp.*) *ag*. 16 in simul *a*. 17 cōmisce ^{is} *b*
 (—ce *ag*). ex eo *om. g*. quantum *ag*: q̄ ^o *b*. appreh-
 hendere *b*: levare *a*, *om. g*. 18 sextariis duobus *a*, ÷ II *g*.
 et potui dabis breviter *a*. quartaria *b*: fiala *g*. 19 da *g*.
 item *ba*: *om. g*. git *a*, Gitti *b*, Gipti *g*. pro ana bis habet *a*
 ÷ I, item v. seq.

commiscebis et pessum ex eo factum subicies. cymini, narcissi floris ana ÷ III, turis, murrae ana scrip̄ III, piperis scrip̄ III, trita cum vino miscebis, et ex eo collyria facta digitis tribus subicies. item elaterii, nitri ana scrip̄ III mulieri digitorum trium subicito.

5

Mulier si pecus versaverit, terram de cardine ubi ostium girat tollis, et super caput eius tenes, et mox loco suo redit.

Mulier quae cito post partum non purgatur, pu-
leii scrip̄ II in duobus cyatis oxymeli ieiuna bibat. et arte- 10
misiā cum qualibet potione bibat. et peucedano si eam suffis
per triduum, mire purgabitur.

Ad partem excludendum dicas in aure sinistra ter
Camelle exi foras, fratres te ad lumen vocant. item ut cito
pariat mulier, scribes in limine superiore ostii Oceanum in- 15
terea surgens Aurora reliquit.

Menstrua mulierum sic stringes. faex aceti in ven-
trem illinita.

Ut mulier purgetur. radix intibi silvatici contrita et
ex vino mulso potui data.

20

Mulier ut cito pariat et secundinae sequantur.
herbae cyclaminis radicem in femore sinistro <eius illi>

1 commiscebis (*a*, —ce *g*) *om. b.* subiciam *b* (—cies *a g*).
item *add. a.* cimini—(5)subicito *om. g.* 2 floris *a*, —res *b.*
thuris *b*: olibani *a* (*qui om. mirre ana*). Piperis scrip̄ III *b*:
ficum sine granis 3 III *a.* 3 omnia trita *a.* misces *b*,
modico misce *a.* et facta *c.* ad modum digitorum III mulier
subicito *a.* 4 item—(8)redit *om. a.* elacterii *b.* 5—C di-
gitorū t̄tī *b.* 6 sequuntur additamenta miscellanea. 7 hostium *bg.*
toll' *b*, tolle *g.* super eius tenes *b*, super caput teneat *g.*
loco suo redit *b*: redit in locum suum *g.* 10 TS *b*, 3 II *g*,
3 I et (in d. c.) *a.* oximellis *bg*: cum oximelle *a.* et art.
—bibat *om. a.* 11 et peucedanum—(20)potui data *om. g.*
peucedanū si eā sufficis (*i. e. suffis cf. Diosc. p. 428*) *b*,
p. si ei subicias *a.* 13 Ad—(16)reliquit *om. a* dic' *b.*
15 scrib *b.* hostii *b.* 16 reliquid *b*, item *c* (*Verg. Aen. 4, 129.*
11, 1). 17 Mulierum m. constringit fex aceti in ventre in-
linita *a.* 18 illinit' *b.* 19 radix *om. a*, ubi intiba salvatica
conteratur et in v. m. p. detur. 21 Item ut m. *g.* et s.
s. *om. a.* 22 cyclamini *b*, —minos *g*, —minis *a.* in femur
sinistrum *g* (*non ba*). eius illi *g*, sibi (*liga*) *a*: *om. b.*

colligato, mox liberabitur, et statim solve ne loca sequantur.

Secundinas mulierum expellit, si plantaginem tritam cum vino potet post partum. in maturum extrahit cum aqua
5 potata plantago. <si gula asinina eam suffumigas post partum, idem facit>.

Si mulieri mortuum pecus in utero fuerit, butyrum vaccinum et mel in acetabulum temperabis et in lana ad matricem pones <et liberabitur>. hoc et si secundae non se-
10 quantur facies.

Ut mulier facile purgetur, lauri bacas tritas cum vino potet. item. de lapide gagate teres et cum aqua fontana ieiunae dabis, statim purgabitur.

Mulier ut concipiat, lac asinae cum lana sucida super
15 umbilicum ei pone, et sic ea utere. item. sedeat super fruticem absinthii, et sic cum viro coeat. item. storacem calamintham in scafio super carbones imposito, et super sedeat, et suffiat, et sic cum viro coeat. item. de catulae lacte loca sibi tangat. herbam mercurialem et verbenam in collo portet.
20 item. ovis ruminantis spumam cum digito de ore eius tolles, et cum vino nescienti mulieri potui dabis. item. tolles corticem arboris a fulgure percussae, et piperis grana XXVIII teres simul, et die Iovis luna decrescente potui dabis. item de talo venam tangat, et coagulum leporis in calida disso-

1 (et *add. a*) mox l. *etc. ba*: et mox ut l. solve *g.* ne loca s. *bg*: *om. a.* 3 Secundinas—(p. 347, 2) concubent *om. g.* Secundinas *b*: Squibalas *a.* plantago si trita c. v. bibatur *a.* 4 Post partū maturat extrahit *etc. b*, ubi breviter *a* et aborsum expellit. 5 Si gula—facit *a*: *om. b.* 7 Si mulieri in utero mortuus fetus fuerit *a.* mulier *b.* b'acinū *b*: *om. a.* 8 in aceto distempera *a.* temperas *b.* 9 ponis *b*: ipone. et liberabitur *a.* hoc—facies *om. a.* 11 Ut—potet *om. a.* 12 (item *om.*) lapidem gagatem tere. et in aqua de fonte ieiuna bibat *a.* 14 Ut m. c. *a.* asininum *a.* cum l. succida *b*: *om. a.* 15 impone *a.* 16 item st.—(18) coeat *om. a.* 16 calimiten *b.* 18 sufficit *b.* 19 item h. m. *a.* berbenam *a.* in calceo *a.* toll' *b*, tolle *a.* 21 mulieri nescienti p. dato *a.* item—(23)dabis *om. a.* 24 item ut concipiat de t. vena tangatur *a.* coagulus l. in aqua dissolutus... detur *a.* dissoluto *b.*

lutum cyati mensura potui dato, tam mulieri quam viro, et utrique concubent.

Ut scias si mulier concipere possit, super malvam silvaticam faciat urinam, et si infra triduum arida facta fuerit, scias eam non posse concipere, si viridis fuerit, omnino concipiet. 5

Si quis ad mulierem non poterit praevalere, herbae priapisci radice testiculum dextrum qui maior est teres et piperis grana XLVII, mellis ÷ II in vino resolves, et facies pensum. hoc per triduum sumat.

V. De lacte provocando.

10

Mulier lac sic provocamus vel si causa sit exsiccamus. ptisanam feniculum et butyrum simul coctum bibat. item si ei mammae intumuerint post partum ex abundantia lactis, spongiam ex pusca infusam impone, aut dactylos cum pane ex pusca tritos. si vero lac volueris exsiccare, alumen 15 coriandrum portulacam et sinopidem, in se omnia contrita impone. quod si tumor ingens fuerit vel fervor et dolor grandis advenerit, ut reliquis tumoribus censeo utendum oleo calido cum aqua adiecto pane mundo, et cataplasma aut farinae triticeae aut faeni graeci aut lini seminis calefactum im- 20 ponis. ante tamen spongas bene calentes expresso omni umore apponis. ut dolor acquiescat, et cerotario simplici uteris. in-

1 tam viro q. m. a. et utq; ꝓcubant b: et postea concumbant a. 3 scias a: sciat b g. 4 salvaticam (sic) b a: silvestrem g. 4 facta om. g. 5 scias etc. b a: non poterit concipere g. parere a. Si vero g, Sed si a. omnino om. g a. concipere potest a. 6 Si quis—(10)sumat om. a. h. satirion g. 7 teris b, tere g. 8 LXVII g. mellis ÷ II b: mel g. resolvis b, —ve g. et pensum fac g. 10 sic tit. in ind. b a (in textu b ipsa prima verba rubrica scribuntur), XVI De mamillis dolentibus g. 10—11 om. a g. 11 exicemus b. 12 bibant a. 14 spongia in aqua suffusa supponatur a. ex b: in g. appone g. aut—tritos om. g. vel a. cum pane om. a. 15 ex b: in a. volueris a: —rint b, —rit g. exiccare b: desiccare a, siccari g. 16 et sinopidem b: sinopide g, cum sinopide a. omnia in se contrita a. 17 impone om. g. 18 ut in r. tumoribus tunc utendum est oleo... a (utendum. Oleum... b, utendum oleo... g). 19 et cataplasma b (—ma a g). farina b g: —nam a. triticea b: tritici a g. 20 fenugreci a g, fengreci b. 21 spongiis b. calentibus expressis (sic) b a g. 22 ut d. acquiescat a g: et d. quiescat b. et c. s. uteris b a: om. g.

fans vero qui natus et alterius lac accipere debet, quia illius lac concretum est.

Mulieris lac si bonum est ita probatur, ut sit candidum et spissum et sine ullo odore. supra ungulam stillas unam
5 guttam, et videbis si bonum vel spissum est. talis enim debet esse nutrix, pectore ampla, aetate media, mollis cute, in mammis valida, et oblonga capitella habeat. nec sint primi fetus ab infantula vel aiun. castae sint ante omnia et mundae omnes quae infantes nutriunt. aquam vero penitus non bibant
10 usque in dies XXX. nam si matris colostram simul biberit infans cum lacte nutricis, in omnibus validior et formosior erit.

VI. De muliere quae in corpore pruriginem patitur.

Faeces vini combures vinoque suavi commiscebis, et calefacto fove, post corticem pini tunsum et cribratum super
15 asperge. frumentum vetus in aqua decoques, exinde fove, similiter operatur. si anus doluerit, marrubium combure et pulverem factum asperge.

Si mulieris vulva clausa fuerit, vel si loca ei dolent ita

1 qui n. e. *ba*: eius *g*. lacte nutrir *g*. quia—(11)
erit *om*. *g*. 3 Si bonum est *m*. *l*. *a*. 4 et (sine) *om*. *a*.
guttam *u*. supra *u*. stilla et *v*. *s*. *b*. est vel *sp*. *a*. 5 enim
om. *a*. 6 pectoris sit ampli. etatis medię. molli cute *a*.
7 capitella *a*: *om*. *b* (*ubi* et oblongahant). 7 nec sit *p*. *f*.
aut infantula *a*. 8 vel aiun (*sic*) *b*: *om*. *a*. ante o. sit
casta et munda. omnis *q*. *i*. nutrit *a*. 10 matris *b*: matrix *a*
(*qui* corr. nutrix). colostrā *a*: colost^w *b*. 11 erit *b*: efficietur *a*.
11 *rubr. ex b*, *qui male addit* aut si ulcera (*cf. ad v. 18*) ei innata fuerint. *tit. om g* (*ut semper a*), *qui habet*
XVII. in indice duo capitula ponunt, *b* De muliere si pruriginem in corpore habuerit (*De prurigne mulieris a*). De *m*. cui sifin (= fisin) *i*. corpus dolet (*De dolore silingi i. corporis a*).
13 combures *b*: —is *ga*. et vino *g*, et cum vino *a*. commisces *ba*, — cens *g*. et cal' *b*, et calefactum *ag*.
14 postea *ag*. cⁱbatū *b*, cribellatum *ag*. super asperge *b*: in ea loca asperge *a*, pulverem in ea loca asperge *g*.
15 decoques et fove *b*, decoque exinde fove. similiter operatur *a*, coq̄ exinde coques (*sic*) similiter facit *g*.
16 si—asperge *om*. *b*. si anus *a*: si cui anus *g*. 17 super asperge *g*.
18 Si: *hinc novum capitulum litt. initiali S rubro scripta significat a*. vulva clausa *a*, vidua (*sic*) clausa *g*, vulnera in causa (fuerint) *b*. et *l* eius doluerit *g*. dolent *b*: dolentia sunt *a*. ita ut etc. *b*: et *v*. *p*. *c*. *p*. sentit *a*.

ut in vulva per coitum punctionem sentiat, sciat sibi vulvam in tumore esse. sed magis foris huius rei signum erit. oculorum anguli dolebunt, et facies ignea et subinde pallida eis erit. et ob hoc vitium medico dicere erubescunt. curabitur vero sic. artemisiam coque in aqua tritam, inde se foveat. 5 lac mulieris quae puerum nutrit, et oleum aequali pondere mixtum, et calefactum inicies usque ad caput vulvae. item ad vulvae dolorem et perfrictionem. adipēs anserinos et medullam cervinam aequali pondere et ovi vitellum et oleum roseum et pusillum mellis insimul, inde vulvam pessabis. 10

VI. De muliere quae integrum partum non ponit.

Hoc signum est eis. ex ipsa vulva umor maximus et crassus descendit, et ab eo viri semen impeditur. et aliquotiens viros in culpam ducunt. est autem umor ille ut pus, quod autem suscipit ad foras proicit. quod sic curabitur. 15 equae lotium, mulieris et viri, in unum commisceas, ita ut viri amplius facias, et in vas aereum mittas, deinde calefacias

- 1 in (ante v.) om. g. sciat—esse a, sciat illam esse in t. g: Si autem sibi vulnera in t. esse cognoveris b.
 2 s. m. foris signum rei erit g (qui add. tale, ut et a).
 3 eis om. g, eis erit om. a. 4 et ob hoc etc. b: et v. hoc e. d. medico a, et hoc v. medicis erubescunt confiteri g.
 5 vero b: autem g (ubi cura est hec a). a. c. et contere aqua et inde f. se g, arthemisia bene teratur et in aqua cocta inde f. a. 6 nam et lac m. ag. puerum a: masculum ag. cum equali pondere mixtum b: ex equo commixtum ag. 7 et om. ag. 8 i. ad eiusdem d. g. perfrictionem a: perfricationem g, fricationem b. adipem anserinum ag. 9 equali b: pari ag. et o. v. simul contere et p. m. (om. et ol. ro.) g, et o. v. tere et olei rosei parum et mellis tantundem a. 10 pusillum ag: psillinā b. et (inde) ag (om. insimul). 11 XVIII De non concipientibus m. ut concipiat g (De illa que partum corrumpit a in ind.).
 12 in eis est ag. ab (ipsa) a. 13 grossus a. d. a quo a. 14 deducunt a. est—(14)proicit om. g. est a. semen illud ut pus b, est a. humor ipse quasi pus a. 15 quod quando semen suscipit aforis errat a. curabitur autem sic ag. 16 Eque l. eius et viri i. u. c. equali mensura. sed amplius viri facies g, Eque l. et viri i. u. c. sed a. viri a. commisceas bg: —ce a. 17 et in vas eneum mitte a, et mittes in vase ereo g. calefacias g, calefac ad ignem a.

lapidem de veteri mola in ipsumque vas mittas, et mulierem super scafum sedere facias, eamque cooperias. et cum tepuerit, inde se foveat et in lectum se calidum proiciat, et cibos amulatos accipiat, et mire sanasti eam. probatum est.

5 VIII. De vitio quod spaerulus dicitur et viduae aut virgini evenire solet.

Hoc mulieri viduae aut virgini contingere solet, dolor aliquis circa corpus aut tortiones aut pruritus si fiat. si vidua fuerit, ipsa sibi subiciat, et fricet. virgini sic. fiat illi simili-
10 litudo viri de cera, quae nitrum et cardamomum accipiat. adversus aetatem puellae sic facies naturam cerinam, et medicamento suprascripto linies, et sic facies ut salvetur.

VIII. Si post partum venter crepuerit.

Cerotum ex oleo roseo facies, et cerussam et lithargyrum
15 et stypteriam admisce, et ungue loca ipsa et fascia illa.

X. De muliere quae saepius abortat.

Cancrum teres fluvialem, cum vino veteri bibat, bonum est. leporem vivam praegnantem <apprehendes>, illius catulos

1 de mola veteri *g*. et mitte in ipso vase *ag*: et fac mulierem super casium (*sic a*, vas *g*) sedere *ag*. 2 ea-
que cooperies *b*: et cooperi bene *a*, et operis eam *g*. et cum intemuerit *g*, que cum intepuerit *a*. 3 exinde s. f. *g*,
om. a. (intep.) in l. se proiciat. Cibos... *a*. amilatos *ba*. 4 sanabis eam *g*, curabitur *a*. expertum est *a*, qua ex-
pertum est *g*. 5 *rubr. deest in textu b (quam ex indice praemisso addidi)*. De vitio virginum et viduarum *ind. a. tria quae seq. capitula om. g (cum in fine addat c. 21)*. (*tit.*) spe-
rul' *b*. eumiere (*sic*) *b*. 7 solet. ut c. c. aut pr. aut t. illis fiant *a*. 8 Si vulva fuerit *b*: Curantur autem sic. vidua sibi subiciat... *a*. 9 virgini fiat naturę viri ad similitudinem de cera et nitro et cardamomo pulverizata. et ex hoc illinita XX. *δ. subiciatur a (rel. om.)*. 11 &atē (*sic*) *b*. cerineā *b*. 12 ss *b*.
13 *rubr. ex b et ind. ba*. 14 c. facies ex o. r. *a*. et cerusa et lithargyro et stipteria ammices *b*: et adhibeas cerusam. et lithargyrum. stipteream *a*. 15 illa *om. a*. 16 abortat (*etiam in ind.*) *b*: abortit *a in ind.* 17 C. fl. contere et in vino v. potui da. nec faciet postea abortivum. Mulieri quę cito abortit leporem etc. *a*. 18 apprehende *a: om. b*. iⁿ ca-
talos (*sic*) *d. v. t. b*: et tolle ei catulos de v. *a*.

de ventre tolles et coagulum eius ieiuna in vino bibat, mirum est. item. millepediam in foenicio collo ligatum portet. item. lanam de ove quam lupo comederit collige <et fac eam tribus sororibus lavari, carminari, pectinari et filari. et texant inde cingulum, et per novem menses ad ventrem mulier eum de- 5 portet, ita ut numquam eum in aliquo loco deponat, nec faciet abortum>.

XI. De profluvio mulieris.

A partu sive aborsu vel plenitudine corporis aut sanguinis abundantia profluvium mulieris fieri solet. quam curare 10 sic suadeo. cymas de rubo teneras purgabis et coques in aqua, et dabis ei in conditura minima manducare, et ipsam aquam bibat. item lanam torquebis et omnes eius articulos colligabis, et ei lanam succidam subicies cum oleo murtino, et manna turis super asperges, et super pectinem eius lines. 15 item. gypsum in aceto contritum et folia rubi tenera cum aqua decocta intus per vulvam in corpus mittes. carbones vivos in testam mittes et super eos stercus bubulum impones, et mulier super sedeat et suffumigetur quamdiu sufferre poterit. probatum est. ad idem aut de naribus. amuli ÷ I cum 20

1 et coagulum eius iuvenem (*sic*) bibat m. e. b: et c. ieiunae in vino potui dabis. et ultra non eiciet. probatum est a. 2 item—portet om a. feniceo b. 3 colliges ut supra probatum est b qui om rel. quae supplevi ex a. 4 carpinari a. texat a (*cf. Grimm Myth.*² 383. 1053). 5 (6) eum (*sic*) a. 8 XVIII De profluvio sanguinis g. 9 A partu—(10)habundantia ba: om. g, ubi tale initium Profl. sanguinis mulieribus fieri solet. quę sic curandę erunt. aut b: vel a. 10 profl. sanguinis mulieribus sepe solet fieri. quas sic curari s. a. fieri: si fieri b. 11 coq b: decoques a g. 12 dabisque a. ei om. g. in condituram (—ra g) minimam (—ma g) b g: cum conditura a. 13 bibant a, bibere g. 14 (et g) subicies ei (eis g) l. s. a g. et manna thuris g: et manna et thuris b, et manna et olibano a. 15 super asperge b: super sparge a g lines b: ligabis g (et ligabis ei super p. a). 16 cum b: ex g, in a. 17 per v. in corpore intus mitte g, p. v. in corpore mittat a. 17 pro vulnā b. item (carb.) a. 18 in testam mitte g, ei in testa mitte a. 18 bubulinū a g. imponis b: impone a g. et supersedens m. quantum pati poterit fumigetur a, et m. desuper sedeat quamdiu potuerit g. 20 p. e. b: hoc expertum est a g. item ad profl. mulieris sive de n. a g. amili ē (*pro ÷*) b, amili ÷ I a g. cum ba: ex g.

aquae calidae cyato I ieiuna bibat. item. arboris mori radicem pusillam colliges et linteo obvolutam loco impone. sistitur omnis profluvius sanguinis, si radicem herbae cunilae quantulumcumque brachio <ligatam circumdas. et si volueris eius radice
5 virtutem scire, solvito, et denuo manabit, alliga iterum, et cessabit. item. mori arboris radicem superiorem ad collum suspende. item. graminis nodos XXI cum suis virgulis super umbilicum alligato. item lapide gagate suffumiga eam, et cessat.

10 ad profluvium mulieris et fluxum sanguinis, ad omnia vitia pectoris, ad splenem et ad epar, ad calculum, ad stranguriam et hydropem, ad pleuresin, ad omnes spiritus immundos, ad umbras immissas, vel si quis defixus fuerit, scribe hoc signum . in stagna lamina et liga patienti ad collum>.

15 XIII. De pessis qui faciunt ad matricis dolorem.

Lanam mollem collectam in se ita ut matricis introitum claudat, certum est prodesse eis quae matricis dolore praefocantur. aliquotiens enim huiusmodi mulieres hoc patiuntur, quomodo semina proiciuntur. si sine vulnere matrix intumescat
20 vel doleat, hoc medicamine uteris. picis siccae ÷ XIII, adipem porcinos recentes, aut oleum roseum pro adipe, et ovorum vi-

1 aqua calida cyato I (ciatū unū g) b g. ieiuna bibat a, iuvene bibat b (ut supra): ieiuno potui da g. sequentia om. g (praeter Item l. gagate eam subfumiga). arboris mori a:

arth. mori b. 2 colliges b: tolles a. in linteo involutam a.

loco impone b: collo suspende a. Sistitur etc. b: et sic omne profluvium s. sistit a. 3 cymule b, cunnule a.

brachio b (sic textu abrupto, nam sequitur nova rubrica cap. seq.). sequentia usque ad v. 14 solus habet a. 8 hoc unum habet et g (cf. ad v. 1 sup.). 11 splen a. cauculum. stranguiriam a.

13 umbras: cf. Pelag. app. (453 Ihm) ad umbras expulsandas de stabulo. 15 De pessibus etc. b in rubr. (et item ind. b

De pessibus = De pestibus a). XX. De diversis vitiis matricis g.

16 Lana mollis collecta . . . claudat prodest a (prodest sic etiam g cet. cf. p. 337, 8). 17 qui g. 18 Aliquocies—(19)

proiciuntur om. g. sic autem habet a: Alię enim sunt que hoc paciuntur et semen prociunt. et matrix tumet sine vulnere et

dolet. hoc utere med. etc. qm̄^{o o} (sic) b (= ubi, quando.

19 si etc.: Item ad matricis vel dolorem sine vulnere. picis etc. g. intumescat vel dolet b. 20 XIII b a: XIII. g. adipem re-

centem porcinum g.

tella XXI. sed prius fomentabis loca ex aqua faeni graeci, et cum spongia fomententur, et sic suprascriptum pessum calefactum subicies. item ad dolorem sive ad tumores matricis. cerae ponticae ÷ X, medullae cervinae ÷ XIII, adipis anserini recentis ÷ VIII commisces et in pesso uteris. item ad ma- 5 tricis dolorem et praefocationem et nervorum passiones, conficies acopum. cerae dr̄ XIII, medullae cervinae 3 VIII, rosae siccae tritae et cribellatae 3 III, adipis anserini 3 VI, suci herbae salviae cyatos III. omnia lento igne solves et sucum admiscebis et recoques, et tunc repones in vase stagneo, et 10 uteris in pesso, et diligenter curabis. nam si matricis dolor intolerabilis fuerit, herbam salviam cum radicibus suis decoques, et exinde mulier se in balneo vel in tina foveat, sine mora liberabitur. vel si eius decoctionem ei potui dederis. item ad matricis dolorem. herba moly contusa <in oleo> et 15 pessi modo imposita dolorem matricis sedat, vel si quid interius mali habuerit, omnia expurgat. nam et semen eius tritum et cum vino aut mulsa potui datum hoc idem facit. nam et cordis dolorem, si tritum semen eius cum vino dederis, mire sanasti. item ad matricis et omnium interaneorum do- 20

1 XXI b: XI a g. fenugreci a g, fengr̄ b. 2 et c. s. f. b: cum spongia simpl. a g. ff ba. pessarium a. 3 d. seu (sive a) tumorem a g. 4 Cera etc. b. punice (—ca b) b a g. XIII b g: XIII a. adipis anserinos recentis (—tes g) b g. 5 VIII b: VIII g, XIII a. commisce a g. in pessum b (om. g): in pessario a. utere a. 6 p̄ssioēs (pressiones) b, passionem a g. conficis (a.) b, confice hoc (a.) g: om. a (ubi Acopum). 7 dr̄. XIII b, 3 XIII a: ÷ XIII g. 5 XIII a, 5 VIII g, 8 trite g, et trite a: om. b. adipum anserinorum a. su(c)ci b g: de suco a. 9 herbe b: om. a g. ciatis g. solvis etc. b: solve etc. a g. et s. āmices b, et sic s. āmisce g, post s. āmisce a (qui pergit et reconde. et sic in v. s. repone). 11 t u. impessum et d. curas b, et in pessario utere a: om. g. nam b g: et a. 12 suis a: ff b g. coque a. 13 vel (aut g) in tina b g: vel in aqua a. et s. m. a, et mox g. 14 ei om. g. dederit g. 15 item —(20)sanasti om. g. herba om. a. īmolū b: inula a. cf. Ps. Apul. 49. Diosc. 3, 47. contusa a: itunsa b. in oleo a: om. b. 16 pessimo (sic) b, pessarii modo a. intrinsecus a. 17 purgat a. 18 potatum a. 19 et om. a. si a: sic b. tr. cum v. s. e. d. a.

lorem. herba artemisia monoclonos sicca et in pulverem re-
 ducta cum mulsa potui data matricis dolorem et omnium
 interaneorum tollit. item ad dolorem matricis. potio ad somnum
 et omnem dolorem. apii seminis, opii ana ÷ I dabis in vino
 5 dulci. item ad matricis dolorem et praefocationem et ner-
 vorum passiones. spicae indicae, folii, stafidis agriae, cassiae
 ana ÷ I, costi ÷ III, croci ÷ I, murrae ÷ II, cyperi scrip̄ III,
 ireos ÷ I, medullae cervinae ÷ I, cerae ponticae ÷ II. de-
 coques cum defricto in modum mellis, postea medullam et
 10 ceram commiscens pessum facies, et uteris.

Explic̄ Theodori Prisciani archiatri Gynaecia.

1 herba arth̄ . . . siccā etc. *b* et (om. herbā) *a*. mono-
 clonos (—donos *g*) *bg* (cf. *Diosc.* 3, 112): om. *a*. 2 cum
 aqua et mulsa *g*. data *b*: da *g*, si dederis *a*. matricis—
 tollit *b*: valet *a*, om. *g* cum seqq. usque ad finem. qui codex *g*
 eorum vice haec aliena addit: Item ad vitia omnia que in vulva
 fuerint storacem cum oleo roseo pessum inice. Item ad volvam
 que putet. auripigmentum. cartam combustam. sulphur vivum.
 tunde ut lenia sint. intus asperge. et lana cooperi. Item ad
 eiciendum partum optimum. Accipe sucum porri et intingue
 lanam ex eo. et suppone (seq. c. XXI). 3 potio etc. *b*: et
 somnum capescendum potio *a*. 4 pro ana *a* habet singulas
 uncias (÷ I . . . ÷ I). in v. d *b*: cum v. d. in sero (add.) *a*.
 6 Spīc̄ indice. Folii indici stafinis. Cassiē ana ÷ I *b*: Spica
 indica. Stafisagriē ÷ I. Cassiē ÷ I *a*. 7 costi et croci, item
 ireos et medulle om. *a*. scrip̄ *b*: 3 *a*. 8 punice *ba*.
 9 coque *a*. 10 commiscens *b*: adde *a*. et in se pessum
 fac. et utere. Genetia explicit *a*. 11 sic *b* (ubi Geneciē
 cod., in quo leguntur postea additi versus quattuor plane alieni
 De vino). haec om. *g* ubi novum cap. sequitur XXI De mulieri-
 bus ut non abortent pro c. X supra omisso additum, sequuntur
 deinde post finitum librum primum geneciorum, capitula libri II.
 theodori prisciani cum prologo et textu capp. 28 (ind. 26) —
 spuria haec omnia vel potius dupliciter spuria, quae licet ad
 Wolfi gyn. editionem intelligendam faciant, hic omitto.

Additamenta codicis Barberiniani

ex Pseudo-Plinio (Pseudo-Paulo).

*Ad I, 13 (43) De narium morbis solus r habet haec (non bc)
(post superius memoravi).*

Item de domni Gaudiosi de expertis ad ulcera narium 5
et omnibus vulneribus vetustissimis. aristolochiae đ. LXXXIII,
cerae đ. XX, mannae turis đ. X, terebinthinae đ. LIII, iu đ. VII,
olei veteris, đ. LX. sicca umectis misces, et uteris in omnibus
ulceribus.

Item ad fetorem narium.

10

Costum in pulverem redactum mittis aut certe cum melle
mixtum penna inducis. item carica contrita in olla nova cum

5 de dōni gaudiosi de expertis (sic) r. haec sine auctoris
nomine extant libro I c. 24 *Medicinae Plinii* quae edita
est Romae 1509 (repetita Bononiae 1516 per Hieron. de Bene-
dictis — ut addo eis quae dixi Hermes VIII, 60: cuius editionis
exemplum tenet bibliotheca Taurinensis — corrupta autem et inter-
polata Basil. 1528) = P. ibidem autem eodem fere tenore extant
etiam quae sequuntur omnia, ita ut quod ex libro Gaudiosi de
expertis sumptum fuisse perhibeatur, ad haec omnia pertinere
verisimile sit. Gaudiosus autem sive medicaminis solius auctor
quod proxime subditur sive totius ex *Medicina Plinii* (sc. Ps.
Plinii II) capituli adiecti idem erit episcopus ille animarum
et corporum promptissimus medicus quem laudat qui vivo
locutus est auctor anonymus (saec. V/VI) disputationis Augustini
et Hieronymi de origine animae (Migne 30, 272). episcopus
autem no. XIII refertur Gaudiosus in veteri quodam catalogo
episcoporum Brixienensium (Cappelletti, *Chiese d' Italia* XI,
546. cf. 560), decessor scil. Optatiani, cuius nomen subscriptum
compareret in actis synodici anni 451 (M. 54, 950). 6 aristo-
logie... Cera r (ar. habet XXX Ps. Plin. qui deinde addit gal-
bani XXII). 7 terebentine r. iu. đ. VII. r: yo. VII. P.
8 humectis miscis r. 10 Item... haec rubr. scr. in r. etiam
sequentia omnia sic extant in *Med. Plinii lib. I c. 25 ed. Rom.*
(= cod. Bamberg. f. 137^b).

pusca decocta emendat fetorem, si ipse sucus cum cocleario mellis mittatur. item hederæ sucus colatus naribus infunditur. item aristolochiæ sucus cum cypero, vel draconteæ semen cum melle inditur. item ad narium graveolentiam draconteæ
5 sucus cum melle infunditur, quæ res etiam carcinomata sanat.

Item ad polypum.

Aeraminis rubei limaturæ ÷ I, ammoniaci ÷ II, aluminis rotundi ÷ III et aceti acris cotylas VI. omnia sicca teris cum aceto diligenter, mittis in pyxidem aeream et agitas de virga
10 aerea ad solem usque dum siccetur. deinde teris in mortario thebaico et reponis in vase fictili. quando autem curas, mittis pulverem in penna <vel in canna subtili> et sufflas in naribus, ita tamen ut os eius prius aqua frigida impleatur diebus canicularibus. mense vero septembri curare incipies ita per
15 dies tres. a vino et carne et a frigidis abstineat, quarta die non cenet. quinta vero accipiat hieram Archigenis. post dies autem tres purgas caput eius sic. ieiunus per triduum masticen commasticet. cum iam spuere coeperit, addis illi stafidos agrias granum unum, post]modicum[alterum, deinde tertium, ad ulti-
20 mum quartum. inde vero secunda die incipies ab uno per ordinem, sicut heri, usque ad quintum perveniet, et hoc quo-

1 si ipse (*cod. Bamb.*): supse (*sic*) *r* (*supsae ed. Plin. Rom.*). cum melle et cum cocleare *Bamb.* 2—4 haec ex *Ps. Plin. p. 23, 19—24, 3 Lips. habet Marc. p. 112, 16—19 H. (ubi ex al. fonte eadem praecedunt p. 112, 7. 13—16). cf. supra ad p. 45, 5.* 3 astrologiæ *r.* 4 inditur *P*: medetur *r.* item (*ex al. f.*) ad narium grave fetore olentibus (*sic*) *r* (Item ad narium grave olentiam *P*, ubi —tium *cod. B*). 7 amoniacu *r.* 8 acris (*Bamb.*): acri *r P.* omnia *om. P.* 9 diligentissime *Bamb.* et mittis *P.* buxidem *r P.* 10 ad solem *r Bamb.*: in sole *P.* siccet *Bamb.* 11 tebaico *Bamb.* (*qui add. diligenter*): tybaico *r, om. P.* et *r*: post hec *P.* vas fictili *r.* 12 vel i. c. subtili *add. P.* et insuflans in nares *Bamb.* (aures *P*). 14 septembrio *r*, setembri *Bamb.* (decembri *P*). curare *P*: cure *r.* 16 cenet *r (P)*: cesset *Bamb.* quinta *P (Bamb.)*: hoc (*sic*) *r.* hiera (*sic*) *Bamb.*: *om. r.* archigenis: *sic r Bamb.* (geram antagonis *P*). 17 autem (*sic*) *P*: (*post Archigenis*) *r.* masticem *r*, —ces *Bamb.* 18 stafidas (*sic*) agrias *Bamb.*: stafisagria *r (P)*. 19 post *P (Bamb.)*: per *r.* 20 inde *r*: in die *P.* secunda die *r*: secundo *Bamb.*, —da *P.* 21 sicut heri *r*: *om. P.* quintum: *corr.* quartum? perveniet *Bamb. (om. P)*: —es *r.* hoc quoque

que tertia et quarta die <facies>. istis quoque diebus a car-
nibus et a vino abstineat. quinta autem die radis ei caput,
medicamento hoc ungis. acaciae ÷ I, aluminis scissi sem ÷ I,
cimoliae sem ÷ I, nitri alexandrini S I, mannae turis ÷ VIII.
haec teris cum aceto usque in spissitudinem mellis, et sic 5
unges caput. post dies autem tres hoc ipsum facies. sic curare
nares incipies.

*Ad I, 14 (44) De fluxu sanguinis narium (post meruerunt,
ubi alia habet b) sic r (e Med. Plin. I, 26—28).*

Testae ovorum unde pulli excluduntur leviter tostae et in 10
pulverem redactae per fistulam naribus insufflantur, statim
sanguinem sistit. item spongiam cinerem facis et in ipsa nare
mittis, et restringit. item fimum equinum cum aceto <teris>
et adiungis his picem virginem tritam. quod uniter subactum
fronti linis et collo ad cervicem ponis. mox clauduntur venae 15
fluentes.

item ad destillationem narium ex umore. ocimi
semen tritum naribus immissum¹ destillationem inhibet, ster-
numentum facit. item porri capitati folia cruda sine pane
eduntur. item aliud. oleum calidum eunti dormitum <cerebro> 20
infundis, et in nares mittitur.

ad sanguinem de naribus eiciendum. nepetae sucum
naribus supino infundito.

tertia die et quarta facies *P*, hoc et ter et quarto facies *Bamb.*:
et hoc usque tertio et quartū diē *r*.

2 abstineant *r*. 3 m. h. unges (*sic*) *r*: et ungis ad
(a *P*) media fronte totum caput m. hoc *P* (*Bamb.*). 3 (27)
ungis *Bamb.*, —ges *r*. 4 fē. > (*sic*) *r*, < *Bamb.* S. > (*hic*) *r*.
5 usque ad *P*: in (*simpl.*) *r*. sic *om. P*. 6 et p. d. tres *P*.
h idsū (*sic*) *r* (hoc ipsum *P*). 7 narem *r*. 10 et *om. r*.
12 sanguinis *r*. sistunt *P*. spongiae combustae cinerem
in *etc. P*. 13 fimo equino *r* (*Bamb.*). teris: trito *Bamb.*
(*om. r*). et adiungis *r* (iungis *simpl. Bamb.*). 14 uniter
subactum *Bamb.* (teres ut unum corpus fiat *P*): inter iactum *r*.
25 collo a cervici *Bamb.* (in collum ac cervicem *P*). 17 (18)
distillationem *r. cf. Ps. Plin. 1, 11 Lips.* humore *rP*. ster-
numentum *r*, —nutationem *P*. 19 capitati *P*: capiti *r*.
20 cerebro *Bamb.* (crebro *P*), in cerebrum *Marc. p. 113, 9*:
om. r. 21 infunditur *P* (*Marc.*). 22 vid. *P I, 27*.

Ad 1, 17 (54) post depurgetur haec habet solus r (e Med. Plinii I, 29).

Item ad vitia oris.

Sepiarum ossa in cinerem redacta oris asparsa vitia emendant. item coclearum vacuarum cinis cum murra tritus et
5 asparsus vitia oris emendat. item sinapis semen sive rafani ex vino decoctum uno obulo tantum emendat. item herba cyclaminis trita trociscos facies aequales. cum opus fuerit ex aceto ad crassitudinem mellis inlinito.

Ad I, 23 (73) De igne sacro (post variare)

10 *in cod. Barb. solo (non in bc).*

Radicem ibisci cum palo ligneo fossam coqui facies in vase fictili novo, contusae in duas <partes> adicies unam axungiae veteris, quousque in modum malagmatis convertatur. et inductum in linteolum ubi necessarium fuerit ligabis.

15 Item de ficis ficatum contritum in modum malagmatis medicaminis inducis in linteolum <et> ubi necessarium fuerit ligabis.

item spumae argenti ÷ II, sulphuris vivi ÷ I, nitri ÷ I, olei rosei et cerae quantum sufficit. species suprascriptas cum
20 aceto teres.

Ad II, 9 (29 fm. post compendiosa).

Item aliud ad colum de experimentis. testas ovorum unde pulli excluduntur combures et facies pulverem. et grana piperis quinque teres. haec aequis ponderibus pensabis, tantundem

3 et ori inspersa *P.* emendat *r (P)*. 4 coccliarium v. *r* (cocleae vacuae *P*). cineres c. m. teres et sparges *P*.
5 senapi *r*. 6 obuli unius pondere datum *P*. 7 equales om. *P*, qui pergit et ex his cum opus est. 8 inlinitū *r*: illitum reprimit et sanat *P* (sequitur in *r* c. 18). 9 quae sequuntur unde hausta sint nescio. 11 Radicibus evisci... fossis *r* (cf. *Plin. n. h.* 20, 29). 12 vel novo vel cūsā tūsa *r*. partes addidi. una *r*. 13 malagmē *r*. 14 (16) linteolū *r*. 15 malagmedicamedicaminis (sic) *r*. 16 et addidi. 18 spuma... sulfur vivū... nitrū... oleū roseū et cera *r*. 20 sp. ut suprascriptas *r*. 20 teris *r*. 21 haec add. unus *r* (cf. supra p. 358, 10). teste *r*. 23 comburis *r*. 24 teres. haec: hęc teris *r*. pensas *r*.

et fimi bubuli sicci pensabis, et misces in unum, et in ovo sorbili calenti pro salibus dabis edendum.

Ad II, 26 (76) De epaticis (ad fin. post suadeo).

Item aliud de experimentis. costum epatorium, aloen epatitem. aequis ponderibus tusum et cribellatum dabis in 5 vino veteri una portione 3 II ieiuno, interiectis diebus tribus. si enim balneum fuerit, intus in solio dabis.

1 et in ova sorbilia calentis p. s. d. edenda r. 4 haec
unus r (ubi alia multa add. b, cf. supra). epatorum r.

ANTIDOTARIUM BRUXELLENSE.

Antidotarium Bruxellense.

- 1 . . . ibiscum et caricis discoctas et tritas diligenter, ubi admisceas passi calicellum plenum, modicae axungiae porcinae quasi unciam et pollinem de hordeo, ita ut ibisci triti uncias II caricarum uncias II non febricitanti admisceas cum quantum merum est, febricitanti autem aquam de ibisco et caricis ubi bullierunt. hoc cataplasma impones, et usque in alterum diem mane habeat. et item alia similiter facias per dies V. postea diameliton solves cum ceroto et pones, deinde iunges in ipso diameliton et aliquantum diaspermaton. et cum meliorata erit, das portionem athanasiam in aqua calida et cocleare unum mellis et cocleare unum aceti. hoc per triduum facis, et si usus exegerit iterum repetis cataplasma.
- 2 Ad vesicae autem dolorem facis aquam de faeno graeco cum ibisco et fomentabis super pectinem de aqua calida, ita ut ante oleo calido omnia loca quae patiuntur perunguas. quae cum facis, sedebis super pelvim maiorem.

1 *Antidotarii titulo appello quae in cod. Brux. excerpta remedia sequuntur ex variis auctoribus (cf. c. 71. 130. 142. 143 etc.) congesta (saec. fere sexti). cf. deus 88.* 2 hibiscum: sic *B* (in marg. III.) post *Prisciani extrema verba* (... designabo collecta) subicit remediorum congeriem, quam ex ipso codice collato repeto leviter correctam. in qua re quae inconsulto confunduntur praeteriti et futuri temporis in scribendis remediis formae, eas hic inconsulto intactas reliqui, ut arbitrii quandam habeas imaginem, quam non corrigas nisi arbitrio. 3 exungiae (ut infra semper) *B*. 4 hibisci (ut infra semper) *B*. 5 unū □ . . . unū □ (V?) *B*. 10 ipsa *B* (ed.). 11 despermaton *B*. meliorata erit *B* (melius habere coeperint ed.). fuit igitur ant. ad muliebria. 12(13) coclear *B*. 15 fenogreco *B* (item infra). 18 pelvim corr. ed.: pellem *B*.

et leviter fomentabis, ne loca contundantur. postea detergis diligenter et facis cataplasma de faeno graeco et lini semine et polline hordeacia in aqua et oleo modico melle cocta. cataplasma inducis et ponis. omnia loca cum testibus percooperis. hoc tamdiu facis quamdiu dolor recedat. 5
deinde decoquis adarcem origanum et petroselinum, et sic dabis potionem cum modico melle. medicamen autem diameliton solves cum ceroto mollissimo et cum adipibus pullinis vel porcellinis et medicamen basilicon, ita ut ante clystere <ei> qui patitur exinantias stercus totum, et sic 10 curabis eum.

3 Confectio medicamenti ad matricem curandam vel menstrua provocanda. primo suffumigatur mulier sedens de storace, ante quinque dies quam menstrua ei solent venire, et encolpidiatur pigmentis quae inferius scripta 15 sunt. diachylon uncia una, basilicon semuncia una, cerae ponticae ÷ I, adipis anserini ÷ I, oleum liliacium quantum necessarium fuerit. species autem solves cum oleo liliacio ita ut zema cum aqua super focum bulliat, et alterum zema cum supradictis medicamentis ex olei vapore facias 20 calescere ut sic solvantur. et cum coeperis velle encolpidiare, antequam encolpidies ventrem eius cura de sucis ptisanae nimium discoctae, inmixto clysteri oleo anetino. et post istam iniunctionem si purgatio menstruorum plena non fuerit subsecuta, dabis ei pulverem picrae cum vino 25 et melle et calida permixtum. sed ante quartum diem consuetae purgationis ita cura ut antequam encolpidies, primo de suco ptisanae discoctae cum anetino oleo ventrem cures et sic encolpidies. et hoc usque ad diem purgationis, si necesse fuerit, bis in die facias, et numquam anhelitum 30 vel dolorem stomachi patietur.

6 adarce B. 7 diamelitos B. 10 ei *addidi*. exinantias B. 13 diffumigatur B. 15 encolpizatur *ed (item infra)*. 16 diachylon B. uncia. I. (*sic*) B. 17 pomicae B (*punicae ed.*). 19 zema B (*medietas ed.*). alteram zemam B. 20 ex: et B. 22 encolpidare (*sic*) B. 23 nimium B (*fortiter ed.*). 25 picrae B. 26 sed—(29)encolpidies *eicienda videntur (ex dittogr.)*.

4 Hygra dicitur quasi solutum collyrium. nam dicitur panchreston. facit autem multis passionibus approbate. ad synanchen. penna illitum faucibus solvit. ulceribus vero aurium prodest cum melle attico et vino aequali pondere solutum calefactumque, ad otenchyten inmissum 5 et non effusum. ulcera locorum omnium emendat, praecipue tamen oculorum oris illitum. duritiis etiam palpebrarum sic quomodo confectum se habet ut pyrene meles intinguatur vel tangatur. asperitates vero deintus veteres palpebrarum sanat, albedines, suffusiones membranorum de 10 oculis expurgat omnes ad pyrena meles inunctum. morsus omnium serpentium curat, sive intrinsecus potu datum in vino et oleo bono pari mensura quantum sufficit calefactum, seu deforis penna illinitum.

cuius compositio talis est. aeraminis combusti unc̄ II, 15 miseos assati semunciam, murrae troglodyticae unc̄ I, croci semunciam, passi cretici heminam, piperis communis semunciam, vini aminaei candidi quod sufficit. universa cum dimidio vini in mortario teris per dies numero XXII. proinde reliquum vinum permiscens cum passo cretico 20 coque. agitatum transcolas in trullionem, sed et inmittis simul supra memorata de mortario in ipsum trullionem. tunc vero levioribus carbonibus supradatum [hoc est inpositum] trullionem omni hora agitas, ne illa quae graviora esse videntur in fundo remaneant et comburantur. 25 ergo movenda sunt sine intermissione. et cum fervendo in modum mellis devenerit, infrigidatum vase vitreo servare debebis.

5 Ad conceptum. leporis vulvam assam teris et dabis

1 Ygna B. 2 pancristum B (cf. Aetii 7, 99). approbatae B. 3 sinancem B. illita... solvitur B. 5 Ad otenitem missum B. 8 pyrena mellis B. 10 suffusionis B. 11 Ad pyrena mellis B. 14 penna linitum bene sanat B. 16 myrrae troclites B. 17 emina B. 19 teris per (sic) B. XXII B (XXV?) 23 hoc est inpositum ex glossa addere videtur B. 25 infundere maneat B (corr. ed.). 29 (et mox iterum) Ad concipere (sic) B (sed ad conceptum 135) cf. 163 ad emendare. in marg. hic codex habet VI (neque ultra extant numeri capitulorum).

in vino mero in balneo in sabanis sedenti bibere ieiunae. si ipsa die vel nocte tacta fuerit a viro, concipiet.

Ad conceptum experimentum. nardum asianum et uvam passam creticam veram, purgabis ut tollas grana quae habet, et murrae troglodyticae modicum. teris diligenter more collyrii. sic enim probabis. ad rostrum applicas et labia inde fricas. si dulce est, sic mulier utatur. si vero amarum, adauges uvam passam, et in lana pessarium factum suppones per dies XXX. etiam si stira est, concipit. et pariter praeparamus par viro. rutam agrestem tere et inde veretrum lini, statim excalescit. postea si non pausaverit veretri tensura, idem veretrum oleo ungues.

6 Inguina si a caballo doluerint, oleo rosacio tanguntur in balneo et extra balneum. si autem cum rubore nimio aut ustura fuerint, cum cerussa permixta linantur.

7 Ad perniones. alumen scissum in aceto acri infundis et post diem agitabis et in pede perungues [id est linies].

8 Ad lumbricos. in ollam fictilem mittis mentam usque ad medias, et desuper micas usque ad summum. et implebis ipsam ollam aqua, et decoques omnia. bibere dabis habenti lumbricos ieiuno. omnes per inferiora egerit.

9 Ad menstrua mulieri provocanda. rutae cyathum unum calefactum ieiuna bibat. fortius autem provocat, si ieiuna levetur et sic biberit, ante tamen sine balneo accipiat. sanguis si huius currere coeperit, surculos ipsius rutae, de cuius foliis sucus expressus est, in ignem mittat, et sanguis se stringit.

10 Potio ad luem. cucumeris silvatici radicem ad quantum habueris mittis in mortarium et teris cum foliis

1 mero *B.* ieiunae sic *B.* 4 veram (*sic*) *B.* 5 mirrae troclitis *B.* 9 post factum *inter lin. add. corr.* et *B.*

scira *B.* (*στειρα ed.*). 10 par sic *cod. (om. ed.)*. 13 rosaceo *B.*

15 cerussa (*sic!*) *B.* (*corr. ed.*). 17 id est linies (*quasi glossam*) *om. ed.*

20 micas (*sic*) *B.* (*myricas ed.*). cyathum: sic semper (*ut docte solet*) *B.*

25 levetur *B.* (*lavetur ed.*). antequam balneum intret *corr. ed.*

26 surculus (*sed o ex u corr.*) *B.*

29 ad (*q. sic*) *B.* *om. ed.*

tenerioribus sempervivae apii et coriandri. cum bene tri-
 veris, adicies mel et grana piperis imparia quanta volueris
 et universa temperabis et stagno servabis, et ieiunus uteris.
 et si quis apprehensus fuerit, hanc potionem cum acce-
 perit, statim foris exit omnis lues ab illo, et sanus erit. 5
 nam qui epulatione usus fuerit et qui servierit ei qui lue
 tenetur, numquam noceri poterit.

- 11 Chalasticum quod ostendit Vindicianus vir
 clarissimus. imponendum in aluta pedibus dolentibus et
 ligandum fasciola, et desuper udones induendi. cerae pon- 10
 ticae unċ I, resinae frixae $\overset{\circ}{p}$ I, resinae terebinthinae \div I,
 axungiae porcinae sine sale de porcilla virgine, etiam si
 de pluribus, $\overset{\circ}{p}$ I. haec omnia in cacabo solvis, mittis postea
 ceram, et desuper nitri alexandrini bene triti \div I, et agi-
 tando commisces. servabis in fictili. 15

- 12 Ad hemitritaeum, unde fiunt cardiaci et frenitici.
 mala cydonia sicca trita lavato, et mittes in ollam novam
 aquam fontanam, et decoques, et ipsam aquam bibere
 dabis.

- 13 Antidotum diorobu. facit ad pectoris dolorem et 20
 stomachi et iocineris, splenis, vesicae, ad haemoptycos
 <id est> qui sanguinem vomunt vel expuunt, ad indi-
 gestionem, inflationem stomachi, tussim siccam, et ad
 tussim suspiriosam id est qui fortiter suspirant. nausiae
 prodest et salivis abundantibus. in his necessitatum uni- 25
 versis doloribus cocleare plenum ieiunus manducet per
 triduum. senties beneficium.

cuius compositio talis est. mastices, petroselini mace-
 donici, oxypiperis quod in usu est unciae singulae, item

2 quanta (sic) B (quot ed.). 3 stagno (sic) B (corr. ed.).
 6 Nam (sic) B (Sed et ed.). 8 Vindicianus (v. Hermes VIII,
 (42: titianus B. 10 induendos B. pomice B. 12 por-
 cilia B (porcella ed.). 16 emitriteum B. chardiaci B.
 frenetici B. 17 cytonia B. 20 diarobum B. 21 ioci-
 noris B. emoptoicos B. 22 ante qui addidi i. = id est.
 28 mastichis B. 29 oxypiperis sic B. cf. 40. unciae sin-
 gulae . . . unciae binae (sic) B (pro acc.). cf. 3. 40. 59.

ysopi cretici, iris illyricae, rutae viridis unciae binae, nuclei pinei unc̄ III. quae sicca sunt tundi et cerni debent, rutam autem cum nucleis pineis et masticen in mortario fictili aspero detere. haec cum bene fuerint malaxata, postea quae sicca sunt iungantur et terantur simul. 5 desuper autem mitti oportet mellis summi quantum sufficit. universa in se creta confecta in vas vitreum missa signata servari debent.

- 14 Decomai antidotos Terentii Eutychiani diatessaron. facit ad digestionem et ad urinam provocandam 10 et colum. cuius confectio talis est. petroselini macedonici, piperis, inulae, feniculi semina aequis ponderibus tinsa et cribellata, melli bono sufficienti despumato terendo iunguntur et dolio vitreo signata servantur.

cum necesse fuerit, dabitur ita. ad digestionem cocleare 15 plenum comedendum. si autem mane stomachum indigestum habet, similiter cocleare plenum comedat. ad urinam vero provocandam in balneo in solio stanti cocleare plenum solvis in duobus cyatis aquae calidae et bibendum dabis. colicis quoque in aqua calida ubi apium fuerit decoctum 20 solutum plenum cocleare bibere dabis, post triduum tribus cyatis aquae salitae.

- 15 Decomai titianos npocyanizeos quod latine dicitur ad omnem passionem dolorum omnium seu interiorum sive exteriorum, etiam quartanariis vel qui coeperint fe- 25 brire. haec nomina scribes de atramento in charta pura, quae in tribus cyatis aquae calidae delavabis et ipsam aquam bibendam dabis. res est ultra experimentata. acko meneibos cypw aaopne avtvra. fekeviw̄k.

2 nuclei pinei *B* (cf. *Cass. p. 184, 7*). 3 masticem (*sic*) *B*. 7 insecrata (*sic*) *B* (*om. ed.*). 9 Decomai (*sic*) *B* (*item infra*). euthiciani diathesseron *B*. cf. *aliud med. (apud Marc. p. 140, 8)* quod ab Eutychiano archiatro primum traditum fertur. 12 hinulae *B*. 13 melle *B*. 18 in balneo in sole vero(ũ) stanti (*sic*) *B* (*in b. vel in sole s. ed.*). cf. *p. 359, 7*. 22 saltae *B* (*salsae ed.*). 23 hoc totum cap. (*consulto*) omisit *ed.* titianos *B*: Vindicianus? *sic* (*scriptura semigraeca*) *B*, scil. προς παν παθος.

- 16 Antidotos faciens ad omnes dolores interaneorum. ysopi cretici ÷ II, calaminthae creticae, puleii sine fumo, petroselini macedonici, siseleos unc̄ ternas, apii seminis unc̄ I, ligustici semunciam, thymi hispani florum ÷ I, piperis semunciam, zingiber semunciam. tunsā creta commiscēs cum melle bono despumato, et confectum vitreo signatum servabis. ex hoc ieiuno dabis cocleare plenum. 5
- 17 Diamoron aplun id est simplex. mora silvatica triduo in cacabo mundo habentur. postea exprimuntur ex his sextarii sex, quibus iunguntur mellis sextarii III commixti. 10 simul colantur et in cacabo stagnato coquuntur ad tertias. servatur in dolio vitreo. datur ex hoc ad vulnera faucium, dentium dolori. in acerrimis febribus constitutis temperatur ex aqua calida vel ex frigida. sed et auribus ulceratis ad cocleare fundetur, et obturatur lana. 15
- 18 Diamoron sceuaston id est sucus de moris silvaticis quae collecta in cacabo triduo sint. quarta die exprimendi ex his sextarii sex. croci unc̄ II, aluminis scissi ÷ II, corticis mali granati ÷ II. sucus de moris et mel et sucus labruscae bene commiscentur et colantur, et de- 20 super accipiunt trita et cribellata, et teruntur et iunguntur. crocum ante triduum infunditur in suco labruscae ut facile teri possit. decocta simul usque ad tertias vitreo servanda sunt. facit ad faucium vulnera et totius oris, sed et ad carnes quae supra dentes nascuntur. 25
- 19 Acopum diacissu. bacas lauri numero C, pilas cupressi num̄ XX, herbae sabinae foliorum libram I, resinae pituinae lib̄ I, germinis hederæ unc̄ III, olei sabinensis lib̄ III, faeni graeci sextarium I, cerae rubeae lib̄ I, praeter haec cummi. resinam et ceram in cacabo infundis in aquae 30 fontanae sextariis II et olei libris III per triduum. quarta

1 anthidotos B. 2 calamentis B. puleii B. 4 libistici B. thymi spani B. 5 gingiber B (*item infra*).
 16 Diamaron aplon B. 15 obduratur B (*obturabitur ed.*).
 16 Diamaron B. 19 malogranati B. melle B.
 22 crocū B. 26 diacissū B. cipressi B. 27 sauinae B.
 30 gummi B (*item infra*).

die decoques quae infusa sunt leni foco, quamdiu aqua absumatur. cummi vero teres cum oleo modico iam cocto usque ad levitatem. resinam autem et cetera cum reliquo oleo resoluta leni foco colabis, et tepefactum supra cummi inmixtum agitabis de fecula. quod medicamen dolio vitreo 5 servabis. facit autem ad totius corporis frigorem, et ad sciam et podagram utilissime prodest.

20 Ad sanguinem vomentes. semen salicis unc̄ I tritum cum vino austero permixtum ieiunus accipiat. sanguinem restringit et vitium emendat. 10

21 Confectio saccomeli. uvae acerbae suci sextarios II, quem sucum cacabo stagneo per triduum servabis, supra missis granis salis marini tribus, ita ut omnes faeces in fundo resideant. exinde mittis suci limpidi sextarios II, mellis despumati sextarios III. coques leni foco usque ad 15 tertias. quod de ferula agitabis. frigidum factum vitreo servabis. facit ad nausiam restringendam et ad ventris fluxum et initia eorum qui sanguinem vomunt. sed et dysenteriae incipienti cum aquae purae mensura dabis, febrientibus tepidum, ceteris frigidum. 20

22 Ad sanguinem de ano fluentem. mali granati corticem tunsum et bene cribellatum in aquae calidae cyatis II totidemque vini, et coclearia singula pulveris per triduum da bibere, et restringit.

23 Ad dysentericos. ovum gallinacium cum aceto friges. 25 et da manducare ei qui patitur per dies septem.

24 Item ad dysenteriam. fragmenta de mola ignifera facies, et cum bene incaluerint, lapides ipsos in lacte caprino extingues, et illud lac bibere dabis.

25 Ad eos qui cum tormento urinam faciunt. 30 sisymbrium ex aqua decoque et tere limpide et da. bibat cum caroeni mero ieiunus, ex aqua supra memorata.

1 leni (cf. apud *Anthimum ind.* s. *focus*): levi B (item infra 4.15 etc.). 5 frigidorem B. 7 schiam B. 9 austere B. 11 saccomellis B (f. *stactomeli*). sucum B. 15 levi B. 19 dysenteriae B. 21 malogranati B. 25 dissintericos B. 27 dissinteriam B. 31 sisinbrium B. 32 cum caro enim ero ieiunus (sic) B. & B (corr. ed.).

Ad lumbricos. herbam centauriam decoques ex aqua in olla nova et dabis per triduum. bibat cyatos ternos vel quinos. ad omnia etiam interanea facit.

26 Ad capillos in capite rasos ut spissi renascantur, qui ex infirmitate gravi ceciderunt. caput novacula erodendum et liniendum ex hac unctione, cuius compositio talis est. tus dacicum, gallas, inulam, murtae nigrae seminis uncias singulas. omnia tundis, cribellas. post ladanum in vino vetere infusum, id est unc̄ II, per triduum desuper in mortarium missum adicies et simul con-
teris usque ad limpidinem, cumque spissare coeperit, tantum nardi boni campani desuper mittis ut in modum ceroti strictioris deveniat. perfectum plumbeo reponitur vasculo. uteris post rasuram quousque capilli densentur.

27 Ad nigrandos capillos. gallas acerbis numero X, spicam celticam, muscum gallicum, murtae nigrae seminis uncias singulas, ova corvina tria. gallas, spicam, semen murtae tundis, cribellas, et postea in mortario medicinali teris cum vini veteris quartario uno per triduum. quarta die desuper adicies ova et in vino commiscebis. perfectum plumbo servabis. quando uti opus est, oleo lentiscino et vino veteri resoluta infectione uteris, ita ut solutior sit et possit omnibus adhaerere capillis. sane sub hora infectionis oleum intra os habendum est ne dentes nigrentur.

28 Medicamentum Philosophiani quod dicitur cysofarmacum unicum faciens ad passiones has. ad ulcera chironia, ad ulcera recentia, ad luxum, ad praecisionem, ad scabiem in capite, ad parotidas seu glandulas, ad ulcera naturae, ad contusionem et tumorem, ad deiectum et fracturam, ad carbunculum et furunculum, etiam si in mamillis mulierum ulcera vel duritiae natae fuerint, ad

7 thus daciscum (sic) B (corr. ed.). myrte (vel infra mirtae) B. 16 seminis uncias: semuncias B. 25 philosophianum (sic) B (Philosophiani ed. cf. *Philosophi apud Aetium* 16, 55. 80. 88. 94. 15, 24 etc.). 26 cysofarmacū (sic) B (κυσσοφάρμακον). 27 unicū. B. 27 loxsum B. 30 contusionem B. deiectā (sic) B. 31 duricies B.

ad faucium tumores aforis, ad scabiem, ad ragadium, ad exochadium.

cuius medicaminis compositio talis est. cerae rubeae et cerae ponticae libras singulas, opopanacis unċ II. oleum autem secundarium pinguiissimum tantum mittere debes, 5 ut pigmenta tegantur. resoluta in cacabo mundo colabis et ad supra memorata uteris.

30 Diaherpyllu acopum. serpillum, faenum graecum, iunci radices, roris marini libras singulas. haec omnia in vini yeteris sextariis V infusa sint diebus V, die sexto olei 10 sabini mittis sextarios quinque. leni foco impositum eo usque coquitur ut vinum absumatur. postea mittis cerae ponticae uncias XIII. facit autem podagricis, arthriticis, spinae dolori, sciaticis omnibus mirifice prodest. et diacitriu acopum ad hoc facit. 15

31 Diacitriu acopum. cuius confectio talis est. in cacabo aquae ferventis deponitur alia ollicula aerea, ita ne aqua illic intret olliculae. cui haec mittenda sunt. citreum viride acerbum, peucedani viridis ^op I, olei sabini sextarii II. sub ipsa die simul coquuntur, supra fervorem aquae fer- 20 ventis ut ollicula habeatur ubi citreum cum ceteris est. postquam haec decocta fuerint, oleum colatur in cacabo et desuper mittitur cerae ponticae lib I. agitur quousque solvatur cera. confectum in vas vitreum reponatur. facit ad ea quae et diaherpyllou, id est podagricis, arthri- 25 tics, spinae dolori, et sciaticis.

32 In aure vulnus si fuerit, excavas malum granatum et mittis illic myrran piesten mel et acetum et ad cynisam coquis. ex eo mittis tepidum per folium lauri aut oten- 30 chyten. sanat. alii pro murra afronitrum mittunt.

4 pomicae B. 8 Diaherpillum B. 11 leui B. 13 pu-
micae (*hic*) B. 14 sciaticis B (*cf. scia 19*) *pro ischiadicis*.
14 (16) diacitrium B. 15 ad hoc—acopum B (*om. ed.*).
21 ut *om. ed.* 23 ponticae (*sic hoc loco*) B. 25 diaher-
pillon B. 28 myrram piasten B (= *στακτή cf. Diosc. 1, 77*
unde suum duxit ed. pediasimos). ad cynisam (*sic*) B (*ad*
dimidium ed.). 29 othentyten B. mirra B.

- 33 Ad hydropem. vituli masculi stercore cum aceto acri permixto spisse venter liniendus est, ita tamen ut ante ipse hydropicus toto corpore dropacetur.
- 34 Ad hydropem. squilla id est bulbus prunis vel furno assatur, deinde circumpurgatur et medietas eiusdem bulbi 5 in aqua coquitur. posteaquam coquendo colorem mutaverit, tollitur. ex quo bulbo scripulus unus et dimidius teritur cum oxymeli. tribus cyatis calefactum bibendum datur. omnem calamitatem per urinam evacuat.
- 35 Ad hydropem. lomentum fabacium bene cretum et 10 cineres de fornacibus optime cretos aequis ponderibus adunatos in aqua calidissima conspergis et facis cerotum in modum cataplasomatis. inducis pannis duobus, ita ut unum habeat inante et alterum aretro. omnem calamitatem umoris aut per peditum digerit aut per urinam. 15
- 36 Ad hydropem, quod monstravit Leoparda de lupo, si viro de masculo, si mulieri de lupa remedium faciendo. cor seca totum et pulmones. omnia simul comburas, ita ut carbones fiant. quae teri, cerni id est cribellari, et in pulverem redigi debent et vitreo servari signata. cum ne- 20 cesse fuerit, vinum bonum, sed non vetus, mittis in ollam fictilem novam, et de puleio quod fumo tactum non est, facies fasciculum, et ex eo facis agitari ipsum vinum. posteaquam perbullierit, facies potionem, et tepefacta portione cocleare plenum pulveris das bibere ei qui patitur, 25 per triduum.
- 37 Ad hydropem, quod monstravit uxor nomenclatoris. in ollam fictilem novam mittis unam radicem de costo et de folio malobathri tres surculos grossos et fasciculum qui de publico emi debet feniculi. bulliant haec 30 omnia in olla cooperta. ex eo mane unam potionem bibat et sero qua hora se collocat unam.
- 38 Ad hydropem potio experimentata Cornelio. squillae

4 prunis vel: pruinosis (*sic*) *B* (sub prunis *ed.*). *cf.* 38.
 8 oximelle *B*. 15 pedum (*sic*) *B* (*ubi anum corr. ed.*).
 27 nomen culatoris (*sic*) *B*. 29 malobatro (*sic*) *B*. 30 quod *B* (*corr. ed.*).

purgatae id est bulbi prunis minutatim secti ^op I, vini amina^ei vetustissimi sextarios III. in fictili per triduum infundis et vas die quarto foco leni inponis et coquis quousque vinum ad tertias veniat. sublato vase de foco, partes squillae proicis expressas, sucum vero vitreo servabis. ex hoc quando opus fuerit quartarium hydropico ieiuno calefactum dabis. locis autem deforis tumentibus aut inflatis aut umore plenis stercus bubulum cum faece aceti resolutum spisse amabis tam diu quousque ad limpidam sanitatem patientia loca perducas. sane de suco priore ter singulos quartarios dabis, id est triduo intermissis singulis diebus. 5 10

39 Ad hydropem, quam frequenter experimentavit Eugamius confectio. columbi agrestis vivi integri cum pennis suis exusti in olla fictili in cineres conversi, ex his quantum tribus digitis levare potueris, et herbae sabinae tunsae cribellatae tantundem, et murrae troglodyticae quantum tibi videbitur, in vini meri afri calefacti cyatis duobus ieiuno digesto bibendum dabis. primo tamen die sentiet beneficium potionis, ita ut per urinam satis mittat. alii incipiunt subito et per nares emittere umorem. 15 20

40 Ad dolorem ventris et ad tortionem experimentatum a Cornelio. calaminthae, nam sic est herbae nomen, puleii sicci sine fumo, petroselini, ligustici unciae singulae. siseleos, apii seminis, zingiber, iuniperi, thymi hispani, piperis quod in usu est unciae binae, mellis optimi despumati quantum tibi videtur. omnia haec tunduntur, cribellantur et in melle despumato coniunguntur. reponuntur in vitro. quando vero opus est, in aquae ca-

1 bulbi prudi|us inminiutatē facti (*sic*) B. (crudi minutatim concisi *ed.*). *cf. Diosc. 2, 202. Plin. 20, 9 s. 39.*

2 amine^ei B 3 leui B. 8 faece: peste (aceti) B (parte *corr. ed.*). 9 amabis (*sic*) B. 14 uini (*sic*) B (*corr. ed.*).
17 mirrae troclites B. 23 calaminae B (*corr. ed.*). herbae: *sc. nepetae Garg. I, 23.* 24 libistici B. semen B. giber B. thimi spani B.

lidae cyatis tribus, ubi apium fuerit decoctum, dandum antidotum modo nucis abellanae.

- 41 To dialthaeas. si sub hirco scabies exierit, ad duraniolos facit et ad loca dolentia universa, praecipue tamen ad umores et duritias et apostemata. prodest aequae 5 carbunculis clavulis et furunculis.

cuius compositio talis est. spumae argenti, olei communis libras singulas, galbani \div III, cerae rubeae, resinae terebinthinae libras singulas, ibisci radicum fasciculos III. spumam argenti cum oleo in mortarium mittis et teris 10 usque ad summam limpidinem. resinam, ceram cum galbano foco leni impositam solvis in cacabo, proinde colas et iungis cum spuma argenti et oleo detritis. ibisci autem radices detergis et postea lotas in pila tundis et in mortario fictili pistillo ligneo teris, quousque bene sit detritum. 15 paulatim iungitur cum supra memoratis, et terendo adunantur. confecta in fictili servantur.

- 42 Musae troscisci virtus prodest his passionibus. capitis dolori et oculis saepe reumatizantibus, ex aceto resoluta tota frons linatur. auribus umore plenis aut vul- 20 nera habentibus, ex vino austero et melle resolutus auribus infundetur. gingivis putridis aut sanguine plenis vel dentibus fluxis, in pulverem detritus aut digito aut mele intra os mittitur. narium ulcera inveterata diuturno umore ex vino austero resolutus et intromissus sanat. ulceribus om- 25 nibus forensibus cum linteolis linitus et impositus prodest. fluxu ventris et sanguine assellantibus seu rasuram cum putredine facientibus ex vino austero cocto in murta quantum modum aestimaveris, vel certe quasi mero, in

3 Todia althea B.	aut duraniolos (sic) B.	9 hi-
bisci B.	radicis (ex rad) B.	12 leui B.
18 Musa		
virtus troscisci (sic) B.	19 ex ed.: et B.	21 austere B.
23 fluxis (sic) B.	detritus ed.: retritatus B.	melle (sic) B.
25 austere B.	resolutū et intromissum B.	26 linitum et
impositum B.	27 fluxu v. ex sanguine B.	28 austere B.
mirta B.	29 mērum B.	

pessarium missum inicis, mirifice prodest. ad ulcœra chironia linteola infusa imponuntur, et ad carcinomata et ad omnia vulnera vetera. ad naturam dolentem in aqua tritus spissus linatur, et linteolum infusum ponitur. paronychiis ex aqua tritum saepe inungues.

5

cuius compositio talis est. aluminis scissi \div III, aloes indicæ \div III, murrae \div II, croci \div II, crocomagmatis \div III, chalcanthi II, mali granati corticulos qui primi nascuntur antequam poma fiant \div III, aeris floris \div II. cortices tundis et teris, crocum autem vino aminaeo aut falerno infundis. quod alio die tollis de vino et in mortario teris. cum tritum fuerit, adicies et ceteras species desuper et in modum coclearis conteris, cum melle sufficiente et vino bene subactum. ex eo trociscos facis siccatos, et in aluta molli servabis, et loco sicco reponis in vitro. ad supradicta de experimentis.

43 Ad lumbricos. cornu cervinum secas et scobem ipsius cum mellis modico in aquae calidae cyatis tribus dabis bibere.

44 Ad profluvium a me tertio haec duo remedia sunt experimentata. de capillis ipsius mulieris qui ei cadunt quando se ornat, facit mataxam et in medio nodum, et in arbore quacumque pomifera ligat de ipsis capillis unum nodum. quos capillos illic relinquit in arbore aliena. mulier manifeste sanatur, arbor autem arida fit.

25

45 Ad vesicam. carbonēs de arbore persico \div I, picem $\overset{\circ}{p}$ I, resinam astulosam $\overset{\circ}{p}$ I, oleum \div II, ceram \div II, aceti potionem, lamminam cyprinam \div II. quae terenda sunt <teris> cum aceto in mortario medicinali per triduum, quarto autem die decoquis. his in cacabum missis, resolutis cum oleo,

30

1 cyrœnea B. 2 post carcinomata add. B id est (et ad o. v. v.). 4 Panariciis B. 8 calcanti B. malogranati caliculos B. 20 a me tertio sic B et ed. (latet nomen pr.). haec duo: sed unum tantum revera subicit (ex auctore cuius verba repetit)! 26 persico (sic) B. pice B. 27 resina asclosa (sic) B. oleo B. cera B. 28 potionem (sic) B. lammina cyprina B. teris addidi. 30 His (sic) B.

transcolatis, misceri illud oportet quod in mortario fuerit tritum. adunatum exagitatur, quousque in modum emplastri deveniat, linteolo inductum ponitur.

- 46 Ad epar et ad splenem. eupatorium, costum, gentianam, aristolochiam longam, aristolochiam rotundam, 5
 bacas lauri mundas sine cortice, piper. omnia aequis ponderibus tundis, cernis, vitreo servabis. cum necesse fuerit, dabis in tribus cyatis meri vini veteris calefacti cocleare plenum. si autem febriunt, in aquae calidae cyatis tribus.
- 47 Ad coli dolorem. thymum hispanum tundis et mol- 10
 liter cernis, et das die primo cocleare I, die secundo II, die tertio III. si febriunt, in aqua calida. si minus, in vini veteris cyatis tribus.
- 48 Ad dysentericos. conchylium, anchusam, amyllum alexandrinum. aequis ponderibus tunsam et cribellatam in 15
 ovo sorbili dabis. cocleare plenum ieiuno et post cenam dabis.
- 49 Aliud Eusebii ad dysentericos. uvae silvaticae adhuc acerbae folliculos cum granis suis, proiectis vero sucis. sicca utraque tundis, cernis et in vitreo dolio ser- 20
 vabis. ex hoc in tribus cyatis vini veteris meri cocleare plenum, febrientibus vero cum omfacomeli.
- 50 Ad idem. membranas exteriores ventris gallinacii, quas coci semper proiciunt, ad solem siccabis, ita ut sint XXV. tundis, cernis, cum gallis asianis II. ex quibus pul- 25
 verem factum pariter miscebis cum amylo alexandrino. cocleare plenum semel.
- 51 Ad colum. in balneo posteaquam te lotus per sabana vestiveris et sederis, dicito intra te, per te diachylon diachylon.

30

4 epar B. 8 calefacti (*sic infra c. 118*): calastici B.
 14 *cf. idem remedium infra (c. 140) ex alio fonte traditum.*
 disintericos B. amilū B. 18 eusebi B. *idem remedium*
infra c. 142. 22 cū unfaco melle B. 23 membranā ex-
 teriores (*sic*) B. *cf. infra ubi idem remedium c. 143.* 24 quas:
 quā B. 27 *infra ad alia pergit auctor exscriptus de dysen-*
teria. 29 per te (*sic*) B. 30 diacholon B.

- 51 Ad calculum Porfyrii. brassicam bene siccata-
teris et piperis pondus duplum, itaque cribratis et in se
mixtis cocleare plenum dabis in potione caroeni. salvus fiet.
- 52 Ad fluxum sanguinis de naribus, experimentatum.
de ipso sanguine nomen eius cui fluit litteris latinis in 5
fronte scribis ad cannam, et statuisti.
- 53 Ad idem, experimentatum. chalcitin tritam si lin-
teolo in cortinae extremitate tetigeris et in narem miseris,
statuisti. hoc et si de diachartu feceris, idem valet. si
autem nimium sanguis currit, ipsius hominis pedes in 10
aquam frigidissimam depone, et statuisti.
- 54 Ad idem, experimentatum. de cacabo sive aereo sive
fictili fuliginem tritam per cannam perfusam si intra nares
miseris, statuisti sanguinem.
- 55 Decommai ad hordeolum qui in oculo ab se 15
nascitur. galbanum, tus et mannam in se ex aequo pon-
dere commisces, et in linteolo inductum pone.
- 56 Ad epar. coctum eupatorium, lupinum crudum aequo
pondere tunsum, creta commixta. dabis cotidie in vino
cocleare plenum in tribus cyatis melicrati calidi. 20
- 57 Ad idem. guttae ammoniaci ÷ III, costi ÷ I, petro-
selini macedonici ÷ I, feniculi ÷ II. haec quattuor tun-
duntur, cernuntur. mellis autem attici librae II semotim
bulliunt, et sic desuper supra memorata mittuntur. ex eo
ieiuno danda sunt II coclearia. intermissis iterum duobus 25
diebus accipiunt usque quater.
- 58 Ad lateris dolorem, ad perstrictiones, sed tamen
recenter bibendo. ysopum, origanum coquis pultario novo.
bullit ter aut quater, et mittis acetum in mortarium, mel,
et mane coclearia duo vel tria utitur. 30

1 porfiri B. 3 caroeni etc.: caro enim salva fiet (sic) B (om.
ed.). 4 idem remedium ex eodem fonte apud Marcellum p. 110, 18
Helmr. simile etiam in Ps. Theod. ad I, 14 (44). 5 literis B.
7 calchiten B. linteoli B (corr. ed.). 8 narē (sic) B.
9 diacharto B. 10 minus B (nimius ed.). 15 hordioli B.
16 manna (sic) B. 20 melicrati B. 23 libras B. 29 in mortariū
mel (ubi l in ras.) B (cum melle ed.). 30 utitur (sic) B (sumat ed.).

- 59 Ad calculos expellendos, etiam infantibus. unum calculum porcinum, seminis cauliculi, cymini, bacarum lauri siccarum mundarum, piperis unciae binae. haec separatim tunduntur et bene cribellata in unum rediguntur in dolio vitreo. dabis cocleare plenum in caroeno mixtis 5 cyatis tribus.
- 60 Ad cordis dolorem, etiam si spina doluerit. lassaris cyrenaici grana tria detrita, mellis et aceti aequo pondere ut faciat cyatos tres, bibat.
- 61 Ad auriginosum. herbam aristolochiam, muscum de 10 tecto quem fumus non tetigit, in se teris, et spargis in corpore. vel pulverem ipsum dabis, cum vino veteri bibat.
- 62 Ad auriculae dolorem. malum granatum siccum exinanis, et mittis mellis coclearia duo et aceti glutum unum. bulliat in se ipsum malum granatum. de argilla 15 deforis linis ut bene bulliat. etiam tepidum per folium lauri mittis in auriculam.
- 63 Ad intestinorum dolorem. brassicam britannicam conteris et sucum eius in aquae calidae cyatis tribus dabis bibere. aut cyminum hispanum dabis. 20

2 porcini *B.* sem . . . cyminū bacae l. sicce mundae *B.*
 3 bine (*sic*) *B.* 5 in caroeno mixtis: in coclera mixta
 (*sic*) *B.* (*ubi male legit ed. in* codera*). *cf. infra 129.*
 18 stantinorum *B.* (*corr. ed.*). 20 *hic sequitur in cod. Brux.*
sine discrimine insertum fragmentum notissimum quod ex Dioclis
ad Antiochum epistola graeca derivatum est Corpus igitur ho-
 minis dividimus in quatuor partes caput pectus ventrem atque
 vesicam . . . (*des.*) reliquum tempus facile transibis sine valla-
 tione medicorum (*ed. f. 91^b—93^b*). *idem eodem ambitu fragmen-*
tum extat in cod. Hafniensi vet. reg. 1653 sic inscriptum (f. 75^b)
 Item dogma Ippocratis (*post librum artis medicinae*) eiusdem-
 que particulas insertas habes in excerptorum medicorum congerie,
 quam Sorani isagogen dixit editor A. Torinus (*Bas. 1528*) f. 3^c—4^b
 + 2^d—3^a. sua autem inscriptione Ypocratis epistola ad regem
 Antiochum quam plurimis exemplis et repetita et mutata le-
 gitur. post hanc igitur epistolam altera remediorum series se-
 quitur, quam priori subiungo.

Antidotarium Brux. secundum.

- 64 Ad capitis dolorem ut in sole non doleat. radicem puleii post auram sinistram baiulabis. Item. quando te levaveris, antequam <in> solium descendas, de manu sinistra haurito aquam et supra cerebrum ter mittito. Item aliud. papyrus tenes in manibus tuis et nominas septem viduas quas nosti, et facis septem nodos in eo, et in fronte ligabis. Item. vitis albae corticem comburito et miscens cum vitello ovi linias in fronte. 5

ΠΡΟCTΑΝΤΔΕΟC.

10

- 65 Ad morsum serpentium. gentianam, aristolochiam rotundam, lauri bacas purgatas, murrā aequis ponderibus tunsas admisces melli optimo.
- 66 Ad hemicranium. canis mortui capillos de capite tollis de duobus digitis et pulli mortui, et die sequenti minimo in linteolo de licio in collo suspendis. Item. radices salsas rafani tere, quae adhaeserint tolle et tere cum aceto acri, et lini hemicranium. 15
- 67 Ad gravedinem aurium. fel caprinum, mel atticum quantum et fel fuerit, murrā, oleum rosacium, <rad> de chesisboum factis simul, in carbonibus calefacis, et in aurem mittis. 20
- 68 Ad vermiculos qui in auribus nati fuerint. amurcam calefacies, et mittis in aurem.
- 69 Ad auriculae dolorem. porri sucum cum nardo calefacies, et intus mittis. 25

3 baiolabis B. 10 sic rubro scriptum legitur (idem quod supra c. 15), sed nihil additur (linea non expleta). 14 emigranium B. 18 emigraniā (hic) B. 20 rosaciū de hespono factis simul (sic) B (ubi ed., ut solet, delet quae non intelligit). cf. Cass. Fel. p. 165, 15 radices de cesisboum (bonum codd.).

- 70 Ad aurium dolorem et vulnera. herbae samariae
sucorum coclearia duo, mellis coclearia II, olei coclearia II,
suci porri virginis coclearia II. haec omnia simul com-
mises coquens igni leni, et intus mittis.
- 71 Ad infirmum ut dormiat. semen zizanii cum aqua 5
teris, et facies grana minuta in modum ciceris, et das in-
firmo ut dormiat. ad causas supradictas ut dormiat, grana
bina vel terna glutiat.
- 72 Ad tussim. semen cannabis, fabam combustam, pu-
leium, irin illyricam, piper, ysopum, semen de urtica et 10
aneti radicem. omnia haec semis ad scripulum mittis, et
teris in aqua calida.
- 73 Ad tussim. herbam marrubium decoques ex aqua
ad tertias, et mel despumabis. dabis bibere.
- 74 Ad tussim electuarius. petroselini unciam I, zin- 15
giber ÷ I, piperis ÷ I, cydoniorum coctorum pondo duo,
mellis II. pariter omnia commises et coquis. dabis ieiuno
cocleare.
- 75 Ad tussim. nuces grandes sine nucleo coques in olla
nova et aquam quantam volueris. dummodo sextarium bibat 20
ex vino, sanabitur.
- 76 Item. sinapi alexandrini unciam friges, et piperis
unciam, atque in unum conteris, et contritum in pultarinm
mittis adiciens mellis pondo I, et coques usque cum
spissum sit, et refrigescat. ex hoc ieiunus sub lingua 25
teneat, et dum se coeperit solvere transglutiat. hoc et noctu
cum dormire coeperit, faciat.
- 77 Ad idem facit, et maximum remedium est. equi sa-
livam ex aqua calida bibat per triduum. is qui tussierit
vivat, equus morietur. 30
- 78 Ad idem. aneti seminis cyatos tres, piperis scri-

1 sama | riae (sic) B (sanguinariae ed.). 4 igni (sic)
leui B. 5 zizanii (sic) B (sesami ed.). 6 et das i. u. dor-
miat B: om. ed. 7 supradictas: sc. supra in textu auctoris
hic excerpti! 11 semis ad scr. (sic) B. 16 citoniorum B.
28 idem aliis verbis ex Plinio remedium apud Ps. Plin. med. I,
23 p. 37, 19 Rose. 30 vivit B (corr. ed.).

pulos XII, mellis sextarium I. tundiſ et cribras, in melle commisces, et sic uteris, mane coclearia tria, et alia die similiter.

- 79 Ad idem. irin illyricam dr̄ I, mellis quod sufficiat, quousque sit eliquata spissitudo. 5
- 80 Ad coli dolorem. azymum panem tundis et per cribellum cernis. et das die primo in vino cocleare unum, die secundo <duo>, tertio tria, febricitanti in calida, sano ut dictum est in vino veteri.
- 81 Ad colum. siliquas afras tres, piperis albi grana XXI, 10 costi scrip̄ III. post omnia haec trita et cribellata, in vino ignito potionem facis, et dabis ei cocleare unum. hoc per triduum, si dolet. ignitum ferrum sic in vino extingues.
- 82 Item. lavabis radicem, combures. grana LXXVIII in mortario teris in vino, et dabis potionem diebus VIII. 15
- 83 Item. lignum nodosum sambucineum mittis in focum, et dum coeperit exuri, paulatim favillam de eodem extinguis. colligis in vasculo mundo. et rursus apposito ligno ad ignem, iterum et frequentius hoc faciendo colligis usque ad cocleare plenum. cuique pulveri adicies grana XIII, 20 cymini grana XVIII. contrita simul cum pulvere adicies in calida potione facta. da ieiuno ut bibat plurimis diebus.
- 84 Item. testas ovorum gallinae, cum primum ova fuerint supposita post exclusionem collecta. omnia uris, et teris diligenter in mortario. adicies piperis grana XXI. 25 simul diligenter conteris. et dabis in aqua calida cocleare plenum. hoc facies per triduum.
- 85 Item. caput sardae decoques diligenter in aqua nimfali, quam colatam calidam dabis ei bibere.
- 86 Item. sanguinem anguillae, cum rubello vino, aequis 30 mensuris cum aqua tepida mittis.
- 87 Item ad colum. afronitra matronalia duo. in aqua dabis.

2 alia (sic) B. 4 irin . . . dragm B. 6 azimū panem: tymum hispanū (sic) supra in c. 47. 8 duo om. B (add. ed.).
 14 Lavabis (sic) B (Canabis ed.). 15 pot B. 16 sambucineū B (sambucinum ed.). 20 grana (sic) B, canabis grana ed. (propter c. 82). 28 nimfali (sic) B.

- 87 Ad mamillarum dolorem. terrae tubera viridia et axungiam veterem sine sale tunde, et panem. facies cataplasma et impones.
- 88 Ad cancrum in mamillis. submittes illi pedes de lecto quae necessitatem patitur, ita ut terram non tangat, ⁵ et facies pugnus pollicis intus, et dices in manus, hoc est inclusum in pugnis Asca. basca. rastaia. serc. cercer. recer cel. nihil est, nihil est, nihil facturum erit. quod ego ille aut illa | (*f. 44^b*) filius gaiae seiae mamillis si pectus habeo a te, deus peto praestes. expues in manus ¹⁰ semel et deduces ab umbilico sursum versus per mamillas. ter hoc ter ternis facies, et remediabis.
- 89 Quibus ungues dolent sive paronychia. mel coquens despuma, radices ad aequam spumam argenti et aeris florem tritum simul commiscens, et unguibus in lin- ¹⁵ teolo impones.
- 90 Ad eructationem vel stomachi inflationem. murtae nigrae bacam contritam dabis cum vino veteri.
- 91 Ad stomachum confirmandum diatessaron. cuminum, rutam, bacam lauri aequis ponderibus trita. melle ²⁰ mixto, cocleare plenum ieiunus bibat.
- 92 Ad formidinem cordis et spasmus. folia persici trita ponentur ad cor, et sucus horum.
- 93 Item. rutam ex aceto et melle cum farina hordeacea pectori impones. ²⁵
- 94 Ad cordis dolorem, etiam si spina doluerit. lasaris cyrenaici grana tria detrita in melle et aceto aequo pondere, quo faciat cyatos III, bibat.
- 95 Ad formidinem cordis et spasmus. rutae fasciculos in rosacio oleo et aceto decoquito. et ungue eum, ³⁰

4—12 hoc totum (consulto) om. ed.

3 exungiam B.

5 quae: qui B. 6 pollicis: pollinis B. 9 filius gaia esse
iaebo. mamillis etc. (sic) B.

10 pectum habeo ate. Deus
peto p̄stet. Expues etc. (sic) B. 13 sive parohicia B.

14 radices ad aequam (sic) B: om. ed. 18 vet. B. 19 Ad
s. diatessaron confirmandum (sic) B. 24 hordeacea B.

26 laseris (hic) B. 28 bib. B.

ut sudor desinat, quia cordis vel animi angustiae sudorem frigidum generant.

- 96 Item. vino mero spongiam macera, et sinistrae mammillae imposito.
- 97 Ad fluxum ventris. gallam et testam de locusta 5 teris, et mittis in ovum sorbile, et dabis.
- 98 Ad ventrem ut faciat. betam ex aqua mulsa decoques, sparso nitro. cum manducaverit, impensam ipsam bibat.
- 99 Ad lumbricos. coriandri semen cum melle dabis 10 manducare.
- 100 Ad fluxum ventris. lenticulae agrestis semen teris, et dabis in aqua calida, et mox restringit. etiam si infans lactans patitur, bibat nutrix eius, et lactet infantem, et statim infans sentiet. 15
- 101 Ad ventrem faciendum. rubricam mittis in aquam calidam, iuxta modum potionis. dabis potum. etiam si lumbrici sint, subsistent.
- 102 Ad eos quibus venter iuxta consuetudinem non facit. bitumen virginem, herbam mercurialem, apium, 20 damascena quinque in aqua nimfali discoque. quam diligentissime colas et facies ex ipsa aqua drogari, in quo modicum olei adicies. datur ei potum.
- 103 Ad duritiam ventris. in tribus caricis pinguiissimis exprimis lac, et dimittis in ollam, ita ut paene sit plena. 25 dabis hoc manducare.
- 104 Qui sunt pinguiissimi corpore ut extenuentur. ossifragi avis ventriculum siccum ad ventrem alligabis, ita ut corpus contingat et cum homine maneat. ad exilitatem, quantum voluerit, veniet. 30
- 105 Ad ventris strictionem. castaneae coria tria et mali ac piri, et rosae flores. in aqua calida dabis bibere.

3 Item *B*: In *ed.* ventrem trahit ad c. 97).

21 nimphali (*hic*) *B*.

23 potū *B* (*hic om. ed.*).

7 ut faciat (*sic*) *B*: *om. ed.* (*qui ad*

10 coliadri *B*. 14 lactens *B*.

22 drogari (*sic*) *B* (potum *ed.*).

28 ventrem—(29) maneat in ras. *B*.

Ad solutionem ventris. ovum et butyrum in se coques, et in linteolo inductum ad praecordia imponis.

106 Ad suspirium. lapidem modicum de fluvio, qui teri potest, de manu sinistra tollito, et in vino dabis. aut certe tria grana alii ad tertias decoquito, et bibat. 5

107 Ad suspirium. aquam quae in arbore invenitur in lacunis cavisque corticibus consistens, suspirioso potum dabis.

108 Item. vettonicam cernis, cretam repones. cum opus fuerit, drachmas tres cum lacte caprino ieiunus accipiat. 10

109 Item. centauriae herbae sucum nucis abellanae magnitudine in oxymeli cyatis tribus da. bibat, sanus erit.

110 Ad lateris dolorem et ad perstrictionem si (= 58) tamen arcentem nimium. ysopum, origanum coques in pultario novo. bulliat ter vel quater. acetum mittis in pul- 15
tarium et mel. et mane coclearia duo vel tria utitur.

111 Ad lateris dolorem. petroselini fasciculos sex semis, piper tritum. dabis in vino, et in ipso latere recumbat.

112 Item. semen absinthii tundis et facis pulverem et commisces cum axungia veteri. inducis in pannum et in- 20
ponis.

113 Ad lateris dextri dolorem et ad epar. piper, costum, apii semen aequis ponderibus tundis et cribellas. in aqua calida potionem dabis, mittis autem cocleare unum. 25

114 Ad lateris dolorem et si quis pondus leverit. sulphur vivum, picem, resinam astulosam, bitumen tritum. in charta in se inponis in balneo in loco ubi dolet, si multum dolet. et postmodum triduo a balneo se abstineat. 30

115 Ad lateris dolorem. herbam chelidoniam tritam cum axungia inponito.

5 allii *B.* 9 betonicam *B.* 10 dragmas *B.* 12 oxy-
mellis *B.* 13 ad perstrictionem si tam arcentē nimium (*sic*) *B.*
16 coclearia . . . utitur (*sic*) *B* (sumat *ed.*), ut *c.* 58. 17 fa-
culas (*sic*) *B* (*corr. ed.*). 27 masculosam (*sic*) *B* (maculosam
ed.). 32 exungia *B.*

- 117 Item. tritam cum vino da ieiuno. bibat, sanus fit.
- 118 Ad epar. linum, eupatorium, costum, gentianam,
(= 46) aristolochiam longam, aristolochiam rotundam, bacas lauri
mundas sine cortice, piper. haec omnia aequis ponderibus
tundis, cernis, servabis. cum necesse fuerit, dabis in tribus 5
cyatis meri vini veteris calefacti cocleare plenum. si autem
febricitet, in aqua calida trium cyatorum mensura.
- 119 Ad epar. costum, eupatorium, lupinum crudum aequis
ponderibus tunsum, cretum, commixtum. ex hoc dabis in
tribus cyatis melicrati calidi cocleare plenum, per triduum. 10
sic potio danda est ieiuno.
- 120 Item. guttae ammoniaci \div III, costi \div I, petroselini
(= 57) macedonici \div I, feniculi \div II. hae species tunduntur, mellis
autem attici libra I semotim bulliat, et sic desuper me-
moratae species funduntur. ex hoc ieiuno dantur coclearia II. 15
intermissis iterum duobus diebus accipiant usque quater.
- 121 Item. piperis grana XXX, bacas lauri mundas sine
cortice [grana] X. simul in mortario teris, et dabis in vino
veteri cyatos tres, et in eo latere recumbat. hoc per tri-
duum. si febricitaverit, in aqua calida dabis. 20
- 122 Item. corticem radicinae abellanae in vino terito, et
dabis.
- 123 Item. vulpis splenem siccas, et dabis tritum ieiuno
in condito. aut certe costum, faenum graecum, oryzam,
piper aequis ponderibus tundis et in condito dabis. 25
- 124 Ad spleniticos. ficus et pilulas cupressinas deco-
que cum aceto, et facis cataplasma, et imponis.
- 125 Item. polii cyma quae prius nascitur, teritur. et in
vino dabis.
- 126 Item. radicina ebuli sicca aut certe radicina salicis 30
coquitur in aqua. et dabis ieiuno vinum vetus.
- 127 Stipitem novissime purgatum bene combures et pul-
verem facies, et dabis.

2 eupatorium (*sic*) B. 13 feniculi B. 15 funduntur:
tunduntur B. 17 mundas: mundi. B. 18 grana *delevi*.
21 radicinae (*sic*) B (*rasum ed.*). 23 tritam B (*corr. ed.*).
26 spleneticos B. 28 policima (*sic*) B. 32 Stipitem (*sic*) B.

- 128 Si infanti vel maiori ad assellandum intestinum descenderit, facies hoc. stercus asini comburis. bene facto pulvere in olla, proicis eum in dentes et ipso pulvere intestinum aspergis. de aqua non lavas. posteaquam pulverem asperseris, videbis si ipse intestinum detergas. 5 hoc assidue facis, usque dum cesset descendere.
- 129 Ad intestinorum dolorem. brassicam britannicam (=63) conteris, et sucorum eius in aqua calida cyatos tres dabis bibere.
- 130 Si infanti vel maiori ad assellandum intestinum descenderit, sive sanguine puro sive cum stercore assellatus, sublavet se de aqua suprascripta cum acacia. postquam delotum fuerit, inicis sevi hircini calefacti in aqua calida coclearia duo. vel suci oryzae coclearia duo et acaciae cocleare dimidium in clystere commixta 15 inicis. caulis cum poli tritus esse debet.
- 131 Ad iocineris dolorem. lupi cor siccnm teris cum pipere, costo, petroselino. ieiunus ex mero bibat.
- 132 Item. vettonicae fasciculum et mellis sextarium decoques ad medias. et dabis per triduum. 20
- 133 Ad nausias et vomitum. alium coctum tritum ex melle ad cocleare manducet. vel anetum ex aqua mulsa dabis.
- 134 Ad sanguinis vomitum. glutinis libram. ex aqua potionem dabis. bibat, et curatur sine periculo. 25
- 135 Qui escam non continet. stercus passeris parietarii teris. dabis in vino veteri ad potionem coclearis unius. mox escam tenet.
- 136 Ad renum dolorem. picem, bitumen iudaicum, sulphur vivum, nitrum. trita omnia mixta in se imponis. 30

3 proicis—dentes et *B*: om. ed. 5 videbis ipse in testa. anū d. (sic) *B* (v. ipse ne intestinum d. ed.). cf. c. 170.

8 sucorum (sic) *B* (sucum ed.). 12 suprascripta (sic) *B*, sc. ab auctore exscripto, quam omisit compiler. 13 agacia *B*.

delotū (sic) *B*. sevi *B*. inicis (sic) *B* (mittis ed.).

16 caulis cum poli tritus esse debet (sic) *B*: om. ed. 19 be-
thonicae *B*. 21 alium: oleum *B*. 26 parietarii *B*.

- 137 Item. herbam artemisiam a pridie ubi nascitur inquires, et alia die ante solis ortum inclinatus de sinistra manu velle. sine nodo concingis te.
- 138 Ad hircosos. tus masculum et alumen tere, et ascellas hircoso line. aut murta sicca. 5
- 139 Ad renum dolorem. ieiunus puscā tepidā bibat, et inambulet. aut certe sevum bubulum manducet, aut certe suinum virginem. ad renem ligabis.
- 140 Ad dysentericos. conchylium, anchusam, amyllum (= 48) alexandrinum. haec omnia aequis ponderibus tūsa, cri- 10
bellata servabis. in necessitate dabis in ovo sorbili cocleare plenum mane ieiuno. in ovis tribus singula coclearia, hoc est per diem unum ovum unum.
- 141 Item. coagulum leporis ex vino veteri delotum tepēfactum dabis ieiuno bibere. et continuo sanat, etiam si 15
carnes mittat.
- 142 Item. uvae silvaticae adhuc croniae folliculos cum (= 49) granis suis, prolatis sucis, siccās. utraque tundis, cernis, in dolio vitreo servabis. in necessitate dabis ex hoc tria coclearia in vini veteris mero frigido vel tepido. febrī- 20
citanti cum omfacomeli modico, ut supra memoratur.
- 143 Item. membranas exteriores ventris gallinacii, quas (= 50) coci semper proiciunt, maxime de pluribus pullis, has sole siccabis, ita ut sint XXV. tundis, cernis, cum pilulis quas dicimus asianas gallas, numero V. ex quibus pul- 25
verem factum pariter miscebis in vino, et aequē amyli alexandrini cocleare unum. permixta omnia in vase vitreo servabis. cum necesse fuerit, in ovo sorbili dabis cocleare unum, in die semel. si autem ita fuerit solutio ventris, ut cum stercore soluto sputa remaneant et generent conatus 30

3 velle *B* (evelle *ed.*). 7 sevum *ed.*: senem *B*. 14 veterē (*hic*) *B*. 17 uvae: uiuae *B* (*corr. ed.*). crome (*sic*) *B* (*recentis ed.*). 21 omfaco melle *B*. supra m. *sc. ab auctore qui exscribitur*. 22 exterioris *B*. ventris uua gallinatii (*sic*) *B*. 25 afnaf| gallif (*sic*) *B* (*anagallidos ed., sed cf. supra c. 50*). 26 amuli *B* (*qui amilum supra semper*). 30 sputa (*sic*) *B*.

et libidinem, tunc oleum sive vermiculus ad haec dirimenda datur...

et huius clysteris compositio talis est. mali granati corticem, rubi cymas murtasque leves, run syriacum. omnia haec mittis in ollam, et excoquis. in vino supramemoro- 5 rato cocleare mittis cum pulvere.

cuius pulveris compositio talis est. acaciae nigrae xeropiae pulverem factum conteris ÷ I, struthii ÷ I, seminis asparagi ÷ I, ligaminis hederæ ÷ I, ra pontici cum puleio ÷ I. omnia tundis et cribellas subtilissime. dabis 10 cocleare unum cum melle calido.

144 Ad geniculorum dolorem. genistam tunsam vel semen eius cum axungia malaxata impones.

145 Ad omnem passionem interaneorum vel febres. spinae minutae flores et rosae ana colligito et siccato at- 15 que contribulato et melli commisceto. grana etiam piperis parce misceto pariter. si non febricitat, in vino dabis. si enim febres sunt, in aqua calida.

146 Ad inpacta tibiae vulnera cuti sive geniculo <sic> occurrendum erit. lomentum fabacium cerne et 20 acetum simul in mixtum et diligenter coagitatum. ut coeperit siccare, ex ipso suffundis usque in diem tertiam. si autem cutis separata fuerit, reponenda est et non temere resecanda. et hoc super imponendum quod scriptum est, ita ut cum coeperit siccare, acetum suffundendum sit. 25

147 Ad strofum. dicis haec verba Quid iracundiaris? quid sicut canis iactas te? quid sicut lepus resilis? quiesce intestinum et sta crocodile.

1 oleum sive vermiculus (sic) B. 3 Et huius etc. B. antea lacunam significavi. 4 rorem syriacum (sic) B. 5 supra: ubi? 7 agacie B. 8 xeropiae (sic) B: om. ed. strucii. I. B. 9 ligamen (sic) hederæ B. reupontici ÷ I. ra<p add. corr.>-pontici cum puleio etc. (sic) B (cf. Dioscor. 3, 2). 12 genetā (sic) B (genestam ed.). cf. Ps. Th. ad I, 91 p. 297, 1. 13 exungia B. 15 ana (sic) B id est aequa mensura. 17 si enim febris sunt (sic) B. 19 cuti: coti (sic) B. 20 addendum sic (vel his, ut ed.): om. B. 21 acetum ed. (cf. infra): acrū (sic) B. 23 cutis: cotis B. n̄ temerescenda (sic) B (non temere movenda ed.). 27 lepos B. 28 crocodrille B.

- 148 Ad talorum tumorem et plantae. pampinum vitis viridem aqua ferventi perfunde. quem conteres et super impositum colligabis.
- 149 Ad luxum. pumicem combures, facies cinerem, et cum oleo maceratum calidum impones. 5
- 150 Ad ventris dolorem. minoris altilis pullos qui sanguinem habent teris, et potui dabis.
- 151 Ad febres vel hemitritaeum. ova frangis recentia, vinum et oleum rosacium. agitas in se et cataplasmas ventrem eius qui patitur. superimponis linteolum, et cum 10 siccaverit, aliud imponis.
- 152 Ad hemitritaeum et ad omnem ardorem. oleum rosacium. et addis aquam, quam ad focum facies ut ferveat. supermittis lini semen tritum bene, ut faciat se sic quasi cerotum. et in pannum inducis et ad media imponis 15 et fascias.
- 153 Ad febres. adipem de ansere, aut certe de porcello, crocum, oleum rosacium et chamaemelinum. adipem bulliant, et oleum per linteolum colas. ea omnia in mortario teris, et linis omne corpus eius qui patitur, et de sabano 20 tergis.
- 154 Ut non infirmeris. violam cum videris, digito medio et pollice decerpe florem, et unum devorato, deinde alterum et tertium. quotquot annis hoc feceris, non aegrotabis.
- 155 Ad febrem discutiendam. nitrum et tus teris, et 25 adicies oleum, et vinum tepidum, et sic perungues.
- 156 Ad febrem medullarem. lacertum prendis die Iovis, oculos ei tollis et in linteolo ligas per singula genua.
- 157 Ad somnum. vitem succides et aquam eius suscipies ad potionem, et calidam adicies sic quasi in vino tem- 30 peres. et <non> aegrotabis.

4 loxum *B.* 8 vel hemitritaeum *ed.*: evelle mittit eam (*sic*) *B.* 9 (*etc.*) rosaceum *B.* 10 ei⁹ *B* (*non* ei, *ut ed.*). *item infra c. 153.* 12 emitriteū *B.* 14 faciat se sic *B* (*cf. 174*): fiat *ed.* 18 camimolum *B.* 30 calidam *ed.*: —dū *B.* 31 et aegrotabis (*sic*) *B* (*om. ed.*).

- 158 Item. caput canis comburito, et pulverem eius ad caput ponito.
- 159 Ad auriginem. herbam aristolochiam et muscum de tecto quem fumus non tetigerit. in se teris et spargis in corpus ipsius. vel pulverem ipsum dabis cum vino veteri, 5 ut bibat.
- 160 Item. git quod nascitur in segete, friges et in testa teris et bibere dabis.
- 161 Ad paniculam. meum et cedriam cum axungia imponis. 10
- 162 Item. pilas cupressi sic decoques bene quasi cerotum, et semen eius deintus proicies. cetera teris et axungiam sine sale in se diligenter. panno nigro imponis. aut spargit aut rumpit.
- 163 Ad pediculosos emendandos. radicem syriacam da 15 in balneo. manducet autem de ave silvatica, et infricet.
- 164 Ad tineosos. oleo de perna vetere facto illi calvariam linas. tineas capitis persanat.
- 165 Item. facias ei calvariam, et de stercore bubulo linas caput tineosi. etiam capillos restitues, et valitudinem tergis, 20 si adipe ursino saepius caput unguas et muscarum sanguine perfrices.
- 166 Aeris floris partes sex, aluminis scissi unċ II. acetum acerrimum in<fun>de. in aquam autem mittis squillam et rutam silvestrem et corticem pini interiorem. his omnibus 25 diligenter contritis et in unum redactis nudum perfricabis. similiter et tertio facies. et illud quod primum imposueris, spongia deterges, et iterum fricabis. similiter et tertio facies. post haec oleo rosacio perunguas.
- 167 Item ad eandem valitudinem, ubi et vulne- 30 rati sunt. etiam si cava sint vulnera, et medicamine re-

5 veterē *B.* 7 gitter *B.* 9 Meū *B.* exungia *B.* (item 13). 11 sic: si *B.* (ed.). 14 peduculosos *B.* emendare *B.* (om. ed.). 15—16 sic *B.* 16 infriget *B.* 17 tiniosos *B.* 18 tineas c. persaniat (sic) *B.* 20 tiniosi *B.* & v. tergis. & si (sic id est cum puncto delente) *B.* (ut v. deterges. Et si ed.). 23 partes sex: praesex (sic) *B.* (praesegmina ed.). 24 inde. In aquā aut mittis (sic) *B.* 31 st̄ (sunt) *B.* (sint ed.).

- plentur, et ad sanitatem perducuntur. cerussae lepidos, cortices roris marini, spumam argenti aequis ponderibus tundis in pulverem delicatum, et ex eo pulvere vulnera curabis. etiam omne corpus perfricabis. sic sanus fiet.
- 168 Ad ignem sacrum. caseum mollem, coriandrum 5 teras et linas. iterum bitumen iudaicum et acetum bonum in mortario teris, et de penna linas.
- 169 Si quis haemorrhoides patitur, uireasemora non manducet, et cessat dolor.
- 170 Item. stercus bubulum calido cum aceto mixtum 10 linas. et post, si laverit, iterum linas. et sanus efficitur.
- 171 Vulneribus antiquis, quibus umor assiduus medicamenti impositi beneficiis obstat, facies hoc. cum albo ovi pulverem factum ulceri imposito, usque ad sanationem. 15
- 172 Ad furunculum. dactylos et saponem teris, et pro cataplasmate calefacies, et imponis.
- 173 Ad vulnera pedum. heracleae carpis folia septem, sicca teris et in vase plumbeo condis. et cum coeperit umor ille curari, pulverem eius in vulneribus spargis, et 20 ad pennam fricas. et salvus efficitur.
- 174 Ad vulnera pedum sive in tibia. bulbum liliacium coques ex aqua donec faciat se quasi cerotum. in ollam novam mittis bulbum et teris, oleum rosacium adicies quasi ceroto, et inducis, et ponis ad vulnera stercus ca- 25 prinum cum conio arsum. cum vino impositum quam vis a medicis desperata ulcera persanat.
- 175 Ad solutionem membrorum. olei pernae elixatae $\overset{\circ}{p}$ I, adipis taurini $\overset{\circ}{p}$ I, ysopi suci scripulos III, medullae cervinae scripulos VI semis, olei cyprini $\overset{\circ}{p}$ I, cerae uncias 30

1 cerosae lepidos (*sic*) *B.* 5 coliadrum *B.* 8 emor-
soidas (*sic*) *B.* uireas emora nōn m. (*sic*) *B.* (viridia mora
ed., *qui om. non coll. c. 188*). 18 Heracleae (?) *ed.* (*propter*
Diosc. 4, 33. sed cf. 3, 26 et infra p. 412): Herliaq. *B.* 20 hu-
mor ille (*sic*) *B.* 22 libiacium *B.* (*corr. ed.—cf. tamen Diosc. 2, 200*).
25 ceroto: —tum *B.* 26 cū conio *B.* (*om. ed.*). 29 scripulis *B.*
30 scripulis *B.* unciis *B.*

- VI semis, resinae albae $\overset{\circ}{p}$ I S, panacis II, casei caprini recentis \div I. facies cerotum, et perungues loca quae videntur esse soluta.
- 176 Ad somnum. non dormientem salvabis sic. opii \div III, murrae et rutae, turis singulos sextarios. et cera mixta 5 pastillos scripulares efficias, et pro chalastico umbilico imponas. tam somnum praestat quam etiam ventrem movet.
- 177 Ad quartanas. absinthium aqua decoctum datur, et dextra pars capillorum cera imposita signatur. nonnulli ita ut ea die remediatur aegrotitas. 10
- 178 Serpentes fugantur cornu suffitu cervini. idem facit sandaraca et galbanum, et adipēs caprini. sane non erunt in aedificio serpentes, si absinthium circa aedificium seras vel artemisiam herbam vel abrotonum. si autem vasa calefacta in quo putaveris loco suffoderis, ita ut vasorum 15 labra terrae aequēs, omnes illuc serpentes conveniunt. quos cum incluseris et obvius deferaris, ne intremneris. ad scorpiones et cetera similia. isdem enim remediis pelluntur quibus supra.
- 179 De pilis contrariis oculorum. evulsus oculo pilus 20 niger, canos recinos indocto nasci non sinit, si sanguis eius loco pili evulsi inponatur.
- 180 Ad renum dolorem. muria stativa dolorem renum tollit.
- 181 Ad caliginem. fel testudinis melli mixtum caliginem 25 tollit.
- 182 Ad dentium dolorem. uncus appositus dentium dolori subvenit.
- 183 Ad stomachum. ursi natura stomachi dolorem curat.
- 184 Ad digestionem. digestionem praestat, si in sum- 30 mitate qua gracilius est caput lupi ex auro accipiat, et

8—10 *hoc totum om. ed.* 9 signatur nonnulli ita... egrotitas. (sic) B. 11 cf. Geopon. 13, 8, 1. 2. 17 fort. inclusis obvius d. (ubi deféreris B). 21 recinos indocto (sic) B (om. ed.). 23 Murie stativa (sic) B: Muria ed., qui om. stativa). 27 Uncus (sic) B (Iuncus ed.). 29 curat et digestionem praestat etc. ed. 31 et ad partem vascione leonis et B: et vascione ed. (cet. om.).

ad partem <vastiore[m] iliorum> et circa stomachum suspensa collo lino portetur, ita ut nec aqua contingat nec terra ipsam naturam ursi.

- 185 Ad conceptum. gramen corio canis curato ut oportet illigatum steriles concipere facit. idem efficiunt mercurialis 5 et verbenae herbae, quae tam masculinae sunt quam feminae.
- 186 Ad dysentericos vel qui nimium fluxum ventris patiuntur. semen de lapatho agresti teris et mundas et in vino veteri nigro dabis hoc signum reddenti. 10 quotiensque assellatus fuerit, totiens postea ex ista confectione curabis.
- 187 Item. cocleam cum testa et carne comburis et teris, et lentem nostratem et ipsam comburis et teris, piper simul tritum mittis, et dabis potionem in aqua calida. 15
- 188 Ad dysentericos vel quibus nimium venter fluit ita ut fatigati ad periculum perveniant, facies, admiraberis. mora silvatica tempore suo colligis cum suis foliis et reponis. quo tempore aliquis necessitate retinetur, in cacabum rudem mittis, coques illud diligenter usque 20 ad tertias, et das ei potum, et continuo stringit fluxum sanguinis qui in ventre est.
- 189 Ad dysentericos et qui sanguine vel mucillagine assellantur. gallam rubeam et cummi album alexandrinum aequis ponderibus tundis et cernis et dabis 25 cocleare unum in ovo sorbili.
- 190 Idem et herba argemonia faciet, ut eius sucum vino mixto accipiat. etiam si aliquis ferro fuerit percussus, cum axungia tunsa curabis. etiam ad vulnera pariter facit.
- 191 Idem plantago facit, ut aceto coquatur, si modice 30 exinde bibat.

8 disintericos *B* (item *infra*). 9 lapatho (*vulg.* lapatio) *ed.*: inpatio *B*. 10 vetere *B*. hoc s. reddenti *om. ed.*
 23 sanguine vel mucillagine (*sic*) *B*. 24 gummi a. alexandriū (*sic*) *B*. 27 Idem ex h. a. facies *B*. agrimonia *B*.
 29 exungia *B*. etiam—facit *om. ed.* facit: *scil.* argemonia (*Diosc. 2, 203.*). 30 facit (*sc.* dysentericis).

- 192 Ad calculum. brassicam siccam et piperis pondus
duplum. utrisque cribratis et simul mixtis mittis cocleare
plenum, et das in potione caroeni cocleare pariter.
- 193 Ad calculos expellendos etiam infantibus.
= 59) unum calculum porcinum, seminis cauliculi unc̄ II, piperis 5
÷ II. haec separatim tunduntur, et posteaquam in unum
redigantur, servantur in dolio vitreo. cum necesse fuerit,
tribus cyatis mixtis calidis caroeni plenum cocleare dabis.
- 194 Item. calculum quem primum miserit tolle et tere,
et nescienti in aqua calida dabis bibere. 10
Item. semen de herba personacia tere, et dato sive
ex melle sive in aqua.
- 195 Ad calculum et colum. semen pastinacae siccae
ventilatum diligenter purga. nam vigesimam partem piperis
optimi in mortario teris, et in dolio vitreo conde et signa. 15
ex hoc si dolorem febrium habet, in aqua calida quantum
tres digiti capiunt, ieiuno dabis. sin vero sine febre fuerit,
lavet, et ea die in piscinam non descendat, et in sabano
in condito accipiat. in diebus XXX ter hoc accipiat, om-
nino numquam dolebit. 20
- 196 Item. semen claone nascitur et in locis humidis et
similis est sinapi. cuius semen quantum digitis tribus po-
teris comprehendere, cum XXX granis piperis inmittas in
calida, et da. bibat ieiunus per plurimos dies.
- 197 Item. semen cauliculi, cyminum, piper, bacas lauri 25
siccas mundas sine cortice. aequis ponderibus singula
tunduntur et in unum miscentur. desuper adicitur lapis
qui in vesica porcina invenitur, et ipse teritur cum supra-
dictis speciebus. confectum servatur in dolio vitreo. cum
necesse fuerit, dabis in tribus cyatis caroeni mixta calida 30
per triduum coclearia singula.

1 brassicā sicca (sic) B. 2 mittis om. ed. 3 & om.
ed. carēni (sic) B. 5 porcium (sic) B (porcinum ed. coll.
c. 59). 12 ex melle (sic) B (oxymelle ed.). 14 nam (sic) B
(deinde ed.). 16 dolorem (sic) B. 21 claone (sic) B
(cleomae ed.). nascitur & in l. (sic) B. 22 synapi B.
26 sicca munda B (et ed.).

198 Item. herbam quae appellatur graece petrocopos, nascitur in petrosis locis, hanc tundis, et ipsam dabis cum aqua bibere ei qui necessitatem sustinet, et expellit lapidem. huius autem experimenti gratia ipsam herbam in vesica porcina cum lapide quovis liga. maneat illic triduo, 5 et post triduum aspice, et invenies virtute ipsius dissolutum lapidem.

199 Item ad calculum vel qui cum tormento urinam facit. lotium caprae montanae bibat, et sanabitur.

200 Ad calculum et colum. petroselini ÷ I, saxifricae 10 ÷ I, iuniperi ÷ I, asari ÷ I, cassiae ÷ I, pyrethri ÷ I, ammoniaci ÷ I, schoenanthi ÷ I, prassii ÷ I, roris marini ÷ I, rutae ÷ I, vettonicae ÷ II, zingiberis ÷ II, sam-suci ÷ I, costi ÷ I, piperis ÷ III, inulae ÷ II, opii ÷ I, spicae nardi ÷ I, ameos ÷ I, rei pontici ÷ I, bacae lauri 15 ÷ I. tritis et in unum redactis nudum perfricabis. in loco in quo erit tepidum facies, et illic quod primum inposueris spongia detergis, et iterum fricabis. similiter et tertio facies. post haec oleo rosae perungues.

1 petrocopos (cf. *E. Meyer G. d. Bot. II*, 297): petrocopos *B* (ed.). 10 cholium *B*. 10 saxifrice *B* (cf. *Ps. Plin. f. 54^d et f. 56^b Bas.*) = saxifragae ed. 11 piretri *B*.
 12 squinanti *B*. 13 bethonice *B*. zinzeberi *B*. sam-suci ed.: suci (sic) *B*. 14 hinulae *B*. 15 reupontici *B*.
 19 rosæ (sic) *B*.

Fragmentum physicum.

Sequitur in codice Brux. sine discrimine insertum mutilum fragmentum et corruptum hoc (. . . perungues. tamquā feminae. Nam si etc), videtur autem in libro quem descripsit scriba unum certe folium defuisse.

. . . tamquam feminae. nam si in coitu mulieres bonae praestantur, ad sexum cui appositae fuerint, iam sectae virilis sunt. nam sponsae feminalis vis magna est, si quidem ex paucis infrascriptis noscitur. nam fabae florentis summitates lectae ac tritae et vasi terrae mandatae et post nonaginta dies exobrutae caput infantis paene cruenti ostendunt. quod si supra scriptos dies retexeris, corpus muliebre formatum deprehendis. 5

De eruca. erucae viti inclusae, cum feceris viridis farinas, si dies maneant intactae, licurcium cum vite formatum ostendunt. 10

De luto. lutum humectum aqua pluviali et madefactum, ita custoditum ut non siccetur, firmatur in muros.

De ocimo. ocimum luna prima tritum et missum in ollam novam florebit permanens usque ad plenilunium. quod si duplato tempore supradicto condatur in nigra terra, generat spiphiones. 15

Coriandrum dentibus subactum et in sole positum fervescit.

1 tamquam f.: Fabae f. *ed.* nam *om. ed.* mulieris *ed.*
bonae hic *om. ed.* 2 lectae virides *ed.* (*qui add. bonae*). 3 Nam *B:*
om. ed. idem argumentum graece habes apud Porphy. vit. Pythag. 44.
5 terrae mundatae *B* (terreo mandatae *ed.*). 7 per (*post si*)
add. ed. 9 erucae sc. *κάρπαι* (*cf. Geopon. XV, 1, 21*). vi-
rides *ed.* 10 fort. lyncurium. 12 De lotio. Lotium *ed.*
13 fort. l. formatur. fort. mures. 14 ozimo. ozimum *B* (*et ed.*).
17 spiphiones (*sic*) *B* (scorpiones *Diosc. 2, 170. Plin. 20, 119*).
18—19 *om. ed.* 18 Coliandrum *B.*

Appendix miscellaneorum.

- 201 Ad coli dolorem. coli dolorem avertis, si caudae lacertae summitatem ipsam auro clausam ligaveris circa umbilicum. et si restem intuleris, in qua suspendio quis finierit vitam.
- 202 Ad morbum regium. regio morbo tentus asinum 5 diu et frequenter intuens remediabitur.
- 203 Mustelas a pullis avertit os de armo asini casu inventum et in domo vel in villa collocatum.
- 204 Ad scabiem equorum. equo scabiem tollit, si vituli marini adipe contra pilum unxeris, aut anetum cum 10 piculae pari mensura aereo coquas vase et eodem inducas modo.
- 205 De rigoribus. antachates lapis omnem rigorem ligatus avertit.
- 206 Ad oculorum dolorem equorum. suffusionem oculorum 15 equi tollis, si suco hederæ et melle attico inunguas.
- 207 Ut equo pavorem tollas. equo pavorem tolles, si in dextrae auris summitate caudam caponi vivo sublatam suspenderis.
- 208 Vinum bonum fieri. vinum insuave bonum facies, 20 si decimam dulcis aquae addideris et coquas fortius ad focum, donec ad tertias coquatur.
- 209 Oleum bonum et clarum fieri. oleum bonum et clarum fit, si in fundo anetum et salem colloques. oleum nigrum et sordidum clarum reddis, si nitri libram coctam 25

5 asinum: *cf. Geopon. 15, 1, 24. 13; 9, 4.* 6 remedicabitur (*sic*) *B.* 9 *cf. Pelagon. 359.* 13 anta cotis (*sic*) *B* (antachates *Plin. 37, 10, 54*). 15 Suffusionem *ed.*: Diffusionem *B.* *cf. Pelag. p. 119, 18.* 16 et meiatico (*sic*) inunguas *add. corr. B.* 20 *sic B.* 23 Oleum—fieri *om. ed.*

carbonibus tunsam et cretam in vas miseris. si autem vis idem iam bonum reddere, oleastri folia commode tunde et massam libralem in vas mitte. si autem suavissimum vis facere, folia viridia oleastri tunde et in linteolum mitte et per idem linteolum oleum colato. eodem modo iterum 5 oleastrum tunsum macera et patere dies aliquos permanere et traici. et putorem oleo tolles, si oleastrum sine semine tunsum diligenter vasi submittas, et in sole colloques ut calefiat, et post in aliud vas transferas.

210 Pili ne nascantur. corpus pueri vel puellae, prius 10 quam pilos emittant, ovis ornigarum linito. in perpetuum nitidum praestas, si saepius in locis consuetis perfrices.

211 Confectio liquaminis. mororum partem unam, duo vini dulcissimi permisce. liquamini bonum saporem facies.

212 Confectio passi. ysopi fasciculum, tyci mala orbi- 15 culata. de ce mellis et malis XI coque per triduum igne lento, ita ut tribus horis diurnis ferveat.

213 Ad hemicranium. hemicranius pausat, si vermes pari numero sinistra manu lecti et in aceto optimo permixti, in limine eadem manu linantur loco dolenti. 20

214 Aurigini. auriginem pari numero cum pipere tritum rumices ex mero pellunt.

215 Ad alopecias. muscarum capita testae et calvis locis capitis illita vestiunt capillis. item. muscarum capita combusta cum melle aucta alopecias tollunt. murium etiam 25 stercus aceto tritum auxiliatur. si autem volueris auxilium fortius dare, canis venam cervicis solve, et excepto sanguine inducis. item muscis suprascriptis inductum calvo etiam capillos restituet.

2 cōmade (*sic*) *B*. 7 Et . . . tolles (*sic* *B*): Ut . . . tollas *ed*.
 11 orni | garum (*sic*) *B* (ortigarum *i. coturnicum ed.*). 13 dua *B*
 (duabus *ed.*). 15 tyci (*sic* *B*, quod *om. ed.*) mala orbiculata
sunt mala epirotica *Plin. 15, 51.* 16 de ce mellis & malis
 XI. coque (*sic*) *B* (decem in melle *ed.*). 18 emigranium et
 emigranius *B*. 20 in limine *B: om. ed.* 21—22 *om. ed.*
 21 Aurigini: Amemgeni (*sic*) *B*. 22 rumices (*cf. Diosc. 2,*
140): humices *B*. 23 alopitias *B (item infra).* testae et
om. B. 25 aucta (*sic*) *B: om. ed.* 28 de (muscis) *add. ed.*

- 216 Ad dentionem infantium. catuli dens si casu decidat, dentientibus infantibus auxilium praestat. et equinus dens seu canis vel vituli auxiliantur. et si muri vivo licium per acum in ore traicias et per intestini postremam partem adicias et filum collo suspendas. 5

1 dentionem (sic) B (dentionem ed.). 2 auxiliatur ed. 5 sussuspendas (sic) B. — hic sequitur in cod. Brux. alius operis longe diversi de placitis medicorum fragmentum (cf. Aristot. *Pseudepigr.* p. 379), quod hoc uno libri huius quasi. quarti loco rubrica cum littera praegrandi textus initiali A discernitur: Hic de semine dicit. quid sit. vel unde nascitur. Alexander amator veri appellatus... (f. 48—52^b). quod postquam finivit, proximo uersu adnectit scriba Yppocratis genus. vita. dogma (f. 52^b 2—53^b). quod fragmentum ubi deficit pagina vacua relinquitur. sequitur in folii 54 (cuius item prima pagina alba est) pagina altera liber aurelii etc.

In his excerptis medici citantur hi:

Cornelius 38. 40. (cf. <i>Garg.</i> 30).	Musa 42.
Eugamius 39.	Nomenclator 37.
Eusebius 49.	Philosophianus 28.
Terentius Eutybianus (cf. <i>Marc.</i> 14).	Porfyrius 52.
Leoparda 36.	Titianus (?) 15.
Metertius (?) 44.	Vindicianus 11. (15?).

PSEUDO-THEODORI

i. e. Anonymi ex libris Galeni epitomae

DE SIMPLICI MEDICINA

in brevius contractae

textus codicis S. Galli 762 (G) s. IX

(p. 138—184: cf. Anecd. Graecolatina II p. 121 sq.)

Incipit liber
de virtutibus pigmentorum vel herbarum
aromaticarum.

- 1 Aloë virtutem habet calidam, et confortat et siccatur
machum, curat vulnera, praecipue naturae, facit et ad 5
tumores narium vel oris vel oculorum.
- 2 Absinthium calidum quidem est mediocriter, siccum
vero est vehementer. et sucus eius multo calidior est quam
herba. confortat stomachum et fel rubeum, per ventrem et per
urinam deducit, venas quoque epatis purgat, et est maximum 10
adiutorium ad constrictionem epatis.
- 3 Atriplices umidae sunt quidem nimis et frigidae medio-
criter. stypticen quoque virtutem <nullam> habet, et est
aquosa, quemadmodum malva. facit ad tumores, si quis eas
tunas veluti cataplasma imposuerit. semen ipsarum ad auri- 15
ginem facit, si quis coclearium triti in calida aqua
dederit.

1 Incip̄ Lib III^{us} (sic corr. in ras. pro L...). Uirtutes p.
vel herbarum aromaticas (sic cod. G, ubi rubricas, satis inscite
has quidem, et numeros adiecit librarius). 4 Aloen G. (etc.)
stomacum (sic semper) G. 5 precipua. pinimie nature G (καὶ μέ-
λιστα τὰ κατ' ἑδραν τε καὶ αἰδοῖον). 7 Absinthium G. 7—9
cf. Theod. di. 10. Orib. simpl. (ex Gal. cf. Anecd. GL. II, 114).
9 rubium G. 10 hurinam G. 10—11 haec sic ipse
addit epitomator (ut in sequentibus quae diductis litteris signi-
ficavi). 12 humide G. 13 stiptyce G. nullam addidi
ex Orib. (Gal.). abet (sic saepissime cod.). 14 quemad-
modū alba G. 15 cataplasma inposuerit G. 16 coclea-
rium G. tritum G. calda G.

- 4 Afronitrum diaforeticum est, et prurigines exsiccat et curat.
- 5 Auripigmentum calidum est et ustulat, sicut res ipsa declarat. quoniam si quis calore facto diutissime dimiserit, comburitur. 5
- 6 Artemisia virtutem habet calidam et siccam nimium, et lapides renum purgat, si quis apozema ipsarum acceperit in potione.
- 7 Aqua virtutem habet frigidam et umectam. denique febricitantibus adiutorium optimum est, si tempore competenti 10 biberint.
- 8 Acetum virtutem habet compositam, et frigidum est et calidum, et magis obtinet frigidior virtus quam calidior.
- 9 Apium virtutem habet calidam in tantum ut et urinam et menstrua provocet. et ventositatem curat, sicut et semen 15 ipsius.
- 10 Asarum virtutem habet calidam, plus quam acorum. constrictiones epatis et renum solvit et per urinam purgat.
- 11 Amygdala amara calida sunt parum, et extergunt umores spissos et viscidos epatis et pulmonum. et specialiter 20 epatis constrictiones solvunt et curant. faciunt etiam et ad splenem et intestinum et ad renes. nam et arboris tota virtus

[*Simon* s. Mologlonos est species artemisie sec. Dioscoridem. Item Th. Prisci. libro de simplici medicina mologlonos quam aliter artemisiam vocant etc. (*μονόκλωνος* Diosc. 3, 117)]

[*Simon* s. Fetalogo grece secundum Theodo. Prisci. de simpl. med. vocatur aristologia. et dicitur aristologia secundum ipsum ab ariston quod est utile. quod pertinet ad Diosc. 3, 4.]

[*Simon* s. Ferraria minor vocatur sec. Diasc. (?) agri-
monia. Theo. Prisci. idem dicit. de ferraria cf. Ps. Apul. c. 72
Diosc. 4, 33. Orib. s. Sideritis.]

1 diaforeticum G. prurigines excicat G. 4 colore G.
5 cf. *χρονίσει* Gal. XII, 212. 7 apostimā G (cf. Diosc.)
a. inpositione G. 10 competenti biberit G. 12 Acetus G
(sed De acetum rubr.). compositam G. 14 De apium.
Apium G (*σέλινον* Gal. XII, 118). hurinam G. 17 De
asaro. Asarus G. acorum (Gal. XI, 840 cf. 819): apium G.
18 hurinam G. 19 Amicdala G. 20 humores (sic fere
semper) G. epatis G. 21 solv& et curat G. Fiunt G.
22 splene G. arboris: aborto (sic) G.

ipsius <eadem> est. denique radices ipsius si quis coxerit et faciem linierit, lentigines et livores tollit. amygdala vero dulcia minoris virtutis sunt.

- 12 Anetum virtutem calidam habet et sicciolem. et si quis hanc coxerit aut infuderit in oleo et unxerit, umores frigidos et crudos maturat atque dispergit. 5
- 13 Abrotonum virtutis calidae et siccae est. et lumbricos occidit, menstrua provocat. similis quoque absinthio est. hoc quoque solum nocet quia stomacho adversatur.
- 14 Agaricum virtutis est mediae temperationis. est enim radix et nascitur super radices et dispergit umores vel spissitudinem praecordiorum. denique ad auriginem facit quae ex constrictione. 10
- 14 Alium calefacit et siccatur, urinam provocat, ventrem mollit et flegma deducit. 15
- 16 Acorum virtutis calidae est, et provocat urinas, et splenis duritias curat, si quis scripula tria cum oxymeli biberit.
- 17 Andrachne virtutis frigidae est. denique facit ad ignem sacrum. 20
- 18 Anesum virtutem habet calidam, urinas provocat et ventositatem curat.
- 19 Asfodelus virtutem calidiorem habet, et si quis eam triverit, pulveres eius faciunt ad tineas capitis.
- 20 Balsamum calefacit et siccatur. denique ad duritias splenis et epatis facit. 25
- 21 Balaustia flores sunt quidem mali granati agrestis, quales sunt mali granati domestici flores qui appellantur cy-

1 eadem add. (ὁμοίαν). 2 libores G (sic semper). rubr. et numerus (XII) addit G. 4 De anetum. Anetus G. 5 hunc G. infunderit G. unxerit umores G. 6 crudos (ὠμῶν): surdos G. 7 Aprotanum G. 8 absentio G. 9 oc quoque solū note est G (cf. Gal. XI, 801). 10 Agarico G. 11 humores G. 12 praecordiarum G. qui G. 14 De alium. Alius G (σκόροδον). 14—15 haec ex pleniore Galeno (cf. Oribas. lat.). 17 oximelle G. 19 De andraten. Andraten G. 20 i. acrum G. 21 De aneso. Anesus G. [≡h≡]orinas G. 23 De asfodillum. Asfodillus G. 24 tererit G (ex inscitia scribae Germani). 25 De balsamo. Balsamus G. ad: & G. 27 De balaostium. Balaostiū G. floris G. male granate (hic) G. 28 qui: quia (comp.) G. appellantur citini G.

mini. virtutem habent frigidam et siccam, faciunt ad femoris substrictionem, faciunt ad dysentericos, si ventrem deforis curaveris.

- 22 Bulbus in comedendo frigidus est, et facit umorem spissum et viscidum. nam et indigestus est et ventositatem facit. hoc solum, ad usum veneris, prodest. si quis vero deforas uti voluerit, et extergit et siccatur.
- 23 Blitum virtutem habet frigidam et umectam. denique et ad tertianas facit optime si comestum fuerit.
- 24 Bryon, quod appellant sphagnum, invenitur aut in robore aut in populis albis. et mediam virtutem habet, et magis siccatur quam calefacit.
- 25 Bdellium virtutem calidam habet et malacticam. strumam gutturis curat et digestionem ventositatis, et dolorem lateris sedat.
- 26 Butyrum calidam virtutem habet, et dispergit umores aurium vel inguinum, oris. denique infantibus dentientibus utile est, si frequenter gingivas leviter adfricaveris.
- 27 Calamintha virtutem habet calidam et siccam nimium. et si quis cocta aqua biberit, calefacit et sudores provocat. idcirco facit et ad frigorum typum, si quis herbam in oleo coxerit et unxerit.
- 28 Cannabis. semen eius siccatur et ventositatem dispergit in tantum ut si satis comestum fuerit, veneris usum exsiccat.

10 *Simon s. Brion*. Theodorus Priscianus libro de simplici medicina vocatur inquit stagnus in quercubus et populis albis etc.

1 femorem substrictione *G.* 2 dissintericos *G.* (*ut semper*).
 4 De bulbo. Bulbos *G.* frigidū *G.* 6 hoc solū . . . prodest *G.* deforas (*sic*) *G.* 8 De blitum. Blitus *G.* umecta est. *G.*
 9 obtime *G.* comestus *G.* 10 De brion. Brion *G.* appellant splagnum (*cf. Plin. 12, 108. 24, 27*) *G.* in robes aut in puplos (*ante corr. plupes*) albos *G.* 11 virtutem abet *G.*
 12 quē *G.* 13 De Bidellium. Bidellius *G.* malaticam *G.*
 14 et digestionem et ventositates *G.* 16 De Butirum. Butirum *G.* umores (*sic*) *G.* 17 horis *G.* 19 Calamite *G.*
 21 ad frigorem tipum *G.* (*πρὸς τὰ κατὰ περίοδον ῥίγη Gal., ad periodicas febres Orib.*). erbam *G.* 22 unxerit *G.* 23 De cannabo. Cannabus *G.* sicce & vent. *G.* 24 comestus *G.* ex[c]iccat *G.*

- 29 Capparis virtutem habet calidam et acriorem, et facit specialiter ad duritiam splenis, si quis cum aceto aut melle apozema biberit, aut extrinsecus aliis medicamentis commixtis spleni imposuerit. curat et dolores dentium, si in aceto cocta fuerit, et acetum ipsum in ore tenuerit. 5
- 30 Cardamomum nimium virtutis calidae est, in tantum ut si quis pulveres eius disperserit . . . denique facit ad ischiadicis linitum. habet et amaritudinem quandam, per quam lumbricos occidit. facit ad scabias extergendas, si cum aceto tritum fuerit. 10
- 31 Castoreum calefacit et siccatur et fortiter extenuat. et est necessarium valde quibus ex abundantia umorum spasmus fit. facit et ad tremulos vel ad omnes passiones nervorum sive cerebri mirabiliter.
- 32 Centauriae maioris radices acriorem et calidam virtutem 15 habent, et provocant menstrua et abortiones deponunt. facit et ad eos qui sanguinem expuunt, si sex scripula aut in aqua aut in vino acceperint, id est febricitantes in aqua, alii in vino.
- 33 Cera virtutis mediocris est et neque calefacit neque in- 20 frigidat neque umectat, sed adiungitur adiutoriis quae extrinsecus imponuntur.
- 34 Cucurbita virtutem habet frigidam et umectam. denique facit rasura ipsius ad tumorem aurium qui ex fervore nascitur,

1 *Simon* s. *Kapara* quam multi *cinobatos* (*κυνόσβατον*) aut *caprion* (*καπρίαν*) vocant etc. *Theodorus Prisc.* libro de simpl. med., hic errore *Simonis* videtur auctor appositus *Th. pro Dioscoride. cf. Diosc. 2, 204 et Sim. s. capparis.*

[*Simon* s. *Othonion*. *Theo. Prisci.* *celidonia* maior quam multi *othonion* vocant. (*Diosc. 2, 211. cf. 213*)]

1 De capparō. Cappares *G.* 2 especialiter *G.* spl.
 Et si quis . . . *G.* 3 apotimā *G.* 4 inposuerit curat. Et *G.*
 5 et aceto ipsum *G.* 6 De cardamomu. Cardamomu *G.*
 7 disperserit denique (*sine lacuna*) *G.* sciaticos *G.* 9 sicum
 acetū *G.* 12 habundantia ante corr. *G.* 13 tremolos *G.*
 neruū sive cerebrum *G.* 15 De centauria. Centauriis
 (*sic*) *G.* 17 scripulas *G.* 18 acceperit *G.* 20 infrigidat *G.*
 21 adiutorii *G.* 22 inponuntur *G.* 23 humectam (*hic*) *G.*
 24 rasurā *G.* (*τῶν ξυσμάτων αὐτοῦ ὁ χυλός*). ad humorē *G.*

mixta cum oleo roseo. facit et ad nimias febres, si per anum in ipsis sucis et oleo infusa et praecordiis aut thoraci imposita fuerit.

35 Casia calefacit ac siccatur nimium, et tenuem et acriorem virtutem habet. idcirco praecidit et dispergit corporis umorem, 5 provocat et menstrua.

36 Coriandrum virtutis tepidae et magis umectae est. facit et ad fervores.

37 Cicer lac et semen generat, provocat et menstrua. cicer nigrum provocat urinas et renes purgat. 10

38 Costus virtutem calidam et acriorem habet, ideo et comburit. omnia medicamenta quae fiunt aut ad <ischiadicos aut ad> paralyticos costum accipiunt. provocat urinas et menstrua, et dolores lateris curat.

39 Caryophyllum nimium virtutis calidae et acris est. 15

40 Crocum habet virtutem calidam, unde et virtutem habet maturandi. est ex aliqua parte stypticum.

41 Cepae calefaciunt vehementer. unde et haemorrhoides solvit, et si cum aceto trita fuerit, lentigines de facie tollit, si inlinieris et sol steterit. facit et <ad> tineas capitis, <si> quis 20 fricaverit loca ipsa.

42 Caules siccae virtutis sunt, et si combusti tursi eorum fuerint, nimium siccant, quoniam prope ustulant. idcirco commiscuntur caulibus adipis porcini, et faciunt ad pleuriticos, diaforeticum adiutorium. 25

43 Cymini semen virtutis calidae est vehementer, et ventositatem minime facit, et urinam provocat.

44 Cyperum radices <maxime> necessarias habet. calefaciunt

1 perannos *G.* 2 infusis *G.* toracis inpositus *G.*
 4 acriorem tutem (*sic*) *G.* 5 praecidit & dispergit c. humorem *G.*
 7 tepidum *G.* humecte *G.* 9 lactem *G.* menstrua *G.*
 10 rubr. De nigrum cicer. Cicer nigrum *G.* (*κρίος Gal. Diosc.*).
 urinas *G.* 11 De costum. Costum *G.* comburit *G.*
 12 aut ad paralyticos *G.* 14 doloris *G.* 15 De cariofile.
 Cariofilum *G.* (*Plin. 12, 30 — non apud Gal. Diosc.*). acre
 (*id est acrae*) *G.* 16 De crocum. Crocus *G.* 17 stypticum (*sic*) *G.*
 18 De cipe. Cipe *G.* haemorrhoides solvit & *G.* 19 si: sic *G.*
 tritum fuerit *G.* 20 ἐν ἡλίῳ *Gal.* ad om. *G.* si om. *G.*
 22 combustitur. | si eorum *G.* 23 commiscunt caulis a. por-
 cini *G.* 25 pleuriticos diaforetico *G.* 26 De cimini. Ci-
 mini *G.* 28 De cyperum. Cyperum radices *G.* maxime add.
Gal. XII, 54. habent *G.*

et siccant. faciunt ad umecta vulnera et cicatrices difficiles iuvant, quoniam virtutis stypticae sunt. et ad renum lapides faciunt, vulnera quoque <oris> curant.

45 Daucus, qui nuncupatur pastinaca, virtutem calidam habet <et> extenuat. radix vero eius ventositatem facit et ad 5 venerem provocat. semen itaque ipsius, id est domestiei, idem facit quod radix, agrestis vero omnino et ventositatem sanat et urinam provocat et menstrua.

46 Dictamnium calidum est et extenuat umores veluti puleium. 10

47 Difryges mixtae virtutis est id est calidae et frigidae. est enim et stypticum et acre. idcirco et difficillimis et malignis vulneribus est medicamen optimum.

48 Dactuli calidae virtutis sunt, et impositi triti stomachum confortant qui cibum reiciet. 15

49 Elebori habent virtutem calidam, et extergunt umores, et faciunt ad lentigines et scabias et impetigines. niger eleborus syringa extenuat, et ad dentium <dolores> facit coctus in aceto, ita ut ipsum acetum in ore teneat. eleborus vero niger umorem nigrum deponit per ventrem, albus per 20 vomitum purgat ipsum umorem melancholicum.

50 Erpyllus in tantum calidae virtutis est ut et menstrua et urinam provocet.

51 Eupatorium herba extenuat et dispergit umores, urinas

4 *Simon* s. *Staflina* grece. *Theo. Pris.* est *pastinacha* agrestis quam multi *ceras* dicunt.

add. Simon s. *Ceras*. *Theodorus Priscianus* libro de simplici medicina sic vocatur a multis *staphilina* agrestis id est *pastinaca* (*cf. Diosc. 3, 52. Ps. Apul. de herbis c. 80*).

1 facit *G.* 2 iuvant *G.* styptice est *G.* ad renes lapides facit *G.* 3 oris *add. Gal.* curat *G.* 4 bastinaca *G.* 5 et *om. G.* 6 ventrem *G.* idem: id *G.* 7 quod: quo *G.* orina *G.* 9 velut ipolegium *G.* 13 obtimum *G.* 14 De dactali. Dactali *G. (Gal. XII, 151 cf. Orib.)*. inpositi *G.* 15 confortans q. c. reiciens *G. (cf. Th. de diaeta)*. 16 De elibori. Eliborus ab& *G.* 17 scabies et inpetigines *G.* 18 siringa *G.* dentium (*om. dolores*) *G. (cf. Orib.)*. 20 humore nigrum *G.* vomica *G.* 22 De erpillo. Erpillus *G.* in tantum etiam *Or. (quia εἰς τοσοῦτον Gal.)*. 23 horinam provocat (*sic*) *G.* 24 erba *G.* d. humores hurinas q. *G.*

quoque provocat sine calore et epatis constrictiones purgat. et est stypticum et viscera confirmat.

52 Euforbium causticum est et umores extenuat.

53 Epithymum virtutem calidam et siccam habet nimis, et si quis cum aqua coxerit et dederit potionem, 5 melancholicum umorem deducit, aut si pulvere facto scripula tria dederit in calida aqua.

54 Eruca virtutis siccae et diaforeticae est. et quam maxime utendum est foliis et floribus eius. facit ad faucium tumores et dentium dolores. 10

55 Folium calidam virtutem habet, quemadmodum spica nardi.

56 Fu calidam virtutem habet, quemadmodum spica nardi. et radix ipsius odorabilis est.

57 Flommus herba virtutis siccae et austeris. idcirco fluxum 15 ventris constringit, et aqua ipsius cocta ad dentium dolorem facit.

58 Ferulae semen extenuat umores, medulla vero ipsius vi-

8 *Simon* s. Cizomo (*pro* Euzomo) apud Theodorum Priscianum li. de simplici medicina est eruca que zeuzomum (*sic ed.*) dicitur (*cf. Simon. s. Eruca . . . euzomium vocari reperi in quam plurimis locis.*)

[*Simon* s. Fecula Theo. Prisci. li. de simplici medicina est uva pinguis cocta usque ad crassitudinem mellis et refrigerata.]

18 *Simon* s. Cachreos Theodorus Priscianus li. de simplici medicina. ferula inquit cuius semen acrocis etc. deinde immediate facit aliud cap. de ferula cum quo concordat cum D(ioscoride) de ferula. quare videtur quod sit alia species ferule. liber antiquus de simplici medicina ferula quam greci nartecos vocant cuius semen cachrios sucus galbanum dicitur. *sequitur apud Sim. Cacrios = κάκριος i. e. semen libanotidos ex Diosc. 3, 79 (de galbano v. Diosc. 3, 87). Simon. s. Kagechiron* est species aromaticorum sed Theodorus Prisc. l. de simpl. med. dicit quod kakrios est semen ferule.

1 & istipticū *G.* 3 cau | ticum *G.* 4 Epitimum *G.*
 ab&. velut (*quod omisi*) nimis *G.* 6 pulveres f. iscripula *G.*
 7 calda *G.* 8 De eruce. Eruce *G.* diaforitice *G.* 9 utendus *G.*
 11 φύλλον (μαλαβάθρον) *Gal. XII, 153.* 14 odorabili *G.*
 (ἀρωματώδης *Gal.*) 15 erba *G.* austeris (*sic*) *G.* 18 De
 ferula. Ferula *G.* (νάρθηξ *Gal.*) humores *G.* 19 istipticam *G.*

ridis virtutem stipticam habet, et facit ad eos qui sanguinem expuunt aut fluxum ventris patiuntur.

59 Ficus virtutem habet mediocriter calidam et ventrem <purgat>. sicca ficus id est carica calidiorem et diaforeticam habet virtutem. 5

60 <Glycyrriza virtutem> tepidiorem habet, et oris et arteriae asperitates temperat vel sitim compescit.

61 Glycyside paeonia nuncupatur virtutem habet siccam et umores extergit. et magis sicca est et ad extergendos umores utilis, quam ut calida. facit ad menstrua provocanda, 10 si quis in modum magnitudinis amygdali cum mulsa dederit potui. purgat quoque et epatis constrictiones et renum. et ventris fluxum retinet, si coctum in vino austeri biberit. dicitur etiam, si alligata collo fuerit, <quod> infantibus epilepticis remedium praebeat. 15

62 Glaucium virtutem habet frigidam et stypticam, et curat ignem sacrum.

63 Gypsus virtutis siccae est, terrae adfi<nis>. denique facit ad sanguinem narium constringendum. ustulata plus siccatur.

64 Gingidium virtutem habet amaram et stypticam, est et 20 calidum et frigidum. et siccatur magis et est stomacho aptum, quoniam stypticum, caloris vero parum habet.

8 *Simon* s. Glicidis et gliciscidis est peonia Theodo. Prisci. Item Alexander . . .

20 *Simon* s. Gingnidium est fumus terre. ut Theo. Priscia. libro de simplici medicina.

3 De fico. Fica *G.* ventrem siccatur. | ficus id est carica calidiorem *G* (*ubi pro siccatur scripsi purgat. sicca*). 4 post calidiorem iterum rubr. ponitur Fico (sic). Fica & diaforeticam etc. *G* (*ubi rubrica duplicata pertinere videtur ad ficum siccam i. caricam, omissa vero esse novi capituli propria sc. glycyrrizae cf. Gal. XI, 858. itaque ad c. 59 pertinent verba (rubricae interpolatione abrupta) et diaforeticam ab& virtutem, ad novum cap. sequentia tepidiorem ab&t et oris etc.* 7 conpescit *G.*
 8 De glicisius. Glicisius peonio n. *G.* 9 & <ma add. al. m.>gis *G.*
 10 umores (*hic*) *G* (*sed v. 9 humores, ut vulgo*). 12 potū *G.*
 et: ad (renum) *G.* 13 si coctam: & cocta *G.* 14 quod addidi.
 14 epilepticis *G.* 15 preveat *G.* 17 igne agrum *G.*
 (*ἐρροσιπέλατα Gal.*). 18 sicci est aere adfixus denique *G.*
 19 ustulata: *καυθεῖσα (δὲ γύψος) Gal.* 20 De gingidium. Gin-
 gidū *G.* 21 sicca *G.* estomaco apta *G.* 22 istipticum *G.*

- 65 Galla virtutem frigidam et siccam habet. unde et fervores faucium curat.
- 66 Graminis radix mediocriter sicca est et frigida. unde et plagas recentiores consolidat, si tunsā imposita fuerit velut cataplasma. ignem sacrum vehementer infrigidat. apozema quoque ipsius renes purgat, si quis biberit. 5
- 67 Hedysaron quod appellatur pelecinus. huius fruticis semen colorem quidem rubeum habet, ex utraque parte vero acutum est quemadmodum bipennes, quos Graeci peleces appellant. amarum quoque est et stypticum. nam ad bibendum 10 stomacho aptum est, et viscerum constrictiones solvit.
- 68 Herba senecio virtutem mixtam habet, et frigidam simul et mediocriter umores dispergit. et facit ad indignationes nervorum, si quis eam cum axungia veteri imposuerit. 15
- 69 Hippuris virtutem habet stypticam cum amaritudine. idcirco siccatur umores asperitudine nimia, vulnera etiam recentia et maxima cataplasmate facto consolidat, etiam si nervi incisi fuerint. et ramicellos curat, et sanguinem iactantes, nec non et fluxum muliebrem rubeum continet, et dysentericis re- 20

7 *Simon* s. Hedisorion Theo. Prisc. li. de simplici medicina hedisorion quod appellatur pellecinus huius fructus semen colorem quidem rufum habet ex utraque parte acutum est quemadmodum bipennis quas greci pellicas vocant amarum quoque et stypticum etc.

[*Simon* s. Eraclea . . . Theo. Prisci. li. de simplici medicina Eraclion inquit quod alii abrotanum dicunt etc. *confert idem etiam Diosc.* 3, 26.]

1 De galla. Gallae G. 2 facium G. 2 De gramen. Graminis G. 4 consolidat G. inposita G. 5 igne agrū G. infrigidat G. apotima G. 7 De hetisaron. H&isaron G. pellicenos G. huius: usus G. frutici G. 8 & utramque partem G. 9 pelicas G. 11 constrictiones solvit G. 12 De sinition. Erba sinition G (Erigeron Gal., Hirigeron Orib.). ad v. 13—15 cf. Ps. Apul. c. 75. 14 nervorem G. acxungia v. inp. G. 16 De hipporis. Hippuris G. istipticam G. 17 umores (sic) asperitudinem nimium G. 18 consolidat G. 19 ramos cellos G (έντεροκήλας Gal., introcellicos Orib. ed.) = ramices. non et: noc& G. 20 desintericis G.

medium est. si cocta in vino austeri fuerit in potione data, fluxum ventris continet.

- 70 Isatis qua tinctorum utuntur, virtutem nimium siccam habet. et vulnera consolidat et fluxum sanguinis constringit.
- 71 Hordeum virtutem habet siccam et frigidam. plus vero 5 polenta siccior habet.
- 72 Herba siniaca virtutem habet frigidam.
- 73 Iris virtutem habet calidam mediocriter et temperatam ex austeri et dulci. est tamen siccae virtutis, et curat vulnera, et constrictionem pectoris solvit et curat. 10
- 74 Ibiscos id est althaea, quae est malva agrestis, virtutem habet malacticam et diaforeticam. denique et duritias mol- lit, si etiam tunsam cum axungia imposueris.
- 75 Isopyrum id est fasiolum semen virtutem habet mixtam, etenim amaram et austera. denique spissos umores spargit 15 vel resecat, praecordia quoque purgat, facit et ad sanguinem iactantes.
- 76 Herba iu virtutem habet frigidam et umectam. deinde folia ipsius contusa tumores qui ex fervore nascuntur conso- lantur, id est aut singula imposita aut certe commixta cum 20 polenta.

3 *Simon* s. Hysatis dicitur rubea tinctorum secundum Theo. Priscia. libro de simplici medicina.

14 *Simon* s. Hysoperide fasiolum semen virtutem habet mixtam est enim amarum et austere etc. Theo. Pri. libro de simplici medicina.

1 potionem *G*. 3 De hisitis. Hisitis quati tontores (*sic*) *G*.
 4 consoldat *G*. 5 De hordeum. Hordeus *G*. 6 polenta
 (*τὰ δ' ἄλφιστα πολὺν καὶ τῶν κριθῶν ξηραντικώτερα Gal. XII, 45*).
 7 De herba siniaca. Herba siniaca (*sic*) *G* (?). 8 De hiris.
 Hyris *G* (*deest Gal. et Orib.*). 11 De ibicoss⁸ (*deinde in*
ras.) Ibiscose id est altea *G*^c (*ἰβίσκος ἢ ἄλθαλα Gal.*). mala
 agreste *G*. 12 diafor&icam (*hic*) *G*. 13 tunsam *G*. acxungia
 inp. *G* (*cf. Ps. Apul. 39*). 14 De isopo. Isopo neuasilinon
 semen *G*. virtute hab& *G*. 15 austera *G* (*austere Sim.*
cf. supra 37. 61. 69. 73). [e]spissis humores [e]spargit *G*^c.
 16 precordiam *G*. 17 lactant&es *G*. 18 De herbam. Herb&am
 virtut&e etc. *G* (*cf. Iu i. viola Orib.*). 19 consolantur *G*
 (*παρηγορεῖ Gal.*). 20 inposita *G*. commixta *G*. 21 pu-
 lenta *G*.

- 77 Idaeae herbae radix virtutem habet stypticam nimium, et fluxum sanguinis ventrisque fluxum et dysentericos et profluvium mulierum curat, si aut in potu dederis aut cataplasmate facto imposueris.
- 78 Ladanum virtutem habet calidam et temperatam, et mollit tumores et furunculos commixtum cum cera, quemadmodum aliis medicamentis commixtum facit.
- 79 Lapathum virtutis mediocriter calidae est, et dispergit umores. semen eius stypticum est, et facit ad fluxum ventris vel ad dysentericos. 10
- 80 Lapis haematites virtutem habet frigidam et stypticam, facit ad conficienda collyria trachomatica. ipse quoque tritus in mortario diligentius facit ad eos qui sanguinem per orem mittunt, si datus fuerit in potione, omnia quoque vulnera exsiccant. facit ad oculorum dolorem, si fricatus in cote infusus 15 oculis fuerit. — lapides qui in scorpionis marini cauda inveniuntur virtutem habent extergendi, denique lapides vesicae minutatim confringunt.
- 81 Lini semen virtutem mediocriter calidam habet, et est umectum. unde et tumores consolatur. 20
- 82 Lycium virtutem habet siccam et acidam et stypticam. facit ad dysentericos et tumores ani, facit et ad subtritiones femorum vel paronychia.
- 83 Mastice composita est ex contrariis virtutibus, et constringit

1 De ide erbe. Ide erbe *G* (*Ἰδαία ῥίζα Gal.*). istipticam *G*. 3 in potū *G*. 4 in p. *G*. 5 De ladanum. Ladanum *G* (*Gal. XII, 28*). 6 mollis *G*. furunculus *G*. commixta *G*. 7 commixta *G*. 8 De lapathum. Lapathum *G*. 9 istipticum *G*. 10 desintericus *G*. 11 De lapisematis. Lapis ematis *G*. istipticam *G*. ad conficiendos collirios trachomaticos. ipsos quoque tritos *G*, 13 per | gremit tunc si d. f. etc. *G* (per ore cf. *Anthim. p. 55*). 14 ex<sicc>at *G* (*in ras.*). 15 in cute *G* (*ἐπ' ἀκόνης Gal.*). 16 oculus *G*. scorpionis *G* (*τοῦ θαλαττίου σκορπίου gr.*). haec aliunde addita, non ex *Gal. cet. cf. Gal. XII, 205 = Orib. 141*. 19 De lini semen. Lini semen *G*. calida ab & *G*. 20 consolantur *G*. 21 De licium. Licius *G*. accidam et istipticam *G*. 22 & humorem ani *G*. facit eit s. f. *G*. subtritiones femorum *G* (*παράτριμματα Gal., Orib. lat. = intertrigines*). 23 paronitias *G*. 24 consita (*sic*) *G* (*σύνθετος Gal.*). & c. v. & ex constringit & *G*.

et mollit. facit ad stomachi et ventris et epatis vel omnium
intestinorum tumorem. calefacit enim et siccatur nimium. solvit
et ventrem, si quis scripulum mastices collatum cum
calida aqua biberit.

- 84 Melanthium, quod appellatur git, virtutis est calidae 5
et siccae, et spissitudinem umorum extenuat, denique catarrum
calefactum ligatum in linteamine exsiccat. tritum quoque si
quis biberit, ventositate caret. lumbricos sive in potione datum
sive deforis impositum, id est tritum, occidit. lepras etiam et
clavulos pedum et verrucas curat. menstrua quoque provocat. 10
85 Mel calefacit et siccatur nimium. habet etiam acritudinem,
nam vulnera sordida purgat.
86 Melilotum virtutis est mixtae. et maturat umores et
dispergit. et plus calidae virtutis est quam frigidae. ad ocu-
lorum indignationem aqua ipsa cocta utimur. 15
87 Meconi nomen est papaver. frigidam virtutem habet, et
semen eius somniferum est. agreste papaver plus quam domesti-
cum infrigidat.
88 Mora natura habent mediocrem calorem et ventrem re-
laxant. immatura vero virtutis frigidae et siccae sunt. unde et 20
suci ipsorum tumores faucium curant. si quis quoque mora
ipsa siccaverit et pulverem fecerit, et dederit unum
coclearium dysentericis, magnum remedium est.
89 Murta ex contrariis virtutibus composita est, et obtinet

4 *Simon* s. Melanthium (post Diosc.)... Theo. Pri. melanthium
quod appellatur git (cf. *Orib.* 153).

[Mala persica *Simon* s. *Kariana* vocantur persica secun-
dum Theo. Prisci].

1 stomachi G. 2 intestinalium tumorem G. 3 scriptum
masticem collum G. 4 calida G. 6 humorem G. dene-
que G. 7 ligato G. exsiccat G. 8 ventositatem carum G.
Lumbricus G. in potionum G. 9 inpositum G. occidit G.
10 clavulos: acutos G (*ήλως Gal.*). verrucas G (*μυρμηκίας*
Gal. et lat. Orib.). 13 mellilotum G. mixti G. 14 quem G.
15 aque ipse cocte utimur? G. 16 De meconi. Meconi G. do-
mesticus infrigidat G. 19 De mora. Mora G. habet G.
relaxat G. 21 ipsarum G. 21—23 cf. *Theod. de diaeta*
p. 243a. moram ipsam G. 22 siccaverint G. pulverem G.
23 coclearium G. dissentericis G. 24 De murta. Murta G.
obtinere G (*ἐπικρατεῖ Gal.*).

frigidior virtus quam calidior. habet quendam tenuem calorem. unde et nimium siccatur umores. compescit diversis modis habitata nimios quoque sudores ipsius constringit.

- 90 Medulla virtutem habet mediocriter malaxantem tumores et duritias membrorum. idcirco meliorem medullam cervinam 5 iudicavimus, exinde vitulinas. hircorum vero et taurorum acriores et sicciore sunt. denique hircinis medullis ad dysentericos utimur cum sucis oryzae.
- 91 Meon calidam et siccam virtutem habet. unde et urinam provocat et menstrua. 10
- 92 Marathrum, quod appellatur feniculum, virtutem calidam et siccam habet mediocriter. unde et lac generat et menstrua provocat et urinas. radices vero ipsius si quis coxerit et deinde fomentaverit, acumen oculorum reddet.
- 93 Nitrum virtutem habet siccam et umores dispergit. 15
- 94 Narcissi herbae radix virtutem habet siccam in tantum ut vulnera maiora recentia consolidet et tenentum praecisiones.
- 95 Nymphaeae herbae radix vel semen virtutem habet siccam ut minime urat. continet etiam ventris fluxus et insomnari 20 minime permittit. iuvat et dysentericos. nymphaea vero herba quae radicem albam habuerit, virtutis fortioris est, et facit ad profluvium mulieris, si <quis> radicem coxerit in vino nigro austeri et dederit potionem. facit hoc etiam nigra similiter radix ad dysentericos data. 25

1 frigidior. virtus q G. cf. c. 8. colorem G 2 compescit G. 3 habitata G. ipsius (sic) constringit G (lac.). 4 mediocriter. & malaxant tumores G. 5 melior a medulla cervina G. 6 iudicavimus G. sic interpretes Galeni auctor (καλλίστου δ' ἐπειράθηεν ἀεὶ τοῦ τῶν ἐλάφων XII, 332). sed Orbasius lat. p. 202^a utilior autem probatur, itemque Th. de diaeta p. 243^a. 6 Et inde G (ἐφεξῆς δὲ Gal.). hircorum G. 7 hircinis G. 8 dissentericos G. oryzae G. 9 De meon. Meon G. urina G. 10 De marathrum. Marathrum G. feniculum G. 11 ab & G. lactem ienerat G. 12—14 cf. Diosc. 15 De nitrum. Nitrum G. 16 De narcissi. Narcissi erba r. G. 17 ut om. G. consold & tenat praecisiones G (cf. Gal.). 18 De niffe. Niffe erba r. G. 19 & m. urent continentia v. fl. G. insomnari sic (vid. Gal.). 20 iubet & dissentericos. deinde iterum rubr. XCVI. De ninf. Ninf iam vero erba quem G. 21 abuerit G. 22 addidi quis. nigri G.

- 96 Nucleus virtutis mediocriter calidae est. et si quis exinde frequenter acceperit, ventositatem patitur. generat etiam semen et ad venerem provocat, et si quis perseveraverit edendo, umores pessimos facit.
- 97 Nuces virtutem habent calidam et mediocrem, velut 5 oleum dulce. cortex vero earum viridis habet virtutem siccam et stypticam nimium. et succus eius ad tumores faucium et ad putredines facit.
- 98 Nasturcium virtutem habet calidam et acrem, et ventositatem solvit et urinas provocat et lumbricos occi- 10 dit, <si> et contusum super umbilicum posuerit.
- 99 Origanum virtutem calidam et siccam habet, et spissos umores attenuat et praecidit. denique facit ad catarrum et dolorem lateris, si quis cum oxymeli coctum dederit. tragoriganum vero habet quandam partem stypticam. 15
- 100 Oleum dulce mediocriter calidum est. hispanum vero quod ex viride vel inmatura oliva colligitur frigidum est.
- 101 Oryza habet stypticam virtutem, denique et ventrem constringit.
- 102 Orchis, quae etiam serapias nuncupatur, virtutis siccae 20 est. hortatur ad venerem, si quis eam dederit cum vino bibendam. tumores quoque exsiccant, si cataplasmata fuerit. sordes etiam vulneris purgat. facit et ad ignem sacrum, constringit et ventrem.
- 103 Opopanax virtutem calidam et siccam <habet et> ma- 25 laxat duritias totius corporis et constrictiones nervi calefacit et spargit et siccant.
- 104 Oleastrum virtutem habet calidissimam, semen vero

1 De nuclu. Nuclu *G* (*cf. Theod. diaet. p. 244 Arg.*). 4 pessimo *G*. 6 dulcem. Cortex *G*. 7 nimia *G*. 9 De nasturtium. Nasturtius *G*. 10 solv& *G*. 11 urinas *G*. occidit & c *G*. 12 De origanum. Origanus *G*. 13 attenuat *G*. praecid& *G*. 14 oximelle *G*. 15 tragoriganus (—n') *G*. quendam p. istipticam *G*. 16 Oleū dulcem *G*. ispinum *G*. 17 frigida *G*. 18 De oridia. Oridia ab& istipticam *G*. denique: *διὸ καὶ Gal.* 20 De ordisq: Ordisq; *G*. sarapias nuncupantur *G*. 21 ei addiderit c. v. bibendum *G*. 22 exiccat *G*. 23 ad igne agrum constring& *G*. 25 De opopanice. Opopanicus *G*. habet et addidi. 26 nerviā calefacit. & ispargit *G*. 28 De oleastrū. Oleastrus *G*. ab& *G*.

ipsius calidioris virtutis est. renum lapides <in>arenam confractos deducit.

- 105 Opus cyrenaicus omnium calidior et tenuis est, unde et tumores spargit. nec non et <alii> nimium calidi sunt et ventositatem faciunt, id est medicus et syriacus. 5
- 106 Ostreae testa sive conchylii seu coclea, omnia combusta virtutis sunt nimiae praecipue si quis ostreae testam combusserit et pulverem fecerit, facit ad fistulas vel ad altitudinem vulneris. omnium vero testarum pulveres dentes nitidiores faciunt, et gingivas consolidant, tollunt etiam cruditiones ventris post partum mulierum. 10
- 107 Petroselinum virtutem habet calidam et siccam. nimie etiam acre et amarum <est>, menstrua quoque et urinas provocat. et renes purgat et ventositates solvit.
- 108 Pix sicca quidem calefacit nimium et siccatur. liquida vero 15 extenuat, denique facit ad suspirium <et> ad eos qui pus eiectiont, si quis ex coeliari cum melle mixtum et despumatum velut electarium dederit. ungues quoque leprosos cum ceroto mixta purgat, impetigines curat et tumores indigestos praecordiorum durat, si cum cataplasmate commixta fuerit. fortiore 20 ergo liquida virtutem habet.
- 109 Pomfolyx si lota fuerit sicciorum virtutem habet et ad omnia maligna vulnera. et sine acritudine siccatur, et aptum maxime medicamen cancromaticis.
- 110 Piper longum quod primo nascitur sicut nuclei flores, 25 est virtutis umectioris ad comparationem. piper vero album

1 l. & arenam confractos G. 3 De oposcirine. Opus cirinaie | cuius omniū G. 4 ispargit G. alii addidi. cf. Orib. Nam alia (p. 203). 5 medicos est | siriaticus G. 6 De ostrie. Ostrie testa sive conciliis eocloclea G. combusta G. 7 | (p. 172) virtutis s̄ nimie precipue Si quis G (Gal. XII, 346 cf. Or. desiccativa). ostrie testū G. 8 fistulas G. vel adtitudinem (sic) G. 9 testorū pulver G. 10 consold at toll& enim eruditionis G. 12 De petrosileno. Petrosylenus G. 14 solv& G. 15 De pice. Pice sicca G. 16 qui osse iactant G (ἐμπνικούς). 17 ex coeliari os | (p. 173) cum melle G. dispumatū G. 18 elactuariū G. lebrosos G. 19 mixtū G. inp. G. p̄cordiū G. 20 cataplasma conmixta G. 21 liquidam G. 22 De pomfolia. Pomfolia si lata G (ἐλ πλνθείη). 23 apte maximum G. 25 De piper longum. P. l. G. nucli flores & sic G (florescit Orib.). 26 ad conparationem piper[is] G.

acerbum est et habet virtutem calidam acriorem et austeriorem nigro pipere. stomachum confortat. nigrum vero piper siccum. et tamen nigrum et album virtutis calidae et siccae nimium sunt.

- 111 Prasium herba calida et sicca est nimium. epatis et 5 splenis constrictiones solvit, pectus quoque et pulmones purgat, menstrua etiam provocat, et per nares aurigines purgat, et ad diuturnos dolores aurium facit.
- 112 Pyrethri radix causticam virtutem habet. denique dentium dolores qui per frigorem eveniunt sanat, si quis eam 10 coxerit in vino et dederit in ore tenendam. facit et ad frigora, si quis eam coxerit in oleo et ante accessionem fricaverit. facit etiam et ad stuporem et paralysin membrorum.
- 113 Propolis calefacit et spargit et extenuat. facit etiam et ad tumores et duritias, tam sola quam etiam cum aliis com- 15 mixta. sed specialiter facit ad furunculos, si tunsa imposita fuerit.
- 114 Quercus [quae] appellatur graece drys. omnes partes huius arboris virtutem stypticam habent, plus vero membrum quod subtus cortice et infra glandem stypticum nimium 20 creditur esse. facit ad profluvium mulierum, ad eos qui sanguinem dant et ad dysentericos et ad ventris fluxum. folia vero arboris faciunt ad vulnera recentia, si tunsa cataplasma-veris.
- 115 Radix id est rafanus calidam et siccam virtutem habet 25 nimium. semen quoque eius fortius ipsa radice est. radix etiam umores dispergit et urinas provocat et livores de facie tollit, si tunsa cataplasmata fuerit.

[Simon s. Psillium . . . antiqui vero latini pulicariam dicebant ut Theodorus Priscianus.]

[= c=]

1 acervum *G.* et *om. G.* acrior et austeriorē. Nigro piper[is] stomachū *G.* 2 nigro v. pip *G.* 5 De prasia. Prasiā (—a *corr.*) erba *G.* isplenis (*ante ras.*) *G.* 7 menstruā *G.* 9 De piretri. Piretri *G.* cauticā *G.* 10 fricdorem eve | nimus *ante corr. G.* 11 tenendū *G.* 12 fricora[s] *G.* 13 [i]stupore . . . paralism (—in *corr.*) *G.* 14 De propodis. Propodis *G.* [i]spargit *G.* 15 solā cimā & iam . . . conmixta sale *G.* 16 [i]specialiter *G.* forunculos *G.* tusa *G.* 18 De querco. Quercusq; a. g. dris *G.* 19 uius *G.* [i]stipticā ab& *G.* membrarū (*sic*) *G.* 20 est infra. claude [i]stipticum *G.* 25 De radices. Radices *G.* 26 fortior *G.*

- 116 Reum ponticum mixtae virtutis est et habet in se quendam tenuem frigorem et calorem, et extenuat spissos umores. facit etiam ad anhelitum, tollit quoque et livores, et cum aceto tritum impetigines curat. facit et ad eos qui sanguinem iactant, fluxum ventris patiuntur aut dysenteriam. si quis pulveris fecerit in potionem scripula tria cum vino austeri, etiam et ad epar facit. 5
- 117 Rosa mixtae virtutis est et constat ex aquosa et mediocriter calida. habet etiam stypticam et amaram.
- 118 Resinae omnes virtutem habent calidam et siccam et diaforeticam quandam plus aliae aliae vero minus. et anteponitur omnibus scinina, quae appellatur mastice, quoniam paucissimae stypticae virtutis est, unde et ad stomachi et ad ventris et ad epatis defectiones et tumores adiutorium optimum est, et leniter siccatur, quoniam virtutis acrioris minime est. terebinthina tenuiorem virtutem aliis habet et melius spargit et vaporat mastice. idcirco et scabias curat et de profundo ad se trahit. 10 15
- 119 Storax calefacit et mollit et maturat. idcirco et tussim et catarrum et pituitam et raucos curat et menstrua provocat, si quis triti in potionem cum vino dederit scripula tria. 20
- 120 Schoenuanthus virtutem habet mediocriter <calidam et stypticam>, et provocat urinas, et menstrua facit. etiam ad tumores stomachi ventris et epatis.
- 121 Scilla virtutem habet calidam, et incidit spissos umores. idcirco melius est eam assare aut coquere et ita uti, quoniam acritudo eius nimia est. 25

1 De reupontico. Reupontico *G.* 2 frigorem (*sic*) *G.*
 3 anelitum (*om. ad*) *G.* 4 inpetigines *G.* 6 pulver *G.*
 [i]scripula *G.* 7 austerio (*sic*) *G.* 8 acosa *G.*
 9 istipticam et amarū (*sic*) *G.* 10 De resine. Rasine *G.* 11 quendam plus aliis vero minus *G.* 12 omnibus. CXX De scinina. Scinina que *G.* qm pierf | summi [i]stiptice v. e. (πρὸς γὰρ τῷ τῆς στύψεως ὀλίγης μετέχειν) *G.* 13 istomaci *G.* 15 (m.) est: sunt *G.* sequitur CXXI De terebentina. Terebentina tenuiorem... *G.*
 16 allis (*sic ante corr.*) ab& *G.* [i]spargit *G.* 17 mastice (*i. e. μᾶλλον τῆς μαστίχης*) *G.* [i]scabias *G.* adsetant (*pro ad se trait*) *G.* 19 De storace. Storace *G.* 20 pituitam: pepitatem *G.* 21 tritū in po[si]tionem *G.* 22 De scibantiā. Scibantiā *G.* (squinantum *Orib.*). mediocriter & p. *G.* 24 tumo- rosi|stomaci *G.* 25 incid& *G.* 26 quoquere *G.* 27 eius: & as *G.*

- 122 Smyrna, quae appellatur murra, calida et sicca nimium
est. et plagas capitis pulvis ipsius consolidat et lumbricos
interficit, si quis scripulum in potionem dederit.
- 123 Stear, id est adipēs diversi. adipēs virtutem porcini ha-
bent calidam et umectam, sicut et oleum. faciunt ad omnes 5
tumores, si cum cataplasomatis commixti fuerint. adipēs hircini
sicciorē virtutem habent quam porcini, unde morsus intestini
qui ex acritudine umorum vel dysentericos cum clysterio cu-
ramus, et solacium praebetur doloribus. adipēs anserini
tenuiorē virtutem habent. denique causas coli cum clysterio 10
curamus vel oleo anetino. similis virtutis sunt et adipēs galli-
narii. taurini adipēs calidiorē virtutem habent et sicciorē.
sed adipēs leonini, ut taurini, calidiores. et siccescunt et plus
calefaciunt et spargunt et extenuant leonini adipēs quam
adipēs omnium quadrupedum. ursini vero calidam virtutem et 15
tenuem habent et tineas curant. omnes itaque adipēs quantum
inveteraverint, tantum calidiores fiunt <magis> et extenuant
et siccant umores.
- 124 Smyrnum, id est semen holusatri, calidum et siccum et
umidum, et urinas et menstrua provocat. 20
- 125 Tithymali omnes virtutem calidam et acriorem habent,
et fortior est primo liquor eorum, secundo fructus et folia, tertio

[*Simon* s. *Sion* . . . *Theo. Pri. li. de simplici medicina*
Sisimbrium multi *cardaminem* alii *sion* dicunt etc.]

19 *Simon* s. *Smirnon* . . . *Theo. Prisci. li. de simplici me-*
dicina dicit *smirnon* esse semen alexandri. videtur per huius
descriptionem quod vel est olixatrum seu alexandrum (*sic*) vel
sibi simile.

1 *Smirna* *G.* *mirra* *G.* 2 *pulver* *G.* *consolidat* *G.*
3 *interficiunt* *G.* 4 *De stamidem. Stamidem* adipēs diversos
adipēs virtutem p. abent . . . *G.* 5 *humectum. siccatur* & *G.*
6 cū cataplasmata commixtum fuerit *G.* CXXVII. Item.
Adipēs ircinos *G.* 7 *intestine q;(que) ex acritudinem hu-*
morū *G.* 8 cū clysterio *G.* 9 *solatium* *G.* *anserine (hic)* *G.*
10 abent *G.* *colicū clistirio* *G.* 11 *uetoleo an&ico s. v.*
sunt. Et ad. g. *G.* *galinatii* *G.* 13 & *taurini* *G.*
14 *ispargunt* *G.* *quam: quatuor cod.* 16 *tineas (ἀλωπεκίαις*
Gal. XII, 331). 17 *magis addidi.* 19 CXXVIII *De smo(y corr.)r-*
nium. Smo(y corr.)rnium *G.* *olsatri* *G. (cf. Scribon. 126).*
20 *humidum* *G.* *orinas* *G.* 21 *De titimallo. Titimalus om̄s* *G.*

- radices. unde coctae in aceto ad dentium dolores faciunt, praecipue ad comestiores eorum. liquor vero ipsorum capillos vellit, et si frequenter unxeris, capilli ipsi arescunt et pereunt. tollunt etiam verrucas, curant impetiginem.
- 126 Titanos, quae appellatur calx viva, vehementer com- 5
burit, extincta vero fideliter urit sed parum.
- 127 Tragacanthus similis in virtute cummi est. et similiter
lenius aegritudines umorum exsiccat. ad renes.
- 128 <Terebinthus .*. .> nam et cortex et fructus virtutem
stypticam habent, sed et calefaciunt et siccant. et nimium 10
virides si fuerint, minus calefaciunt et siccant. et si siccae
fuerint, et urinas provocant et splenem curant.
- 129 Tribolus virtutem habet frigidam. et agrestis habet sic-
cam et stypticam virtutem, alter autem umectus est. et facit
agrestis ad lapides renum, si coctus in aqua datus fuerit. 15
- 130 Uva passa virtutem calidam et stypticam habet, et ma-
turat umores corruptos et stomachum confortat. denique et ad
potiones stomachi et epatis commiscetur, et est adiutorium
optimum.
- 131 Venta virtutem stypticam et frigidam habet. idcirco et 20
fluxum ventris continet.
- 132 Viscus virtutem habet calidam et trahit de profundo
umores, non solum tenues sed etiam spissos, et solvit et spar-
git. continuo itaque minime calefacit, sed tardius. (133) folia

5 *Simon* s. Titanus. The. Pris. libro de simplici medicina
est calx viva idem. Paulus ca. de idropisi. sed libro de doctrina
greca ut supra (scil. est calx e gypso etc.). (cf. *Orib.*).

2 ad conestionem (βεβρωμένοις) *G.* 5 impetiginem ti-
tannos. que etc. (sine discr.). appellantur calcina viva veae-
menter *G.* 6 c. & istrieta *G.* parum: passum *cod. G.*
7 De tragantus. Tracantus *G.* cummi: gumme *cod. (xόμμι*
Diosc.) G. 8 lanius *G.* exiccet ad renes Nam et cortex
et fractus . . . (ubi principium novi capituli om. *cod.*).
10 istipticam *G.* 12 et isplen c. *G.* 13 De tribui. Tri-
bui *G.* 14 istipticam *G.* alter autem: alterita que (hu-
mectus) *G.* 16 (20) [i]stipticā *G.* matura tumores *G.* 17 &
estomacū c. *G.* 18 [i]stomaci *G.* commiscitur. 19 ob-
timum *G.* 20 CXXXIII De uenta. Venta *G.* (fort. Inante
(οὐράνθη *Diosc.* 5, 5). ab& *G.* 22 De visco. Viscus *G.* (ἰξός
Gal. ubi seq. ἴον τὰ φύλλα). trait *G.* 23 ispargit *G.* 24 . . . tar-

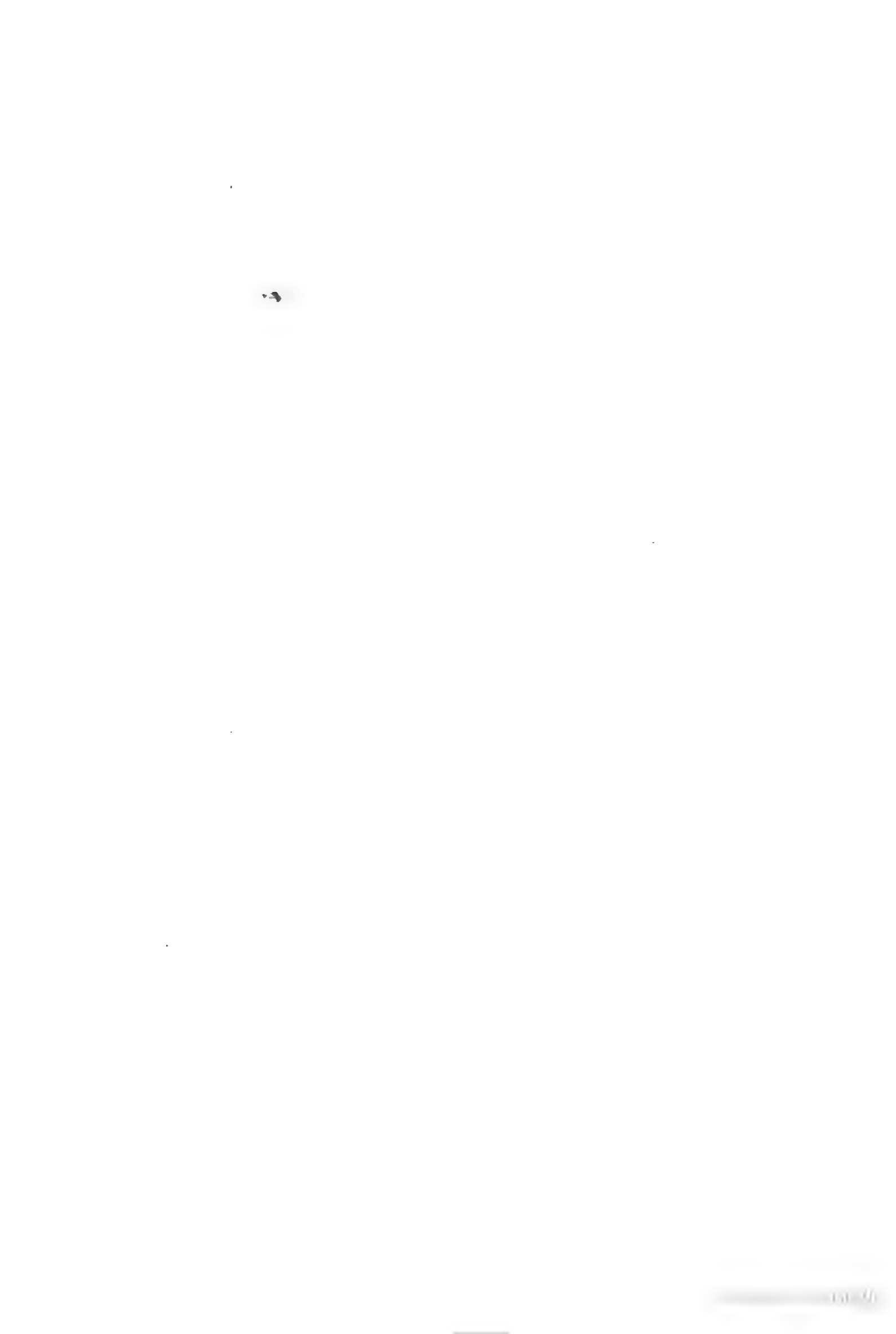
vero ipsius Violae virtutem habent frigidam et umectam. idcirco faciunt et singula et cum polentis commixta ad tumores ex fervore nascentes. faciunt et admixta . . . fervorem et oculorum.

- 134 Xanthium herba, quae et fasganon nuncupatur, id est 5
gladiolus. fructus eius calidus est et umores dispergit.
135 Xyris herba, quae ab aliis appellatur iris, virtutis calidae est et extenuat umores spissos et evaporat et siccatur.

5 *Simon s. Xantium herba que vocatur fagasmon (sic ed.)*
i. gladiolus The. Priscianus.

dius. Folia vero ipsius viridia (sic) etc. hic (cf. c. 76) ipsius graeci libri (et translata Galeni) reliquiae latent, quia cum latinorum litterarum ordine concordant.

1 humectat G. 2 cū | roentis (μετὰ ἀλφίτων) commixta (sic cum albo cod.) | ad tumores & nervore nascuntur. facit & admixtā fervorem (scil. et ad oris ventriculi f.). 5 CXXXV De uanctium. Deuanctiū erbam quam nuncupantur id caudioles (cf. Sim.). 6 & tumores distergit iris erba que ab aliis appellatur. CXXXVI De xiridia. Xirida virtutis calida est . . . (sic cod. cf. Gal. XII, 87 ubi male ξυρίς, ξνιοι δὲ ξυρίδα pro ξνιοι δὲ καὶ λιρίδα sec. Diosc. p. 522. 8 humores ispissos G. sic finitur hicce libellus expleto quaternione X (p. 169—184, quem sequitur XI p. 187—202): itaque nihil deficit.

VINDICIANI AFRI
EXPOSITIONIS MEMBRORUM
QUAE RELIQUA SUNT

EX CODICIBUS MSTITIS AD LITTERAM DESCRIPTA.

- I. GYNAECIA QUAE VOCANTUR.
II. EPITOMA UBERIOR ALTERA.)

ADHAERET
EPISTULA VINDICIANI AD PENTADIUM.

Vindiciani

I. G (a. 1868)

ex cod. S. Galli 751 saec. X
(p. 311—17)

[*Inscriptio sola cum fragmento quod alio postea loco interpolatum est, extat libro de incipiente secta medicina (eidem qui legitur in cod. Brux.) praemissa in eodem cod. S. Gall. 751 p. 355 hoc titulo In ñ dñi ñrī ihu xpi incipit vindiciano. Ep̃l'e expositionis de natura hominis aut qualiter conpagine in utero matris suae aut quomodo numero sunt ossa hominis (Oportet antequam ypo- cracium precepit iuramento...)]:*

II. L (a. 1877)

ex cod. Flor. Laur. 73, 1
saec. XI f. 188

[ubi praecedunt f. 186^b—187^b tituli muscionis auctoris, sicut in docti cuiusdam hominis apographo Vindobonensi cod. lat. 3244 ch. s. XVI post Muscionis capitula f. 2^b (—6^a) Incipiunt dicta vindiciani auctoris de gæ- nicia felicissimo. alterum apographum male scriptum s. XVI prae- bet cod. Vat. Pal. 1214. — idem textus repetitur etiam in cod. Leopold. Stroz. 70 ch. s. XV et in cod. Aedil. Flor. 165 m. s. XV cum quinque libris „Physicorum Plinii“, de quibus codd. vid. Catal. bibl. Leopold Laur. t. II p. 403 et t. I p. 469]:

gynaecia.

III. D (a. 1893)
ex cod. Paris. 11218
 (S. Benigni Divionensis) saec. VIII/IX f. 16
 [inter med. varia, ubi
 etiam f. 38 Vindiciani
 ep. ad Pent.—idem
 fere textus est cod.
 Vatic. regin. 1004 s.
 XIII (f. 94^b, ubi Inci-
 pit liber iusti medici
 genicii. Ad compa-
 ginem membrorum
 id est actio iu-
 sti medici genechie.
 Cum in alexandria
 sum certatus cum
 auctoribus maiores
 philosophorum. lu-
 pio. et pilupio. ero-
 filo. Eresistrato. ypo-
 crate. Apollonio. Mi-
 chio. Marcello. cum
 ceteris anatomico-
 rum philosophis. cui
 licuit discutere . . .
descr. 1881) et brevi-
ter excerptus in Par.
11219 s. IX/X (olim
Epternacensi, ubi f.
210 Incipit actio
iusti medici de mu-
lieria. Genechia. Quo-
modo in utero ma-
terno contenimus vel
portemus . . . quod ad

IV. P (a. 1881)
ex cod. Paris. lat.
4883 (Colb. 2140)
saec. IX f. 5^b 1:

V. C (a. 1876)
ex cod. Casinensi
97 saec. X f. 4^b 1
(post Vindiciani ep.
ad Pentadium)
[idem textus extat
et in cod. Phillipp.
6925 s. XII (1887)
et in Rom. Angelic.
V. III, 9 s. XIV (1881)
De expositione mem-
brorum et anothomia
et in cod. Rom. Barbe-
rin. IX, 29 s. XI/XII
f. 288^b — 89^b post
Vind. epist. (coll. a.
1881) atque eodem
etiam textu videtur
uti quem inspexi a.
1888 tr. anatomicus
de scemate humano
cod. Bamberg. L III 9
saec. XII qui sic in-
cipit: Legimus quod
antiquitus maioribus
nostris Lyppo vide-
licet et ypocrati et
apollonio et ceteris
anathomicis inciso-
ribus placuit mor-
tuorum viscera per-
scrutari . . .]:

Incipit epistola de conpaginibus et de conceptione infantis.

(1) Professa officia nostra nam in expon(en)tibus omnibus quatuor esse oportet. scientiam memoriam consilium virtutem. quam potantis sui cognationibus et elimentis probationibus tuta-verunt. ut invenirent tantam rationem interrogationibus quibus ossibus et nervis vel venis et quibus commissuris omnes contineamur. vel quomodo in utero materno cognuscamur vel portemus. cum sit huius artis medicinae grecis actoris placuit quosdam qui huius modi sermone ignorant in latino interpretari anatomicorum. haec est superiorum sectarum rationem vobis exponere.

(2) maiores enim nostri hoc est priores vel antiquis in alexandria gentibus medicinae lupione uel opphi et erofilo herasque servatus asclepiades et yppocras et apollonio et ceteris anatomicis. id est securioribus quibus licuit mortuus aperire et temptarent ut scirent unde pereclitarent vel

I (G)

Incipit genecia vindiciani auctoris.

Quibus ossibus vel quibus conpaginibus vel quibus venis homines continentur vel quomodo in utero materno infantes quacolantur (coagolantur *v et ec*) vel formantur. cum sint huius artis medicine. greci etiam auctores. placuit propter quondam (quendam *v*, quorundam *se*) huius modi sermone (—nis *se*) ignorantie (—am *se*) in latinitatem (latinum *se*) interpretare (—i *se*). et sic omnem rationem exponere.

(2) maiores (—ibus *se*) enim nostros (—is *se*) hoc est priores (—ibus *se*) in alexandria agentibus medicina. id est lupopeone. filiatro. erasi-strato. ypocrate. et apollonio. et ceteris auctores (—ibus *se*). placuit eis secare amortuis (= *se*, s. mortuos et lan<i>are *v*). ut scirent quo-

II (L)

cod. I propius spectat). a scriptore cod. Divion. ipse Iustus citatur in c. 17 et 24. cet. notissima fuit Hiera Iusti (Theod. 2, 109 et in Antidotariis variis)]:

Incipit epistula
accii iusti.

(1) nunc in hanc epistula exponere ex libris grecis. in latino sum certatus quibus ossibus vel quibus nervis vel quibus compaginibus. hominis conteneantur vel quomodo in uterum maternum conteneamur vel formamur. huius nos anathomi rationem exponere.

(2) Olim a maioribus nostris. hoc est prioribus in alexandria agentes medicine lupō. phylopio porfireo. heras. stratos epocritus apolonius miccio marcello et ceteris anatomi-

III (D)

Epistola Ypo-
cratis.

(1) De compagine hominis quomodo formatur in utero materno vel conteneatur. hanc epistolam disponere ex libris grecis in latinum sermonem. quibus ossibus vel quibus nervis. aut quibus compaginibus corpus humanum continetur. quomodo in utero materno formatur. cuius anathomi id est compaginis. ratione exponere non morabor.

(2) fuit olim consuetudo maioribus nostris id est prioribus in alexandria agentibus medicina. scilicet lupō. porfirio. strado. ypocratum. apolonio. michio. marcello. et ceteris

IV (P)

(*rubr.*) Contra dicit scutari viscera.

(1) Expositio membrorum quo ordine. vel quibus nervis. vel quibus iuncturis. vel quo scemate homo in utero <mater>no plasmatur. et hoc demas exemplum accipite sumentes.

(2) maioreus enim nostri. lypox. ypogrates. apollonius. vel ceteris anatomicis placuit mortuorum viscera perscrutari. ut scirent vel quomodo morerentur. nobis hoc facere ipsa humanitas

V (C)

mortui fuissent homines. sed hoc nobis facere non licet quia prohibitum est nobis. et ideo haec explicare nobis oportet. rationem vobis reddimus quomodo contineamur omnem corpus hominis et conpo(sicionem vene membrorum sic *al. m. in ras.*) quibus articulis quibus commisuris. quibus ossibus quibus venis vel nervis vel compaginibus. a principio omnium maiorem rationem incipiamus.

(3) caput noster (*nr*) commissuras habet quinque. sicut diximus simacus anatomicorum lupio et erophilus sicutartidis. habent masculi calvariae commissuras quinque arteria continentes. femina vero in circuitu unde agnoscitur calvariae feminae quod greci dicitur non uadena et latinae quod est membrano cui superposita est cutis. habet autem capillos non propter decorem sed a fronte corpore conspecta membrana est etiam. ut iberni temporis cerebrum nostrum bestiendum calefaciat et extate temporis spatiose solis calore cerebro extuare non permittas.

I (G)

modo quis mortuus est. sed nobis hoc facere non licet quia prohibitum est. et ideo de hoc exemplaria ratio redditur. quomodo contineatur. quibus commissuris (commisuris *se*) aut compaginibus. vel articulomentis (= *v*, -amentis *se*). vel quibus venis. a principio omnium verborum incipiamus.

(3) caput vero viri habet commissuras quinque. sic autem scripsit summus auctor erophilus sicia. et habet masculus in calvaria commissuras quinque. alterutro se continentes. femina vero in circuitum rotundum a quo agnoscitur. habet autem calvaria supra positum membranam. quod greci metanem appellatur. cui coherent membrana quibus superposita est cutis quae habet capillos non solum propter decorem positi sunt. sed ut frontem cooperiant conspersi membranis. ut iberni temporis cerebrum vestiendo calefaciat. et ex(*sc*)tate tempore solis calorem cerebrum ipsum non vitari permittat.

II (L)

cis liquid mortuos exintesterarecit sci-
rent unde et quo-
modo mortui essent
senobis. hoc facere
non licit quia proi-
bitum est et ideo
de hoc simplaria ra-
cio nobis reddetur
quomodo contenean-
tur. quibus ossibus
vel quibus nervis. a
principium

(3) caput nostrum.
cum missuras habit
V. sicut scripsit sum-
mus anathomi quo-
rum hirofilo ma-
sculus. habit. in cal-
varia. cum missuras V.
ut angulos alterutro
se continentes fe-
mina vero in circuitu
tantum habit calva-
ria superposita quod
greci apellantur me-
canem (—ē). quod.
coerit membranum.
cui superposita est
cutes. habet autem
capillus non propter
sed ut a fronte
corporis conpictum
membranum extituti
verni temporis ce-

III (D)

ris medicis. non so-
lum in alexandria
sed in aliis gentibus
et linguis. mos erat
ut diximus mortuos
extentinare. ut sci-
rent quomodo mortui
essent. sed nobis hoc
facere non licet. quia
proibitum est. ideo
de hoc exemplario
vobis reddetur ratio
quomodo continea-
mur. quibus com-
mensuris quibus ossi-
bus quibus articula-
mentis. quibus etiam
venis. igitur a prin-
cipio membrorum. id
est capud nostrum
ex quo lenimenta cor-
poris prodeunt. ratio
ducat exordium.

(3) capud namque
nostrum commissu-
ras habet V. sicut
cripsimus anathomi-
corum id est inveni-
tur compaginum yd-
drophilus medicus.
masculus habet in
calvaria commissu-
ras V. angulosas al-
terutrum se conti-
nentes. femina vero
in circuitum tantum
habet calvariam su-
perpositam. quod
grece appellatur mi-
charin. cui superpo-
sita est cutis. habet-
que capillos propter
decorem ut hiberno
temporis spacium ce-
rebro nostro vesti-

IV (P)

prohiuet, eo quod ip-
sis scrutantibus om-
nia manifesta atque
adaperta sunt. et quid
dixerunt.

(3) caput enim
nostrum. commessu-
ras habet .V. angu-
losas. alterutrum se
continentes. sicut
summus anathomi-
cus filius memorat
dicens. masculus in
galea habet com-
messuras .V. femina
vero in circuitu com-
messuras habet. cui
galea superposita est
quod greci mecani
appellant. quæ cohe-
ret membrano. super-
posita est illi cutis
quæ habet capillos
non causa decoris.
sed ut ab aestu. seu
frigore oculos cus-
todiat.

V (C)

(4) huic ergo calvariae subiecent tempora que continetur spiritales (spāles) venibus venas cerebri quibus positae sunt supercilia. quę sunt capillus vestitas. quare ipse copiosus sanguis per fronte discenderit aposita obtentione capillorum continetur. donec apollicio sudor collectus oculis obesse non possit.

(5) oculi autem ipse continentur cum exvasisse crebra hoc est ventris cerebelli. duo foramina uriuntur per quas singulas radices tenuissimae bene de parte dextra. in sinistra autem uului oculorum continentur. tunicas quattuor. quomodo intenditur. prima tunica cerat uedis dicitur. secunda vero raguedis tertia vero ministruedis. quarta autem cristaluedis. nigella vero eorum urbis ire appellatur. in medio autem urbium actus vel pupille appellantur per quas visum cernimus. alii autem dicunt non esse in oculis tunicas sed humorem. sicut sole in qua balasin nasci. dominantur autem in oculis humores tres salsus humidus et frigidus. asclepiades ore suo

I (G)

(4) huic ergo calvarię dextra levaque tempora que continentur spiritalibus venis celebri. quibus subpositę sunt supercilia pilos vestitas. pro qua re? ut si copiosus sudor per fronte descenderit. ut sudor ipse abhesitatione pilorum contineatur. ut eos ledere non posset.

(5) oculi autem ipsi continentur sub vase celebri in duo foramina per quibus oriuntur tenuissime venę qui eos dextra sinistra volvunt conspicientes ubique.

oculi vero ipsi habent tunicas quattuor vel quinque et humoribus tribus. quomodo est intendite. prima tunica est quę appellatur cerato. id est secunda reço. id est tertia trito. id est quarta disco. id est quinta christallo. id est.

numerus autem sunt tres. hisquato. id est hylodis. chris-
madis

II (L)

rebrum nostrum vestiendum caleficerit et statim a soles calores cerebrum eundem defendat ne vi-
cietur

(4) huic. que continentur spiritalis venis cerebri quibus super posita sunt supercilia sunt que pilo vestita ut si copiosus. sudor per fronte diravatus fuerit opposeta stacione pilorum conteneantur amuto polici collectus sudor oculis subesse. non possent.

(5) Oculi autem ipsi vulvi continentur quomodo ex basi cerebre duo foramina oriuntur per que tenuissime venae de parte dextra in senextra et de senextra in alteram partem bulbus oculorum continentur. bulbi autem ipsi continentur tunicis III. vel V. et humoribus tribus. prima est tunica que appellatur cherathos. id est. secunda. rugo. id est. tertia. aragne. id est. quarta. discoides. quinta. capistello. id est.

III (D)

Theodorus Priscianus, ed. Rose.

endo calefaciant. ut et estum. vel calorem solis viciare cerebro non permittat.

(4) huic ergo calvariae subiacent tempora. quae continentur spiritalibus venis cerebri. quibus super positi sunt supercilia pilis vestita. ut si copiosus sudor per frontem derivatus fuerit. posita factione pilorum contineatur. donec omnia amato police collectus sudor nocere non possit oculis.

(5) oculi autem in se continentur hoc modo ex base. id est in fundamento cerebri duo foramina oriuntur. per quem tenuissime vene in parte dextra et sinistra bulbus oculorum continet.

bulbi autem ipsi continentur tunicis quinque et humoribus. prima tunica vocatur. cirato. secunda. rogo. tertia. archanum. quarta. disco. quinta. kapister.

IV (P)

(4) ubi vero galea est. subiacent tempora que continentur spiritalibus venis cerebri. quibus super posita sunt supercilia. ut si copiosus sudor fronti advenit. obposita ostatione pilorum continetur. donec extensus sudor ab oculis auferatur.

(5) oculi quoque iste scemate continentur. ex vaso enim cerebri foramina orta sunt duo. per quam tenuissime vene dextra levaque alternis in vicem sic continentur

tonice sunt. III. vel V. prima tunica. appellatur cerotoydes. secunda. croydes. tertia. honoeroydes. quarta. discoides. quinta. christalloides.

V (C)

28

dicente humores qui nobis in oculis visum reddit diversis coloribus variantur.

(6) quod sunt vene in guttore maiores quod sanguineas vocatur quattuor. duo qui organi dicuntur et de avisceribus venientes

(7) subposita oculis quas maculas vocamus. quibus coerit plata noster (\overline{nr}) id est et dentium. sed et dentes autem eis habemus XXX et II. et femina vero dentes XXX. de quibus apollonius magnus sic ait *gemini in ras.* dentes us usque ad caninus. singulas habentes radices. alii vero inferiores qui molares dicuntur habent binas et ternas radices.

(7) quibus oculis subpositi sunt ossa quæ mole vocantur. coherent autem dentibus. dentes vero viri sunt triginta duo. mulieris autem treginta. apollonius autem medicus ait. *gemini dentes usque ad caninos singulas radices habent. alii vero interiores qui molares dicuntur habent binas ad ternas radices. alii vero quaternas per ordinem positi.*

(8) nam palatum a quibusdam dicitur oraniscus vel iroa supra iacet lingua cuius radices coeperiunt canalem spiritalem et [i]stomacum pataorus simile. qui

I (G)

(8) nam palatum a quibusdam uraniscus appellatur. huic subiacet lingua. cuius radix ridiaglossa dicitur. sequitur autem canalis spiritalis. qui

II (L)

humoris autem sunt
III. sicadotes. hyo-
lodotes. cristaloides
<salsus. geledus. et
frigidus *add. in
marg.*>.

humores autem sunt.
III. sciambitis hilia-
tes. cristallos.

(7) subposita sunt
autem ossa oculis
quas mala vocamus
quibus coerint pate-
nomi distece. den-
cium. Dentes autem
abemus viri numero.
XXXII. mulieris nu-
mero XXX. Spadones
XXVIII. de quibus
sumimus auctor apo-
lonius medicine sic
ait genuine dentes
usque ad caninus sin-
gulas. habent radi-
ces. alii vero qui mo-
laris dicuntur. abent
binas ternas vel qua-
ternas radices.

(7) subposita sunt
autem ossa oculis
quas mila vocamus.
quibus coeret pala-
tus idest spissa vin-
cula vel vicinitas (in-
tima?). dentes autem
habemus viri XXXII.
mulieres XXX. unde
summusauctor apol-
lonius medicina
dentium. gen ||||| |||
(cavit?) quia gene
grece latini tota fa-
cies cum palpebras.
et gengivas dicitur
eo quod iuxta genua
in utero formentur.
dentes usque ad ca-
ninus singulas ha-
bent radices. aliae
vero interiores qui
molares dicuntur ha-
bent binas. ternas
vel quaternas ra-
dices.

(7) superposita sunt
ossa oculis. quę ma-
las vocamus. dentes
etiam habent viri.
XXXII. mulieres au-
tem XXX. de quibus
auctor apollo-
nius memorat di-
cens. iemini dentes
usque ad caninos.
singulas habentes
radices. alii vero in-
terius qui molares
dicuntur. habens ter-
nas. et quaternas ra-
dices.

(8) Palatus vero
nostro quod oranus
greci dictum est sub-
iacit. illi lingua cu-
ius radex aperit ca-
III (D)

(8) palatum vero
nostrum quod ora-
num greci dicunt.
subiacet illi lingua
cuius radix aperit
IV (P)

(8) palato enim lin-
gua subiacet. cuius
radix cooperit can-
nulam spiritalem.
quam greci uranos
V (C)

utrumque carnalem modo cludit modo aperit. aperit autem spiritalem qui (quando *corr.*) loquimur cludit autem quem manducamus. unde hoc in quibus possumus scire si quando epulamus. et inter epulas risus nascitur organę insuite suco ex cibo et potu aliquid extraxerit statim tussis insequitur. donec implent spirito (sp̄o) trahent quod evaserat annestio quid in suas iterum revocat vocis vel paris.

(9) huic ergo lingua dextra levaque sublingua sunt positi quod autem super pende illis super alias carnales unum qua cibo vel potu instomaco membranus dicitur. coniungitur autem gurgulione et pulmone.

se modo aperit. modo cludit. cum manducare coeperit. stomachus autem petauro similem coniunctus est canali. unde hoc possumus scire quod se aperit canalis ipse et recludit. quando autem epulamur contingit ut risus nascatur in hoc canale. si consuetudo suco quę ex cibo fit. vel potione aliquid dex(s)traxerit. statim tussis sequitur. interpediente spiritu. illud quod obheserit nescio quid donec in sua dērevocetur parte.

(9) hic autem lingue id est epyolos (epyglose v) se dextra levaque tuscille sunt posite. quod autem super pendet illis. uva dicitur. pendet autem super duos canales. isti numquam potione et cibus stomacho ferunt quem epigessi (epyglissi v) continent. et spiritalem dicitur. alius vero canalis deretro iunctus est spine qui stomachus dicitur. spina coniungitur gulgilioni. gulgilio vero pulmone.

nalem spiritalem. et stomachum stomachus autem epitharo simile est. utrius quae canalis modo aperit modo clu(o *corr.*)dit aperit autem spiritalis quando loquimur. claudet cum manducamus si quando epolimus. et inter epulas loquendo risus nascitur. in hoc canalem insuetu si ex cibo vel ex punctione aliquid extraerit. statim tussis insequitur donec impellentem spiritum illud quod evaserat in suas iterum revocetur. partes

(9) huic ergo linguae id est hypoglossides dextra levaeque tussile sunt positae. Quo autem superpendit illis uva est. Perpendit autem super duos canalis. una qua cibus et potus ad stomachum defertur quem ipoglossa continet spiritalis dicitur. Alius autem deretro iunctus spynae stomachus dicitur coniungitur gurgulio pulmone.

III (D)

canalem spiritalem. et stomacho similis est. pitharo id est fauce utraque canalis modo coperit. modo claudit. aperit cum spiritalia loquitur. et claudit cum manducamus et epulamur. inter epulas risus nascitur. et hoc canali spiritali. ex insumpto cibo vel potu aliquid receperit. statim tussis insequitur. donec impellente spiritu quae illud glutiverat in sua parte revocetur per quod esca deducitur.

(9) huic ergo linguae stibulose dextra levaeque truxille sunt positae quod autem superpendit uva est. pendit autem super duas canales. quorum una per qua cibus et potus in stomacho defertur. quem picolasim continent spiritalis dictus. alia autem deretro spine quod sthomas dicitur. coniungitur autem gurgulio pulmonibus.

IV (P)

dicunt utrasque canales. modo aperitur. modo clauditur. complectens. aperit enim spiritalem canale cum loquimur. clauditur cum manducamus. quomodo probare possumus. cum forte cibo. vel potum utimur et risus occurrerit. et supra dicto (dict) cibo spiritalis canalis aliquid aperitur. statim tussis consequitur. donec impellente spiritu illud quod reparam in propria iterum revocet.

(9) huic linguae dextra levaeque parte tussicule sunt positae. quod autem superpendens linguae. uva appellatur. postquam caverna sunt duae quae fit infusio ruptus. quod greci anathimiasin vocant. nares quoque supra dictis cavernis inferunt. per easdem usque ad cerebrum tenduntur. aures enim viae sunt auditores. sicut rerum naturae composuit ad cerebrum. et a cerebro descendente. faciunt exalationem. coniungitur autem gula pulmone.

V (C)

(10) pulmo autem noster et in modo causae ferrari folli- taliter ipsum trahit et implet pectoris locum. nam ibi et isto- macus et ventre et cor iunctum est inter duas pennas pulmonis <in medium est penne (—n) autem pulmonum (pulm̄n̄). III. *in ras.*>. nam et foramine sunt inpulmones. quatuordecim quas greci principes vocant.

(11) cor autem nostrum venas habet quattuor duas spiritales et duas sanguinales. qui spiri- tales sunt continent pulmones que sunt sanguinales continent iecor. hoc est ficato per quam spiritus et corpus factum (—us *ante ras.*) est. congregatio ve- narum unde sanguis effunditur et sic vene pulsum reddunt. pulsus autem nutritur per mo- dum vene que recipiunt san- guinem vel expellunt.

cor noster (nr̄) ungtus est et ad pulmones et a<ca *add. corr.*>- cumen eius a sinistro mamille inclinatur in sinistro latere quod greci p̄cordia to- racis apellant. habens in cir- cuito membrana velut castra in quo[d] adsidue minuetur inde respiratio nascitur. cingens ex- tremas partes pulmones.

(12) superposita sunt precor- dia quod greci frenans vel diafragma vocant. continent pulmones et ficato pennas subie-

I (G)

(10) pulmo autem ipse in modum fabri ferrarii folli- similis est alterutro spiritum (spū) tradet <alii foras *add. v*> adimplet pectoris locum. nam stomachus ventri con- iunctus est. sed inter duas pinnas pulmonis in medio po- situs est.

(11) cor autem nostrum ha- bet venas quattuor. duas spi- ritales et duas sanguinales. per quam per totum corpus facta est concatenatio vena- rum. et per ipsas sanguis effunditur. et sic vene ipse pulmus reddent. pulsus autem nutritur a corde. dum modo sanguinem percipiant. modo repellant.

cor autem iunctus est pul- monis. et in sinistra parte in- clinatus est. sub sinistra ma- millas. et circa eum locum positus est quod greci pen- cardiu vocant. cingentes ex- tremas partes pulmonis.

(12) sub his positę sunt p̄cor- dia quod greci diafragma vocant. continenti pulmonem et cor subiacet autem his venter

II (L)

(10) Pulmo autem in modum fabri. ferraria. follis est. alter alteris. spiritum tradet adimplet pectoris locum. Nam stomachus ventri coniunctus est. Nam inter duas pinnas pulmonis in medium positum est cor.

(11) Cor autem noster. venas habet IIII. Duas spiritalis. et duas sanguinalis. Que spiritalis sunt continent pulmonem. Que sanguinalis. iecor per qua statutum corpus facta concatenatione. sanguis defundetur. Sic enim pulsus redunt. pulsus autem nutrit dum modo recipiunt sanguinem. modo repellunt.

Cor ergo iunctum est pulmone. Sed in senextra parte inclinatum est. sub senextra mamella. Sed circa eum positum quod greci. precordiam vocant. cingens extremas partes pulmonis.

(12) sub his posita sunt precordia. quem grece diafragma vocant continent pul-

III (D)

(10) pulmo autem in modum fabris ferrariae follis est spiritum traens et adimplens pectoris locum. et rursum emitens spiritum sive flatum.

cor ergo ut diximus iunctum est pulmonibus sed in sinistra parte inclinatum sub sinistra mamella arca posita est. quod greci precordiam vocant. cingens extremas partes. pulmonis

(12) subposita est. precordia continet pulmonis et cor subiacet eis. venter et

IV (P)

(10) pulmo vero in modum fabri ferrarii follis est constitutus. alter alteri spiritum tradens. et implet pectoris archana. stomachus autem ventri coniunctus est. qui inter spinas pulmonum medio possidet.

(11) cor vero venas habet quattuor. duas quæ spiritum continent. pulmone affixe sunt. quarum facta concatenatione. totum corpus sanguis diffunditur. et sic vene pulsum redunt. pulsus ita nutritur modo recipit sanguinem vene.

idcirco positum est quod greci peri cardiacum vocant. cingens extremas partes pulmonis

(12) supposita sunt precordia quæ greci diafragma vocant. continet pulmonem

V (C)

centes venter et intestina continens latera et espina. vene autem eius abet orificium duos etsi a proximo membrano quod greci procausdion vocant in sinistram partem inclinatur. alia vero in dextra parte circa sedem quos positum est extensus usque ad longum quod greci lacon dicunt. continens renes et ilia et iocinera et vesica viridem plena humorem quod greci colen vocant in sinistra parte positum est splen oblongo coniunctum est ventriculo continens membrana denuē. habens pinguiissimas venas que intestinas vel ventrem tegent et calefaciunt quod greci epeplus vocant. latinae obmento vel mappa dicitur extensum est usque ad ilia subvocat colo intestino continens longitudinem palmorum quattuor in inguine dextro partis ponitur.

et stentinus continentes latera et spina. venter autem habet orificia duo. unum proximum membranum quod greci protocardion vocant. in sinistram partem inclinatum quod greci pulsurun vocant. alium vero in dextram partem circa iecor positum est, et extensum usque ad locum. quod greci lagon dicunt. latine ilia continent dextra renes sed iocineris fertur. vessicam vero planam. viridem humorem. quod fel dicitur. in sinistra vero partem positum est. splenem oblongum coniunctum ventri continetur membranis tenuissimis. habentes pinguiissimas venas que intestinum tegunt et calefaciunt. quod greci epylon vocant. latine homenaim. extensum et usque ad ilia proxima renum. sinistra autem partem subiacet sub hoc intestinum tenuissimum quod greci tilonnicium vocant. sub hoc collum continens longaonem.

mone. et cor subiacit. his venter et intestinum lateram et spinam. Venter autem habit urificia duo. unum proximum. membranum quod greci praecardiam vocatur. In senextra partem inclinatum quod greci pulsiro vocant. Alii vero dextera partem circa iecor. Positum est et tensum. quod greci longon. dicitur. latini hilia contens dexteram partem renis. iocinere. aerit visicam plenam. Viridem humorem quod vocatur. In senextra vero partem positum est splen. Oblongum coniunctum. ventri contens. membranam genuem. abentem pinguissimas venas que intestinas nostras tegunt et calefacient quod greci epeplus vocant latine oblietentum dicetur extensum usque ad ylea proxima. Renes senextra subiacit autem subas intestinum. quod greci nescian vocant sub hoc intestinum tenuissimum quod crexit in fronte genteron vocant sub hoc est collua longum.

III (D)

stentinus contingens latera et spinam. venter autem habetur officia duo. unum proximum bembra-num sinistra parte inclinatum. alia vero dextera parte circa iecur positum est. extensum continens vesica plena viridi humore quod fel vocatur. in sinistra parte positum est esplen oblongo coniunctus ventre continet membra. nam tenuem et habentem pinguissimas venas intestina nostrum tegunt et calefaciunt. quod augmentum dicitur extensum usque ad virilia proxima ad renes sinistra. subiacitur autem sub hac intestina aliud intestinum tenuissimum quod greci nescia vocant. sub hoc intestinum collum continua longatione

IV (P)

subiacet autem venter. qui eius testina continet cui iuncta sunt latera exspina. venter autem orificia habet duo. unum proximum membrano quod greci procardian vocant. in sinistra inclinatum. hoc greci. epiplon vocant. aliud vero in dexteram partem circa iecur expositum est extensum usque ad longum. quod greci longionem vocant. cingens dexteram partem renum. nervis vero. inest nervis vesice. in sinistram partem positum splen oblongum. ventris coniunctum. continens membrana tenua. hauens pinguissimas venas que intestinas tegunt et calefaciunt. hoc greci epiplon vocant. roboes extensa usque ad renum sinistrum. subiacet autem sub hoc intestinum quod greci testinum hoc subiunctum est loeas. continens longaonem.

V (C)

(13) coniunctum est vesica habet vesica collum longum iuncta deretro illic iuncta sunt foramina tenuissima et vene ab ispine medullis venientibus in testiculi semen administrant quod greci spermaticus purus vocant. haec est seminis foramina testes autem iunctae sunt et nervis vel venis genuissimis inserti sunt.

(14) apeudismemon arcus espi-nectus dactuleus. si quis greci et cautoris multis nominibus anum vocaverunt apeudismemon extalem dixerunt. et quod eustes greci rectum dicatur vel arcus. isfinctus eo quod secundum naturam constringit dactuleos. quod est anulo greci alo dactulēdin dicunt. latinae autem anum vocant. eo quod in rotundo constringat in modum anuli.

(15) cui similitudo est matrix compositione habet cocurbitae medicinales. quod tunicas habet matrix quattuor duas intro carnosas. et duas fores nervosas. cuius mensura est orificium. in corporis puellaris orificium digitorum quattuor mulieris autem digitorum sex ubi positae sunt vel in quale parte corporis ipsius caverna. in dextra parte et in sinistra qui urina dimittunt. sed similiter femina testiculus continere quos dedemus vocant. latine testes.

I (G)

(13) longaoni vero iuncta est vessica habens collum coniunctum veretro. continetur autem vessica inter duos renes recumbens. renes autem recumbentes sunt ad hilia dextra levaque. nervi sunt vero qui testiculi continent. quod grece masteres vocant. et greci nesten dicunt. sub hoc enim est intestinum. illis vero testiculis subiunctę sunt foramina. per quam tenuissime vene. ab spine medullas semen administrant. quod greci permeticon vocant.

(cf. cod. S. Gall. 44 p. 213).

(sunt quaestiones, quales Sorani. cf. Sorani gynaec. I, 10. 9. 12 ed. Lips. 1882).

II (L)

(13) Veretro in
 <quo> collum. vi-
 sica est. tenitur. vi-
 sica autem inter duos
 renis continetur de-
 currentes. sunt illis
 dextra. levaque nervi
 qui testiculus conte-
 nens quod greci oris-
 matiris vocant illis
 iuncta sunt duo fo-
 ramina per que te-
 nuissime venae ab
 spina et medulla in
 testiculus semen ad-
 menestrant. quod
 greci permatecus po-
 rus appellant.

(13) iunctum est.
 vesica. vesica autem
 inter duos renes con-
 tinetur detur rentis.
 sunt autem illi dex-
 tra levaque nervi qui
 testiculos continent.
 illis que iuncti sunt
 foramina. per quem
 tenuissime vene ab
 spina et medulla in
 testiculis semen ad-
 ministrat.

(13) qui iunctus
 est vesice collum lon-
 gum qui veretro in-
 est. vesica vero re-
 nibus continetur me-
 dia utriusque. ex-
 quibus renibus de-
 current ad nervum.
 vel testiculos. que
 greci cremasteron
 vocant. quibus iunte
 sunt vene tenuissime
 sperman deducunt a
 cerebro. ori[s]que ex
 spine medulla.

(16) quod similiter feminae sicut viri continent. ita et femine quae habet testiculus denique parandi viris. sed non eius compositiones habentes sicut viris sed minores et molliores adeo a quibusdam calidam et a quibusdam iurae dicuntur. constat ergo una ratione esse feminis et masculis sed mulieres habent similiter cum tunicas quattuor. prima appellatur ferreo. secunda. facon. tertia. perrefenion. quarta genuissima arcus apellatur.

(17) similiter vulva prima cuius subiacent membrana vulva qui continet facto quod greci cincion culpon vocant. nam quomodo est masculi deretro sic et vulve collum. sicut minuetur adest vulve naturaliter mollis. constat autem tuniculis firmissimis sicut duabus extensior. et carnosus est. et carnosus interior et nervosa haec superposita est directa intestina diuscervis vel capita tribus per quas foraminibus porregetur usque ad longum inque(i corr.)ris venerias perface(i corr.)tur.

(16) similiter et femine testiculi sunt sicuti et viri. sed minores et molliores. ideo quaecumque femina prope similis habuerit testiculos ut vir ipse menstruose appellantur. constat ergo una ratione esse viris et femine. sed mulier quidem vulva habet. et testiculi nostri (nri) tunicas habent quattuor. prima quae appellatur syco. secunda solidis. tertia peritorion. quarta autem

(17) folliculis hoc est veretrum viri. sic est collum mitre cum tribus foraminibus. porrigitur ad longum virge per quam venerie usus percipitur.

(16) sed similiter et femine testiculus. sicut et viri habent denique patrant. Sed non huius conpuncionis. habent sicut et viri sed minoris et mollioris adeo que propes similes habuerunt. Constat ergo unam rationem esse viris et feminebus. sed mulier vulvam habet. nam et testiculi nostri. hi tunicas habent quatuor prima que vocatur. si hoc. Altera epsitro. Tercia peretion. Quarta est. tenuissima que vocatur dartus.

(17) Similiter et vulva duabus tunicis continetur firmissimis sicut ait accius iustus. vulva naturaliter mollis est exterior nervosa est. exterior carnosa est. Nam prima subiacit membrana in qua continetur quod geniocione ulpon vocant. Nam quo(d) modo est masculi veretro sic est vulvae collum. Quibus superposita est. Directa intestino cuius cervix cum tribus foraminibus porregitur. usque ad locum

III (D)

(16) similiter et femine testicula sicut et viri habent denique patrant sed non huius conposicionis habent sic et viri sed minoris et mollioris. masculorum vero testiculi maioris et durioris dicuntur. constat ergo unam rationem esse viri et fe(mine).

(17) sed in hoc distat. quia mulier vulvam habet. quae vulva duas tunicas vestitur. una naturaliter mollis est exterior. interior nervosa. nam prima subiacet membra quod greci fenicium dicunt. nam commodum est masculi veretrum. sic est vulve collum. haec superposita est directa intestino. cuius series id est compago cum tribus foraminibus porregitur usque ad locum in quo rei veretri usus perficitur.

IV (P)

(16) feminis quoque testiculis inesse manifestum est. sed alio scemate formati sunt ut viris. mulierum vero testiculi breviores et fragiliores sunt. namque qui maiores habent. viragines appellantur. igitur manifestum est unam esse viris ac mulieribus internorum viscera compaginata linamenta. sed multe sunt tunicae testiculis virorum. prima. troydes. secunda. prognoydes. tertia. peritoydes. quarta vero tonica tenuissima. arcus appellatur.

(17) similiter et matrix habet subiecta membra quibus continet. quod greci cyneceon vocant. nam ut est masculo veretrum. ita est matricis columna. matrix enim naturaliter fragilis et mollissima est. constans ex nervis. et parvissimis venulis tonicis duabus. exterius nervis est firma. interius carnosa et mollis. quae est directa contra intestinum. cui cervix. tribus foraminibus erigitur usque ad longaonem.

V (C)

(18) nam cum concipiamur natura volente ex viri semine et mulieris sanguinem. quamvis ipsum sanguinem sed unde et maiores nostri quos natos sanguineos vocaverunt. unde summus auctor. et yppocrasistratus sic ait. namque vero ex semine mulieris et sanguine gloriator natio esse scio. quid dicant quomodo semen. sanguinem sumpsit cum sanguis sit blabus et semen candidus certum rationem docebo. quem admodum in mare ocianum est vel quod illa natura tribuit. si quando tempestates beneficium inparasset. et inscapulosus fluctus conlesus ispumam magnam facit vel quem admodum vino nigro in calice quoagito multam ispumam habentem faciat. similiter rationem et sanguis a sublimi ossarum percussus [i]spumam albidam facit necesse est ergo ut concipiamus ex viri semine et mulieris sanguine. nam quotienscumque mulieribus suave abentibus casum facimus. mulieres si conciperent greges etosse <. add. corr.> queruntur infante sed quicquid ego <cū add. corr.> muliere iscrova ha-

I (G)

(18) nam perfecta natura volentis. semen viri cum semine mulieris commiscitur. quod semen mulieris sanguis sit. ideo maiores nostri. cognatus. consanguineos vocaverunt. unde summus auctor homerus sic ait. nescio quo autem sanguine vos semen dicitis esse mulieris. cum vero sit sanguis russeus. viri autem semen sit candidum. certa ratione doceo quem admodum in matrice commiscitur. dum interaneum sint vel quod illi natura tribuit. velut tempestas maris quando impetus ventorum in scopulis conliduntur et spumam candida facit. et quem admodum vinum nigrum missum in calicem coagitatum spuma alba facit. ita necesse est ut semen viri faciat cum mulieris sanguinem hoc est semen. unde semen viri et sanguinem mulieris commiscitur. sed non statim formatur infans in utero. sed singulis mensibus confirmatur. nam quotiens cumque coitum vir cum muliere faciunt. si totiens mulieres conciperent gregis nos infantium sequeretur. certo

II (L)

*) *Abhinc quae sequuntur (Vind. c. 18 — 24) inserta sunt (cf. textum P) farragini excerptorum medicorum (Rose, Anecd. II, 169) quae sub inepto titulo Sorani in art. med. isagoge impressa legitur ante Pseudo-Plinii libros V ed. Bas. 1528 quasi c. XVI et XVII* Nam concipit mulier natura volenter viri semine et mulieris sanguine... (des.) statim morsus cum sanguine sequitur. [quorum passionum curas et diligentiam singulorum in sequenti

in quo rei venere
usus perficitur.

(18) Nam cum concipimur natura volentem viri semen. et mulieris sanguinem. Quamvis et ipsum semen sanguinis sit. unde et maiores nostri. hoc est priores. cognatos suos cum sanguineos vocant hoc agemus. Nam qui tuos simenis hoc est sanguinem gloriore sed quomodo semen sanguineum est cum sanguis roseos sit et semen sit candidum. Certa ratione docebo quem admodum maris oceanus coloris est. vel quod ille natura tribuit. Si quando tempestas impetum impetras. et scopulis conlisus. mox spumam candidam facit. ita ut quem admodum vinum nigrum. in calicem agitatum mox spumam alben-tem facit simili ratione sanguis noster ad

III (D)

(18) nam cum concipimus natura volente ex viri semine et mulieris sanguine coagulamur. quamquam et ipsum semen sanguis sit. unde cum sanguine vocamur. hinc autem homerus ait. nam mutato semine hoc est sanguinem gloriore scio quosdam dixisse. quomodo semen sanguis est. cum sanguis sit rubeus. et semen candidum sit. ad haec ergo certam rationem dico. maris oceanus naturam. colorem viridem habet. si quando tempestas impetum in petrarum scopulis f. (lac.) conlisus. continuo spumam alben-tem facit. si vinum nigrum in calice agitatum spumam facit alben-tem simili ratione et sanguinem nostrum sublime re-percussu <ram su-

IV (P)

sinistra vero est matrix. in qua sperma miscetur.

(18) conceptio celebretur. natura volente. id est viri semine. et mulieris sanguinem quamvis et virili sperma sanguis noscatur esse. unde et maiores nostri consanguineos appellaverunt. et consanguinitate paternalis materna natos. nam dicitur ab imperitis quomodo sperma sanguis esse potest cum sit albe. nos autem certa ratione probamus. mare enim ut ei natura tribuit. est colore viridis. quando autem tempestatibus movetur. spuma emittit. et si nigrum vinum in quolibet vas exagitetur. spumam candidam facit. simili[s] vero ratione et sanguis concussus. in aluitudinem vertitur. dum enim conceptio fit. statim formatur infans. nam

V (C)

singillatim exponam. pro quibus (cf. v ad c. 25 C) tamen sequitur c. XVIII Quae signa in laborantibus letalia de quo tr. vid. Rose, Verz. der Lat. Hss. d. Berl. Bibl. I, 374^b. ceterum simili exemplo codicis Barberin. IX, 29 appendici quae est fragmentorum variorum med. f. 282—289 manus quaedam recens adscripsit Isagogicum ad medicinam auctore innominato.]

bente cetum facis non concepit
merito maior fuit fortasse pars
sanguinis. et minor pars se-
minis et lavabit illam minorem
partem seminis maior pars san-
guinis.

autem tempore mulier conci-
pit. aut incipiente sanguinem.
aut deficientem. sed quidem
ait. ego cum muliere menstrua
habentem coitum feci. et non
concepi. quare. ideoque non
concepit quia pars sanguinis
mulieris fortior extitit.

I (G)

II (L)

*Quae capitulis 19 sq. Vindiciani, eadem leguntur in codice
Bruxellensi IV librorum Theodori Prisciani cum quarto qui*

sublima repercussus ossoru(*ante corr.* o)m spumam albentem facit. Necesse est concipemur ergo viris et mulieris sanguinem si non statim firmatur infans. in utero sed temporis confirmatur. Nam quocienscumque coitum cum mulieris facimus. Si mox conceperit. gregis. infantum nos sequentem. Certo autem tempore mulier concepit. atit. incipientem sanguinem aut deficientem sed quidam. aut ergo cum mulierem minstruam habentem coitum faciat. non concepit merito maior fuit pars. sanguis et minor semini. elotum est. Illut autem seminis maioris partis sanguines.

III (D)

pra lin. add.> spumam albentem facere necesse est. cum conceperimus viri semine et mulieris sanguine. sed non formatur infans in utero nisi temporibus confirmetur. nam quocienscumque coitum cum mulieribus factum fuerit. si mox conceperint. gregis nos secuntur infancium autem certo tempore mulier concepit aut deficiente sanguine. aut crescente. si aliquis cum muliere menstrua habente coitum facit et non concepit. maior fuit pars sanguinis et minor seminis electum est illud minus seminis a maiore parte sanguinis.

IV (P)

si quoties coitus fit. toties conceptio fieret. innumerabilis esse multitudo filiorum. certo enim tempore mulier concepit. aut in initio purgationis. aut in finem. nam purgatio. sperma corrumpitur. plurimi sanguinis usum. materiae superante.

V (C)

male dicitur Prisciani libro confusa (ed. Argent. 1532 p. 106 sq.), quae ex ipso codice collato hic repeto: vid. col. VI (B).

(19) temporibus autem infans componendus. ad que et conlocare in utero materno manifestum est septem dunion sero septem ispatia continetur infans et nascitur. septimo anno infante dentes cadere vel septenę pueresse (puerē) in hoc aliquibus mamillas obingere et tertio septeno .I. (mo *supra add. corr. i. e. primo*) et XXI. anno barbas maturare septimo die egrus periclitare. qui multi septem estellis omnia ministrare sic infans in utero materno formare. atque conponi cursum et lunae veterum determinare. est autem numerus quod mihi sic videtur fiat septies multiplicatus ita parto consumere sed figuram hominis infans accipiat. primo autem die quadragesima dico. \overline{os} (*i. e. hos*) autem numerus aut natus daturae septies multiplicamus. oportet ita ergo quicumque vel dies. XXX. in utero materno figuram hominis acceperit septimo mense nascitur. hoc septies duplicat ite-

I (G)

(19) manifestum est tamen infantem ad collum matricis componi. septizonium (septiromus s, —mū e) vero septem spatiis contineri. septimo mense dentes infantibus nasci. septimo anno eis cadere incipiunt. bis septeni pubescere pueris et feminis nucleatis mamillis semen generare. ter septeni et uno anno pueris barba maturare. septizonios (septimomos s, septizomos e) periclitari qui multe stellis minitari. sic infans in utero ferri atque componi. cursu solis ut lune dodecadem determinari. est autem numerum quorum septem et multiplices et ita partum consummari. sed et figura hominis infans acceperit. primo autem quadraginta. aliquando treginta novem autem numerus. ut partu multiplicari oportet. ita ergo quicumque dies treginta in utero materno figura hominis acciperit. nono mense expleto femina pariet. septies duplicabis et efficiuntur dies ducenti septua-

II (L)

(19) tempores autem conpone adque coniocare manifestum est. Septe. zodero. numero. septimo anno contenere septimo mense. et nasci et septimo anno infantes dentes cadere. bis septinus pubiscere. et nuglicantibus mamillis. semen generare. septem et decem anno barba maturare. Septem die egro periculum liberare que multis. VII stillas omnia ministrare sic et infantem in uterum maternum firmare. Conpone cursus. solis. et luna dodiacon numero determinare est. Numerus quod menses VII multiplicatur. rae decum paratus consumatum sed fyguram. hominis infans accepit proximo autem. XL. et .XXX. diae. os autem numerus ut partus. datur sepcies duplicatur. Oportit ita ut ergo quem cumque die XXX. in utero maternum figura. hominis acceperit. VII mense nascitur. oc sepcies duplicas. fiunt dies CCX. qui fiunt mensis VII. Si quis autem die XL. et proximam

III (D)

(19) temporibus autem infantem componat ad quod collocari manifestat elementorum ordo currens per septenarium numerum. constat itaque septem diebus omnem seculum volveri septem species septimo mense nasci. septimo anno infanciam consummare bis septenis pubescere. et ennuclientibus (*sic*) mamillis semen generare. ter septies id est vicesimo. I. anno barba maturare. septimo diae ergo periclitare septem stellis omnia ministrare. sic et in infante in utero materno formare atque componere manifesta ratio probat. [concordat ibi et alius numerus iuxta iudaico ordine id est dierum XL. concursus solis in decima anni colligitur et dierum XXX. qua cursus lune peragitur.] per hos autem numerus septies multiplicatus. editum partum consummare certissimum est. sed figuram hominis primum infans accipit. tricesimo quadragesimo diae. uterque autem numerus et

IV (P)

(19) temporibus autem certis infans componi atque formari in utero materno manifestum est.

omnis enim figura firmatur in XL dies. aliquante in diebus XXX. qui vero in XXX. dies formatur

V (C)

Tempore autem instante concipi atque collocari manifestum est, septidomum (*ve* (i *ante corr.*)ro septem spaciis contineri, septimo mense dentes nasci, aliquibus nono, septimo anno infanti dentes cadere, bis septenis pubescere et nucleantibus mamillis semen generare, ter septenis et uno anno barbam maturare, septidomi (<s = (pro mus) egros *add. corr.*> periclitare. quid minus? septem (<st in ras.>ellis omnia ministrari sic infantem in utero ferri atque componi cursum solis et lune duodecadio (<n in ras,> terminare. est autem numerus septies multiplicatus. ita partum consummari. sed figuram hominis infans accipit primo quadragesimo aliquando, aliquando et trigesimo die, sicut ait yppocrates in libro XL^{mo} nono de infantis natura. et vidi quandam mulierem in partibus gaze XXX dierum abortum fecisse masculum, cuius omnia membra ex integro confirmata conspexi.

VI (B)

29*

rum dies exquod(q;) sunt menses VII. si que <autem dies XL *add. corr.*> utero materno figuram hominis acceperit nono mense intrante decimo nascitur. hoc septies dupliciter fiunt dies. CCLXXX^a (*L supra corr.*), qui sunt menses VIII. et dies. X. ita ergo ut diximus septimo autem mense qui nati fuerint vitalesunt. qui autem non impleverint numero supradicto legitimus partus non est.

ginta. qui faciunt menses novem dies decem nascitur puer. ut ergo diximus septimo et decimo mense pueri nati vitales esse possunt.

figura hominis acceperit. mens. cintrantex nascatur hoc septies duplices fiunt dies. C.C.LXXX. qui faciunt mensis VIII. et dies X. Ita ergo ut dixi. qui nati fuerint vitalis erunt. qui non implerent numerus super scripta legitimus partus non est.

(20) manifestum infantem in utero materno sic temporibus formare. et quomodo intendo primo mense iactatur seminis nos-

I (G)

(20) intendite ergo ut scias quomodo infantes in utero formari possunt. primo quidem mense iactum seminis virilis

II (L)

(21) Manifestum est infantem in uterum temporis formatur. quomodo intendi. et prius lactis. siminis nostri in uterum ma-

III (D)

In c. 19 (B) citatur Hipp. in l. XLIX i. e. περί φύσιος παιδίου Opp. I, 392 Lips. cf. 385 sq. de genitura quam auctor vidit sex dierum, ad quem locum commentus de muliere Gazensi supra allata tradidisse videtur sive ipse noster sive nostri fons libri Hippocratici interpret cf. Galen. XVII A, 446. 1006.

Cap. 20 sic reddit cod. S. Gall. 751 p. 357 (medio in libro de secta medic., de quo supra). ... | Iam cum mulier conceperit germinus minus est in albicio colore et cum minstruata lota est et non concepit. In primo mense generat umbilico hoc est

partus datus septies multiplicatur. oportet ergo quacumque diae XXX^{mo} in utero materno figuram hominis accipere septimo mense nasei. XXX^{ta} autem septies multiplicati. fiunt CC.X. si quis autem die XL^{mo} figuram hominis acceperit nono mense intrante X^{mo} qui XLVII^{ties} multiplicati. fiunt dies CC.LXXX. qui faciunt menses VIII et dies X. sed illi qui septimo nati fuerint. vitales non erunt quia non impleverunt legitimum partum numerum super scriptum. et ideo non sunt legitimi.

(20) quia I. mensis generat sanguinem. II. expressionem corporis. III. mense quia tunc prius formatus invenitur infans con-

IV (P)

in VII. mense nascuntur. qui autem in XL. die formatur. in VIII. mense nascuntur.

(20) manifestum est enim infantes in utero materno ita formari. primo enim mense iactus seminis congregatur in um-

V (C)

nam et cor ipsius quasi granum papaveris magnitudine existimavi. hos autem numeros ut partus edatur septies multiplicare oportet, ita ut quicumque die XXX^{mo} in utero materno figuram hominis accipit, septimo mense nascatur. hos dies septies multiplicabis, et efficiuntur dies. CCX. qui fiunt menses septem. qui XL^{mo} die figuram hominis acceperit, nono mense intrante, decimo die nascitur. septies multiplicabis dies, efficiuntur. CCLXXX. qui fiunt menses VIII. itaque die X ut diximus, septimo aut X^{mo} mense qui nascuntur vitales erunt.

(20) manifestum est infantem in utero temporibus firmari. quomodo? intendite. primo mense iactus seminis nostri (urī)

VI (B)

congregatus sanguis. Secundus mensis expressionis corporis. Tertius quia formatus invenitur et conceptus tribuat. Quartus unguis et capillos ducit cutem et motum facit. et mulieres nausiantur qui partum abent. Quintus mensis facit caractara cuius pater vel mater similis. Sextus mensis <in ras. aducet nervorum confirmationem. Septimus> [haec in marg. add. corr. medulla consolidat]. Octavus mensis ossa confirmat Nonus mensis maturo movit mater infantem etiam cum terra tetigerit vocem eius prima (haec ultima ex c. 21).

ter (\overline{nr}) in utero materno generat umbilicum et facit mense secundo expressione corporis faciat menses tertius qui priorem formatum. invenit corpus. tribuit enim quarto mense ungulas accepit pectus et capillus educit et motum facit infantem. adeo totum quarto mense nausiat quito mense facit characterem similem patris aut matris vel proximum parentem. mense sexto adducit nervorum confirmationem septimo mense medullam confortat. mense octavo ossa dura facit. mense nono maturum movit infantem. et sic perfectum et rerum naturae beneficium de tenebris ad lucem ducit infantem.

umbilicus in matrice mulieris generatur. et ita in hoc umbilico congregatio sanguinis est. secundo vero mense fit expressio corporis intra umbilicum ipsum qui in matrice formatur. tertio mense formatum invenitur pecus. et cor et tribuetur et anima. quarto mense unguis accipiet et capillos ducit. et motum facit in utero. eodem mense* mulier nausciatur. quinto mense fiet illi caractere patris aut matris et adulterium demonstrat. sexto mense adducit nervos et virtute accipit et confirmationem. septimo mense medullas implebitur et consolidavit. octavo mense ossa eius (\overline{ei}) indurescant et fortis fiet. nono mense maturum erit pecus. femina vero in eodem mense completo nascitur. decimo mense puer de tenebris ad lucem exiet. Explicit genecia vindiciania auctoris.

ternum veniens. hanimam et nunc uni sunt vel nutriantur. hac si navis in portum expectans ventum. alii feliciter navigant. alii infeliciter periunt. Sic et semper infanciam aut dimittitur acerba aut arboris. invenit qui eam nutriet et custodiat. si demissa ab hominibus pariet et ipse. hanimam. si ab hominibus nobis. infantibus considerentur que sint. Tunc venientur. et alii suspecti et alii tace alii tristes. et alii gaudentes. hec signa sunt aut mortis aut vitae. Aut croatus. aut meritis generatum. biliscum. et facti sex. in hoc congregacionem. sanguines. secundum expressionem corporis. tertius. Quia prius. firmatus invenitur. corpus. tribuit hanimam. Quartus unguis. accepit et capillus dicit et motum facit infantem. adeo quinto mense. nausiantur qui facit et characterem. cui similet patri aut matri. VI. adducit nervorum confirmationem. VII. mensis medulla consolidat. Octo

ceptus[inspirante deo accipit animam.] III. mense ungulas accipit et motum accipit infans habeo. III. mense nausiat. V. mense facit cataracta cui similis erit patri aut matri. VI. mense confirmantur nervi. VII^{mo} mense consolidantur id est aequantur medulle. VIII. mense indurescunt ossa. VIII. mense maturatur infans. X^{mo} die mensis decimi. legitimus nascitur homo. et peractam naturam ordine[dei] beneficio a tenebris in lucem quam volvitur infans.

bilico. et facit res. in hoc est congregatio sanguinis. secundo mense expressio corporis animam tribuit. tertio mense ungule atque capilli nascuntur. et motum facit infans. ideoque et III mense mulieribus nausiae fiunt quod greci anaraxion vocant. quinto autem mense. facit characteris. nodis. atque adulteria demonstrat. sexto mense. facit nervorum consumationem. septim mense medullam confirmat. octavo. cum periculis ossa confirmat. nono vero mense maturum movet infantem.

in utero materno congregatur in umbilicum, in hoc est congregatio. secundo mense expressio est corporis. tertio mense, quia priore formatum est corpus, ei tribuitur anima. quarto mense ungues accipit et capillos ducit, et motum facit infans in utero materno. ideo quarto mense pregnantēs nascuntur. quinto mense facit characterem patris eius aut matris, aut adulterium demonstrat. sexto mense adicit nervorum confirmationem. septimo mense medulla consolidatur. octavo mense ossa durantur. nono mense maturatum movet infantem effectus, naturae rerum beneficiis. decimo mense de tenebris ad lucem exit.

(21¹) continetur autem in utero sic summam capitis partem crinibus continetur. genua autem oculi sunt posita (*Isid. XI, 1, 108*) unde hec tumentia et concava oculi adeo quam primo ille nomina rerum natura posuit genu et gene. denique cum agro dolore aut iniuriam acceperint homines ad genua se prosternant. statim lacrimantur (*Isid. XI, 1, 109*) oculi eorum natura movisse solem in utero materno. per novem mensis sociatus fuisset. sed multus audio dicentes si natus et infans cum tangit terra vocem dat. hoc se(i *corr.*) essent mulieres qui nave pariant multos (*i. e. mutos*) nutrent.

(21²) ut scias mulier cum pregnans fuerit in dextra parte constabit semen suum hæc si puero habebit mense sexto semis. septimo mense factus ipse octavo habuerit sed in sinistra parte adhuc oculus tumidus mulier habebit. tunc constabit in dextra parte puer. deinde puella mense quinto sextosemis vertit in sinistra parte oculus mulier clarus et rubeus habebat.

I (G)

menses ossa dura. VIII. mensis maturum movit infantum. Et peractis rerum naturis beneficiis et tenebris ad lucem convolvit infantem.

(21²) in mulieribus pregnantibus. Quid in utero habet *<a corr.>*nt. hec sunt signa cum mulier puella in utero habuerit senextram partem. stabilit. Sic et oculus mulier tumidus. habet. et tarde ambulat si autem puerum habuerit mensuum sex stabilit. Si in dexteram partem et oculus mulier cavus habuerit.

(21¹) Infans autem continetur sic summam partem capitis crinibus continetur. genua autem oculis sunt opposita. Unde hec sunt tumencia et concava. adeo quantum primum illis nomina rerum natura inposuit genua. et genediue que cum agro dolore aut iniuria accepta. Hominis ad genua se prosternunt. si quis enim lacrimantur voluit eos natura. meminisse se oleum. Cum in utero materno per novem mensis sociatus fuisset. sed multus audeo dicentes tunc infans vocem dat cum terra tetigerit. Hoc si essit mulieris que in nave pariunt motus parient.

III (D)

(21¹) infans autem in utero materno continetur hoc modo. summa pars capitis clenicus (*sic*) continetur. genua autem oculis sunt obposita. unde et oculi incavati et infossati. a quo foratu frons dicitur. natura autem rerum illius nomen posuit. genua propter genas id est palpebras. et geni propter genuas. quia illis prementibus incavantur. quia palpant id est defendunt oculos a sordibus vel a calore pulveris et frigoris. infans igitur mox ut terram tetigerit. vocem primam plorans emittit. [quia perpetrata mala querit habiturus in mundo et ipse sibi significat. quod per nativitatem ad mortem tendat].

(21²) infans vero masculus in parte dextra matrici continetur. fœmina vero in sinistra. nam et haec signa procedere solent. quod si masculus fuerit in utero mamma dextra robustior erit. si femina. sinistra.

(21¹) dum ergo infans in utero materno est. oculi geminibus obpositi sunt. unde et probamus. quia ad genua est tumentia. oculi autem concavi ideo cognita rerum natura imposuit genua. et gene quoque. cum aeri dolore vel iniuria percussus homo fuerit. et genua curvaverit. oculi continuo lacrimantur. non vult eos natura oblivisci. societate genuina.

(22) cur ergo infans non loquitur sed magis balbitant. certa ratio est quia dentes non habent musigant. dentes autem nostri ut organi sunt. genus quibus modolatrix est lingua infantis quam diu duos dentes non habent vagentur balbitant. ad ubi duos vel tres vel quattuor habent musicant et adeos locuntur.

(23) dentes autem nostri qui sicuidentur cometis qui dati sunt nobis ad precidendum elimentum. alii vocantur quinodenti latine canini dicuntur. alii dedicuntur. sed dentes nostri quid esse potatis ossa dicentis ergo se ossa sunt dentes nostri cur ergo omnes (oms) ossa rara sanguinem est quam mittunt ergo si dentes nostri ossa sunt. cur ergo omnes ossa medulla habent <dentes vero medulla *suppl. corr.*> non habent quia evores sunt omnes ossa curantur. et ad locum revocantur. dentes autem nostri sublatis ad locum revocare non possunt.*)

*) cf. *cod. S. Gall. 44 p. 204.*

(22) cum ergo infans non loquitur sed vagetur. sed balbitat. Certa ratione docebo quia dentis non habit. dentis autem nostri organi gonus sunt quod. omo. dolatrix est lingua. Infans enim quamdiu dentes non habet vegetat. Ad hubi duos vel quattuor dentes habuerit musitat. adue conpleverit rustrum loquitur.

(23) Dentes autem nostri qui in primo oris. nostri sunt vocamus thobis. dati sunt nobis ad cedendum. Alii vero dicuntur cinodotes quos latinis. caninus dicamus. dati sunt nobis ad frangendum. Alii vero asmalitis vocantur quos latini molaris appellamus. dati sunt nobis ad conterendum. Dentes autem nostri quid esse potantur ossa. si ossa si ossa sunt dentes nostri. Cur ergo omnia ossa rasa sanguinem. quam. | are mittunt. si ossa sunt dentes nostri cur omnia ossa medulla habent. Aut si ossa sunt dentes omnia ossa fracta confirmantur et curantur vel in h(1 *corr.*)oc cum suum revocantur. Dentes autem nostri sublatum ad locum revocare non possunt.

(22) ideo autem ut diximus non loquitur. sed vagitat vel balbutit quia dentes non habet. dentes autem nostri vel ut organum sunt. quorum modulatrix lingua sicut plectrum in cythara.

(23) dentes autem primi apcedendo vocantur. thonus id est cesoriae. alii vocantur cinodontis quod nos latine caninos dicimus qui dati sunt nobis [a domino] ad frangendum. alii molliete quod nos molares appellamus. eo quod escam velud mola comminuant. dentes nostri quid esse putantur ossa. si ossa sunt dentes nostri. cur omnia ossa medullam non habent? dentes autem non habent aut si ossa sunt dentes nostri cur omnia fracta confirmantur et curantur vel in locum suum resolidantur? si dentes sublatis aut fractis ad locum suum revocare non possunt. [sed in cadaveribus mortuorum dentes putrescunt quod ossa non faciunt. restat ergo nec petra nec ossa dentes esse cum quibus nichil habent in natura commune. sed sicut deus disposuit ossa. tantum ossa. dentes tantum dentes. ungule tantum ungule. sicut in pecoribus cornua tantum cornua. vel in cunctis animantibus caro tantum caro. cutis tantum cutis. unusquisque propriam habens naturam.]

IV (P)

(22) dentes enim nostri organa sunt quodammodo lingue. infans denique qui dentes non habuerit. vagit. dum vero vel III. habuerit. musitat. dum vero os dentibus impleverit. loquitur.

(23) dentes autem nostri [organa sunt *ante ras.*] quod habemus. alii vocantur cynodontes. quos caninos dicimus. quos ad frangendum habemus. dentes enim nostri ossa non sunt neque medullam habent. ideoque omnia ossa confringunt.

V (C)

(24) in dentibus nostris queris vitia in eis est. reddam vobis rationem. quia humor est nequissimus*) qui de capite descendit. sicut omnes auctores dixerunt melliadis dixit. me<o corr.>lidis adsiduae petra curat humida gutta aristoto<e corr.>lis dixit. stillicidia guttandi lapidem cavet. lupio dixit gutta cavet lapidem non ponere (leg. pondere) sed potius sepe cadendum tamen capitis humoris sed se diffunderit facit ulcera amara in capite. alopecias et nimius dolores omnia ora pulmonum et totius corporis vertiginem et tenebras facit oculorum. fistulas sub palpebris reu[s] matismus generat et lip-pitudines nutriunt et capillorum nocet et caligines et alburas oculorum et cyrurgia in nares polipum in dentibus cancer sub lingua quod dicitur rana ibi nocet et dolor dentium. inde epilepticis efficiuntur et humores gingivarum et dentium denudationes et commovent. fauces exinde obtumescunt. et omnes vicinæ partes mala omnes obtineant cum patiantur deinde fit ut aliquid neque calidum neque frigidum in ore continere non possunt. et si aliquid gustaverint statim morsus cum suo sanguine incipiunt comedere.

I (G)

(24) Sed dentes nostras quæ res viciat reddo rationem. humor nequissima qui de capite descendit. unde et auctores sic dixerunt Iustus dixit maliter assiduae petra cava. tumidi gutta. <hic add. corr. inter lin. Salustius ait stillicidie gutta> instando lapidem cavet. Virgilius ait gutta cavet lapidem. non viribus. sed sepe cadendo. Humor ergo capitis cum re semul defudet. sed in cute facit vulnera amariora. alopecia. Sive in sporum dolorem capitis vel virginem facit. in oculis fervore(v corr.)m in petum lippytudinem. generat caliginem. si in naris pulypum si in maxillas fervorem. obtumescunt gengive. Tumor gengivarum donec dant denticium radice inde fit ut quoddam cal<i corr.>dum vel frigidum continere non possent.

Explicit.

III (D)

**) Aurelius l. II de tardis passionibus (q. d. Escolapius) hæc sic citat c. X de dentium vitiis . . . quia humor est nequissimus capitis qui dentes viciat, sicut comparisonem ipsius legendo didicimus. stillicidia guttando petram cavat. item assidue petram cavat humida gutta, non pondere sed saepe cadendo (cod.

(24) de aegritudine autem dentium reddamus rationem. humor est nequissimus qui a capite descendit. unde auctor ait. mollius assiduae petram cavat. humida gutta non quod dentes petra essent sed sicut guta pluviae assiduae supra stillans cavat eam. ita humor nequissimus dentes forat. durissimus ergo humor capitis cum simul infuderit in fauce facit vulnera amara. vel alupicias in tempore dolores capitis vertiginem oculis fervorem et caliginem generat. si in nares pollipum. si in maxillas fervore (*corr. i*). incarnescunt giginves tumorem gingivarum ledit radices dentium. unde fit ut quidam calidum vel frigidum continere in ore non possint.

istam ergo ordinationem humani corporis. lucas demonstrat. Explicit.

Incipit dissertio. de anima hominis sc. quae saepe in vett. codd. occurrit *Epistola de conflictu Platonis et Aristotelis* (f. 6^b 2—7^b 1). praecedit autem quam respicit librarius, in hoc codice septem foliorum (quibuscum Augustinus compactus est de quantitate animae, idem de doctrina christiana, ex alio sc. codice saeculi item IX) in fol. 3^a 2

Epistola luce aeuuangeliste (*excerpta etiam in cod. Brux. 3701/15 Epp. med. no. XVI*). Incipit hoc modo.

IV (P)

Aug.). in his origo patet versus notissimi Ovidiani medio aevo amplificati (de quo G. Büchmann, Geflügelte Worte). quem (G. c. l. non vi sed saepe cadendo) citavit etiam XIII. saeculo Bernardus de Gordonio Lil. med. V, 14 (Lugd. 1550 p. 480). ceterum cf. infra ad opusc. seq. c. 13 de uva Aurel. II, 14.

(24) Sed assiduus humor capitis veniens vitiat. sicut enim assiduus liquor ex alto in saxum veniens perforat. ita dentes vitiantur a capite.

Hic terminatur textus Casinensis, qui paululum refictus, una cum (Vindiciani) epistula praemissa, inter Spuria Galeni olim impressus legitur (opp. ed. Ven. Iunt, 1576 f. 41—42) quasi Galeno ascriptus liber de natura et ordine cuiuslibet corporis (inc. Licet te sciam . . . des. vitiantur à capite). sequitur autem in cod. Cas. additamentum tale:

V (C)

(25) sunt autem naturales officio cum quibus infantes nascuntur. sensus gustus. et(s)apor. sunt et alia irę motus. intellectus. et risus. ista omnia et anima et corporis totius sunt adiutoria prima corporis sunt auxilia et egestionis preuentia quamdiu spiritus in suo reget corpore.

[Incipit epistola ypocratis de pectus autem nimium pregravatum . . .

I (G)

[Quoniam medicus peritissimus debet esse. et dum nos non errorem. egritudinis capere potuissemus. festinavimus urinę diversitates adprehendere. et scito nos urinam cognoscere citius. quia qualis fuerit ventus. tales sollicitat humores. et tales facit egritudines. ergo breviter exponimus tempora eorum atque dominationes maximas. sanguis dominatur vernum. colericus estate. melancolicus autumnum. flegma hyeme. scito urinam. colamentum sanguinis esse. sed dum venerit egritudo quę ex alia materia procedit. cum illa conlimitat. sanguis. sandaracodes facit urinam. colericus. rubeam. melancolicus. nigram. flegma. alba atque pinguem.]*

Explicit epistola vindiciani. seu expositio membrorum.

[Incipit epistola yppogratis. de fleubothomia . . .

III (D)

*) eodem hoc loco addito Quoniam medicus . . . finitur cod. Angel. V. 3. 9 qui insuper habet: quorum passionum curas singillatim exponam. cf. Ps. Sor. c. 17 supra cit. p. 446.

Lucas christi servus et medicus*) omnibus christianis et medicis haec epistola. constat hypocratem medicum per tempora sua pagana scripsisse volumina. et ideo ibi aliqua esse obscura. quedam vero generalia sicut est illud .VII. stellis omnia ministrare. quem gentiles credebant ex sole habere spiritum. ex luna corpus. ex martes stella fervorem. ex mercurii stellam linguam et sapientiam. ex iove coitum. ex venere amorem. ex saturno tarditate. que omnia non sunt christianis credenda. quia omnis administratio et omnis medicina a deo procedit. et ibi laudabitur medicus ubi voluerit dominus. Et ideo nos qui artis medicine curam exercemus et christiani sunt (*sic i. e. sumus*) et libros hypocratis habemus. quod ille dixit utile. probatum tenemus. quod vero ille aut minus aut obscure dixit. nos aelucidando transcribimus ut melius legentis intellegat. quod ibi aliquid addamus ex libris sancti ysidori. aut sancti augustini. aut sancti gregorii. aut luce euangeliste. quia toti isti de arte medicina plura dictaverunt. credentis nobis adfuturam (*sic*) domini nostri ihu xpi auxilium. ut tamen melius proficiat artis nostrae operatio. quanto ab eo qui est omnipotens medicus libri nostri corrigantur omnem carentes mendatium. Explicit.

Textus libri. De origine igitur hominis ita augustinus scribit de numero loquens. senario etc. (*sequitur de opere sex dierum disputatio in qua ipsa quae sequitur hypocratis epistola citatur f. 3^b 1 v. 6, deinde de quattuor elementis ex quibus homo, atque ex Isidoro plurima de partium corporis humani vocabulis f. 3^b 1—5^a 2 ubi hec de corporis membris vel vocabulis dicti sunt, deinde de aetatibus . . . des. f. 5^b 1 quia ista aetas non habet aliud terminum nisi mortis exitum: Epistola ypocratis (seq. quae supra).*

IV (P)

*) De Luca medico vid. Harnack, *Medicinisches aus der ält. Kirchengesch.* 1 ff. (*Texte u. Unts. VIII, 4, 37 ff.*).

VII. E (1893)

ex cod. Paris. 11219 (Epternac.) saec. IX² f. 210 (cf. supra p. 427):

Incipit actio iusti medici de mulieria
Genechia.

(1) Quomodo in utero materno contenimus vel portemus cum sit artis medicinae grecis auctoribus placuit preter quod huiusmodi sermonis ignorat in latino. Interpretationem nobis hanc in peioribus in virtute domini agentibus medicina lupi et pilupio erofilo et erasistrado. yppo. et apolon. et ceteri anatomici. philosophis licuit discutere. ut scirent unde et quomodo mortuum esset hominis facere non licuit. Et ideo hoc exemplare. oratio vobis redditur. Quomodo contineamus

(13) longaone vero iuxta est vesica habens collo longo et collo iuncto veretro a quo collo vesica nontenetur. Vesica autem inter duos renes continetur et current illi dextera levaque. Nervia que testiculi continent quod \bar{g} (*i. e.* greci) gremastaris vocant. iuncti sunt foramina per quem lenissime bene ad spinae medulle in testiculis semen administrant. quod greci spermaticus prorus vocant.

(16) Sed similiter et feminae testiculus sicut et viris contere femina inquit habet testiculus denique et parent. sed non huius compositionem habent sicut et viri sed minoris et mollioris. Adeo quecumque similis habent ut viris a quibusdam coliosi et molioso dicuntur. Constat ergo unam naturam esset viris et femini sed mulier inquit vulvam simili. et testiculis tonici vero quantum quorum prima sicut esti dicitur. secunda epe(se)ro. et his tertia petreimon. quarta tenuissima tardā appellatur.

(17) Similiter vulva habet. prima autem mollis membrum vulva. et quo continetur quod \bar{g} gention golfon vocant. Sed quomodo est masculi veretrum ita ut vulva collum sicut accius iustus Vulva. Naturaliter mollis est. Constat tonicis duabus firmissimus. exterior nervosa interior carnosus. haec superpositum est. et degesta intestinis. Cuius cervix cum tribus foraminibus porrigit quod ad longationem. in qua regio venerior usus perficitur.

(18) Quam cum concipit naturam volentes inuerissimi Ne in mulieribus sanguine. quamvis et ipse semen sanguini est. Unde et maiores nostros <hoc *inter lin. ips. add.*> priores cognatos. consanguines vocaverunt. Unde sumum auctor. hoc est humerus. greci latini. hoc ait. Nam quomodo semine id est sanguinum. sed cum sit candidum certa ratione abit. sed sicut mare ab africon. hoc tempus rubor. vel quod illi

natura tribuit. sed et quando tempestate beneficium densas et scopulus colesas spuma facit albam. et quem admodum vinum nigrum in calice agitatum spumam albam fecit necesse est. Concipimus autem viris semine et mulieris sanguine. sed non statim formatur infans in utero materno sed temporibus confirmatur. Nam quotienscumque coetum cum mulieribus fiet conceperunt grex infantum sequerentur sicut animalia. Certum autem tempore concipiunt mulieres aut incipientem sanguinem aut deficientem. Sed quidam cum mulierem menstruatam habentem coetum faciunt non concepit meritum quia cum maior fuisset pars sanguinis mulieris menstruis et minoris semine elutum est illi aut magis maior pars sanguinis.

(19) Temporibus autem infantum componi atque conlocare manifestum est tempestatis quotiens septimo mense septimo anno infans dentes cadere. bis. septimo popescere et noclientibus mamillis semen generare. ter septimo. hoc est XXI añ barba maturare. septimo die egros periclitare. Quid multis septimo est illis omnia ministrare. sic infans in utero mater(no) firmare atque componi. cursus solis aut lunae viam cum eruitur manere. manifestum est autem numerus. q̄ haec fiet septies multiplicare et ita partus consummare. Sed et figuram hominis accepit. Primo autem XL. diebus. aliquando et XXX. intra utero materno figuram hominis acciperit septimo mense nascitur. hoc septies duplicans fiunt dies CCXVI. qui faciunt menses VII. et dies VI. Quae aut die XL figuram hominis acciperit VIII mense nascitur intrante X nascitur. hoc nonies duplicans fiunt CCLXXX dies qui faciunt menses VIII et dies X. Quare ergo ut diximus VII mense qui nati fuerint vitales erunt. Qui autem non impleverunt numerum super scriptum. legitimus partus non erit.

(20) Manifestum est infantem in utero sic firmare quomodo intendit primum status seminis. in utero materno generare umbilicum et facit congregationis signum. Secundum mensis expressionem corporis qui exteriora convenit formatum corpus III mense animatus unguis accipiat sic. et capillus ducit. motum facit infantem III° mense contertia mater nausiat et formatus est infans. quinto mense ossa confirmat nervia et venas per quo salitur fetus. sexto mense medullam confirmat et capillorum adducit quotis sumendi. etiam mulieribus crebriores fiunt nausiae VII° m̄s nervorum facit fortitudinem et elimentum accepit in quo regitur. VIII° m̄s maturum movet corpus et accepit anelimum. VIII° m̄s perfecta omnia (om̄a) maturitatem evolvit infantem de tenebris adducit.

(21) Nam sic vulvam iactatur. sive in latus aut supine aut summa pars capitis medio ventrem conlocat⁹(ur). genua autem nostra oculis supposita sunt. et quia sunt eminentia.

concava fasciunt speciem lum̄ vel ad quorum compressionem format⁹ nausus. Ideo quae dictae sunt genuę. quā genibus nixerunt. Hanc rem si q̄ dol' coacta sunt (f̄) potentio-rem ro-
gat. Non dicit per culmen corporis caput. sed rogo inquit per genuam. Continuo etiam oculi lacrimantur quia natum quod volunt in utero materno quibus sociata fuissent utrum gemit. Illa dum parit vagit. Ille dum nascitur ament nondum hilari-
tatis vitam adhibiturum etiam luctum gerit oculus quae vix bene parentibus effundent. Lacrimas vagit una lis suos perse-
quitur. et antequam sciat flore novit. scient videlicet menses hominum et illa caelestis origo infelicitatem praedicat. sed multis audio se quando dicentes. Hoc infans cum tetigit ter-
ram vocem dat. hoc si scit mulieribus qui in nave pē^a(*ips. corr.*)-
reunt vitalis esset partus.

(21²) ut scias quid mulier pregnans in utero habuerit in dextera parte stabiliet semen suum septimo mense movet. in sinistra parte et oculus mulier tumidus (—d̄) habet et tarde ambulavit. Si puerum habuerit stabiliet semen suum in sinistra parte septimo mense vertit se in dexteram partem et oculos mulier clausus habebit.

(22) Cur ergo infans non loquitur sed vagitum. certa ratio est. quia quę dentes non habet non formas illa dum loquitur. Dentes autem nostri. organeca sunt. quorum modo flagerit lingua.

[Incipit de mulieria.

Vindiciani epitome altera

ex codicibus

Vat. Pal. 1088 s. IX f. 116 sqq. = P (a. 1881),

S. Gall. 44 s. X² p. 201 sqq. = G (a. 1869),

Upsal. med. aevi medic. 6 s. X p. 14 sqq. = U (a. 1887).

5

Incipit de urificia interiora <corporis humani. *add. ante ind. capp. inscriptio cod. Pal. prior, quae verba ante textum altera inscr. omittit* — sine titulo quidem sed in ipsa Hippocratis q. d. ad Antiochum epistola insertum his verbis Diximus de infirmitates hominum nunc de ipso homine dici(e)mus 10 et quibus ex causis formatum(s) est, *eundem libellum habent UG. in quo libello comparent Vindiciani membra qui praecedit, ubi V margini inscripsi*>.

V.1. { Quibus articulis quibus commissuris quibus ossibus venis
vel nervis vel compaginibus omnium membrorum constet homo. 15
ex rebus XIII, id est nervos. venas, arterias, ossa, sanguine,
spiritu, pulpa, alape, ossa tenera que hcondro vocantur, un-
guis, humorem, capillos, medulla, membrana. ex his omnibus
componitur homo. sensus in nobis sunt V, visus auditus gustus
odoratus et tactus. 20

II. De caput.

V.3. { Caput nostrum commissuras habet V, in masculis arteriis
continentes X, feminis vero in circuitum. unde agnoscitur cal-
variae feminum quod greci dicunt novadina, quod coherit mem-
brano, cui superposita est cutis. 25

III. De cerebrum.

Cerebrum est medulla capitis copiosis teneribus tenuisque
implicitum venolis. quod multum copiosius habemus quam re-
liqua animalia, ideoque omnibus illis sapientiores sumus,

6 numeros capp. <i>add. P, non UG.</i>	14 commessuris <i>U.</i>
15 membrorum omnium <i>UG.</i>	constit <i>P.</i> 16 id sunt <i>P.</i>
nervus <i>P.</i> asterias <i>U.</i>	17 que <i>G.</i> ocondro <i>U,</i> con-
dro <i>G.</i> 22 habet commissuras <i>UG.</i>	arteris <i>P,</i> artariis <i>U.</i>
23 continentes <i>P, om. G.</i>	agnoscetur <i>P.</i> advarie <i>G,</i>
acluarie <i>U.</i> 24 coerit <i>UG.</i>	26 cerebro <i>G.</i> 27 terrenibus <i>G.</i>

fistulas plus habendo unde intellectus nobis advenit, visus auditus odoratus et gustus. tota enim pene vacua sunt, vacu-
etates cerebro replentur, quod protegitur membrano. cuius
membrani radices ex ipsius cerebri corpus incipiunt.. cerebrum
5 autem semper sui commovens sensum, ideoque salire non ces-
sat. cuius motus si crebrior fuerit, insaniam solet excitare.
unde dicimus eos cerebrum habere motum.

III. De capillis.

Capilli nostri non solum propter ornatum, sed etiam }
10 propter munitionem cerebri facti sunt. huic calvarie subiacent }
tempora. que continentur spiritalibus venis cerebri. dextra le- }
vaque semper moventur. hisque superposita sunt cilia. }
V. 3. V. 4.

V. De oculis.

Rursum ex eodem cerebri membrano velut fistule duae
15 transversis partibus commiscentur ad sedem luminum, ubi con-
iunguntur oculi qui continentur cum domo. ex vase cerebri
hoc sunt ventris cerbelli duo foramina oriuntur, per quas sin- }
gule radices tenuissime pene de parte dextra in sinistra et de }
sinistra in dextra bulbi oculorum continentur. quorum radices }
20 in cerebro conligantur, ut si cereber vexatur oculi egrota-
bunt. habent autem in osso ipso concavo ubi ponuntur fistolas
tres pegerante et rizoptalmon. sunt autem in oculis mappas
vel tonicas quatuor, quod greci chitonas vocant. prima cira- }
toidis et cristalloides et meroides, secunda aragnoides, tertia }
25 haloides vel fagoides, quarta metroides vel trizepies. hi multis }
V. 5.

3 mimbrano *P.* 4 mimbrani *P.* 5 sallire *P.* 6 cre-
brior *P.* crepior *U.* crepius *G.* solit *P.* 9 ornatu *U.*
—tus *G.* 10 huius *U.* 11 que *G.* continentur *P.*
12 his que *U.* hic qui *P.* his quibus *G.* 14 Rursum *UG.*
membra *G.* fistule *G.* duce *P.* due *UG.* 15 con-
miscentur *P.* 16 continentur *P.* coniunguntur et continen-
tur *UG.* cum (eam?) domo *P.* cum dumo *UG.* 17 sin-
guli *UG.* 18 tenuissime *P.* sinistra *P.* 19 senestra *P.*
dextera (*hic*) *P.* 19 bulbi *U.* continentur *P.* quo-
rum *UG.* eorum *P.* 20 colligantur *G.* 22 rizoptalmon *P.*
izoptalmon *U.* iroptalmon *G.* oculos *PU.* 23 quatuor *P.*
III. *UG.* ehitonas *U.* ciratoidis *UG.* cistoidis *P.*
24 cristallo. id ÷ (id est *U.*) & meroides *PU.* cristalloidē et
merorides *G.* aragno. id est *P.* tertia *G.* 25 faloides *G.*
mettoides *G.* trizepies *UG.*

V.5. { nominibus appellantur. alii dicunt humorem inflatum visum nobis reddere. dominantur autem in oculis nostris humores tres, id est salsus gelidus frigidus. de his in obtalmicum librum latius scripsimus.

VI. De aures.

5

Aurium nostrorum duae iterum fistule dextra levaque ex eodem membrano incidente iunguntur ossibus auriumque ossa beloniade appellantur, ultime partes aurium in quibus percussa vox intellecto ipso membrano cerebri remittit.

VII. De naribus.

10

Duae rursus fistule ex mediae partis cerebri usque ad summas cartelagines narium procedunt, sub quibus tenues unica singularis subtus palatum usque defertur. que foramina duo exeunt in facie, qui ventositate foras emittunt, quas greci rothonas appellant id est nares.

15

VIII. De cervice.

V.6. { Una vero fistola tensa atque robusta cum parte quadam cerebri per medium cervicis sfondilos defertur iungiturque medullo spine, ex quo toto corpore sensus qui tactum manibus vel pedibus prestat intellectus. quod sunt vene gutture maioris 20
quas sanguinales vocamus. quattuor, due, que organa dicuntur, et due, a visceribus venientes subposita oculis, quas genas vocamus, quibus coherit palatum.

VIII. De dentibus.

V.7. { Dentes vero nostri sunt XXXII, femineum et duribarbium 25

1 inominibus *U*. apellatur *P*. inflat *P*. 3 i. (idest) *P*:
om. *UG*. et (de his) *add. G*. 5 De aurium positione *UG*.
6 Aureum nostrorum *P*: Aures nostras *UG*. due *U*, due *G*.
uterum *P*. fistule *G*. 7 membrano *UG*: mimbranci *P*.
incedente *UG*. 8 beloniade *UG*: heloniade *P*. appel-
latur *P*. aureum *P*. 9 nox *P*. intellectum ipsorum
membra c. r. *G*. 11 media partes *UG*. 12 cartilagines *U*.
nareum *P*. unica *P*: unaca *G*, venaca *U*. 13 singo-
laris *P*. suptus *P*. que *UG*. 14 exiunt *P*. 25 vo-
cant *G*. 17 partem *P* (—tē *U*). 18 fondilos *UG*. me-
dulla *UG*. 19 totum (—ū) corporis *UG*. 20 in gutture *UG*.
maiores *UG*. 21 quattuor *P*. due *G*. organe *UG*.
23 coherit *P*: coerit *U*, cēperit *G*. 24 De dentibus *P*: De
dentes *UG*. 25 fimeneum *P*, feminibus *UG*.

aliquorum XXX. omnia enim ossa fracta curantur et evulsa ad locum revocantur, dentes autem nostri nullo modo.

V. 23.

X. De labia.

Labia nostra sunt membrana venosa, que adsidue et incessanter [omnibus temporibus] moventur.

XI. De lingua.

Lingua nostra radix adimplet faucium loca natura musciosa, duplici contexta membrano, cui si cerebri ac visceribus fuerit austio febrium, statim asperior fit.

XII. De palato.

Palatum a quibusdam dicitur hyperoa vel uranis que est super dentes. uranus asperior est. hyperoa autem dicitur qui est interior, ubi pendet uva ut camere lenitate.

V. 8.

XIII. De uva.

In eodem loco pendet uva, que est natura lubricosa. nobis ipsis summa quidem humorem prestat ciborum devorationem vel sonum vocis, conplurima habens foramina tenuissima ut aco puncta. veluti mammillis mulierum emanans lac, sic et ipsa dimittit humorem interior viscerum sive pulmonum circa palatum, ubi superiacet uva circa radicem linguae. cuius radix cooperit canalem et stomachum petauo simile, que utrisque canales modo claudit modo aperit. aperit autem spiritalem quando loquimur, cludit autem cum manducamus. hoc in nobis sentimus, quando casu aliquo cibi vel potus in ea parte in-

cf. Aurel. 1, 14.

V. 8.

1 aliquarum *P.* 4 que *G.* assidue *G.* assidue *U.* et
om. *P.* 5 omnibus temporibus *UG:* om. *P.* 7 (radix) est
add. *UG.* muscolosa *P.* 10 De palatum *UG.* 11 ny-
peroa (*sic*) *P.* hiperoa *UG.* ū uranisq; *P:* om. *UG.*
12 asperior ÷ *P.* asperiozem *UG.* hypera *P:* hiperoa *UG.*
13 pendet *U:* pendit *P.* —dent *G.* at *PU:* aut *G.* leni-
tatem *P.* 15 pendit *P.* qui *UG.* lubrica *UG.*
16 quidem om. *UG.* humoris *UG.* cyborum *P.* 17 con-
plurima *P:* quia plurima *UG.* 18 aco *PU:* aquo *G.*
mamillis *U.* 19 dimittet *UG.* homorem *U.* 20 lin-
gue *U.* —gue *G.* 21 coprit *P.* carnalem *P.* sto-
macho *UG.* depetauro *P.* que om. *UG.* utriusque *G.*
22 carnales *P.* claudet *P.* 23 quando *UG:* cum *P.* autem
om. *UG.* cum *P:* cum qua *UG.*

V.9. { repserit. huic ergo lingue dextra levaeque tunselli sunt positi.
quod autem superpendens illis, superpendens autem circa alios
canales, unum quaque cibo vel potione stomacho defertur, qui
epeglosin continet spiritalem qui dicitur gurdia. alius autem
qui deretro iungitur spine, qui stomacho membrano dicitur 5
coniunctum esse gurgulione et pulmone.

XIII. De faucibus.

Due adhuc fistule tenuis exeunt sub ipsis faucibus, et iun-
guntur arteriis solidis cartelaginosi, quas greci fagiditas ap-
pellant. quarum hime partes pulmonibus merguntur, summe 10
eius usque ad epiglosidam adsurgunt.

XV. De epiglosis.

Epiglosis est autem lingua minus super palatum posita,
que quotiens inspiramus excluditur. singule enim partes suas
potui vel cibi trahunt. ergo due arterie dextra levaeque gur- 15
gulionem tenent, que semper infatigabile meatu spiritum modo
trahunt recedentes a se, modo calefactum remittunt.

XVI. De pulmone.

Pulmo autem qui suprascripto spiritu per arterias recipit
in duas deductas fibras iacet in toracis spatia colore cinerio 20
duas fibras habens more ungule bubuli fissus, ut sfungia ha-
bens similitudinem. multis enim e vacuetatibus ducitur et inter-
vallatur. ideo in se recipiendi spiritus habet potestatem.

XVII. De stomacho.

V.10. { Nam ibi circa pulmonem stomachus ventre coniunctus est 25
inter duas fibras hoc sunt pinnae pulmonum. sunt autem III.

1 lingue G.	2 autem om. UG.	3 quemque UG.
stomachum P.	4 epeclosin U, epoclisin G.	contenit P.
5 mimbrano P.	6 gurgiolione U, gurgilione G.	8 fistule G.
9 frigiditas G.	apellant P.	10 hime P: hieme UG.
11 epiclosidam U, piclosidam G.	12 De piclosis UG.	
13 Epiclosis UG.	autem om. UG.	14 que om. UG.
quociens P.	singule G.	putui P.
15 due arterie G.		
16 que U.	gurgilionem (ips. corr. = U) P, gurgiolionem G.	
16 que G.	infatig(c G)abilem meatum UG.	spū . . . re-
cedente P.	19 artarias PU.	recipiat U.
20 fibras P:		
febras G, febres U.	specio G.	21 febras G, febrans U.
ungule G.		
spungia UG.	22 in multis U.	ducetur P.
25 circa PU: cu-		
ram G.	et stomachus UG.	febras U, febres G.
		pennas UG.

nam foramina sunt in eis XIII, quas greci brocias vocant. } V. 10.
 nam hoc quod loquimur pulmo prestat. ubi enim per fistulas }
 id est per arterias repletus spiritus inflavit fibras rursusque } V. 10.
 in se recepit, ut apud fabros folles solent spiritum trahere }
 5 modo receptum exprimere, per angusto spatio ictu suo san- }
 guinem sonumque impulsu suo faciens excautatur usque in
 epiglosidem, nec tamen plus quam quinque voces intellegit
 epigloside, quo sono vocales appellamus. quare spumosa ex-
 creamus? quia pressura pulmonum per inquietas vias trans-
 10 figurando expressus humor spumat, et intimus calor nostri
 materiae hoc est humor exhaustus veluti in nobis in caput re-
 fert. quem partium officium aut sorte recipiunt, siccis locis
 temperant, lacrimam mucum vel salivam.

Stomachum autem nostrum, qui dominium totius cor-
 15 poris possidet, alimenta digerit. per quem famem sitimque
 sentimus, medio nervosus, dextra levaque vene sanguis. posi-
 tus est autem inter ambas partes scapularum intra vertebra
 septima cervicis, inter duas arterias similis intestino, plenior
 quidem. atque rotundis constat tuniculis, duabusque exasperate
 20 tarde resedunt. vulnera mortem inferunt, quia cicatricem non
 deducunt. positio illius una parte angustior in summo est
 mamillo defusior. acceptus enim cibus paululum sedit, donec
 quod subtilissimum fuerit in alimentum dispensetur. tunc quod
 supervacuum atque exutum sic in ventrem dimittit. ille ergo
 25 cum digesserit, esurire nos cogit. simul dum accepta esca

1 quattuor UG. 2 quattuor decim UG. hoc quod P:
 quot quot UG. loquimus G. fistolas UG. 3 id ē per
 art. repletus P: om. UG. que om. UG. recipit P.
 4 apud U. spiritus UG. traere U. 5 ictus P. san-
 guine UG. 6 sonumque UG. impulso PU. excautatur P:
 exacutur U, exacuatur G. 7 epiclosiden UG. quam in
 q. GU. intelligit G. 8 epicloside UG. quo P: quod UG.
 9 pressura pulmonum PU: sp̄s (spiritus) supra pulmonum G.
 10 & tintimus P. 11 materie U, —rie G. velut G.
 12 parciū officiū P. decipiunt UG. sichis P. 14 Stho-
 machum P: hoc verum est cap. XVII initium. qui dominium
 etc. P (cf. Theod. Prisc. 2, 84): qui dominus est t. c. UG (G
 in marg. habet GALENŪ †). 15 possedit P: et possidet
 UG. degerit P: et degerit UG. sitique P. 19 adque P.
 cuniculis UG. 22 mamillo UG. paulolum P: paullum U,
 paulum G. 23 fuerit PU: fieret G. 24 ventre UG.
 25 degresserit P. exurire P. nos om. G. esca UG: sca P.

dispensaverit, bilem excitat, quem admodum faucibus inspi-
rare solet. modo acidior infundere componimus, ut dixi, ad
stomachi arbitrium. ad illius voluntatem corpus autem testi-
monio honoretur. illud etiam frequenter vidimus, quibus sto-
machus in causa fuerit, barbe eius celerius crescere solent. sed 5
non puto ego. illud tamen veritate magisterium erit, ut cum
stomachus alicuius bilia receperit, necesse est ut habeat totum
corpus secundum infirmitatem domini aut ariguendum. tunc
itaque succidentem aciem quos incontexterat decrescendo uti
texerit capillus, videlicet non barbe illius prodierunt, sed cari- 10
barba subsedit. nunc denique pellentes ad stomachum cibum
et potio deducuntur, adpromptione faucium. qui stomachus
principatum habet faucium. incipiens a gutture adsurgit quod
claudat, nec aperiendi potestatem habet. unde per totum
consortium cartilagibus contextitur. que in se reducendo ideo 15
volit, et revertens secundum occupatus deiciet cibum et sua
prssura. quidam medici putant per unam partem in sto-
machum ferre potionem et per aliam cibum. abeo autem omnes
materias ciborum vel potus per unicum canalem deferre. et
turminosis se multa adiutoria per potionem datam profuerunt, 20
quia et illic descenderat, quo et cibi pervenerant. cauculosis
vero estrangilosisque atque hydropicis per cibos medicamina
iubant. ex quo manifeste colligitur uno itinere cibum potum-
que deferre. illud tamen interest quod cibi tardius, humores
celerius deferuntur. ideoque suavior est sitienti potum quam 25

1 bilem *U*, uilem *G*: biles *P*. 2 solit *P*. accidior
UG. componimus *G*. 5 eius *U*, æius *P*: enim *G*.
criscere *P*. 6 illut *PG*. veritatem *P*. 7 stomachus *P*.
biliare ceperit *G*. 8 aut ariguendum *P*: aut arigiendum *U*,
ad aurigiendum *G*. 9 decriscendo *P*. 10 tēxerint capil-
los *UG*. 12 putio *P*. deducantur *UG*. adproptione *G*.
12 habit *P*. 14 habent *P*. 15 qui *G*. reducendi idio
volit *P*, reducendo ideo volens *UG*. 17 stomacho *UG*.
19 macterias *P*. cyborum *P*. potius *P*. canale *P*.
20 turminosis | se *P*, turminosisse *UG*. multa multa (*bis*) *P*.
21 discenderat *P*: descenderunt *UG*. quo *P*: ubi *UG*.
caucolosis *PU*. 22 vero *P*: om. *GU*. et strangosis *G*, et
estrangosis *U* (que om. *UG*). idropicis *UG*. cibus *P*.
23 manifesti *PU*. collegitur *P*. itere *P*. putumque *P*.
24 illut *P*. homores *UG*. 25 suavior est *UG*: suaviorem *P*.
sicienti *P*. putnm *P*.

esurienti cibum, quoniam potio adversa sumitur cibi dispensatio frangit moram. suavior est enim cuius voluntas statim intellegitur quam quod mora estimatur.

XVIII. De corde.

5 Cor autem nostrum inter duas pulmonis fibrasque est natura maculosus et musculosus, protegatur membrano, habens in circuitu membrana velut castra, in quo adsidue movetur. } V. II.
inde et respiratio nascitur cingens extremas partes pulmonis. } II.
vocatur autem greci cardean et uracos. figuram autem habet
10 ut nuclei pinium, in circuitu grossitudinis sui alapem naturalem } V. II.
qui eum calefacit. acumen autem eius inclinatur sinistro mam- } II.
millo. duas aures habet, ubi mens hominum animusque com-
moratur. unde quicquid nobis iudicii est, venit per ipsas cor-
dis aures, omnis et cogitatio extollit et omnis erigitur tumulos.
15 que igitur hominis corporis partes que principium possident
habet intra se cor nostrum venas quattuor, duas spiritales et } V. II.
duas sanguinales, per quas toto corpore facta est concatenatio } II.
venarum. cor cerebrum et pulmo hominis die noctuque movere
non cessant. tunc vero utrique vastius salliunt, cum illis ali-
20 quod metus adest.

XVIII. De epar.

Epar nostrum ponitur in dextro latere extensum usque ad
languaones hoc est ilium eius partes. pinnae habet quinque, } V. II.
continens renis et ilia dextra et iocinere et vissica viride hoc } II.
25 est fel. est autem iecor propria materia sanguis domus et in-

1 esuriente *P.* potio *P.* potu *UG.* adversa *s.* (sunt) sumi-
titur *G.* 3 intelligitur *U.* stimatur *P.* 5 pulmones *P.*
fibriasque *G.* fibrasque *U.* 6 musculosu *P.* mimbrana *P.*
habet *UG.* 7 mimbrana *P.* velud *U.* assidue tur
(sic) *G.* 8 cinguens extrema *G.* 9 vocantur *G.* greci *G.*
uracus *UG.* habit *P.* 10 grossitudinis *P.* crossitudinis *G.*
alepē *P.* 11 sinistro *P.* mamillo *U.* 12 habit *P.*
13 iudicium *G.* cordis aures: cf. *app. Prisciani Brux. (p. 114 Bas.).*
14 om̄s & *P.* omnium se *UG.* & om̄ æregitur *P.*
et omnium erigitur *UG.* 15 Quē *G.* que *U.* quē *G.* que
in *P.* possedunt *P.* 16 habit *P.* quattuor *P.* 17 cor-
pori *UG.* concatenatio *G.* conactinatio *U.* 18 cor *om.* *UG.*
cerebro *UG.* diei *G.* 19 cersant *P.* 23 lagones *GU.*
ilia *UG.* pinnae iecoris etiam in *Vind. ep. ap. Marc. p. 23, 3*
Helm. V *G.* 24 contenens *P.* renes *U.* renens *G.* vi-
sicca *G.* incrementum *P.*

crementum eius. nam ibi tenuitas ciborum mutato colore trans-
figuratur in sanguine. omnis autem materia ciborum detunsa
per gurgulionem excipitur primo ab stomacho. que tenuissima
itineria per totum corpus dispensatur. ergo viridissima et in-
tegerrima in sanguinem dimittit iecor. tunc que sordidissima 5
et iudicio suo reprobata sunt, exonerantur in ventrem, in-
testines repletantur. accipit iecor sordidissima ex cibo et illa
calore suo tam diu decoquendo liquescit. inde sanguinem fit,
quem primum multis colligit fistolis, deinde acceptum maiori-
bus venulis quatuor perducitur que ad iecor quasi ad castel- 10
lum. duo enim receptacula intra se habet, unum spiritus,
alterum anima, hoc est sanguis. per cuius, ut dixi, corpore
ut arterias spirituales novem intrant et quattuor exeunt vene
sanguinales. inde immensus et suo sibi incremento maior atque
maior factus, extremis usque ad finem membrorum emigat 15
redditque pulsum.

XX. De splene.

V. 12. { Splen autem ponitur in sinistra parte precordiorum, na-
tura oblongus. coniunctus est ventri. continet ex se membra-
nam tenuem et velamen habens pinguissimas venas, que ven- 20
trem vel intestinae cooperit vel calefacit, quod greci epiplos
vocant. latine omentum vel mappa dicitur. extensum est usque
ad ilium sinistrum et interanea positus, quod nervosis conti-

1 ibi: bi G (bitenuitas). tenuetas P. mutatu P. 2 om P:
omnium UG. adtunsa UG. 3 gurgullionem UG. ex-
cipetur P. primum UG. ab P: ad UG. que UG.
4 itenera P, itinera U: itinere G. integerima P. 5 san-
guine UG. dimittat iecor PU, dimittit iecori G. que G.
sordidissima P. 6 iuditio P. suo om. G. exhonerantur UG.
7 replicantur UG. accepit P. sordidissima P. 8 dio P.
dequoquendo UG. liquiscit P. 9 collegit P. 10 quat-
tuor UG. que UG. 12 animal U. per UG: pro P.
13 vene G. 14 inmensos G. et (suo) UG: ex P. in-
cremento P. adque P. maior atque minor G. 15 ex-
tremus G. emigat PU: emicat G. 17 De splenae P.
18 splena P. 19 oblogus P, oblogus U. 20 ventri P: ven-
tri conteri U et (ubi postea linea transversa deletum est conteri) G.
contenit P. membrum UG. 20 qui P. 21 in-
testine UG. coperit U, coeperit G. calefacit P.
epyplos P, epiplos U: epilos G. 22 appa G. extensus UG.
23 senextrum P, sinixtrum U. interanea P.

netur membranis. ab una parte planus est latus contingit, ab altera visceribus adherit, ideoque ut fieri solet, peculiare impedimentum currentibus, ut cum tumor ille aliquis inhesit, acervissimos dolores totius partis corporis sinistrores extensus proximietates efficit, nec facile inbecillitate remittit. quoniam ipse fungi de materiæ et nervosis continetur vinculis. traditur a quibusdam spleni renibus deservire et esse augelotus, quibus autem mortua pars splenis sit aut exemta, ridere posse negantur.

10 XXI. De precordia.

Precordia, quas greci frenas vel diafragma vocant, extenditur continens pulmonem et ficati pinnas. subiacent ventri et testine, et continens latera et spina. vena autem eorum habet orificia duo, unum proximo membranum, quod greci cardion }
15 vocant inclinatur in sinistra parte splenis, alium vero epari. V. 12.

XXII. De ypezocoos.

Ypezocoos est membranum velut velamen natura nervorum, qui separatur epar et pulmonem a ventre intestinas splen et cetera omnia intrinsecus continens.

20 XXIII. De ventre.

Venter autem ponitur in media iocinera sub stomacho et tintinabulum. est membranum nervosum et grossum obvolutum, interius asperum, foris lenem, orificium habens unum, qui ad

1 contigit *UG*. 2 coerit *UG*. ut (post fieri) bis *G*.
solit *P*. inpedimentum *P*. ut ū (vel) *P*, ut cum *UG*.
3 tumor *P*, timor *U*, tumor *G*. inerit *UG*. 4 totius *P*.
partes *UG*. sinistrores *P*. 5 proximietates *G*.
efficit *P*. 6 fungit *G*. materie *U*, —riæ *G*. continetur *P*: continet *UG*. 8 augilotus *UG* (sc. ἀγγελωτός quibus aut...). 8 splenis *U*: plenis *P*, spleni *G*. eximta *P*.
sidere *UG*. 11 diafragma *PU*. 12 pulmones *UG*.
figati subiaceant *G*. 13 cistine *UG*. vena sic *PUG*
(unde apud *Vind.* 12 male venter). hab̄ *P*: habent *UG*.
14 proximū *G*. membranum *P*. greci *G*. 15 sinextra *P*.
16 De ipezocoos *G*. 17 nervorum (sic) omnes. 18 inter (epar) add. *UG*. splene *UG*. 19 quæ (intrinsecus) est add. *U* et (ubi qui) *G*. 19 continens *P*. 21 Ventre *G*. et intinabulum *G*. 22 et volutum *UG*. 23 oreficium *P*, orificum *G*. habet *UG*. ad sic (pro ab stomacho).

stomachum veniens, quod greci stomacilias dicunt, hoc est os ventris, qui excalefactum sucum ciborum ad ventrem iosanum mittit, qui est asperior vel intra se duplicior. quicquid autem carfas ciborum sunt, ad intestinas vadunt, que stercora egeruntur. degestiones fiunt tres, prima in vaporem et odorem spiritus trahit pulmo epar cerebrum et pulpe, secunda in suco ad ventrem iosanum et ad intestinas ieiunas, tertia in careas, que sunt stercora. nam urificia viscerum nostrum sunt multa, sed maiora dua, per quod accipimus et per quod reddimus.

XXIII. De intestina.

10

Intestina autem non tantum flexuosa brevis, sed etiam more receptaculorum sepius inpedita ad detinenda alimenta fiuntque velut quondam laberentus. sunt autem quadriplicis contexta membranis, forinsecus nervosa duo, interius carnose duo, dividunturque in partes III. ieiune intestine cubitorum VII, que ponuntur ad umbilicum et iusum humorem recipiunt. late intestine cubitorum XIII a ventre incipiunt, qui suscipiunt digestionem ex stomachum et ventrem flexuoso itinere vento pleni. colum intestinum, qui ponitur super inguem dextre partis, longitudine palmorum III, qui iunctum est vissice anum et iliæ ambe. nam omnes intestine iunguntur adipibus, qui ciborum mora queritur, vel ne etiam adsidue escam desideretur.

1 stomachum *P.* greci *G.* hos *U.* 2 succum *G.* et ante ips. corr. *P.* 3 duplicior *U.* dupplicior *G.* 4 que *UG.* 5 autem (post deg.) add. *G.* 6 eparce rubrum *G.* suco *P.* sucu *U.* succu *G.* 7 iusanum *UG.* ieiunas *PU:* om. *G.* tertia *P.* careas (sic) omnes ut supra carfas. 8 que *UG.* orificia *UG.* 11 non *P.* om. *UG.* flexus abrevius *UG.* 12 adde tenenda *P.* 13 que *UP.* condam *P.* laberentur *G.* 14 mimbranis *P.* membra *UG.* (ubi membra | *U.* in fine versus). forensecus *P.* 15 in om. *G.* intestinae *P.* 16 septem *UG.* que *UG.* 17 cubitorum *PU:* gubernatorum *G.* tredecim *UG.* 18 degestiones *P.* stomacho et ventre *UG.* fluxuose *G.* itinere *P.* intestinu *UG.* 20 partes *P.* longitudinem *UG.* quatuor *U.* quatuor *G.* visicę *G.* 21 ilie *U.* ilie *G.* om. *P.* omnium *UG.* intestine *U.* adipebus *P.* adepibus *UG.* 22 queritur *G.* ū ne *P.* unde *UG.* assidue *U.* —ę *G.* desideretur *P.* desideret *UG.* huc usque nunc cod. *U.* (p. 22) in quo desunt (duo, ut puto) folia.

XXV. De ilia.

Iliae autem sunt dextra leuaque in lateribus, ubi coste non sunt, membrana nervosa intra se carnem habentibus latam, qui cum eisdem membranis gluttinatur, continentes vis-
5 sicam et renes.

XXVI. De renibus.

Renes autem positi sunt in septima vertebra spine, ubi lumbi sunt, natura musculosi, colore livido, deforis recti, interius curvi et concavi, qui genitale semen portant. ex eodem
10 loco exeunt vene due velut fistule, continentes ambas ilias vissicam et testiculos, qui his calorem vel semen administrant. positi sunt autem in alapem, et carnem oblongam virtutem prestant.

XXVII. De vissica et fel.

Vissica posita est his omnibus interanies. de cuius figura questio est, cum illi unum appareat foramen ad emittendi. habet collum longum. ibi cuncta sunt foramina tenuissima et
15 vene ab spina et medulla venientia in testiculis semen ministrantibus. haec sunt seminis foramina et urinarum digestiones, } V.13.
20 quem admodum que possint vacuata replere. errant qui unum aditum vissice esse putant, unus tamen apparet. sed vissica quatriplici contexta membrano est, cuius consertatio non est perstricta, ideoque et in minorem formam redacta contrahi potest et remissa ampliare. per eiusdem membrana ex parte cer-
25 vices eius tenuis subripiunt fistule descendentes a renibus, quorum officium est colatum humorem transmittere. ergo inde venientes fistule sub ipsa cervice vissice inseruntur inter mem-

4 glutinatur *P.* continentes *P.* 7 spine *G.* 8 masco-
losi *P.* libido *G.* 10 vene due *G.* festule *P.* fistulae *G.*
continentes *P.* 11 vessicam *G.* adminestrant *P.*
12 positi sunt *G.* positis *G.* 14 prestant *G.* 14 et fel
om. *G.* 16 questio *G.* ille *P.* ademitendi *G.* 17 co-
lum *P.* ibi cuncta sunt *P.* ubi iunctas *G.* foraminas te-
nuissimas *G.* 18 vene *G.* ad spina *G.* veniencia *P.*
tesculis *P.* 19 haec *G.* h̄ *P.* degestiones *P.* 20 que *G.*
21 visice *G.* putabant *G.* 22 membrano *G.* —num *P.*
consertatio *P.* consortio *G.* 23 redactae *G.* 25 eius *P.*
ei *G.* 25 fistule *G.* sistolae *P.* discendentes *P.* 27 fistule *G.*
fistole *P.*

branas, sparguntque per intextum opus dilatatum, liquoremque multum non apparentia exhibunt foramina trahunt in vissicam. et ideo unicuique nostrum cum perfrikerit, frequentior urina exprimitur consertatio illa membranorum, quibus potestas est relaxandi et contrahendi. itaque qui frigore aliquo percussi sunt, continuo stringuntur in se, angustatoque corporis spatium omnem liquorem infundunt. sed malum signum est exigua meando libido. ergo caput vissice descensum sui comminuit
 1
 2
 3 { in ipsam radicem veretri pariter cum cremasteribus. hoc sunt
 4 { nervi qui testiculos portant. 10

Est et alia vissica plena felle, qui in epate ponitur. que febricitantibus urinam ruffam tingunt.

XXVIII. De veretro.

Veretrum est oblongum, natura nervosum, forinsecus venosum, membrano coopertum fortissimo, habens fistolam rectam in medio ab initio usque ad summum. cacumen eius dicitur
 15
 caulus sive datus.

XXVIII. De testiculis.

Testiculi coniuncti sunt ano et veretro, habentes in medium nervum, qui eos separat. abscisis itaque testiculis generandi virtus denegatur, quia foramina (ne)rvarum alligantur quod ad dispositionem interaniorum finitum erat. 20

XXX. De ano.

1
 2 { Anum apud grecos multis nominibus vocaverunt. est enim
 3 { ipsum intestinum palmorum trium, et ab ipso omnes intestini
 4 { incipiunt. 25

1 que G. loquoremq; P. 2 aparentia P. exhibeunt G. traunt G. in vessica G. 3 nostrum G, nm P. frequentius G. 4 consertatio hic G: conservatio P. 6 in- scan gustatoque (cum albo) G. spacium P. 7 exigua eando G. 8 ego G. vissice G. discessum G. 9 pa- ret (pariter) P: paretur G. 11 hic P habet inscr. XXXVIII (sic) De cremasteres (quae ad priora pertinet), Alia vissica G. 11 quae G. 12 ruffam P: fugam G. 13 XXX P (numeros textus ex indice capp. correxi, cf. supra ad c. 27 v. 11). De veretrum G. 14 oblonga G. fortissimum G. habet G. 17 datus G: durus P. 18 XXXI P. 19 ano | (&?)q. ue et veretro P, ano sive veretro G. 20 nervium P. que G. separant G. 21 (ne)rvarum P: nari G. allegantur P. 22 erit G. 23 XXXII P. De anum G. 2 aput grecus P. vocatur G. 25 palma G. treum P. om P: omnium G.

XXXI. De matrice.

Matrix autem involuta est et ipsa, ut supra dicta intrania, habetque positionem quasi cucurbita medicinalis, habet et tunicas IIII, duabus intus nervosas et aforis carnosas. orificium puellaris est digitorum VI, ubi iunguntur venae dextra levaeque, per quas mulieres spermatizant, quas greci cerias vocant. sed similiter femina testiculos continere se non huius positionem habent, ut viris, sed miuores et molliores. sed tamen parant viris.

10

XXXII. De vulva.

Constat ergo unam rationem esse feminis et masculis, sed mulieres vulvam habent cum tunicis IIII^{or} vulva prima cui subiacent membranae, que continent fetum, quod greci genicion colpon vocant, hoc est feminum sinum. nam quomodo est masculi veretrum, sic et vulve collum. vulva naturaliter mollis est. constat tuniculis firmissimis, exterius carnosa, intus vero nervosa hec superposita est directo intestino. huius cervicis vel cornu in tribus foraminibus porrigitur usque ad longaonem, in qua res venerias perficitur. vulva autem involuta est intraneis subiecta ipsamque tenens vissicam, qui multum in his locis laxum miserit tenerissimum, quo facilius accepta sustinent, lumbis adherens firmissime. partis huius cervix gracilis est, vix accessum seminis per huius. sed ubi partum maturitas evocat intus, tum patit, ut nervis inde descendentibus ut possit transmittere infantem, rursusque in ipsas angustias coerit. index huic posita est, ut possit sanguinem futurum amittere.

1 XXXIII P. tit. deest G. 2 intrania P. 3 habet que propositionem quas G. 4 quattuor G. intus P: vero G. 5 sex G (mulieris quidem cf. supra V.15). vene G. ierias G. 9 vires G. 10 XXXIII. P. 12 mulieris G. habet G. cum om. G. tunicis P. quattuor G. cui sibi iacent G. 13 membrane G. que G. continent P, continet G. greci G. gericion G. 14 senum P. 15 sic est et G. vulve G. 16 intus nervosa est superposita intestino G. 18 cornus P. porregitur P. longam ovem G. 19 perficetur P. interanies P. 20 subiecta G. ipsaque P. 21 laxum miserit G: lac summiserit P. sustent P. 22 lumbus G. 23 est om. G. accessu G. per huius P: per unum G. 24 tum om. G. 25 in om. G. 26 inde duo posita est possit (lacuna) semen continere G (itaque sanguinem —possit om.).

ab intus sinuosa et aspera est ut possit semen continere. hec omnia membrano proteguntur tenuissimo, quod greci dicitur peritominon. Omnia orificia corporis nostri explorata sunt.

XXXIII. De spattonibus.

5

Quare spattonibus capilli in quibusdam locis non prodeunt, ex qua parte corporis sentire fertur magna humoris rei dispositio est. et quorundam est opinio tantum in concreto calore humorem in faciem transfigurare seminis. quidam ferventis sanguis speciem esse dicunt testiculorum in corpore 10 virum effusum, quidam a renibus venerint persuadet.

XXXIII. De ossarum dispositione.

Constat que homo ex ossibus CCXXVIII. caput nostrum habet coniuncturas V. sicut littera labda iunguntur virorum calvarie, femine in rotundo iunguntur, et dividuntur in ossa 15 VII. dicunturque lepiotes duo, irena unum. facies ossa VII, dentes XXXII, mulieribus et durebarbis XXX, collo a vertebra VII, dorsum et spina vertebre XII, lumbus vertebrae V, costas XXXIII. ieron ossum unum, qui habet pertusuras VIII. qui est in torace iugulare duo. caput humerorum, quod condrum 20 iunguntur, quod clidion vocantur. scapulas vel palas ossa duo, pectus ossum unum, aliquantis vero duo. cubitorum mani unius ossa III^{or}. ossa manuum ambarum sunt XLVIII, aliis

1 senuosa P. 2 protegunt G. gręci G. 5 XXXV P. sed XXXIII in indice. De spattonibus G (cf. Ar. Ps. p. 667 et deinde de semine App. Th. Prisc. ib. p. 379). 6 prodiunt P. 7 dispositio P. 8 oppinio G. 10 esse dicunt P: est (ē) ducum G. 11 persoadet P. 12 XXXV (iterum) P, sed XXXIII in indice. De ossarum numerum G (ubi postea al. m. adscripsit hoc scrip ē inquat). cum hac ossium enumeratione conferas breviorē in cod. Hafn. vet. reg. 1653 f. 73^a—b et Brux. (ante Th. Priscianum) f. 2^b 1—2. 13 que om. G. 15 labdae G. 15 calvariae femine G. dividunt P. 16 lipidioses G. irenea G. 17 mulieribus autem et G. dure barbe G. vertebra G. 18 q̄ (ut solet) P, VII G. vertebrae G. lumbos G. v. VI G. costes P. 19 abet (ab) P. 20 ingulares. II. G. 21 I. G. II. G. cupitorum G. 23 hunius P. III. G. XLIII P: XLVIII G.

vero LVI. latus ossa duo sub se, que vocantur nota. pleuras V, aliquibus VII. qui in pectoris ossum coniunguntur circa quod greci perigion vocant, hoc est ligula stomachi tenerum desuso ibi ponuntur costas aliquibus, et plures [inveniuntur. coxas 5 ossa II, ancas ossa II. iran ossum quod selida vocantur, hoc est concavum, ubi femus incadit, ossa II. pedum ossa XLVIII, aliquibus LVI, sicut de manus quod superius diximus.

XXXV. De sanguine.

Sanguis autem pregeneratur anime proprię virium humane-
 10 que vite certissimum alimentum, quem numquam otiosum esse spiritum patitur. semper enim cum discursibus suis per omnem cursum, fatigatus autem cum maiorem modum cesserit copiosiusque factus quam ut recipi capite venarum possit. incipit tunc sua in se redundare materia, ut preobdurati fora-
 15 minibus aditus spiritui non dare aut ex multitudine sua compressum profugantem cursum. cum tamen exiguus esse coeperit, usus facere paribus suis non possit, tunc gravatum corporis calore subito destruit, et quod sufficere exiguus adversus copio(sio)rem spiritus non valet, hictus maiorem conglaceatur, et
 20 ut occidat hominem, prius ipse in homine moriatur. necesse itaque cum sit sanguis causa vite, maxime in spe et causa prima mortis est. et quemadmodum ex acriora virioraque et que aliis ex ciborum iniuriam generantur quidem et ipsa modo suo corpore multum ampliora ex eaque nocere possunt
 25 genera, ita cum aliquid presentes sint necessaria, ut sudor saliva omniumque pituita plurima tamen vitia latentesque inbecillitantum causa et ex habundantia bilis acrimonia generantur. quasi quis dum sanus fuerit, ita temperare voluerit, ut neque habundent nocitura, nec quia profutura sint in offensa salutem,
 30 observare debeamus modum rei. quod autem custodire possumus, facilius expeditam et ante plurimam faciem ratio posita est.

XXXXVI. Quare febricitans estu afficitur.

Maxime haec est causa quae corporis compressis tantum in refrigerationem admittitur spiritus, tunc inclusus sanguis

1 II. G. pleures G. 2 G| P: VI G. 3 greci G. ligatura G.
 4 et plures | *hic finit p. 121^a cod. Palatini, cuius quae sequitur p. 121^b adeo detrita et obfuscata habetur ut legi iam nequeat. restat unus cod. S. Galli omnium trium pessimus.* 6 IxLVIII sic G (cf. supra). s selidan (sic) G. 8 cap. numero caret G (ut semper), sed in indice (iusto quidem numero) XXXV P.
 19 copio(rem) sps (sic) G. 32 XXXVI ind. P: om. G.

cui neque estuandi aditus, neque recipiendi spiritus contigit potestas, ardore nimio membra consummit. quia quamdiu societas sanguinis atque spiramentum concordaverit, tamdiu homo vaporibus illorum constat.

XXXVII. De petuita.

5

Petuita hoc est coriza. non enim ulla lege leguntur, et necesse habent tantum ad cerebrum membrana adherere. petuita toto corpore habitat, ut numquam sanis ab expressis inhereat. initium petuitate est humor ille, qui fomentis refovetur, colore cognoscitur, statu tenetur, consuetudine roboratur, ratione 10 temperatur, custodia regitur. quod in corpore natura intulit, natura condidit, maturitas temperatur. hic ipse cautum tam diu in presidio quam diu in ore correctum iniuriam visus in auxilium conspicitur, innoxia generavit inusus, sic et petuitatum necessitate potius quam causa dicimus corporis erit 15 levis ratio. hic itaque in officio sanguinis corporis nostri consortio habet. quotiens offendit lēsus aut intemperantia bene stimulatus in causa crudelitatis, exasperantur omnia materia prestantes his alimentis, quę totum facile pascitur corpus subditis fervoribus confectam. mox et resolvitur corpus, et cor- 20 rectum adicet exquiret perpensionem in rigorem, et cautior in calore rursusque correptus inquam humoribus, per eosdem foraminum introitus fertur ad cutem, et mox impetu suo totiens exfervescit. hinc vitia fiunt diversa, hinc asinatia adustiones scabię carbunculos ignis acer pultule lippitudines superationes 25 gravidæ distillationes aneliti inpeticus et alia vitia, quę cum strictura veniunt. humor ergo vitat male, quia ex humor est. ideo per totum corpus est, quia humor est totius corporis. quando igitur aliquibus noxius aut ubi est periculum tantum in distillationibus habetur. nam cum ipsius sacrimonio infla- 30 matur simul toracis pulmo membranorum principia corporis nostri partium dominantium locorum.

5 sic ind. *P* (ubi seq. etiam numerus XXXVIII sine titulo), De petuitate *G*. 27 ex humor ē *G*. In *G* sequuntur verba Omnium autem infirmitatis origo in stomacho incidit. deinde maiusc. litt. scriptae haec Superius diximus de caput pectus venter atque vissica nunc dicimus de cetera que obmisimus. † De stomacho. quibus suppleantur epistolae (in hoc codice, sicut in *Ups.*, praecedentis p. 197—201) q. d. Hippocratis ad Antiochum quae supra omissa erant.

Epistula Vindiciani ad Pentadium

nepotem suum

de quattuor umoribus in corpore humano constitutis

ex codicibus

{	C =	Casin. 97 f. 3 ^b (s. X coll. a. 1870)
	U =	Upsal. med. 6 p. 8 (s. X coll. a. 1887)
	G =	S. Gall. 44 ^{II} p. 194 (s. X descr. a. 1869)
	P =	Paris. (Divion. S. Benigni lat. 11218 f. 38 ^b (s. VIII/IX
descr. a. 1893)
	b =	Bruxell. 3701/15 f. 1 (s. IX/X descr. a. 1876)
{	V =	Vatic. regin. 1143 f. 125 (s. IX descr. a. 1891)
	a =	S. Gall. 762 p. 260 (s. IX descr. a. 1869).

Disiecta epistolae fragmenta extant edita in Ps. Sorani isag. c. 5 (ed. Bas. 1528: ut Vindemiani quidem sed sine praef., in cod. Dresd. 185 s. XII f. 1.), item Epistolae q. d. Hippocratis ad Maecenatem interpolata tota legitur (cum Ps. Galeni q. v. Dynamidiis) inter Spuria Galeni ed. Iunt. f. 19^d—f, ubi (ut supra notavi p. 461) ex alio etiam exemplari iterum legitur, plena quidem sed Galeni. cum iusto denique nomine integram edidit Peiper a. 1873 (Philologus t. XXXIII) ex cod. Vindobon. 10 (v) rec. s. XII (f. 329, ex quo et ipse descripseram a. 1869). extant codices alii quam plurimi, quorum vidi S. Gall. 751, Brux. 2419/31, Lond. reg. 12 E XX, Par. S. Vict. 608, Rom. Vatican. 4418, Rom. Angel. V.3. 9, Rom. Barber. IX. 29, praeterea Paris. 6882 A, Montpell. 185, Cantabrig. Corp. Chr. 466 (Nasmith), Genevensis etc.

Vindicianus

Pentadio nepoti suo salutem.

Licet sciam te, carissime nepos, graecis litteris eruditum ad hanc disciplinam posse pervenire, tamen ne quid tibi poscenti ad memoriam denegarem, ex libris medicinalibus Hippocratis intima latinavi. quae quia dignus es, fideliter trado daturus tibi avi tui patris mei libros, ex

Tit. (p. 484) dedi ex Pantiquissimo, ubi Epistl vindiciano ad pentadioni nepotem suum de q. h. etc. qui plerumque omittitur (simpliciter Epistl vindiciani ba, Ep. vindiciani ad pentadion guium nepotem suum Brux. 2419/31). 2 V. pentadione nepote s. P, V. pentadion gauo nepote(i corr.) suo s. b, V. pentadione nepoti suo s. C, V. pentadio (petadio G) nepoti suo s. GU. 3 sciam PV, sciam te a, sci tatate b, scire te G U (scirem te v), te scire C. kme nepus (nepos U) GUC, krise filii b, carissimi fili P, karissime fili V, carissime a. grecis litteris GUC, litteris grecis P, literis grecos V, litteris (simpl.) b, litteris grecis et latinis a. eruditum GUC, te eruditum P, te esse eruditum a, te erudire b, te eridiri V. 4 disciplinam: noticiam b (solus). posse: facilius posse P. pervenire b (ubi ad h. n. possitamen pervenire), venire P: om. reliqui. tamen om. V(v). ne quid tibi PVGa, quid tibi (om. ne) C, & id tibi U, Neque tibi b. 5 denegarem (—re C) ex libris GUCVa, denegare me iures b, denegare^{me} videar. iuris P. 6 ypocratis PGa, yppocratis b, ypocratis U, hipocratis V: om. C. scil. ex Hipp. q. f. l. de natura hominis. intima GUC, si(y av)ntomata Vab(v), Fintosmata P. latinavi Pba, latinabi C, latinas V, latine (ubi e in ras.) G. que quia dignus es (est = ē G) GUC: que tibi quia dignus es Pa, ex qd tibi dignes V, Credo quia dignum est b. 7 daturus om. b. (daturus) tibi add. GUCV(b), om. P(a). avi tui patris mei GUC, avitus | p. m. V, avi i tui p. m. P, ā verb p. m. b: om. a (ubi tradituros os libros) et v.

quibus totius mundi rationem cognoscas, uti nosse possis quanta fuerit generis nostri sapientia. per hunc vero librum tibi corporis uniuscuiusque naturam et ordinationem adgrediar explicare.

5 corpus igitur hominis ex quattuor umoribus constat. namque habet in se sanguinem choleram rubeam choleram nigram et flegma. qui quattuor umores habitant vel dominantur in suis locis. sanguis dominatur in dextro latere in epate quod iecur vocamus. sed et cholera
10 rubea ibidem dominatur. in sinistro vero latere id est in splene cholera nigra dominatur. flegma autem in capite, et alia pars eius in vesica. sanguinis tamen pars dominatur in corde.

virtus sane ipsorum umorum talis est. sanguis est
15 fervens umidus et dulcis, cholera xanthe id est rubea amara viridis ignea et sicca, melena cholera id est ni-

1 totius *GUC*: om. *PVba*. ut nosse possis *GUCV*, Uti nos. si possis *P*, ut dinosci possis *b*, ut nosses *a*. 2 quanta —sapientia *GUC*: quanta fuerint generis nostri *b*, quanta virtus fuerit *g n. PV*, quanta virtus fuerit generis humani *a*. per hunc vero librum *b*, perun viro librum *P*: Per hunc vero *a*, prohunc vero *V*, Nunc vero *CUG*. 3 tibi corporis *GUPVa(v)*: corporis tibi *C* (unius cuiusque tibi *b*, qui om. corporis). et ordinat(c *P*)ionem *PVa*: et ordinem *bCG^c*, ex ordinem *G*, ex ordine *U*. adgrediar *PbG*, aggrediar *C*: adgredior *Va(v)*. 6 igitur *CG^c(v)*, ergo *P*: om. *UGV(ba)*. constat: erit constitutus *V* (est constitutum *a*). 6 namque h. *C(v)*, nam h. *Va*), et h. *GU*: id est (sanguine etc.) *Pb*. 7 (etc.) colera... nigra (quasi gen. neutr.) *CGUVa* (item *Pb* coleribus). flegmata *CPbVa* (semper, flegma vel fleoma *GU*). quattuor om. *Pb*. 8 vel: et *Pb*. Sanguinis pars *PVa*. 9 (latere) id est add. *Pb* (et ante sang. p. *Va*), om. rel. sed etc.: in eo etiam et c. r. dom. *PbV*. 11 colera alia nigra *C* (dominatur col. nigra *PbVa*). 12 et alia p. e.: alia etiam p. *P*, alia autem p. *Va*. vesica *C(v)*: visica *GV*, vissica *PU(a)*. Sanguinis tamen pars *PV*, Sanguis tamen *b*, Sanguis autem pars eius *a*: et alia pars s. *UG* et (om. et) *C*. 14 sane: autem *PUC*. ipsorum: eorundem *a*. humorum om. *GUC*. 15 colera exante id est rubea *PV*, exantea id est colera rubia *b*: Colera rubea rel. 16 viridia codd. (qui partim add. est vel sunt). melena (melina *C*, milina *P*) id est om. *GU*.

gra acida frigida et sicca, flegma frigidum salsum et umidum.

haec omnia crescunt suis temporibus. sanguis crescit verno tempore, ab VIII. id. febr̄. usque in VIII. id. maī. et sunt dies XCI. cholera rubea aestate, ab VIII. id. maī. 5 usque in VIII. id. auḡ. et sunt dies XC. cholera nigra autumno, ab VIII. id. auḡ. usque in VIII. id. novemb̄. et sunt dies XCII. flegma vero hieme ab VIII. id. novemb̄. usque in VIII. id. febr̄. et sunt dies XCII.

hi quattuor umores partiuntur sibi diem et noctem. 10 sanguis dominatur horis sex id est ab hora noctis nona usque in hora diei tertia. exinde dominatur cholera rubea ab hora diei tertia usque in hora diei nona. cholera autem nigra dominatur ab hora diei nona usque in hora noctis tertia. flegma autem dominatur ex hora noctis tertia us- 15 que in hora noctis nona.

haec omnia habent respirationes suas per singulas partes corporis, sanguis per nares, cholera rubea per aures, cholera nigra per oculos, flegma per os.

dividuntur etiam hi umores quattuor per quattuor 20

1 (fl.) autem *add. a.* 4 verno tempore *CGa*, veris tempore *GbV*: *om. U.* ab *etc.* (—9) *ex GUC(v)*, *rel. om. dierum definitiones.* VIII. *CU*: octavo (*semper*) *G.* febr̄ *G*: februarius *C*, —ias *U.* maī *C*: magias *GU.* 5 et (sunt) *C(v)*: quod *GU.* XCI *GU*: XCII *C(v)*. XC *GU*: LXXXVIII *C* (*qui voluit VIII, ut habet v*). 7 novemb̄ *C*, novēb̄ *G*, novembris *U.* 8 XCII: XCI *CGU(o)*. 9 feb̄ *G*, febr̄ *C*, februias *U.* et *om. GU.* XCIII *C(v)*, XC *GU.* 10 hi *GP*: Hii *C(Vbav)*, Hic *U.* quattuor: omnes *PbVa.* siue diē siue noctē *C*, sibi diem et noctem *PbVv* (sibi diem cum nocte *a*): *om. GU* (*ubi sic partiuntur ita ab hora noctis VIII. usque in hora diei tertia sanguis dominat. Ab h. et sic cet. GU*). 12 exinde *bVa(v)*: *om. P(C. r. d.)*. 13 ab h. d. t. *om. a(v)*. Colera autem (vero *b*) nigra *PbVa* (deinde c. n. *C*). 14 ab: ex *C*. 15 autem *ba(om. PV)*. ex: ab (*hic quoque*) *P*. 16 nonam hoc uno loco (*accus.*) *C*, reliquis in ablativo consentiunt omnes *CGUPbVa* (*praeter v*). 17 Haec (autem *add. Pv*) omnia *PCbVa*: hi quattuor humores *GU.* 20 etiam: autem *P*, *om. a.* hii h. q. *C*: hi (hii *U*) q. h. *GU(v)*, *ubi quattuor om. PVa*, omnes *habet b.*

aetates, id est flegma in pueris cum sanguine ab ineunte aetate usque in annos XIII, exinde cholera rubea dominatur cum parte sanguinis in iuvenibus usque ad annos XXV. exinde usque in annos XLII maxima pars sanguinis
 5 dominatur cum cholera nigra. exinde usque ad summam aetatem sicut in pueris flegma dominatur. moriente autem homine haec omnia revertuntur in sua loca.

praeterea hi quattuor umores faciunt hominibus tales mores. sanguis facit homines boni voti simplices moderatos blandos euchymos seu <suci> plenos. cholera rubea
 10 facit homines iracundos ingeniosos acutos leves macilentos, plurimum comedentes et cito digerentes. cholera nigra facit homines subdolos cum iracundia, avaros timidos tristes somniculosos invidiosos, frequenter habentes cicatrices
 15 nigras in pedibus. flegma facit homines corpore compositos,

1 id est *om.* *GU.* in: ad *CU.* 2 XIII: XII *G^c U* (usque in auno XIII *b*, usque in quartum decimum annum *a*).

exinde *om.* *P.* 3 cum parte sanguinis in iuvenibus usque *om.* *CGU.* in: ad *U*, ab *C.* 4 exinde *etc.*: sic *VC(b)*, exinde maxima p. s. cum coleribus nigris dominatur usque in a. XLII (in annum quadragesimū secundo *a*) *GUa*, Pars autem sanguinis cum n. c. d. usque in a. XLII *P.* 5 exinde (*C*, et deinde *GU*)—dominatur *CGU*: a quo anno (*a*, ab annis XLII *PV*, ab eis *b*) usque ad s. a. dominantur flegmata sicut in pueris (*P*, itemque in pueris *Va*). 6 Moriente(m) autem homine(m) haec (in oriente homine. Haec *a*) omnia revertuntur (avertuntur *V*) in suis locis *Vab*, Moriente autem magnitudinē h. o. r. in sua loca *P*: *om.* *CGU.* cf. *Hipp. (de nat. hom.) I, 352 L.*

8 hominibus: in hominibus *GU(v)*. 9 boni voti *VCGU(v)*, (boni) volos *supra G^c*, benivulus *b*, bonimotos *a*, benivulus hoc est bene voti *P.* simplices: innocentes *b*, simplices innocentes *P.* moderatos *PbVa*: modestos *CGU.*

10 bl. eus humos seu plenos *GU* (*sed punctis del. G^c*), bl. seu summos seu plenos *C*, bl. seu pleno corpore *a*, blandus somno plenus *b*, blandus seu plenus *V*, bl. eusomus seoplenus *P.*

11 (*etc.*) homines *rep. CGU*, *om. rel.* 12 comedentes: manducantes *Va.* quae hic de cholera nigra post ea quae de flegmate habent *PbVa*

14 somniculosos: somnolentus *a.* invidios *PV.* frequenter habentes *PbVa*: habentes sepius *GU(v)*, habentes *simpl. C.*

15 (pedibus) vel in aliis membris *add. solus C.* (fl.) autem *add. P.*

vigilantes, intra se cogitantes, cito adferentes canos in capite, minus audaces.

omnia ergo quae calidam habent virtutem in superioribus locis corporis dominantur, <frigida autem inferiora tenent>.

5

pulsus autem suos habent hi quattuor umores. sanguis facit pulsum plenum umidum aequalem. cholera rubra facit pulsum tenuem et citatum. cholera nigra facit pulsum plus tenuem sed habentem veluti percussum et asperitatem. flegma facit pulsum minus plenum umectum 10 aequalem pondere.

hi vero umores sine se esse non possunt et in omnibus aetatibus habentur. sed quotiens aliquis ex his umoribus excreverit, tunc facit aegritudinem longam nec non et causas veteres per suam voracitatem et <in>temperan- 15

1 in capite *om. PbVa* (*ubi statim post vigilantes seq. canus adf. cito Pb vel cito aff. canos V vel canos cito producentes a.* 3 o. ergo *C(v)*, o. autem *GU*: praeterea (propterea *b*) omnia *PbVa*. 3 frigida autem <quae sunt *add. PV*> inf. tenent *PbVa*: *om. CGU*. *cf. Ps. Sor. f. 3^b. deinde solus a*: quae supra diximus tactui est. Sanguis pulsus talis est *etc.* 6 pulsus autem suos habent hi q. humores *GU*, pulsus hi q. h. suos habent faciunt *V*, p. a. suos hi q. humores habent vel faciunt *C* (*qui om. quae subiciuntur usque ad v. 13 habentur*): Itaque q. hum. tales pulsus habent. ut faciunt *b*, Si ergo q. h. pulsus proprius habent *P* 7 facit *b(v)*, habet et facit *GU*: Sanguinis pulsus talis est (plenus *etc.*) *PVa*. 8 Melene autem pulsus talis est *etc. a.* 9 plus tenuem *GUVa*: tenuiorem *b*, tenuem *P*. percussum *GU*, percursum *Va*: percussuram *Pb*. 10 (fl.) autem *add. Pb*. 11 aequalem pondere *GUV*: inaequale pondere *b*, et pondere aequalem *P* (*ubi humidus et equalis a*). 12 hi vero *GU* (*hi v*): hii *hu*(*corr. o*)mnes *a*, hi omnes *V*, sed hi (*hii b*) omnes *Pb*. 13 habentur *PbVa*: dominantur *GU(v)*. aliquis ex his humoribus *PV*, ex eis aliquis *b*: ex his humoribus aliquid *a*, ex his. h. aliquis eorum *CGU(v)*. 14 creverit *bVa*. faciunt *PGU(ba)*, facit *C* (facit *v*). longam hic *om. PVa*. nec non—(*p. 490, 4*) egritudinem *om. v*. nec non *PbVa*: *om. CGU* 15 per *P*: pro *CGUa*, *om. V*. (pro) sua *CGU*: *om. rel.* vo(i *U*, e *C*)racitate (—ē *C*) *GUC*: virtutem *GV*, —te *ba*. et temperantia (—ā *C*) *CGU*,

tiam et <in>aequalitatem et pro corpore atque aetate hominum. hi omnes umores singulis aetatibus aegritudines faciunt, quotiens quis eorum augmentum acceperit. etiam tunc longam aegritudinem faciunt, si <quis> inperitum
 5 medicum habuerit aut certe negligentem aut qui causam non intellexerit vel ex quo umore aegritudo nata fuerit <non cognoverit>. equidem diligens et doctus aegrotanti tunc potest succurrere. si vero negligens fuerit aut non intellexerit, tam diu protrahit aegritudinem quam diu
 10 transeat umoris ipsius tempus et aliusumor ex ceteris augmentum accipiat, ita ut illeumor excludatur ex quo

et temporanciam P , et temperantium V , temperantie a , temporis b .

1 et [e]qualitatē (et equitate et equalitate U) pro corpore^{ta} (—ris G^c , —rē U) etate (etate G^c) omnium GU (sed pro et omnium punctis suppositis del. G), et equitatē. et aequalitatē corporis. et etatē omnium C , et aequalitatem et pro corpore adque aetate omnium P , et aequalitatē pro corpore et aetate omnium V . haec ita habent a : Nec non et causis veteris faciunt pro virtute temperantie equalitate pro corporum etatis Hominum humoris singulis... et sic b : Nec non et causas veteris pro virtute temporis adque etate omnium et quociens...
 2 hi—(3)faciunt om. b . aegritudinis generant P , egritudinis (aegritudines a) faciunt Va : egritudinem faciunt GU .
 3 eorum: eorum ÷ virtutē ultra modum vel add. C , om. rel.
 4 quis addidi. 5 aut certe negligentem aut del. (ras.) G (non U). certe om. Pba . causam PCa (v): causas $GUUV$ (b).
 6 non CU (ab): (ras.) del. G (ubi G^c suppleverat certas), minime P . vel PC (v): om. $GUba$. vel—(9) intellexerit om. V .
 7 equidem diligens vel doctus (ras.) del. G . equidem CGU (etiam si a) etc.: Nam tam (pro tum) cito cicius potuerit dil. med. aegrotantem succurrere P (pon= tamcius poterit negligens egrotante occurrere b). 8 (succurrere) si intellexerit add. a .

Si negligens et non int. tam diu pr. a , si prius causam intellexerit ne tam diu pr. P (Nam si causas intellexerit minus ne tam diu pr. b). quam diu: atque qui V . 10 tempus: temporis G^c . et alii humores exteris a. a. G , et alius exteris humoris a. a. U (et alius ex ceteris humoribus v), et alius humoribus exterioribus a. a. C : et (ut P) alius accipiat augmentum Pba , ut et alius ex ipsis humoribus accipiunt augmentum V . 11 ita ut etc. CGU , ita ut ille excl.umor unde

aegritudo fuerit nata. nam si sit causa sanguinis, qui est dulcis umidus et calidus, occurrendum est sic ut adhibeatur e contrario quod sit frigidum amarum et siccum. si fuerit causa cholerae rubeae quae est amara et viridis ignea et sicca, debet adhibere quod sit dulce frigidum et 5 umidum. si de cholera nigra nata fuerit aegritudo, quae est frigida sicca et acra, debet adhibere quod sit calidum umidum et dulce. si ex flegmate nata fuerit aegritudo, quod est frigidum salsum et umidum, debet adhibere quod sit calidum dulce et siccum. haec cum adhibita fuerint, 10 tunc et peritus medicus invenitur et aeger ad sanitatem cito revertitur.

aegr. nata est vel fui *V*, et ille excl. unde aegr. nata est (fuerit *b*) *Pb* = per tempora que supra diximus *a*.

• 1 Nam si cura (causa *b*) sit sanguis. sic occurrendum est aut per flegotomo aut per scarifum. quia sanguis dulcis est h. et c. Debit adhibere siccum frigidum et caledum *P*, nam si sit causa sanguinis debet sic sanguine occurrere est sanguinis enim h. d. et c. debet adhibere siccum frigidum et acidum *V* (*haec et seqq. brevius dant ab*). 2 est et ut

om. *C*. 4 causa: circa causa *GU* (*sed G punctis supp. delet circa*). (colerum rubearum vel—orum) que sunt a. et viridia (—da *C*) i. et s. *CGU*: Sunt enim amara sicca et ignea *PV* (*ab*). 6 quae de coleribus nigris *CGU*, ea *PV* (*ab*) habent post flegmatis causam (Ac si de coleribus n. *Pb*) ut supra.

7 sicca—(9) frigida om. *C*. acra (*v*): agra *GU* (*a*) ubi quae virtutem habent frigidam siccam et acram *P* (*b*).

c. humidum et dulce *PVa*: calidum dulce et siccum (*ex confus. seq.*) *G*, c. humidum et mite *U* (*v*). 8 si ex flegma—siccum in marg. add. *G*. si ex fleg(c)ma *GU*,

flegmatici causa *V*, quod si exflecumata *a*, flegmatum causa *Pb*. 9 quod est etc.: quae sunt etc. codd. salsa et

(h)umida *CGV* (*b*): fr. salsa et umecta *U* (fr. et humida *P*).

10 Haec etc. *CGUV* (*a*): Cum hec igitur facta fuerint *Pb*.

11 tunc et peritus *CG* (tunc peritus *ab*): oma et ueritus *U*, et imperitus *V*. 12 cito revertitur *CG*: oma perducitur *U* (ubi

et egrotū ad s. cito perducitur *a*, et cito ad s. pervenitis qui egrotum vel causam patitur *V*, contra sic *P* t. p. medicus facilius ad s. perducit aegrotantem *P* (t. p. med. ad propriam sanitatem perducit egrotum *b*. cf. *Ps. Sor. isag. f. 3^c* perducet ad propriam s. egrotum).

haec tibi pro nostri memoria religiose, nepos, dedi, maiora postea noscituro.

1 haec etc. om. a. ad omnem memoriam V. 2 maiora postea om. U (ubi dedi cum lacuna ante nosciturus). m. postea nosciturus G (v, ubi add. G^c te faciam), m. nos posse noscituro C (et sic etiam Angel. V. 3. 9 maiora posse noscituRo), maiora noscituro vale V: maiora nobis exciturus P, morando p̄sule anobis sciturus es b.

Vindiciani comitis archiatrorum ad Valentinianum epistolam i. e. praefationem libri de expertis remediis (cf. Anecd. II, 177. Hermes VIII, 42. Cass. Fel. p. III. 260) cum „eiusdem“ ut ait (et ex eo Barthius Anth. Lat. no. 910 Riese) „Vindiciani“ carmine et Hippocratis q. d. ad Maecenatem epistola Io. Ruellius medicus († 1537) primus edidit ad calcem Scribonii (Parisiis ap. Chr. Wechel 1529, impr. Oct. 1528) ex eodem scil. Marcelli codice (unico Laudunensi nunc mutilo, de quo Hermes VIII, 40), quo paulo antea usus erat idem Chr. Wechel, ut exscripta Pseudo-Plinii epistola (post Galenum Io. Guinterii Andernaci etc. Par. 1528) unam paginam vacuam expleret. haec omnia deinde ex eodem codice Ianus Cornarius edidit cum integra Marcelli empiricorum collectione (Bas. 1536) modo correcta modo etiam vitata (qui ut exemplo utar quod ad Vindicianum pertinet ineptum illud induceret escharas pro escas p. 24, 6 H.), qui et ipsum Marcellum ex Scribonio emendaret, subinde et augetet: nam ex Scribonii cap. 121 colicen Iulii Bassi mirificam Marcello obtrudit (29, 6), quam ex alio is auctore sumturus erat (29, 12 cf. Gal. XIII, 278), itaque in eo ipso loco addidit aliena ubi ut capitulorum argumenta rectius divideret, quae depellenda esse aestimasset, eiecta prius et seposita plane neglexit (28, 66—29, 5 exc. 29, 4 H.), ipso scil. post Ruellium, sicut Marcelli, ita et Scribonii codice usus aequè postea deperdito, unico quidem eo, quamvis cum nusquam Marcelli, Scribonii liber in medii etiam aevi antidotariis exscribatur revera nomenque citetur. Vindiciani igitur epistolam quam bis editam ex eodem codice nunc tertium repetiit Georgius Helmreich Marcelli editor (Lips. 1889), eam his reliquiis addere supersedeo.

Index ad Theodorum Priscianum.

Additamenta spectant quibus uncinum praeposui.

abrotonum (ἀβρότονον): sic *V* (abrothomo 2, 72 — abrotonum 2, 86 — abrotoni 2, 98), *rec.* abrotanum (*Bb*: et sic *Gel.*), aprotanum *r* = *it. hisp.* abrotano. *cf.* *Sim. Jan.* abrotanum, non aprotanum (sic *e. g.* et *Cassii codd. cp etc.*). — abrotonus (decocta) *fem.* *Add. I c.* 36. abrotanus *Add.* 2, 91 p. 329, 28 etc.

absinthium, absinthiatum: restituerunt recentes (*B*, absincium *b*), absentium *cum codd. vet. (rust.) V*, sed interdum (*v. l. II c. XXIX—XXX*) et absinthium (ut absenthium) *idem V* et absintium: absinlipinarum *V* 2, 98 (= absinthii, pennarum *Bg*). sic vinum absentiacom *V* 2, 90 (absinthiacon *B*, absinciatus *b*, absinthiacum *r*), sed oleo absinthiaco etiam *V* (*cum Bb*) 2, 85.

acetum (*sic*) *b* et passim *r* (*item B*).

accidentia (*morbi*): saepe. cum aliquibus melancholicorum accidentibus (*VB Gel.*) = signis (*b*) 2, 96. *cf.* 2, 69 et si aliquod adhuc ex superioribus accidentibus perseveraverit symptoma (!). *cf.* praeaccidentia.

acer: salsos cibos et agros (*V*, acres *rBb*), 2, 76. acriclystere (*B*, acro *rb*) 2, 48. aceto acri *B Gel.* = acro aceto *br* 1, 55. 1, 56 etc. acrob *Add.* 1, 6. 93 etc. acri *Ant. Br.* 33. 67 *B*). aceti acris (*Ps. Plin.*) *Add. p.* 356, 8.

achor 1, 12 (*nom. sg.*) ubi acora (achora) *Bb* (acoras *acc. pl. ib. Bb*).

acrimonium: cibus nutritio siccis et tostis. acrimonia omnia concedo 2, 91 (*ubi cod. B. correxit n. siccis et totius acrimoniae omnia c., unde Heremannus de Neuenare n. siccis, et acrimoniam habentia concedo*). salsamentis omnibus nutrantur, acrimoniis, sinapi... 2, 90. alium vel cetera acrimonia edant 2, 99. *item* omnia vel cetera acrimonia 2, 99. 105. 106 (*ubi cum acrimonia teneat etiam B cum Vb et Gelenio, acria suo arbitrio semper correxit codicis Bruxellensis editor*). *cf.* etiam *v. l.* 2, 65. sic etiam *Escolap. ms. cap. 36 de hydr.* acrimonia omnia comedant et salsamenta, *ubi ed. p. 58^d* acria omnia. *apud eundem ad finem (c. 46 de pod.) male editur Abstineant... a legu-*

minibus vel a salsamentis et ab acrimonia: *nam sic habent codices antiqui* a legumina (vel) a salsamenta (et) ab acrimonia (*i. e.* ab acrimoniis). *Ps. Plin. f. 37^c Bas. ex agrimoniis. — cf. caerimonia pl. (= caritates, a. v. carus, ut sanctimonium a sanctus).*

acremones (vitium molles = ἀκρεμόνες) 2, 65 = cymae explicando *rb* (ubi ex coniectura *Gel. racemos infert et capreolos. scripsi igitur acremonorum pro acrimoniorum* (—arum *B*) *VB. τῆς δάφνης οἱ ἀκρεμόνες Ps. Gal. XIV, 469 etc.*

acrones (*sic codd. = acra*) caprarum sive porcorum 2, 61 = ungulae *ib. cf. Escol. (= Aurel.) cap. de pthisicis (ed. p. 23^a): capita pedum porcellorum (sic cod. S. Gall. et Cas., capita et pedes porcellorum Aug., ut capita, pedes porcellorum ed.) aut haedorum in ptisana cocta. Cass. Fel. p. 92, 12 (ad pthisicos) agnina vel haedina capita vel pedes quos appellant cephalopodas. — acra Cass. p. 60, 16. acro porcinus, acrones vervecini Pelag. (ind.).*

[**acuculas** pineas virides *b Add. p. 328, 17 ad 2, 91. Ps. Plin. f. 38^b. 40^b Bas. cf. Marc. p. 220, 6 H. acuculae pinus viridis.*

acutae febres vel aegritudines 2, 1. acutas omnes passiones 2, 8. 39 *etc.*

ad: ad detractionem sanguinis cunctatio raro peccaverit 2, 10. ad (*corr. ab?*) ciborum con-

tinentiam (*B, ciborum continentia b*)... relevati 2, 43. — [ad modum (= *rec. modicum*) *Anon. de ves. — ad quantum habueris Ant. Br. 10. semis ad scripulum mittis 72. ad cocleare manducet 133, ad cocleare fundetur 17. — ad pennam fricas 173. ad cannam scribis 53. dabis ad potionem coclearis unius 135 (dabis in potione 52). — ad assellandum intestinum descendit 128. 130.*

ad- in comp. usus codicis antiqui *V exempla:* adcommodabo 2, 35. adcurandus 2, 72. affatim 2, 17. afficiuntur 2, 16. affluentissima 2, 32. adgreddiar 2 *prf.* adgregatus 2, 107. allaturus 2, 6. alligatos 2, 11. admisceo 2, 27. 93 (*bis*). admisces 2, 99. admiscens 2, 78. admiscentes 2, 29. admiscere 2, 73. ammisceo 2, 14. ammiscens 2, 10. (2, 99). admoveo 2, 107. admovebo 2, 72. ammoveo (*sic semper r*) 2, 27 (*bis*). ammovenda 2, 27. ammotis 2, . . ammono (*r*) 2, 58. 3, 29. ammoneri 2, 61. ammon(u)eant 2, 86. ammonitionis 2, 3. ammonitione 2, 14. app- *semper (interdum, ut rec., etiam ap-:* apparentibus 2, 24. apetente 2, 4. apositos 2, 84 *cf. Serv. ad Aen. 1, 616 p. 220 Thom.):* appono, apprehendit, approbarimus, approbatione *etc.* adriserit 2, 66. arripiendus 3, 31. adsensum 2, 2. assertore 2 *prf.* (adsertore *solus Gel.*) asseverabo 2, 27. asseverant 2, 16. 26. aspectu 2, 33. aspergo 2, 17. 36. 164. aspargo 2, 67.

aspergendus 2, 63. aspirans 2, 3. assidue 2, 21. assidua 2, 32. 101. adestringo 2, 65. adstringimus 2, 38. (astruendo *b*, adstruendo *c* opp. destruendo 1, 2). adtamen 2, 59. 71. at-tamen 2, 11. 25. 28. 35 (*ter*). 36. 63. adtestantur 2, 20. at-testatur 2, 35. attestati 2, 75. attestatio 2, 85. attemptari 2, 35. attemtare 2, 58. ad-tingendo 2, 25 etc. etc.

adcurare: lectus orthocathe-menus adcurandus est 2, 72.

adducere: sane si splen duri-tiam adduxerit (= contraxerit 3, 11) 2, 82. *cf.* 2, 76 si du-ritiam duxerit (induxerit *r*, adduxerit *Gel.*)... morbi ne-glectus.

adferre: ut se ratio aetatis et causae qualitas attulerit *Bbr* 1, 14 (= πρὸς ἀναλογία τοῦ σώματος *Ps. Gal.*). qui se tales afferunt 1, 16.

adimpleverit (umor ventrem) 2, 107.

adiutoria (*mod.*) saepe (boe-themata *An. de ves. vit.*).

admonere, admonitio (aegri-tudinis): consuerunt... vesper-tinis magis febribus admoneri 2, 61. (dolor dorsum) admo-neat 2, 86. praesentis admo-nitionis tempestate (vapor tur-batus) 2, 3. — pinnae interim admonitione (sternutamenta) 2, 14. *cf.* 3, 8 exercitiis com-moneri (*v. l.* commoveri).

adsertore (non opus est, sed iudice) 2 *prf.*

adtestatio manifesta 2, 85. *cf.* attestari 2, 20 etc. (*Cael.*).

[**adunet** ad se *Add.* 2, 76 *p.* 321, 2.

advena tempestate 2, 2.

[**adveteratum** vitium (= in-veteratum) *An. de ves. vit.*

[**aegrotitas** (= aegritudo) *Antid. Br.* 177.

aemulus color (icteri) 2, 79,

[**afer:** vinum afrum *Add. b* 2, 91 *p.* 328, 20. *Ant. Br.* 39 etc. siliquas afras *Ant. Br.* 81.

afflatio oris 1, 54 (*vid.* aptha). sputi varia **affluentia** 2, 16.

affluentissima spermatis effu-sio 2, 32.

afronitrum (ἀφρόνιτρον = ἀφρὸς νίτρον), *rec.* afronitra *pl.*: iuvantur si etiam afro-nitra alba in vino soluta (*rVBg Gel.*) accipiant 2, 77 (afronitri sucus *b*). aeruginis et afronitorum alborum *VB Gel*, afronitri *rb*) unċ singulas 2, 118. *cf.* afronitrum (*b*, —tra *rGel.*) 1, 94. cum afronitro (*b*, —tris *rBGel.*) 1, 37. *in Ps. Theod. Berol. ad* 1, 91 afronitra alba numero V, *ibid.* afronitri matronalis III ÷ *cf.* afronitra matronalia duo *Antid. Brux.* 87. afronitrum tenent *codd. Escolapii in capp. de ictericis* (34) *et de podagra* (46).

agitare spatula 1, 79. agitare ova in vase 1, 5. *cf.* 1, 9 = *um-rühren*: saepissime *in Antid. Brux.* 4. 7. 11. 36. 151 etc. agitabis de ferula 19. 21. — *cf.* coagitare *A. B.* 146.

agrestis: antiquas et agrestes (*B* = maiores *b*) impetigines 1, 58. imp. longi temporis aut agrestes *ib.* (*ubiet* lilii agrestis *et* malvae agrestis = μαλάχης ἀγροίας, *ut* cucumeris agrestis 2, 41 etc.). *et* cetera agrestia carnosa 2, 92.

aizoon (*VB Gel.*) = coniza

- (male) *g* Gar. 2, 36. *cf.* 2, 33
 cicutae (*VBb i. e.* κωνέλον) =
 conize *g* Gar. ! *cf.* Fraas *Synops.*
p. 209.
- albidiores** (lumbrici) 2, 97.
- [**albilonis** coctis *Add. p.* 303, 21.
- albores** oculorum (= *gr.* λευκώ-
 ματα) 1, 40. in ovi albo liquore
VB = in albore *b* 2, 93. ovi
 albore *Bb* 1, 19. 1, 84 *etc.* *cf.*
Cass. Cael. Ps. Plin. f. 16^d.
 20^b. 21^d. *Pelagon. (ind.)*.
- alfita** *n. sg. fem. rec.*: stomachus
 alfitis (*VB Gel.*, alfitâ *b*) cum
 vino cataplasmandus 2, 73.
 alfitis commiscis *r* (*ubi* alfitam
 immittis *B*) 1, 75. cum alfi-
 tis *r* *B* (—ta *b*) 1, 76. cum al-
 fita *Bb* 1, 73 (*ubi* cum alfitis *r*).
 90. (*cf.* 1, 34 *bis*) *etc.*
- alienationes** eorum si cum
 risu fuerint (*de maenomenis*)
 2, 50. plus alienati *ib.*
- alium** (*V*) = (aleum *r* 2, 99
et ibid. etiam alium errore et
 oilum) allium *Bb* (alleum *g*
cf. alleum *r* 1, 37. 74) 2, 99.
 105. 116 *etc.* *cf. ind. Plin.*
Garg. Cass. Anth. — allia
 vitiose *B* 2, 53 (*pro* alia =
 ἄλλα).
- aliquâ restitui** (= aliquatenus)
 2, 25. *cf.* 2, 39. *cf.* quâ.
- aloe**: gen. aloe (=e) *b* *V*, aloes
r. acc. aloen *VB* (aloem *r*,
 aloë *b*) 2, 75.
- [**minoris altilis** *Ant. Br.* 150.
- altitudo**: ex altitudine (ἐκ βάρ-
 θους) 1, 22. stomachi 2, 2.
 vapor ex altitudine aspirans
 2, 3 (*cf.* 2, 5). altitudo cere-
 bri 2, 53. altitudo thoracis
opp. superficies 2, 59 *etc.* altum
 vulnus 1, 65. 63. 62 *etc.*
- [**amare** = *gr.* ἀμᾶν, colligere):
 locis tumentibus stercus bu-
 bulum spisse amabis *Ant.*
Br. 38.
- amatorias** fabulas describen-
 bus 2, 34.
- amenti**(am̄ti) *i.* aluminis scissir
 (solus) 1, 47. *citat ex Th. Sim.*
Ian. s. amentum.
- ameos** (semen *Diosc.* 3, 63) *gen.*
sg. 2, 94 (*b* *Add.* 2, 89) *tran-*
sit in nom. apud rec. (Simon.
Ian. s. v.). cf. 2, 109 ameo *V*
 (*ubi* amium, ἄμῃ intellegit *B*
 ameos, sed meum *r* *g* *Gel.* =
 2, 83) *etc.*
- ammoniaci** (gutta) *V, rec.* gutta
 ammoniaca *B* (raro etiam *V*)
 2, 71. 75. 81 *etc.* *cf.* 1, 94 =
 ammoniacum *simpl. b.* *ubi* 2, 75
 gutta ammoniaci (*VB*) sol-
 venda est *etc.*, consentit etiam
B. (amonii *Add. p.* 334, 17).
- amplectuntur** (se singula mem-
 bra nexu quodam naturali) 2,
 115.
- amurca** (*b* *B*): amurga *r* 1, 64
 (*bis*).
- amy(i)ctica** 2, 21. 72. 79. 107.
 113. *etc.* (anetica *codd.* 2, 72).
- amygdala** (*rec. fem. sg. r* *b* 1, 18.
 1, 55. 1, 71. *neutr. pl. B* =
gr.) 1, 18. 1, 20. 1, 55. 71 *etc.*
cf. V 2, 75. nuclei amigdalorum
b *Add.* 1, 56 (*c.* 37).
- amylum**: amali (*ex* amuli) *V*,
 amili *B* 2, 63. amili *VB* 2, 64
etc. amuli *B* *Ant.* 143. ami-
 latos (*al.* amulatos) cibos *Ps.*
Th. 3, 2, 7.
- ana** *b* (*rec.*) in medicaminum
 scripturis, *ubi antiquiores li-*
bri habent vel aequa mensura,
 ex aequo (*Simon. Ian. s. v.*
 nos pro pariter vel simili
 vocabulo utimur) *vel. num.*
distrib. (v. ind. Cassii). ana
 mixta *b* 2, 108 (= ex aequo

miscentur *rB*). sic saepe in *Add. b* (ad 1, 20 etc. et semel in *Antid. Br.* 145 (ana colligito). ana ubi comparet etiam in *V*(2, 81) delendum fuit, velut pro ana ÷ I scribendum in unciis singulis (*B* 3, 18). sic enim est quod gr. ἀνά, velut 2, 5 enemate quod ex ...temperatur in unciis tribus i. ternis. specierum sic doses in unciis singulis, ternis, singulis libris notantur passim, ut 1, 68, ubi ponderum signa singula repetere aut addito ana coniungere solet *b* (cf. *eminis* tribus decoques *Add. p.* 342, 9). cf. *Ps. Plin. f.* 41^a 41^c, 41^d, 42^a, 42^b etc. ana fasciculum I *Add. p.* 311, 7.

anacollemata *b* 2, 44. cf. *Sim. s. anacolyma* (*Orib., Demosth., Hierocles*).

anadesmus: anadismus *VB* 2, 104. *B* 3, 2. 4 (= ligatura *gfvb*).

[**anagallici** *b Add. p.* 302, 13 = ali gallici.

analem(*p Bb*)**tici** cibi 2, 69.

anetica: aneticis temporibus 3, 11.

anetum (ἀνηθον), **anetinum** (oleum) scripsi, ut semper codd. (et *V*) sed anethi *V* 2, 75. aneto *Pl. Aug.* 13, 123. cf. *ind. Mart.* (aqua anetata *Ps. Plin. f.* 44^b).

angustilis intervenientibus (in causa) 2, 93.

anisum (ἀνισον): anesum *VBr* (anisum *b*) 2, 61. 71. 89 etc. (sicca neru = sic anesu habet *V* 2, 71). cf. *indd. Plin. et Mart.* (anesum), *Cass.* (anisum). *Isidorus s. VII* graecum ait esse alterum (sc. anison) alterum latinum (anesum) 17, 11, 6. sed *Theo-*

doro graeculo (sicut *Cassio*) reddere malui anisum graecam formam. anisi ex *Scrib. add. Corn. Marc. p.* 109, 28.

[**anus**: annus *b Add. ad* 1, 83 (ter) etc. (ut annulus pro anulus).

[**ante**: inante *Ant.* 35 opp. aretro *ib.*

anteriorum (*VB* = priorum *b*) compositione probata (medicamenta) 2, 23.

ant(h)idotia *V* (*Gel.*, antidota *Bb*) 2, 59. 62. 67. 83. 101. 102 etc. (semper), sicut eligmatia, gargarismatia, oxyporia. [antidotos *Ant. Brux.* 14. 16. —dotum 13.

antifarmacum (*r*, -con *b*) 1, 74.

[**antula** (?) *h. b Add. I*, 97 *p.* 304, 27.

apala (ova) 2, 38. ova thermapala 2, 31 (*Simon. Jan. s.* apala ova i. mollia). ovis thermapalis (ubi termantica apala iterum *b*) *An. de v. v.*

apiata (sic aqua) 2, 48. 55 *Cass.*

apiorum (= pirorum) decoctio 2, 43 (ἄπιοι ἡψημέναι *Gal. cf. Diosc.* 1, 167).

apium (appium *r*): apiorum (folia), 1, 36. (cf. *Gargil.* 2) 2, 110 etc.

aplozomos (ζωμὸς ex porcorum ungulis) 2, 61 (*Vr*, apozimon, -ma *Bb*).

apoflegmatizare, apoflegmatismos 2, 15. 2, 45. 53 etc.

aptha (ἄφθα): (aptam *b*, afa-tham *B*) 1, 54. cf. *aphas Marc. p.* 115, 33.

apyreti (qui sine febre) 2, 77. 83. cf. *Sim. Jan.*

[**argemonia**: acrimonia *b Add.* 1, 68. 78 (al. agrimonia, argimonia *Marc. Apul. etc.*).

- [**argentilla** (herba) *Add. p.* 303, 28. 304, 5.
- [**argumenta** singula = species (med.) *Add. p.* 316, 1.
- arnoglossus** (fem.) *V*, arnoglossa *rec. Bb* (ἀρνόγλωσσον) 2, 40. 63. 93 etc. *cf.* 3, 32. 29. *sed* arnoglossus *etiam B* 1, 24. 84 etc. *et* arnoglossa *VB* (—so *Vc*) 2, 94. arnoglossia acaciae *V* (arnoglossae agaciae *B*) 2, 102. arnoglossum *docte b* (ubi plantago *VB*) 2, 101. arnoglossa *etiam r* 1, 84 (*sed* arnoglossum 1, 24 *r*).
- [**aromaticae** herbae *de s. m. tit. cf. ib.* 55 adorabilis = ἀρωματώδης.
- arteriotomia** 2, 46. 48 etc.
- articulatae** vocis 2, 47.
- artomeli** 2, 85 (= panis cum melle factus *Sim. Jan. ex Alex.* 2, 129).
- [**arundellos** *Add. b* 1, 97 *p.* 304, 5.
- ascellis** *Bb* 1, 27 (= axillis *Gel.*) *Antid. Br.* 138 (ascellas hircoso line). *cf. Sor., Anth.*
- asperos** pisces 2, 61. 76 (= *vulgo* aspratiles *Sim. s. v.*).
- [**assellari** (= sellas perficere *Add. 1, 97 p.* 304, 13): assellantes sanguine *Add. b ad* 2, 102. *cf. ad* 1, 83 (mox assellatur). sanguine puro s. cum stercore assellatus *Ant.* 130. *cf. Ant.* 42. 186. 189. ad assellandum 128. 130.
- asfodelus**: asfodillus *Bb* 1, 37 etc.
- [**resina asclosa** (astulosa) *Ant. Br.* 45. resinam masculosam (*sic*) *B Ant.* 114 (*Ihm ad Pel.* 384).
- attamen** frequentissimum (eis ego attamen 2, 35).
- [**aurigo** (= icterus) *Antid. Br.* 159. 214. *de simpl. m.* 3. 14. 111. auriginosus *ib.* 60.
- austere** (vinum *VBbg*) 2, 106. *Ant. Br.* 20. 42. *cf. ind. Ps. Plin.* virtutis sicce et austeris *Ps. Th. de s. m.* 57. in vino austeri *ib.* 61. 69. *cf.* 73 (75). vino austero *semper b Add.* 1, 97 *extr.* 2, 44. 102 etc.
- axungia**: interdum exungia *VB* 2, 19. 108 (*sed* axungia uterque 109) etc. (exungia *semper B in Antid. Brux.* 1. 87. 113. 116. 144. 161. 189). acxungia *in de s. m. G.*
- bacula** (πυρήν) spathomeles 1, 37 *vel* baca (= extremum) 1, 44. *cf. pyrena meles de visco ungues in Add.* 1, 8 (21).
- [**baiolare** (tragen): radicem pullei post aurem sinistram baiolabis *Antid. Brux.* 64.
- balanus**: balano subponendo (ventris officium provocandum) 2, 17. *cf.* 2, 25 (balanos acres) 34. 3, 25 etc. *sunt podicis cf. Cael. ac.* 3, 135 collyria . . . facientes quae appellaverunt balanos podici supponunt (*cf.* 3, 153. *chr.* 2, 39. 4, 105 etc.).
- balneae** *V(B)* = balnea *b(B)*: ad balneas ire *VB* (balnea *bg Gar.*) 2, 27. *cf. Marc. p.* 22, 14. balneas et vinum concedimus *VB* (balnea *b*) 2, 87. *cf. (VBb)* 2, 69. balnearum calidarum vapor *rB* (—orum *b*) 2, 48 etc. *In l. III* balneas *semper fv (rg)* = balnea *B* (3, 22. 25 etc.).
- baptizandum** est vel infundendum (vulnus ex . . .) 1, 66.
- barbara** (epithema) 2, 64. 103.
- basilicon** (tetrapharmacum *Aetius lat. IV, 3, 21*) 2, 104 (*Add. b*

2, 29. *Escol. c. 30 p. XLVI.*
cf. *Ant. Br. 2. 3.*

batrachium i. e. apium viride *r*
1, 42. cf. *Diosc. p. 322* (= σέλινον ἄγριον).

bdellium: sic *b* (uidella *VB*)
2, 75. cf. *bidella codd. Isid. 17,*
8, 6 etc. *Marc. Pel. bidellium*
G. ad Pat. (V).

beluae (i. e. hyaenae) *fel* 1, 38.
41. cf. *Cass. ind. (Cael. ox. 3,*
137). *Anecd. grlat. II, 117*
(*Oribas. lat.*). *beluae* (cod. *bel-*
bi) i. hyaenae *Scr. H. Aug.*
t. II p. 49, 25 Eyss. hiene id
est belue Med. Plin. alt. (cf.
s. sernia).

bitumineus: 2, 105. 56.

blandum linimentum 1, 82. sub
blanda dimissione 3, 29. cf.
Cass.

[boethematum (genere) *An. de*
res.

bovum (*V, boum B*) 2, 108
(*Neue I, 287*).

[brassica britannica *Antid. Br.*
63. 129. cf. (*ad torminosos*)
herba britannica apud Plin.
25, 20 et *Marc. p. 276, 1.*

brittiae (*V, bricie Bb*) *picis*
2, 104. 81. cf. *Ps. Plin.*

[bubulinus (*in medio aevo cor-*
ruptum pro bubulus) *saepe b.*
cf. *v. l. ad p. 351, 18 etc.*
quod in antiquis textibus ubi-
que delendum videtur.

buccellae (*VB, bucelle b*) 2,
31. 38. (*Anth., Alex.*).

bulimantibus (sic *rV*) 2, 90.

bulliant (folia in aqua) *B* 1,
12 (= *debulliant br*). cf. *Ant.*
Br. 57. 58. 111. 120. 153.

[ad busenas subducito *Add. b*
1, 43 *p. 275, 22.*

butyrum: *buteri V (butiri rBb)*
2, 21.

[buxide *b* 1, 52 *p. 54, 11. cf.*
puxis Ps. Pl.

[caballus *Antid. Brux. 6.*

cachectici: *cathectici VB, ca-*
cectici b 2, 106 cf. *Sim. s. ca-*
cetica.

cacoethes 1, 70 (*ind. Ps. Plin.*).

cadescunt (*epileptici*) 2, 47.

caducum mali granati 2, 36
etc. *caduca mali granati (ubi*
caduca malogranata B, ca-
duci maligranati rb) 1, 88. cf.
ind. Cassii s. granata.

calaminthe (καλαμίνθη): *cala-*
mite (nom. sg. VB 2, 109 (de
s. m. 27 cf. Garg.). calamitis
(—*mittis V*) *B gen. 2, 96. ca-*
lamenti g Gar. (—mente r =
nepite b) 2, 71. cf. *Sim. Ian.*
s. calamentum (nos nepitam
vocamus = Garg. 23) et b ad
1, 42 nepitae (herbae quam
Graeci calamitem vocant).
Apul. herb. 90 mentastrum =
gr. calamentis (cod. Cas.) vel ca-
lamite (cod. Vrat.). calaminae,
nam sic est herbae nomen
Antid. Br. 4).

[calicellus (*passi*) *Antid. Brux.*

1. *caliculus papaveris ad* 2, 12.
caliculi mali granati Ant. 42.

caligantes oculos *B* 1, 38 (*ubi*
caliginantes b Gel.).

[calig(u)lata *herba Add. b ad* 1,
97 *p. 305, 11.*

[callus: *callos b Add. 1, 88*
(*bis.*).

[calvariam *facere, linere Ant.*
Br. 164. 165.

camelus: *camelle Ps. Th. p.*
p. 345, 14.

campae (*pini arboris*) 1, 11. cf.
erucae Ant. p. 397, 9.

candidare capillos (*B = albos*
facere b) 1, 6.

[**cannabis**: *gen. cannabi* *Add.* 1, 21 (*b*, —bis *r*). *cannabus* (*rec.*) *de s. m.* 28 (*cf. Marc.*).
cannula: *per cannulam* (*sic Bb Gel.*, *ubi per calamum r* = *διὰ καλάμου*) *insufflato* (*naribus*) 1, 42 (*ubi cannalem scripsit Neuenar*) 1, 43.
[cantabricia *urina* *An. de ves.*
cantabrum 2, 17. 23 *etc.* *cantabris cutis* 1, 6 (*cantabries Cass.* 6).
capillatura (*vitium vesicae*) *An. de ves.*
[capitellum (*in uberibus mulierum*) *Add.* 1, 44 (= *de titina ib.*). *capitella* (*mammarum*) *Ps. Th.* 3, 2, 5.
[caprifolium *Add.* 1, 85 = *περι-κλύμενον* *Sim. Ian.*
carbunculus = *odor fumosus tempore digestionis* 2, 95.
cardum *VB* (*al. carduum* = *cardus Gar.*) 2, 111. *cardus Sim. Ian.* (*cf. Cass.*).
careu *pro κάρον V* 2, 94 (*B careū*) *etc. cf. careo in Alph. herb. (Casin. Vindob.)*.
caroenum: *carenum* 2, 23. *b Add.* 1, 37. 91). *caroeni Ant. Br.* 25 (*ubi corruptum legitur cum caro enim ero. sim. 51^b. cf. careni, —réni, —reni Ant. Br.* 192. 193. 197).
cartillaginis (*pulmonum*) *angustiae* 2, 70 (*cf. Cels.* 4, 1).
[caryophyllum (*cariofilum G* — *garofano, girofle*) *de s. m.* 39 (*E. Meyer, G. d. B. II, 418. 422*). *cf. Plin.* 12, 30 (*Diosc.* 1, 171).
[caseum *neutr. Add.* *b* 1, 83. 2, 62.
[cata mane *b Add.* 1, 91 *ter* (*ut in ant. vers. biblicorum*). *cf. apud Anthimum cata modicum (ind.)*.

cataplasmatitis etc. *VB*: *in-cataplasmate profuerunt* 1, 35. *cataplasme gen. b* 1, 76. 2, 7 *etc.*, *cataplasma abl. b* 1, 35 *etc. cf. corr.* 1, 35 *Ant. Br.* 151. *de s. m.* 114. 115 *etc.*
cataplasmare 2, 65. 78. 88. 96. 108 *etc.* (*Cass.*).
catapotia: *catapotias* (*B*, —*putias r b*) 1, 17 *etc. rec. fem. cf. Sim. Ian. s. v.*
catarrus (*catarron B*, *catharrus b*, *deest V*) 2, 57 (*ubi in tit. De catarron B*, —*ro b et in indice praemisso V*).
catholicus: *beneficia catholica* 2, 109. 117. *cf.* 1, 29. *catholicis adiutoriis* 2, 45. 115. *curis* 2, 80. *praeceptis* 2, 117. *exercitiis catholice salutem procurantibus* 2, 108 *etc.*
[cattinum *stercus b Add.* 1, 18. *catticum in Med. Plin. (Ups.) ex anim. (ubi felis i. catti et in gl. rubricae Cure que de capto fiunt. capto id est gatta)*.
catulus: *canum catulorum coagulum* 2, 27. *cf. Ps. Plin.*
cauliculos (*B*, *colliculos V* = *caliculos r*) 2, 76 (= *caules b*). *cauliculorum B* (= *caulium b*) 1, 14. *colicorum V* 2, 83 (*caul. B, cūliculorum r*). *cf. Cass., Ps. Plin. caules Ps. Th. de s. m.* 42.
causae: *causae vel passiones chronicae publicantur* 2, 45. (*causa latet ib.*). *omnibus querelis vel causis capitis* 2, 45. *causas faucium* 2, 23 *etc.* *ad plenam causae digestionem* 2, 12. *difficiles ex his locis causae evenire consuerunt* 1, 81. *sub tribus differentiis ex hoc causae fiunt* 2, 57. *pulmonis laborantis causa*

interior provocetur 2, 21. ex superioribus causam omnem devocare 2, 45. ad paralysin causa derivata 2, 25. in his similibus causis 2, 67. supradictarum causarum (...) sanitatem 2, 47. reliquiae causarum possint mundari 2, 67 *etc. etc.* *cf.* si causis veluti (?) incertis caput doluerit 2, 44. pro qualitate corporis causarum 1, 17 *et sim.*

causatio (fit sub trina vulneratione) 2, 63 (= causa). de dentium causatione 1, 46. de veretri causatione 1, 77.

cauterēs 2, 46. 62. 64 *etc.*

cavernae vel meatus (πόροι) 2, 70. *cf.* 1, 13.

cedria 1, 12. 56. 90 (= cedrinon *VB*) 2, 100 (*cf.* *Cass. p. 108, 5*) *etc. cf. Gal. XII, 16 (Diosc.).* 392: τὸ κέδρινον ὅπερ ἔνιοι κεδρίαν ὀνομάζουσιν. — in vas cedriae (= ἐν ἀσφάλτῳ *Ps. Gal.*) 1, 11. — cedrinum lignum (*br, militrum B*) 1, 8.

celebrare: incisio venarum... ustio celebranda est 2, 50. valeat digestio celebrari 2, 105.

celtica (herba) 3, 10 (nardus *scil. celtica cf. Diosc. p. 17*). [*celticum b Add. p. 336, 7.*

cenam *V* (cenam *B*) 2, 116.

centauria (*VB*, centaurea *rb*) 2, 75. 78. 97. *cf. Ps. Plin., Garg. etc. (Ant. Br. 26. 110).*

cepa *Vb* (cepa *B*) 2, 105. [*cepa trita br, ubi cepe tritum B* 1, 19].

cephalicum (pulvis) 1, 85.

cera pontica 3, 19 (*B, ubi falsa lectio punica in rfv, ut etiam apud Plinium alibi*). *cf. Ant. Brux. c. pomica* 3. 11. 29. *punica* 30. *pontica* 31. *Ps. Plin. f. 51^a punicae, 35^c pontice etc.*

Add. Ic. 36 (pontice enim fere legitur ut pomice, unde ponice, punice, quod delendum).

[**cerinus**: naturam cerineam *b Ps. Th. p. 350, 11.*

ceriones *Bb* 1, 13 (κηρίον).

cerotarium cyprinum 2, 72. 86 *etc.* = cer. ex oleo cyprino 2, 31 *etc.*

certe: aut certe, vel certe *saeppissime.*

cerussa: cerosa *B*, cerusa *b* 1, 15. 73. 84 *etc. (semper)*, cerossa *r. errore ceruisa Antid. Br. 6. (cerosa 167).*

cesis(chesis)boum (= stercus boum, st. bubulum) *Antid. Br. 68 (de hesponis cod.). cf. radices de cesisboum (— bonum codd.) Cass. Fel. c. 67 p. 165, 15. 16.*

cetera (cetera *B*) = alia: papaver... et illa cetera quae 2, 11. et ceterae papillae 1, 13 (*i. alterum genus p.*). si nos nulla prohibuerint cetera praeiudicia 2, 27. variis et frequentibus ceteris vaporibus loca mitigabo 2, 17 (et similibus ceteris 2, 29. 55. 61. 90. 116. et cetera similia 2, 73. 102. 103 *etc.*).

c(h)alastica cataplasmata (id est penetrativa *Add. b* 2, 17. 2, 27 *etc.* (fomenta, aquae 1, 19. 2, 54. 55 *etc.*, clyster, oleum chal. 2, 31) *saepe. cf. Sim. s. calastica.*

chalcitis: calciten *b B* 1, 44. ex calcite *B Gel. 1, 43 etc. (cf. Cass.). calchiten tritam Ant. Brux. 54.*

c(h)amaemelinum (oleum): camemelino (*V*, camimolino *B*, camomillo *b*) 2, 5. 7. 11. 27 *etc.* camimolini *B* (camomilli *b*)

- 2, 43. 50. *cf. Sim. s. camemilon* aliqui *camomillam* dixerunt *Dya.* (= *Dioscorides*). *camomille b Gel., ubi recte camelce B* 1, 29.
- charactere** (sub typico) 2, 61.
- chemosis** 2, 36. *cf. Sim. Ian. s. v.*
- chironia** vulnera 1, 69. (*Antid. Br. p. 89^b*).
- choerades** (quirades) 1, 26. 27 = *scrofae (br Gel.)* 1, 29. *acc.* *choeradas* 1, 26. 27. 29. *de choeradis* 1, 27.
- c(h)olera** *pro plur. n. plerumque codd. med. (colerum, coleribus), etiam V* 2, 84. 91. 93 (*B sol. 96*) *etc.*
- c(h)ronica** *VB, ubi cronia semper b: lege cronica* 2, 28. *per cronica tempora* 2, 32. *passiones cronicae — cronie b* 2, 45. *cf.* 2, 24. 39. 61. 3, 31. (*Ant. Br. 142* *uvae croniae = 49 acerbae*).
- [chrysoconos: Add. b ad** 2, 108 *Herba quae crisoconos vocatur pro eo quod aureo colore grana efferat (ad hydropicos chrysocarpos ex Ps. Plin. 3, 22 = Plin. 24, 77. cf. Apul. herb. 119 crisocanti(u)s. cf. Diosc. p. 328 χρυσόκαρπος = Plin. 16, 147.*
- cl-** *pro ti- ante voc. saepe scribitur in V (nescio an ex scriptura male lecta et quae quidem simul obvenire solet cum ε = c).*
- [antequam cibetur ad** 2, 15.
- cicer** *venerium* 2, 110 (*Plin. 18, 124*).
- [cinis (al. cinus) neutr. b. acc. cinis Add. 2, 82 p. 323, 9. 324, 24 (cf. p. 291, 3) etc. saepe (cinerem ib. p. 324, 2). cinus grecum p. 331, 2. 23. cenis**
- mixtus p. 335, 22. ad cynisam (cineres?) Ant. 32.*
- citrei** (*aeterei i. e. ceteri, cetrei VB, in codd. rec. g Cas. cidrie vel cedrie*) 2, 111 (*melicratum in quo in maturi citrei... coquitur*) = *citrea Plin. 13, 103. de confusione nominum (κίτρον, κεδρόν, κίτρεα, κεδρία) cf. Fraas Synops. fl. class. p. 86 (Athen. III p. 84^d), Hehn Kulturpfl.³ 386. 389. diacitriu(m B) acopum Ant. Br. 30. 31(citreum viride acerbum 31).*
- civili** (sub aegritudine) 2, 58 (*cf. humanius* 2, 92).
- claritudo** (*B Gel. = claritas br*) *solis* 1, 35.
- clavus:** *veluti clavos (carbunculorum)* 1, 62 (*ubi claule = clavulae B*). — *clauli (clavuli)* 1, 89 (*glauli r, lauli B, cauli b*). *cf. clavuli Ant. Br. 41. clavellus ap. Marc.*
- clystere** (*accriore iniciendum*) 2, 117. *clystere accriore* 2, 23 *etc. simpliciore* 2, 31. *per simplicissimum* 2, 10. *cum clisterio de s. m. 123.*
- clisterizare** *An. de ves. (b, clisteriare r). cf. Cacl.*
- coactile** *An. de ves. v. quactile*
- coagulare** *flegmata* 2, 59. — *cum coagulaverit* 1, 64 (*cf. Anth.*).
- cocum** *cnidium V = cocognidium r b B* 2, 99, *cf.* 1, 47 *etc.* (*Ps. Th. 3, 2, 3*).
- cocle(i V)are** *VB (coct semper b)* 2, 77. 83. 86. 91. 92. 94. 95 *etc.* (*cf. Ps. Plin., Garg.*).
- coeliarium** *V(r)* 2, 27. 92 (*cf. Cass.*). — *coclearia pl. VBb.*
- cocle(i V)aris** *VB (coclearii r b)* 2, 15. 21. (52). 53. 67. 75. 79. 82. 89 *etc.* (*ubi coeliariis*

- interdum V pro —ris B, unde coclearii Gel. 2, 67. 75. 89).*
- cocleas** ex arboribus lauri collectas 1, 80 (*cf. Diosc. 2, 11*).
- coctura** totius operis *An. de ves. coctura et coctio* 1, 5.
- collegae** (alii) 2, 75. **collegae Olympii** 1, 1. **collegii** caterva 1, 2.
- colleticus** pulvis 1, 65.
- colligare**: dolor... collisione umoris ventositatisque colligatae (—tus *codd.*, *sed* collecta ventositate *Gar.*, *quasi σφηνονμένης*) 2, 114 (*cf. umor... tenuatus* 2, 113).
- colligere**: *opp.* relaxare, resolvere. collecta (= contracta) membra... chalasticis adiutoriiis resolvenda sunt... resoluta vero... colligenda sunt 2, 55. relaxata corpora collegerunt 2, 56. pes ut colligeretur (*Gel.*, colligaretur *Bb*) 2, 55.
- [*se collocare* = dormitum vadere *Ant.* 37.
- [**colofonia** (*sc.* resina) *Add. p.* 317, 33 *etc. cf. Simon. s. v. (Diosc. Plin.)*.
- coloquintida** *rec.* (κολοκυνθίς): coloquintida decoquens (*acc.*) *Vb* 2, 29 (*ubi coloquintidas B*). *ubi* aut coloquintida (*b*, quoloquentida *V*) aut betarum radices coquendae sunt (*ubi coloquintidae B*) 2, 105. coloquintidos *B* (—dis *b*) 1, 17. coloquintidi(e)s (*VB*, coloquintidae *rb*) 2, 79. *cf. Cass.*
- [**colostra** *Ps. Th. Add. p.* 348, 10. *cf. not.*
- columbares** olivas (= colymbades, columbades) *VBb* 2, 76.
- columbos** matri subductos 2, 38. (subtractos) 2, 61. ster-
- coris columborum *bis* 2, 108 (*ubi altero loco columbarum V, bis columbinum b*). *cf.* 1, 63 (—borum *r Gel.*, —barum *Bb*). 1, 60 (—borum *cB Gel.*, —barum *b*).
- commodare** ad sensum 2, 2.
- commodissimus** sanguinis elementum 2, 10.
- commotationes** articulorum 2, 112.
- commotio** aegritudinis: per initia commotionum 2, 5. post augmenta commotionis praesentis 2, 5. a declinatione temporalis commotionis 2, 7. commotionum temporibus serviendum est 2, 10 *et sic saepissime*. commotiones veluti calidae 2, 114. *cf.* 112. veluti commotionis vaporem 2, 118. —cum commoveri (*B* = vexari *b*) coeperint 2, 49. 50. frequenter commota 1, 81 *etc. etc.*
- communio** (= societas) pulcrarum figurarum 2, 33.
- compatientia** (*subst.*) professionis 2, 47. — compatientia (*verb.*) corp. membra 2, 12. 30 *etc.* (omni corpore compatiente 2, 76).
- compecta** (= confecta) adiutoria (polyploca) 2, 44.
- compendiosa** adiutoria 2, 29. compendiose percurram 2, 101 *etc.*
- conationes** egestionum 2, 104. *cf.* 2, 101 (conationibus *rb* = conatibus *VB*).
- [**concingis** te *Ant. Br.* 137.
- conclusio** urinae 2, 111. *cf.* 72 (*asthmaticorum*).
- conditio** *VB* (—cione *b*) 2, 60. conditio *B Gel.* 1, 2.
- confectione** (lac) 2, 101 (*cf. Cass. p.* 123, 18 lac confectum). conficere vina 2, 101.

[**conferv(b)a** herba *b* *Add.* 1, 99 p. 321, 5 (*cf.* *Plin.* 27, 69).

confortare *Br* = confirmare *b* 2, 46.

confranges *Gel.* (confringes *b* *B*) 1, 5.

confricatio 1, 55.

confutare 2, 46.

constrictio ventris 2, 4. meningae 2, 13, stomachi 2, 84 etc. —ventris constrictum officium 2, 10 (*cf.* *Cass.*). constringere *opp.* resolvere 2, 56. resolutiones *VB* (solutiones *b* *Gel.*) ventris 2, 106. *cf.* 2, 116. reuma resolutum 2, 116 etc. resolvere difficultatem callositatis 2, 76 etc.

consuete confecta 2, 94.

consue[ve]runt (*del.* *ve*) *V* 2, 30. consuerunt *V* 2, 33.

contagio: contagione 2, 59.

continentia vini 2, 45. 1, 95. potandi 2, 70. ciborum 2, 58. ciborum et potus (portionis) 1, 30. 35 etc.

continue *rB* pro continuo (*b*) 1, 74.

contra noctem (*opp.* ieiunis) danda (*Gel.* = ad noctem *r b* sed *corr.* ab nocte) 2, 67. (*cf.* *Ps. Plin.* 2, 30 *Bas. f.* 50^b). paulo aliter in noctem (ad noctem *b*) 2, 72 (in nocte *codd.* 2, 59) etc.

contrahentia (loca = quae contrahuntur) 2, 38. 55.

contrario *rVB* = e contrario *b* *Gel.* 2, 33 (*cf.* 2, 113 *Gel.*).

contrarietate (naturae suae) 2, 43.

[**contribulare** flores = tundere *Ant. Br.* 145.

convenit dare ... vel imponi 2, 97 etc. (*incerto sic semper in codicibus usu*).

coquere: sucum ubi supradicta decoxerint (= decocta fuerint) 2, 61.

[**corcus** (*Marc. c.* 21 in. p. 220, 11 sqq. *Helmr.*): et syringium et carcum (*sic*) et strumas sic curas *Add. b* 1, 85.

coriandrum: coliadrum *B* (*fv*, cor. *r gb*) 3, 2 etc. et sic etiam *B in Ant. Br.* 10. 99. 168. etc. coriandri *b* *Add.* 2, 98 etc.

[**cornu**: gen. corni *b* *Add.* 1, 88. *cf.* *Marc. ind.* corno *V* 2, 15 etc.

cortex *fem.* (écorche) *V* (*masc. B*) 2, 84. cortex combusta *B b* *Gel.* 1, 44. contrita *Br* *Gel.* (—tus *b*) 1, 18. ipsam conticem *Add.* 2, 82 p. 323, 26. (corticulos? *Ant. Br.* 42).

cotidie *VB* 2, 55. 61. 94 etc. cottidie *B* 1, 9.

cu(o B)tilidon herba *V* 2, 111 (i. cimbalaria *gl. ms. Garipoti* = *Apul. herb.* 44 cymbalaris: *cf.* *κνμβάλιον* *Diosc.* p. 586 *Lips.*).

crepare (crever): venis crepantibus 2, 64. uvae crepantis 1, 41. perniones quibus crepauerint 1, 88. de labiis crepantibus 1, 45 (πρὸς τὰ χεῖλη κατερρωγότα, aufgesprungene lippen). *cf.* *Escol.*

crepido (*sc.* partis crepantis et sanguinem emittentis) 2, 63. crepidines (ῥαγάδια) in calcaneis 1, 89.

cribellare 2, 36. 75. 86. 92. 98. 99 etc.

cribrare: cribras *B* (= cernes *b*, cribellabis *Gel.*) 1, 7 (*bis*). [cerni id est cribellari *Antid. Brux.* 36. cribras 78. per cribellum cernis 80. cernis 118. cretus 13. 35. 119.

crocomagma: *in med. scripturis gen. crocromagmi ponit B* (—ma acc. br) 1, 85. *crocimagmatis Add. b* 1, 52. *crocomagmatos B Ant.* 42. *crocomagmae b Add. p.* 314, 14. 17 etc. *cf. malagmae b Add.* 2, 102 (bis) etc.

crocum (κρόκος) *n. Gel.* (crocus *B*, c̄c *rb*) 2, 118. *crocum b Gel. (om. B)* 1, 53. *cf.* 1, 81 (*B Gel.*) etc. *Ant. Br. (B)* 18, 42. *de s. m.* 40. *crocus rec. (Sim. Ian.).*

[**sta crocodrille** *Antid. Br.* 147.

[**cruditiones** *ventris de s. m.* 106.

[**cuculas** (?) *caprinas Add. ad* 2, 44 *p.* 313, 11. (*an acuculas cuprinas?*).

cucuma *fictilis* (*mittis in c. fictile = in cacabo*) *Add. b* 2, 108 *p.* 333, 3. (*cf. Marc. ind. Helmr.). Isid.* 20, 8, 3.

cucumerac(t)ium (*oleum*) 2, 15. 16. 36. 116 etc.

cucumeris dulcis (*opp. agrestis*) 2, 110. *cf. hortini Cass. p.* 113, 20.

cum *ovorum coctorum media V* (*corr. B*) = *cum ovorum duorum vitella b* 2, 118.

cum-, com-: *in codice (antiquo uno) V sic scribitur cum-* *fectis* 2, 72. *cummixtis* 2, 79. *cummotum* 2, 113. *cummutationibus* 2, 112. *cumpatientia* 2, 12. *cumpetentibus* 2, 92. (*cf. cumveniet Plin. Aug.* 13, 16 *et similia*). *contra con-* *stipticis speciebus* 2, 85. *con-* *pane* 2, 108). — *servatur ple-* *rumque com-* *ante b, p, m.* *sed (ex doct. gramm.) simul* *scribitur combusto. Combusto* *(in dittoogr.)* 2, 23. *combusti*

2, 75. — *ta* 2, 102. (*combustorum V* 2, 27 etc.). *compre-* *hendi* 2 *prf.* (*cf.* 86. 117 etc.). *conpendiose* 2, 8. 115 (*cf.* 108. 116 etc.). *competentibus* 2, 3. 2, 23 (*cf.* 2, 30. 38. 85. 96. 107 etc.). *conmixto* 2, 80. *et ante l.:* *coligantur* 2, 28. — *c(g)a-* *tus* 2, 114. (*consilione i. e.*) *con-* *lisione V* 2, 114 (*cf. conlo-* *quentida!* 2, 29).

cummi (*cf. Cass. ind.*): *cum-* *men V* (*gummi B*) 2, 64. *cf.* *cummen B* (*gumen b*) 1, 57. *gummin V* (*gummi B*) 2, 101 (*ubi gummen r, gumen b*). *gen. gummeos b* (*gummi r*) 1, 40 (*comeos etc. meos repe-* *rio Sim. Ian. s. comeos et cumi*). *cummi* 3, 25. *abl. gummi r,* *gumme b* (*cymino male em. B*) 1, 96. *in Ant. Br. gummi* *semper B.*

[**cunila** (κυνίλη) *b Add.* 1, 93. 3, 2, 10.

[**cupa:** *cuppa de hedera b Add.* 2, 82 *p.* 324, 15 = *vas hede-* *raceum Ps. Plin. f.* 42^b (*sc. = eri-* *caeum Plin. 24, 68 ap. Ps.* *Plin. p.* 56, 6 *Lips.*).

cupressus 2, 108 *Vr* (*quipresi* 1, 79 *r*), *cypressus b, cipressus B* (*cypressinas pilulas B in Ant. Br.* 124. *cf.* 162).

[**cuprinus:** *lamminam cypri-* *nam Ant. Br.* 45. *in puxide* *ciprina Ps. Plin. f.* 21^b *B, vas* *cyprinum f.* 22^a *B etc.*

currere: *percucurri* 2, 102.

cursus *incurabilis* 3, 27.

[**cutis:** *cotis Ant. Br.* 146 (bis).

cyclus: *cycli beneficia* 2, 46. 60. *adiutoria* 2, 89. *ordo* 3, 31. *ordo cyclicus* 2, 50. 2, 76. 2, 109. *quae cyclo consueta sunt* 2, 69. *quae cyclo conveniunt*

2, 82. *cyclica* 2, 105. *omnes ex ordine cýclicas* (*v. l. cycli*) *curationes* 3, 11. *omnem cursum cyclicum r* 2, 48 *etc.*

cydonia (*mala*): *cy(i)donia* (*cydoneorum* 2, 93. *cydoneis* 2, 103) *V*, *cy(i)tonia B*, *cidonia* (*cidonea* 1, 50) *r*, *ci(y)donia* (*cithonia* 2, 64) *b*, *cydone(i)a Gel.* (*saepe*).

cyma (*cf. Cass. ind. s. v.*): *mollium vitium cymarum* 2, 65 (*v. l.*). *molles cymae (cimi B)* 2, 101. *tithymali cymas (cimas r b = turiones B)* 1, 75. *polii cima Ant. Br.* 125. *rubi cymas ib.* 143. *cymulas ruthe b Add.* 2, 77. *cf. ib. rubi cimas, ysopi comas, asparagi comas b Add.* 2, 77, *salicis cimas (b Add.* 2, 82) *etc.* (*cymata in metro Columella, cymam caulium explicat Plin.* 19, 137). *cf. summitates tenerae de vitibus b Add.* 2, 91. — *cf. turiones.*

cyminum: *cuminum r* (1, 76. 2, 98, *ciminum r* 1, 94 *bis*). *ciminum b (etiam r* 1, 79). *cimini b B* (*quimini V*) 2, 98.

cynanche 2, 22. *cf. Cael. cel.* 3, 152.

[*ad cynisam* (?) *coquis Ant.* 32 (*an ad cineres*?).

[*cyperum n. de s. m.* 44.

[*cysofarmacum Ant.* 28.

dactyli: (= *gr. ποίνικες Ps. Gal. XIV p. 318*) 2, 45. (*diafinicon b* 2, 64). *dactoli V* 2, 65. *thebaicos dactulus V* 2, 36. *deibaici dactili V* 2, 73. *dactuli* (2, 43. 65. 73) *vel dactilos* (2, 36. 64) *r*, *dactili b* (*dactali*

G de s. m. 48). *thebaicos simpl. (om. dact.) VB* 2, 64 (*cf. Diosc. p. 250, 3 Lips.*) *etc.*

datio *plena* (= *τελεία δόσις*) 1, 14.

daucum (*δαῦκος*): *sic V* 2, 74. 83. 109 (*daucus B* 2, 74. *cf. de s. m.* 45) *etc.*

de=*ex*: *cataplasmata de dactylis, saccelli de salibus et sic saepissime. epithemata confecta de seminibus* 2, 89. *hoc etiam de gramine factum est* 2, 111 *cf.* 1, 81. *cataplasmandi de hordei pollinibus* 2, 74. 65. 1, 23. 35. 76. *etc.* *de hac confectione curantur* 1, 94. *de fysicis adiuvantur* 1, 84. *de arena (VB) calida loca detegere* 2, 107. *de aceto restingues* 1, 79. *de vapore dolentibus* 2, 118. — *de oleribus accipiant cauliculos, de piscibus asperos* 2, 76. *de superioribus speciebus quae locus habuerit* 2, 110. *de utrisque difficilis est mydriasis* 2, 56. *de quibus erit datio VII grana* 1, 14. — *initium de...*, *fit de... et similiter saepe (simul etiam utrumque ponitur de et ex: de naribus vel ex fronte B b* 2, 45. *ex uno fonte de reumate* 2, 112). *lapides de fluvio* 1, 101 (*cf. Ant. Br.* 107). *de conclusione (ubi ex deconclusionem V) locorum periclitantur* 2, 22. *qua de re* 1, 4. *ministrandi sunt trochisci... et ceteri de experimentis* 2, 102. *cf.* 2, 67. (*An. de ves. p. 265, 3*). *aliud de expertis* 2, 81. 1, 29. (*de fysicis* 1, 84). [*saepissime in Ant. Br.* = *cum apud fomentare* 2, *curare* 3, *suffumigare* 3, *scribere* 15. 52, *agitare* 19. 21, *ligare* 44, *facere* 53, *linere*

- 62.165.168, haurire (de manu) 64, lavare 128, vellere 137, tergere 153. = ex: tollere 42. 38. 67. 107, fluere 22, facere 2. 24. 164. manducare 163. (*eodem plane modo apud Ps. Theod. charta de uva tincta 3, 2, 2. de licio alligabis ib. etc.*). *abs. pro gen. radicem de costo Ant. 37, muscum de tecto 61. 159, sucus de moris 18, pollinem de hordeo 1, semen de urtica 72, favillam de ligno 83, pedes de lecto 88, testam de locusta 97, adipem de ansere 153, os de armo asini 203, fragmenta de mola 24.*
- debere:** cogo et suadeo ad balneas ire debere 2, 27,
- declinatio** plena 2, 7. *declinantibus doloribus 2, 109 etc. (cf. Cael.).*
- [**decomai, decommai** antidotos *Antid. Br. 14. 15. 55 quid? (Punicum?).*
- decoquere:** melicrato, suco *etc.* 2, 18. 29. 31 *etc.* (*ubi in melicrato etc. semper b*). *sed etiam in quo puleium... decoquendum est VB 2, 67 etc. — aliter decoctus et discoctus 2, 31. — in quibus concoqui (= coqui) suadeo 2, 36. 64.*
- definire:** diffinitio febrium *VB 2, 2. diffinitum V 2, 61 (ubi definitum B Gel.). — cf. desperatione V 2, 62 (despirat V = desperat b Gel. 2, 61) etc.*
- deformatione** (coloris icterici disternantur) 2, 77.
- [**deforis** *Antid. Brux. 4, 38. 62 (Ps. Plin. f. 36^c etc.) ut de intus 4. 162.*
- dehinc** 2, 53. 116 = exhinc 1, 21 *et (ubi ex hoc b) 66 (cf.*
- ex hoc = inde 1, 57. 62 ubi ex hinc r, et 1, 70). et hinc B (phys.) 4, 4.*
- [**delectus** *Ant. Br. 29.*
- delavare** linimenta (priora) 1, 94. *cf. 1, 84. post matricis delavationem 3, 16.*
- [**demadescere:** herbam... coques et imprimes ut demadescat *b Add. p. 335, 21.*
- demergere:** sensus occupatione demersis 2, 15. *demersio (depressio r VB) capitis b 2, 15 (cf. Cael.).*
- demigrans** pressa materia 2, 16 *etc.*
- demittat** (sucum) *V (dimittat Br) 2, 94. — corpora demissa V (dimissa r) 2, 103.*
- denegare** (usum) 2, 55.
- [**denique** *de s. m. saepissime = unde (διὸ c. 19, ὅθεν c. 34 etc.). item Ps. Apul. c. 75. 81. 123. (cf. 61. 63). cf. Garg. 45 p. 190, 1. ib. 49.*
- denigrare** 1, 40. *denigratio capillorum 1, 5.*
- [**dentionem** *Ant. Br. 216. dentientes inf. ib.*
- [**deplere** = depurgare *Add. p. 315, 3.*
- deponantur** (*sc. aegri = deprimantur*) 2, 15. *umor ad inferiora deponendus est 2, 59. cf. 1, 17 etc.*
- depurgare** saepe (*epurgare V 2, 114. cf. 116).*
- derivata** (ad paralysin causa) 2, 27 *etc.* (*cf. devolvuntur vicia ad... 2, 46).* — *derivatio (ex capite) defluens 2, 57. cf. 1, 19 etc.*
- desistentibus** (= deficientibus) adiutoriis medicinae 2, 60 (*cf. desistentibus febribus 2, 61.*

- commotionibus 2, 47. desistentibus caloribus 2, 15 etc.).
- [**desub terra**: *Ps. Th. p. 341, 22.*
- detegere** (= tegere): harena calida in litore loca detegere (*al. tegere Gar., detergere B*) 1, 107.
- detergeo B** (detergo *b*, detergas *Gel.*: *ubi ego detergam*) 2, 48 (*ubi deest V*). detergat *Ant. Br. 128.* detergas *Add. b* 1, 93 (*ib. terseris*). detergi *r* (—ges *b*) *An. de vès. (cf. ungueo V). cf. Serv. in Aen. 7, 626 (Thom. ess. p. 217. 236).*
- detonsio** capillorum 2, 12.
- [**devenire**: in modum mellis, emplastri, ceroti. *Ant. Br. 4. 27. 45. cf. Anthim.*
- deviaverit** natura 2, 6. 45.
- devocare** umorem 1, 17. causam 2, 45 etc. *cf. evocare causas latentes 1, 24. evocatus de superioribus reumatismus 2, 58 etc.*
- di-** ante voc. (*rust.*) = *z*: *vid. s. reumatizare (et ind. Cass. s. q p. 250 et ib. sub z). „cum sibilo“ enim tunc proferebatur (vid. Prisc. 1, 31. Serv. in Verg. Georg. 2, 126. cf. Thomas Essai sur Serv. p. 226) [cf. ti- = ci-].*
- diachartu** descr. *b* ad 2, 102.
- dialimma** (dialemma *VB* = *διάλειμμα*) hoc est intervallum temporis descr. 2, 45 (*ubi declinatio b*) *cf. 2, 117. Sim. s. v.*
- diaprassiou** (*cf. Cass p. 92, 17 ind. p. 201*): diaprassiom *V* (*b*, diaprasion *B*) 2, 62. *cf. diaherpillon Ant. Br. 31. in his vulgo ū pro u (diarobum pro diorobu 13 etc.).*
- [**diastema** (?) faciat *Add. p. 328, 21.*
- dies** (*sing. semper masc.*): post tertium diem 3, 23. 27. in tertium diem 2, 55. circa diem sextum 7, 35 (*ubi unus r sextam*). circa diem tertium 2, 61. (*sub uno die VB 2, 37 v. l.*). diem venturum *r B etc. 3, 16. sed quinta transacta die 2, 5. alia die 2, 18 (cf. Cass.). masc. plerumque in Ant. Br. 38. 39. 45. 47. 80. 140. 209 etc., sed alia die 1 (ubi et alterum diem). 78. 137. diem tertiam 146. quarta die 28. 19. ipsa die 5.*
- diffamare** (*in bon. partem*): trocisci magma approbatione diffamati 1, 71. medici iactantiores veluti suam peritiam diffamantes 2, 68.
- differemus** vulnera a plena sanatione 3, 77.
- [**diffumigatur** mulier sedens de storace *Antid. Brux. 3.*
- digestio** aegritudinis 2, 18. ad plenam causae digestionem 2, 12. — d. venenosi umoris 2, 27. inflatione stomachi (*ex nigra sc. cholera*) necdum digesta 2, 96. ad umoris ex vulnere venientis digestionem 1, 67. si saniem collegerint locum pungen ad eius digestionem 1, 90. *cf. Cael. cel. 2, 105* digesto adiutorii turbore etc. d. sputuum 2, 21. ad eorum (sputorum) coagulationem vel digestionem (*sc. flegmatum*) 2, 59. *cf. sputa egerunt b Gel., ubi digerunt VB 2, 20 (quasi degerunt. cf. 2, 47 flegmata digerentes ubi egerentes r).* vulnerum (*i. e. per vulnerum meatus d. 2, 62. aemorroidarum sollemnes digestionem 2, 49. — tempore digestionis 2, 95. opp. indigestio 2, 84 etc.*

digestibilis cibus 2, 78. 98 *etc.*

diligentia = cura: latus dolentes . . . ex subiectis alia diligentia visitamus 2, 19. si sub hac sane diligentia parum medicina profecerit 2, 53. hanc diligentiam interim ordinamus 2, 57. simili sub diligentia visitantur 2, 106 *et sic saepe.*

dimissio: sub blanda di(e V)-missione (= remissione *b*) 3, 29 *etc.* (*Cass.*). dimissa (*r*, demissa *VB Gel.*) corpora 2, 103.

diploangium: in diplo angio (lac asinae coctum) *VB* 2, 101. *cf.* diplangio (*r Gel.*, deplan- gio *Bb*) 1, 37 (= ἐν διπλώ- ματι *Diosc., Gal.*). διὰ διπλώ- ματος ἔψων ὅπερ ἐστὶν ἐπ' ἀγγείου διπλοῦ *Gal. XIII*, 37. in vase duplici coques *Ps. Plin. f. 41^c (bis) Bas.*

dictamnum (*de s. med.*): dip- tamnum *b* 1, 74 (*Apul. Vrat.*), diptamum 1, 75 (*Sim Ian.*).

discretionēs (*ut Cael. = diffe- rentiae* 2, 97 *etc.*): sed haec supradictae discretionēs una eademque medicinae diligen- tia visitantur 2, 30.

distantia: est tamen huius passionis distantia quae . . . 1, 17 (*cf. Cass.*).

sub **divo** 1, 38 (*ubi* sub divo in sole *r*). 7 (*b* = in subdivali *B*) = sub sole 1, 94.

[herbam **dolavento** (?) *Add. b* 1, 97 *p. 302, 23.*

dolorosos (dolor hos *VB*) sin- gultus 2, 95.

[**dosis** ad magnitudinem avel- lanae *b Add. 2*, 19. *cf. rec. p. 306, 23.*

dracontea herba (δρακόντιον) *b* 1, 75. *Add. b* 1, 97. *etc. (Apul.).*

dragma *semper VB.*

[**drogari**: facies ex ipsa aqua drogari(?) in quo modicum olei adicies. datur ei potum. *Ant. 102.*

[**dropacare** *Antid. Brux. 33.* **dropax** metasyncriticus *descr. An. de ves. 6* (*d. medicinalis ib. 4*).

ducere: si duritiam duxerit . . . morbi neglectus 2, 76. — ver- rucae se ducant (*i. e. abeant*) *Add. 1*, 93 *p. 299, 22. cf. men- dum ducis = tollis (non di- cis) 1*, 73 *p. 283, 8.*

duntaxat *V* 2, 14 (*dumt. B*).

[**duranioli**: si sub hirco sca- bies exierit, aut (*l. ad*) dura- niolos facit et ad loca do- lentia universa *Antid. Br. 41.*

dysenterici: disentericorum, disenteria *V* 2, 101 (*bis*). desin- thericis, desinthericorum *V* 2, 102 (*disint . . . saepius B*).

e = *gr. αἷ*: emorragia *V* 3, 7. palestra *V semper. sic ydre- leon, spera, althea etc.*

= *gr. η (rec. i)*: let(h)argici *V*, lethargici *vel (ter) loetargici B*, lithargici *r* (*litargici b, lythar- gici g*) in *l. II cap. 3. theriaca V* (*tyriaca Bb*) 2, 29 (*tyriacam etiam V cum b* 2, 27). saga- pini *Bb* 2, 45 *etc.*

ebriositas siccans 2, 58.

ecligmatium: eligmatium (*eli- matium*) *vulgo VB* 2, 59. 91 (*bis*). 98. *cf. B ad* 2, 64. *sed & limatium V* 2, 71. *cf. 1*, 53.

[**edita** (*sic = comesta*) *b Add. 2*, 29. 76. 102. 108. editae *b* 2, 65.

effeminata caro (et corrupta) 1, 96.

egelidam (aquam) *V* (*gelidam*

male r Bb) 2, 95 = tepidam
Cass. p. 103, 16.
elaterium (= sucus cucumeris
 agrestis) 2, 79 *Gel.*
electarium *V* (electuarium *Bb*)
 2, 67. 94 (*Antid. Br. 74*).
 electerii *b Add. 1, 97 extr.*
 electerio *r 1, 54.*
elefantiae vitium 1, 8. 94 (*bis*).
elefantiosus 1, 91. 95 (*ubi de*
elefantiacis tit. b).
elimare vires 2, 68. elimatis
 viribus 1, 22 (*ut Cael.*).
elleborum *VBb (nomin.) 2, 50*
etc. (eleborus, plur. elebori
Ps. Th. de s. m. 79).
emadescere: quod emaduerit
(b Gel. = emanaverit r) 1, 53.
emarcescere: si loca emar-
 cuerint 2, 54.
 in **embammate** 2, 61. *cf. 2, 31.*
emergere (*entstehen 2, 5. 26.*
36. 42. 43 etc.) = evenire (2,
 30. 44 *etc.*) *saepissime.*
[emicantem sudorem *b Add.*
1, 86 p. 293, 4.
eminere (*Bb*) *pro imminere*
(emergere) 1, 8. 43.
empoti (*emopiti r*) emplastri
 maximum remedium 1, 79.
quid? cf. Gal. XIII, 401.
encardium: proiectis cortici-
 bus encardia (*incardia Bbr*)
 sola contundes 1, 75 (*sc. se-*
minis „tithymali maioris“ cf.
Diosc. p. 651 = Plin. 26, 63)
 in cuius (*alii*) encardio (*in-*
cardio Bb Gel.) 1, 37. *citatur*
uterque locus a Simone Ian.
s. incardium (cf. implastrum
V 208 pro empl.).
[encolpidiare (= -zare) *Ant.*
Br. 3.
enema (*quod per clysterem im-*
mittitur = iniectio 2, 29 etc.

Cass.): enémate (*B, henemate*
V) 2, 5. enematio *VB (ut*
antidotium, gargarismatum,
epithematium etc.) 2, 31 (ubi
enemate b, enematis Gel.).
enim: cum enim sanguinis
 commodissimo elemento 2, 10
etc. — ex dysentericis enim
(= nam, autem) 2, 105. —
frequentissimum est etenim:
certissimum est etenim 2, 36
etc.
enterione (*μνελός*): colloquin-
 tidos interiorum *B* (*interionis*
Gel., interioris rb) 1, 17.
epar (2, 78), epatis, *item epa-*
tici 2, 73 etc. sed in medica-
mentis (ex animalibus) iecoris
2, 75 etc. (Cass.).
epilempsis (epilemtici): *sic*
semper (Bb 2, 47. 49. B 4, 5.
7), ut epilensia (cp) Cass. 71.
sed etiam vetus (V), cuius non
extat in textu, in indice ha-
bet cap. de epelenticis. —
epilempsiae passio 4, 5.
epithema: epithima, epithi-
 mata *vulgo V* (*epithemata r B,*
sed etiam V 3, 29 etc., epi(y)-
tima b et sic semper medio
aevo Simon. Jan. etc.) 2, 62.
64. 85. 89 etc. epithematia
Gel. 2, 62 ut epithimatia (cor-
rupte ethimtia) r V 2, 64.
epithesis: quam medici epy-
 tisin appellaverunt 2, 39
(Cass.).
epom(n VB)falium (-on *g*) 2,
 97. 98 (*bauchumschlag*).
equidem: etiam haec equidem
 passio 2, 24. fiunt equidem
 (&quidem *V*) 2, 77.
erigere usum venerium 2, 33
 = erigendo vaporem corpo-
 reum usum venerium mini-

strare 2, 34 (cito infantibus vel erigentibus membra 2, 34).
eructare (eructuare *rb*) = erumpere: quo sanguis poterit eructare 2, 66 (*VB Gel.*).

se **erumpere** 2, 38.

ervum = erbum *r* (1, 52. 61 etc.), herbum *semper b.* cf. 1, 52 (herbi pulverem *b*) *ubi BGel.* herbam (*sic*) *ex emend.* et 1, 97 ex ervaceis pollinibus *Gel.*, *ubi* herbacis *B*, herbac (*sic*) *r* (herbis *b*) *id est* herbaceis.

esca: escas et cauteris partibus thoracis infigo 2, 62 (*ubi* escas *rVb*, iscas *B*). locis impatienter dolentibus etiam escas (*l.* escae) ustiones impono 2, 18 (*ubi* escas ustiones *V*, iscas — *ante corr.* escas — ustionis *B*, estas ustionis *b*). cf. 2, 48 escae . . . imponendae ustiones *B* (esce . . . vel cauteris inponendi *b*). *simpl.* ustio 2, 50. αἱ παρὰ τοῖς βαρβάροις ἴσκει καλούμεναι *Alex. p. 625 Bas. = Alex. lat. 2, 257 (Anecd. I, 118).* cf. *Aetius* 7, 91 f. 138^b βαρβαρικῶ νόμῳ . . . καίουσιν . . . ἢ τῇ ἐντεριώνῃ τῶν καρυτῶν ξύλων, ὃ καλοῦσιν ἴσκα (ubi ὕσκα *ed. Ven.*). *neogr.* ἴσκα (ἡσκα) *feuerschwamm, Fraas Synops. fl. class. p. 320.* cf. *Vindic. supra p. 492.*

eschara — *vid.* sacra.

etcetera: infundendi sunt et cetera (*sc.* adhibenda sunt) quae . . . 2, 64 (*bis*).

etiam et saepissime. cf. (*v. l. VB ad* 2, 71. 93). *sic* quoque etiam 2, 38. nec non et 2, 88. etiam . . . iam 2, 86 (*sim. sic ita*).

euporistorum beneficia 1, 73.

evellentes violentius cucurbitae 2, 29.

eventare: clysterem diligenter eventare *An. de. ves. p. 264, 12.*

[**evigilare**, *aufwachen in Add. b ad* 2, 12.

eviscum (*pro* ibiscum) *Vrb* = hibiscum *B* 2, 74. cf. hibisco *Bb* 2, 54 (*evisci rb Gel., om. B* 1, 24 (*evisco b, hybisco B* 1, 51) 3, 3 etc. cf. *ind. Plin. Cass. et Is. 17, 9, 75.* eviscus *Sim. (ἀλθαία).*

evocatoria adiutoria 1, 24. 23. evocatorie curare 1, 72. cf. revocatoria emplastra 2, 107 (*et in eodem cap. 2, 59 simul et* revocare reumatismum ad superficiem *et in* superficiem evocare cf. *v l.*).

ex: fatus ex oleo 2, 63 etc. = fatus olei 2, 117. cf. frigidae fomentatio 1, 31 (pinnae linimenta 1, 88) etc. — vomitus cum (*rB, ex b*) radicibus procurabo 2, 52.

ex-: exiliens *VB* 2, 5 (*exiliet* 1, 75). exsucata *V* (*exsuccata B*) 2, 91. exsucabis *B* 1, 34. (*exucis V = ex sucis* 2, 63). exseca *B* 1, 47. exsudaverit *B* 1, 39 (*exudaverit r*). exsuscitem *VBr* 2, 36. cf. *VB* 2, 112. exsecrabiliter (*B*) 2, 47 (*execr. b*). extinguuntur *V* (*extinguuntur B*) 2, 80. exstinguitur *V* (*ext. B*) 2, 82. extinximus *Gel. B* 1, 85.

exclamabo auribus eorum 2, 49.

excludere flegmata, urinas, scybala, lumbricos, ululatus . . . 2, 25. 47. 91. 97 etc. exclusio (pullorum) *Ant. 84 (cf. p. 358, 24).*

exhinc — *v.* dehinc.

exhorret imago vitii 1, 95.

[**exire**: scabies exierit (*sub hirco*). *Ant. Br. 41.*

[**exobrutae** *Ant. Br. post 200.*
exoc(h)adium 1, 81. 83 = *lat.*
secessus Add. b 1, 83.
exponere (= egerere): ventris
 exponendi suavitas 2, 104. ex-
 positis scybalis 2, 31. ventris
 expositio 2, 28 (*cf. v. effusio*
 2, 101) *etc.*
exsucata (cydonia) *V* 2, 91. *cf.*
Cael.
extensiores vigiliae 2, 11.
extergere ciborum recusa-
 tionem 2, 90 (*saepius Ps. Th.*
de s. m.).
externina propriae sedis mens
 2, 47 (*ubi codd. propriae sedi*
exterminata Bb).
fabricia (uva) 2, 38 = *fabrilis*
Cael. (chr. 4, 70 uva et magis
fumi vapore siccata quam
fabrilem appellant. chr. 2, 107
uvarum fabrilium vel pensii-
lium siccatarum. cf. 3, 34). cf.
palealis Cael. cel. 3, 204. 2, 209.
facilissimum *r Gel.* 1, 68.
faenum graecum *V*, *rec. fenog-*
recum (fenogreci) B, *fenu-*
grecum (fenugreci etc.): sic
semper (2, 17. 70. 85. 108 *etc.*).
sed etiam V *fenum* 2, 70. *feni*
 2, 108. *fænum (sic) grecū V*
 2, 85 (*foenū gr. r, fenogr. B.*
fengr b).
familiariter compatiētia 2, 12.
famulabor adiutoriis 2, 34. par-
 ticulis famulabor 2, 115.
[fasciare *Ant. Br. 152.*
fasianorum carnes 2, 96.
fatiscit aeger 1, 2.
[febrire *Ant. Br. 15. 21. 46.*
 47. 49. *etc.*
feniculum: *feniculi V* 2, 79 *etc.*
sed ficeniculorum (= faenicu-
lorum) V 2, 94 (*fen. B*). *cf. faeni-*
culum Plin. Aug. (13, 124. 136).

feralis sudor 2, 36.
ferbunculi *bcr Gel. (in rubr.*
 1, 26, *ubi furunculi B et in*
textu etiam r).
[ferrum candentem *b Add.* 2,
 86. 98.
fervere: *ferverit An. de ves. 6*
p. 267, 18.
fervura vesicae *rb An. de ves. 1*
p. 261, 6.
[flalas olei *XV*, aceti *XVII etc. b*
Add. 1, 97 p. 305, 25 etc.
figus (*Neue I, 531*) *II. decl.*
(rec. IV decl.) fem.: nom. pl.
fici sicci (sic) V Gel. (ficus sicci r,
ficus sicce b B) 2, 23. *fici pin-*
gues in muria decoctae rBb Gel.
1, 33 et (ubi ficus rb) 1, 24.
ficus siccae Gel. (ubi ficus
sicci r, acc. ficus siccas b)
1, 61. ficus siccae in vino de-
coctae rb B (ubi fici sicci ...
decocti Gel.) 1, 62. ficus pin-
gues (ficos male V) coqui de-
bent 2, 74. acc. pl. ficos (V,
ficus rB Gel.) pingues coctas
2, 88. ficos (V, ficus Bg Gel.)
2, 98. pingues ficus tunsas
rfvg 3, 26. (ficus tritas b 1, 71).
ficus tunsas B etc. 3, 9. 10. b
1, 25. ficus siccas r 1, 91 (ubi
nom. ficus sicca Bb). confun-
ditur in remediorum descrip-
tionibus (ficus — vel ficos V —
pingues) cum gen. sg. (ficus
pinguis): ficos (B, ficus b)
pingues ... unc. VI id est fi-
cus pinguis ... unc. VI (nisi
potius intelligas ficos pingues
... unciis VI) 2, 45 (ubi mox
fico B — ficū b — commisce).
cf. 2, 81 (ubi ficos pingues VB).
ficus pingues tu(n)sas libra
una VB (g) 2, 108. cf. ficus
pinguis albae tritae g (ubi fi-
cus pingues albas b. tritas B)

3, 26. *gen. sg.* fici folia 1, 8 (*ubi* ficus *rB*). 27. 94. lacte arbore fici *in Add. b* 1, 68. *item* fici folia *in Add. b* 2, 102. fici in maturi (*sic b*) lac *Add. 1*, 93. — ficus pinguis *V* (*v. supra*). ficus nigrae lacrima *B Gel. 1*, 65 (*ubi* pice nigra *b*). lacrima arboris ficus *Bb Gel.* (*fici r*) 1, 66. cum liquamine ficus *r* 1, 66. *dat. sg.* fico (*B, ubi* ficū *b*) 2, 45. ficui (*rec.*) *in ras. B* 3, 26. *abl. sg.* cum fico *b Add. 2*, 108. *gen. pl.* ficorum *Vr Gel. (rec. ficuum B Gar.)* 2, 97. ficorum *VBr Gel. 2*, 59. ficuum *ex con. g* 3, 26. *abl. pl.* ficis *VGel. (rec. ficubus B = caricis b)* 2, 81. *cf.* ficubus (*ipsius ex coniectura*) *B* 3, 26. *sed* ficis *B* 3, 4 (*ubi* caricis *pro* ficis *b rel., ut* 2, 81 *b*). ficis *r* (*ficubus B*) 1, 71. **ficus** nigra 1, 65 (*cf. Plin. 15*, 70. 17, 242).

[**ficatum** de ficis (contritum) *Add. p. 358*, 16. — ficatum (fegato = iecur) bubulum . . . ficata omnium rerum *Add. b ad* 2, 102 *p. 332*, 6. 5.

figura: variae sunt huius passionis figurae 2, 30. — ab aspecta pulcrarum figurarum (*sc. puellarum add. b*) 2, 33.

flum (*neutr.*) *b. item et* flumus *in b Add. 1*, 68. 86 (*c. 42*). 91. *etc.*

flammarum interiorum ardoribus 2, 35.

flocellum (lanae) *r An. de ves. 3 p. 264*, 17 (floccos legunt *V* 2, 9).

flomus (herba *sc. φλόμος Diosc. 4*, 102 *i. e. φλόγμος*): flacmi (*sic VB, phlogmi Gel. = flomi b*) herbae radicem 2, 19 (= *Cael.*

cel. 2, 130. flomus *de s. m. 57. Fraas Synops. p. 190.*

florem (aeris = χαλκοῦ ἄνθος) = flos (*neutr.*) *rb* 1, 37. 46. 71 *etc. cet. cf. Sim. s. calcantum.*

fluminalis *VB = b (g Gar.)*. fluvialis 2, 27. 101. 1, 60.

flyctidas (fluctidas *B*, flictidas *b φλυκτίδας vel φλυκταίνας*) hoc est vesicas 1, 59.

focus: cinis ex foco tenuis 2, 80. a foci vel solis calore 1, 63. *etc. cf. Cass. (sed in Add. b focus = feu* 2, 45 *lento foco simul et lento igni cf. ib. 2*, 21. *leni igne* 1, 93. *lento igni* 2, 92. *ad focum lenem resolves* 1, 83 *etc.*) repones in foco *An. de ves. 6. cf. foco impones Add. b* 1, 86 (*cap. 36*), *ut carbonibus imp. etc. sim. impones in foco Ps. Plin. f. 52^c (cf. 41^a. 60^c. 66^d. favilla de foco 78^d. levabis de foco f. 74^c. 24^b), ubi lento foco 45^b = igni 66^c = super lentos carbones 41^c. 54^a. cf. f. 18^b. 16^b. petra focacia Add. b* 1, 97. *item in Ant. Br. leni (cod. male levi semper) foco 19. 21. 30. 38. 41 = igni leni 6 (igne lento 212). mittis in focum 83. 152. ad focum 208. super focum bulliat 3. cf. Helmr. in ind. Marc. s. v. pones ad focum Alex. 2*, 183 *etc. Ps. Gal. ad Gl. III*, 71 (*cod. Cas.*) resolves in lac sine foco. *cf. 33. 47. 55. Anthim. (ind.). haec omnia saeculi VI (vel extremi V). cf. Script. hist. Aug. I p. 78*, 22 (*Iord.*) et ab imo focum adponeret (!).

[**foenicium** (= linum rufum): cauculum . . . in finicio liga-

- tum in capite porta *Add. b* 2, 44. *cf.* ligatos in feniceo *Add. 2, 15. 3, 2, 10.*
- foenicium** (foenicum *VB*) vinum (= de dactilis *b*) 2, 101 (*φοινικίτης οἶνος Diosc. 5, 40*).
- fomentare** saepe.
- fomentatio** 2, 23. *etc.*
- foris**: eforis *b Gel. 1, 51.* aforis *b* (et forinsecus *rB*) 1, 48. aforis *Ant. Br. 29.* aforis *b Add. 2, 89. 91. 92. etc. cf. deforis.*
- [**forensibus** (omnibus ulceribus) *Antid. Br. 42.*
- forma**: ad hanc formam 1, 16.
- [**formido** cordis *Ant. Br. 92. 95.*
- forsan** (forsam *VB Gel.*) 2, 62 (*ubi forsitan r b*). forsan *r solus* 3, 20. forsan *rB* (forsitan *fv*) 3, 25.
- [**fractus** = fractura *acc.* Ad fractum *b Add. 1, 97 (bis), sicut ib. contusum ... incisum rubr. c, luxum etc.*
- freniticus** *V* = freneticus semper *Bbr* (et saepe etiam *V 2, 9. 13. 14*).
- fricamenta** 2, 116. palaestrae 2, 62.
- frictus** (frixus): semine fricto 2, 67. cyminum frictum *V Gel.* (frixum *Bb*) 2, 86. resinae frictae *V* (frixae *Bb Gel.*) 2, 108 (*ut ῥητίνῃ φρονκτή*). milio fricto *Gel.* (salso *VB*, frixo *rb*). — pithiena frixa *V* (pituinae frixae *B*, resina frixa *b cf. Gal. XIII, 589*) 2, 81. semen lini frictum *B 1, 76* (frixum *rb*). sales frixi *rbB 1, 74.* (faba fricta *Add. b 2, 62.* frixa 2, 82).
- frigdor** (froideur) *rec.*: frigdore, frigdoris *rBb* (2, 41. 44. 54 *etc.*), etiam *V* (cum *r*, ubi frigorem *b*) 2, 84. frigdorem *Ps. Th. 3, 2, 2 etc. Ant. 19 ubi scripsi frigorem = frigorem et calorem Anon. de s. m. 116. cf. 27. (fricdorem) 112 (ubi ad frigora).*
- frigentibus** (*b Gel.*, refrigerantibus *B*) commotionibus 2, 118. dum frigeraverit *b Add. 1, 86 (c. 35).* frigerare *Cael. cf. dum refriguerit Ps. Plin. f. 49d. 51a.* dum gelaverit *ib. f. 51d. 53a.*
- fumigium** 3, 15. 4, 5.
- fumosus** odor 2, 95.
- funestare** corpus 1, 96.
- fungos** arboris nucis 1, 5 (*βουτράδια Gal.*).
- [**gabata**: ferrum candentem (*sic*) in vino extinguis in gabata aritina (*i. Arretina*) *Add. b ad 2, 86 p. 325, 9.*
- [**gabulas** cypressi *g 2, 108 ubi pilae cupressi VBb* (*σφαίρια, spaerulae Cass. p. 186, 4*). *cf. 1, 46 cypressi pile b = cypressorum fructus B.*
- [**gallicentrum** herba *Add. p. 302, 23. cf. Sim. Ian. s. gallitricum et centrum galli vocant quidam ... (ubi ital. bosomo, sclarea). Lex. Alf. s. v.*
- [**Gaius Seius** *Add. b 1, 75* (ille gaius eius ... illa gaia saia ... illum gaium saium ...). 2, 12 *etc. cf. Antid. Br. 88.*
- gargarismatio** *V Gel.* (—tis *b*, —te *r*) 2, 23. —tiis (—tis *b*) 2, 59, —tiis *B 2, 53* (—ciis *r*, —tis *b*). *cf. 1, 32. 50. 52 (ubi gargarismo b) etc. gargarismatis igitur cum semper habeat b, vult gargarismatibus. idem ubi sing. gargarismatium libri (Gel. 1, 52: om. B) vel*

- gargarismatio (*B Gel.* 1, 50),
gargarismum *præfert et gar-*
garismo. gargarismata *b* (—*ma*
r) 2, 44.
- [**genista** *b Add. p.* 297, 1 = *ge-*
nesta Marc. cf. Ant. Br. 144.
Med. Plin. f. 58^b. *Ps. Pl.* 2, 3
(*ind.*) *etc.*
- [**girare**: quibus dolor intus
girat *Add. b* 2, 29. de car-
dine ubi ostium girat *Add. b*
3, 2, 4.
- gleucinum** (oleum) *V* 2, 19. 58:
male glaucinum semper Bb
(*ut passim etiam V* 2, 29. 38).
cf. Simon. Ian. s. glaucium.
- gliciridia** (*vel glycyridia* 2, 93)
V 2, 64. 110 *etc.* (*gliquiricia b,*
liquiricia rB). *cf. ad Gargil.*
p. 190, 19.
- glutare** (*r pro glutinare*) 1 c. 21
(*saepe*) *cf.* 1, 85 *etc.* *glutare V*
2, 66.
- [**glutus** (*schluck*): aceti glutum
unum *Ant. Br.* 62. *cf. Marc.*
p. 321, 9.
- [**grana simpl.** *Ant. Br.* 82. 83.
121 (?).
- grande remedium** est 2, 106.
dolor grandis *Ps. Th.* 3, 2, 5.
- granditate** (*adiuncta*) 4, 2.
- [**graphium** *Add.* 1, 68 *p.* 281, 9.
- gravationes** 2, 15.
- grave(i V)do saepe**: *gravedine*
rb Gel. g 2, 13 (*ubi gravitudine*
VB — pro gravidine?). *sic gra-*
vitudo g 2, 26 (= *gravidus V*).
- gremiale** (oleum) 2, 40 (*gr. ὀμ-*
φάκινον) *vel viride* 1, 67 *etc.*
(*cf. Anth. et s. omfacium Cass.*).
- [**grossus**: tres surculos grossos
Antid. Br. 37 (*linleo grosso*
Ps. Plin. f. 66^d).
- gubernare** ungues, medica-
menta 1, 90. 91.
- gummi** — *vid. cummi.*
- [**gutta**: ung. ad omnes guttas
b Add. 1, 97 *etc.*
- [**gypsus fem.** (γύψος) *ustulata*
de s. m. 63.
- h in graecis ab initio omittitur**:
epar, epatici (2 c. 26), *ysopum*
(*sicut antiquitus semper V*).
epnotica V (*ypn. B*) 2, 103.
idreleon V (*idroleon B*) 2, 97.
ydropsis 2, 82. *ydropses, ydro-*
pum, ydropicis (2 c. 32) *V.*
— *sed hydrofouicorum V* (*ydr.*
B) 2, 26 (*tit. de hudrofobis*).
ypocraten VB 2, 107 (*cf.* 2, 102
eppocastes V). *cf.* 2, 67 *etc.*
y(i)pocistida V 2, 65. 102 (*cf.*
s. v.). *hypocestistida V* (*ypo-*
quistida B) 3, 29. *osciami V*
(*iusquiami Bb*) 2, 118. (*emi-*
graniceis B 2, 44 *et emorroida-*
rum Bb 2, 49 *ubi abest V*).
ieran 2, 67 *etc.* *emu(o B rragia*
V 2, 64. 3, 28 (*ubi emorrogia*
B cf. 3, 27). *ematithe V* 3, 29.
olosidera Bb 1, 79. *male ad-*
ditur: henemate V (*enemate B*)
2, 5. *in latinis*: *ordei Vb* (*hor-*
dei B) 2, 104. 108. *ordioli b*
(*hordeoli B*) 1, 40. *olera b*
(*holera VB*) 2, 88. *edere B*
(*hedere V*) 2, 11 (*hedere b* 1,
59). *ernias B* (*hernias b*) 1, 79.
arena Bb (*harena latet in corr.*
lect. V) 2, 107.
- [**hastulas salicis** *b Add.* 2, 108
p. 333, 22. *cf. Pel.* 242 (κλάδοι).
hastula (*assula*) *ossium b Add.*
1, 75. *cf. s. asclosa. astula re-*
gia Ap. (Cas. Vr.) 53 (*ascle*
regie Marc. p. 306, 21).
- haemorrois** (*emorroida rec. cf.*
Almelov. ad Cael. Aur. chr.
I, 51 p. 287): *emorroidarum*
Bb 2, 49. *emorroidę Bb* (*emor-*

roides *r*) 1, 81. *acc.* hemorroides *r*, emorroidas *Bb* 1, 84 (*bis*).
[heliotropium (= verrucaria *Marc. c. 19 et Is.*): heliotropia herba *b Add.* 1, 86. 93.
hemicraniis (emigranicis *rB*, emigraneis *b*) 2, 44. *cf.* Cass. *ind. et Sim.* s. emigranea. emigranius (67. 213) *et* emigrania *Ant. Br. (B)*. ad emigranei dolorem *b Add.* 2, 44 p. 314, 30. si emigraneus dolet *b Add.* p. 316, 3. ad medii capitis dol. p. 313, 11.
herniosus (erniosus, *ut* ernia *r*) 1, 79.
[heraclium = abrotonum *de simpl. med* p. 412 not. *cf.* *Antid.* 173 (*Diosc.* 3, 26).
[herbae quae tam masculinae sunt quam femininae (mercurialis et verbenae) *Ant. Br.* 185.
hic: haec (*rVgGel.*, *he Bb*) supradictae discretionibus 2, 30 (*cf.* his superioribus 3, 31 *et* his supradictis *ib.*). hii *b* (*hi VB*). hisdem (*pro* his) *b* 2, 34 *et Gel.* (isdem *B*) 1, 96. his quibus (*pro* is quibus) *VB et* his (*pro* is) quae *VB* 2, 65. *cf.* 2, 43. 45. 1, 26. 3, 31 *etc.* *sed recte dicitur* quibus... his 2, 94 *etc.* *item* 1, 23 (haec... quae) 1, 24 *et* ubi similia. horum *B* (*pro* orum *sic V* = eorum *b Gel.*) 2, 64 (*cf.* eorum 2, 65). *ec V* (haec *Gel.*) = ea *B* 2, 116. his *pro* is (*nom.*) 1, 41. *et sic praevalente apud recentes usu pronominis hic saepius fortasse corrigendum est cf.* 1, 66 *convenit... etiam* his... *convenit etiam* eos... 2, 99 (p. 198, 9). 2, 100 (p. 199, 4). *sic frequens (ubivis) illud* hisdem (*V*) *pro*

isdem (2, 19. 22. 27 *etc.* in isdem casibus *B* 2, 49 *itemque* isdem *B* 1, 23 (*bis*, ubi *r Gel.* hisdem). *sed* eis scribitur 2, 33. 50 *etc.* — hisdem *pro* is (*nom.*) 1, 34. *ex* eo (= propterea) 2, 84. 85. 105 *etc.*

hiera: ieram (*iram B*, *yera b*) quam Graeci picram (*picā B*, *pigram r*, *pigra b*) appellarunt 2, 46. ieram quam pigram veteres appellant *B* 2, 52. dabo picram (*pichram V*, *pigram Bb*) 2, 92 (*rb* 2, 52). *rec.* ierapigra. geran *V* (ubi iera *B*, *yera b*) 2, 67 *et* geran *V* (*r*, *om. B*) 2, 72 = ieran (*cf.* *Simon Ian.* s. iera). unde semper scripsi ieran (*cf.* 2, 54. 1, 17. iera 2, 50). *et sic fortasse graeca omnia latine scripta sine aspiratione scribenda fuissent, sicut scripsi epar ysopum, utpote non graece olim a Theodoro scripta, sed mutato usu latine latina. scilicet Plinii tempore et Vitruvii latine scribebant enhaemon (Pl. Aug. 11, 77) horaeon (11, 36) quae graece illi.*

[hircosus *Antid. Br.* 138.

holus (*cf.* s. h): olisatri *de s. m. G* 124.

holosidera 1, 79. *cf.* *Sim.* s. hol. *et* s. olosidera (*Cass.*).

[hora: ipsa quidem hora (*zur zeit*) *Add.* 2, 44 p. 313, 16.

humanus profecerint 2, 92. h. causa profecerit 2, 58. humaniores cibi 3, 8. 11 *etc.* inhumana vitia *Anon. de res.*

humor — v. umor.

hydrelaeon: idreleon *V*, idroleon *B*, ydroleon *br Anon. de res.*

hydrofobici 2, 26.

hydromeli: ydromellum (*B*, —melle *b*) 2, 55.

hypocistis: ypocistida *n. sg.* 2, 65 (ciporcitida *V*, ypoquistida *B*, ypoquistidos *b*). 102 (ypochistidia *V*, ypoquistidae *B*, —da *r*, ipoquistide *b. cf.* 3, 29 hypocestistida *V* = ypoquistida *B*). ex ypoquistida *VB* 2, 33. (*cf.* hypocistidos *Ps. Plin. f.* 46^c. 49^b. 49^c). *cf.* emorroida, coliquintida, acora (1, 13) *etc.*

hypopium (tumor circa anteriorem angulum *sc.* oculi) 1, 33. *cf.* *Sim. Ian. s.* ippopios *et s.* ypopium.

i *rec.* *Bb* = *gr.* *η* (*vet. e V*): meninga (anacolemata *b* 2, 44). *cf.* mellis *Bb* (*pro* meles = *μήλης Gel.*) 1, 37. mylen (*r* milin) 3, 11. sisami *Bb* 1, 74 3, 4 *etc.* *cf.* *sub e.*

i = *gr.* *εἰ*: *acc. pl.* parocentisis *V* = paracenteses *B* 2, 107. tlibsis vel angustias *V* 2, 38. (*unde corr.* exartresis 1, 97). *sed* dialemma *VB* 2, 117 (*διὰ-λειμμα*). *cf.* 2, 45 in dialemmate vero hoc est eo intervallo temporis quo causa vel passiones chronicae publicantur (*quem Theod. locum citat Simon s.* dialimma: *cf.* *Mustio* 2, 23). tenesmodi(s) 2, 104.

i (*y*) *rec.* (*sc. ex recenti doctrina saeculi*) *Bb* = *gr.* *οἰ* (*vet. oe V*): oenomeli 2, 31 (*vel* enomeli 2, 34) *etc.* (*saepe*) *V* = ynomelle *B* (*semper*) *vel* inomelli *r. cf.* *Simon Ian. s.* inomeli, inantum (*et sub i*). oenanthēnāton faciū *V* (*quod male legit*

et ita servavit B oenanthēnāton facio = ynante ā ōfaciū *b*, enantē aut onfaciū *r* 2, 73. *item paulo ante* oenanthēn nardinum *VB* (= ynantes *b*, inantē *r*) 2, 73. enantes *VB* (ynantes *b*) 2, 36. otenantes (*sic*) *V* (ynantis *B*, īantis *b*) 2, 93. enante *V* (ynanthe *B*) 2, 103. (oleo) enanthino *V* (ynanthino *B*, ynantino *b*) 2, 103. oenanthino *V* (inantino *r*, ynanthino *B*) 2, 78. aut tenanthēno *V* (= aut ynantino *Bb*) 2, 85. (vinum) oenanthium *V* (ynantinum *B*, in. *b*) 2, 101. (vinum) foenicum *VB* (*i. e.* foenicium = de dactilis *b*) 2, 101. *cf.* diafinicon *b* 2, 64 *etc.* diaroea *V* (diarria *rBb*) 2, 37 (diarroici *VB* = diarrici *b* 2, 37). gonorroea *V* (gonorria *B*, gonorrea *rb*) 2, 32 (*bis*). *sed falso* moedriasis *B* (*deinde bis* medriasis), *ubi* midriasis *b* 2, 56. coeliacis *V* (ciliacis *B*, quiliacis *r*) 2, 163.

i *in abl. III. decl. adiect. comp.* (—ori: *sic enim fere scribebant docti s. IX*): pinna prolixiori *VB* 2, 25 (—re *rb Gel.*). potione superiori *V Gel.* 2, 94 (—re *B*). ventre inferiori *V* 2, 77 (—re *B*). [cum graviori augmento *Bbr* 1, 22 (—re *Gel.*). sub maiori beneficio *B* 1, 32 (*item Gel.*). frigidiori (*b Gel.*, —re *B*) aqua 1, 90. ex oleo liquidiori *rBb* 1, 93 (*item Gel.*). embroce simpliciori *b* 1, 97 (*ubi molliori Gel.*). igni (—ne *b*) fortiori *Bb Gel.* 1, 114. molliori *r Gel.* (—re *B*). 3, 2. meliori *rb* 3, 17 (—re *B*)]. *sed* clystere simpliciore *V* (—ē *B*) 2, 17. *item VB* (—ri *b*) 2, 31.

- acriore *VBb* 2, 23. — *in abl.* (*adi.*) *part. praes.* perseveranti (*VB*, —*te rb*) *gravedine* 2, 15. *dolore* perseveranti (*VB*, —*te rVc b*) 2, 16. *profluvio* perseveranti (*VB*, —*te b*) 2, 28. *inpatienti* (*VB*) *dolore* 2, 30 (*corpore* *compatiente V* 2, 76). *incompetenti tempore VB* 2, 3. *competenti (VB) tempore* 2, 7. 12. 31. 82. [*B* 2, 49. 53. *cf.* 1, 17]. *indigestione frequenti (VB)* 2, 51. *cf.* 2, 28. *periculo praesenti VB* 2, 25. *beneficio praestanti (VB)* 2, 59. *sequenti lectione* 2, 66 *cf.* 2, 8. 115. [*die sequente B* 1, 12]. *etiam ex oleo habenti (VB)* 2, 21. 74. 86. 105. *cerotario habenti (V, —te B)* 2, 86. *sed loco dolente* 2, 16. *inminente declinatione* 2, 3. *indignante* 2, 100 *etc.* (*semper*).
- ibidem**: *oxymeli dabo aut rafano ibidem infusos* 2, 106.
- ibiscum** (*cf. Plin. ind. s. ebiscum, Cass.*): *eviscum V (vet. vulg.)* 2, 74. *eviscum r* (2, 54 *etc.*). *ita et b* 2, 74. 108 (*ubi althea VB*) 1, 51. 24. *sed ibiscum vel hi(y)biscum B* 2, 54. 74. 1, 51 (*item b ibisecū* 2, 54). *Gelenius ibiscum habet* 2, 74 *sed e visco* 2, 54 (*e visco* 1, 24). *Simon Ian. s. ibiscus eviscus althea idem. [hibiscum B in Ant. Br. 1. 41. ibiscos de s. m. 74. cet. cf. supra eviscum.*
- ignis**: *abl. (Neue I, 223) igni r B Gel.* 1, 64. *item Gel. et ante corr. b* 1, 72 (*B Ant. 70*). *igne b* 1, 64. 72 *et r B b^c* 1, 72. *Add.* 3, 2, 13.
- ignefacti** (*Gel., ignifacti r Vb*) *lapides* 2, 80. *virgula auri ignefacta r V B Gel.* (= *ignita b*) 2, 64.
- ignita** *cucurbita* 1, 44. 3, 29. *ignitiores cucurbitae* 2, 29. (*ferrum ignitum b B* 2, 101 *ubi igneum r V Gel.* *vinum, ferrum ignitum Ant. Br. 81*). *cf. sacelli de salibus igneis* 2, 80 (*V B r Gel., ubi ignitis corr. Neu*).
- ilium** (*ile*): *ilio sinistro—dextro Anon. de ves. iliorum ib. (Neue I, 299). ilii dolorem Add. b* 1, 97 *etc.*
- ileus**: *ileorum (VB, iliorum r) passio* 2, 28. *De ileodis (quasi abl. plur. ab εἰλεώδης) ib.*
- ille**: *ut ille ait vid. Vergilius.*
- in praep. addita vel omissa**: *infundere vino, aqua vel in (cum) vino, aqua et simil., velut ficos in vino* 2, 45. *lupinos in aceto* 2, 83 *etc.* [*semen in aqua* 1, 34. *lanam in ovi umore* 1, 34. *lanas aqua* 1, 35] (*spongiam cum aceto* 2, 96. *cf. piscem cum oleo b, ubi in B* 1, 29). *sed caput oleo* 2, 11. 27. *pinnae oleo* 2, 48 *etc.* (*ferrum vino v. l.* 2, 101). — *flegmate <in add. B> stomacho permanente V Gel.* 2, 95. *loco siccare reumata* 2, 59. *palestra (V = in palestra B)* 2, 66. *secundis partibus* 2, 2. *sequenti lectione* 2, 66 *etc.* — *in modica quantitate* 2, 117. *enemate quod ex suco . . . et oleo . . . temperatur in mediis tribus (scil. ternis)* 2, 5 (*ubi in om. b*). *trociscos in singulis drachmis paro* 2, 93 *in unciiis singulis cribellantur* 2, 94. *mixturi euforbium etc. in unciiis singulis* 1, 68. 1, 79. 84. 94 *etc.* (*sicut sine in dantur species unciiis singulis* 1, 81 *etc.*) *qui fere usus respon-*

det graeco ἀνὰ (ana codd. rec. lat.).

in c. acc. (vel rec. abl.): in noctem (accipere med. et sim.) saepe, ubi in nocte habent codd. 2, 64. 72. 82. 83. 1, 35 etc. (sed ad noctem est pro ab nocte *r b* 2, 67). *cf. b* 2, 82. — in plenam (= usque ad perfectam 1, 97) sanitatem imminui 2, 79. — repones in vas mundum *r B Gel.* (in vase mundo *b*) 1, 64. in vase fictili novo repones *B (b)* 1, 7. in vase fictili clausas 1, 7. oleo adiecto in vesicam *VB* 2, 17. sed in vase adiectum *Anon. de ves.* mittere in vase (vel in vas) *vid. mittere. [in Ant. Br. sic B: cum acc. semper mittere (in mortarium etc., sed cum abl. iunges in ipso 1, infunditur in suco 18 (cf. 27), in cacabo 19, in vino commiscebis 28, colatur in cacabo 31, in linteolo inductum 56, spargis in corpore 61, adicies in potione 83, vides in testa 128, inmittas in calida 196, in ore traicies 216. sed mittes in vase, in cacabo, in aceto etc. Add. b 1, 97. 2, 29. 62 etc. et utroque modo in var. lect. codd. Ps. Th. 3, 2 (11 in corpus mittes b, in corpore a g) etc.*

in- (comp.) ante m et p scripsi im-, in- (ex invalescente post *Priscianum usu doctrinaque saeculi IX*) praefert *V* (im- *B*), licet ut semper in mss. varietur scriptura: inmineo et immineo, inpono et impono etc. (sae- pissime). inmixtis 2, 86. inmutando 2, 65 — inmutanda 2, 118. inpendo 2, 69 — im-

pendimus 2, 61. inpedimentum 2, 111. inpediunt 2, 102 — inpedimento (*in tit.*) 2, 32. inmedimento (*sic*) 2, 31. — *servavi in compositis in privativum:* inmoderata 2, 32. inmaturarum 2, 65 — immaturi 2, 111. inmensum 2, 84. inportunis 2, 10. inportuni 3, 32 — importune 2, 103. inpatiens 2, 5. 11. 18. 30 etc. impatientissime 2, 33. inplacabilis 2, 68. *cf. 2, 68 cum tali fricatione inminebo ut palestres exercitium inminetur (sic V suo ipse lapsu scripsit pro imitetur).* — ante l: illita 2, 44 — inliniendus 2, 63 (inlinies *B Gel. semper, ubi il- linies b* 1, 7. inlaboratam 1, 4). — ante r: inrationabilis 2, 26. irrigentur (*inr— r*) 2, 11 (irriganda *b* 2, 14. *cf. B* 1, 5 etc.).

[inambulare *Ant. Br. 139.*

[inante opp. aretro *Ant. Br. 35.*

incanduerit (aestas calidior) 2, 35.

incardium — *vid. encardium.*

inchoare (*r B b, inquoare V*) initium (*corr. initio*) curae 2, 80.

incocti ovi vitellum (*acc.*) 1, 32.

incompetenti tempore (*opp. bono*) 2, 3.

incontinenti (ano) 2, 104.

[**indè** (= *gall. en*): inde fricas ... inde lini *Antid. Br. 5.* exinde *Ant. Br. 191.*

indigestibiles (duritias) 1, 27. indigestius (negotium hydro- pis) 2, 106.

indignatio meningae, epatis, testium etc. item indignante stomacho (faucibus indignatis 1, 53) et sim. saepe.

indulcatus (sucus) 1, 32. lactis beneficio ... indulcentur 1, 6.

infantum (*r Gel.*, -tium *bB*) 1, 79. 80.

[**infantula** *Ps. Th.* 3, 2, 59.

[**infermentare** *bAdd.* 2, 102.

infestatio (flegmatis) 2, 94. *sic* infestare *saepius*.

infiguratarum (et simplicium) februm 2, 4.

[**infirmari** = aegrotare *Ant. Br.* 154.

infixus (*v. l. infixus B*, inflictus *corr. Gel.*) *in rubr. l. I c.* 21 (*r*).

infrigidare: (infrigidare *rVB*, frigidare *b*) corpora ardentia 2, 7. *cf.* 2, 40 (infrigidare *B*, infrigidare *g*, frigidare *b*). ex oleo roseo infrigidato (*VB*, infrigidator *b*) 2, 63. *cf. v. l.* 1, 72.

infructuosa verba 1, 3. salicis arboris semper infructuosae 2, 83.

infundere et nutrire corpora 2, 7. articulos fricamentis calidis infundere 2, 25 = nutrire membra inania fricationibus 2, 65. caput, corpus oleo (cero-tario 2, 53) *etc.* infundere: articulos eorum oleo... defricabo vel infundo 2, 36. — infundere pannos, spongiam, ficus (infusio lanarum 2, 54) *vid. supra s. in* (portulacam in melle infundimus 1, 54 = *gr. p.* 362 εἰς μέλι βάπτων). — vulnus baptizandum est vel infundendum 1, 66. derivatio infundit loca 2, 57.

infusus (panis) = in aqua infusus *br* 1, 22.

[**infusura** ad plagam = infusum *Add. b* 1, 97 extr.

ingerere (medicamenta, potiones) 2, 117 *etc.* (febricitantibus frequenter ingessi 2, 93).

iniciendi sunt oleo 2, 104 *et*

sim. — iniectiones (per clysterem) 2, 10 *etc.*

inlaborata via 3, 4.

inlinire et inlinere (inlinita — illita) *commutantur*: inliniendus *V Gel.* (illiniendus *B*, liniendus *b*) 2, 63. illitus *B* (illinitus *b*) 2, 44 (*bis, ubi recensentur linimenta fronti adhibenda cf.* 1, 5). 1, 37 (*ubi inlitum etiam Gel.*). 1, 8. — linieris 1, 57. linies 1, 5. inlinies 1, 6 *etc.*

inminere adiutoriis (*dat.*) *etc. frequentissimum apud Th. Ps. et fere proprium*: imminebo huic (*sic omnes*) adiutorio diebus continuis 2, 65 (*et insistemus stypticis* 2, 64). *itaque* 2, 75 tunc etiam maligmatae (*sic*) imminebo tali *V* (*ubi malagmatae corr. ex — ta etiam b, malagmate B*) merito correxit Gelenius (*qui malagmati. et sic etiam (ubi deficit V Gel.)* 2, 54 *legendum est* fricationi calidae (*non fricatione calida, fricationē calidā b*) cubiculo (*cubili B*) tepefacto et acopis bene olentibus imminebo *cum Bb.* *cf.* 2, 79 *potionem dare consuevi... et cum profuisset (usque) in plenam sanitatem imminui. aliter imminente declinatione, morbis imminetibus et sim., ubi confunditur in codd. cum* eminere: vitio eminente (*B, eminente b*) elephantiae 1, 8. polypis itaque eminentibus *B* (*imminentibus Gel.*) 1, 43.

inoffense procurabo (*ventris officium*) 2, 52. *cf.* 3, 14. 21.

inordinate imponimus (*nunc flabella nunc pannos*) 2, 36.

inpatienti dolore 2, 30.

inpendendus (hic modus est) 2, 45.

[**impensa**: *impensam ipsam* (sc. *betam ex aqua mulsa decoctam*) bibat *Antid. Br.* 98 cf. *Anthimus* 36. *Cass. Fel.* 33 p. 71, 11. *Apic. etc.*

inquam 1, 14. 27. 2, 2. 34. 79. 101. 4, 1.

inquietudo doloris, vaporis, fluxus sputorum (1, 97. 2, 42. 59) etc. *item inquietare* (2, 43. 57. 59) *saepe*.

insequenti (*opp.* primo, nunc), *non* in sequenti: hōc insequenti (*b*, hoc *simpl. B*) rectius uteris medicamento 1, 69. (hac sequenti confectione 3, 22). hac pagina compendiose composui, insequenti ordine (*i. e.* ordinate) acutas omnes passionēs . . . designabo 2, 8. fit primo crepido, fit insequenti putredo, fit ex utrisque superioribus . . . venae patulum orificium 2, 63. — pusca defricandi erunt, insequenti vero murra pingui inunguendi 2, 63. cf. 1, 92. nunc . . . exordium disponendum, insequenti (insequentibus *g Gar.*) etiam particulis famulabor 2, 115. hanc diligentiam interim ordinamus, insequenti etiam specialem . . . partibus designabo 2, 57. per initia . . . frigida adhibenda esse, insequenti vero . . . calidis imminendum 2, 66. *idem alibi* (2, 29) *est* in secundis (*opp.* primo cf. *inprimis*). **insignia** (morborum) 2, 2 et *B* (*ubi b Ga¹ signa, deficit V*) 50. **insimiles** (cibi *ex gr.* = dissimiles) *V* 2, 102 (*insimul corr. B*). **insolentia** sanguinis (*ubi molestia b*) 2, 65.

insomnietates inges, manentes 2, 9. 13 etc.

instruere (= docere): hoc . . . Hippocratis nos instruxit auctoritas, quod nervis . . . frigida nocuerunt 2, 114.

insustentabilis dolor 2, 16.

inter diem *r* = in tertio die *b An. de ves.*

interceptio venarum 2, 41. interceptis viribus 2, 11 = interemptis viribus 2, 35.

interclusio scybalorum, vocis 2, 28. 43.

interea *admodum frequens*: moneo, cogo, dabo interea, dabo etiam interea, unum interea edico, interea eos quiescere convenit, non praetereo interea *et sic sexcenties*.

interpositis febribus 2, 38 (cf. *Cael. cel.* 215). — periculo interposito 2, 36.

intiba: intiborum *V* (*inthiborum B*) 2, 75 (*ubi in altero loco anthima VB pro intiba b*). intibi erratici florem *b Add.* 1, 93.

intuitu virium fatigatarum 2, 105. mamillarum mollium 3, 5.

inunctionibus (unctionibus *b*) 2, 56. cf. 2, 31 etc.

investis pueri (lotium) *B Gel.* 1, 33 (*ubi virginis pueri b, ut in Add. ad 1, 8, 21*).

[**iosum** versus *Add. b* 1, 75.

ipsud *V* (ipsum *b*) 2, 116. [Ad ipsum (= ad idem) *b Add.* 2, 102.

iracundiae frequentes 2, 26.

[quid **iracundiariis**? *Ant. Br.* 147.

[**inula**: enula *b Add.* 1, 97 etc. hinula semper *B Ant. Br.* 14. 27. 200.

iris illyrica: acc. irin illiri-

- cam *V* 2, 78 et 81. et sic (*ubi deficit V*) *B* 1, 49 (*Gel.*). 52 (*irim Gel.*) et in *Ant. Br.* 72. 79. *gen. iris (innir) illiricae V* 2, 71. 67. *yris illyrica B* 1, 52. 2, 71. 81 (*ubi acc. V*). *iris illirice* 1, 42 (*Br.*). *yreos illirice Gel. br* 1, 25. *abl. iris illirica B* 2, 54 (*iri Gel., iride Plin. Neue I, 146. 232*). *yreos illirica nom. b* 1, 52. et *yreos simpl. (om. ill.) pro acc. b* 2, 78. *pro abl. b* 2, 54 etc. — *ireos radice* 3, 17. 25. etc.
- is** — *vid. hic.*
- ita** sic 2, 25: *cf. sic ita* 2, 38.
- iussellum** *V*: *iussellum b* 2, 31. 38. 96 (*item B praeter* 2, 31).
- lac caprinum silvestre** (*i. caprae silvestris*) 2, 101.
- [**laeae**(?) *cyatos III b Add.* 2, 62 p. 319, 8.
- lacerta** *rb*: *lacertus B* (1, 75. 1, 47). *lacertos*(—*tus b*, —*tas r*) *virides coctos Bb* 1, 29. *lacertum Ant. Br.* 156.
- lacrima** (*corr.*) *Gel. (B)*: *lacrimum semper rb et partim B* (*lilii agrestis lacrimo* 1, 57 *ubi lacrimarum B*, *figus nigrae lacrinum* 1, 65. *lacrimo arboris figus* 1, 66. *tithymali lacrimum* 1, 71 *ubi lacrimam B*). *hederę lacrimo b* 1, 11 (= *gr. κισσοῦ τοῦ δακρύου ἢ κόμμεως Eupor.* 2, 4), *ubi lacrima B*. — *cf. lacrimus Marcell.* 8, 199 *Helmr.*
- lactanti** suo mater guttam ammoniaci massando et inhalando albos oculos permundavit 1, 40 = *Ps. Gal. XIV, 412*: ἡ μήτηρ τοῦ παιδίου ἀμωσωνιακὸν μασησαμένη ἐμφυ-
- σάτω εἰς τὸν τοῦ παιδίου ὀφθαλμόν. — *cervum lactantem b* 1, 95 (*lactentem B ut in Ant. Brux. 100, ubi simul lactare*).
- lammina** *V* (*lamnarum pro lanarum V* 2, 58): *lamina rb*, *lamina* (1, 57. 2, 33) et *lammina* (1, 37. 2, 55 bis) *B. Ant. Br.* 45.
- lap(p)atum** (λάπαθον) *V*: *lap(p)at(c)ium rBb* 2, 76 (*ubi acc. lapatum*) et (*ubi gen. lapati*) 82. 79. *item (ubi def. V)* *lapacii Bb* 2, 44. 1, 24. 57 et *lapacium b* 1, 57 (*ubi appium B*).
- [**lasana**: *Add. b* 1, 75 *incantas lasana piscator exi foras*.
- lasar**: sic *VBbr semper* (*laser Gel.*). *cf. lasar VBrb* (*laser g*) 2, 27. *item Brb* 1, 67. 85. *lasaris Brb* 2, 45. *cf. ind. Garg. cum lasere vivo Add. b* 1, 93. *lasaris et laseris Ant. Br.* 94.
- lassiora** (*membra roborare VB* 2, 21 (*ubi laxiora b*).
- laurus**: de (*ex*) arboribus lauri *r (b Gel.) (= ex arbore lauro B)* 1, 80.
- lendines** (*non lendes*) in *Add.* 1, 12 (*ut apud Alex.*).
- lentem** *VB (Gel.) = lenticulam b* 2, 59. — *lentes* 2, 38. *lenticulam* 1, 27 etc. *cf. ind. Plin.* l. *agrestis Ant. Br.* 100. *lentem nostratem Ant. Br.* 187.
- lepidos** *chalcu* 1, 85. *lepidos cypriae* 1, 78 (*cerosae lepidos Ant. Br.* 167).
- lethargicus** *V (B, rec. litargicus rb)* l. 2 cap. 3 — *cf. s. e.*
- [**levare** = *tollere in Add. b* 1, 93: *lapillum . . . proicito. ut eum quicumque invenerit, statim in eum (verrucae) transeant qui eum levaverit. — quantum tribus digitis levare*

potueris *Antid. Br.* 39. pondus levare 115. leva de mortario *Ps. Gal. ad Gl. l. III*, 45. radices sine ferro levabis *Ps. Plin. f.* 43^b. levabis de foco 24^b. 74^c. — levare = surgere *Ant. Br.* 9 (si ieiuna levetur), item se levare *Ant. Br.* 64 (quando te levaveris). *librarii est* (pro apprehendere) *Ps. Th.* p. 344, 17.

lexipyreta (*V*, *lexo-rec.*) 2, 7 — id est refrigeriū febris *add. b*.

liberaverunt (suffusiones oculorum) *B Gel.* = deterisit *b* 1, 39.

libianum (collyrium) 1, 32. *cf. Cass. 29 p. 51, 6. pessarium 3, 7. 16. 17. 19.*

[libralem massam *Ant. Br.* 209.

licet (*sine opp. attamen*) = cum 2, 59. 61. — licet (*opp. attamen*) *c. ind.* 2, 111.

[licinium tortum *in Add. b* 1, 43 = λύκιον (licium! *cf. μοτόν Gal. XII, 691 στρεπτόν Ps. Gal. XIV, 338.*

[liga = lingua *in Add. b* 1, 49. lingula *Add. 2, 77 (Ps. Plin. 2, 4).*

ligusticum (λιγυστικόν *Diosc.*): ligistico *V* (libistico *B*, livistico *r*, livestocko *b*) 2, 61. livisticum *Vr* (libisticum *B*) 2, 94. *cf. ad Garg. 23 p. 157, 11. libisticum B etiam in Ant. Br. 16. 40.*

[lillacium oleum *Ant.* 3.

limpido (linteolo) *B* = mundo *b* 1, 34 (*ut* 1, 36). gutta ammoniaci limpida 1, 40. resina t. limpida 1, 45. [ad limpidadam sanitatem *Ant. Br.* 38. *cf. Cael. ind.*

[limpido: *Ant. Br.* 27 simul conteris usque ad limpidinem, sicut paulo antea ex aqua decoque et tere limpide et da. *cf. 41.*

linea stramina lecti 2, 36. — lineo linteolo *B* 1, 26 (*ubi simpl. linteolo Gel., linteo b*).

[liquidare *b Add.* 2, 102.

[lixiva: lexiva *b Add.* 1, 12 (*in lexivo b, lexiva r*) 83. 97 *etc.* lixiva *b Add.* 1, 68.

locus: in loco 2, 117.

lotura capitis 1, 9.

[in lupino aureo *Add.* 1, 24. 44.

[luxus (luxatio): De talorum dolore tumore et luxu *b Add.* 1, 86 (*c. 42 in ind. capp., De luxu c*). *ib. in textu* tumorem de luxu et luxum sanabunt *ib. b. ad loxum Antid. Br. 29. 149. ad luxum Pelag. 261 Ihm.*

magis plus 2, 13. *cf. ita sic.*

malandriosi *in Add. b* 1, 86 (*c. 40*). *cf. Marc. (ind.).* ad ozenas id est ad malandriadem *Pelag. c. XVI (cod. E).* (malandrias veteres *Plin. 24, 44. cf. Ps. Plin. p. 77, 21*).

malactico (sc. cataplasmate) *An. de ves.* (*ubi malacteriis cod.*).

malaxata 1, 79 (*Ant. Brux.* 13).

malum granatum (mali granati, mala granata) *V (br)*: malogranatum *B* (malogranati 2, 91 — *ubi malagranati etiam V* — 93. 102. 107. *etc.* malogranata 91. 101). malorum granatorum *VB* 2, 98 (*in Ant. Br. gen. malogranati* 18. 22.

42, *acc.* malū granatū 32. 62 (*bis*).

[**manducare** = comedere *Ant. Br.* 98 *etc.* *Ps. Th.* p. 351, 12 *etc.* *saepe*.

mare *abl.* *VB* (*mari b*) 2, 82.

marrubium *VBb* 2, 67.

massare (*μασᾶσθαι*) *V* (*masare r*) = masticare *B* (*b*): dabo ad massandum *V* (ad demassandum *b*, ad masticandum *B*) 2, 64. radix massata (*maxata V*, *masata r*, *masticata B*) 2, 95. *cf.* massando *Bb* 1, 40. ad massandum detur *B* (*masticandum b*) 1, 48. massando *b* (*masando B* = masticando *ap. Or.*) 1, 21. radix massata *B* (*masticata b*) 1, 46. massari *B* (*masticari b*) 1, 50. — massare (*masare b*) his convenit pini folia 1, 45.

mastiche (*μαστίχη* *Diosc.* 1, 90. *Gal. XII*, 68) *saepe*: *gen.* mastiche *V* (—*ce b*) 2, 73, *sed* masticis *VB* 2, 93 (*B* 2, 73). masticem *V* (—*cen B*) 2, 86. — *abl.* mastiche 2, 27. 85. 94. 103 *etc.* (*masticae V* 2, 94. 103). *cf.* mastix *Sim. Ian.* mastiche chia *r Gel.* 3, 19 (*cf. Plin.* 12, 72). mastiche personata (*gemma verae Plin.* 12, 72) 2, 73 (*personacia Vb*, *personalis r*). *sed de herba personacia* (*personata, persollata Plin.*) *v. Diosc.* 4, 105.

[**mataxa**: de capillis ipsius mulieris facit mataxam et in medio nodum... *Ant. Br.* 44.

[**matronalia** — *vid.* *afronitra*.

maturare, -rescere (= *weich machen, weich werden*): buccellae candidae in aqua calida maturatae *Vrb* (*maceratae B Gel.*) 2, 31. cum folia

illic (in oleo) maturaverint *rBb Gel.* 1, 38 (*maceraverint Neu.*). cydonia... in aqua... coquuntur ut penitus maturuscant *V* (*B*, *maturascant b*) 2, 91 (*vid. v. l.*). cicer... coques ut molliat et maturescat *rb Gel. (om. B)* 1, 79. collectiones maturatae aut coctae 1, 26. — [*cf.* macerare in *Antid. Brux.* vino mero spongiam macera 96, facies cinerem et cum oleo maceratum calidum impones 149, oleastrum tunsum macera 209. maceratus *Add. b* 1, 86 (*c.* 38 *et* 40).

maturitas aegritudinis 2, 6.

meatus transvorandi difficilis fit 2, 22.

medellis *V*, *medelis Bb* 2, 61.

media eorum = (*mox ib.*) praecordiorum loca 2, 5. 12. media praecordiorum (*i. e.* praecordia) 2, 14. — media ovorum *VB* (= *vitella b*) 2, 118. — mediam quantitatem salis immiscebis 1, 26. partem mediam mellis 2, 91. *cf. seq.*

[**medietas** (*moitié*) bulbi coquitur *Antid. Br.* 34.

[**medulla** panis *Add. b* 1, 91.

[**medullarem** febrem *Ant. Br.* 156.

[**meiandi** libido *Anon. de res. (sic semper codd. rb)*. meia-verit *Add. b* 1, 78 *etc.* p. 1, 14. sic meiare, meiandi *etiam Ps. Gal. l. III*, 61. 62. 63 *etc.*

melanchlorus trociscus 1, 68 (*cf. Gal. XIII*, 745 *et* 743).

melas (*μέλας Gal. XIII*, 833) trociscus 2, 102.

mele (*μήλη*): aut digito aut mele (*cod. melle*) *Ant. Br.* 42. ad pyrena meles (*cod. mellis*) inunctum *Ant. Br.* 4. pyrena

- mellis intinguatur *ib.* (*pro pyrene meles*). *cf. Ps. Gal. XIV, 343. Add. 1, 8 (21).*
- melicratum** *V* = mellicratum *Bb* (*saepissime*).
- [**melioratus** *Antid. Brux. 1.*
- menomenus** (*r*, —*nos B*) *arc. 2, 50* (*de menomenis*).
- meninga** (*μῆνιγξ*, membrana cerebri *Cael. ox. 1, 128*) *vel* (*2, 13*) *maeninga V* = *mininga B 2, 9. 10. 13. 63 etc.* (*meninge etiam r 2, 10 et uno loco ex tribus 63*). *cet. cf. ponfoliga b(Gel.) 1, 82. acora 1, 13 (cf. Sim. ex Alex.).*
- ad mensuram** *2, 91* = *in modum (saepe)*. *aequa mensura V* = *ana b (v. ana)*.
- menstruantes** mulieres *4, 7.*
- menta** *scribendum, non mentha* — *vid. s. sub th.*
- [**merum**: quantum potio meri est *Add. 2, 77. quantum meri est bis Add.*
- [**millepeda**: *millepedia (fem.) b Add. 1, 86. 3, 2, 10 (p. 351, 3).* *cf. millefolia herba b 2, 65 etc. (millefolium p. 301, 23).*
- mitabo** (*effusionum sollicitudini*) *2, 38.*
- [**mina** fortiter *Add. b 1, 97 p. 302, 21. cf. Rönsch, It. p. 236.*
- ministerium** (*dulce artis meae*) *3, 1. mīsterium (ministerium) et misterium (mysterium) confunduntur 2, 115. 3, 1.*
- minorare** *1, 29. 2, 52. 55. 117. 3, 8. 11.*
- misanthropi** *2, 81.*
- [**misco** (*miscere*) *b Add. 3, 6. sic sexcenties fut. misces (pro miscebis) et praes. miscis. misco Add. p. 339, 19. cf.*
- miscuntur r 2, 94. miscito Add. p. 324, 14.*
- misy**: *misi(e)os (pro nom.) 1, 89 etc.*
- mittes** *in vase novo b (in vas mundum B) 1, 9. in vas novum (Bg, in vaso vel vase novo vf) mittimus 3, 19. in mortario Gel. (—ū Bb) 1, 15. in pul- tario Gel. (mittes om. b) 1, 79. hoc igitur corrigitur saec. XII. mittimus (pro miscemus) VB- Gel. 2, 91. (vice versa 1, 38).*
- moderamentum** *3, 19.*
- modicus** *saepe (modica quan- titate 2, 117 etc.).*
- molae** (*μόλαι* = *dentes molares*) *Gel. 1, 46 (ubi malae Bb). cf. mola resoluta v. l. 1, 47.*
- molestare** *An. de ves.*
- molliat** (= *molliatur, molle- scat*) *b 1, 79 (molleat scripsit Gel.).*
- per momenta** *parum dabo 2, 91.*
- morigerandum** *erit (sic adiu- toriis) 1, 22.*
- mortarium** *medicinale Ant. Br. 28. 45.*
- motarium** (*mutarium b*) *in- fusum 1, 61. cf. motarium aqua infusum Cael. tard. 3, 134. emmotos ind. Cass.*
- [**mox**: *lac bubulum mox mulc- tum sic tepidum ieiunus bi- bat Add. b 2, 86 (p. 116, 6).*
- mucillagines** (*urinae*) *An. de ves. cf. Cass. mucillaginosus (Diosc. lat. s. symfytum etc.). mucillagine Ant. Br. 189.*
- [**munditer** *colabis Add. 2, 92.*
- [**muria** *stativa Ant. 180 (cf. ἄλμη στακτή Geopon. 20, 46, 5).*
- murra** *V(r)* = *mirra (myrra) B, velut 2, 59. 82. 100. 103 etc. smirna que appellatur mirra de s. m. 122. — mora pinguis V*

(= murra pinguis, *σύνονα λιπαρά*) 2, 64 (*VBb*, *ubi moro scr. Gel.*). 2, 99 (*Vg*, *ubi myrra B et altero loco murra pinguis V*, *mirra B*). *cf.* 1, 33. — *mirram trocliten Bb* 1, 74 *etc.* *myrrae troclites Ant. Br.* 4. 39. — *myrram piasten Ant. Br.* 32 (*graece*). — *al. mora = celsa v. ind. Soran. (Plin. med.* 1, 12). — **murracium** *oleum Add.* p. 340, 16.

murta (*lat.*) *V* = *mirta b B*, *velut* 2, 91 (*ubi priore loco mirta etiam V*, *bis mirta Bb*). *mirta V* 3, 29. *my(i)rtus (fem.) saepius (quam mirta) habet B rec. = Gel.*, *quod ubique delendum est: cf.* 1, 7 (*nigrae myrtae b = myrti B Gel. = μυρσίνης μελαίνης gr. Eup.*). 1, 48. 90. 94 *etc.* *mirti sicce B* 1, 77 = *mirte sicce rb*, *et ibidem mirti viridis B ubi mirtam viridem b. sunt autem graece τὰ μύρτα bacae τῆς μυρσίνης (Diosc. p. 145. 717).* — *confunduntur mirte et mirre* 2, 75 (*ubi mirra recte b*, *mirte V*, *mirti B*). *cf.* 1, 26 (*myrra B = mirta b*). *coniunguntur* 1, 77. — *vinum myrtite (μυρτίτης) V (myrtatum B)* 2, 101. *oleo mirtho V (mirteo B, mirtino b)* 2, 104. *cf.* 1, 7 (*oleum myrteum B Gel. = mirtinum b = μύρσινον Ps. Gal.*). 10. 15 92. 93 (*mirtino rb*) *etc.*

mus: *murium (μυῶν) Bbr (bis)* 1, 18 (*murum Gel.*). *item* 1, 37. **Musae** *trociscus omnibus dif-* *famatus* 1, 52. *descr.* 1, 85 (*Ant. Br.* 42).

mustea: (*de musteis r Gel.*, *musteo B*) *quae piper non habuerint* 1, 81.

myrica (*μυρίκη*): *semen mirice B (myricis V Gel.*, *miricis bg i. e.* — *per i = η* — *myrices = μυρίκης*) 2, 108. *ut myricen Plinius* 13, 116. 24, 67. *cf.* *mastices*, — *cis = μαστίχης*, *unde mastix (tamarix etc.)*.

myxae: *mixarum V (mixtarum B, micarum b, nixarum g)* 2, 97 (*bis*). *cf.* 1, 50 *nixarum b (elixorum B)*, *ubi mixarum Gel. cf. ind. Cass.*

-n: *acc. graec. irin (cf. s. iris)*, *pthisin (V* 2, 60), *paralysin (—lisen V)* 2, 25. *paroptesin V* 2, 89 *etc.* *ieran V* 2, 117 (*ieram B*, *gera b*) = *geran V* 2, 67. *picran B* 2, 46. *sed pichram V (pigram B)* 2, 92. *arteriotomian B* 2, 46. *yppocraten VBg* 2, 107. *causon VB* 2, 93.

nam et (*καὶ γάρ*) *vel nam etiam*: *si vero molae doluerint, herbae parietariae radiceis sucus . . . statim medetur . . . nam et pyrethri radix profuit mas-* *sata continuo* 1, 46. *cum melle uteris liniendo. nam et Musae trociscus . . . adhibendus est* 1, 50 *et sic saepissime (cf.* 1, 45 *nam et rb Gel. = sed et B)*, *ut etiam Ant. Br.* 10. *item Ps. Theod. (e. g.* 3, 2, 2. 5. 12).

namque: *cum certum est nam-* *que (= tamen Gel.)* 1, 14 (*rb B*). *cf.* 1, 17 *est namque B (at-* *tamen br)*. *namque Br = ita-* *que b* 1, 31. *namque = enim* 1, 24 *etc.*

herba nasturcium quam nos ecaticum (sic) dicimus b Add. 2, 108 p. 333, 19.

[*ad nativitatem redigetur i.*

- statum naturalem* *Add.* 2, 108 p. 334, 2.
- natura:** veretri hoc est naturae *Brb Gel. inr ubr.* 1, 77. cf. naturalia (natura?) = matrix 3, 8. ad naturam dolentem *Ant. Br.* 42. ursi natura, ulcera naturae *Ant.* 29. 183 etc. *Ps. Th.* 3, 2, 8. cf. ad p. 348, 12 (350, 8) ubi corpus est pro natura = fysis (3, 22).
- naturalia** lavacra calidiora 2, 52. 56. cf. 2, 76. — aquarum naturalium beneficia calidarum 2, 31. 46. 116 etc.
- nausia** *VB* 2, 28. 73 etc. nau-siando *VB* 2, 22. 91 (ad nau-sias *Ant. Br.* 133).
- naxi** (pulvis) *rVB* 2, 63. 64 = gipsi naxi *rVB* 2, 36 (ut le-mniae simpliciter 2, 63 — saepe et thebaicos aiunt et illyri-cam etc.).
- nebri** quem nos cervum lac-tantem dicimus 1, 95 (νεβρός).
- nec non** et (etiam) 2, 88. 96 etc.
- necdum:** si illa vero inflatione necdum digesta 2, 96. si necdum dolor quieverit 2, 19. cf. 3, 14. 1, 95 etc.
- necubi:** omnibus adiutoriis immineo necubi corpus . . . reumatismo plene possessum . . . valeam desiccare 2, 62. escas et cauteris partibus in-figo necubi factis vulnerum meatibus . . . releventur *ib.* (2, 62). considerandum est praecipue necubi ciborum sit praesumptio quorum et qua-litate et quantitate laedan-tur 2, 85. item 1, 63 (ubi ne ubi *B*, ne *b*) et 3, 14 prius inquirendum est ne-cubi orificium matricis incli-natum sit.
- neglectus** morbi 2, 76.
- nepeta** (*Garg. c.* 23): nepita *rBb* 2, 54 (nepte *b* 1, 95. *Add.* 2, 89) — quam Graeci cala-minthen vocant *add. b Gel.* 1, 42.
- neurotroti** (a nervo vulnerato appellati) 1, 63.
- nigreflat** *B* (nigrum fiat *b Gel.*) 1, 15.
- nimum** (= valde) 2, 65. (*Ant. Br.* 3. 53). labore nimio 2, 106 etc.
- nimietas** 2, 36. 1, 22.
- [**nimf(ph)alis** aqua *Ant. Br.* 85. 102 = *ib.* aqua fontana.
- nivatas** aquas 2, 36. nivatam (*simpl.*) 2, 38.
- [**nodum:** ad noda solvenda de manibus sive pedibus *Add. b.* 1, 91. illinies noda *ib.*
- [**nucleus** de *s. m.* 96. *Th. de diet. p.* 244. cf. *Lex. Alfita (Renzi III, 362)* Nucleus quando simpliciter ponitur de nucleo pineae intelligitur. cf. *Cass. ind.*).
- nullâ** proficere 2, 85 (= in nullo *ib.*).
- nutrire:** nutrire et fovere loca 2, 114. calidis et nutrientibus 2, 66. chalasticis et nutrientibus 2, 56. unctionibus . . . membra inania nutriantur 2, 65. cf. *s.* infundere.
- [**nux** regia i. triangula *Add. b* 1, 73.
- obficere** *VB* (*om. b*) 2, 3.
- observare** (= custodire): om-nibus (adiutoriis) superioribus

- observatis (*B* = custoditis *b*) 2, 44 (*cf.* 2, 116. propriis temporibus custoditis *Bb* 2, 46. temporibus observatis 2, 106).
- observatio** (= diligentia, cura): febribus sub hac observatione desinentibus 2, 106.
- obvenit** dolor, singultus, paralysis *etc.* saepe (2, 54. 55. 64. 95. 100. 105. 118. 1, 20. 31. 47 *etc.* obveniunt remedia (= occurrunt) 1, 1.
- obviare** remediis 2, 60. 1, 31. 4, 27 *etc.*
- occupatione** sensus (demersi) 2, 15. — graviter occupatus 2, 25 (*sc.* morbo 2, 26). occupat dolor (2, 87) *etc.*
- ocimum**: ozimum *Ant. Br.* post 200. (ozimo *Bb* 1, 36, ubi ucimo *r*).
- oenanthimum** (vinum, oleum) 2, 85. 101. 103 *etc.*
- oenomeli et oxymeli indecl. V**: in, ex, cum oxymeli (oenomeli) 2, 15. 25. 31. 59. 79. 86. 108 *etc.*
- oesypocerotum** confunditur cum ysopoceroto (quae bina etiam in verba vulgo separantur): 1, 81 oesypocerotum ad ani vitia (*cf.* *Diosc.* 2, 84), ubi ysopo ceroto *b*, et sopo cerotum *B*. — neque (propter *Diosc.* 3, 27) probandum est. ysopocerotum (ad hydropem) 2, 108 (ubi ysopocerotum *V*, ysopi ceroto *B*). *cf.* etiam 3, 26 (*sic* legitur hyssopi ceroti *Ps. Plin. f.* 40^d. 53^b. 54^b *etc.*). καὶ ἡ δι' αὐτοῦ (τοῦ οἰσύπου) κηρωτὴ τῶν ἀπασιν γνωσκομένων ἐστὶ φαρμάκων *Galen. X*, 965. *Spuria Gal. (1576) f.* 23. *cf. infra (Simon) s.*
- ysopum. de oesypo locus famosus *Diosc.* 2, 84 (quem repetit Simon dupliciter ex *Diosc. antiquo et vulgato et ex „vero“ scil. arabico*). ceterum apud ipsos Graecos etiam recentiores confundi οἰσύπον et ὕσσωπον docet locus *Theodori* 1, 45 de labiis crepantibus, quae respondent graece scriptis apud *Ps. Galenum XIV*, 424. *cf. XIX*, 746 ubi in antemballo-menis est ἀντὶ ὕσσωπου (*sic*) κηρωτῆς μύελος μόσχειος.
- officium** ventris (procurare = ventrem procurare 2, 48) saepe (2, 10. 14. 21 *etc.*).
- [**oleum** secundarium *Ant. Br.* 29.
- [**ollicula** *Antid. Br.* 31 (*bis*).
- omfacium** *V* (onfacium *B*) 2, 23. onfacium *VB* 2, 73. 3, 29 (*cf.* ponfoliga *b* 1, 82).
- omfacomeli**: omfaco (unfaco) melle *Ant. Br.* 49. 142.
- operari** (= wirken, velut *e. g.* hoc modo etiam bulbi ex aqua cocti operabuntur 2, 116) saepissime.
- oportune** *VB* 2, 106. oportuno *VB* 2, 5.
- opus sunt** diuretica (dysentericis) 2, 103.
- opis** (*Gel.*) naturae remedia 1, 1.
- os** (vulneris) 1, 63. (patulum) 68. — os *acc. disyll. familiarem* habet orem (ut frigus frigorem), per orem (ore) *de s. m.* 80 (*cf. Anth.*).
- ordinare** remedia (2, 19. 21. 25 *etc.* medicinam 1, 3) frequentissimum.
- ordinatio** ciborum 2, 48.
- orexis** accipiendi (cibos) 2, 67.

orificium venæ (2, 63), vulneris etc.

oron (medici appellant aquam lactis) 1, 95 (*cit. Sim. s. oros*).

oryza: oriza (*B, ubi auriga V*) 2, 64. *cf. rausa* (= rosa) *V* 2, 65. — oridia *G de s. m.* 101.

orthocathemenus lectus 2, 72 (*cit. Sim. s. v.*).

os vulneris 1, 63. (patulum) 68. (patefactum) 75 (= orificium 1, 75). — os ventris = stomachus *b Add.* 2, 91. 92. *cf. Cael. Aur. cel.* 2, 187. *Ps. Plin. f. 44^a Bas.* — ossum (*rec.*) *b Add.* 2, 44 *p.* 313, 6 etc. (*dat. osso b p* 301, 7).

[**ossifragus** (avis) *Add. b* 2, 86. *Ant. Br.* 104. *cf. Isid. et.* 12, 7, 59 (*Plin.*). *Marc. ind.*

[**otenchytes** *Ant. Br.* 4, 31.

otiantibus (utiantibus *V*, utentibus *B*) = ociosis *rb* 2, 116.

ova apala — *vid. apala*. — ovorum media *VB* (= vitella *rb* 2, 118).

[**ovo** pleno, duobus ovis plenis *pro suci mensura, ut manu plena etc. b Add.* 1, 97 *p.* 306, 7.

oxymeli: oximel (oximellis, cum oximelle etc.) *rb B*.

[**oxypiperis** quod in usu est *Ant. Br.* 13 (*cf.* 40). *cf. oxymyrsine Marc. p.* 255, 20 = *ἀγρία Diosc.* 4, 144. *reperitur etiam macropiper (Sim., Lex. Alf.) apud Salernitanos (tr. de s. m. cod. Vrat. f. 27^b)* = piper longum *Plat. (Circa instans s. piper, ubi et melanopiper)*.

oxyporia confecta consue 2, 95. *cf.* 2, 19. oxyporium 2, 95. (*b Add.* 2, 89).

nullo **pacto** (facto *B*) 2, 25. hoc pacto 2, 43. 63 etc.

palumbus matri subductus *VB* (= columbi minores *b*) 2, 101. *item columbus* 1, 34. (palumbus agrestis *b Add.* 2, 102).

panicula *Ant. Br.* 161.

panis species *vid.* 2, 101 (cyprius aut alexandrinus vel potius africanus, *ubi afrus b*). *cf. farina de pane transmarino Add. b ad* 2, 91 *p.* 328, 3. — panes mundi *r* 2, 43 (ex aqua calida).

papillae (= papellae *b*) quae in membris emergunt (achores et ceriones) 1, 13. 15. *cf.* 1, 55 *tit.* De minutis papulis (*B b*) in facie . . . (= *ῥοῦδοι*) etc.

paregorica *V* 2, 86. 109 (*ib. parigorica V*), sed plerumque *paregorica etiam V = B rec.*

parietaria: *rec. paritaria (herba) Simon s. v., sic etiam VB* 2, 81. *cf. B b* 1, 38 etc. sed *parietaria(lis) V* 2, 111. — passeris parietarii *Ant. Br.* 135.

paronychium = paronicium *r* (*ind.*), paranicium *r B*, panaricium (panarazium) *bc* 1, 89 (*ut in Marcelli codice*). *cf. Sim. s. panaritum (paranichion) et s. paranichia.*

paroptesis 2, 89 *cf. Cael. chr.* 3, 40. 1, 36 etc.

partilia (vel specialia) adiutoria 2, 80. — **partiliter** 3, 6.

parum (*wenig*): per momenta parum dabo 2, 91. — teritur cum parvo oleo 2, 111. — ex parvo 3, 11. 2, 106. ex parvis 3, 32.

patefaciet dysuriam (*i. e. conclusionem urinae*) 2, 111 (= mox curabit).

patellae ex vitellis ovorum perfusae cerebellorum pulvere aut gallarum 2, 101.

- patratio** inmoderata, assidua (*scil. veneria*) 2, 32. 33.
- patulum** (os vulneris) 1, 68. *cf.* patefacto orificio vulneris 1, 75.
- paussasse** (dolorem) = cessasse *An. de ves. cf. Cael., Ant. Br.* 5, 213.
- [**pectinare** cum pectine de cornu pecudis vivi *Add. b ad* 2, 44.
- quae orbis longinquus **peculia** habet *scripsi pro* quae (*sic*) ... peculiares habet 1, 3.
- pecus** (= fetus) 3, 24. 26. *pe-* cora 3, 25.
- [aut per **pedum** (peditum) digerit aut per urinam *Antid. Br.* 35.
- penicillus** (*pinsel* = pinicellus *b*) 1, 32. *pinnicellum Add. b ad* 1, 83 *etc.*
- penitus** [vel plene (*ex glossa*) *b* 2, 33.
- perclaudere** (nares) *rb Gel.* 1, 44.
- [**percooperis** *Ant. Br.* 2.
- percurare** (= sanare) *confunditur cum* procurare (= efficere), praecurare, recurare: epar procuratum *VB* (*ubi recte* procuratum *b*) 2, 83. hydropis molestia (—iam *B*) recurantes *VB* (*ubi molestias pcurantes g Cas.*) 2, 110. ameticis recurrentur *V* (amicticis recuperentur *B*) 2, 113. recuranda et curande *v. l.* 1, 18. percurat (*r Gel.* = procurat *B*) 1, 56. cum vero mundatae fuerint et percuratae *Gel.* (curate *b*, procuratae *B*) 1, 58. *cf.* (procurandum *B* = curandum *b i.* procurandum) 1, 70. *b* 1, 79. — contra male constrictionem percoret *VB* (*ubi procuret b Gel.* = efficiat) 2, 4. *item male* cicatrices utilius valeas percurare *b* (*ubi recte* procurare *B Gel.*) 1, 69. procurare (*quo frequentissime utitur*) dicit somnos, vigilias, vulnerationes, ventrem (2, 29. 31. 48 *etc.*), digestionem, declinationem (2, 7), vetustatem (1, 69), vaporem, vomitus, famem, sitim, lectos, cubiculum calidum *etc.* percurare *sic*: cycli beneficia ... omnia paene vetusta vitia percurantis 2, 46. sed aliquando minime percurantur *ib.* *cf.* 57 (*ubi* percurabis *B*, curabis *b Gel.*). 60. 64. 66. 79. 89. 90 *etc.* (*sed* procurare recte bis 1, 68).
- percurri** *V* (percurri *Bb*) 2, 102.
- percussus** *Gel.* (*al. B*) = percussio *b* 1, 34.
- perfrictio**: male perfrictio *Add. b* 2, 86.
- peripleumonici** semper *VBb* 2, 18. 20. *cf. Cass. c.* 66.
- peristereon** (herba): acc. peristerion *b Gel.*, peristereonam *B* 1, 7. gen. peristheoros (= —onos) *B*, yperistereon *b* 1, 9. [h. peristereon hyptios *Add. p.* 320, 13.
- permundavit** (oculos albos) 1, 40. vulnera delicate permundat 1, 52. *cf.* 1, 94 *etc.*
- pernecavit** (homines cholera) 2, 37.
- perniones**: prægmones semper *b* 1, 87—88 (*item in Add.*).
- perseverando** tamen frictionibus <manibus> vel sabbanis calidis 2, 29.
- [ad **perstrictiones** (lateris dolorem) *Ant. Br.* 58. 111.
- pertegere** (*überdecken*) 3, 19.

[**pes:** pedum *gen. pl. b Add.* 1, 91 (*saepe*).

[**petras** iactabit = calculos *b Add.* 2, 33 *p.* 334, 30.

petrocopos herba *Antid. Br.* 198 = saxifraga *lat.*

[cum **peste** (*sic*) acēti *Ant. Br.* 38. (= faece?).

ph *graece* = *f lat.* (*cf. ind. Cass. etc.*).

[**phalangionum** (morsus): spalangionum *b Add.* 1, 68 *p.* 281, 27 (*cf. Ps. Plin. ind.* 3, 36). *sicut Cassius 68 et alibi in codd. modo spalangiones leguntur modo spalangii. fuit enim olim σφαλάγγιον (quod φαλάγγιον).*

[**phoenicium:** in finicio (feniceo) ligatum portare *b Add.* 2, 44. 15 (*i. e. in panno rufo*).

physis (*ut saepius alibi natura*): fysin linire 3, 22.

physica (fisica) 2, 116 *etc. cf. Reines. Var. Lect. p.* 392.

picata (vasa) 2, 101.

[**pigmenta** = virtutes *Ant. Br.* 29. 3. *cf. de s. m. tit.*

pilae (σφαίρια) cupressi 2, 108 (*cf. gabulae*). *cf. r* 1, 79. *b Add.* 1, 79. pilulas cypressinas *Ant. Brux.* 124. pilas cypressi 19. 162.

pinguioribus locis (cucurbitas admovebo) 2, 54.

pinna *V:* penna *r Bb (semper)*. *cf.* 2, 23. 25. (48). 98. 99 *etc. nisi quod* 2, 14 *ubi sternutamentis pinnae interim admonitione V, ex corr. sic habet B: sternutamentis spi<nnae in ras.> interim ammonitione. in reliquis igitur ubi legit pinna (librorum saec. IX) semper ipse tamen scripsit penna B (s. XII). Servii (fantis) aetas*

proferebat pinna. vetat enim iste (in Aen. 2, 479): pennas, non pinnas.

pinus (*gen. Neue I, 535*) nuclei 2, 34 *Gel. ubi pinos nucleos V, (= pinus nucleus?), unde pinus nucleos r, pinei nuclei B, pineos nuclei b. cf. Ant.* 13. — teda de pino *b Add.* 2, 102.

pittacium *r (solus) ad* 2, 31 = grafarium *Soran. ind. p.* 156. (*seq. acopum Hippocratis*).

pityriasis 1, 7.

[cum aqua **pisile** (?) *b Add.* 2, 98.

[**pix** *graeca Add. b* 1, 97 *extr.* — picula (= *al. pegula*) *ib.* (*cf. Apul. Ps. Plin. f.* 50^c. 69^c *B.* — pice *nom. (pro pix) r An. de ves., ut opopanace (pro —ax)* 2, 117.

plagellae (scarificationis) *An. de ves. (r = plagulae b).* — [*plagellae* *Add.* 2, 108 *p.* 333, 13: omnia simul commixta in genus malagme in plagella inductū. ventri iponito. *cf. Ps. Gal. ad Gl. l. III, 16. 36. 41. 58.*

[in furno **planipedio** *Add. b* 2, 108. *cf. cubiculum planipedum Cass. 30 p.* 60, 19.

plene *saepe cf.* 1, 79 *plene combures (ubi pleniter B, sed plane b Gel., quod correxi). plene sine febribus (= plane)* 2, 85.

pleurectici (*ut rec.*) *V Bbr* 2, 16. 19. 21. *sed in titulo* 2, 16. (*item in indice capp.*) *De pleuriticiis V. (pleuriticos de s. m. 42).*

plumbatum (oleum) 2, 104 *r Gel.* (*al. plumbeum*).

plus commodius operatur *V (Bg)* 2, 71 (*ubi plus simpl. Gel. cf. magis facilius respi-*

rent *b* (*Gar.*) 2, 70 (*ubi magis simpl. VB Gel.*). plus pinguiore effecti *rBb* 2, 70 (*ubi pinguiore simpl. V Gel.*). *cf.* magis plus 2, 13.

polyarchion: poliarchion *VB* 2, 105. *cf.* 2, 65. 3, 9 (*Gal. XIII, 184. 185 Πολυάρχον*).

polygonum (*πολύγωνον*): polygonus *V* (poligonos *r*, poligonium *b*) 2, 101. polygonii (*gen.*) *Bb Gel.* = poligoni (poligonia aut...) *V* 2, 65. unde polygonium (poligonia, poligonos) *Simon Ian. etc. rec.* (*cf.* lapati *V* quasi lapacii *Bb*, unde lapacium *rec.* (pro lapatum). *cf.* polygoniae *V* (polygonii *Bb*) 2, 102 *etc.* herba poligonia viridis trita *Add. b* ad 2, 102 *etc.* *cf.* 2, 65 *etc.* *cf.* *Add. b* p. 291, 15 Herbam polegonus quam nos sanginariam dicimus (= *Plin. n. h.* 27. 113. *Diosc.* 4, 4. *Fraas* p. 230. *Meyer II*, 312) tunsam impone (*mox ib. acc.* polygonum). est corrigiola (*ital.* corizola), virga pastoris apud *Simon*.

polyploca (poliplaca *B*, deest *V*) adiutoria quae multarum specierum congregatione compacta sunt 2, 44.

polytrofis carnibus 2, 116.

pomfolyga *nom. sg.* (pompholyx) *codd.* 1, 82.

aequa **ponderatione** miscenda 2, 81. 1, 45. 55. 62. 69. 73 *etc.* ut aequa(li) mensura (*saepe*). ponderationem sustinere 2, 55.

pondo (⁰p, ²p *b*) *Bb* 1, 9. 10. *cf.* ⁰p *B* in *Ant. Br.* 11. 31. 38. 45. 175. pondo duo 74. pondo I 76. vettonicae pondus (—^d) duorum denariorum potui da-

tum *b Add.* 1, 86 (*c.* 38), sucus eius denarii pond⁹ unius medetur *ib.* (*c.* 37). pondus duplum *Ant. Br.* 192. *cf. ind. ad Ps. Plin. p.* 125.

porcacla (*ut Marc. etc.*) *r* 1, 73 et 3, 2 (= porcilaca, porcillaca *Plin.* = portulaca *B*). porcacla i. alium gallicum *Marc. p.* 199, 9 *H. i. e.* alum gallicum (*E. Meyer G. d. B. II*, 312. 315) quod *sec. Marc. p.* 112, 27. 173, 1. 256, 21 (gallice halus *p.* 332, 29) = radix symphyti (*ut Apul., Plin., Diosc.*).

[**porcellini** adipēs *Ant Br.* 2. porcilla virgo *ib.* II. porcellus 153.

porcelliones: oniscos quos porcelliones appellamus 1, 44 (*cf. Sim. s. v.*). *cf. Cael. Aur. tard.* 1, 119 porcelliones hoc est animalia quae umectis et aquosis locis saepe nascuntur a Graecis appellata onisci (= aselli *Cass.* 28 p. 44, 17 *cf. ind. p.* 213). ὀνίσκους τοὺς ὑπὸ ὑδατῶν διαγομένους *Ps. Gal. (II) XIV*, 398. *germ. regenwurm, pieresel.*

pori naturae *An. de res.*

[**posteaquam** . . . rediguntur (*sic B*) *Ant. Br.* 193.

potestas virium (stomachus) 2, 84.

potens: acres et potentes odores effugiant 1, 35 (*ut Plin. etc.*).

potio (*med.*) et **potus** (*cibus*): est cibus et potus, sunt portiones vel antidota 2, 101.

prae (*v. l. pro*) **accidentia:** ex similibus praeaccidentibus 2, 106. ex praeaccidentibus 2, 68

(bis). *sed* 1, 81 pro accidentium qualitate.

[ad **praecisuram** *Ant. Br.* 29. utrorumque **praecordiorum** i.

e. splenis et epatis 2, 81.

praefocatis aditibus *An. de ves.* 1.

praeire cibos (consuerunt linguae curatio et cetera) 2, 7.

praeiudicati tempore et manifesti (podagrici) 2, 116. pro

... praeiudicio temporis 2, 60 *cf.* 2, 105. sub totius corporis

praeiudicio 2, 115. si nullum occurrerit praeiudicium 1, 62.

praelavantibus (= prius lavantibus *b*) 1, 82.

praemundatis interea oculis 1, 32.

praesentaneae medicinae libellos 1, 1. — praesentaneum est (rem.) *Add.* 1, 53. *cf.* *Marc.*

16, 19 *etc.*

praesumptio ciborum prohibenda 2, 42. ciborum nimiam praesumptionem 1, 79 *etc.*

praevenire aliquem (= praemonere, *prévenir*) 2, 47.

[**prendis** die Iovis *Antid. Br.* 156. *item Ps. Theod. in Add.*

saepe (p. 313, 34 *etc.*).

pretium diureticum (radicum feniculi *etc.* = *virtus*) *Vc* 2, 79

(presidium *B*).

ex **pridie** (*VB Gel.*, *antepridier*, pridie *añ b*) 2, 118. [a pridie

ubi nascitur *opp.* alia die *Antid. Br.* 136. ante pridie

b Add. 2, 102.

primo *semper VB* (*raro primum* 2, 65).

pro pudor 1, 2.

pro et per (*ut antiquitus compendia cf. V.* 2, 107 p. 209, 8

etc.) *confunduntur*: per conditionem (pro condicione) 2, 3.

proveniens *VB* = perveniens 2, 93. procludere *B* = percludere *b Gel.* 1, 44.

in **proclivitate** (currere) 2, 72.

professio (medicinae) 2, 47. 25. 4, 6 *etc.* huiusce artis professores 2, 2.

[**proserpinaca** *h. Add. b* 2, 102.

protenditur diutissime desiderium 2, 33.

provectus (*b Gel.*, proventus *VB*) causarum humanior (*verlauf*) 2, 66.

psoealgici (psalgicis *sic VB* = sciaticis *rb*, psialgicis *Gel.*)

2, 117 (psoadici *Cael. p.* 549. 547. clunes = *ψόας ib. p.* 167.

cf. psoa lumbus *Sim.*).

ptisana: pthisana *V* (*B*, tipsana *rb*, tissana *r*), *velut* 2, 20 (pthisanae *VB*, ptysane *b*, thipsane *r*).

2, 25 (pt(h *V*)isanae *VB Gel.*, typsane *b*, tissane *r*).

2, 59 (pthisane *VB*, ptysane *r*) *etc.*

pthisin *V* (ptisin *B*) 2, 60. (tysin *b*) 2, 57. ptisis (*mox*

pthisis) *B* (ptisis *b*) 2, 56. tesis *V* (tisis *B*) 2, 59. pthisicus

V (ptisicos *B*) 2, 61. *sed* tisis *cos VB* 2, 59.

ptygmatis 2, 12.

publicare (publicare *semper br*): medendi industriam ...

haec natio publicavit 1, 1. accidentia quibus passio publica-

cata est 2, 10. causae vel passionibus chronicae publicantur

2, 45. si se necdum plene vitium publicaverit 1, 95. si

morbus ... profecto fuerit publicatus 1, 96. sanguis ...

publicatur 2, 63. nigra cholera ... accidentibus publi-

cetur 2, 96.

pulchrum *V* 2, 83.

pullini adipēs *Ant. Br.* 2.

pultarium 1, 79. in pultario novo *Add. b* 1, 7, 18. *Ant. Br.* 58 (*cf.* 111). 76.

[**pulvis fem. b**: ad terendam pulverem 2, 108. facta pulvere 1, 74. *Gel.* 1, 63 (p. cum aqua mixta, *ubi* mixtum *b*).

purgamenta ferri vel aeraminis 1, 29. plumbi 1, 70. aeris purgamentum 1, 69. 70. ferri purgatio 1, 5 (*scoria*).

pusca *VBb r* (*posca Gel.*) *semper sic et fvb in gynaec.* (*pusca Plin. med. Sor., posca Cass. Garg.*). *cf.* *puscula (Vre pro posca rel.)* 3, 29. *puscula (Br, poscula Gel.)* 1, 22 (*pro posca b*). *poscula r* 3, 1 (*ubi posca rel.*).

[**pyrethrum**: *piretrum id est herba dentaria Ps. Gal. ad Gl. III, 70 (= salivaris apud Ps. Diosc.)*.

pyro(e)Vticac qualitatis 2, 10.

qu *rec. = c (k) cf. ind. Cass.:* *dequoquam (decoco r), quoquendum, dequoquenda, conquoqui, quoquuntur, quoque-mus, quoquo, conquoqui V* 2, 18. 23. 29. 36. 38. 65. 71. 91. 101 *etc.* (*ubi c B, sed etiam V decoquens, —enda 2, 29. con-coquenda 2, 23 etc.*). — *inquoare r (inchoare B)* 2, 80. — *consequuntur (V, —cuntur b). sed cotidie VB* 2, 94 *etc.* *coque V (= etiam)* 2, 117. *quagulum V (quagolum r, coagulum B)* 2, 27 *bis* (*quagulum et b* 1, 95). — *scilli(e)ticum V: acetum scilicium (V, squilliticum B)* 2, 82. *acetum etceleticum VB (squilliticum b)* 2, 72. *aceto stilitico V (squill. B)*

2, 90. *squilla B* 1, 27 (*Ant. Br. 34. 38) etc.* *ciperi (—rum) V (cyperi bB, quiperi r)* 2, 75 (*bis*). *coloquintida (quolo-quentida V* 2, 105), *ypoquistida VBb saepe. squibala VBb* 2, 25. *sed scybalorum V (squibalorum B) V* 2, 28. 29. *scibalis V (squibalis B)* 2, 31 *etc.* *osciami V (iusquiamir Bb, ut semper)* 2, 118. *quimini V* 2, 98. *conquilia r V (conchilia Bb cf. conchilium Ant. Br. 47)* 2, 61. *pele quipressi r* 1, 79. (*cyprius VB*) *quiprius r* 2, 101. *quirades b* 1, 26. 27 (*ubi choeradas B*). *aquopo (acopo) r* 2, 19. (*squinganti Ant Br. 200*). *cf. quae apud Simonem Ian. prostant quianos, quili (diaquilon), quinanchi, quincos spasmos (Demosth.), quino-mella (l. —mia = κινόμια D. 4. 70) et quinocefalon (Diosc.), quitinos, quitisos (et alibi in lex.)*.

quâ: *infundere et nutrire qua (quâ codd.) infrigidare* 2, 7. *quâ (codd. quae)* 2, 53. *cf. ali-quâ*.

quaad (*quae ad V*) 2, 110. *cf. Varro (Keil)*.

quacunque (*V, —cumque B*) 2, 3.

quactile (= *coactile cf. ind. Cass.*): *An. de res. (ubi quatili r, aquatili b)*.

qua de re codd. = *quare Gel.* 1, 4.

quamdiu (*quandiu b, = donec*) 1, 9. 10 (= *quousque rb*). 11. 62 (= *quousque b: cf. quousque Ant. Br. 36. 38. 41. 45. 79. usque cum* 76. *usque dum* 128. *quoadusque An. de res. 4*). *cf. usque = donec: usque*

sanetur *b Add.* 1, 86. usque sanus sit *b Add.* 2, 77 (*bis*). usque consumatur *b Add.* 2, 89 = donec 2, 92. *cf.* usque quo consumetur *ad I c.* 35. usque acetum ad medium veniat *Add.* 2, 92 *etc.* *Ant. Brux.* 2. 19. *cf.* tamdiu quamdiu.

quammaxime: *frequentissimum apud Theodorum eiusque quasi insigne.* quammaxime plurimum prodest 1, 95.

quantitas: iniectio in modica quantitate 2, 117.

quantum ... his accesserit desiderium, tantum ... timor geminatur 2, 26. — quantum saepe probatum est 2, 12. [adicies ... grana piperis imparia quanta volueris *Antid. Brux.* 10.

[**quantummodum** estimaveris *Antid. Br.* 42.

[**quartanarii** *Ant. Br.* 15.

quassabilis (tremor) 2, 3.

quassare: si inpatientius se iactando quassaverint 2, 11. quibus etiam ungues quassaverint (*rb Gel.* = quassi fuerint *B*) 1, 90. — (quatiuntur aegri 2, 11. 3, 7 *etc.*, *ubi v. l.* patiuntur). quassationibus exercitiorum 2, 106. quassatio cavernae (aur.) 1, 18.

quatenus (*Vfb* 3, 30 *ubi quatinus Bvge*): = aliquatenus (*B*, quadamtenus *Gel.*, quatinus *g*) 2, 36 (*Vr*). *cf.* 2, 113 (*Gel.*, *ubi aliquatenus r*, *om. VB*)

querilla *V* (querela *r B*) 2, 28. 70. De querillis capitis *V ind.* 2, 40 (querelis *Bb*, querellis *r* *qui mox Querelle ib.*, *sed quaelis r* 2, 45 (*bis*).

querimonia (= querela) epatis 2, 73.

quiescere: si sub hoc adiutorio loca quieverint 1, 97 (quiescente dolore 2, 45 *etc.*). etiam quietis passionum temporibus 2, 50.

[**quinquefoliae** herbae sucum *Add. b* 1, 86 *c.* 36. 41. (quinquefolium *Plin.*).

[**quinquenerviae** sucum *Add. b* *ad* 1, 85 (*neogr.* πεντάνευρον *Fraas Synops. p.* 219) = ἀρνόγλωσσος *Diosc. Gal. (vers. lat. ap. Platearium in Circa instans): Simon Ian. s. Quinquenervia lanceolata plantago minor idem. (cf. s. plantago). apud Apul. 2 (Add. ad Diosc. 2, 152) eptapleuron polyneuron ... septenervia. „plantagine et centinerbia Italica“ Nic. Muttonus in ind. Nomenclationum ad Serap. simpl. 3, 90 ed. Ven. 1552 f. 80 (qui distinguit inter Quinquenerviam et Septinerviam, plantaginem minorem et maiorem).*

quippiam frequens est: ponitur plerumque pro accusativo mellis quippiam habentibus 2, 21. habenti quippiam (aliquid *b*) salis 2, 74. *cf.* 2, 31 (*b*). 1, 25. 32. 50. 67. 68. 81. *aut pro nominativo aceti quippiam misceri debet* 2, 42. super additur quippiam olei 2, 108. *cf.* 1, 49. *etiam pro ablativo male nunc scribitur, ubi legendum est quipiam (quipiam cf. Neue II, 175. 166)* 2, 15 mixto quippiam nitro aut pipere aut castoreo (*sic VBb*). *cf.* 1, 51 mixto quippiam nitro vel salibus (*Bb*) *et* 1, 81 superaddito quippiam oleo roseo (*rb Bb*). *cf.* *Cael. Aurel. chr.* 4, 1 (cimolia terra

subassata (*corr.* subacta) cum hordei polline et nitri quippiam (*l.* quippiam). *b* *Add.* 2, 82 addito quippiam piperis. *item cum gen.* 2, 118 superaddito quippiam olei (*VBb*). *sed recte legitur in V* 2, 108 mixto et quippiam (quippiam *Bg*, copia *Gar.*) vini.

quisquam: quemquam (quemque *male B*) medicum 2, 36. sine cuiusquam (*sic B*, cuiusquae *V*, cuiusq; *Gel.*) vexatione 2, 93. — quicquid liquidum horrent (*ubi deest V*) 2, 26.

quisque: seu frigore vel ceteris quibusque (*Bb* = quibuscunque) originibus 1, 31.

quo = *ut*: 2, 7. 55. 58. 59 (*bis*). 91. 105. 116 (*ut b*). 1, 58 (*ut b*). 64 (*bis*). 66 (*quo r B*: cum *b Gel.*). 3, 14 (*ut fv*). *Ant. Br.* 94. = *ubi (unde)*: et quo (ex quibus *B*) sanguis poterit eructare 2, 66. *cf.* 2, 91. ex quo (*ex eo V*) = *unde* 2, 84.

quod et quoniam pro acc. c. inf.: addo quod (*r Gel.*, *quo VBb*) 2, 18. 49. non praetereo quod 2, 57. claruit indicium manifestum quod 2, 35. certissimum est quoniam 2, 56 (*B Gel.*, quia *b*). experti sumus quod 2, 116. (moneo) quod 2, 14. monitum te volo quoniam 2, 114 (*al.* 2, 6). nos instruxit quod 2, 114. — est profecto quod omnes commoventur 2, 115. [tantus...quod *b Add.* 2, 108 *p.* 334, 2.

r gr. = *r*: catarrus, reuma, rus *etc.*

rabiosi (canis) 2, 26 (*VB* = *rabidi b*). *Add.* 1, 68. [canis

numquam rabiet (*rabiat b*) si... *Add.* 1, 68 *p.* 281, 22.

[**racana** (*art unterkleid, ῥάκος*) *Add. b* 1, 78 *p.* 285, 12 si in lecto suo in saga (*sic*) vel in racana aut tunica sua vel quolibet panno meiaverit. *cf. Ennod. ep.* 9, 17. *Sirm.* (1611) laenam et racanas cuius vos volueritis coloris rubei aut fusci mihi sub celeritate dirigite. *ad quem locum Sirmundus in notis* „Ita distinctè *Vaticanus*, reliqui *Laena metra canas* [*sic etiam in cod. Phillipp.* *Lena metra canas f. 82^b 2*] quod eodem recidit. *Racanae autem quod genus vestimenti fuerit non liquet*“ *etc.*

[**racinos** — *l.* racemos — de uva vini *Add. b* 1, 93.

radix vulneris 1, 62.

radices = *rafani*: radices quas rafanos appellamus 2, 76. (*cf. Simon Ian. s.* radix simpliciter pro rafano domestico accipitur, sic Romani hodie, sic Greci etiam vocant. nam riza grece radix si sine adiuncto invenitur pro rafano domestico accipiunt. interdum et rafanos vocant). vomitus radicibus acceptis 2, 72 = vomitus ex radicibus 2, 46 *etc.* (*cf. Gargil. med.* 1. *Isid. et.* 17, 10, 10). sic rafanorum (*plur. B Gel.*, non rafani *ut semper b*) sucus 1, 20. 21. 33. 40 *etc.* *cf.* 1, 87 rafanos tundes et ex eorum suco *etc.* (*ubi suco rafani linies b*). — *cf. cauliculos, porros (ubi modo porri sucus dicitur modo porrorum* 1, 73. *cf.* 71 *etc.*).

[**radicina** (= *radix*) *Antid. Br.* 122. 126 (*bis*). *cf. Pelagon. ind.*

ragadia: ragadiis in rubr.
b Gel. B 1, 89 [ragadium Ant.
Br. 29.

ramicem quam appellamus 1,
79. de ... ramicosis rubr. b
1, 79.

rasura cucurbitae 1, 89 (Cass.
61). plumbi 1, 5. [rasuram
cum putredine facientibus
Antid. Br. 92.

rationabiles curae 2, 115.

recolligo (membra exercitiis)
2, 54 (se recolligere Plin. cf.
gall. se recolliger). membra
colligere 2, 56 (saepius). 57.
cf. 2, 55 pes ut colligeretur
(colligaretur codd.).

recurare (cf. percurare) 1, 18.
2, 110. 113. 3, 8.

recorrigitur vitium (r Gel.) 1,
39 (quod emendatur in Bb).

redamnantes (suam senten-
tiam) 2, 51.

reformata sanitas 2, 46. ocu-
lorum aciem reformavit 1, 38.

relactationes An de ves. 1.

relevatio capillorum 1, 30.

[**remediare** Add. 1, 68. 78. Ant.
Br. 177. 202 etc.

remoratus ore (fimus profuit)
rb Gel. 1, 46 (ubi corrigit B
remorando).

remove: si nulla nos ratio
reloverit 2, 10. — remove
fervorem 2, 78.

renum V Br (renium g Cas.) 2,
110. 111. (renum Ant. Br.
136. 139. 180).

reponentes (cibi in stomacho)?
2, 102 (ex gr. Hipp.).

resolvere (al. solvere cf. 1, 87)
— vid. constringere.

[**retratis** litteris = retroactis
b Add. 2, 89.

reumia resoluta (sic fem. V,
—tum B, dissoluta g, —tum b)

2, 116. cf. reumam Cass. 29
etc. (cf. 1, 26. 27 ...).

reumatismi transitu 2, 105 (=

reumatis transitu 2, 116) etc.

reumatizare Bb = reumati-
diare V: reumatizianti (sic) V
(—zanti Gel.) 2, 58. capite
reumatidiantie V Gel. 2, 68.
corpora reumatidiantia V Gel.
2, 103. reumatidiantibus re-
nibus V Gel. 2, 109. si oculi
reumatidiaverint Gel. (—za-
verint ut semper Bb) 1, 35.
oculis reumatidiantibus (bis)
Gel. 1, 35. si uva reumati-
diaverit Gel. 1, 52. — cf. apo-
flegmatidare b 2, 14. apti-
diandum B (= baptizandum
Gel.) 1, 66. [reumatizantibus
Ant. Br. 42. encolpidiare ib.
3 (bis).

reum ponticum: reuponticum
Bb (reoponticum V) 2, 64 (Nic.
Muttonus ad Serap. 3, 72 „Reu-
barbaris, Reuponticum offi-
cinis“). reupontici Ant. Br. 200
et rapontici ib. 143. rha pon-
tici Marc. p. 229, 1. reupon-
tici Ps. Plin. f. 39^d. cf. ῥῆ =
ῥῆον Diosc. (2, 3) Gal. [ῥῆ-
πόντικον Ps. Diosc.] radix
pontica Cels. 5, 23, 3. Lex. Al-
fita (Renzi Coll. Sal. III, 311)
s: reu barbarum. Sim. Ian. s.
raund (arab.). Fraas fl. cl.
p. 232.

revocare = evocare (q. v.).

rigare VB = irrigare (rec.) b
2, 11. 14.

rite (frequens apud Th.) VB
= recte (rec.) b 2, 12. in
tertio ubi (def. V) praevallet
B 3, 16 si his omnibus recte
(furgb Gel., rite B) adhibitis.
item 3, 18 recte (furg Gel.,
rite B) est maturata conceptio.

rodomeli (—melli) *b* (rodomel *B*) 1, 50.

[de lino **rore** (?) *Add.* 2, 44 *p.* 313, 33. 314, 11.

rosacium (*V*, rosaceum *Bb*)
oleum 2, 11 = roseum *ib.* *etc.*
cf. gallinatio *rBf* (—ceos *v*)
3, 19. *cf.* *ind. med. Plin. s.*
—cius. *in Ant. Br. B* habet
oleum rosacium 68 (*ut fabacius*
35. 146, gallinacius 23. 50. 143,
liliacius 3. 174. hordeacius 2
(—ceus 93), *sed* rosaceum 151.
152. 153. 166 (oleum rosae
semel Ant. 200).

[**rostrum** (*hominis*): ad rostrum
applicas et labia inde fricas
Antid. Br. 5. *item Ps. Gal. ad*
Gl. 3, 47. 52.

ruber *B* = rubeus *b*: betarum
rubrarum *B* (betas rubeas *b*)
1, 5. multum rubri *B* (rubeum
multum *b*) 1, 6. (cere rubeae
Ant. Br. 19. 29. 41).

[**rubellum** vinum *Ant. Br.* 86.

[**rubiolum** unde pedes (*corr.*
libri) illuminantur (*ad pedum*
dolorem) *Add. b* 1, 91 (*p.* 61)
i. e. rubia tinctorum (*cf. Diosc.*
1, 150. *Simon s.* rubia).

rubus elixa et trita *rB Gel.*
(rubus elixus et tritus *b*) 1, 63.

ros marinum: rosmarini *gen.*
Add. b 1, 86 (*c.* 36). roris ma-
rini *Ant. Br.* 30. 167. 200
(*Garg.* 45).

rus syriacus (ῥοῦς, *gen.* rus
syriaci, *acc.* run syriacum):
nom. ros syriacum *V* 2, 102
bis (roxiria 2, 101) *vel* ros
siriacum *br* 2, 101. 102². 1,
53 (*Gel.*). 1, 78 (*Gel.*). *cf.* rhus
syriacum *Marc. p.* 114, 16 *H.*
ros syriacus *B* 2, 101 102¹.
102². *gen.* ros syriaci *b* 1, 52
(*Gel.*). *cf.* *Cass. ind.* (rus *gen.*

Cass. p. 177, 11. *cf.* *Marcell.*
p. 32, 21 *etc.* saepe. *bis etiam*
rhus syriacae *p.* 275, 17. 306,
29 *cf. ind. ed. Helmreich*). ros
syriaci *g* 2, 100. rosae siccae
rB (*pro* ros syriaci) 1, 78.
roris siriaci *V* 2, 65 (*Gel.*). 98.
100. roris siriaci *b* 2, 102¹.
(2, 65. 98. 100). roris syriaci
B 2, 102¹. 2, 65. 98. 100. 1, 52.
acc. ros sy(i)riacum *Cass. p.* 88,
8 (*rhum Plin.* 29, 50. *cf. Marc.*
p. 281, 9 *H* ros marinum sive
rhus orientālē (*cod.*). *abl.* ex
rhus coriario *Marc. p.* 278,
23 *H.*). rorem syriacum *Ant.*
Br. 143 (radicem syriacam?
Ant. 163).

rutatum (oleum) 2, 17. 31. 41
etc. (ruthacio 2, 31 *b*, *qui sem-*
per scribit rutha). — rutatum
(*med.*) 1, 15.

s et r saepissime confunduntur
in V: compendioso (—ose) 2, 8.
flor (flos) 2, 65. marsandum
(massandum) 2, 64. pisceras-
peros (pisces asperos) 2, 61.
urtione (ustione) 2, 68. laneir
(laneis) 2, 72. frequenter (—tes)
2, 26 *etc.*

sabana calida 2, 29. calentia
2, 53 *etc.*

[herbae **sabinae** *Ant. Br.* 39.
h. savinae 19.

sabinensi (oleo) 1, 67. *Add. b*
2, 29 *etc.* *Ant. Br.* 19. olei
sabini 30. 31).

[in **sablone** maris *b Add.* 2, 108.
cf. Ps. Plin. p. 95, 3.

sacelli *VB* (sacelli *rb*) 2, 17.
23. 31. 107. 117 *etc.*: *sed* sa-
celli *etiam V* 2, 80. 104 (*ubi*
sacelli *B*). *cf. Cass.*

sacellari debent *rb An. de*

ves. 4. *sacellabis Ps. Plin. f.* 43^b *B.*

[*saccomeli Ant.* 21. *an stactomeli?*

sagapenum (—*pinum rBb*): 1, 67 *etc.* 2, 45 (*ubi deest V*).

salicis arboris semper infructuosae (cortex) 2, 83.

salsicia VB 2, 101 *v. l. p.* 202, 2.

[*salitae aquae Ant.* 14.

saltus musculorum 2, 47 (*cor-dis etc. Cael.*). *venarum* 2, 63.

[*herbae samariae (?) Ant. Br.* 70.

[*sambucineum* (lignum) *Ant. Br.* 83 (= *sambuceum*).

samsucum semper VB (*cf. Cass.*). ex oleo *samsucino* (*samsucio V*) 2, 17 *etc.* (*sansucum b Add.* 1, 83).

sandonicum (*pro santonicum*) *VBb* 2, 97. *cf. Sim. s. v.*

[*sanguinem erraticum* *carabis sic Add. b* 2, 19. 31. *cf. ad I p.* 291, 20.

[*sanguis hominis in remed. scr. Add. p.* 302, 13.

sanguinanti (loco) 2, 64.

sanguisugas B: *sanguissugas V* (*sanguis unguas b, sanguisucas r*) 2, 15. *sanguisugas r* 2, 50.

saniare (*r, ubi corr. B sanari*) 1, 66 (*om. B Gel.*): cum *saniare coeperit* (*vulnus*). *cf. Cass. ind. etc. cf. umor corruptus insanians (codd. insaniens)* 1, 96.

sapa 1, 97 (*sapa gallica Ps. Plin. f.* 14^d *in sapone Constantini, de quo cf. Ant. Bamb. L. III. 6 s. X f.* 90^b).

sapo gallicus 1, 9 (*Plin. Marc.*).

saponata (*sc. aqua*) *b* 1, 55 (*ubi saponetum B*).

[*caput sardae Ant. Br.* 85.

sardinae 1, 74. *cf. Garg. app. p.* 209, 12.

satis = *valde* 2, 107. *satis iuvat* 1, 81 *etc. Ant. Br.* 39.

[*saxifrica Ant. Br.* 200 = *saxifraga* (h.). *eadem graece* *πετροκόπος Ant.* 198.

scabia (*cf. scabiola*): *sabinis* (*scabiis*) *siccis B* = *scabiei sicce Gel.* 1, 7. *veluti exanthemata* quas *scabias* (*rb, scabies B Gel.*) *dicimus* 1, 56. *papulas et scabies* (*Bb Gel.* — *scabias r*) *totius faciei* (*iterum*) 1, 56. *scabies* (*scabias r*) *si vulneratas* (*vulnera B*) *habuerint b* 1, 93. *qui cum scabia dolent Add. b* 1, 91. *scabias i. pu(a)pulas Add. b* 1, 93. *differt scabies* (*utrumque simul legitur in Add.* 1, 93): *si pruritus aut scabies perseveraverint rBb* 1, 92. *cf.* 1, 96 *scabiei B* (*scabie b*). *scabias Ps. Th* (*de simpl. m.* 31. 118) = *ψώρας. Antid. Aug. f.* 10 *facit . . . ad eos qui assidue cufas ponunt quod vulgo scabea dicunt* (*v. Dieffenbach s. scabia . . . grynt, ruyt, schorp.*). *cf. scabiare Pelag.* 347 *Ihm.* *ungues scabiosas b Add.* 1, 91.

[*scabro pro crabro Add.* 1, 68 *p.* 282, 4.

[*scaflum Add. b* 2, 104. 3, 2, 3. 4. 7 (*cf. Cael.*) = *nachtstuhl. ubi cod. a semper habet casium.*

scamonia V (*scammonia B*): *esciamoniam V* (*scāmoniam B, scamonea b*) 2, 29. *sammonia* (*sic*) *V* (*scammoniae B*) 2, 99 *et ib. mox escamoniae V* (*scammoniae B*). *scammonia VB* 2, 105. *cf. b Add.* 1, 18. 1, 77.

- scāmoniam *B* = diagridium *b* 1, 14.
- scarae** 1, 62 (= sordes eiusdem vulneris *b* *Gel.*). — *vid. escara ap. Cass. (ind.)*.
- scarifare, scarifatio**: *male rec.* scarificare, —ficatio, ut scarificatione *B* (—facione *b*) 2, 45. scarificandum *Bb* 2, 50. scarificaverunt *B* (*ubi* scarificaverunt *etiam Vg*, scarifaverunt *b*) 2, 107. *sed recte* scarifabis, scarifationem, scarifari *etiam rb An. de ves.* 2, 4.
- schema**: utilis est sub uno schemate (*B Gel.*, scemate *b*) *etiam* patientia vulneratis 1, 63. sub uno schemate (*V*, scemate *Bb*) 2, 30.
- schiston** (lac) = divisum vel scissum *b* 2, 29 (*ubi* scisthon *VB*). secundum consuetudinem confectum 2, 86 (*ubi* yhiston *V*) *cf.* 2, 101.
- [**scia** (= ischias unde sciadicus *r* 2, 112. 116 = sciaticus = ischiadicus): *Add. b* 1, 91 *p.* 296, 4 ad . . . scie et renum dolorem. *cf. nescia Marc. p.* 247, 19 *etc. Antid. Br.* 19 ad schiam (sciatici 30. 31. *de s. m.* 30).
- scilla** *V* (squilla *rb B*): scilla (*sic*) *de s. m.* 121. squilla id est bulbus *Antid. Br.* 34. 38 (166).
- [**scripularēs** pastilli *Ant. Br.* 176.
- scybala** (*pl.*)• squibala *VBrb* (squibalarum *r et ante corr. g* 2, 28, *ut* squibalas *passim*).
- [*in se misce* *Add. b* 1, 97. *teres* *Add.* 2, 62 *etc. commisce* *Add.* 3, 2, 4 *etc. cf. Antid. Br.* *in se miscere, terere, cernere,*
- coquere, mittere, agitare, bul-
lire etc.* 13. 56. 61. 62. 106. 115. 136. 151. 159. 162. *ab se nascitur (sponte) Ant. Br.* 56. *ex se cadunt verrucae b Add.* 1, 93.
- [**secata** (ferro) *Add.* 1, 68 (*sic legas et in Ant. Leid.* 54 *Piechotta*).
- [**secundarium** oleum *Ant. Br.* 29.
- in secundis* (*opp. primo*) 2, 29.
- [*cum sellas perfecerit* *Add. b p.* 304, 13.
- [**semicupium**: missum in semicubio *Add. b* 2, 29. *cf. ind. Cass. et cod. Phillipp.* 1790 *f.* 45^b *semicupio hoc est cuba.*
- [**semotim** *Antid. Br.* 57. 120 (= separatim 59). *item Add. b* 2, 62 *p.* 318, 16.
- serit** febrium originem (calor) 2, 2.
- sernia** (serna, zerna): **sernios** oculos quas nos impetigines dicimus *r* 1, 37. **sernie** maculas *r* 1, 58 (*quod nigras maculas explicat b cf. ind. Cassii s. zerna, zernosus*). *sic cit. (ut cod. r) et Simon Ian. s. serniosos (Reinesius Var. lect.* 1640 *p.* 522). *cf. Med. Plin. Ups. p.* 247 (*de curis q. ex cameleone fiunt*) *Pes dexter ex prioribus pedibus cameleontis in pelle hiene id est belue inclusus proficit ad tollendas syrnas quas greci licenas appellant (= Plin.* 28, 115!). *ib. p.* 196 *ad curandos ungues scabrosos id est firmos (corr. sirnosos).*
- [**sero** (*opp. mane*) *Ant. Br.* 37. *Add. b* 1, 97. 2, 62. 102 *etc.* 3, 2, 1.

serpentum (morsus) *V* (serpentium *rBb*) 2, 26. serpentium *rBb* 1, 16. 1, 74 *Ant. Br.* 4. *cf.* serpentium *Plin. cod. Aug.* (*Neue I.* 274). ceteros (*rB*, ceteras *fem. b*) serpentes 1, 74.

serpere *c. acc.*: (vulnera) serpunt (serpiunt *rb*) loca vicina 1, 71.

serpillum (—pullum) *lat., gr.* ἔρπυλλος = erpyllus *des.m.* 50.

sesamum: sisamum *rb B* (1, 74. 3, 4 *etc.*).

seseli: sisel *V Gel.* (sesel *B*, siseleos *gen. g Gar.*) 2, 100. *cf.* siseli *Sim. Ian.* (*Diosc.*) et siseleos *Sim. Lex., Alfita.* siselis *etiam codd. Plin.* 8, 112. siseleos *Ant. Br.* 40.

[**sessus** = ἔδρα *b Add.* 1, 83. *Cael. chron.* 4, 45 (sessio). *sed p.* 306, 13 per secessum (*ital. cesso*).

sin vero *rVB* (si vero *b*) 2, 85. 101. *item* sin vero *B* (si vero *b*) 1, 26. 46. 60. 69, 2, 45 (sin vero . . . non *rB*, si vero *b*). 50 *etc.* ubi scripsi sin (*v. nulla . . . neg.* 2, 85). *sed* si vero *VB* (sin vero *rb*) 2, 38. . si vero (*B*, sin vero *rb*) 1, 97. si vero (*rb*, sin vero *B*) 2, 58.

sic rhetorice repetito quam maxime delectatur *Theod.* (*imitatur Ps. Theod.*).

sic ita 2, 38 — *vid.* ita sic.

[**sic quasi** *Ant. Br.* 152. 157.

siccare: loco siccare reumata. *rVB* (= locum siccare a reumate *b*) 2, 59. ebriositas (sui natura *add. cod. Gel.*) siccans 2, 58. (*intr.*) linimentum cum siccare coeperit 1, 5 (*bis*). ut confectio siccare (—*ri r*) non possit 1, 5. quod (linimentum) cum siccaverit 1, 83. postquam

siccaverit 1, 33. flores in sole siccare facies. 1, 9. cum siccaverit *Ant. Br.* 151. cum coeperit siccare 146 (*sed* ita custoditum ut non siccetur *ib. post* 200).

[**siderati** *Add. p.* 336, 28.

[**silvaticus**: malva salvatica (*sic ba* = silvestris *g*) *Ps. Th.* *p.* 347, 4 *etc. saepe.*

sinapi nom. *VB*, sinape (*semper*) *rec. b* 2, 44. 81. 98. 105 *etc.* *gen.* sinapis (senapis *ante ips. corr. V*) *Vr* (sinapi *B*) 2, 15. sinapis *VBrb* 2, 74. sinapi *rBb* 2, 53. synapi *gen. Ant. Br.* 76. *abl.* sinapi *VB* (—*pe b*, senapi *r*) 2, 90. sinapi *rB* (—*pe b*) 2, 49.

sinon: *gen.* sinonis (semine) 2, 29. *abl.* sinone 2, 89. = petroselinum agreste *Sim. Ian.* (*cf. not. ad* 2, 29). sinon *Plin.* 27, 136 (*ubi cum smyrnio memoratur*) *fort.* = σίσων *Diosc.* 3, 57. *Gal. XII*, 123. *cf. Ps. Gal. XIX*, 744. sison agrion male legitur apud *Apul.* 94 *Ack.* (*Ps. Diosc.* 3, 82) ubi sicon *Cas.*, sincon *Vrat.*

sociari meningae omnes iniectiones (= communicari) 2, 10.

solanis fricationibus 2, 106 (*id est* sub sole ardente 2, 117 (*cf.* unguenta sub sole adhibita 2, 108).

solanea (lacerta) *V Gel.* 1, 47 (lacertus solanus *B*) = σαῦρα ἀργία.

solemnis *V*, sollemnis *B* (solempnis *rb*) 2, 105. solempni *r*, sollempni *b*, sollemni *B* 1, 23. sollemni *rBfv* 3, 14 *etc.*

solidam (aquam) 2, 48.

sollicita passio (= periculosa) 2, 37. *cf.* sollicita superiorum loca 2, 58 *etc.*

- sonchus** (σόγχος) herba 1, 45.
cf. ζόγχος *Gal. XIV, 421 etc.*
- sors** passionis (*pro exitu*) 2, 13.
 causarum 2, 3.
- [**spalangio** *Add. 1, 68 (Cass.)*
 = phalangium (*cf. supra*).
- spathomele**: *abl.* spatomelle
r(B)b 1, 78. gen. spatomellis
 (—melis*r*) *Bb 1, 44. 37.* spatho-
 meles bacula, baca 1, 37. 44.
- [**spargere** paniculam (*aut rum-
 pere*) *Ant. Br. 162.*
- spatula** holosidera 1, 79.
- speciem** faeni graeci (*detrahens
 cataplasmati*) 2, 17. cum stypti-
 cis speciebus 2, 85 *etc.*
- speciale** adiutorium 2, 71. fleg-
 ma speciali natura frigidum 2,
 112. ex sucis herbarum spe-
 cialiter stypticarum 2, 63. —
 specialia vel partilia adiu-
 toria 2, 80.
- speculare** vitreum: (*pulvis de
 sp. v.*) *bAdd. 2, 102. cf.* spe-
 cularia cocta et in pulverem
 redacta *Pelag. 248 Ihm. cf.*
specularis assati Cass. (ind.).
gypsi specularis cocti Ps. Plin.
f. 55^b.
- spaera**: quactili contexto se-
 cundum modum sperae *An.*
de ves. 4. cf. Cass. 42 p. 98, 1
embrocas a quactiliario in
modum spaerae formatas.
- [**sperulus** vitium *mul. Add. b*
3, 2, 10. — cf. spaerula Cass.
ind.
- [**splen** *n.*: *acc. splen in Add b*
2, 77. 82 semper.
- splenitici**: phleniacis *V* (*pleu-
 riacis B, spleniacis r, splene-
 tici b*) 2, 83. *sed De splene-
 (i in ind. cap. V) tici VB 2, 80.*
spleniacis rVB (spleneticis
*bg Gar.) 2, 108. ubi cum sple-
 niacis ex langob. t (= a) sine*
- dubio natum sit, splenitici
 probantur, non splenetici.*
- sputuum** (*V, sputorum B, spu-
 tus rb*) digestio 2, 21. sputa
 sanguinea 2, 20. fluxus spu-
 torum 2, 59.
- squibala** — *vid. qu.*
- st- sp- etc.** = *est- ep- V*: espe-
 cialiter estipticarum 2, 63.
 estipticis 2, 64. estrignum 2,
 63. estomacho 2, 64. 65. ade-
 stringo 2, 65. espungiam 2, 65.
 escamoniae 2, 99 *etc. etc.*
- [**stagnum** *b Add. 1, 23. 73 =*
stannum: cf. Schneider Lat.
Gr. I, 2, 503. Ant. Br. 10. in
cacabo stagnato 17. cacabo
stagneo 21. in vase stagneo
bAdd. 2, 102. 3, 2, 12.
- staphis agria**: stafides (*sic =*
staphidis Gel.) agriae (*V, sta-
 fisagriae Bb cf. Cass.*) quam
 silvaticam uvam appellant 2,
 25 (*cf. Plin. 23, 17*). stafidos
 agrias *ut Marc., Ps. Plin. Bamb.*
p. 356, 18 ubi stafisagria r.
staphisagriae etiam rb An.
de ves. 6 ut stafisagriae B
1, 12. staphisagriam acc. 1, 12
B (ubi stafisagria pro -ā b).
- staphy(fl)lomata** 1, 47 *cit. Sim.*
- [**statuere** sanguinem (*statuisti*)
 = *sistere Ant. Br. 52. 53. 54.*
- [**sternutus** (*et singultus*) *Add.*
2, 91 p. 329, 26.
- storace** = storax 1, 3. 3, 19
etc. semper. sic et de s.m. inter-
pres (G, non styrax) 119.
- [**stricilla** (*i. strigilla, strigilis*):
 in stricilla calefacies et tepi-
 dum in aure mittes *Add. b 1, 21.*
- strictio** ventris *Ant. 105. cf.*
 58. 111.
- [**stringere** *neutr.*: si ... non
 strinxerit sanguis *Add. p. 332,*
 20.

strignum (στρογγύρον) *V Bbr* 2, 36. 38 *etc. semper (sed* 2, 38 *strignon* *B simulata graecitate ut solent scribae saec. XII).* *estrignum* *V* 2, 63.

strosos (*V*, —*fus B*, —*phus b g*) 2, 28. *cf. Cass. 51 p. 134*, 2 *ad strosos* i. *tortum* (*tortionem Sim.*) *ventris. Ps. Plin. (alt.)* 2, 22 *ad strosos* hoc est *ad tortionem ventris (ed. Rom.)*.

stymmata (*id est species styp-ticae*): *aqua de stimmatibus (sic b Gel.)* 1, 78.

sub praepositionis usus frequentissimus: velut 2, 106 *ydropsici et cachectici simili sub diligentia visitantur. qui enim prope ex similibus praecedentibus fiunt, aequali sub indignatione tumescunt.* 2, 13 *lethargicis et freniticis capitis est vel meningae simile sub extensione periculum... lethargici vero sub simili incommoditate... deprimuntur. sunt hae differentiae sub simili sorte passionis.* 2, 30 *extensionem... sub qua ita tenduntur ut sub uno schemate iacentes tensione... teneantur.* 2, 37 *cholera... sub angusto tempore sollicita... sub unius diei spatio frequenter... vitae terminum fecit, dum... effusiones sub dolore nimio... sed diarrhoici... sub longo tractu temporum... cholera vero... sub angusto tempore homines perne-cavit.* 2, 58 *sub cuius detractio-ne sitis... profuit procurata... sub utrisque coacta ebriositas... medeatur... sub civili aegritudine medi-*

cinae iam beneficio repugna-mus. 2, 61 *thisicos... una sub sorte... medicina desperat... plena iam sub desperatione (cf. 2, 24) visitamus... per initia spe sub qua... labores impendimus... 2, 57 sub tri-bus differentiis ex hoc causae fiunt.* 2, 4 *sub certis acciden-tibus... declarantur nomina passionum.* 2, 63 *sub trina vul-neratione causatio (fit).* 2, 73 *sub quadam solutione labo-rantibus (cf. 2, 15).* 2, 65 *sub gemina vel trina sanguinis detractio flebotomum ad-hibere (cf. 2, 52).* *sub dispo-sita provocatione compello* 2, 53 *etc. etc. ficos contusas sub duplo pondere immisce-bis* 1, 25. *hordeum et sal com-bures aequa sub ponderatione* 1, 45. *sub aequo tunsis* 1, 73. [*si sub hirco scabies exierit Ant. Br.* 41.

sub— (*cod. V*): *subcumbere* 2, 12 (= *r*, *non B*). (*subcutiens* 2, 42 *B*: *succ. b*). *succurren-dum* 2, 5. 29 *etc.* *suggeruntur* 2, 3. *suggeram* 2, 17. *submini-strabo, —trandus* 2, 31. 33. 36 *etc.* *subpeditant* 2, 112. *subpinguis* 2, 5. 112. (1, 82). *subpono* (—*ponimus*) 2, 33. 17. 64 (*subponendum r* 1, 80 *etc.*): *supponimus* 2, 25 *etc.*

in subiectis = *infra, post (opp. superius)* 2, 64. *cf. cataplas-mandi sunt de subiectis, ut sunt... 2, 65. ex subiectis alia diligentia visitamus: pi-per... dabimus etc.* 2, 19 (= *ex sequentibus*). *item de sub-iectis accidentibus adverten-dum erit* 2, 84. *ex subiectis ad-hibeo* 2, 98 (*opp. supra dictis*).

[**submasticet** *Add.* 1, 45.

[**subsistent** lumbrici *Ant. Br.* 101.

substantia: totius corporis interioriorem omnem saepe substantiam effuderunt (vomitus et ventris effusiones) 2, 37. ipsam epatis substantiam 2, 73. substantiae inopia 2, 60.

sulphur (*B*, sulfur *rb*): sulphor (*sic*) *V* 2, 71. 77. 81. sulphore (ae aquae) *V* (*unde* sulphur *B*) 2, 105. sulphurea *B* 2, 56. sulphoratas lanas *V* (sulphuratas *B*, — furatas *b*) 2, 17. s. vivum = *θεῖον ἄπυρον* 1, 34 etc.

super illam decoctionem ... adiungo 2, 19. *cf.* super quae ... superimponimus 2, 65. — superadhibere 2, 44 (*ut* superaddere saepe).

superfasciare *An. de ves.* 4.

superventus hydropis 2, 82.

[**supradatum** = impositum *Ant. Br.* 4. *cf.* *Marcell. ind.*

supra dicta et supra scripta in codicibus variantur ex vet. script. comp. orta: *ss* vel *ff*. sic supra dicti *VB* (*b*), ubi supra scripti *Gel.* 2, 93. supradictis *Gel.* (supradictarum *B*) ubi *ss* *b* 1, 78 etc. et sic semper *b*, pro supra dictis etiam aliorum codicum, hoc compendio utitur v. ad 2, 44.

suspiriosi (= asthmatici) 2, 70. [ad tussim suspiriosam i. qui fortiter suspirant *Antid. Br.* 13. ad suspirium ... suspirioso *ib.* 107. 108. *cf.* *Plin.*

sycotice (*συνωτική*: genus medicamenti) 1, 15.

symfyti (*simfite* *V*, *simphyti* *B*) *VB Gel.* (*ubi* senticis *b*! *cf. ind. Cass.*) 2, 64. *sinfiton* *VB* 2, 101.

sympasma *An. de ves.* 4 (*p.* 266, 20).

symptoma: si aliquod adhuc ex superioribus accidentibus perseveraverit symptoma (*sumtoma* *V*, *syntoma* *B*) 2, 69.

syringes: de siringis *b* 1, 85 (*de* siringiis *B* 1, 81). *siringiae* *bB* 1, 81 (*i.* *siringae*). *si(y b)ringias* (*acc.*) *Bb* 1, 85 et in *Add.* *b* 1, 85 (*ubi* *syringium* et *pl.* *siringia* et *syringiis*, sed etiam *siringias* et *siringiam*). — *acc. sg.* *siringa* (*σύριγγα*) de s. m. 49.

taenia (*vulgo* *tinea* pro *tenia*): teneas *b Add.* p. 306, 1. tineas (*ut vulgo*) p. 330, 19 etc. — *diff.* tineae capitis = *ἄλωπενία* de s. m. 19. 40. 123. *Ant.* 164. tineosus 164. 165 (*tiniae* *Plin. Aug. ind. XI.* tineas 13, 86. taenea 13, 81).

tam saevissima passio *r An. de ves.* 4.

tamdiu ... quamdiu (*quandiu* *b*) 1, 66 (= *Antid. Brux.* 2. tamdiu quousque 38).

tamarici *gen. VBb* (*tamaricis* *r*) 2, 82 (*ubi* *triamarici* *V*, *ut* *tramaraci* *B* 1, 12): *tamaricis* *rb* 1, 12 (*ut* *Cass. c.* 43, *Ps. Gal. ad Gl.* 3, 51). — *tamaricen* *Plin.* 24. 67. 13. 116. *gen.* *tamaricis* 26, 86. 28, 81. 165. 30, 97. *dat.* *tamarici* 16, 80. *unde* *tamarix* 16, 108.

[**Tantale** pie! in formula magica *Add.* *b* 1, 44 p. 276, 18. in tantum (*cf. ital.* *intanto*) *An. de ves.* 2 p. 263, 19. — in tantum ut ... saepe in *Ps. Th. de simpl. med.*

tempus: tempore (*mit der zeit*) 1, 38. paulatim tempore 2, 112.

in tempore (*zur zeit, zur rechten zeit*) 2, 16. 27. 38. 46. 114. *cf.* 1, 74. 84. — in tempore causae 2, 19. temporibus aegritudinis refrenatis 2, 5. temporibus (aegritudinum) servire 2, 36 (*cf.* 2, 3). febrium temporibus servientes 2, 17. 21 (*cf.* 2, 38 febribus consideratis temporibus serviendum). per chronica tempora producitur 2, 32.

temporalis (*zeitlich, vorübergehend, quasi extemporalis*): passio acuta et temporalis 2, 24. acutas et temporales aegritudines 2, 32. extensionem rigidam temporalem quidem 2, 30 (=repentinam *Cael. cel.* 3, 48). temporales commotiones 2, 39. 48.

tenesmodes: si conationes vel pondera perseveraverint quas (*r V*, quae *B*) tenesmodia (*VB*, tenismodis *r*, thenasmon *b*) appellamus 2, 104. *corr.* tenesmodis *cf.* de ileodis 2, 28 *r V*).

tenontes 1, 62.

tenuatus umor (*opp.* pinguis) 2, 114.

terebint(h)ina (*sc.* resina) *VB*: terebentina vel terbentina *b g saepe*.

[**tergis** valitudinem *Ant.* 165. *cf.* umores extergit *de s. m.* 61.

th gr. = *t saepe cod. V (l. II)*: menta (*sic semper codd., non solum V* 2, 11. 36. 91. 93. 94. 98 *etc.* *sed etiam B b*: latine enim menta, unde mentastrum, antiquitus recepta dicitur *μίνθη graeca, nihili autem est mentha neque graece dicitur neque latine*). anetum (anetinum *etc.*) 11. 75. 92 *etc.* *semper lat.* (*ἄνηθον*). turis *VB* (thuris *b*)

semper [tunni piscis 1, 11 (*θύννος*)]. trociscus *semper* (*sed crothisci* 93). — piretrum (*πύρεθρον*) 36. 58 *etc.* timus: timi et timo 15. timo 59 *etc.* timiamata 33. 36. 38 *etc.* tapisia (54). 117 *etc.* la(p)patum 76. 82. (*singularia sunt latirides* 99. ictyocolla 101. clibsis (*i. e.* tlibsis) 37. *sed servant plerumque th vocabula gr.* ἄνθος *referentia, ut oenanthem* 73 (oenanthino 78. oenanthi<n>um 101: *sed enantes* 36. otenantes 93). — melanthium 44. 97. 98 (*sed melantio* 58. melanti 98. melandiu 71). — anthera 23. — cathartico 71. 80. 91. 99 *etc.* lethargici 13. 14. 15 (*rec. De litargicis ind. et rubr. V* 2, 13). althea 104 (55 *Gel.*: altee *B b*). thebaici (dactyli) 64. 101 *etc.* (*sed tebaicos* 36. deibaici 73). theriaca 29 (tyriaca 27). absinthium 71. 89. 97. 98² (*sed absentii* 90. absentium *ex absinthium corr. V* 78 s. IX! absinti *sic* 98). *etiam* absenthii 91. absenthio 92. terebinthina 78 (*sed plerumque terebintina* 67 *etc.*). thorax *semper* 20. 21. 59. 62 *etc.* thermapala 31 (*sed termanticos* 25) *etc.* —

contra male scribitur (V) th velut anthidothia 101. sinfiton 101. pthisanae 25. flebothomum 25. 26. 36. 80 *etc.* melichrato *etc.*

thebaici simpliciter (*ut cydonia*) 2, 64: dabo thebaicos (dactilos *sol. add. b*), sorba quoque . . . *cf. VB* 2, 101. *Diosc.* 2, 129 p. 250, 2 ἡ οὔων ἡ ἀπίων <ἡ> θηβαικῶν ἡ κυδωνίων μῆλων.

- theca** 4, 2.
- thermapala** — *vid.* s. apala.
- thermanticos** (balanos) 2, 25.
- thoraci** eorum hoc est pectori 2, 21.
- [**thyrsus**: rad' cauliculorum i. tyrsos ipsos vetustissimos *b* *Add.* 1, 93. *cf.* tursi eorum (*sc.* caulium) *Ps. Th. de s. m.* 42 (= οἱ καυλοὶ τῆς κράμβης *Gal. XII*, 42).
- [**tina**: in balneo vel in tina *Ps. Th.* 3, 2, 12.
- [**tincta**, *tinte* *Ps. Th.* 3, 2, 2.
- [**titina** *Add. b* 1, 44: mulieri capitellum de titina (ligabis) *cf.* dida (τίτθη) et titina *Sor. ind.*
- tithymalus maior** 1, 75 (*cf.* *Diosc. Ap. etc.*). titimallus *rb*, titimalus *B*.
- ti** = *η* *lang.* quod recentiores legebant -ci. unde *e. c.* 1, 54 *cod.* *r* se ipsum vel corrigit vel explicat sic scribens affl^{ti}ori², item 1, 67 habena^{ti}b². *cf.* *cod. Hafn. Sorani.*
- tonoticum** 2, 85 (*cf.* *Cass.* 42 p. 102, 14 species tonoticas), ubi unicum (*sic*) *VB* (thano-tica *b*).
- torpor** (turpor *V*, unde turbor *B*): gravedo quaedam cum torpore (*rb*, turpore *B*) venarum et interceptione 2, 41 (*cf.* in eadem re *Caelii Aur. editorem modo torporem corporis chr.* 1, 33 *modo chr.* 1, 39 *turbationem legentem*). frigida... quae torporem (turporem *V*, turborem *B*) magis in tempore quam mitigationem praestare possint 2, 114. — *aliter* turbor (ταραχή) *Sor. ind.* (*cf.* *Cael. ind.*).
- torrens impetus** (et repentinus) 2, 38.
- [**ventris tortiones** *b* *Add.* 2, 29. *cf.* ad tortionem ventris *Ant. Br.* 40.
- tostatus** (= tostus): salibus tostatis (*sic*) *rb* (tostis *b*) 1, 45. *cf.* tostis salibus 2, 107 (*VB*, ubi frixis *b*). tostaveris 1, 7 (*rb*). panem tostet *b* *Add.* 2, 91 p. 328, 20.
- totoque** corpori (*dat.*) 2, 59 (*rb* *VB* *Gel.*, *om. b*). 1, 18 (*rb* *b* *Gel.*). *Neue II*, 183. — totum (remedium) *lect. scrib. rec. pro* tutum 1, 3.
- tragacanthum**: tragacantum (*V*, dragantum *rb*). *sed* trachanti *etiam* *V* 2, 110. et dragagantum *b* 2, 64. *g* *Gar.* 2, 110. *gr.* τραγάκανθα. est tamen quod adhibetur τὸ δάκρυον τῆς ῥίζης *Diosc. p.* 362 (*Lips.*). *cf.* 2, 93 (*solvitur*). dracantum et dragagantum *r* 1, 53 (*drag* *b*).
- [**transcolare** *Ant. Br.* 4. 45.
- transigere** cibos 2, 116. vaporem balnei 2, 43.
- trociscus**: trochisco (uno quod sciam loco et quasi fortuito) *V* (unde troschiscos *B*) 3, 30. *sed* *cf.* crothisci (*sic*) 2, 93.
- trocliten** (mirram, mirre) 1, 74 (*rb*) *etc.* mirrae troclites *gen. Ant. Br.* 4. 39 (troclitis 5). *cf.* apud *Marcellum (Helm.) gen.* mirrae trocloditydos p. 153, 18 (—ditidos p. 156, 9) et brevius trogloditis vel trocloditis reliquis locis in *ind. notatis*. τρωγλίτις *lectio corr. etiam in codd. rec. graecis. accus. non* comparet apud *Marc.*
- [**trullio** (*cf.* trullium τρύβλιον): deferveat in trublione (*sic*) *Add. b* 1, 83 p. 287, 17. in

trullione ferreo comburis *Add.*
b 1, 85. *cf. Ant. Br.* 4 (*bis*).

tunni piscis 1, 11. *cf. Isid.*
 12, 6, 14 (θύννος).

tunsus (*simpl.*) *sed* (*comp.*) con-
 tusus *semper etiam V* (*ut codd.*
vet. omnes: cf. ind. Garg. p.
220.). *sed* tusas *semel VB* 2,
 108. *et* contusionem *B Ant.*
Br. 29.

turiones *saepe*: titimali molles
 et virides ex cacumine tu-
 riones *B* (*ex gloss. pro cimas*
r, item cimas ex cacumine
b) 1, 75. *cf. Cass. s. cyma.*
 vitium <vitis oculi frondosi
 tenerrimi *in ipsum textum*
hic addit r> turiones mollis-
 simi 1, 53.

tus: mannae turis *VB* = manne
 libani *b* 2, 36. turis masculi
VB = libani *b* 2, 63 (*cf. tus*
bGel. = libani *r* 1, 53). turis
 masculi *B* = libanu arrenos
fv g 3, 22. — *ceterum* thuris
semper scribit b (*numquam VB*).
 — thus daciscum (*sic*) *Ant.*
Br. 27.

tussim *semper Ant. Br.* 13. 72
etc.

tutum (remedium) *sic Gel.* 1, 3
pro totum codicum (= rom.
tout = ubique Neu.!).

typicus: tipico caractere *V* 2,
 61.

[**tytaritae** (?) herbae *Add. p.*
 330, 23.

u *V* (*saec. VIII/IX*) = (*rom. ü*)
i saepissime: hedere foliōf (*ips.*
corr. V, foliis B) *in vino coctis.*
cf. Diez Rom. Gr. I, 142.

ubi: oleo ... ubi papaver ...
 miscueris 2, 11. aqua calida
 uti papaver ... decoxeris 2,
 11. ubi adiciemus 3, 19 *etc.*

[**udones** (*schuhe*): *Antid. Br.* 11.

[**umbrae** immissae *Ps. Th.* 3,
 2, 4 (*cf. Pelagonius*).

umor *saepe V* (*humor semper*
rBb): 2, 28 (*etiam r*) 59. 85.
 91 (*per ventrēmumorem*) 93.
 97. 107 (*bis*). 112. 113. 114. 116
etc. antiquioris rationis passim
vestigia remanent. etiam in Ps.
Th. 3, 2, 1 *et* tumorem *cod. a*
pro et humorem b i. e. et umo-
rem. cf. de s. m. 130 *matura*
tumores pro maturat umores
et similia. ib. 135 & tumores
distergit pro et umores dister-
git (ut 61, vel, ut vulgo, disper-
git, quomodo transfert auctor
graecum διαφορητικόν vel δια-
φορητικῆς ἐστὶ δυνάμεως cf.
12. 14. 26. 35. 51). *sed vel*
humor V 2, 59 (*ubi mox umo-*
ribus).

umectus *V* (*humectus Bb*):
umectos cibos 2, 10. *umecta*
vulnera 2, 27. *unde corr. alu-*
men untatum (humectum
bGel.) B 1, 84. *sicut lumen*
umetum (= alumen umectum
r) B 1, 92. — *umectare (sic)*
Vr 2, 27.

undatio *vel* spuma quae super-
 nataverit (*dum bullire coe-*
perit) 3, 19. *coques ad pri-*
mam undationem (b, munda-
tionem rBGel.) 1, 64 (*cf. Apic.,*
Anthim. 3).

ungueo *V*, *ungueo r*, *unguo B*,
ungo b 2, 33. *item* 2, 15 (*ubi*
tamen unge sic b). *item alibi*
ungimus V, unguimus Bb.
perungimus Vb, perunguimus
B 2, 58 *et* (*ubi b al. l. perun-*
quantur) 65. *perunge b* (— *guito*
B, — gue r) 1, 57. *perunge b*
 (— *gue rB*) 1, 58³. *perungue rB*
 (*perungeo b*) 1, 58⁴. (*perungas*

- Ant. Br.* 2). perungueri *An. de ves. p.* 263, 8. perungendum *V*(—ḡdum *b*), perunguendum *B* 2, 19. inunguendi *VrB* (—ḡdi *b*) 2, 64. ungeamus *b* (inunguamus *B*) 1, 58¹. ungueas *rb* 1, 66. *item* ungenta semper *V* (unḡta *b*), unguenta *B* 2, 15. 25. 31. 58. 59. 72 (bis). 91. *etc.* ita hic quoque *b* modo cum *V* (veteri usu) modo cum *B* (rec. et docto s. *XII*) facit. *B* autem ut semper *u* habet in unguo, ita male tanguendum 2, 25 (scil. ut tueretur *g* = roman. *gu*).
- unguis** fem. *b* 1, 91 et *Add.* 1, 91 ungues scabiosas bis (contra masc. *rB Gel.*), sed mox ibid. scabiosos.
- urinas** (*VB*, —nam *r*) provocantis 2, 78.
- urtica** (*B*): ortica *V(r gb)* 2, 38. [usque quater *Ant. Br.* 120. cf. quamdiu.
- ut** = ita tamen ut 2, 13 (1, 64) *etc.*
- ut possumus, ut potero, ut poterimus** saepius (2, 27. 60. 61. 2, 36 *etc.*). cf. quantis possumus adiutoriis 2, 29. quae nunc possumus remedia 2, 46. cf. utpote *v. l.* 2, 3 adiutoriis utpote (sic *Gel.*, ut potui *V*, potius *B*) competentibus serviemus.
- [utique *p.* 334, 1.
- [utitur *c. acc.* *Ant. Br.* 58 (cf. 78). 112. *Add. b* 2, 92 *etc.* (cf. *p.* 338, 4). utenda sunt *p.* 336, 14. utendus (!) est foliis *de s. m.* 54.
- [vadit dormitum *b Add.* 1, 43 *etc.* cf. *Ps. Plin. f.* 29^d. 30^c. 37^c. 39^b. 56^d (sed *d.* eunti 31^a).
- valitudo** *VBrb* (valetudo *Gel.*) 2, 87. 116. *Bb* (*Gel.*) 1, 4 *etc.* longa doloris valitudine *rB* 2, 45.
- vaporeos** (impetus) 2, 118.
- vas**: abl. vase *b* 1, 5. 64. *Bb* 1, 7. 9 et rec. vaso *f* (s. *XI*) 3, 19 (ubi vase *v*) pro nom. vas (*rB*). in vas *B(rb)* 1, 11. vaso *r* 1, 82 (vase *bB Gel.*). in *Add.* vasum *r*, et vas *b* (ad 1, 12). (vas 209, vasi 209 et *p.* 397, 5. vase 4. 38. 204 semper *B* in *Ant. Br.*)
- ursi natura** . . . ad partem vascione leonis et circa stomachum suspensa collo lino portetur (ad digestionem) *Antid. Br.* 184 (corr.).
- equi vectatio** (*VB*, vectio *b*) 2, 117.
- veluti** (sic etiam ante *i seq.* veluti ictu 2, 24 *etc.*): adiutoria quae veluti calidis commotionibus adhibentur 2, 114. si causis veluti incertis caput doluerit 2, 44. falso veluti somno 2, 13. quaedam veluti inrationabilis animi desperatio 2, 26. et praefinitis veluti temporibus 2, 28. ex una origine veluti diversas cognovimus evenire commotiones 2, 118.
- venerius** *VBrb* 2, 33. 34. 116 *etc.* cicer venerium 2, 110.
- venire** *b* (pro evenire) 2, 35. *item* (pro obvenire) 2, 55. cf. *VB* 2, 31 per quae . . . multum naturae eorum ventri (*l.* venire pro evenire) beneficii consuevit.
- ventris expositio** 2, 28. (ventrem facere *An. de ves.* ad ventrem faciendum *Ant. Br.* 101 = ad ventrem ut faciat

- ib.* 98. quibus venter non facit 102. *cf.* *Cass. ind. et Cael. chr.* 4, 49. *chr.* 1, 13: si venter non fecerit officium. — ventrium (venerium *VB*) caponum membranae 2, 102. *cf.* *Antid. Brur.* 50. 143.
- ventosa** 2, 17. 87 *etc.* *i. e.* cucurbita ventosa 2, 27 (*ubi* ventosas . . . et cucurbitas *bg*). 29. 33. 52 (*ubi simpl.* ventose *b*). 117 *etc.* *cf.* *An. de ves.* 3 impones etiam et cucurbitas hoc est cufas ventosas (*Barb.*). *deinde ib.* 4 ventosae *simpl.* (leves cucurbitae *Cael. p.* 30 *sq. etc.* *νούφη* *p.* 575).
- ventositas** ventris 2, 28. clystere ventositatem agere *ib.* ventositatis molestia 2, 89. haustus ventositatis 1, 79.
- [**versare** *neutr.*: mulieri si pecus versaverit *Ps. Th.* 3, 2, 4 (= girare *ib.*).
- vesica** *VB* 2, 17. 28. 110. 111 *etc.* (*ubi semel* vesciae 2, 110 *pro* vesice *V*). vesicae (*φλυνκτίδης*) 1, 59 *vel* vesiculae (*visiculae b*) 1, 60. vesica (*ex qua vaporamus*) 2, 17 (*cf.* *Cael. ox.* 2, 113 *ex aqua calida in utriculo vel vesica excepta etc.*).
- vesicare** (quibus vero iam vesicaverint *sc.* perniones 1, 88) = vesicas erigere (1, 60).
- [**vettonica**: vetonica *b Add.* 1, 86. 2, 62. 2, 102. 108 *etc.* saepe. bethonica *ib.* *Add.* 1, 97. *Ant. Br.* 132. 200. *ib.* betonica 109. *h. vethonice ips. corr. b* 2, 62 *p.* 316, 18.
- vetus**: *abl.* veteri *VB* 2, 15. 98 *etc.* (*in Ant. Br. B veteri* 80. 113. 135. *vetere* 141. 159. 186). veteriores 4, 7.
- vetustatum** *Br* (= vetustius *b Gel.*) 1, 38. *cf.* *Add. b* 2, 44 *p.* 314, 6. invetustatos dolores (= inveteratos *Marc.*). *cf.* adveteratus.
- ad vicem** (= in vicem): lectus . . . ad vicem (*VB*, ad invicem *bg!*) gestationis agitandus 2, 12. vice cataplasmatismatis *rB* 1, 76 (*ubi* in vicem cataplasmatismatis *b* = 2, 7 *VB*, *ubi* ad in vicem *r* = in modum *b*).
- [**victoriola**: Et herbe victoriolę suci cyatos. III cum melle potui dato ieiuno mox incidet flegma . . . *Add. b* 2, 89 *p.* 326, 17 *quae verbotenus habet Apul. herb.* 59 (*δαφνοειδές Diosc.*).
- [nominas septem **viduas** quas nosti *Ant. Br.* 64.
- vinarius**: utris vinarii 1, 65.
- virgo**: bitumen virginem *Ant. Br.* 102. *cf.* picem virginem *b Add.* 2, 19. 31. charta virgine *Add.* 2, 19. adipem suinum virginem *Ant.* 139 *etc.*
- virgula** auri vel argenti ignefacta 2, 74.
- virtutes** (= species): emplastra vel antidota vel cetera quae ex variis virtutibus componuntur 2, 44 (*rec. dynamidia*).
- viscare**: (flegma) cum se viscaverit (vescaverit *V*) 2, 112.
- viscidus**: gluten taurinum in (*cum b*) aceto viscido (*sic Bb*) coctum et solutum inungamus *Bb* 1, 58. *cf.* *Simon s.* viscidum *g.* mordicativum pungens linguam acuti saporis. *item lex. Alfita* viscidum *i.* amarum.
- viscosus** umor 2, 114. viscosa pinguedo 2, 21. sudor viscosus

b(g Gar. Gel.) 2, 35 (*ubi viscorosus VB*).

visere: neque tangendi neque visendi (pulcras figuras) 2, 33.

visitare aegritudines etc. *frequentissimum apud Theod. velut* 2, 6. 7. 13. 18. 19. 25. 30. 56. 59. 61. 63. 65 etc.: sic diligentia visitandi, sollicite visitandi, eâdem (aliâ, unâ) diligentia visitandi sunt, hac curâ visitamus etc. (hos sic suadeo visitari 2, 24). aliquando simplex febrium imago tantummodo visitatur 2, 4.

vitalia loca 2, 1. 57.

vitella *rb* (*ubi ovorum media VB*) 2, 118.

[**volatica** farina *b Add.* 1, 97 p. 302, 21.

[**vomitus** = ἐμετικόν p. 306 (vom. imperialis, bonus etc.).

vulnus (= ἔλκος) *semper VBb*, *ubi* ulcus (*quod graecum est nec usquam occurrit in codd. Th.)* *correx* Gel. *scil. ubi de vulneribus interioribus* (cap. 23 de empyicis) 2, 67. 102. 1, 69 (de vulneribus ex se sponte nascentibus c. 22). 1, 93 etc. *item* vulneratio 2, 68 *ubi* ulceratio Gel. (*sic ulceratio faucium Cass. Fel. c. 36 cf. 21* ulcera sordida p. 36, 19. ulceratum p. 37, 18 etc.). vulnerata matrix 4, 30 (cap. de vulneribus matricis = ulceribus). *cf. Ps. Gal. ad Gl. III, 50* vulnera chironia etc. — vulnerati (= ulcerati) 1, 89 (de pernionibus). scabias vulneratas 1, 93. elcosis id est vulneratio Gal. III, 10 (*ubi Ec id est exulceratio!*) *cf. ib.* 23. (ad universa ulcera vel vulnera Cass. p. 18, 19!). *cf. Plin.*

24, 9 vulneribus quae phagedaenica vocantur. 22, 151 serpere vulnera non patitur (*cf. Ps. Plin. p. 76, 18*) etc. [*ulcus non extat nisi in Additis codicis Berolinensis, ubi primum legitur ad 1, 76 (p. 51* ulcera testium sanat) *et ad 1, 78 p. 52, 3* si ulcus in vetro fuerit). *cf. ad 1, 86 p. 58, 6 (ab inf.) in rubrica* Qui per tibias et corpus vvulnera (*sic*) faciunt etc. p. 59, 1 Allii decocti aqua crura ulcerosa fomentata. celeriter sanat. p. 59, 5 Maxillas apri vel scrofe comburis et cinerem eius ulceribus (*sic*) asperges. *sic etiam in g (cod. Vindoc. Ps. Gal.) solo 2, 27* vulnera legitur *ubi* vulnera cet.]. *cf. Simon Ian. s. Ulcus est plaga putrida (ubi ex Demosthene de ulceribus oculorum fragmentum uberrimum). Isid. IV, 8, 19* ulcus putredo ipsa, vulnus quod ferro fit . . . (*scil. utrumque est vulnus, sed vulnus putridum graeco fere vocabulo ulcus-ἔλκος distinguitur. Theodorus autem qui et graece scripsit et latine, in latinis latino uno vocabulo usus est, non graecolatino. contra in Antidot. Brux. promiscue leguntur ulcera et vulnera (saec. VI) cf. 4. 17. 29. 42 etc. 171. 174. cf. Pelag. c. 26.*

x *pro s:* senex (*pro senes*) 2, 25. **xerantica** (exeranthica VB) 2, 103.

xeros (?) trociscos 1, 96 (*ubi κερρός codd.*) —

[**xcropiae** (acaciae) *quid?* Ant. Br. 143.

ysopum (*rVBb*): sic latine dicitur qui graece ὕσσωπος. confunditur cum ysipo = oesypo (cf. Simon s. Ysopus Dyascorides. est herba omnibus nota ... ab Avicenna dicitur ysopus sicca ad differentiam humide que est cerotus. — Ysopum cerotus Dya. est quasi sordes ex suco lanarum succidarum ... hec ab Avicenna ysopus humida vocatur. hec in antidotario universali ygri dicitur). — ysopocerotum = oesypocerotum *q. v.*

z: za = dia v. s. reumatizare, glycyrriza (cf. praeter nostrates olim St. Baluzium in notis ad Cyprianum p. 568 de voc. Commodiani Zabolus).

[**zema** *Antid. Brux.* 3 (zema cum aqua super focum bulliat et alteram zemam ... facias callescere).

zerna — *vid.* sernia (serniosus).

z̄z̄ = zingiber *b* (*p.* 304, 15): zingiber *Ant. Br.* 16. 40. 74. *sed. ib.* 199 zinzeberi. ita et *Ps. Plin.* zinziberis, zingiberis *f.* 37^a. 41^b. 41^c. 45^b etc.

[**zizanium** *Ant.* 71.

NB. *Eis quae supra dixi de anagallico (et de porcacra), quia male p. 302, 13 scripsi anagallidis, pleniora addo haec:*

anagallicum = consolida maior (*Apul.*, Simon, *Lex alf.* = solidago Diosc.) = symphytum alterum (*Diosc.* 4, 10. *Apul.* 60 [ubi anugallicum *cod. Cas.*, argallicum < anagallicum *corr.* > *Vrat.* cf. ἀργαλλικοῦ *Ps. Diosc.* p. 512] = conferva (*Apul.* cf. *Ps. Theod. add.* p. 301, 5 [quae tamen confirma et conserva (sic etiam *ap. Orib. lat. de simpl.* I, 48: de quo *Anecd.* II, 111) scribitur in *Apul. Vrat. et Cas.*] = inula rustica (*Apul.*, Marc. p. 173, 1 *H*) id est alum (*acc.*) *Plin.* 27, 41 (scil. gallice halus Marc. p. 332, 30 = *Plin.* 26, 42: male sic cum *h.* de quo Zeuss, *Celt. Gramm.* I², 46) = alium gallicum (*nom.*) Marc. p. 256, 21 (199, 9) vel algallicum (*acc.*) p. 173, 1 vel balcallicum (*nom.*) p. 112, 27 = porcacra p. 199, 9 (i. e. porc. silvestris *Plin.* 20, 210 cf. *Sim. s. andragne extr.*).

Sinfiton i. anagalicum (*ex Apul. apponit etiam cod. S. Gall.* 762 II, 60 (*Anecd.* II, 111 cf. 112), item (*ex eodem*) *Ps. Orib. lat. l. c.* (differt aloe gallica = gentiana *Apul.* 17 = *Ps. Diosc.* p. 341). *cet. cf. Fraas Synops.* p. 163.

Index auctorum.

Andronis trociscus 2, 23. tr.

Andronius 1, 61. 2, 102.

Apollonius 1, 15 (*bis*).

[**Apuleius** Madaurensis *Ps. Th.*
p. 276, 22.

[**Arsinoe** *Ps. Theod.* p. 338, 5.

Athenaei troc. causticus 2, 102.

— diachartu troc. 3, 30.

Democritus 4, 3.

Eusebius (discip.) 4, 2.

Herodianus 2, 34.

Hippocrates 1, 48 (aph.). 51.

72 (praenot. Co.). H. noster

huius professionis auctor 2, 25

(aph.). 2, 102. 2, 114 (aph.).

3, 23 (iusiur.). cf. *b* ad 2, 31. 47.

Iamblichus Syrius 2, 34.

Iustiana potio (hiera Iusti) 2,
109.

Methodici 2, 73 — cf. *ind. verb.*
s. cyclus.

Menander comicus 4, 1. 3.

Musae trociscus 1, 52 (*descr.*
in Add. b ib.). cf. 1, 85. *Antid.*
Br. 42.

Philippus Amphipolita 2, 34
(cf. *apud Aurelium I*, 42 p. 72).

Polyidu trociscus 1, 61. (cf.
antid. Polyidis Gargil. c. 23,
ubi male olim edidi polyides
(*adj.*). cf. *supra* s. polyarchion.

Pythagoras aegyptiae scien-
tiae gravis auctor 4, 3.

[**Salvina** (**Salbina**) *ad* 3, 1. cf.
Add. b 3, 24 (v. l. Sabina, Sa-
vina).

(Theodorus Priscianus)

ego 1, 43. 53. 109. 2, 77. 79.

3, 20 *etc.* *nos* 1, 32 (*suadeo* 1,
32. 2, 46. 55. 3, 19 *etc.*). 3, 26.

a nobis 1, 85. *nostro* experi-

mento 2, 99. *ego* de experi-

mento posui 2, 111. *nostro*

pesso 3, 26. *ut expertus sum*

2, 17 *etc.* *ut experti sumus* 2,

44. 37. cf. *de experimentis* 1, 8.

68. 2, 102 *etc. passim.* [*Ant. Br.*

42 (cf. *experimentatum Ant.*

53. 54. 55)]. *de experimento*

1, 25. cf. *de ves. vit.* 3 (p. 265, 3).

de expertis 1, 29. 83. 2, 81. *ma-*

gister meus — v. *Vindicianus.*

aliqui e nostris 1, 61. *alii col-*

legae 2, 75. cf. *aliqui* 2, 46 *etc.*

saepe.

suos ipse libros citat in pri-

mo *faenomenon* 2, 59. *faeno-*

menon libellus superior 2, 64.

[*et Pseudo-Theodorus* in *faeno-*

menon libro b 2, 116. 117. in

primo *faenomenon libro b* 2,

118]. in *euporiston nostro* 2,

103. in *gynaeceon libello* (se-

quenti) 2, 66. in *subiectis*

(*ubi?*) 2, 64. in *libro physi-*

corum 2, 34. *nostro libello*

physicorum 2, 48. *cf.* 1, 75 (suo loco et tempore conscribentur). in graeco opere 3, 7 = alibi 3, 11. in graecis nostris 3, 32. addes . . . de graeco euporiston 2, 29. addes de graeco quam plurima *B* 1, 96. [hoc addidit de greco pittacium *r* 2, 31: *extat in b hoc loco additum acopum Hippocratis*]. [praetermissum fuerat item aliud *ad leucomata Gel.* 1, 40]. emplastrum infra scriptum 2, 45 (*postea in margine additum?*). ieran quae post ordinabitur 1, 18 (*deest — sed al. add. b: cf. p. 270 et p. 256*).

[**Pseudo-Theodorus** — *apud quem etiam Deus ad* 1, 91. 3, 23 (*cf. Ps. Plin.* 3, 16 *Bas.*), Christus *p.* 303, 15, Joh. Baptista *et Helisabet* 3, 2, 2 — Moyses *ad* 1, 91.

(**Vergilius** 1, 23. 4, 7. (3, 2, 4).

Victoria 3, 1. 13.

Vindicianus (magister meus) 4, 3. *cf.* magister meus 3, 21.

magistrorum experimento et nostro 2, 99. [chalasticum Vindiciani *apud Ps. Plin. f.* 29^b (*bis*), 30^a, 35^d. *cf. Cass. praef. p. III et in ind. s. v. (Anecd. graecolat. II, 177. Hermes VIII, 42).* — *de Vindiciano Ch. Tissot, Fastes de la province rom. d'Afrique (1885) p. 265.*

citantur in universum

veterum dicta 1, 75. sententia 2, 61. auctores veteres 1, 52. sec. usum veterum 2, 46. anteriorum 2, 23. antiquiores 2, 47. alii veteriores 4, 7 *etc.* (m.) idiotae 2, 68.

physici 1, 66. 75. (veteres) 2, 18.

methodici 2, 73 (*cf. s. cyclus*).

aliorum scripta legimus 3, 27.

ut ille ait 2, 114. 1, 23. 4, 7.

amatorias fabulas describentes 2, 34.

medicos qui appellantur in Antidotariis codicis Brux. vid. p. 400.

In hoc volumine continentur

post praefationem editoris et capitulorum (ex cod. mstis)
indicem

I. Theodori Prisciani Euporiston libri tres

Faenomenon I p. 1.

Logicus II p. 104.

Gynaecion III p. 224.

Physicorum cap. I—II p. 249.

II. Pseudo-Theodorea:

Anonymi de vesicae vitiis capitulum p. 261.

Additamenta Pseudo-Theodori ad Theodorum Priscianum (editionis secundae) p. 268.

Gynaecia Pseudo-Theodori p. 340.

Additamenta codicis Barberiniani (ex medicina Pseudo-Pauli) cum medicina Gaudiosi episcopi et medici p. 355.

Antidotarium Bruxellense (ab initio mutilum) p. 363.

Antidotarium Bruxellense alterum p. 380

cum Anonymi physicorum fragmento p. 397

et Appendice miscellaneorum p. 398.

Anonymi (ex Galeno) libellus (excerptus) de simplici medicina p. 403.

III. Vindiciani Afri expositionis membrorum quae reliqua sunt

I. Gynaecia quae vocantur p. 426.

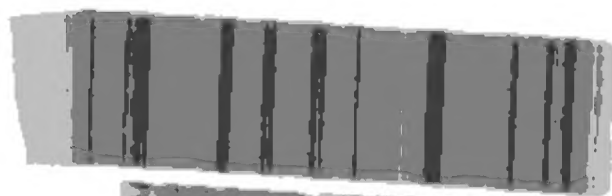
II. Epitome uberior altera p. 467.

Vindiciani epistula ad Pentadium p. 485.

Index verborum notabilium p. 493.

Index auctorum p. 552.

सुप्रसन्नमस्तु

सुप्रसन्नमस्तु

89099492928

b89099492928a